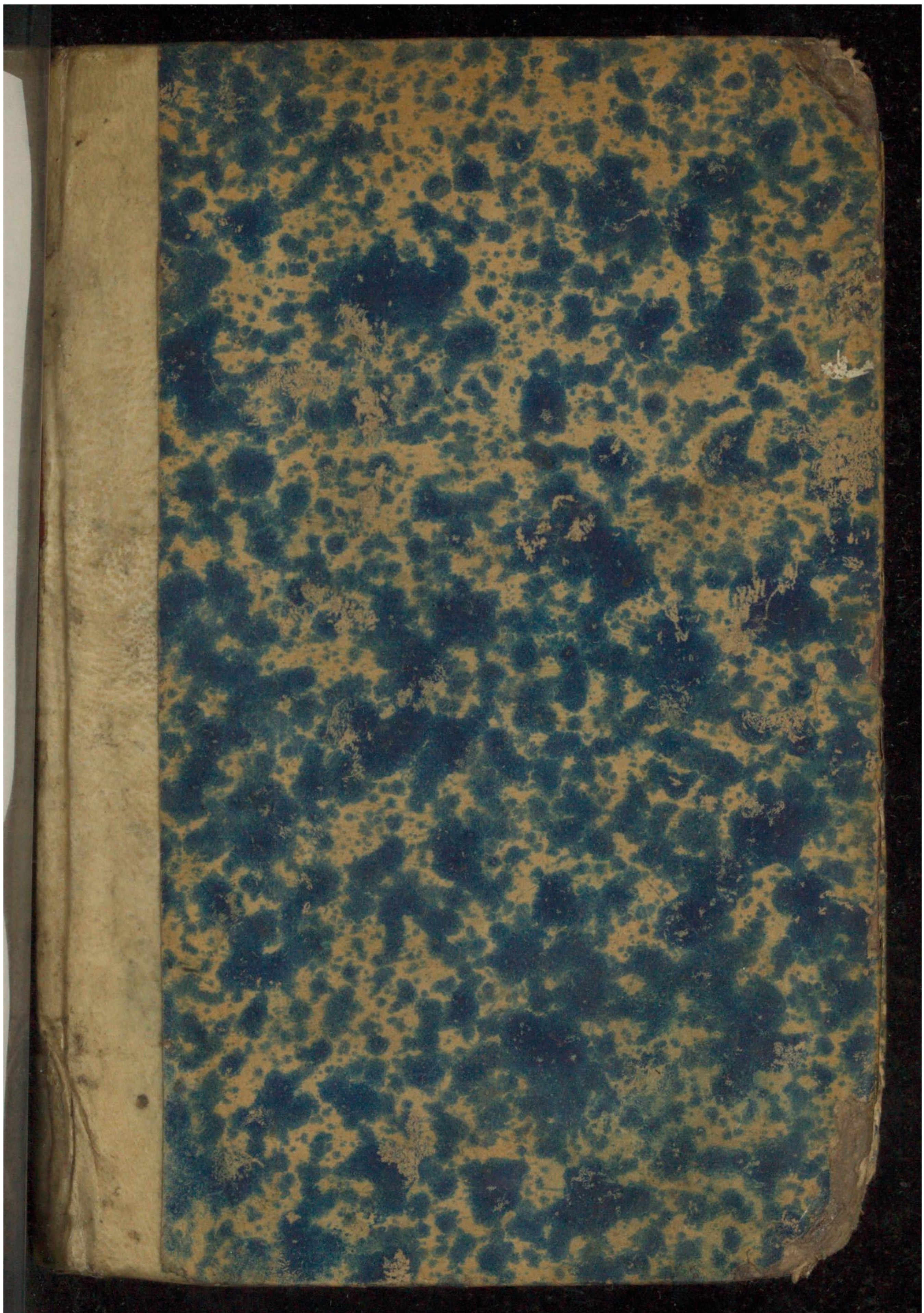

TRALLIANI
OPERA MEDICA
C.S.M.

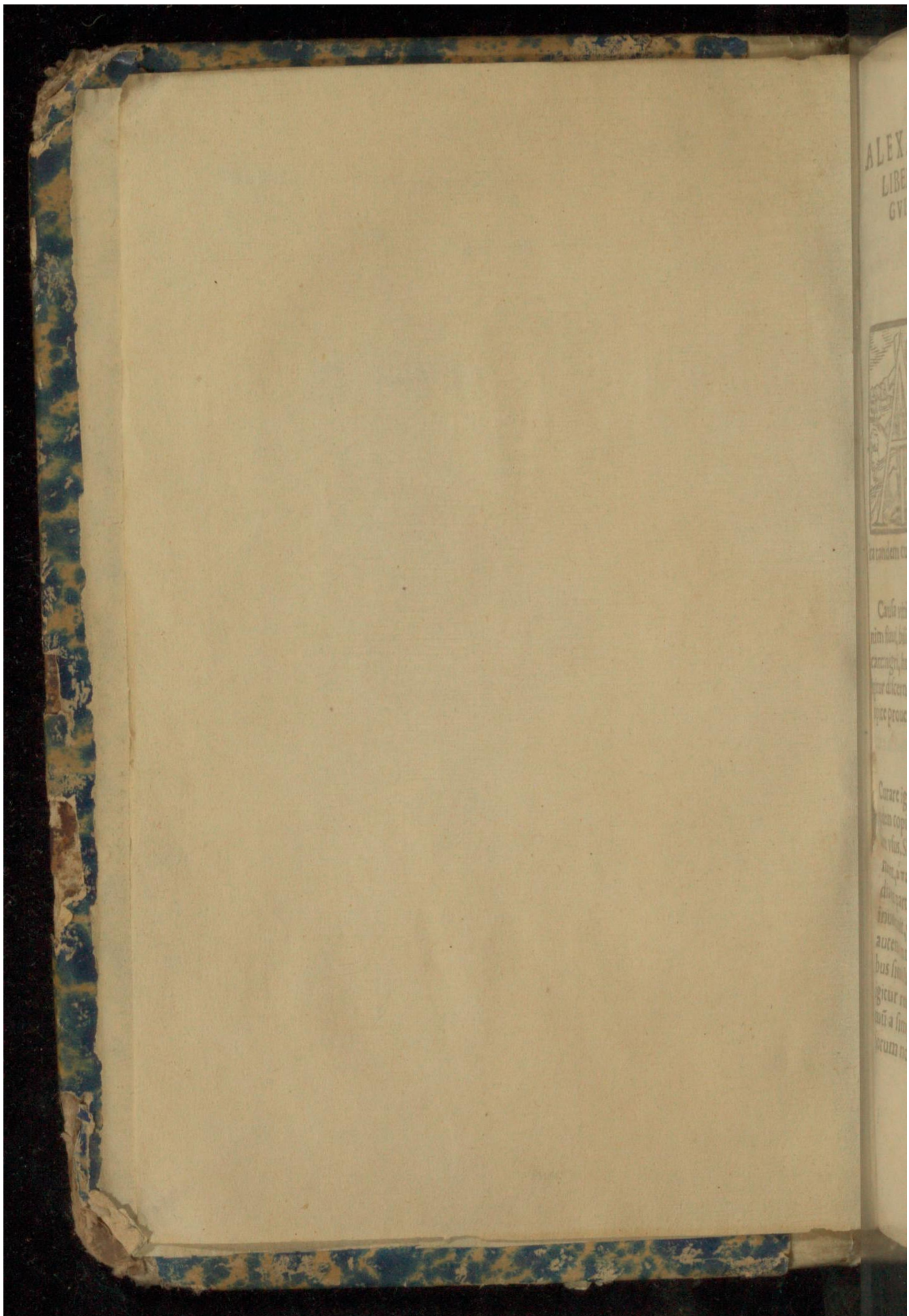

Manuel Stull
P.J.S. Palermo 1929.
L. 25 – 4/6

ALEXAN. TRALLIANI LIBER PRIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Alopecia. Caput I.

LOPECIA vitiũ est, quo capillis fluentibus caput nudatur ac grabrescit, non autem ex vna, sed varia & multiplici causa trahit originem. Quippe tum ex pituita calefacta, ac in salsam qualitatem conuersa, tum ex bile & humore melãcholico nascitur. Efficiens igitur affectus causa considerari, & internosci, atq; ita tandem curatio ipsius tentari admouerię; debet. — Alopecie qd. — Causa.

Notæ.

Causa vitii efficiẽs ex pilorum colore inter noscitur. Etenim flaui, biliosam humorum vitiositatem superare indicant: nigri, humorem melancholicum, albi, pituitam. Sic igitur discernere licet, quo recremento superante vitium in capite prouenerit. — Notæ alopecie.

Curatio.

Curare igitur hoc mõ conuenit, humorem vitiosum, si quidem copiosus superet, expurgato, bona prius victus ratione vsus. Sin exiguus extiterit, medicamenta quæ saliuã mouent, ἀποφλεγματισμοὺς Græci appellant, & sola præsidia quæ partibus inducuntur, sufficient. At in quibus vitiũ inueterauit, valentioribus auxiliis potius vtitor, in quibus autem non multo ante affectus ipse obrigerit, imbecilliori bus simul & simplicioribus curationem tentabis. Quoniã igitur remediorum alia simplicia, alia sunt composita, primũ a simplicioribus auspicemur, ex quibus is qui vires ipsorum nouerit, etiam cõposita facere medicamenta põt. — Curatio alopeciæ. Victus humorẽ p̃parat, ad purgationẽ — Parua vitia sine purgatione corporis curari p̃ũt.

De simplicibus medicamentis.

Simplicia Alopeciæ remedia.

Alcyonium igitur vstum, & ex veteri oleo tritum, si loco illinatur, probe Alopeciis medetur, atq; id sub inde in iis expertus sum, qui non longo tempore hoc vitio detinētur Similiter facit etiam arundinis cortex, ac radices eius combustæ, item amygdalæ amaræ totæ ignem expertæ. Vtilissima quoque est hastulæ regiæ radix, & abrotanum, ad hæc fimus caprarum, earumque vngues crematæ, & ex aceto in læuorem detritæ. Iam thuris lachryma etiam accurate pluribus diebus læuigata bñ facit. Adhuc efficacius id præstabit, si ad solem plusculis diebus studiose læuigetur. Vel herbam verbenacam probe detritam ex aceto illinito, vbi partē, cui induces, nitro prius bene infricaueris, & linteolo absterseris, cōmodius enim ita operabitur. Insuper thuris lachryma, & murium stercus, pari portione aceto læuigate pilis cito producendis faciunt Præstat autem locum irritare, cui remedia īducent, raphani radicibus, & cepis trāsuersim incisis, atque ita remedio vti.

Aliud.

Item erinacei terrestris cinis pice liquida exceptus, illitusque pilos reddit, ac statim Alopeciæ vitio medetur.

Aliud.

Pari modo facit etiam ranarum cinis pice liquida exceptus, & illitus.

Aliud.

Pyrethrum læuigatum vna cū felle vitulina illinito, continue id faciens etiam contra diuturnos affectus.

Aliud.

Alopeciæ medicamēta cōposita.

Stercus felinum ex aceto oblinito, præstans est remediū & naturali vt huic vitio valde aduersatur.

De medicamentis compositis.

Aeris vsti drachmæ duæ, sulphuris viui drachmæ duæ, hastulæ regiæ drachmæ duæ. Leuigata ex ouorum luteo loco prius infricato illinantur.

Aliud.

Nuces auellanas integre combuſtas ex oleo læuigato, partique prius raſæ illinito.

Aliud.

Adipis vrſini vnciæ duæ, adarcæ vnciæ tres: muſcerdæ vnciæ tres: picis liqdæ vnciæ tres: olei ex lucerna vſti drachmæ duæ. Hoc excepta, loco prius raſo, inungito.

Aliud.

Aceti acris vncia, alleorum, olei roſacei, ſingulorum vncia. Partem ægram panniculo laneo infricatam, oblinito.

Aliud.

Ranarum vnciæ tres, muſcerdæ, corticis arundinis cineris, picis liquidæ, porri ſeminis, ſingulorum vncia. Cedrino oleo excepta illinuntur.

De Capillis Fluentibus. Caput II.

Capilli multis de cauſis fluunt, etenim ex inopia materiæ, quæ ipſas nutrire & generare poteſt, item ex meatibus denſatis & rareſactis, & ex pravorum recrementorum purgatione interdum accidit, quoniam igitur cauſæ quæ defluuia capillorum efficiunt, non ſimplices, ſed diuerſæ exiſtunt, oportet vnicuique obſiſtere, atque ita cõuenientem curationem adhibere. Si enim ex magna ſiccitate capillorum defluuia accidant, & ꝙ recrementa illos nutriẽtia, conſumantur, tunc frequentius æger lauari debet, ciboque nutriri humido, boniqué ſucci, & qui prompte in corpus diſtribui poſſit, nihil autem habeat ſalſum, aut acre. Vinum ei nõ liberaliter permittere, præſertim merum, neq; multam venerem concedere oportet. { Balneum autem hunc in modum adhibendum eſt. }

Cauſæ. inopia materia Meatus denſi & rari.

Alopeciæ ob ſiccitatẽ remedia.

De Balneo ad idem.

Balneo eſto temperatum quod non valde calidum, vel aerem, vel ſolium habeat. Accipiant autem ægri aquam tẽperate calidam, vngantq; caput multo hydrelæo, non autẽ ſapone, aut nitro caput abſtergant. Quippe id agendum nõ

est, si capillorum defluuium ob inediam euenerit. Sin autẽ ex meatuum raritate & humorum digestione, & veluti extra cutem elabentibus, quæ ipsos nutriunt, recrementis accidat, non alienum est tunc vti remediis, quæ refrigerant, & astringunt liberalius, similiq; victu, qui nihil acre in se cõtineat, dilatandis aperiendisque meatibus efficax, cuiusmodi sunt eruca, nasturcium, porrũ, cepa, & allium. Hæc enim omnia defluuio ex densatis infarctisq; meatibus orto sunt idonea. Lactuca autẽ, malua, oua, panis siligineus in temperatam, aut frigidam aquam tinctus, pepones, cucumeres, pisces dura carne præditi, suilla caro non pinguis, & maxime bubula, pedes bubuli, isicia, & pectines iis quibus ob cutis raritatẽ pilus defluit, conueniũt. Vino hi, & potissimum veteri, abstineãt, balneũ vero ingressi, aqua frigida caput perfundant, ac rursus in frigidæ solium descendentes, ex fluente canali aquam frigidam copiose capite recipiant, rosaceoque ipsum. aut omphacino. aut melino. aut myrteo perũgant. Hanc enim victus ratione degentibus ipsis nõ modo defluuium nascens impedietur, sed etiam alii capilli enascentur. porro si ob meatuum densitatem pilorum generatio prohibeatur, tunc iis potius vti cõuenit, quæ rarefacere possunt, & moderate calefacere atque tunc etiam magis cũ tempus fuerit hybernum, & æger in frigidis locis degerit, vel etiam si temperamento frigidiore sit, & magis pituitoso præditus. At quia rarefacientia materiam quidem euocant, non sinunt autem ipsam inhærere, & pilos nutrire ac generare, miscere his conuenit tum quæ cutim roborare, tum quæ densa re paulatim queant, vt mixta in remedio facultas esse deprehendatur, nempe attractrix simul & altrix retentrixque, ex præsenti quidem caliditate, attractoria, ex frigiditate vero retentoria. Multa igitur sunt medicamẽta quæ vires ex variis naturis cõflatas habeãt, ex quorũ numero existit ladanum, oleum lentiscinum, omphacinũ, & myrteum. Sunt etiam complura ad rarefaciẽdum, apta, vt ranarum cinis, cepa, aleyonium, thapsia, euphorbium, sinapi, & quæ sunt eius generis, quibus omnibus vti poteris,

Alopeciæ ex meatuũ raritate curatio

Vict⁹ raritati cutis vtilis

vict⁹ dẽsis meatib⁹ ꝯueniens.

Medicamenta mlta variis constant facultatibus.

ſi valentiorum quidem vim remittas, imbecilliorum autē intendas. At ſi ex recrementorum capitis purgatione capillorum defluuium acciderit, nihil prorſus curioſe tentādum eſt, quemadmodum in his, qui ex morbo ſe recolligūt. Sufficit enim ſolum ſi bonus ſanguis deinceps generetur, & æger in naturalem ſtatum ex morbo reuertatur.

Medicamentum ex ladano.

Ladanum myrteo oleo & vino maceratum, dum mellis habeat craſſitiē, capiti ante balneū, & poſt illud, inūgito. Satius autem eſt etiam polytrichum, quod nonnulli adianthum, vocant dimidio ladani pondere adiicere, & myrteo oleo exceptum illinire. Quod ſi hyems fuerit, & æger caput temperamento frigidum habeat, etiam paulum calefacientia, & rarefacientia remedia adiungito, vt nardinū modicū, & cyprinū, vel aliud tenue, & odoratū medicamētū. Medicamētum ex ladano.

Aliud.

Anemonæ florem tritum ex oleo illinito.

Aliud

Verbenacam rectam cum radicibus ſiccatam tritamq; tenuiſſimo cribro incernito, deinde mixtam oleo, vt ſordiū craſſitudo fiat, æreo vaſe reponito, & cum opus erit, ex oleo vtitor.

Quomodo Capilli Nigreſcant. Caput. III.

GAllarū, acaciæ, ſquamæ æris, chalcanti, aluminis pares modos in vrina pueri venerem nō experti diem vnum macerato, deinde pilis deterſis illinito, & caput linteo ad triduum ligato. Vſu compertum eſt. Quibus pili nigreſcāt

Nucum viridium corticis vncias tres: illicis fructus vncias ſex, vini nigri ſextarios tres, ad tertias decoquito, ac vbi id quod reliquum eſt, expreſſeris, cum olei myrtei ſextario ſubigito. Vtitor quotidie. Paulus Aegineta, tres.

Aliud.

Vini nigri vetuſtiſſimi vncias tres in vas plumbeū conii-

cito, & rasuræ plumbi vncias duas in eo dies quindecim macerari sinito, deinde oleum primi meriti superfundito, & subigens, illinito præcipue in viris.

Aliud.

Gallas coctas tritasque capillis nocte ac die obducito, a lecto autem surgens, aqua frigida abluito.

Quib⁹ capilli rufi flauescāt.

Vt capilli rufi tingantur & flauescant.

Myrrhæ partem vnam, salis floris partem vnam, diligēter læuigato, & redigito ad sordium crassitudinem, ac caput, vbi extersеris, medicamento illinito, sinitoq; noctem & diem, & deinde abluito.

Aliud.

Lupinos crudos ex aqua inūgito, item iunci angulosi folia herbæ lanariæ quæ στρούθιον Græcis dicitur, succo macerato, atque eo diluto vtitor.

Paulus drachmā vnā vel inūgito ad dies tres aut quatuor deinde betæ foliorum decocto, capillos abluito

Vt capilli flaui fiant.

Argēti spumæ vncias quatuor terræ cræticæ vncias quatuor, calcis viuæ vncias quatuor, aquæ, quantum ad sordiū crassitiem faciendam satis est, inungito, apponitoq; betæ folia ad dies tres aut quatuor deinde medicamēta abluito.

Vt capilli nigri flauescant

Floces vini in balnei sordes mittito, & in spissitudinem cerati redacta sub somnū illinito, & mane capilli flauescūt.

Capilli aurei q b⁹ fiāt.

Tinctura, quæ capilli fiant colore aurei.

Aluminis drachmæ sex, sandarachæ drachmæ sex, croci drachmæ duæ, thapsi qua tinctores vtūtur, Romani herbam rubeam appellant, drachmæ duæ, lixiuii piliariorum sertarii quatuor. Lixiuium cum thapso incoquito vsque ad dimidias, deinde arida adiicito, & postquam vsus fueris, abluito aqua decocti fœnugræci, & ordei cuminique.

Quomodo capilli albi fiant.

Verbasci albi florem comburito, ac ex aceto maceratū in saporem misceto, eoq; pilos abstergito.

Aliud.

Verbaſci ſeminis, a luminis rotundi, raphani corticis, ſingulas vncias contundito, miſcetoque glutinis taurini, quæ taurocolle a Græcis dicitur, drachmas quatuor: ac vtitor.

De Porrigine, Caput IIII.

Porrigo eſt, vt compēdioſe dicam, vbi tenuia & furfuracea corpuſcula ex capitis ſuperficie, aut etiam ex reliquo corpore citra exulcerationem plurimum reſoluuntur: vnde etiam Græcis pityriaſis appellata eſt. Naſcitur hoc vitium inde ꝙ prauus quidā humor pituitæ ſalſæ, aut biliosæ, & melancholici ſanguinis ſurſum in caput efferatur. Si igitur talia in toto ſubſiſtant corpore, ipſius antea ratio curaque habenda eſt, deinde ſic ad ea, quæ partibus admouentur remedia, deſcendendum. Si vero nullum in vniuerſo corpore recrementum conſpiciatur, etiam ſola tum quæ a verberibus medicis, tum quæ a nobis inuenta ſunt, medicamentorum auxilia. probe curare affectum poſſunt. Porrigo. curatio gn̄alis porriginis.

Curatio.

Certæ cimoliæ aqua prius maceratæ ſuccum betæ miſceto, & illinito, & ſinito dum inaruerint, deinde vbi ablueris, thuris lachrymam tritam ex vino & oleo inungito, ac ſinito quouſqꝫ deſiccetur, aut herbam pedicularium, quæ ſtaphis agria dicitur, ex oleo perungito. curatio porriginis loco adhibēda.

Aliud.

Ad humidiores autem porrigines muria, aut lupinorū diluto, oblinito. Eſt enim hoc medicamentum experimentis & vſu comprobatum.

Ad Pſydracia & Exanthemata, Caput V.

Pſydracia exigua capitis tubercula ſunt, puſtulis ſimilia, quæ ſummam cutem excedunt. Exanthemata vero ſuperficiariæ cutis exulcerationes, ſunt ſubrubicūdæ, & aſperæ. Vtrunqꝫ vitiū ꝑſidiis infra poſitis exteritur. Pſydracia. Exāthemata capitis.

Curatio.

Argēti ſpumæ, ceruſæ, ſingulorum drachmæ quatuor aluminis, rutæ foliorum viridium, ſingulorū, vnciæ duæ Ex aceto myrteoque oleo inungentur. Magis autem profi Exāthematūcuratio.

ciunt ad ea, quæ humiditate scatent.

Ad vitia capitis scabiosa & saniosa. Caput VI.

Scabiosa & Saniosa capitis vicia.

RVta & alumine detritis ex melle vtitor in capite prius raso. Si vero cutis a capite recesserit, oleæ folia cocta ex melle inducito.

Ad ulcuscula capitis, densa & rubra papillis similia a quibus sanies resoluuntur.

CAPVT VII.

vlcuscula capitis densa & rubra.

CApite prius raso, ac aqua nitro absterso, sulphure viuo ex hominis vrina contrito, vtitor.

Aliud ad capitis uitia.

Argenti spumæ, cerusæ, singulorū drachmæ duodecim sulphuris viui vnciæ octo. Cerato myrteo exceptis, vtitor.

Aliud.

Cretam sutoriam quæ melanteria Græcis dicitur, cum aceto inungito.

De Achore, Caput. VIII.

Achor.

AChor vitium est, quod in capitis extima cute exiguis foraminibus oboritur, ex quibus humor saniei, quæ Græce ichor dicitur, similis emanat, ideo etiam malum illud Achor Græcis appellatur, nostris, manantia, vlcera. Est autem id quod defluit interim biliosum, aut pituitosum, interim etiam melancholicum. Internoscere igitur principalem causam oportet, non enim eadem in omnibus curatio existit. Nam cum recrementum quod superat, biliosum est, tenue substantia existit quod emanat, & colore suppalidum. Si autem non tenue substantia, & colore suppalidum, sed crassum & viscosum extiterit id quod redundat, pituita est, & Achorem efficit. Quod si nihil horum fuerit, loca vero, vnde humor effluit, dura magis, cutim excedentia, & strictiora appareāt, vt nequicquam ab eis effluat, aut vix exiguum, intelligito melancholicum subesse recrementum, quod Achorem pariat. Cæterum etiam obseruari debent causæ, quæ præcesserunt, temperamentum ægri, ætas, & gustus. Etenim amarorem sentiunt, quibus causa est

Manantia capitis vlcera.

Notæ. Achoris

Causæ Achoris

biliosa, salsam autem qualitatem, quibus est pituita, acidam vero, quibus humor melancholicus. Iam ex tactu internoscere poteris. Calidior enim tibi apparet, in quibus est biliosum, frigidior autem, in quibus pituitosum, minus autẽ frigidus, in quibus melancholicũ. Ita sane internosces humorem Achorem parientes.

Curatio.

Curare hos oportet similiter ac eos qui Alopeciæ vitio tenentur, si quidem corpus vniuersum humoribus copiosis scateat, quod plethoricum dicitur, & vitiosis, quod cacochymum, purgare id totum prius, eiusq; sollicitudinẽ habere, postea ad particulares medicinas peruenire conuenit. curatio Achoꝝ.

De fauo, Caput IX.

Sciendum est etiam Fauum simile esse Achoribus vitium, magnitudine tantum differens. Nam foramina meatuum, vnde humor emanat, apium fauis respondent: vnde etiam Græcis Cerion apud veteres nominatum est. In Achoribus autem dictis, non videntur meatuum foramina, ex quibus humor in eis emanat. Quæ igitur ad Achoras dicta sunt, ea quoque in Fauo recitare conuenit. Qm̃ vero multa sunt, quæ aduersus Achoras ꝓficiũt, distinguere conuenit, quæ horum sint valentiora, magisque discutiant, rursus quæ repellant, quæ vero mixtam facultatem habeant. Dicamus igitur quibus in affectibus quæ potius medicamenta adhibenda sint. ⁋ Incipientes sane Achoras, vbi totũ corpus prauis humoribus liberum fuerit, medicamenta astrictoria repulsoriaque curãt, qualia sunt myrta, piceæ cortex, & rubi folia, illita, item plantago, oleastri succus, salicis folia floresq; & polygonium. Difficilium autẽ Achorum incrementis obsistunt ea quæ simul repellunt id quod influit, simul etiam cõcoquunt, & id quod cõtinetur, discutiunt, cũ mixta facultate sint prædita, quibus post principia vti conuenit. Huiusmodi vero sunt myrteum oleum lentiscinum, ruborum, aut portulacæ succus ex oleo, ladanum cum vino illitum, cyperus, & lenticula. At superficia

Fauus.

Hæc in codicæ græco ĩ ꝑsso nõ habẽtur vsq; ad alterũ.

Achoꝝ incipiẽtes qb⁹ curãtur

Difficiles. Achoꝝ

Superficiarii. Achoꝝ

riis & exiguis. Achoribus auxiliantur, quæ medicorum facultatem obtinent, & nihil quod irritet discutiendo indicāt. Id præstet terra Cymolia, Cretica, & Samia, item pompholix, spodium, spuma, argenti, cadmia, adianthū cum rosaceo, fœnugræci decoctum, malua cum vino & farina subacta, ac nonnulla validissimis vinibus, vt etiam Achoras a crassis admodum & viscosis humoribus in farctisque cuti cotumaciter possint euacuare. Talia sunt sales, chalcitis, fex vini cremata, sandaracha, calx viua, item acetum quā acerrimum præstantissimum ad Achoras est medicamentum. Optime etiam discutit radix lilii, cucumeris, bryoniæ, & asparagi.

Valētissima remedia. Achoꝝ.

Medicamenta ad Achoras dolorificos.

Achoṝ. dolorifici.

Cū multa sanies excernitur, & dolor vehemens affligit, cataplasma conuenit ex lente læuigata coctaquæ cum mellis momento, aut ex pane cum coriandro, aut plantagine, aut solano, aut seri, aut polygonio, aut perdicio herba. Scire autem licet cum acessiones remittunt, partem affectam tondendam esse & abstergendam fœnugræci decocto, aut bæte, similiumque ex aqua.

Medicamentum ad Achoras & totius corporis eruptiones, quæ exanthemata dicuntur.

Medicamētum oēs eruptiones corpis.

Cerusæ drachmæ sex, argēti spume drachmæ quatuor, ceræ drachmæ sex, olei rosacei, aut myrtei quod satis est, vt ceratum liquidius efficias. Sicca acerato misceto, & caput inungito.

Aliud.

Medicamētū peculiare ad Achoras fortissimū.

Plumbaginis, sulphuris viui paria pondera. Læuigatis affundito rosaceum, aut myrteum, aut lentiscinum, vsq; dū sordium fiat crassities & illinito.

Aliud efficacius ad Achoras peculiare.

Argenti spumæ drachmæ viginti, calcis viuæ, drachmæ quindecim aceti hemina, olei myrtei vnciæ quatuor. Sicca teres diligēter ex aceto, postea supfundes oleū, & vteris.

De dolore capitis, Caput X.

DOlor capitis, qui Græcis Cephalagia dicitur, accidens est multis ex causis ipsum efficientibus proueniens. Etenim sæpe a sola etiam qualitate contingit, item a copia, alias ab vtrisq; simul, breuiter, quamcunq; dixeris præcedentem siue coniunctam causam, hanc quoquæ dolorem capitis facere deprahendes. Quoniam igitur non vna causa existit, sed diuersæ, quæ dolorem capitis excitent, necesse est variam quoque curationem adhibere, ad singulas ipsa respicientes, atq; idcirco a curatiõne illius doloris, qui ex qualitate contractus est, auspicemur. Sciendum itaq; est vehemẽtissimos capitis dolores ex efficiẽtibus qualitatibus proficisci, & præcipue calida, qui vero a siccitate proueniũt æque vehementes non sunt. Nam humidæ qualitates, quantum ad ipsas attinet, nullum prorsus dolorem inferũt, nisi acrimonia fuerit coniuncta. At vbi humores nõ calore, aut frigiditate, sed copia infestant, tum distẽtionis, tum obstructionis dolores pariũt, maxime si crassi & glutinosi fuerĩt. Incipiamus igitur curationes persequi, initium facientes ab iis capitis doloribus, qui a præcedentibus causis, atque externis constituuntur.

Dolor capitis vñ fiat.

Vehemẽtissimi dolores capitis ex q̃litatib⁹ efficientibus.

Distẽtionis & obstructionis dolores

Notæ doloris capitis ex insolatu contracti.

Eorum qui insolatu & calida intemperie capite laborãt, indicia omnibus nota, & in confesso sunt. Nam cutis horũ ad tactum calidior apparet, quamprimum manũ ei admoueris sine mora aridior deprehenditur. Oculos ægri habẽt rubentes frigidæ asperginibus super caput datis oblectantur, & non solum hoc facientibus dolor mitigatur, sed etiã maximum percipit adiumentum.

Dolor capitis ex insolatu.

Curatio doloris ex insolatu concitati.

Quod exusti in sole refrigerantia requirunt, omnibus ẽ manifestum, sed illa quæ etiam tenuem facultatem obtinẽt, cuiusmodi est oleum quoque rosaceum inũctum paulo aceti adiecto. Magis enim adhuc penetrare rosaceum potest, si cum aceto illinatur. Quod si calor amplius superare videa

Curatio doloris ex insolatu.

rosaceũ cũ aceto magis penetrat.

tur, etiam refrigerantium vim intendere conuenit, admiscendo semperuiui succum, aut serpilli, aut parietariæ, aut portulacæ, aut lactucæ syluestris, aut sereos, aut intyborũ, aut cucurbitæ, aut rosarũ, aut vuæ acerbæ, aut polygonii succum, aut mali punici, & præsertim acidi, aut aliorum li quorum siquidem consideraueris, refrigerantium, ita vt nõ magnum torporem inducant, aut astringãt, vt dictum est. Vitare igitur oportet etiã propter hoc, mandragoræ oleũ, & quæ ex papauere, & liquore eius parantur, nisi antea eis vti propter multas vigilias coacti fuerimus, atque tunc cũ multa cautione modice offerri debent. Cum igitur perfecerimus, quod res postulat, statim refrigerantium vsum fugie mus, maxime in corporibus, quæ excrementis scatent, & quibus grauitatis sensus in capite percipitur. Accidit enĩ frequenter, vt caput in his, quibus id humorum copia prædi- tis ex insolatu repleť, cucurbitulæ instar superflua ad se attrahat, sicut in illis, quibus ex insolatu simul etiã humores insarcti impactique in capite sunt, valde refrigerãtia vitari debent, oleum autem adhiberi chamæmelinum recenter potius præparatum. Sin autem vetustas vitium occuparit, addicere ipsi etiam rosaceum oportet, duas quidem partes chamæmilini, vnam autem rosacei, vel contra: vel etiam æquali portione. Alias enim alia quantitas conuenit, eoque definiri non potest. Cõdiscere igitur omnia oportet, quem admodum vera Hippocratis doctrina præcipit, atque ita variare quantitatem, respiciendo ad ætatem, anni tempus, re gionem, habitum corporis, & temperamentum. Hãc regu lam attendens, exquisitam quantitatem consequeris.

Narcoticæ vitãda in dolore capitis ex insolatu.

Narcoticismo dice vtẽdũ, vbi vigiliæ ĩfestant.

Chamemelinũ doloris capitis ex insolatu aptum.

De Cerato ad idem uitium.

Sin autem calida in his intemperies perseueret, necessario vtemur etiam ceratis ad refrigerandum efficatioribus, maxime rosaceo, cui adiectum sit paulũ aceti, aut succi portulacæ, aut perdiciadis, aut cuiusdã alterius ex iis, quæ superius recitauimus. Oportet autem semper ceram prius lauare aqua frigida adiecta, vbi ad inguem resolutã probe li-

Ceratũ ad dolorem capitis.

que feceris, atque id faciēdum est non solum priorem aquā mutando, sed etiam postea puram immittēdo. Post hoc autem oleum rosaceum ceræ admisceto, aquam, vt diximus, & acetum aut succum aliquem superfundēs, quousque ambo bene commixta fuerint. Ceratum sic confectum in tenue linamentum illitum, toti capiti applicato, præsertim temporibus, vt medicamenti vis transmittatur, capillos autem auferre conuenit, & medicamentum crebrius mutare. Vbi enim sic nos ægerimus, superans intemperies, ad temperiem repente conuertitur.

De capitis dolore, qui hoc calidā intēperiem perseuerat.

Quibus calida intemperies constanter perseuerat, in his ea quæ prædiximus, agenda sunt. Cum vero nihil profecerint etiā necessariis & valentioribus remediis vtendum est, inter quæ habetur etiam pastillus, cuius mixtura ita hēt. Dolor capitis ex calida intēperie.

Pastillus ad diuturnū capitis dolorem & calidā intēperiē.

Croci vnciæ quindecim, chalcanti vnciæ decem, aluminis scissi drachmæ sedecim, myrrhæ vnciæ tres, omphacii vnciæ tres. chalcitidis, gummi, singulorum vnciæ tres: vini austeri quod sufficit. Terito diligenter, ac in pastillos redigito. Cum vsus postulat, ex posca diluito, ac vtitor ad intemperies iam inueteratas. Quod si vigiliæ ægro obuenerint, opium potius adiicito. Ita enim vtrisque & intemperiei simul, & vigiliæ rectæ medeberis. Pastill⁹ ad dolorē capitis. Opiū ī dolore capitis cū vigiliæ vrgent.

De capitis dolore qui excalida iecoris intēperie prouenit.

At si capitis dolor frequēter inde quod iecur sit calidum oriatur, dum scilicet ardescit ipsum, vaporesque sursum ad caput exhalat, necesse est vniuersam curationē ad id qđ præcessit, accōmodare, extrinsecus sane, aut melinū oleū, aut rosaceum, aut hydrelæum, aut ceratum, intus autem cibum præsertim liberaliorē, qui refrigerare queat, & ægre confici, hora secunda, aut tertia panem in aquam tepidam intinctum assumere, ne vapores sursum erumpant, aut citrum, aut malum, aut aliud quoddam refrigerans. Cum au- Capitis dolor ex iecoris calorē

tem cibum ægri sumpserint, etiam aquã frigidam superbi bant, præcipue si eius potioni assueuerint, sin minus, certe ad medium cibi sumpti, aut cum vino, aut absq; vino ea offeratur. Breuiter, vniuersum victum talem instituant. Ita quoq; in iis, qui stomachum calidiorem, ventrem, aut lienem habent, agere conuenit.

Dolor capitis ex frigida intẽperie.

De capitis dolore ex frigida intemperie orto.

Qui vero capitis dolorem ob frigidam intemperiem cõceperunt, hi omnia illis contraria experiũtur, quibus ex in solatu caput indolescit. Etenim neq; caput tactu calidum deprehenditur, neque facies rubescit, neque arida & collapsa apparet, sed econtrario plena & pallida. Ita vero interno- sces, qui ob frigiditatem densationemque capitis dolorẽ su stinent. Cæterum & victus ratio, & causæ primariæ ac præ cedentes, si diligenter perscruteris, manifestam tibi discre- tionem adferent.

Notæ.

Curatio.

Medicamẽta ad dolorẽ capitis ex frigiditate. Cyphoniũ medicamẽtum.

Curare igitur generatim quidem calefacientibus opor- tet, cæterum vero pro intemperiei magnitudine remediũ quoque variãdum est, interdum rutaceum oleum capiti in ducendo, aut laurinum, aut irinum, aut nardinum, aut opo balsamũ, quod etiam maxime proficit, in quibus dolor ex crassiore & viscosa magis pituita oritur, illinire autem con uenit frontem ipsorum & tempora medicamento. Cypho nio, & iis quæ ex pipere & euphorbio componũtur. Multa autem sunt ab autoribus prodita, ex quibus licet, si parare oportet, vnicuique vtile ac idoneum deligere. His igitur si vinum tenue dederis, aut aliud quoddam extenuans, calefa ciensq;, non nocebis. Non omnia ipsos iuuant, quæ medio criter extenuare & calefacere possunt, & gestatio in equo balineæ calidiores, & apophlegmatismi Sin autem affectus inuerterascit, etiã vomitus a radiculis raphani prodest. At in quibus qualitas citra copiam molesta est, non opus erit eiusmodi medicamẽtis. Vt autem inueteratos affectus prõ pte curare possis, vtitor eo quod columbarum stercus re-

Vet⁹ dolor capitis quomõ curatur.

cipit, habet autem ipsius compositio in hunc modum, piperis albi, crocomagmatis, singulorum drachmas duas, euphorbii recentis drachmas sex, stercoris columbini drachmam vnam semissem, aceti accermi quod satis est. Locum affectum prius perfricatum vt calescat, inungito. Vbi autē medicamētum validius'ē quam corpus ferat, remittere vim ipsius oportet, admiscendo ei amyli momentum, & lac muliebre, cum vti volueris. Rursus autem vbi vim eius intēdere libet, absinthii paulum admiscebis, ex aqua diluens. Medicamētū ex colūbarū stercore.

De dolore capitis ex uitio stomachi contracti.

Non enim dolor in capite primario affectu laborāte perpetuo accidit, sed interim etiam ex ventre ipso frequenter aut stomacho, aut alia quadam particula, aut flatibus vapores quosdam sursum mittentibus superuenit. Dolor capitis ex stomaco.

De dolore capitis quem biliosus humor inuexerit.

Si igitur capitis dolor subinde ex humoris biliosi abundātia nascatur, curatio eius medicamētis quæ biliosum humorem purgant, & subducunt, administrari debet, verum vt probe hunc vacuare possis, humidiore prius victu opus est balneisque temperatis, vnctionibus & aquæ potu liberaliore. Ita enim diffusa bilis, & veluti imbecillior facta, facilius a medicamento ipsam trahente vacuabitur. Si igitur biliosus humor copiosus nimium & calidus fuerit, ita agere oportet, ac liquorem ipsius potissimum scamniosæ cū modica aloe, aut absinthio, aut rosarum succo, aut rhodomelo exhibere. Si vero non abundare tibi magis amaræ bilis humor, sed in stomachi tunicas, veluti spongiam aliquam absorptus apparet, medicamenta ex scammonia vitari debēt, & omnino, quæ valde calefaciunt. Dari autem ipsis debet, aut absinthii dilutum, aut ipsa aloe, aut medicamentum Picra, si quæ etiam crassities bilis permixta tibi videatur. Dolor capitis ex bilioso humore. Præpatio ad purgationē. Scāmoni liqr ad bilē. Ad bilē ī tunicis stomachi harētē

Curatio si uiscosi fuerint humores stomacho insidentes.

Sin autem humores viscosi in stomacho redundent, & in flatus dissoluantur, dolorisque autores fiant, ad ea quæ valide extenuant tum in cibo tum in medicamentis, veniundū Ex viscosis stomachi humoribus

est, cuiusmodi est etiam apii radicis, aut hyssopi dilutum, & superfundenda iniũgendaque sunt, quæ corroborant & calefaciunt, vt nardinum vnguentum, vel gleucinũ, vel marciatum dictum. Quod si magna humorum insidentium copia extiterit, non solis remedis quæ partibus inducuntur, vti oportet, sed prius extenuata probe materiæ, exhibere etiam quæ pituitam purgare queant, aut oxymeli, tum simplex, tum quod Iulianium dicitur, caput, stomachũ, & totũ copus purgare efficax, vel catapotia, quæ colocynthĩdem recipiunt. Purgare autem non modo semel, sed etiam bis oportet. Neq; enim viscosus humor vacuationibus vniuersis, ac vna vice factis cedit, sed potius per interualla paulatimque, & crebrius repurgari medicamentis debet.

Viscosꝰ humor quõ purgari debeat.

De dolore capitis in Febribus oboriente.

Dolor capitis ĩ febribꝰ quõ curãdus.

Obuenit etiam capitis dolor iis qui vhementer febricitãt verum considera diligenter num crisis ratione, an nõ, oriatur. Constat enim, quod si capitis dolor huius gratia contingat, vt in iis qui sanguinem ex naribus profundunt, aut vomunt, nihil tentare oportere, aut tumultuari, aut curationem adhibere. Nam ea quæ admouentur, præterquam qđ nihil iuuant, etiam naturam subinde impediunt, id enim propter febris vehementiam & malignitatem accidit. Ac omnia agenda sunt, vt febris vehementia mitigetur. Cæterum capitis quoque cura haberi debet, rosaceum ipsi superfundendo, interim per se, interim cum aliquo refrigerãte, vt serpillo, aut hedera, aut rosis, aut semperuiuo. Quod si vigiliæ vrgeant, etiam decocto chamæmeli, capitum papaueris cum oleo rosaceo superfundatur, ac frons somniferis iniũgatur, aut succo lactucæ, aut pastillo Trygono, aut Crocode, aut summatim omnia quæ adhibentur, leniendi, refrigerandi & somnum inducendi vim obtineant.

Frõs in dolore capitis qbus inũgenda.

De dolore capitis ex uino.

Dolor capitis ex vino qbus curetur.

Dolor capitis qui etiam ex vino suscitatur, facile discutitur. Nam quam primum causam didicerimus, cõuenit ante omnia vino ĩterdicere, & medicamẽtis vti, quæ refrigerãt,

& vapores

& vapores repellunt. Tale autem est præstantissimum rosaceum, aut per se, aut cũ aceto, vel succo hederæ, vel brassicæ. Nam huiusmodi non solum siccant, sed etiam naturali quadam facultate vino aduersantur, vnde etiam ipsa brassicæ folia si capiti applicentur, bene faciunt. oportet autem ea prius aqua calida madefacere, atq; ita illigare. Iam conuenit etiam ipsam brassicam decoctam semper comedere, quinetiam lenticula his auxiliatur, præsertim qui humidiorem habent ventriculum. Ad hæc mali punici grana super cibum commesta ipsos iuuant, ac mala similiter, pyraque assumere, & frigidam aquam bibere confert. At qui imbecilliori stomacho sunt præditi, is etiam paulum vini propinare, præsertim aquosi, quale est Cnidium, Samium, & Sareptinum, cõducit, nullum autem vinum sit vetustum. Nam præterquam q; caput nonnihil feriat, etiam vaporis quippiã ad superiores partes effert. Panis aũt ex aqua esui his aptissimus est, item halyca cocta, oua tenera, columbarum & gallinarum alæ, gallorum testiculi, turdus, breuiter vniuersus cibus esto boni succi, stomacho vtilis, & qui vapores arceat.

Brasica naturaliter ebrietati aduersat.

Stomachus imbecillior vinum requirit.

Vinũ vetustũ caput ferit

De dolore capitis ex ictu.

Dolor capitis etiam ex ictu, aut casu accidit, inflammatione in illo subsistente, quare etiã curatio eius magno studio tractãda est. Quippe periculum inducit, dum humores copiosius ad ipsum confluunt. Si itaq; oborta inflammatio solam cutem ambiat, & non vlterius adhuc procedat, nihil negotii est, sed dolor etiam qui circa caput contingit, facile discutietur, sin autem tanta, & tam valida vrget, vt etiam membranam caluariam ambientem in consortium doloris pertrahat, frequenter autem cerebri quoque membranam quam menynga Græci appellant, haud exiguum erit periculum. Nam conuulsiones magna parte, & delyria comitantur, vt mortem ipsis maxime præcipitem iuducant. Vt igitur magnas inflammationes oboriri prohibeamus, necesse est curationem a sanguis missione incipere, ita nã-

dolor capitis ex ictu.

iñflãmationes magnæ capitis q̃bus curentur.

que influxus reuelletur. Porro vacuatione facta, & corpore toto recrementis libero, deinceps etiam parti admouere auxilia oportet, & capitis ipsius curã habere, oleo dulci perfundendo, lanis contegendo, fouendoq; omni ex parte, vt ne caput, hoc est neruorum origo, rigeat. Vino aũt per initia ipsos, & carnibus arcere conuenit, & in totum oĩ victu valentiore, præsertim si etiam febris tibi vehemens esse videatur, tunc enim tanquam illius ratione, ptisanæ cremorem, lutea ouorum, maluam decoctam, lactucam intybum & cucurbitam exhibere oportet. Quod si vigiliæ vrgeant, etiam chamæmelino oleo, & rosaceo perfundere debemus subinde vero etiam vtrisq; commixtis vti, plus & minus a magnitudine inflammationis, ægri temperamẽto, & ætate considerantes. Ita sane vbi inflammatio citra vlcus obuenerit, curationem moliri conuenit. Sin autem vlcus quoq; infestet, tunc eisdem sane vti adhuc dehortabimur, rosaceum autem, cum melle, aut tetrapharmaco, item ceratum ad inflammationem arcendam efficax, & medicamenta commode imponuntur, præsertim anemone, hæc enim variis modis auxiliatur, & linamẽtis illita & sup inducta. Talis enim curatio existit, cum inflammatio vlceri coniuncta fuerit, dicetur aũt absolutius, cum de vulneribus capitis aliarumque particularum propriis, sermonem sumus habituri.

Vigiliæ in ictu.

Inflammatio ex ictu capitis.

Anemone q̃d p̃stet.

De Cephalea. Caput II.

GRauis quidam affectus, & vehementer dolorificus est, vt etiam ipsæ oculorum radices indolescant, est quoq; diuturnus, & leui occasione excandescit exacuiturque. Nam qui hoc malo detinẽtur, alii vini paulo meratioris potione, alii odore quodam, vt styracis, aut thuris, nonnulli a ipso luminis splendore feriũtur, vt in tenebris, magis contenti sint, quam in lumine degere. Fit autem potissimum hic morbus etiam ex diuturna membranæ caluariam ambientis, aut cerebri membranarum inflammatione, item ex obstructione & crudiorum crassiorumque humorum copia, interdum etiam ob magnam humorum in alto desidentium acrimoniam. Frequẽter ob calidam quo-

Causæ Cæphalææ.

que intemperiem malum hoc nascitur, capite scilicet spatio temporis imbecilliore facto, atq; ob id prompte humores suscipiente, nonnunquam vero ab inferioribus recrementa, quæ inueniuntur, cucurbitulæ instar attrahente. Diligenter itaque attendendum, vt in aliis quoque affectibus & animaduertendum est, qua ex causa nascatur, & generationis trahat originem, nempe ex copia ne, an particularem cerebri inflammatione quapiam, vel obstructione, vel acrimonia inueterata. Sic nanque morbus, si modum, aut tempus inspexeris, arte facilius solui poterit. Note cephalææ

Notæ ipsius hæ sunto.

Si igitur magna grauitas in particula percipitur, constat nõ solum qualitatem, aut vapores aliquos, sed materiæ copiam obstructionis esse opificem, id quod manifestius cognosces, si præter omnia a me dicta, totũ ægri corpus consideres, natura ne plethoricum sit, an minus, item si omnia quæ præcesserunt, perpendas. Vbi enim sic vniuersa circũspexeris, firmius internosces. Indicia cephalææ ex inflãmatione cerebri.

Notæ cephalææ quæ ꝓpter cerebri inflãmationẽ nascitur.

Si igitur grauitatis sensus & pulsatilis dolor ortus fuerit clarum est cephalææ affectum propter inflammationẽ quãdam euenire. Notæ cephalææ ex spũ.

Notæ cephalææ ex spiritu.

Quod si tensionem solam citra grauitatem & pulsum æger sentiat, manifestum est rursus affectum ex flatuoso insidente spiritu fieri. Cephalææ signa ex acrimonia orte doloris capitis ex calida intẽperie signa.

De dolore ex acrimonia proueniente.

At si nullum ex his infestet, rosio autem solum incidat, dolorem ex acri & bilioso humore excitari intelligas.

Notæ doloris ex calida intemperie creati.

Sin autem nullum ex his, causa morbum capitis patiens existit, calor autem circa caput percipitur, atque id natura calidius temperamento esse videtur, & causæ quæ præcesserunt, calidiores, collige potius ex omnibus calidam quo-

que esse, intemperiem, que ab infernis recrementa cucurbitulæ alicuius mō ad se attrahat, efficiatque, vt caput facile repleatur humoribus.

Curatio.

Cephalea curatio pro humorũ diuersitate.

Qui sane hunc in modum bona internoscendi ratione ac via vtuntur, inueteratos cephalææ affectus sanare possunt, Si enim morbus ex copia fiat, totius primũ corporis curã habere debemus, initio id quod superat commode vacuantes, vel per sanguinis missionem, vel purgationem. Sin autem totum corpus non fuerit plethoricum, ipsum vero caput potius causam præbere videatur, eo q natura ipsum iniuriis & repletioni sit opportunum, possitque attrahere quicquid cũque in ventre contentum inuenerit, a toto quidem corpore abstinendum est, neq venam secare prorsus aut purgare oportet, sed in primis ipsis tanquam primario affectu laboranti prospiciendum. Et siquidem humores infixos, frigidos esse suspiceris, siue a caliditate attractos, siue ex imbecillitate illic natos superfũdere, ipsum & irrorare oleo cõuenit, aut herbis in vino decoctis nõ admodũ calidis, sed quæ robur quoddam habeant ad caput firmandum, quale est oleum ex acerbis oliuis expressum, omotrybes dicitur cui adiiciantur capreoli hedæræ, aut serpilli, aut mentæ viridis. Procedente autem tempore etiam ex calidioribus admisceto, silymbrium, aut pulegium, aut folia lauri, aut caleminthen. His igitur medicamentis eorumque similibus. vtendum est, præsertim in hyeme, & maxime vbi superãs intemperies frigida esse apparet, & humores qui capiti insident, viscosi fuerint & crassi. Nam illa infixos humores strenue discutiunt, & caput corroborant, vt ne ipsum infirmetur, neque recrementa, quæ ex ventre in reliquas corporis partes distribuuntur, prompte suscipiat, caput enim frequẽter non adeo calidũ est, vt ipsum recrementa corporis possit attrahere, sed propter imbecillitatem illis repletur suscipiens magis quam attrahens. Ita illis sane, si humores qui capiti insident, frigidiores fuerit, agendum censeo.

Curatio si dolor a bile procreatus fuerit.

Quod si humores calidi & biliosi existant, tum oxyrrhodino, hoc est aceto & oleo rosaceo tepido, tum eo q ex papaueris capitibus & rosarum decocto paratur, caput superfundas, adiiciens præterea etiam ea quæ leniter discutiunt vt hederam, aut serpillum, aut chamæmelum herbam, aut chamæmelinum oleum, ac lauent ægri aqua tepida vtentes, abstergantur que ptisanæ cremore, aut vitellis ouorũ, tepidam superfundentes aquam. Nam calida admodum & feruens præterquam quod nihil præsidii adfert, offendere ipsos, & irritare solet. Vbi vero caliditatis feruor conquiescit, non alienum est etiam mellis exiguum vna cum vitellis ouorum & moderatis remediis quæ abstergere & expolire possunt, admiscere. Nã omnia nimium palida his sunt inimica, siue smegmata sint, siue apophlegmatismi. Quippe biliosa recremẽta ab humectantibus mediocriter, tũ balneis tum medicamentis magis discutiuntur, quam plus æquo siccantibus, & calefacientibus, quia ex eiusmodi magis spissescũt, quam dissipentur. At in quibus crassi, & non admodum calidi sunt humores, in is consulo, ne admodum subito ad ea quæ discutiunt, feraris, mitigare autem potius materiam moderatis vnctionibus & balneis debet, atq; ita descendere ad efficaciora, quæ extenuant & discutiũt, vt quæ ex nitro & sinapi conficiuntur. Declinante autẽ affectu etiã frictionẽ capitis linteis adhibita vti oportet, pcipuæ in balneo, prius nimium capillis ademptis, itẽ per vices iis quæ sternutamenta prouocant, primum sane simplicioribus, deinde valentioribus. Vt autem is qui parare illa velit, prõpte inueniat, explicanda etiam hic putaui, quorum scriptura in hunc modum habet.

De oris capitis a bile cra ti curõ.

Biliosa recrmẽta qbus discutiãtur.

Errhinum, hoc est medicamentum quod naribus inditur. caput purgans, ad lippitudinẽ & morbũ comitialẽ efficax.

Erthinã ad caput.

Melanthii, salis ammoniaci, singulorum drachmæ octo, elaterii drachmæ quatuor. Trita excipiũtur oleo sicioynio aut myrteo, aut irino, aut cyprino, vt cerati habeãt crassi-

tiem. Reposito igitur in pixidie cornea vtitor, subiungens nares attrahere iubeto. Hoc Errhinum non modo confert diuturno capitis dolore affectis, sed etiam iis qui lippitudine infestantur, & comitialibus. Educit enim facile si quid viscosum in cerebro, & crassum inhereat, preterea etiam quod ex cyclamino constat, nihilominus proficit, habet autem huius quoque scriptura hoc pacto.

Errihinum ex cyclamino.

Cyclamini sicci drachmæ octo, nitri rubri drachmæ quatuor. Sin autem loco nitri, elaterium, iniicias, præstantius euaserit. Vtitor autem in hunc modum. Tritum ipsum probe, per arundinem inspirato, præcipiens sursum inclinando attrahere deinde rursus deorsum vergendo etiam id congregatur, expuere.

Epithema ad diuturnos capitis dolores.

Vtitor etiam epithematis in capite, & vnctionibus in diuturnis affectibus, quæ discutiendi vim obtinent, quorũ e grege est, & hoc, quod frequenter experimentum probauit, scriptura eius in hunc modum habet.

De Cerato.

Ceratũ ad capitis dolorem. Irini vnguenti, peucedani, castorei singulorũ drachma: baccarum lauri drachmæ duæ, rutæ surculorum drachmæ quatuor. Excipiuntur cerato quod ex rosaceo paratum est: ac capite deraso, per totum ipsum imponito. Sin autem accessio magna orta fuerit, mitigantibus & mediocriter reficientibus vtitor, ex quibus hoc habetur.

Smegma ad capitis dolorem.

Smegma. Liquoris peucedani drachmæ sedecim, liquoris papaueris, anisi, mentæ, myrrhæ, singulorũ drachmæ duæ. Aceto excipiunt, fitq; vnguẽtũ. In doloribus immoderatis caput eo illinito. His & similibus vti consiliũ est, in quibus ꝓpter crassos humores, & spiritum flatu lentum dolor gignitur.

In quibus qualitas doloris causa est.

Doloris cã calida. At si dolor ex calida qualitate oriatur, clarũ est ea adhi-

benda esse, quæ etiã ex bilioso humore dolentibus cõueni re diximus, citra missionẽ sanguinis, aut purgationem, aut oĩno qualecũq; tandem vacuans medicamentũ assumptũ. Porro si affectum ex vẽtris retentione ꝓuenire contingit, oĩbus modis is cibo, & leniter purgare potentibus subduci debet. sunt aũt huiusmodi multa. tũ ipse sal. Quare si aluus ob viscosos humores cohibet, hanc cõpositionẽ mixturãq; dato. Salis ammoniaci drachmas duas, piperis drachmam, euphorbii drachmam. Dato ex ouo, aut ptisana drachmas duas, aut quatuor, aut scropolos tres, aut quatuor. Quibus autem venter non ob viscosos humores astringitur, in iis vtitur medicamẽta, quæ scammoniam recipiant, habet aũt horũ cõpositio in eum modum. Salis cõmunis torrefacti drachmæ tres, piperis drachmæ duæ, scãmoni drachma. Datur ex ouo, pane, & quomodocũq; velis, cochlearium. Nam hi sales admodum leniter ac citra molestiam vẽtrem purgare, & emollire solent. Vtitor his cum fiducia, tum illis quæ euphorbium recipiunt. Quod si venter citatior sit, & caput magis ob siccitatẽ doleat, nititor eum cibo, potu, & medicamentis sistere. At si affectus ex vigilia, & sollicitudine eueniat, iis quæ somnum inducunt, & laborãtes oĩno leniunt, curari debet. Sumatim remedia semper ad causam morbum facientem accõmodato, ac vtitor prædictis bona ratione ac via. Ita nanq; inueteratus, ac contumax affectus, diligenti artificio & commodis præsidiis adhibitis ex toto euincetur.

Alu⁹ ob viscosos humores astricta qb⁹ soluitur.

Vẽter cita⁹ quo sistitur.

De hemicrania Cap. 12.

Altera capitis pars indolescit, cum dolor circa dimidiam caluariam incipit. Atque id accidit, postquam recremẽtũ aliquod ibi infixum fuerit, aut cũ ꝓcreatum est, in spiritũ resoluatur, irritetq; loca singulis diebus, aut vno interposito, aut duobus, ꝓ subiecta specie motus sumẽs initium Si igitur totũ corpus recrementis liberũ tibi apparet: capiti prospicito, ipsiq; particularem curationem adhibeto. At si copia toti corpori facessit negotium, tũc multifariam attendendum est, & internoscendum, quis

Cã' Hemicrãie

Hemicraniæ curatio

vtique humor ſuperans exiſtat. Conſtat enim & vacuationem eius tentandum eſſe, & ſi ſanguis fuerit, per venæ ſectionem detrahendum. Sin alius quiſpiam humorum fuerint purgatione recrementi quod moleſtat, ſuccurrendum.

De hemicrania ex conſenſu.

Hemicrania ex conſenſu.

Si hemicrania ſtomachi affecti conſenſu oriatur, vel dũ hic in concoctione ipſe infirmatur, vel cum materiam in ſe bilioſam, vel pituitoſam continet, nec hæ probe coquuntur, perpende rurſus, vtrum ex calida intemperie, aut frigida proueniat. Si igitur ex frigida intemperie, calefacientibus ei proſpicere oportet, ſin ex calida, frigidis, & contemperantibus.

Si dolor ex frigida ſtomachi cauſa dimidiam caluariæ ad partem exerceat.

Hemicrania ex frigido ſtomacho quõ curetur.

Quod ſi dolor ex frigida ſtomachi cauſa factus apparet primum vtitor fomentis ex vino & oleo quod Græce œnelæon dicitur, nardo, gleucino, ſtyrace, maſtichæ. Deinde etiã epithematis, Polyarchio, aut Philagrio, & Martiato dicto, quod flatus in ſtomacho ſubortos ſtrenue poteſt diſcutere. Cibus eſto eiuſmodi, qui calfaciat ſimul & extenuet, nec non robur apponat. Hydrogarum igitur his eſt idoneũ quod copioſius aniſum receperit. Confert etiã oxymeli potum & porra cocta, in cibo ſumpta. Item quod ex malis cotoneis conficitur, piper & gyngiber recipiens. Auxiliantur ipſis etiam quæ ex hyſſopo, aniſo, dauco, & apio propinantur. Ex oleribus, ſcandix, gyngidium, aſparagi paluſtres, & beta cum ſynapi, & cappares. Allium vero diuturnos frequenter dolores diſcusſit, quemadmodum etiam ſalſamẽtum, & Encathera dicta, & Coryax.

Catapotia Dia colocynthidos.

Catapotia diacolocinthidos.

Iuuat hos & vomitus a cibo, & purgatio, quæ fit ex Catapotiis, quæ colocynthidem, & euphorbium recipiunt, cõpoſitio ipſorum ita habet. Aloes vncia, euphorbii ſemuncia, colocynthidis, ſcãmoniæ, gummi, ſingulorum vncia, nitri Alexãdrini ſemuncia, veratri nigri corticis vncia. Ex

cipito succo brassicæ, aut citri, aut rhodomeli, achato scrupulos sex. Tu vero non vniuersa, sed per vices ipsa exhibeto, atque sic ad perfectum modum peruenias. Nam nō minusquam Hiera humores ex alto euocare possunt, cæterū etiam non superficiariam vacuationem moliuntur, sed ex alto & veluti ab ipsa radice recremēta extrahunt, & si quis recte vsus fuerit nō modo. Hemicranicum, sed etiam vetustum dolorem stomachicos, affect⁹, morbos comitiales, articularios, & conxendicum vitia sanare possunt. Hoc pacto quidem dolorem, si ob viscosos, humores in stomacho excitatos prouenerit, mederi oportet.

Catapotia diacolocinthides q̄d efficiāt.

De Hemicrania, que ob biliosum in altera capitis parte contractnm humorem nascitur.

Si biliosus humor dolorem pepererit, sumāt ægri ante omnia panem ex aqua tepida, vt quæ supra modum ipsis auxilētur. Cæterum etiam malua, & lactucæ cōmestæ prosunt, vniuersum, cibus sit humectans & balnea temperata postremo purgatio, quæ ex Picra & scāmonia, & aliis q̄ hilem citra magnū dolorē purgare solēt, adhiberi debet.

Hemicrania ex bilioso humorecu ratio.

Epithemata.

Similiter etiam vnctiones, quæ extrinsecus imponuntur, non sint nimium calidæ, in totum vniuersa medendi ratio eiusmodi adhibeatur, qualis etiam in capitis doloribus præcepta est, nam eædem generæ causæ existunt, nisi quod capite laborātes, diuturniores valentioresq; habeant, vt autē remedia vnicuiq; causæ idonea promptus inuenire queas, etiam horum descriptiones tibi subinngam.

Epithemata hemicrāæ

Vnctiones aduersus dolores ex crassis uiscosisq; humoribus in dimidia caluariæ parte ortos.

Vnctiones hemicrāie ex crassis, viscosisq; humorib⁹.

Euphorbii partem vnam, castorei tantundem, aqua excepta auri iuxta partem dolentem imponito, ac statim in balneū ire, & lauare consueto more præcipito. Hoc admodum generosum auxilium est, & cū fiducia eo vtitor. Iam maximum hoc quoque est, quod recpit atramentum scri-

torium, habet auem descriptio eius in hunc modum. Euphorbii drachmæ * quatuor, atramẽti scriptorii drachmæ quatuor, myrræ trogloditicæ drachmæ tres, croci drachmæ duæ, crocomagmatis drachmæ tres, piperis albi drachmæ tres: aceti quod satis est, vt hæc probe læuigentur, & crassities sordium similis fiat, atque hoc illinito a medio superciliorum incipiens, vsque ad tota tempora, præcipue si locus pilis careat, & cum refrigeratus fuerit æger, hoc rursus inungito eodem in loco ad tertiam vsque vicem. Oportet autem ipsum mane inungere, vt auxilium vim suã probe exercere possit, quousque ille lauaturus est, verum caueto ne quando æger illinitur, medicamentum oculos ingrediatur. Nam spongia vtens dextre id quod illitum est, absterges. Vbi ex balneo æger venerit, rursus simili modo sæpius illinito, donec in totũ dolore liberetur: atque eo discusso per interualla iterum medicamento vti debes, ne in eundem denuo morbum incidat. His maiora præsidia ad longos validosque dolores inuenire non licet ad moderatiores autem vnctione vtitor, quæ ceram & euphorbium habeat. Mixtura ipsius hæc recipit. Olei sabini sextarios quinq;, ceræ vncias tres, euphorbii vnciam: Hoc vtitor dimidiam frõtis partem cum temporum musculo ante balneum illinẽs. Facit hoc præcipue ad dolores ex frigidis affectibus ortos. Porro inuenies alia quoque multa a veteribus prodita, verum hæc sola sufficiunt plurimis experimẽtis cõprobata.

Impressus græcus sesq; drachma.

In quibus dolor ob bilem contrahitur.

Qui ex bile dolorem experiuntur, iis abũde ẽ etiam pastillus Crocodes illitus & Trygon, adhæc terra Aegyptia, omnesque vnctiones, quæ ex rosaceo, & chamæmelino oleo parantur, modico aceti adiecto, aut quodam succo mitigatorio. His & similibus medicum, qui recta curandi ratione nititur, vti oportet.

De Phrenitide, Capvt XIII.

Dolor capitis ob bilẽ.

QVod sane Phrenitis acutissimus periculosissimusq; sit affectus, oĩbus est in confesso. Vnde autem constituaĩ, & quo affectu cerebro laborãte & q̃ curatio

conueniat, de hoc omnes diſſentiunt. Dicamus igitur etiam nos, quæ ſit exquiſita Phrenitis, quæ eius cauſa, & quomodo internoſci debeat. Plerique enim ipſorum in diſcernendo eam potiſſimum non mediocriter decepti ſunt, vt etiam eos qui delirant, exiſtimarent Phreniticos, cum res ſit longe diuerſa.

Quæ ſit cauſa Phrenitidis.

Exquiſita igitur Phrenitis a flaua bile naſcitur, cum ipſa in cerebrũ, aut eius membranam diſtributa inflammationẽ excitauerit, priuſquã enim diſpenſata, infixaque fuerit, nõ Phrenitidem, ſed delirium producit. Atq; hoc in acutarum magna parte febrium ſtatu ac vigore accidere conſueuit, deinde rurſus in declinationibus ceſſare, atque id delirii proprium eſt, quod febres per tota earum tempora non perſeuerent, ſed conquieſcãt. Phrenitis autem ſemper perduret. Eſt autem ipſius non vna tantum ſpecies, ſed etiam multiplex. Alia ſiquidem ex pallida bile conſtituitur, quæ mitior exiſtit. Sin autẽ ex flaua bile, quæ & multo vehementior febres quoq; maiores inducit. Iã alia quoq; efferata dicta naſcit, bile flaua ĩmoderatius excalfacta, & plus æquo aduſta.

cã Phrenitidis exquiſitæ.

phrẽitis qd a delirio differat.

Notæ futuræ Prænitidis.

Futuram Phrenitidem vigiliæ potiſſimum continuæ, & intenſæ ſomnique turbulenti præcedunt, ægri exiliunt, & ſomniorum imaginationibus interdum detinentur, vt etiã nonnulli ſe futura ſcire ſuſpicẽtur, & velint prædicere. Præcedit etiam, vt ægri quæ dicuntur, obliuiſcãtur. Nam cum familiaribus præcipere quædam incipiunt, ad alia conuertuntur, eorum quæ ab initio iniuncturi erant, obliuiſcẽtes. Item cum reſpondent ferociores ac iracũdiores quã prius apparent, magnã & crebram reſpirationem edunt, pulſus habent prauos, & duros, atq; occipitio frequenter indoleſcunt. Quod ſi affectus increuerit, vt parum ipſi a Phrenitide abſint, fixis oculis cernunt, eoſque admodum ſqualidos & rubentes habent, nec non pituita eis inhæreſcit, ac lachrimæ ex vtriſque profluunt. Sin autem vitium magis

Notæ Phrẽitidis futuræ.

Pituita oculorũ angulis inhæreſcit. Sic læti æ apud Celſum

intendatur, incipiunt & flocos carpere, & festucas legere, neq; responsionem manifestam dare possunt, & linguam multo magis scabram habent, febresque sicciores, interdũ & tremuli sunt, exarescēte cerebro, eiusque neruis, & ægre sentiunt, vt etiam cum ipsi excitentur, vix, aut nequaquã exaudiant. Eiusmodi ergo, & tot eorum qui proprie Phrenitici existũt, signa habentur. Cerebrum igitur statim per initia morbi causam habuit, non enim alia quadam parte affecta quæ propriæ Phrenetis est, c trahitur, quemadmodum nonnulli Phreneticos ob septi transuersi inflammationem fieri existimarũt, quod verũ non est, sed & ipsum cerebrum, vbi inflammationem senserit, valida efficit deliria, vt Phrenitidi respondeant.

Quomodo delirantes a Phreniticis discernere oporteat.

Discrimē phreniticorũ & delirantium.

Qui proprie Phrenitici existunt, a delirantibus ex partiũ consortiis distinguuntur, q ipsis febris adsit perpetua, oculi sint cruēti, sanguis e naribus profluat, & caput sit calidius. Nam qui septo transuerso laborant, his caput non est adeo calidum, vt præcordia, ipsumque septum, ægere magis spiraunt, & inæqualem valde spirationem edunt. Discernes autem Phreniticos ab insanientibus, eo quod insania quidem quæ Græce mania dicitur, citra febrim, Phrenitis autem, vt diximus semper cum febri spectetur. Hæc quidem sunt signa eorum qui proprie Phrenitici dicũtur, in quibus etiam flaua bilis sola, sine alia materia defixa, affectũ peperit, quēadmodum etiam si pituita flauæ bili coniuncta fuerit, eiusmodi falsa Phrenitis appellatur, & vigilem soporem, qui Græcis agripnon coma vocatur, excitat.

Inter phreniticos & insaniētes dfia.

Phrēitis falsa.

Vigil sopor.

Signa Phrenitidis falsæ.

Signa Phrenitidis false.

Noſces aũt Phrenitidem ex humorum mixtione factã, inde q etiam symptomata quæ superueniũt, mixta sint referentia eandem naturam illorum, quæ causam, eãdem habent. Etenim vigilant simul & in altum somnum deferuntur, rursusque paulatim delirãt, & somno alto soporoso q; pressi cum tumultu excitantur, & iis q eis loquuntur, inor

symptomata mixta

dinata verba, & insaniam testantia respondent

De inueteratis iam Preniticis.

At quod hæc per morbi initia, & breui tempore accidere cousueuerunt, nosse conuenit. Vbi vero morbus in vetustatem inciderit, & vires sint debilitatæ exigua ipsius indicia apparent, vt nonnulli aliam quandam Phrenitidis speciem esse arbitrentur, non est aũt alia, sed ægri per initia quidem turbulenti fiunt, & furibundi, tanquam bile statim ad superiora tendente, & cerebrum excitante, postea aũt hecticis febribus similiter æquabili intemperie in totum cerebrum dispersa, non amplius valde perturbantur, & inordinata furiosaque nugantur, sed iacent, neque vocem ædere propter imbecillitatem potentes, neque decubitus figurã mutantes, neque valide exilientes, manus solummodo inordinate iactitant: vt quidam ignorantes ægrum quærere aliquid, & inuentum velle continere suspicentur, nonnulli autem ipsorum ne palpebras quidem ꝓpter vires iam ante debilitatas aperire possunt. Sin autem aliquãdo etiam aperiãt, vbi paulisper respexerint, statim rursus propter infestantẽ humorem conniuent. Verum hæc signa adhuc infirmãte ipsorum facultate superueniunt, nec aliam adhuc Phrenitidis speciem ostendit id, quod pulsus sit imbecillis, durus, exiguus, & angustus, sed etiã ad omnes magna ex parte Phreniticos pertinet præcipue inueteratos. Hæc igiť indicia sunt. quibus Phrenitici cognoscũtur, deinceps autem quomodo curationem ipsorum optimam adhibeas, iam ꝓsequamur.

Phrenitici inueterati.

Phrenidis inueteratæ signa.

Curatio Phreniticorum.

In omnibus proprie Phreniticis, si vires robustæ sunt, & nihil aliud prohibet, sanguis detractio adhibenda est, tanquam primum omnium & maximum futurũ præsidium. Sin autem repugnet æger, quod sæpe accidit, vt nolit brachium porrigere, omnino conandum tandem est ex recta in fronte vena sanguis missionem moliri. Facis autem id recte, si collum artificiose fascia lanea constringas, vt vas attollatur. Ita nãque si feceris, sanguis statim vena secta citra,

Phreniticorũ curatio

Sanguinis missio in.

impedimentum cum spiritu erūpet. Ego sane magna adeo Phrenitide correptnm curaui, & nisi multi fortesque famuli eum continuissent, & vinculis vndiquaque cōstrinxissent neutiquam ne in fronte quidem venam secare potuissem, adeo ferociter agitabantur, omniaque faciebat, quæ insanientes solent, atque si gladium habuisset, non paucos, qui ei aderant, iugulasset. Quia vero bis sanguinem detrahere molestum est visum, ideo tantum initio euacuauimus, quantū ei satis erat futurum, etiam si secunda vice iterum emisissemus. At mirabile erat vacuatione facta, quam festinaret ex riuo superbibere, simul autem astātes etiam aspergebat, vt risum quoq; ideo vulgo excitaret. Verū hic quidem celeriter curatus est, alia quoq; ratione, ac cura conuenienter ei adhibita. Sic igitur agendum est, si venam in cubito secare non liceat. Post sanguinis vacuationem parti quoque remedia inducenda sunt, & caput oxyrrhodino madefaciendum, ne ipsum, cū calidum sit, liberalius humores attrahat atq; idcirco eis repleatur. Aceto autem ea quæ mitigant & somnum conciliare poterunt, admiscere conabimur. At cū morbus viget, & vigilias mentisque alienationem inuehit, adhuc magis succurrendum est, & largius oxyrrhodino caput implendum, & decocto chamæmili, papaueris capitū, serpilli, hederæ, rursusque oxyrrhodino superfundendum: item ea, quæ odorem mouent, naribus adhibenda, nec nō vnctionibus vtendū, vt omni ratione vigilias excindamus, somnumque ægro accersamus, quod solum & maximum est delirantium, & cuiusuis morbi remedium. Quod si his administratis, vigiliæ, & alienationis symptomata perseuerent, dato ei potui medicamentum, quod a papauerum capitibus, dia codyon Græci appellant, ad omnia futurū vtilissimum. Non solum enim vigilis, sed etiam febri medet, præterea caput tanquam ab igne adustum refrigerare poterit. Sin autem nihil admodum impellit, vrgetque, noli medicamētum dia codyon exhibere, præsertim si neque Phrenitis quædam germana esse videatur, sed etiam pituitæ nō nihil particeps sit, vt ipsa quoq; falsa nominetur, tunc ca-

Phreniticis necessaria

Vena secta ĩ frōte.

historia curationis phrenitici.

partis affectæ remedia.

Vigiliæ & mentis alienatio quō curari debeant.

Dia codyon q̃bus ꝯferat.

ueto ne id ipſum, vel aliud quoddam ad ſoporem torporemque inducendum efficax, offeras. Sin autem vires quoque imbecillæ fuerint, tunc maxime vitabis, ne quid corpori ſomnoque inducendo accōmodum exhibeas. Nam in his qui infirmas vires habent, non vulgaris noxa, immo interdum mors talium potionem comitatur.

Nacorica periculoſa

De habitatione.

Conſiderari debet etiam habitatio, in qua deget æger, vt aerem neque admodum craſſum, neque humidum frigidumque, aut nimis calidum habeat, ne capiti meatuum denſatio, aut repletio ſuperueniat, ſed temperatus exiſtat, quo animalis ſpiritus temperie ipſius refocilletur ac relaxetur. Sit autem magis lucidus quam tenebroſus, vt æger per huius ſenſum ad conſuetorum perceptionem ac conſcientiam perueniat. Quare & amici nonnulli admodum familiares ei aſsiſtant, vt etiam increpantes ipſum propter ea quæ facit, reuereatur. Neque vero domeſticus, aut cognatus, cuius cauſa aliquando triſtetur aut cui iraſcatur, ingredi debet, quippe hoc irritare ægros, & commouere ſolet, & vt valde perturbetur, manifeſtam præbet occaſionem. Sed nec amici frequentes & copioſi ad eum Ingrediantur, quippe turbam tantum ei excitant, præterea aerem quoque craſſum efficiunt, frigidos emittentes ſpiritus. Iam non violenter mouendus eſt, ſed leniter, ne in lecto propter imbecillitatem concutiatur. Hoc enim ſi quid aliud morbum excitat, & ſomnum impedit: ii vero qui ad ſunt, omnia ipſius membra citra violentiam teneant, leniterq; pfricēt, & præſertim inferiora, atq; tūc magis, vbi conuulſiones ægro oboriūtur, artus vinculis excipiantur. Quippe hoc materiā ad inferna prouocat, præterea cōuulſiones lenit Satius autem eſt inferiora quoque, vbi perfricata fuerint, fouere, atque ſic deligare, vt materia quæ fotu ſimul & fricatione accita fuerit, ad ima potius deriuare poſsit. Nihil autem facere oportet ante febrium

Phreniticorū habitatio.

amici familiaris Phreniticis iad mittēdi

Motus violēt⁹ Phrenitices offendit.

Frictio īferio℞ phreniticis ac cōmodanda.

declinationem, longe vero antequam inuadant, id præstã dum. Iam cucurbitulæ adhiberi, præsertim ante accessionẽ debent, vt maceriæ sursum vergentis impetus per reuulsio nem coerceatur. Simili modo etiam epithemata semper eis admouere oportet, quæ non nimis frigida sint, neque rur sus calida, sed potius tepida. Qui enim viscera largius fomẽ tis excalfecerunt, maxima hi mala ægris accersunt, mate riam subito ac vniuerse commouentes, vt ad supernas par tes profecta caput amodum repleuerit, vnde vehemens alienatio mentis prouenerit, nonnunquã etiam sopor, qui Caros, dicit, ita vt rursus iis opus fuerit, quæ excitare pos sunt, sternutamenta prouocantibus, tum frictionibus. Qua re viscera validiores fotus non requirunt, præsertim in iis, qui vehementiori febri laborant, item quibus copia humo rum inest, & caput affectum. Sufficit igitur solum lini semẽ hydræleo incoctum, aut cum chamæmeli iure blandum & tepidu visceribus obducere. Ita enim feruor mitigabitur, & viscera distenta laxabuntur, atque ideo etiã febres erunt mitiores.

Epithemata phreneticorũ.

De uictu.

Conuenit autem inter medicandum etiam victus ratio ni vt maxime necessariæ animum adhibere. Multi nanque ipsam negligentes ignorant, quantum noxæ & adiumenti ægro adferre possit. Vtinam vero etiam recte medicari sci rent tempusque inquirerent, aut ordinem, aut qualitatem, aut quãtitatẽ, verum nullum horum attendens, singulis vi cibus, cum ægrum accedunt, visceribus facessunt negotiũ, aut perfundendo, aut obducendo, aut oĩ tempore parãdo, etiam cũ copia, interim quoque cruditas vrget, præsertim cum sapientissimus Galenus manifesto clamitet, neque ca taplasmatis, neque asperginibus quouis tẽpore vtendum es se, nisi in solis illis, quibus nullum in toto corpore excremẽ tum, aliaque superflua existũt, reliquis autem omnibus ex tremum esse malum. Verum hæc quidem ii qui non bene mente ac ratione constant, faciunt. Nos autem qui ex vete-

Victus iõ obseruanda.

cataplasmatis corpe repleto nõ vtẽdum.

ribus

ribus didicimus, simul etiã si quid ratio facere nes recte ad monet, iam exponamus. Ptisana igitur primum omnium victus ratione Phreniticis remedium adhibeatur, optime prius decocta. Detur autem solus ipsius cremor, quem si non libenter assumant ægri, cum granis ipsam sine aliquo cibo capiant, sin ea oblectentur, adiicere conuenit solum hydromæli exiguũ, aut hydrosatum, aut rhodomelum. Hydromæli vero maxime Cybyriticum, vt inimicum ipsis, vitare oportet, & oxymeli. Quod si minus gratã habent ptisanã, multi enim ne nomen quidem illius libenter audiũt, exhiberi ipsis oportet auenæ cremorẽ, si inueniat aut extritico virenti sorbitionem, quæ chidron Græce dicitur. At si in totũ sorbitiones auersentur, panem in aquã intingito, non minus enim quam sorbitiones, iuuabit.

Ptisana Phreniticis idonea.

Auẽnæ cremor

De oleribus.

Ex oleribus edant intybum, & maluam coctã, interim etiam crudam, si caliditas nimium superare videatur, & æger siticulosus sit, vigiliisque admodũ prematur. Ita nã que adiuuabis, præterea etiam magis, si lactucæ semina, cucumerum medullam, & peponũ exhibeas. Vbi concoctio apparuerit, etiam pisces assumẽt, vt erinaceũ & pectines.

Olera q̃ Phreniticis vtilia.

De pomaceis fructibus & potu.

Ex fructibus sumant duracina, persica, cerasea, mala, & punica, sed hæc raro, bibere autẽ ipsos crebrius & paulatim aquã tepidã conducit. Neque enim multam potionẽ appetunt, neque iuuãtur, si cumulate bibant, frigidam autem aquam vitare oportet, eo quod tuta non sit. Nam si inflammatio circa septum transuersum, aut aliam quãpiam particulam inuenta fuerit, non exiguum periculum sequitur. Quamuis enim frigidæ potio mitigare ipsas videatur tamen maiores postea, & malignas febres excitat, vt etiã alienatio mentis augeatur. breuiter, omnia ad deterius maligniusque cõuertantur. Quare tutius ẽ tepida potius quã frigida aqua vti. Noui autem me etiam hydræleo vsum, in quibus siccitatem immodicam, & bilem superiora occupa

Que poma phr̃niticis ꝯueniãt.

Frigide potio nõ tuta phreniticie.

re, nihilque ab intestinis notatu dignum externi viderem, hinc calor mitigatus fuit, & viscerum intentiones inflãmationesque relaxatæ, biliosa per aluum & vomitiones excreta, vt æger non multis adhuc diebus ad vniuersum prorsus morbum depellendum indigeret. Etenim omnia quæ ipsi admouebantur remedia, tunc administrabantur, cum totum corpus recrementis esset vacuum.

Phrenitici q̃uo lauãdi.

De *balneo.*

Lauare eos, & perungere cõuenit quibus iam vacuatio facta est, & quãtitas totum corpus offendit, verũ siccitas, & vigiliæ plurimæ vrgent, & si febricitet æger, nihil nocebit ei, si ita lauetur, præcipue etiam cum balneum temperatum adhibitum fuerit, vt neque aer sit igneus, neque solium nimis calidum. Qui autem febris metu eos nõ lauãt, maxime offendunt. Nam ægri vigiliis magis torquentur balnei abstinentia, adhuc magis etiam animo turbantur. Lauandi igitur sunt, quemadmodum comprehensum est. Sic.n. balneo vtentes, ad bonam temperiem reuertuntur, & in posterũ delirio & affectu febrim incẽdente, liberãtur.

De *uino.*

Cõmoda phreniticis adhibiti balnei.

Quin & vinũ quod sitim restinguat, dare Phreniticis audendum est, in quibus multæ vrgent vigiliæ & vires sunt imbecillæ, febres autem nondum vehementiam, neque ardorem habent, sed quædam concoctio vrinarum quoq; in eis apparet. Præterea illis potius cum fiducia dandum est, qui per sanitate quoque vinum amare cõsueuerunt, & os ventriculi imbecillum, & natura frigidius obtinent. In his enim tempestiua est vini potio, & omnibus mente alienatis si modice assumatur. Nam ferociam ipsorum mutat, & ferinos mores ad hilaritatem trãsfert somnumq; cõciliat eo q; cibum celeriter concoquat, & in totum corpus distribuendum adiuuet. In quibus igitur nulla feruens inflãmatio, aut magnus admodum calor præcordia infestet, & vires infirmentur, audacter vinũ ipsis exhibeto. Maius enim ex eo commodum erit, quam quæ noxa fore putetur. Si

Vini vsus freniticis.

enim vires recollectæ fuerint & non collabi permissæ, omnia tētare possumus, & multifariā ægro succurrere, Collapsis autem ipsis vigilia, omnis medicorū curatio desperata erit. Quare metiri conuenit, & noxam quæ ex vino expectatur, & cómodum. Atqui si plura fuerint, quæ permittunt, propinari debet, minorem offensionem cōtenēdo. Fieri enim haud potest, vt id quod iuuat, aliqua etiam parte non noceat. Medici autem est eiusmodi tum metiri, tum iudicare. Nam si vniuersa moderare quantitate, qualitate, ordine, & tempore adhibeantur, totam autem absoluunt, consumantque, & finem bonum imponunt.

Virib⁹ collapsis oīs curatio inutilis

Qđ iuuat etiā aliqua ex parte nocet

De Lethargo. Caput XIIII.

GEnuinus ac germanus Lethargus, quēadmodū Phrenitis, sedem quidem habet cerebrum, materiā autē Phrenitidi contrariam. Nam ex pituita superante nascitur, quæ ipsum humectat, & valide adeo madefacit, vt ægri eorū quæ dicunt, nequeant meminisse, sed palpebris semꝑ cōniuere velint, & cōquiescere, vl' ꝑrsus in soporem, q Græcis Caros dicit, ab humiditate sil' & frigiditate, quæ ſpiritū aīalem suffocat, & torpidū efficit, perducantur.

Lethargus.

{*Notæ ueri Lethargi*}

Si igitur humor qui Lethargū parit, solus fit pituitosus genuinus Lethargus nascit, atq; oīa hæc accidētia inducit.

Genuinus Letharg⁹.

{*Notæ falsi Lethargi.*}

Sin autem non sola in capite pituita, sed etiam bilis fuerit necesse est symptomata quoque mixta fieri, vt ægri nō nunquam vigilent, nonnunquam altissimo somno premātur, alias delirent. Ambo enim faciunt, & conniuent palpebris, & manus mouent, tanquam contingentes quædā, ea que tenere nō potētes. Qui igit moderatius degūt, nōnullis ipsos inclamātibus, interim palpebras aperiunt, & rursus ꝯniuent. Sin aūt admodū imbecilles sint, & valde morbo vincant, nullatenus exaudiūt, neq; palpebras mouent, pulsusq; hñt raros, exiguos & obscuros. Sic igit facile est ipsos internoscere. Dicamus autem quō curare oporteat.

Mixtus lethargus.

Curatio.

Lethargi curatio. Cũ omnia accurate inſpexeris, quæ veteres nobis præcipiunt, nempe ægri vires, habitum, aliaque vt ætatem, & totius corporis ſtatum, ita tandē huc venies, vt ſanguinis detractionem ante omnia adhibeas, niſi quid ex commemoratis tibi aduerſeť, & præcipue vires. Vbi vero totius corporis curam habueris, etiam remediis, quæ partibus in ducũtur, ægro ſuccurres, omnem capiti diligentiã adhibens. Vt autem vapores, ne ſurſum ferantur, prohibeas & eos qui iam eo irruperint, diſcutias, maxime auxiliať acetum cũ oleo roſaceo, quod Græci appellant oxyrrhodinũ caput corroborans, præſertim inter affectus primordia, ne deinceps multos vapores ad ipſum ſurſum tendentes facile recipiat. Quoniam igitur materia quæ in cerebro cõtineť, pituitoſa eſt, & ſuperãs cauſa, humida & frigida de mõſtratur, miſcere & incoquere ea oxyrrhodino, quæ extenuare etiam ſimul poſſunt, expedit, nempe vel peucedanum, vel caſtoreũ, vel pulegiũ, vel calaminthen, vel thymum. Ac frons illinenda eſt, aut caſtoreo, aut pilis humanis crematis, læuigatiſq; ex aceto. Huiuſmodi enim valde ꝑficiunt excitantq;, forſan etiam naturali quadam facultate Lethargo cõtraria. Quod ſi affectus perſeueret, & ægri difficulter excitenť, vtendũ eſt eo qđ ſternutamēta mouet, ſtrutthiodicto, vel cũ caſtoreo, vel pipere, vel euphorbio, vel epithymo, nunc quidem inſpirãtes, alias pena illinētes, verũ id continue faciendũ non eſt quippe vires eorũ laborãt, & adhuc magis caput. Cæterum crura perfricare, & oleo ſicyonio perungere oportet, interim ſolã ipſam ſcillã ex aceto læuigatam cruribus obducere. Hoc.n. etiam eos, qui in ſomnum valde altum, & veternoſum deferuntur, excitare ſolet. At ſi affectus & malignus eſt, & inueteraſcit, capillos adimito, vngitoque iis tunc caput, quæ exaſperare ac vellere cutem poſſunt, vna cum caſtoreo, datoque ipſis potui caſtoreũ præ omnibus, idque faciendum eſt, præſertim hora vna ante acceſſionē. Etenim extenuat, & corpus

Marginalia: Sanguinis miſſio i Lethargo. — Vapores ſurſum tēdentes. — qũo ꝑhibeanť — Mã pituitoſa qbꝰ diſcutiatꝰ. — Pili humani. — Scilla ĩ Lethargo vtilis. — via ſtorei us & vſu.

quod perfrixit, & prope est vt totum emoriatur, recalfacit fouetque. Ego sane noui multos eo morbo victos hoc solo remedio mortem euasisse. Item per se exhibitũ proficit adhuc autem magis cum oxymelite. Quod si æger recrementis plenus fuerit, etiam cum aliquo ad ventrem subducendum efficaci, præsertim scammonia dari debet. Sufficit aũt vnum scãmoniæ scrupulũ, aut paulo plus minusue ꝓ virium ratione duobus castorei scrupulis adiicere. Iam vero non solũ auxilia, extenuantia esse debent, sed etiam cibus talis exhiberi. Quare succus quoque amygdalarum ex melle coctarum præbendos est, ac ptisana, quæ habeat comam porri, aut apii, aut hyssopi, nisi ægri vehemẽter febricitent. Si enim febris vehemens fuerit, abunde est ẽt etiam solius apii radix, & oxymeli simplex, tum ex ptisana, tũ per se solum. Salutares sunt etiã micæ panis ex apomelite aut hydromelite datæ. At hydromeli Cybyriticum dare ipsis non oportet, immo neque Cnidium prosus, morbo ad huc concoctionis experte. Vbi vero concoqui inceperit, nihil obstat & lauare ipsos, & vini paulum exhibere præsertim a saguinis missione, ventris subductione, & mediocri totius corporis purgatione, verum balneum timeri nõ debet, nisi recremenotrum copia subsit. Nam quæ in cute hærent superflua, magis balnei calore moderato digerẽtur. Ego certe noui me quosdam ita laborantes, neque suspicere præ multo sopore potentes, neque hoc ipsum qđ lauarẽtur, percipentes, postquam a septẽ diebus in balneũ duxissem, magis ab eo excitatos inuenisse, vt respiçere loqui, nonnullosque astantium agnoscere potuerint. Quare si vires robustæ appareant, in balneo lauandum est, sin imbecilliores, vt æger lassitudinem, aut calorem balnei, ferre nequeat, domi lauato vase quodam aqua calida repleto, in quo æger collocetur, ita vt sedeat, capite aquam excedẽte, facile autem est eiusmodi vas ex lignis parare. Non madefaciet autem caput æger, quoniã præterquam quod nihil a calide superfusione iuuatur, etiam animæ defectionẽ celeriter sustinet. Sic igit̃ donec semel, aut bis lotus æger fue

historia Lethargici solo castoreo curati.

Cib⁹ extenuans Lethargicis aptus.

historia Lethargici balneo vsi.

Tinnã vł cupã vulgo vocãt.

Lethargicis caput nõ madefaciendũ.

rit agendum est, deinceps tandem ad balneum ducere ipsum, & consuetis nihil suspicantē abstergere cōuenit. Eiusmodi curatio etiam in his qui veternoso sopore quē Carō vocant, premuntur, tentanda est, neque enim multū variabit, neque causa. At nosse oportet Carō in anteriore potius capitis parte constitui, quare etiam sensoriæ ipsorū vires magis obleduntur. Cæterum oritur ob vehemētes quoque dolores, vt quibus spiritus animalis dissipetur, & cōcidat, item contusionibus hoc accidens euenit, si quis cerebri membranam lamina ænea, quam inde q̄ membranā tuea tur, menyngo phylaca Græci appellant, negligenter continēs deligauerit. Sic etiam accidit, si quis os vehemētius cōtundens, medium cerebri ventriculum compresserit. Sed de horum curatione nunc scribere tempestiuum non est. Peculiares enim hæc curationes requirunt, ac differemus de his dicere in eum locum, vbi de fracturis agemus, nunc autem de morbo comitiali verba facere instituimus.

Veterno sus sopor

Charos

De morbo comitiali. Caput XV.

Morbus comitialis, qui Epilepsia Græcis dicitur, vnus quidem & ipse ex longis affectibus habetur, qui excellentē diligentiā studiumq́ requirat, & si per initia neglectus fuerit, frequenter ii qui eo detinentur, commoriuntur. Nā capitis vitium est, vbi sensus motusq́ origo habetur, q̄ autem capitis morbus sit, testatur hoc, qđ p accessiones ægris contingit. Neq́ enim audire, aut videre, aut intelligere prorsus, aut meminisse alicuius possunt, sed omni destituti sensu iacēt, mortuis non dissimiles, quapropter etiam Græci Epilesiam quasi cōprehensionē vitiū hoc nominarunt, qđ videlicet ægri rerum obliuiscantur, & sensus eorum detineātur. Cæterum hoc ipsum vitiū nōnulli vocarunt etiam morbum sacrum, quod cerebrum sacrum & honoratum sit, alii vero morbum Herculeū, qđ validus sit, & contumax ad amonendū, alii aliter nominarunt, verū nō oportet omnia scribere, sed illa potius, quæ instituto conueniunt. Hæc enim magis scire conuenit, eisque insistēdum, id quod nos etiam facturos promisimus.

Epilepsiæ.

Notæ morbi comitialis.

Epilepsiæ vnde dicta.

Morbus Comitialis tribus modis generatur, vel enim capite primario laborãte, vel stomacho, vel alia quadã particula affecta, & prauitaté in ea subsistenté ad caput remittẽte. Morb⁹ sacer & hercule

Signa morbi Comitialis ex stomacho oriuntis.

Morbum Comitialem a stomacho proficisci testatur, quod continua plerumque in eo gignatur & turbatio quædam, & rosio, itẽ quod morbi accessionẽ tũ potius ægri sentiũt, irritãtur que, cum tarde ipsos cibum sumere, aut nullũ ꝯtingit. Quot modis gñet comitialis morbũ

Signa Comitialis morbi ex alia particula contracti.

Qui vero ob particulam quampiam concidunt, distributionem mali ad superiora fieri, manifesto percipiunt, & id quod futurum ipsis est, prædicunt, cum distributio vitii ad cerebrum vergere incipit. Accidit autem hic affectus etiã pueris præsertim humidioribus, qua de causa nõnulli puerilem ipsum nominarunt. comitialis morb⁹ ex ꝑticula. Morib. puerilis

Signa morbi Comitialis ex primario capitis affectu excitati.

Qui primario capitis affectu laborãt, omnibus sunt manifesti. Etenim grauantur capite, oculi obscurantur, & caligant, tardeque sentiunt. At hic affectus pueris potissimũ accidit. Nos igitur a puerili ætate incipiẽtes reliqua persequamur. Quod si infans est, vel etiam lac assumit, nihil moliendum est, neque agẽdum, quantum ad curationem attinet. Subsequens enim ætas, & calor augescens superfluã in capite humiditatẽ, replentemque ipsius ventriculos discutit. Attamen iuuare nos, curamque habere oportet, vt lac nutricis benignum sit, & recrementis liberum. Nam quod vitiosum, & crassum est, valde solet naturam impedire. Fiet autem probi bonique succi, si nutrici animum adhibeas, & exercitiis vt ipsa & mediocriter exerceatur, & cibis boni succi vtatur. Si igitur lac fuerit tenue, paulo ipm crassi⁹ efficere cõuenit, sin crassum, extenuare quibusdã quale ẽ feniculũ, aut anethum, aut anisum, aut erucam, aut rutam, aut porrũ. Omnia aũt hæc dũ viridia sunt, assumantur. Nam sicca, cũ magis sint acria, plus vteri vasa aperiunt, & nimis sangui Signa comitialis morbi ex ꝑmario capitis affectu. Quid infanti comitiali adhibendũ. Lac nutricis quo fiat boni succi.

nis menstruorum vacuationes incitantur, quo nihil est deterius. Nam hinc necesse est etiam lac imminui, dũ sanguis purgatione decrescit, quare etiam venus nutricis, pueris lactentibus est nocentissima, quippe lac hinc tenue & fœtidi odoris fieri necesse est; sin autem contingat etiã concipere, adhuc multo sit perniciosius, ac cauendum est, ne illa omnino nutrix puero mamillã porrigat, sed alia potius quærenda est, quæ lac habeat benignum.

Notatio lactis.

Vet⁹ nutricis dãnatur. quõ lac internoscatur. Vinum moderatũ nutricibus dãdum Motus, &labor añ cibũ Balneũ a cibo noxiũ. Meripotio a balneo statĩ Comitiales offendit. Frictio quõ ad hibẽda

Internoscitur autem lac colore, substantia & odore, vt & albissimum sit, & nihil habeat liuidum, aut fœtidũ, substantia vero, vt nihil admodum tenue, aut crassum, aut caseosum contineat. Nam tale conuulsiones potissimum generare solet, & neruos obstruere. Quare etiam vinum moderatum nutricibus propinandum est, recrementi expers, & boni succi efficax. Motũ laboremque semper ante cibũ subire debent, ita quidem si infans adhuc lactet, nutrici ꝓspiciendum est, vt lac ipsius bonum euadat, si vero reliquo tempore moueri velit, mediocriter id agendum est, exercitandum, ludendumque, atque sic cibus sumẽdus. Neque vero lauare continue debet, sed vitare hoc maxime a cibo itẽ ne bibat statim a balneo, præsertim meracũ, nihil enim ipsi adeo est nociuum, vnctione autem vtantur, & frictione ante cibum. Nam exercitatio secundum cibũ non mõ sic affectis, sed etiam omnibus inimica. Cæterum in frictione Primum a brachiis aspicari oportet, deinde tandem ad pectus, & ventrem venire, post hæc ad crura descẽdere, ac plus ipsa valentiusque perfricare, vt etiam recremẽta, quæ sursum vergunt, per eiusmodi ad inferna reuellas. At aliis particulis perfricatis, tũc demum & caput fricari debet. Prius enim nõ conuenit, ne omnia ad ipsum trahant. Post exercitia & frictionem non statim æger in frigidũ aerem procedat, in eoque versetur, sed vbi distulerit donec calor sensum perspirauerit, & spiritus ꝯtinuitas remiserit, ita ad consueta prodeat, cibumque conuenientem sumat. Panem

igitur rectissime assatum, optime fermentatum, & præser tim clibanarium quatenus fieri potest, esse conducit. Hic.n. superflui expers, & minus est recrementitius. Capiat autẽ ex eo vnã, aut duas vncias, præcipue si puer temperamẽ tisit magis melancholici, ex aqua feruente, in qua sit coriã drum, ita enim cõmestus humorum vapores ad cerebrũ ferri prohibet, quod maximum est commodum, & ab af fectu præseruat. At ex oleribus edat betam, maluam, præ cipue autem cauacalydem, gingydium, porra decocta, in- tibũ vero si misceatur, hos iuuat. Condimẽtum oleris esto ex olei modico, & sale admodũ tẽperato. Ex volatu ægri edant galinam cohortalem, fasianos non pingues, anserũ alas, attagenas, passeres, turdos, & turtures, verum ex his quoque minus pingues. Anates autẽ, & quæ in paludibus de gũt, auersentur, iura sint sincera. Quod si cruditas quæpiã ægro acciderit, aut distentio a flatu in ventre excitetur, adii ciantur grana piperis nouem, aut vndecim, & anisi paulũ A carnibus omnino puerum abstinere bonũ est, præcipue suillis & bubilis, voluptatis autem causa, aut etiam alio vr gente vsu modicas accipiat, & raro, sed quæ non sunt pin gues, & decoctum potius quam ius, intingatque carnem in- garum ex pipere, aut sinapi. Nam istud, & si vim habeat incisoriã, tamen ipsum aduersandum est, eo quod non nihil ca put repleat, quare etiã non consulo cepas & daucum assu mere, nec smyrenum, vt replendi capitis efficax. Iam apiũ vitandũ est, ceu naturaliter Comitiales offendens. Ex pisci bus exhibeantur, qui superfluitate vacant, vt psettam, stur num, marulã, aut scorpiũ, aut scarum, pingues autẽ auer- sentur, & ceraceos, vt scombrum, pelamidas. Hi enim oẽs crassum terrestremque, & inimicum naturæ succum cõgre gant. Ex fluuiatilibus eos sumant potissimum, quos Græci quod ex mari in fluuios conscendant, anadromos appellant, atque hos non admodum continue. Decoctioni ipsorũ adii ciatur paulum piperis, aut oxymelis, nã talis decoctio cras sum ipsorum humorẽ noxiumque tollit. At eorum qui te staceam cutẽ habẽt, esum cauere oportet, eo quod frigidi

Panis p be assus & recte fermen tatus.

Olera comitia lib⁹ apta

Aues.

Cruditas ĩ Comitiali quõ tollatur.

Carnes

Caput pſencia vitaride bent.

Pisces

Pisces Andromi.

Pisces testacei.

ipsi sint, & crassum humorem pariant. Sin autem ex erinaceo quoque sumere per interualla cupiant, nō alienum est, quippe habet aliquid, quod ventri ducendo, stomachoq; firmādo, & vrinæ citādæ faciat, verum hæc sumere oportet ex calido quodam vino factitio, aut absynthe, aut condito, hoc enim innocens est. At carnes vitari debent, donec in totū morbus fuerit discussus, & præsertim scillæ, similiter etiam legumina, præcipue lenticula. Sin autem æger illa velit sumere, admisceatur extenuantium aliquod, vti pulegium, aut piper, vt crassities horum mixtura tollatur, fructus vero cauere, admodum salubre est, Sin autem voluptatis gratia ægri cupiant assumere, modici offerantur, & magis a cibo, ita enim minus nocebūt. Iam plæraq; bellaria fugiant, vt nuces, & palmulas, pistacea vero, & vuas passas super cibum sumant, præsertim quæ leuem astringēdi vim habent. Placentis in totum abstineant, & contusis, quæ pini nucleum recipiant. Quæ vero ex amygdalis, aut pistaceis composita sunt, admittūtur, talia nanq; vim quidam pituitam purgantem obtinent. Vinum, quātum ad affectum attinet, circūcidendum est, vt quod caput repleat præcipue vetustum, stomachi autem gratia, vt cōcoctioni auxilietur, non abs re est mediocriter ipsum assumere. Vina autem factitia quæ propomata Græci dicunt, offerri nō debēt, præter solum absynthites, quod stomachum firmare, & recrementum quod in eo cōtinetur, extenuare, atq; expellere potest. Talis quidem victus ratio puero adhibebitur, hæc autem medicamenta.

Erinacei. Vinum nō nisi stomachicā admittit. Vina factitia. cōmitialium remedia.

Auxilia medicamentorum ad Comitiales.

Vbi mane surrexerit æger, & aluū deiecerit, extenuans quoddam ita assumet, hyeme quidem decoctum hyssopi, qđ magnū potest adferre iuuamentum, ac plærique solo hoc decocto vsi consanuerunt, vt non amplius secūdum, aut tertiū in eundē morbum inciderint. Quippe viscosa & crassa recremēta incidit, & nō pmittit vel in stomacho, vel in thorace recrementū in crassitiē coire, ac spissari, aliud.n.

ꝑ vrinas, aliud per aluũ prope expellit. Hoc ſane decoctũ æger capiat per ſe, aut cũ oxymelite in hyeme potius, & autũno, ꝑ æſtatẽ vero rarius. At anethi decoctũ cũ oxymelite, vt dictũ eſt, exhibebis. Quod ſi puer tẽperamento ſit magis melancholico, ſumet etiam epithymi decoctum, eo ꝙ id quoque humorem iſtum probe ſubtrahat.

De medicamentis purgantibus.

Si puer eius quoq; ætatis ſit, vt purgãs medicamentũ ferre queat, porrigantur ea quæ pituitam, & recrementũ melancholicum expurgant. Hieram ſane ad huiuſmodi ẽt affectus valere, cum talem euacuet humorem, teſtimoniis autorum probatum eſt, verum ætas valde iuuenilis efficaciam eius non tolerat, vt cuius vires illa ſuperet. Vigentibus autem ætate, & validis viribus præditis, & melãcholicis vtiliter exhibet. Præſtat igit̃ iuuenib⁹ epithymi potius momentũ cum Picra præbere. Etenim ex humore quiddã ſubducit, & prius extenuat, atq; ita antidoto quod Theodoretum dicit̃, purgare conuenit. Vt autem hoc quoq; antidotũ probe reliquum corpus purgare queat, adiiciantur ipſi pendenti ſcrupulos quatuor, colocynthides ſiliquæ tres, aut quatuor, vel etiam ſi multum, quinq; : ſcãmoniæ ſiliquæ quinq;, aut ſex, aut plures, ꝓ ægri viribus, vt moderata ſit euacuatio. Ac multos noui quos eiuſmodi ſola purgatio ſanauerit. At ſi prauitas humoris adhuc ĩfeſtet, affectuſq; pſeueret, ẽt catapotiis a me ꝯfectis vtant̃, qbus nihil valẽtius inueni Hẽt aũt mixtura eoꝝ hoc pacto. Aloes ſcãmoniæ, ſinguloꝝ ſemũcia, gũmi vnciæ ſex, colocynthidis vnciæ ſex bdelli ſemũcia. Capiat ex his æger ꝓ viribus ſcrupolos tres, aut quatuor, adultis aũt ẽt ſex ſcrupolos dato, & ſi plures porrexeris nihil nocebis, adeo leniter & tuto purgãt, nec Comitialibus mõ, ſed ẽt vertiginoſis, & articulariis, ſi qd aliud, auxiliant̃, excipiant̃ aũt braſſicæ ſucco. A purgatione ꝯfert ẽt iis quæ ſaliuã mouent, vti, vt ſi quid craſſum adhuc, & viſcoſum contineatur, id quoq; ꝑ palatum eliceant. Itaque bene vacuant & paſtilli ſi manducentur, qui recipiunt hyſſopum, pulegium, aut piper.

Comitialium purgantia medicamẽta.

Catapotia Alexandri ad comitiales

Saliuã ducẽtia pᵒ purgationẽ adhibita.

Præterea magis adhuc proficit etiam solam gargarizatiõ q̃ in hũc modum paratur. Hyssopum herbam accipito, itẽ pulegium, origanum, & ficus siccatas septem. aut nouem atq; his ad tertias decoctis, & chochlearis duobus inde sic cũ sapa mixtis, ante cibum gargarizando saliuam ducito, postquam hanc sic purgaueris, balneum eo die tanquam noxiũ futurum caueto. Secundum purgationem vero, & apophlegmatismũ conuenit præseruationis causa ẽt vomitionibus vti. Etenim ille quoque humorem, qui quottidie colligitur, euacuant, nec permittũt in vnũ cumulari. Prosunt igitur etiam quæ ante cibum mouentur, sed multo vtiliores, quæ post cibum, multoque magis adhuc quæ ex raphani radicibus, escis pinguioribus, repletione ciborum eorumque dulcium esu, & ebrietate sollicitantur. Nã eiusmodi vomitus, si quid crassum in stomacho, & viscosum inhærescẽs inueniant, omne discutiũt, ac liberãt. Atq; hæc sane eo modo in oĩbus Comitialibus agenda censemus.

Vomitus a cibo qb⁹ fiat.

Curatio eorum qui ex stomachi affectu Comitiali morbo corripiuntur.

Comitis lis ex stomacho curatio.

Si stomachus affectus fuerit, inspiciendũ est, qualis in eo humor generetur, & si quidẽ biliosus, omnia tentare oportet, vt ne in posterum bilem ei producere concedamus, ab synthi potu, & Picra antidoto. Accipiet etiam panis exiguũ ex aqua admodum calente ad horam secũdam, aut tertiã, & summatim in quibus flaua bilis circa stomachũ generatur. repletque caput, in his necesse est totum victum, & tepidũ, & contemperantẽ adhiberi, qui nihil habeat acre, aut pingue, aut oleosum, aut salum, hoc enim bilẽ parit. At si frigidus stomachus pituitosum congreget humorem, atq; hinc caput male simul afficiat, & cõuulsionem inducat, ꝯsilium est per ea quæ leniter calefaciunt, & corroborant, ei prospicere, vt os ventriculi bis, aut ter in mense perfundatur oleo, præsertim chamæmelino, gleucino & absinthino, adiiciantur autem his, & styrax, & mastiche. Hoc nanque magis adhuc calefacere, & quod imbecille est, firmare

Stomachus frigidus qũo curetur.

poterit, vt etiam probe coquat. quo nullum ē in omnibus quidē affectibus, præcipue vero Comitialibus præstãtius.

Curatio eorum qui ex alia particula Comitialem morbum experiuntur.

Sin autem nec stomachus, nec caput morbi habeat originem, considera num ex alia quadam particula hic sumat initium. Nam alii a superiore pedis parte, quæ tarsos Græce dicitur, alii a tibia, alii ex alia particula morbi accessionē sentire visi sunt. Et si quidem tale conspectum fuerit, etiã illi potissimum parti prospicito, & totam ei curationem admoueto. Ego sane vidi quendam lectorem in hunc morbũ incidisse, qui cũ ei euenturus erat, auras quasdam frigidas a superiore pedis parte ad cerebrum ascendentes percipere se dicebat. Cum igitur hunc catapotiis pituitam & melãcholicum humorem vacuantibus antea purgassem, imposui parti affectæ etiam quæ exulcerare partem, extenuare & calefacere possunt, vt hinc ipsa &. sudauerit, & humidam quædam non pauca ex eadem manifesto emanarint, atque hoc vbi nos fecissemus. adolescẽs sanus euasit. Erat autem auxilium quod ei impositũ erat, sanaueratq; , lepidũ herba. Idē nanque etiam alia quædam præstant, sed nullum adeo, vt ea herba. Post huiusmodi iã curationē adhibitam etiam vomitus moueri, & pituita per os educi debet. In palæstra vero exercitationem pro virium ratione æger, vt maximũ bonum, & præcipue ante cibos aggrediatur. Moueat non solum ambulatione, sed etiam equitatu, primum sane mitiori, postea vero vehementiori quoque. Atq; exercitii modus sit, cum respiratio eius qui exercet, frequentior euadit Vbi enim hoc senserit, corpus non amplius exercere oportet. Ab exercitatione, balneis dolcis aquæ vtat sed non cõtinuis, verum semel, aut bis in septimana, & ante cibum potius quã post illũ, nec diu in balnei aere immoretur, sed etiã sicculas calidas stomacho quidē & cruribus superfundat, paucas autem in caput, easq; tepidas, & totũ corpus aqua nõ nimis calida detergeat, caput admodũ mo

Exercitatio epilepticis vtilis.

Balnea dulcis aquæ.

derate perfricet. Ingressus aūt solium caput nō intingat sæ
pius sed bis, aut ter: In frigidæ labrum ingressus, primū ca
put aqua modica superfundat, atq; ita in illud descēdat, vt
ipsum neq; vapores ex toto corpore ascendentes ad se ra
piat, neque excipiat, & operimentis inuolutus rursus aquā
manibus excipiat, frontemq; ipsius aspergat. Vinū statim
a balneo meratū bibere cautio est, nihil enim adeo affectū
excitat, quare cauenda est meriaci potio, præsertim comi
tialibus. Hæc sane in eum modum agenda sunt, atque hoc
victu non modo puer, sed etiam is, qui ætatis est florentis
sustineri debet. Quod si morbus vetustus & contumax fue
rit, vt mitiora contemnat remedia, tunc iis quoque vtēdū
erit, quæ largius extenuant, & totū affectum excindunt,
præsertim ea purgatione, quæ veratrum album recipit, cu
ius descriptio sic habet.

Frigide solium qūo ad hibēdū

vinum merum nō statī abalneo bibēdū

Medicamentum purgans ex ueratro albo.

purgatio dialeucu Hellebo.ru.

Baccarum lauri purgatarum silliquæ octo, alypiadis, pi
peris albi, euphorbii, veratri albi, singulorum siliquæ octo.
Hæc omnia cōtusa singulaque ponderata, quemadmodū
etiam scriptum est, dato vna vice ex colocynthidis diluto
qđ in hunc modū parabitur. Colocynthidē probe prius
purgatā, vt nihil interni seminis, neque lanuginis relictum
sit, sapa repleto, sinitoque ipsam in calido cinere a vespero
vsq; ad primū diluculū pernotescere, atque ita dato vt au
xilium maximū, quod & vomitu plurima valde crassa &
viscosa recrementa purget. Quare etiam vomitus adiuua
ri debet cum ægri nausea premuntur, aut conturbātur pau
lum mulsæ supersorbendum dando, & si nauseantes nihil
notatu dignū sursum eduxerint, etiā pinnis ad stomachi
turbationē vtendū est, copiosiorē ad huc mulsam ꝓpinā
do. Ita enim minori cum molestia recrementa quæ stoma
cho infixa sunt, sursum emolientur. Secūdum purgationē
panis exiguum mulso intinctum dato, balneum autē die
vno, aut altero vitabis. Cæterum hoc sciendum est, quod
in iis, qui os stomachi imbecillum, & bene sensibile habēt,

Dilutū colocinthidis.

Mulsa vomitū adiuuat

Panis mulso intinctus.

nõ veratrum album, sed potius nigrum purgationi iniiciẽdum sit. Sic enim datum sine molestia purgabit, & ꝓficiet, præterquam quod neq; violentos vellicatus inducet. Ego etiã Hiera probe purgaui, & lapide armeniaco, tribus eius scrupulis datis, & profeci, verum in comitialibus inueteratis nullum adeo efficax inueni, vt hoc potissimum medicamentum purgans, multosque noui desperatos ab aliis medicis, vel hoc solo persanatos fuisse. A purgationibus deinde etiã antidota quædam sumi debent, quæ refocillare vires & si quid meatibus insideat extenuare possunt. Tale est tũ qđ Hermoclimax appellatur, tum Theriaca. Atque hæc sane variis mixturis constant, & ægre comparantur. Inter simplicia vero & facile acquiritur, & valentissimũ est pyrethri radix contusa, & melle excepta, si detur cochleari vno per interualla, donec vndecies exhibueris. Experiẽtia ꝓbatum est auxilium, ne ipsius vtilitatem contemnas.

Hiera, & lapis Armenius.

Antidota post purgationes.

Quæ naturaliter ad Comitiales ualent.

Hæc igitur de Commitialibus dicta sunt, quæ & nos cognouimus, & longa experientia docuit, verum cũ nonnulli naturalibus, quorũ ratio haberi nequit, quæque alligari solent. oblectentur, eisque vti desiderent, & reuera id quo intendunt, assequantur, conueniens existimaui studiosis de his quoq; nonnulla percensere, vt medicus omni ex parte ad opem ægris ferendam sit instructus. Archigenes igitur in libris quos catagenos inscripsit, præcipit his verbis. Per accessiones oẽs partes continere oportet, quemadmodũ etiam eos qui per circuitum rigorem experiuntur, singulaque mẽbra vnctis manibus moderare ꝯtinẽdo in rectũ dirigere, oculos ipsorũ leniter attrectãtes & demulcẽtes, prætereа sanguinẽ ipsis hoc tpe dimittere. Vbi vero accessio finierit, caput perungendũ, vestimẽtisque fouẽdum & multo oleo ac calente commode faciẽdum. At si cũ graui somno, quæ cataphora Græce dicitur, in Comitialem morbũ probantur, in syndonem, aut aliud vestimentum coniectos dimouere præcipito. Puncto autem quælibet ægri

Naturalia comitialiũ remedia.

ipsius parte, sanguine os oblinito & expergiscet. Post accessiones tota quidem morbi excisio medicis in huiusmodi rebus exercitatis cōmittenda est, verū citra superuacaneā curiositatem ac curam hæc facere conabimur, sed æquum est prænuncia morbi indicia, & remedia quæ ipsum coarguant, antea explicare.

Indicia quibus Comitiales internoscantur.

Indicia Comitialium

Comitialis hoc modo nosci debet, ægrum pelle caprina opertum mari intingito, statim enim concidet, aut loto ipsius capite ex cornu caprino nares eius suffito, ac cadet. Idē etiā præstat lapis Gagates igni prius admotus, & naribus inditus, cōcidet enim Ex alio exemplari sic, Gingiberis mo dicum naribus indito, & inde cadet.

Ex Apollonii commentariis facile paratu medicamētum, si quidem comitialis est curabilis.

Apollonius de Comitialibus

Postquam conciderit æger, admoueto ei thymum, & si apprehendat, curabilis est, sin minus, non. Ad prænoscendum Comitiales hoc quoque produnt, nempe ꝙ venæ sub lingua ipsorum sitæ virides inueniantur.

Curatio ex secundo Theodori.

Sāguis missus a magnis pedū digitis.

Comitiali collapso, vbi a magis pedum digitis sanguinē lancinatu extraxeris, labra & frontem ipsius inungito, & inde resurget. Apollonius autem inquit recte dari sanguinem ipsorum potioni, vino autem abstinendum, hoc apud Xenocratem inuenies.

Aliud.

lapilli hirundinum ad Comitiales.

Hoc quoque mirifice facit, duo lapilli in hirundinē pullis dissectis inueniuntur, quorum vnus quidem niger, alter vero albus existit. Comitiali collapso eos impunito, ac ipsum excitabis, nigrum vero cuti alligato. At hirundines dicuntur primo pullo hos lapillos dare, qui non facile inueniuntur nisi vniuersis pullis dissectis.

Chameleon.

Aliud.

Chameleōtē in oleo coquito, donec intabuerit, & oleū spissescat.

ſpiſſeſcat, conſumpto autem animali, oſſa ipſius ſelecta in locum ſolis expertem reponito, ac Comitialem collapſum in ventrem conuertito, oleoq; dorſum a ſacro oſſe vſq; ad primam vertebram inungito, ac ſtatim excitabitur, hoc vbi ſepties feceris, ex toto ægrum liberabis, oleum autẽ pixide reponito.

Aliud.

Alii vero inquiunt, Comitiales, vbi agniti fuerint, curari debere, quemadmodum Archigenes præcipit. Primario igitur in victu congrua aquæ potione vtendum eſt, carnibus abſtinendum, & venere. Iam vnctiones quæ adhiberi debeant, ab expertis obſeruatum eſt, hæc quoque illis cõueniunt. Muſtelæ iecur ſine felle cum dimidia aquæ hemina ieiuno ad tres dies propinatur. Referunt autem quidã partem auis oſſiphragi crematam potu morbum tollere, atq; hæc ſane ex Archigenis libris decerpta ſunt.

Aliud.

Aliud quod in tertio Strato prodidit, iſtud eſt. Cani diebus quatuordecim incluſo oſſa tãtum deuorãda dato, quintodecimo die ex albo canis ſtercore cochlearium duorum inſtar comburito, ac diebus quinq; propinato.

Aliud.

Hoc quoq; in Thuſcia a ruſtico quoddam accepi, qui dicebat aliquem caſu morbo liberatum fuiſſe. Rutam enim ſyluaticam, quã rure habebat, contundebat, & vbi conſeruus eius lunaticus concidiſſet, ipſæ rutæ odore plenus aggreſſus nares ægri continebat, vnde ille excitatus non amplius Comitiali morbo laborabat. Expertus aũt erat hoc ẽt in alio morboque eum liberauerat. Atque ego ſepius ita hunc affectum curaui. Mirabile igitur & eximium medicamentum eſt, quod nulli communicabis. Experimẽtũ ruſtici.

Ex quinquageſimo octauo Theodori Moſchionis ad Comitiales.

Herbæ pediculariæ quæ ſtaphis agria græce dicit drach-

me octo, castorei drachmæ quatuor, liquoris peucedani, pyrethri, singulorum drachmæ duæ. Pedicularium contundito, ac in vesicã ouillã, aut caprillam, in qua adhuc vrina sit, depositam siccari curato, deinde contusam incretãq; aliis admisceto, ac ex mulsa pro viribus dato.

Staphis agria ad comitiales.

Aliud quod accepi ex Gallia.

Galligalbinacei testiculos in puluerem tritos, ex aqua & lacte ieiuno propinato, idque diebus quinque facito, vino autem abstinendum est.

Aliud a Mersino Thrace acceptum.

Testiculi gallinacei ad comitiales

Gladiatoris occisi, aut alterius cuiusdam panniculum cruẽtum comburito, acccineri vinum misceto, vbi septies dederis ægro liberabis. Hoc insigni experimento sæpe probatum est.

Sanguinis humanus.

Ex his quæ Stratonis libris adiecta sunt, dicit autem Orpheum autorem esse.

Solani radix.

Solani radicẽ luna declinante acceptam tundito, ac eam potui dato primo quidem die semel, deinde bis, postea ter tandẽ quater, atq; ita ordine donec quindenis vicibus eã insumpseris. Arcanum autem est hoc, & multis mirabile.

In Hispania hoc ad Comitiales didici.

caluaria asini.

Caluariam asini diligenter crematam contundito, incernitoq;, & in pixide habeto. Cũ vsus postulat, dato drachmam vnã In alio inueni drachmas duas ex aquæ frigidæ hemina. Priusquam aũt medicamentũ dederis, sabinã herbam læuigato, datoq; potui ex ea drachmas tres cũ aquæ hemina. In alio habeẽ cochleare vnũ. Ieiuno ad dies duos dato, quando tempus est subnubilum. Ac paucis interpositis diebus exhibeto id quod ex caluaria asini paratur. At priusquam aliquid ex prædictis offeras, caput ægri ad dies tres purgato, vt infra scriptũ est. Herbæ pedicularíæ sinapis, singulorũ vnciæ quatuor, pyrethri vncia, salis ammoniaci drachma, cõtusa, & cribro secreta in puluerẽ redigito, datoq; manendum post diem vnũ, ac sinito ægrum hiãti ore pituitam emittere, ẽ autem hoc valde mirificũ.

Quæ alligantur & naturaliter Comitialibus obsistunt ex comentariis Archigenis.

Iis aũt quæ alligantur vtendũ est ad affectum, vt Asclepiades medicamentarius prodit, clauum cruce fixum brachio ægri alligato, & liberabis. Zalachtes autem hæc ait. Lapis Iaspis a fumo quo insectus nõ pellucet. Capnias appellatur, ad omnia capitis & mentis vitia alligatur, & iis contritus si cum humore illinatur, hæc efficiet euidenter, & mirifice. Iaspis lapis.

Osthanes inquit.

Corallium & glycizidem, solanique radicem luna inclinante collectam, illigatamque in linteolũ lineũ appẽdito.

Aliud.

Iaspis similis Callaino, digito impositus gestatur, & liberat, est autem præciosus.

Aliud.

Damocratem Atheniensem ferunt cum adolescẽs esset. & morbo Comitiali teneretur, ad Delphos profectũ fuisse, eumque rogasse Deum cum plerique ei offerent alliganda morbo contraria, quali ex eis vteretur, ac Pythiam respondisse. oraculũ pythiæ.

Quos madidis cerebri latebris procreare capella.
Dicitur humores, vermen de vertice longum.
De grege sumæ capræ maiores ruris alumnæ. Vel sic.
Ex cerebro vermes & ouis dato tergora circum.
Multiplici vermi pecoris de fronte reuulso.

Democrates cum hæc audisset, expendebat quid tunc Deus loqueretur, cum autem ipse profectus ad Theognostum Democratium nonagesimum octauum annũ iã agẽtem venisset, oraculũ huic denũciat, ille aũt vehemẽter miratus Dei prudentiã, vatis Pythiæ obscuritatẽ, & obliquũ dictũ, sentẽtiã oraculi manifestauit, gregariaꝝ, inqt, caprarum caput naturalr multis vermibus iuxta cerebri basim plenũ efficit, ac sternutamẽtis animali obortis, multi ver- vermes capraꝝ. Expõ oraculi.

mes in nares capræ insiliunt. Oportet igitur veste substra ta ne terram attingant, illos excipere, vnum, vel tres, & in dutum pelle nigræ ouis tenero collo alligare. Atque hoc ait morbo naturaliter aduersari.

Aliud ad idem quod in libro stratonis scriptum est. dicitur autem Moschionis.

Asini frons cuti alligata gestaque morbo liberat.

Aliud.

Clauum ex nauigio confracto exemptum in brachii or namentum latum concinnato, vt imponatur os ex corde cerui, & sinistro brachio circundatur. Postquam autem cer uo viuo cor exemeris, ossiculũ, quod in eo explicato ceu carunculam concretam arundine statim sine mora inue-nies, siccato, ac vbi reliquum proieceris, facito vt prædictũ est ac miraberis.

Aliud.

Linteum ex naue cõfracta iam attritum inueteratum-que dextro brachio ad septem hebdomadas alligato, in q-bus alias ✲ & æger liber aliter. Concidet autem, si pilos asini, & mulæ in suffitum offeras. Pyrethrum cum naribus ipsis inspiraueris, si quidem sanabilis sit morbus, sternuta-bit æger, sin autem curari nequeat, non item.

✲ Deẽ aliquid.

Corallium.

Aliud.

Corallium ex cerebro asini alligato. Glycizidis radicis, & solani declinante luna granum vnum dato, primo autẽ vnũ, deinde duo, postea quatuor donec quindecim exhi-bueris. Iam Chrysolithos probe facit, item Iapsis aeriũ co lorẽ habẽs, aut psimilis Calaino, digito gestatus idem præ stat. Hæc sane a veteribus dicta sunt, tanquam naturaliter hoc est latenti natura efficacia. At quæ nos ædidimus, secũ dum viam & rationem dicta sunt, ac cõuenit peritũ oĩ mo do auxiliari, tum naturalibus vtendo, tum scientifica rõne & methodo artificiali, quodque recte dici solet, omni mo do properandum est, vt longo morbo, & prauo ægrũ li

Glicizis

Chryso lithos.

Iaspis.

beres. Mihi sane omnibus vti placet, quia vero pleriq; hoc tempore indocti accusant eos, qui vtuntur naturalibus, caui, ne continue iis quæ naturaliter operantur, vterer, conatusq; sum artificiosa via & ratione morbos superare, ac noui nō mō Comitiales, sed etiam alios morbos plærosq; victu & medicamentis fuisse persanatos. Quare etiam nūc consulo, vt iis qui velit Comitialē euadere, hoc potius nūc a me dicto victu, & medicamētis vtatur, nec successu frustrabitur. Iam efficax in commemoratos etiam solare Cyphi potum inueni, præsertim a purgatione. Oportet autē semel propinare desinente luna, idque facere dum in totū morbus fuerit discussus. Nihil autem minus cōfert, vbi curatus quoq; fuerit, præseruationis gratia ipsum porrigere quousq; tutam & firmā morbi liberationē videris, & nullæ ipsius reliquiæ superstities maneant. Qui etiam præcaueri in Comitialibus omnino debet, ne vllo modo affectū irritemus, maxime omnium vitanda est cruditas, vt maximum malū in cœna, aut prādio etiā suspicio cruditatis, itē ne cibus tarde sumatur, & bilis commoueatur, cauendum est. Ad hæc fugienda potio statim a balneo, vt diximus, præsertim meraca, vina valde vetusta, & nouella admodū astringentiaq;, item lactis potius, caseusq;, & si quid ex lacte præparatur, nec non fœtida. Insuper vitandū, ne ægri prorsus in huiusmodi locis commorentur, suffimentaque plurimū odorentur, neque e sublimi defixis oculis diutius cernant, neq; admodum caput operiāt, calefaciantq; præterea ne in sole immorentur, aut vbi ignis est plerūq;, adhæc ne in balneo tardius desideant, & caput calida rursus aqua abstergāt, cōcoctioneq; non obita rursus lauēt. Insuper ne a cibo dulce quoddam esculentum, aut poculentum assumant. Quippe hoc etiam affectum irritat, præcipue in quibus flaua bilis stomacho innascit. Nam hos temperato victu alere cōuenit, nō quemadmodū eos, qui pituitosum humorem congregaut, per illa, quæ omnifariā extenuant humores & calefaciunt. Hæc si quis accurate conseruet & tueatur, nō opus habebit alio quodam auxilio. & maxime

Cyphi.

illis, quæ dolorem mouent, periculumq; vitæ inferunt, nõ nunquam etiam arteriæ sectione, caluariæ adustiõe, & aliis quæ cruciatum & supplicium magis quã curationem multis conciliant.

De resolutione particularum. Cap. 16.

Hoc caput in Græco impresso ad finẽ trãspositum est.

RESolutionis vitiũ quod Græci paresin & paralysin nominare cõsueuerunt, nihil aliud est quã sensus & motus priuatio. Differt autem ab Apoplexia, quod ipsa quidem totius corporis sensus & motus abolitio, cum principis animæ functionũ noxa, & quodammodo mors accidit. Resolutio autem est, qua dimidia pars corporis, vel vna emoritur, vel etiã particulæ quædam neruosæ obstructæ, ita vt vel cerebrum, vel spinalis medulla ab affectu sit immunis. Vbi igitur prius animaduerteris, vnde inceperit & vnde causa prouenerit, ita tãdem curationem tentato. Fieri enim nequit, vt qui causam, aut quod sit vitiũ, ignoret, morbum infestantem possit excindere.

Resolutio.

Notæ.

Indicia resolutionis.

Si igitur ex superioribus particulis quædam affecta fuerint, nempe oculus, aut nasus, aut lingua, aut quædã in facie, constat ipsum cerebrum morbo esse implicitum, eique primario succurrẽdum esse. Si igit̃ nulla ex prædictis partibus sensu, aut motu, aut vtroque læsa fuerit, necesse ẽ spinalem medullam ægrotare, aut aliquem neruorum ex ipso procedentium affectum esse, statuere. Attendito igitur diligenter, quæ sit pars affecta, & vnde initium trahat, aut a qua vertebra id, aut neruo recipiat, atque illi curationem adhibeto, non autem vt vulgo symptomatibus tantum obsistito. Itaque resolutas particulas, sic internoscere conuenit, ammum scientiæ anatomicæ aduertendo.

Resolutæ ptes qũo nascantur.

Causa resolutionis.

Resolutiõis cã.

Causam resolutionis effectricem magna ex parte internoscere licet, ex crasso, viscoso, frigido, interdum etiã terrestri & melancholico humore constitui. Sciendũ autẽ est vitium hoc & ex qualitate calida, aut sicca proficisci, vbi calida intemperies sanguinẽ, & humores nimium torrefece

rit, similiter etiã ob frigidã qualitatem solam. Quoniã igitur cã diuersa est, quæ resolutionis affectũ pariat, inspiciendum internoscendumque diligẽter est, copia ne sit, an qualitas sola, non parum enim interest. Si nãq; copia & crassities, necesse est adhibere, quæ extenuant, & humoris, qui resolutionem excitarit, vacuationem moliũtur. At si qualitas sola fuerit calida & sicca, tunc extenuantia calefaciẽtiaque (omnia enim eiusmodi natiuum humorem cõsumũt) magis adhuc assant materiem, crassioremque reddunt. Liquet igitur contraria qualitati remedia inducenda esse, hoc est refrigerantia & humectantia omnia, ad frigidã vero necessario ea quæ calefaciunt, applicari debent. Quæ cum ita habeant, dicamus quomodo etiam curatione vtendũ sit, ab affectu, qui ex copia prouenit, prius exorsi.

Curatio.

Siquidem igitur copiam sanguinis ex notis depræhendas, liquet moderatam eius euacuationem ante aliã curationem vniuersam adhibendam esse. Non enim conuenit in his multum sanguinis, etiam si abundet, detrahere, sed ad auxilia potius quæ locis inducuntur, pueniendũ est. Si nãque in facie affectus cõstiterit, ante oĩa capiti prospiciendum est. Cõstat enim principio affecto, merito etiã faciei partes oblæsas esse. Necessario igit̃ oĩa quæ caput euacuãt, ipsumque recrementis liberũ reddunt, adhiberi debent, quemadmodum apophlesmatismis quoque, perfrictione, dropacibus, & omnibus vtendũ est, quæ extenuare & aperire possunt. Quod si pituitosior sanguis fuerit, iis quæ pituitã per os educũt, sicut etiã cum magis melancholicus, illorum vsus est, quæ hunc humorem moliũtur. Optime vero ad vtraque facere possunt & catapotia, quæ ex colocynthide parantur, quorum descriptio hæc est. Curatio resolutionis.

Catapotia dia Colocynthidos. Catapotia diacolocinthidos.

Aloes hepaticæ, colocynthidis, singulorum vncia, euphorbii semũcia, veratri nigri vncia, bdelli vncia, nitri Alexãdrini semũcia. His semper vtitor cũ humorẽ melancho

licum, aut pituitã purgare volueris. Nihil enim adeo ner uos laborantes caputque reficere, & expurgare potest, vt horum catapotiorum compositio. Sufficit autem ex eis vs que ad scrupulos quatuor, aut sex pro ægri viribus exhibere. Ad integrum vero modum veniendum non est, sed paulatim a duobus, aut tribus scrupulis exorsi, ipsa porrigemus, si igitur affectus recens fuerit, æger autẽ sæpe facilis ad vomitũ, medicamentorum potionem auersef, nullũ aliud præferendum, sed his vtendum est. Nã præter id qđ non facile euomũtur, materiam quoq; citra molestiã purgant, & commode ex alto euocant. Arbitror autem nullũ statim alio remedio opus habiturum, si quis ipsis recte vti possit. At si affectus longo tempore ægrum molestarit, & moderatioribus medicamentis non obtemperet, sed his contumaciter resistat, etiam omnibus potius quæ aperire, & extenuare possunt, vti conuenit. Vbi vero materiam tenuem & fluidam reddideris, medicamentũ Hiera assumi debet, quæ a me paratur, cum sit præstantissima, & tuta, periculique expers, describitur autem in hunc modum.

Resolutio diuturna.

Hiera Alexandri tuta, hoc est quæ sine periculo sumi põt.

Hiera.

Aloes scrupuli quatuor, in alio octo, folii scrupuli decẽ. agarici scrupuli octo, in alio exẽplari decẽ, Polypodii scrupuli octo, piperis albi scrupuli quinq; , piperis longi scrupuli octo, piperis nigri scrupuli quinq;, casiæ scrupuli octo oppoponacis, amomi, croci, sagapeni, castorei, singulorũ scrupuli quinque, scammonii lachrimæ scrupuli decẽ, ammoniaci suffiminis totidem, petroselini Macedonici, aristolochiæ, veratri, singulorum scrupuli quinque, marrubii sicci scrupuli octo, chamepytheos, bdelli, colocynthidis, singulorũ scrupuli octo. Integrum antidoti modum, si quidẽ absq; melle habes, dato scrupulos septem, si autem cũ melle scrupulos duodecim, aut paulo plus, minusue. Nõ oportet autem adiicere extrinsecus alterius scammoniæ mõ. Multi nanque arbitrati se promouere medicamentum ad euacuandũ, ita faciunt, ignari q inutile magis ipsum red-

dunt. Non enim volumus ad protinus ad ventrē deferri, sed potius in membra distribui, in corpore immorari, extenuare recrementum, & emendare, item meatus dilatare vt obstructiones neruosorū adaperiantur, & spiritus, qui in ea mittitur, purus suppeditetur. Quare medicamentū vacuatorium efficere non licet, præsertim in pituitosis, sed contra ex scammonia adimere conandum est, augeri autē potius colocynthidis pondus, at totus modus potui statim a primo die dari non debet, sed partiri in tria, exhiberiq́ primum drachma, deinde tribus diebus interpositis drachmæ duæ, admixta salis hemina, piperis autem minus, qđ sit admodum subtiliter detritum. Consilium enim nobis est vt medicamentum sicut diximus distribuatur, nō spissetur cum paucis diebus salem ægro differre iusseris, dato rursus ei tres drachmas, deinde rursus aliis paucis diebus interiectis, offerto ipsis drachmas quatuor, ita nanq́ iuuabis ægrum, & simul medicamenti vim, ac quanta qualiaq́ efficere soleat, admiraberis. Vulgares autē ipsum occultāt ignorantes ipsius vsum. Scire vero licet, quod si vires ægri robustæ sint, vereri non oporteat quinq́ drachmas exhibere; interdum etiam sex, magisque si æger omnibus ex æquo humoribus scateat, qui Græce plethoricus dicitur, ætate vigente, & temperamento humidus sit. Ita curandi qui resolutionem ex humidorum viscosorumq́ & crassiorum humorum copia sustinuerunt.

Si resolutio ex sola fiat qualitate.

At si nō copia, sed qualitas potius causa fuerit morbi effectrix, vbi quidem siccitas simul cum caliditate infestat, refrigerantibus sensim & humectantibus potionibus, & cibis vtendū magis consulo, vt cremore ptisanæ, aut auena, aut chidro. Inter olera, intybis, aut lactucarum caulibus, admisceatur autem his tum asparagus palustris, tum radix apii. Aues comedantur prope omnes, præter nimium pingues vel quæ in paludibus aluntur. Inter pisces nimirum saxatiles potius, testacea vero deuitētur præter pectines, & cri-

Resolutiōis ex qualitate curatio.

naceos. Interdicātur etiam legumina omnia, præsertim ha lica. Inter fructus pomaceos vniuersos comedant ma gis ficus, vuas, semē peponū, & mala, punica vero, psica, duracina, sycomori fructus, & quæ vocantur mala aurea caueri debēt, summatim vniuersus victus, qui refrigerare ac cōtemperare potest præterquam q̄, nihil admodum re cremētitium, aut crassi succi habeat, vinū bibāt aquosum & non adeo vetustum, vt quod magis exiccet, & neruos offendat. Quare etiam vinis factitiis interdicatur, præter-quam rosato & violato, at si fieri possit, etiam citra vinū æger degat, sola tepida aqua vsus, id multo quoque me-lius est. Bibāt aūt, qui assueuerunt, etiā in medio cibi aquā frigidam cū vino. Talibus igit purgās aliquod medicamē tum præbere commodū non est. Vniuersa nanq, ipsis ini mica sunt, præsertim Hiera, quæ euphorbio constant. Nā præterquā quod nihil iuuāt, siccitatem neruorum adhuc magis augēt. Noui sane ego quendam resolutionē ex me-rore, multa sollicitudine, & inedia expertū, deinde sumpta Hiera adeo læsum, vt totus ipse immobilis fieret, & pro-pemodum interiret, nisi in contrarium mutatus fuisset, & humectantibus omnibus tum potionibus, tū cibis, & aliis quæ tēperatū ipm̄ reddidissent, vsus fuisset, maxime vero balneis cōpluribus, vnctione ex hydreleo, mutatione aeris temperati, & omni hilaritate. Etenim tristis erat, ad iram procliuis, a medicamēto nimirū excitatus, & qui flauā bilē collegisset Hac sane rōne, si qualitas fuerit, præsertim intē peries calida, vitari debent cibi acriores, adhuc aūt magis quæ medicatam vim purgantemq; obtinent. Nam præter id q̄ nihil inueniant, quid ex corpore euacuent, magis ad huc aliam intemperiem generant. Pari modo etiā in frigi-da intemperie præditis medicamētis purgantibus vtendū non est, cum solo victu tales curari possint. His igitur & vi num moderatum vetustius, allia, porra tum per se, tū cū sale comesta, apium, petroselinū, daucus, item quæ piper recipiant, adhæc vnctiones calefacientes conueniunt, præ sertim circa stomachum adhibitæ, quale est etiam Martia-

historia resoluti ex me-rore.

Resolu tio ex frigida ī tēperie.

tum, habet enim medullam ceruinã, styracem, & neruos vehementer iuuare potest, quemadmodum oleum quoq; rutaceum, & cum ipso, & cum alio, refrigeratos neruos ꝓbe excalefacit. Sin autem morbus inuetustatem incidit, etiam aquæ naturales, hoc est, quæ spõte sua calidæ ex terra prosiliunt quantum ad frigiditatem attinet, sunt ipsis accomodæ, verum diu eis immorandum non est, neque bis die lauandum, sed permittendum, vt in frigidum quoque solium descendant, ne ipsi supra modum exiccentur, sed mediocriter etiam adiumẽto quod ex ipsis prouenit, fruãtur. Ita sane resolutio quæ propter intemperiem accidit, pro virium ratione curare conuenit. Cæterum autem deinceps explicemus, quibus remediorũ auxiliis, in quibus corporibus ad morbum depellẽdum vti magis expediat.

De oculorum resolutione.

Quod si igitur oculus fuerit affectus, in primis capiti, vt diximus prospiciendum est, apophlegmatismis, perfrictionibus & reuulsionibus, cucurbitulas in posteriorem capitis partem adglutinando, trahendo, & scarificãdo, si copia subiecta requirat. At si affectus remanet, etiam dropaces supercillis imponantur, quippe trahunt ex alto, calefaciũtq; partes affectas, & recreant, nec non scirro induratas excitãt, remolliuntque, vt musculi refocillati in naturalium actionum memoriam reuertantur. Porro vtantur etiam succo betæ, cum melle ipsum naribus infundentes, itẽ succus anagalidis bene facit. Quinetiã ad sternutamentũ prouocandum efficacibus medicamentis hoc in actu vtendum est, herba lanaria præsertim, quæ Græce struthion appellatur, vel euphorbio cũ castoreo, vel tribus simul coniũctis. Oculorũ resolutio.

De labro resoluto, aut gena.

At si labrũ resolutionẽ expertũ sit, aut gena, aut maxilla apophlegamatismis potissimũ vtẽdũ est, q̃ staphide agria, mastiche & pipere ꝯstãt, itẽ pungere iis q̃ ex sinapi fiũt, cõ Labrũ resolutũ aut gena

fert, nec nõ q̃ pastillis hyssopũ, aut pulegium, aut piper, recipiunt. Hæc valent vt actiora, & emortuum sensum re uocant. Prodest ipsis etiam nucum pinearum crematarũ vapor permittendum autem est, vt affecti vaporem hunc inspirent, valde enim hoc facientes adiuuantur. Quod si morbus inueterascens copia infestare videatur, etiam venas sub lingua incidere oportet. Saluberrimum enim illis hoc est auxilium, qui in faciei particulis resolutionem experiuntur, vnctionibus autem vtaris ex castoreo, medulla ceruina, & styrace confectis. Oĩbus hoc auxiliatur, præsertim resolutionem in maxillaribus musculis expertis. In aliis vero regionibus, vt manu, stomacho, aut vesica, non solum hoc, sed etiam Lysiponium dictum valde efficax est remedium, cuius scriptura hæc est.

Scriptura Lysiponii.

Lysiponium. Castorei euphorbii, piperis singulæ vnciæ, suffiminis ammoniaci, opoponacis, galbani, singulorum vnciæ duæ, medullæ ceruine vnciæ tres, terebinthinæ vnciæ sex, ceræ vncia, olei veteris tantundem, olei taurini, irini, gleucini, cyprini singulorum vnciæ tres. Hoc auxilium est vtilissimum ad omnẽ resolutionem, & p se, & cũ rutaceo oleo, Epithematis autẽ, tum eo quod Dia daphnidon, tum quod Apollophanis dicitur, aut eo quod cõstat casia, vel samsucho, vel cachri, & in suma iis vtendum est, quæ ex alto euocare humores, & cruentare cutem possunt. His etiã in coxendicibus affectis, neruis difficulter sentientibus, & in iis qui stercus retinere nequeunt, vti decet, (Coxæ resolutæ.) Iam vero iniectiones, quæ ex euphorbio, castoreo, & nitro constant, itẽ quæ alliũ, rutam & cuminum vna cum oleo incocta, habẽt, istis opitulantur. At si musculi sedis resolutionem sustinuerint (Musculi sedis resoluti) p insessus ipsis & suffimigia succurendum est. Ad hãc rem præstantissimus est lapis molaris, oportet autẽ ægrũ vestimentis contectum infundibulo ipsi subiecto vaporẽ ascendẽtem excipere. Lapis vero, vbi ignitus fuerit, vino aspergatur. His & similibus remediorum auxiliis, solo, vsus mo

do immutato, in affectis particulis vtendum est.

De melancholia. Caput XVII.

NOn vna quædã Melãcholiæ causa est, neq; vnus humor vitii parens, sed plures, & alias aliter mutati vnde neq; omnes eadem syptomata sustinent, neque similiter eisdem imaginationibus agitantur, sed alii ipsorũ rident semper, & cum hilaritate imaginantur, alii cum ira & contentione, similes, quantum ad hoc pertinet, Phreniticis appellatis, quidam ipsorum cum torpore multo ac segnitie. vt ipsi loqui nolint, stultorũ modo, quos Græci vocant Moros, nonnulli opinionibus addicti sunt, & futura prædicere arbitrantur, hi vero mortem desiderant, illi iugulari optant alii metuunt. Atque ex his quidam ipsorum interualla morbi temporibus quibusdam habent, vt etiã consueta administrent, alii in continua dementia sunt. At nõ solum variis quibusdam motibus symptomatum ipsis oborientium differunt, sed etiam affectorum locorum ratione. Hi quidem solum ipsum cerebrum morbo affectũ habent, illi vero etiam reliquum totum corpus, alii autem ventrem solum, & præcordia. Quoniam igitur causæ Melancholiæ, & particulæ affectæ differentes sunt, item quæ mouent, quæq; infestant has accidentia, ideo conueniens studiosis existimo, vt singula intelligere, & vnde fiant, nitantur. Quare internotiones ipsorum accurate nobis exponendas esse duximus. Ita nanque tum mederi recte, tũ morbum superare, etiam si difficilis fuerit, poterimus.

Dĩæ melancholicorũ ſm motũ accidẽtiũ.

Signa Melancholiæ ex sanguinis copia nascentis.

Internosces autem Melancholiã ex copia sanguinis fieri, primum sane, si ad ipsum ægri temperamentum respicias. Nouimus enim hirsutos nigrosque colore, & habitu tenues multo facilius quã candidos, & crassiores Melãcholia corripi, adhæc eos magis qui ætate vigent, tenui victu vtuntur, iracundi sunt, & vitam curis, tristitia, & mœrore plurima ex parte transægerunt. Adhæc interrogare cõuenit, num aliqua solitæ vacuationis retẽtio obuenerit, in vi

Notæ Melancholiæ ex copia sanguinis ortæ.

ris quidem sanguinis per venas ani quæ Hemorrhoides Græce dicuntur, profluẽtis, in mulieribus autem mẽstruæ purgationis. Et si in corpore verus grauitatis sensus inest, facies quoq; inspici debet, num multo quam antea rubicũdior sit, venæq; magis turgescant & intẽtæ sint. Hæc enim si deprehendũtur, sanguinis copiã, quæ vapores ad caput transmittat, suspicari oportet. Sint aũt quædam venarum imaginationum interualla ipsis obueniant, vt etiam cõsueta quoque opera aliquantisper velint attingere, adhuc magis tum Melancholiæ speciem accidere suspicabimur, quũ ex euaporatione sanguinei humoris originem trahat, offendat cerebrum. Ac simile quid ægris contingit, cuiusmodi iis, quibus oculi suffunduntur, accidit. Quod si cũ risu vane imaginationes oriantur, humorem, qui offendit non admodũ vitiosum esse, & rodentẽ, sola aũt copia nocere.

Melancholia ex vaporatiõe humorũ.

Curatio.

Curatio Melancholiæ ex copia sanguinis.

Si igitur notatio id quod offendit, sanguinis copiã esse, tibi suggerat, atq; ob hãc talem Melancholiam superuenire, dum vapores inde vt diximus, spiritum animalẽ turbidum reddunt, & eiusmodi excitãt imaginationes, ante omnem aliam curationẽ, sanguinis missio adhibenda est. Differendum enim hic non est, cum metus sit, ne dum nos diutius expectamus, vapores cerebri corpus magis inalterent, vel etiam longius immorari, vẽtriculos ipsius interiores obstruant. Paucis itaq; diebus, vbi ægrũ cibo boni succi & temperato traduxeris, nequaquã cõcedens, vt carnes & ea quæ sanguineum humorẽ generare possunt omnino assumat, ad sanguinis vacuationẽ venito, & si vires robustæ sunt, quãtum satis esse putaueris, statim detrahito. Frequenter. n. vniuersa * euacuatio efficit, vt nonnihil etiam spiritus qui vapores trãsmittit, euacuet, & dissipet. Sin autem vires multam prima vice euacuationẽ non tollerant, necesse est tunc non modo semel, sed etiam bis, & sepius quãtũ licet paulatim auferre. Qđ si a brachio vacuatio fieri nequit, tentandum est eam a poplite, & tali partibus mo

Dilatio nociua in hac spẽ.

Hoc est vna vice facta.

liri, atq; hoc magis in mulieribus corporibus faciundum est, quippe menstruam purgationem prouocat. Cum autẽ venas cubiti non manifestas inueneris, eas quæ cõmemoratis locis subiacent, incidere tunc oportet. Nam ad affectũ prædictũ sanguinis vacuatio est necessaria. Nihil igitur minus iuuabis, ex quacũq; parte sanguinem detraxeris cum etiam omnia simul vacuentur, quemadmodũ diuus Hippocrates ait ꝯfluxus vnus, cõspiratio vna, oĩa cõsentiat.

Sanguinis detractio ex quacũq; pte prodest Hippocrates, de alimẽtis.

Curatio Melancholiæ ex infarcto impactoq; sanguine orte.

Si humores sanguinei materies cerebro impacta fuerit, tunc audacter venam in fronte secato. Nã post totius corpus vacuationem, si loco iam remedia adhibeas, nihil nocebis. At si circa caput aliquid moliri cogites, priusquam totum corpus recrementis liberũ reddideris, offendes magis quam iuuabis, copiosiorem materiam ad locũ affectũ attrahens. Hæc sane ratione iis, qui ex sola sanguineis copia Melancholia laborare inceperunt, mederi cõuenit, vbi nondum ad rodentem, aciem, aut biliosam, aliamue quandam humoris intemperiem manifesto immutatus fuerit. Nam si horum aliquid sustinuerit, hi non amplius cum risu imaginationes habent, sed contra feras ac furiosas admodum accessiones experiuntur, quare per initia affectũ excindere tentandum est. Inueteratus enim & veluti in naturam conuersus, incurabilis propemodum euadit, & tali morbo affecti non Melancholia tantum laborant, sed etiã per circuitus insaniunt. Nihil enim aliud est insania, quam Melancholiæ ad maiorem feritatem intentio.

Melancholiæ ex ipacto sanguinecuratio.

Sanguinis missio.

Insania quid.

Indicia Melancholiæ quam sanguis acrior biliosiorque excitauit.

Cognosces autem ex notis quas prædiximus, non amplius vapores sanguineos, se magis melancholicos, aut acriores sursum efferri. Itẽ q̃d nõ ex sanguine ægri fiunt magis iracũdi, impetuosi, neq; amplius placidi. Cæterum quod tẽperamẽtum ægri calidius sit, & siccũ, ætas vigẽs,

Notæ Melancholiæ ex acri & bilioso sanguine.

quodq; victus præcesserit calidior, & acrior, aliaq; his co
gnata, clarius tibi indicabunt, sanguinem ad biliosiorē ma
gis naturam esse conuersum. Nam humores diuersis mo-
dis commouentur, & alias aliam qualitatem recipiunt. Si-
quidem in bilem conuertuntur multa inedia continua, sal
sorum ciborum esu, aut validis curis. Ad sanguinem autē
humorem magis vergunt, ex largioris vini vsu, quoddam
valentium ciborum appetitu, & liberalioribus balneis. Sin
autem duos quoq; humores superare contingat. vtrūque
horum accidens oboritur. Interim nanq; rident ægri, inte
rim audacius loquuntur, & alias alios motus, interuallaq;
& accessiones habent, quemadmodum in febribus accidit
quæ circuitu mouentur. Atque in his nonnunquam isto hu
more cerebrum repleri, nonnunquam illo, pro diuersis ip
sorum mutationibus, motibusque.

Sāguis ī bilisiorē naturā ɔuersus

Notæ Sanguinei humoris.

Curatio Melancholiæ, quæ a bilioso & acriore sanguine nascatur.

Si igitur ex his quæ diximus, indiciis, bilem sanguini in
vasis admixtam eē suspiceris, ad ea quæ huiusmodi humo
rem vacuant, statim veniendum est. Hoc autem probe fa-
cies, ac purgatio commode tibi succedet, si paucis ante die
bus homini cibo temperato & humidiore nutrito medica
mentum ad bilem ducēdam efficax porrigas. Sic enim hu
mor etiam qui offendit, medicamento purganti facile ce-
det, ita vt vincat potius, quam illius vim euincat. Nā vt craſ
siores humores cibis, qui extenuant & calefaciunt, incidis,
ita etiam tales eisdem ad euacuationem magis idonei red-
dentur. Vbi vero eos qui a bilioso sanguine infestant, hu-
mido, vt diximus, & temperato victu alueris, medicamen
tum exhibeto. Sit autem Picra, quæ recipit liquorem sca-
moniæ. verum Picræ quidē scrupulos sex, scammoniæ ve
ro liquoris siliquas octo, aut paulo amplius minusue poni
to. Quod si æger medicamētum solutum nolit assumere,
fiat catapotia, sin hæc quoque per se inuitus capiat, vino,
aut ouis mollissimis excipiat, ita vt vitelli mēbrana leuiter

Reiterō purgationis.

aperta,

aperta, in medio illa coniiciantur, sic enim æger sine molestia, & placide omnino ea accipiet. Cæterũ si tali dato medicamento corpus non abunde satis vacuatum esse deprehendas, post paucos dies, & victum humectantem rursus adhibitum, balneo vtitor, & quiete, ægrumq; iterũ purgato, aucto paulo magis medicamenti pondere. Sic enim optime feceris, in quibus Melancholia non ex sanguine in biliosam naturã conuerso, & plus satis excalescente, & toto fermis adusto prouenerit. Qui enim calidioribus antidotis, aut purgationibus in tali Melancholia vsi sunt, præsertim Hiera, ægros magis furiosos, atq; insanos reddiderũt, dum sanguinem ad siccius & acrius conuertent. Præstat igitur tales simplicioribus adhuc medicamẽtis, quæ corpus totũ nequeant calefacere, repurgatos, humectãti cibo pmittere. Nouistis autem vos, me quoq; plerosq; ita laborãtes victu potius quam medicamentis vsum persanasse. Verum esto cibus, vt summatim dicam, ptisana potissimum, quæ mane cum grauis ipsis, aut circa horum secundum assumatur, in prandio etiã pisces saxatiles, gallina cohortalis atq; alia quæ volatu fidũt, præter palustres, itẽ ex testacea cute præditis pectines, astacei & erinacei, inter olera, lactuca & intybus, omni modo cõmesta, adhæc malua, alia vero oĩa vitentur, præsertim brassica, & agrestia olera. Ex fructibus pomaceis peponum & cucumerum medulla, similiter etiam inter vias, dulces, & dura carne præditæ, ex malis quæ nõ astringunt. Ficus aũt vitẽtur, aut modice assumantur, atq; hæc sunt oĩa. Nam talia fere nõ posse obesse vsu probauimus. At ex placentis vniuersis assumere qd, prorsus cauendum est, item quæ ex garo & caseo præparantur. Nam oĩa quæ in hunc modũ cõficiuut, biliosum humorem magis augẽt, & nimis exassant. Vinũ, si vsus quoque postulauerit, Chrysarticum, eiusque modicum ppina nabis. Huius inopia, præferri debent, quæ nihil astringens habent, ne ipsa ad caput vapores transmittãt. Huiusmodi sane victus ipsis pscribat, etenim si quid ex particularibus desideretur, hoc quoque medicus intelligens, iis quæ dicta

Melancholiæ biliosæ quæ ab sint.

Victus pleros q sanat.

sunt, prudenter addiiciet, atque per se inuenire poterit, nũ carnibus & balneis æger indigeat, aut augens, aut minuẽs quantitatem non nimis subito.

De balneo.

Balnea dulcis a quæ cõ ferunt Melicis.

Dulcium balneorũ vsus, si quid aliud, ipsis opitulatur. Aliam nanq; partem bilis discutere, aliam humidorũ qualitate contemperare, totũ vero corpus aqua calida superfundere, caput tepida potius & luteis ouorũ abstergere, ac vniuersum sane corpus hydrelæo, caput autẽ rosaceo vngere conuenit. Aer quoque sit temperatus, pari modo calidæ labrũ, atq; ægri in eo immorentur diutius, ac in calidã descendere cogãtur, omnino etiã, si æstas fuerit, in ea diutius insideant. A balneo non statim bibãt vinum, sed aquã tepidam, atque ita vt antea prædiximus, cibũ sumãt. Dormituris tepida rursus offerat Hoc sane victu eos qui ex bilioso sanguine calido admodum Melancholia laborare incipiunt, nutrire conuenit. Notandum vero est, veteres in capite taliũ Melãcholicorũ cucurbitulis & pulueribus acrioribus vsos fuisse, cruentare ipsum cupientes, alios etiã hirũdinibus, nos autẽ in omnibus huiusmodi, talia fugiamus. Nam præterquam quod nihil ipsos iuuant, adhuc etiã magis intemperatos & sicciores reddunt. Tunc autẽ ista fieri debent, quando materia violenter ad cerebrũ profecta & crassior ĩpacta fuerit, vt aliis cedeř medicamẽtis repugnet.

Tepida post balneũ potanda.

De Melancholia quæ a sanguine melancholico nascatur.

Melancholiæ ex humore crasso & melancholico notæ.

Accidit igitur nonnullos Melancholia potissimum laborare, cũ sanguis plus satis adustus vapores immoderatius capiti transmittit, animalemque in eo spiritum permutat. Vapores autem a melancholico potius humore excitari inde nosces, quod æger tristitia præter rationem, mœrore & metu afficiat, optetque mortẽ, & auersetur eos qui maxime vident esse amici, suspicionesque falsas habeat, quasi nonnulli velint eũ interimere, aut gladio arrepto. aut medicamento exhibito. Nouimus autem eiusmodi humorẽ

etiam alias infinitas, peregrinas, & multiplices imaginatio nes inducere posse, & quod alii se vas fictile esse putarint, alii coriū alii gallū, etiā vt vocē illius imitētur, quēadmodū alii lusciniam se esse crediderint, & plorent, qđ Ithyn ami serint, alii vero quod cœlum gestent, tāquam Atlas, ac me tuere dicant, ne collabatur, & nō solum illum, sed etiā om nes simul conterat. Ego mulierem vidi, quæ ea imaginatio ne vexabatur, vt medium manus suæ digitum constringe ret, tanquam in ipso totum gestaret orbem. Plorabat autē illa quoque, verita ne quando digitum suum inflecteret, & totus orbis corrueret, & omnia statim interirent. Iā alios plerosque vidimus, quorum superfluum est, forte etiā su pra vires nostras, omnium velle meminisse, verū hæc ap posuisse sufficiet, quæ iis potius, qui a melancholico humo re originē morbi trahere inceperunt, solent euenire. Qua propter si morbus ex tristitia, aut sollicitudine quadā præ cedente, aut alio animi affectu cœperit, considerare tunc oportet imaginationis speciem, aut rationem, aut aliud qd dam eorum quæ subitam mutationē efficere possunt. Plu rimi nanq; sic curati sunt quodammodo, vel cum vidissent audissentq; ea quæ ꝯsequi desiderabant. Ita ergo Philodo tus medicus quēdā qui sibi caput amputatū esse, ꝗ tyran nus factus fuisset, putabat, casumq; deplorabat, curauit imposito repente capiti ipsius plūbeo pileo, vt grauitatem sentiens, caput se recipisse rursus putaret, gauisusq; sit plu rimū, atq; ideo vana imaginatione liberatus. Iā muliebrē quidā curauit Melācholia laborantē hoc pacto, cū putaret illa serpentē se deuorasse, vomitum medicamento citauit, atque in id quod reiectum fuit, paruā bestiam per omnia imaginationi illius, & descriptæ a vana imaginatione feræ similem imposuit. Quare huius quoq; affectū, quia ob tri stitiā eius quod putarat, euenit, gaudium nimirum subito accedens dissoluit. Adhæc aliam quandā ex longa viri pere grinatione Melancholia correptam, & iracunde oībus re spondentem vidi, sed & ipsa eodem modo sanata fuit. Nā maritus illius peregre reuersus nulli predicens, neque ali-

Variæ imaginatiōes melancholicorum.

Mulier melancholico

Mulier melancholica.

quandiu differens, sed subito ingressus, seipsum illi ostēdit. Præter spem igitur ipsum mulier conspiciens, atq; ita amplexa, multoq; gaudio affecta, subito omni metu liberata est, rursusque ad statum naturalē rediit, vt nulla alia indigeret curatione. Sic igitur nisi affectus longo aliquo tēpore infestauerit, tales imaginationes curare oportet, omni modo omnique artificio vtētem, præsertim vbi malum a manifesta quadam, & veluti primaria cā occasionē habuerit.

De melancholicis iam inueteratis.

Melancholia inueterata

Si morbus inueterauerit, & imaginatio in habitū abierit, nihil adeo magnum, aut ratio, aut aliud quodam artificium efficere, & ægrum iuuare poterit. Necesse autem tūc est, & mentem arti adhibere, & considerare num a sanguinis missione, an a purgatione, vel etiam ab vtroq; simul incipiendum sit, & si quidem vtrisq; opus fuerit, sanguinis detractione prius vtendū est. Post sanguinis vacuationē ægri vires cibo boni succi & temperato, balneisque dulcis aquæ recreandæ, deinde sic recollectis ægri viribns ad humorum noxiorum vacuationem veniendū. Paretur autē his purgatio ex epithymo, & modico sero lactis, epithymi q̄dē sint scrupuli duodecim, seri lactis autem cochleare quod si tempus serū lactis non habeat, ex mulsa dētur. Paucis interpositis offerto rursus epithymum, adiiciens ei Picram, sint autem epithymi scrupuli sex, & Picræ totidem. At si etiam post hanc purgationem accidētia venenosa, & melancholica adhuc perseuerent, nihilque minus ægrū infestent, a nouem, aut longissimū, decē diebus ad valentius purgantia transito, præcipue Hieram Galeni, hæc.n. vtraque obtinet, varios expurgat humores, citra molestiā, & turbationē Purgatione autē facta, iuspicienda rursus ægri mens est, & si quidē melius habere videatur, cognosces aūt hoc nimirum inde, qd' metus & tristitia intempestiua iam cessarint, & moderatiores mãsuetioresq; potius euaserint audacter rursus eadem purgatione vtitor, iisdem nanque insistētes, curationem quoque ita recte peragemus. Quod

si Hiera data Melancholiæ imaginationes nihilominus infestare videantur, tunc sine vlla cunctatione lapidem Armeniacũ dare festinato. Noui enim ex veteribus antiquiores ad veratrum album properasse, vbi affectũ ab aliis purgationibus nihil pene imminui conspicerent. Verũ ego lapidem Armeniacum veratro albo præfero, atq; licet vtentẽ ipso experientia cognoscere, quomodo præterquam efficaciter. etiam sine molestia, & periculo purget, quorum nihil veratrum album habere nouimus. **Lapis armeniacus. veratrũ album.**

Quomodo lapis Armeniacus exhibeatur.

Si igitur res postulat non modo infra per aluum, sed ẽt per vomitus purgationem fieri, lapidem illorum exhibere ꝯuenit, sit autẽ modus ipsius, scrupuli tres, aut quatuor aut paulo amplius minusue pro virium simul & copiæ humoris noxii ratione, At si æger purgatione per vomitũ nõ admodum indigere videatur, sed per imum vẽtrem totũ vitiosum humorem exire, conducat, tunc lapidem eluere oportet, vsque ad * duodenas vices. Vbi enim sic fecerimus, neque turbationẽ stomachi, aut compressionẽ lapis excitare potest, sed etiam minori cum molestia nigrũ terrestremq; humorem vacuabit, vt paucis præteritis diebus adiumẽtum ex eo nobis accessisse percipiamus. Dato autẽ ex hoc scrupulos quinque, aut sex vt plurimum ex aqua tepida, semper ex cognatis dictis cõiectura depræhendẽs an plus minus vt exhibere debeas. Quod si ægrum etiam bis adhuc requirere suspiceris, cũ fiducia rursus exhibeto. Neq; enim calorem habet, aut siccitatẽ admodum aut aliã quampiam ipsi insidẽtem amaram, & venenosam qualitatem, vt æger ideo medicamentum bibere det rectet. Sin autem nonnulli humidum aliquod medicamentũ sumere auersentur, multi enim in totum non sustinent solutũ medicamentũ assumere, in Catapotia lapidem redigere oportet. Si vero libet, etiã Picræ aliquam insignem partẽ admisceto, aut etiam ex aliis quibusdam, quæ purgationem magis promoueant, & non renitantur. Ne autẽ is qui parare

Vet⁹ legit quinquagenas.

Lapidis Armeni facultas.

velit, horum confectionem inquirendo laboret, visum mihi est ea de causa etiam horum compositionis meminisse, habet autem in hunc modum.

Cōpō catapo tiorū ex lapide arméo.

Descriptio catapotiorum ex lapide Armeniaco.

Picræ semuncia, epithymi semuncia, agarici scrupuli quatuor, lapidis Armeniaci scrupuli quatuor, scammoniæ vncia gariophillorum grana viginti. Contusa excipiantur Rhodomelo, aut succo citrii, aut Rhodomelite, dētur scrupuli duo, plurimum, quatuor. Notandum vero est, hæc præterquam quod stomachum corroborant, simul etiam varios humores, præsertim terrestrem, & melācholicum citra molestiā, purgare posse. Idē igitur lapis vt diximus, & potius, & in catapotia redactus ad purgandū est efficax. Nec amplius quærendū ē, num suffocatio quædā, aut syncope subsecutura sit, queādmodū id ex albo veratro fieri contingit. Neq; necesse est nos antea ægros præpapare medicamētis, quæ metu suffocationū assumere cōsueuerunt, quorum amplius nūc meminisse opus nō est, illa vero admonēdi grā scribimus, quæ ēt nunc facere solem⁹ in cōsuetis magna parte purgationibus, vbi illæ plus minusue moueri videant. Si igit minus q̄ par est purgauerint, mulsam dare cōuenit, & tēpore interposito hoc victu nutrire, aut cremore ptisane, aut pane, aut colūbæ iure, aut gallinaceo, qđ nō multū olei adiectū habeat. Sin aūt purgationem copiosiorē fieri cōtingat, vt ēt cōuulsiones supueniāt (multis in hoc accidit) & si nō aīaduersione dignū quid euacuatū fuerit, q̄ ægri neruos habeāt natura sicciores, imbecilliores q;, aquā liberaliter supfundito, multoq; vtitor hydrelæo, ac panē ex vino diluto, aut omphacomelite, aut aqua frigida porrigito. Sin aūt aquā frigidā bibeř cupiāt, adhuc magis ipsos iuuabit. Vtile est etiā malū punicum, mala, & pira ante cibum & gallinarum ventres. Vbi vero nutrieris quies & somnus ægro indici debēt, postquā vires receperit ad balneū ipse ducendus, quod aerem habeat temperatū,

Si major est purgatio.

concedendumq́ vt non modo in calidæ solio, sed etiã frigidæ labro diutius immoretur. At vestimentis indutũ rursus ipsum nutries pane ex vino, aut omphacomelite, { qđ ex vuis semiacerbis, & melle despumato paratur } reuerso autẽ domum permittendũ, vt conquiescat, & omnino obdormiscet, quippe hoc semper omnibus purgatis euenire consueuit, prælertim autem iis qui largius vacuati fuerint, vt tũ suauimus, tum altius obdormire cupiant. A somno vires ipsorum recreare oportet, & permittere, vt cum amicis familiaribus colloquantur. Atq́ vbi ipsos consentanea respondere deprehendis, ratiocinationesq́, firmas habere, & barbaricũ morẽ deposuisse, adhuc etiam magis copiosum alimentũ porrigito, ꝑdices, gallinas, phasianos, qui nõ sint pingues, & passeres similiter. Vitent aũt omnia esculenta, quæ in paludibus proueniunt, ex piscibus, cetacei, præterq̃ saxatiles. Postquã vero cibo boni succi vsi fuerint, & veluti bonum fundamentum iecerint, ita rursus secundũ tres, aut quatuor dies olera deinceps assumant, intybum, lactucã, maluã, & palustres asparagos moderate. Abstineant autem brassica & omnibus quæ melancholicum humorem pariunt, vt eruca, sinapi, alio. Ex carnibus bubula potissimum, & ceruina, ac omnibus summatim ferinis, item panibus sordidis, garo, & vinis vetustis austerisque. Sic iam ægrum victu, & balneorum vsu vires recreare, loca mutare, intimis conseruari amicis, ac facere, quæ etiã prius ipsi grata erant, & spectaculis interesse permittito. Ita enim ex purgatione, victu boni succi & benigno, aliaque animi oblectatione toto corporis habitu corroborato mutatoque, furiosum & amarum morbum exuere poterit. Quod si reliquæ quædam ipsis supersint, & æger non admodum mundam habere mentem appareat, rursus expectata bona aeris temperie, auxilia debet repetere, initium a primis faciens, a quibus etiam antea incipiendum diximus. Atque hæc paulatim facito, confidens quod etiam si affectus difficilis & prope insanabilis existat, iisdem ipsis insistendo perite, & vt rationi con-

Quid fiat ĩ oĩbus purgatis.

ſentaneum eſt, omni tamen ægrum morbo amaro moleſtoque liberabis.

FINIS PRIMI LIBRI.

CAPITA LIBRI SECVNDI, & apendices.

vocatur reprimens.

Aliud collyrium reprimẽs admodum generoſum monohemerum.

Aliud collyrium magnus Hermolaus dicitur.

Aliud collyrium Hermolaus, quod ab oleo diaelæu dicitur.

Collyrium Nicarium cognomento.

Aliud quod pilariũ vocať.

CAP. 2.

Si dolor ex bilioſo & acri humore naſcatur.

Curatio.

Collyrium ad acres fluxiones efficax.

CAP. 3.

Si obſtructio ſola, oculos exerceat.

CAP. 4.

De denſitate.

CAP. 5.

De exulceratione & inflammatione.

Collyrium cygnos.

Collyrium Libianum.

Collyrium dia libaanu ad Chemoſin.

Collyrium Vranium.

Quæ cicatrices exterunt.

Collyrium diathece ad vlcera.

Collyrium Chionion.

Collyriũ Nardinũ Zoili.

Collyriũ hydares hoc eſt aquoſum, egregium.

Collyrium Heraclium.

Dacnerő collyriũ ad viſum acuendum.

Hygrocollyriũ ad hebetudinẽ, ac alia multa efficax

Aliud, vt poſsis etiam ſolem citra noxã aſpicere.

Puluis Seuerius ad viſus acumen.

Puluis cui nomen eſt a lumine Phos, ad hebetudinẽ oculorum, ac dolores, fluxioneſque dentium.

Aliud valde idoneũ ad ſcabioſos oculorũ affectus, &c.

Aliud ad hebetudines, & incipientes oculorum ſuffuſiones.

CAP. 6.

De Nyctalope.

Ad aſperas palpebras.

Puluis ad incipientes ſuffuſiones.

Ad tingendas albugines valde generoſum.

Collyrium quod magnũ Theodotium vocať, ad magnos dolores, & inueteratos affectus.

Collyrium Hecatombe.

Xerocollyrium, facit ad ſycoſin, putredines, & carnis ex creſcentias.

Hygrocollyriũ efficax ad

ALEXAN. TRALLIANI LIBER SECVNDVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De curatione oculorum. Caput I.

T SI Iã in aliis quibusdam libris oculorum vitia ꝓsecutus sim, quomodoque illa cognosci debeant, & quæ eorum sint causæ, atq; curationes, item diuersa ipsorum collyria, vsusq; horũ modum, & confectionem, attamen hic quoque similiter operæ prætiũ mihi visum est, summatim, & breuiter eadem perstringere, vt nequi in hũc de medēdi ratione librum inciderint, aliunde, quæ oculis conducunt, colligere cogantur. Vt igitur in aliis multis, ita in oculorum quoque vitiis primũ docere conuenit, quomodo vniuersa internosci debeant, deinde curationē subiungere. Quare nunc a dolore, qui oculis accidit, exordiemur, nihil.n. adeo excruciat vrgetq; artē ad curationem, vt vehemens dolor oculos affligens. Si igi

Morbi primũ internoscendi, deinde curandi

tur vehementes dolores, & intollerabiles oculos cōpræhēdunt, vt æger ferre nequeat, ne collyriis ad torporem inducendum efficacibus, vt plærique confidas. Multi nanque opium quoq; instillare ausi, præterquam quod nihil prorsus dolorem mitigarint, etiam valde adhuc offenderunt. Quapropter causam efficientem inspicere oportet, & eum considerando, ita quoque curationis speciem definire, non enim vna est causa efficiens, sed multæ ac variæ. Sola materiæ copia influens dolorē potest excitare, nec non qualitas, subinde vero etiam vtrunque, & qualitas simul, & quātitas. Videndum porro ē vnde id quod influxit, procedat, num ex toto corpore, an ex solo capite, item vtrum ꝑ arterias, an a venis, vel vtrisq; profluat, adhæc quale vtiq; sit quod influit. Vel enim sanguinis potius, vel bilis, vel pituita, vel humor melancholicus, vel spiritus flatu lentus est, q̄d influxerit, præterea humor noxius vnus ne sit, an duo commixti. Fieri enim potest, vt vnius tantum influxus inflammationem doloremque vehementem, & duorum simul etiam compositum tumorem excitarint. Quoniam igitur differentes sunt causæ, artificem ad singulas se accōmodare oportet, præcedat autem internotio, quæ ad rectam curationem deducit.

Oculorum dolor omniū maxime excruciat.

Narcoticis in oculis ñ vtendū.

Cā efficiēs inspicienda.

Materiæ fōs obsuādus,

Curō singulis accōmodanda.

Quomodo sanguineus humor inflammationem excitasse noscatur.

Sanguineum itaque humorem influxisse, ac inflammationem concitasse ex forma ipsius tibi constabit. Omnia nanque rubra, & sanguinea sunt, facies rubēs & tumidior venæ latiores, grauitatis sensus, pigritia ad cōsuetas actiones. Quod si p̄ter hæc neq; lachryma rodēs & acris appareat, adhuc etiam magis sanguinem influxus causam esse, & inflammationem peperisse putato.

Sāguis doloris oculoꝝ autor.

Curatio.

Si igitur sanguis causa tibi inflammationis effectrix esse apparuerit, venam secare humeralem oportet. Sin biliosi & acres humores cū sanguine, etiā purgationē paulo post

Curō doloris oculoꝝ

sanguinem dimissum adhibeto, ac medicamentis vtitor, intus quidem iis quæ nō rodunt, & lenissimis, extrinsecus autem illis, quæ cōcoquere inflammationes possunt, quorum etiam compositiones vobis exponemus.

De remediis, quæ extrinsecus imponuntur,

externa oculorum remedia

Lac muliebre cum vitellis ouorum & rosaceo superim positum mirifice lenit, inflamationesque oculorum admodum feruentes concoquit, similia præstant etiam violæ folia. Ad maximas autē inflammationes, tumidioresque bene facit & crocus cum mica panis, luteisque ouorum, ac rosaceo. Idem faciunt etiam palmulæ, præterquam quod fluxionis cursum sistunt, cum meliloto, croco, glaucio, ouorum luteis septem feruefactis, & oleo rosaceo.

Ad uehementes dolores & maximas epiphoras.

Dolorū maximorū & Epihore oculorum remedium.

Rosarum recentium drachmæ quatuor, croci drachma excipiantur meliloti in vino dulci decocti iure.

De collyriis.

Cataplasmatis igitur in inflammatis extrinsecus vtēdū est, quæ vero illini, & instillari debeant, hæc sunt, verum scire prius oportet ea, quæ inflammationem experiuntur mitigatoriis lenioribusque & non reprimentibus collyris demulcenda esse, deinde etiam quæ reprimere possunt, sic adhibenda, vt primum quidem admisceamus ea teneris ac mollibus, postea vero concoctione facta etiam sinceris. Cū enim feruor inflāmationis, & multa aspertas finierit, ægri citra molestiam quoque astringentia ferre possunt.

Collyrium mitigatorium Trypherum ad eos qui collyriorum rosionem ferre nequeunt, præsertim ad effectus recentes.

Colliriū Trypherum.

Cadmiæ cōbustæ ex lacte muliebri restinctæ, mihi autē melius visum ē prius lotā cōburere, atque sic lacte extinguere, cerusæ lotæ, singulorū drachmæ sedecim, croci drachmæ quatuor, opii drachmæ quatuor ❋ tragacanthi vnciæ duæ. Aqua pluuiali excipito vsus est ex ouo, facit etiam ad pustulas oculorum, quæ græce Phlyctenæ dicuntur.

❋ In alio exēplari drachma vna.

Aliud & ipsum longe lenissimum.

Cadmiæ vnciæ quinq;, cerusæ drachmæ quatuor, pompholygis vnciæ duæ, opii vncia, ✿ tragacanthi vnciæ tres. Aqua pluuialis ad excipienda adiicitur. Hoc inflammationes admodum ardentes, & dolorificas citra rosionem mitigarer plurimis constat experimentis. ✿ In alio vnciæ tres.

Aliud egregium quod breui paratur.

Cadmiæ combustæ, & asinino lacte extinctæ vnciæ quatuor: ✱ cerusæ vnciæ duodecim, terræ samiæ quæ aster dicitur, tragacanthi, mādragoræ, amyli ordeaci, lactucæ caulium succi, gummi, singulorum drachmæ duæ, opii drachmæ tres, ouorum duodecim albumina. ✿ In alio vnciæ.

Collyrium quod Spongarium dicitur ad maximos oculorum cruciatus Celeriter enim mitigat in hunc modum habet. Spongarium.

Amyli, cærusæ, singulorū drachmæ quatuor, opii obolus, gummi drachmæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, vsus ex lacte est.

De collyriis reprimētibus, quæ etiā Monohemera dicūtur

Reprimētiū collyriorū, & quæ ab vno die Monohemera dnr græcis, duplex quædā differentia existit. Maiora igitur ipsorum vim habent discutiendi, & reprimendi moderatā vt ipsa etiam ad incipientes lippitudines citra rosionē accōmodari, tū instillando, tum inungendo possint. Quare etiā imbecillioribus, & cæsis oculis potius, mollique carne præditis, & mulierū faciebus inscribuntur, cuiusmodi sunt quæ ex lycio, croco & glaucio tēperantur. Præter has igit̄ cōpositiones medicamenta vobis, quæ valentiorē astringēdi vim hñt, explicabo, vt etiam in diuturnioribus, ac inueteratis vti liceat. At in validiore lippitudine, & vehemētiore, talia sunt idonea, quæ ex vino parantur, qbus germina quoq; oliuarum cum reliquis odoramentis, quæ calefacere & siccare pñt, inieci. Cū igitur talis sit collyriorum differentia, de iis quæ mediocriter reprimunt, & ad incipientes Monohemera collyria

lippitudines conueniũt, prius agamus, deinde sic quæ plus astringunt, & efficacius repellunt, persequamur.

Acesodinũ collyrium.

Collyrium reprimẽs mediocriter, Monohemerum hoc & Medicum & a dolore mitigando. Acesodynum appellẽt.

Repellit igitur per initia, si inũgatur, & instilletur ex ouo rum albumine, frequenter etiam cum lauamus, adhæc ꝓdest ad epiphoras, acres fluxiones, & cicatrices veteres diruptas. Repurgat enim & cicatrices etiam tenues abluit, vt mireris. Ego vtor hoc & puluere, & collyrio cũ ouo, sarcocollæ, glauci, croci, singulorum drachma, tragacanthi drachma. Aqua pluuialis adiicitur. Aliud.

Glauci * drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma semis, aqua pluuiali excipiuntur.

* Impressus græcus. Glaucii sarcocollæ singulorũ drachmæ octo, croci nouẽdecim.

Aliud ad eadem prestantissimum, & usu probatum.

Rosarũ tenerarũ drachmæ quindecim, croci drachmæ ✲ octodecim: {tragacanthi drachmæ septẽ} opii dolũ nõ exꝑti drachmæ duæ, spicæ nardi drachmæ duæ, gũmi drachmæ ✲ septẽ. Aqua pluuiali excipiũtur. Ex iisdẽ illitũ collyriũ Nyli, qđ Diarhodõ inscribit, ad solis ardorẽ facit.

* Drachmæ. 8.

✲ Octo.

Aliud Musarium dictum ex tomo Hyeratica.

Hoc quoqꝫ collyrium est præstantissimum, quod eandẽ vt prædicta, vim obtinet, nisi qđ fluxionũ cursibus repellẽdis efficacius q̃ illa existat, habet aũt in hunc modũ, amyli drachma * vna & viginti, glaucii drachme octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, mirrhæ drachma, gummi drachmæ duæ, ex aqua {pluuiali} vtitor.

✲ Impressus græcus XV.

Aliud Polydeuci cognomẽto, qđ nos sæpe sumus experti.

Rosarũ viridiũ succi qđ sufficit, croci ✲ drachma, sarcocollæ drachmæ duæ, {glaucii drachmæ quatuor,} gummi ✲ drachma {opii drachme quatuor, tragacãthi drachma} Gũmi ꝯtundito primum adiecta tragacanthæ vncia Clauciũ, sarcocolla, opiũ, læuigata rosarũ succo excipiant.

✲ Impr. græcꝰ ĩ oibꝰ hẽt vnciã ꝓ drachma.

* In alio q̃tuor.

Aliud collyrium quod Medicum uocatur, admodum stre-

nue repellens statim per initia inuctum.

Glauci drachmæ octo, sarcocollæ drachmæ quatuor, croci drachmæ duæ, tragacanthi drachma, opii drachma ✠ semis Aqua pluuialis adiicitur Ego hoc abunde sum exptus vt etiam, si cum quodam alio mitigatorio instilletur. Colliriũ medicũ Impr. græcus quinq;.

Aliud siccum collyrium quod dia crocu dicitur ad incipientes lippitudines.

Glaucii, sarcocollæ, croci, aloes singulorũ drachma. Hoc etiã vt præseruãte vti oportet, quippe repellit omnẽ oculi turbatione subunctum. His igitur p̃dictis in eũ modũ vtendum est, reprimunt enim omnem turbationẽ, si p initia subliniantur, & non diu inhæreant, nam diuturnior ipsorũ vsus aspitates in palpebris excitat, atq; in affectũ ptrahit. Colliriũ diacrocu.

De collyris quæ alio Modo Monohemera appellantur.

Deinceps aũt dicamus etiã de collyriis, quæ alia ratione Monohemera nuncupantur, quorum vis est valẽtior, magisq; potest reprimere, & astringere, quare etiam in iis fluxionibus quæ citra exulceratione fiunt, & inflammationibus, vti oportet, quorum descriptio in hunc modũ habet.

Primariũ monohæmerum quod a uino, dia œnu uocatur. Græc⁹. impr. sedecim

AEris combusti drachmæ viginti quatuor, cadmiæ drachmæ viginti sex: ✠ lachrymæ papaueris drachmæ octo, croci drachmæ octo, mirrhe drachmæ octo, gummi drachmæ ✠ quadraginta, vino Medensio excipiuntur. Octo, ĩ alio quadragita

Aliud giluum quo utor, Cerycium dictum. Cericiũ

Cadmiæ drachmæ viginti, æris combusti drachmæ sedecim, opii drachmæ octo {croci drachmæ octo} acaciæ drachmæ viginti quatuor, gummi totidem. Theophyliõ.

Aliud ad eadẽ efficax cog m̃to Theophyliõ hẽt hoc pacto. Impr. græcus

Cadmiæ drachmæ sedecim, croci drachmæ sedecim, myrrhæ drachmæ quatuor, nardi indicæ drachmæ quatuor, acaciæ drachme ✱ octodecim, gũmi drachmæ viginti quatuor, æris cõbusti drachmæ. 16. opii drachmæ ✱ sex viginti q̃tuor. Tres.

Aliud q̃ xerocolliriũ uocat, reprimẽs, hac mixtura cõstat Xero-colliriũ

Cadmiæ, acaciæ, gummi, singulorum drachmæ sedecim æris combusti, lachrymæ papaueris, mirrhæ, singulorum drachmæ quatuor, aqua pluuialis adiicitur.

Aliud collyriũ reprimẽs admodũ generosũ; Monohemerũ

Stibis eloti drachmæ octo, cadmiæ drachmæ octo, æris cõbusti & eloti drachmæ quatuor, aloes drachmæ * tres: mirrhæ drachmæ ✿ quinque, acaciæ rufe drachmæ duodecim, opii drachma, vtitor cum fiducia ad fluxionum impetus, postquam toti corpori prospectum fuerit.

Aliud collyrium quod magnus Hermolaus dicitur.

Aeris combusti drachmæ octo, cadmiæ totidem, spicæ nardi sesqdrachma, croci drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ q̃tuor, aloes drachmæ octo, glycii Indici drachmæ duæ, acaciæ {gũmi} singulorum drachmæ viginti, opii drachmæ quatuor. Aqua pluuialis adiicitur, mirabiliter repellit & extenuat inflammationes.

Aliud Collyrium Hermolaus, quod ab æleo eleu dicitur.

Cadmiæ drachmæ sex, æris cõbusti drachmæ sex, mirrhæ drachma semis {aloes sesquidrachma, opii drachma semis,} croci ✿, drachma, gũmi ✿, acatiæ, singulorũ * drachma vna & semis, olei veteris ad excipiendũ ea drachmæ quatuor. Aqua pluuialis adiiciatur.

Collyrium Nicarium cognomento.

Valde opitulatur omni fluxioni, & Chemosi pũcturisque, & membranarum excrescẽtiis, item crassæpit vitę an gulis oculorum inherẽti, Staphylomatis, Myocephalis, crustis & omni affectui benefacere cõpertum est, at vtilitatem medicaminum ne comtemnas. Aeris cõbusti drachmæ * quindecim, cadmiæ drachmæ viginti, gummi drachmæ tringita duæ, medicamẽti drachmæ ✿ seldecim. Aqua pluuialis additur. Est autem medicamenti concoctio hæc, succi cẽtaurei drachmæ duæ, sapæ pars vna. Coquito sermaceis lignis in olla recenti, donec sordium crassitiem habuerint, & ex ouo instillato illis, qui quod astringit, nõ ferunt, alias ex aqua benefacit, per initia autẽ ipso aquato vti oportet.

Magnus hermolaus. In græco ĩ pr. vncia vbi q̃ ℞ drach - ma in alio, vna Et in hoc vncia ℞ drach - ma fuit.

* In alio, drach - ma vna duode - cim se - mis,

* Sex, ĩ alio vigiti Libra vna Nicarum.

✿ Græc⁹ ĩ pres. sedecim.

* Trigin- ta sex.

Aliud quod pilarium uocatur.

Cadmiæ combuſtæ. æris vſti & eloti, ſingulorum vnciæ duæ, opii, acaciæ rufæ, ſingulorũ vnciæ tres, ✲ ceruſæ drachmæ ſex ✲, myrrhæ vnciæ tres amyli, tragacanthæ, gummi, ſingulorum vnciæ duodecim: pluuialis aqua additur, egregie admodũ repellit, ac mitigat pinguior eius vnctio. Cum iam explicauerimus, qui ſanguinis miſſionem requirant, & de conuenientibus ipſis, ſi vſus poſtulet, collyriis ꝑſcribamus etiam, qui ex ipſis purgationem deſiderent. piliariũ Collyriũ ✲ In alio, vn. ſex,

Si dolor ex billioſo & acri humore naſcatur. Cap. 2.

AN igitur dolor aliquis ex bilioſo & acri humore ꝑuenerit, clarum tibi ex multis euadet, primum ſane inde quod totum corpus plethoricum non apparet, ſed potius vitioſo etiam humore præditum, adhæc quod non ſolum anguli, ſed etiam malæ vehementer ex influxu rodantur, ægri quæ videantur vri, exiliantque, roſionem non tolerantes. Cum igitur morbum ex his, atque illis quæ præceſſerunt, internoueris (nam triſtitia plurimũ curæ, inſolatus, ira, & acrium eſus præcedũt) cum fiducia curationem aggredere, licebit enim celerrime vel ſine collyriis affectui mederi. Doloris oculoꝝ ex acri humoꝝ notæ.

Curatio.

Si igitur bilioſa humorũ prauitas in toto corpore ſuperare videatur, iis quæ totum corpus purgant, liberãtq; recrementis, vtitor, ſin autem recrementa acria non in toto redundant corpore, ſed qualitate potius, quam quantitate peccare videantur, ſolis balneis dulcis aquæ, & temperatis ægrum citra dolorem liberabis. Quod ſi etiam obediens æger fuerit, cibo quoque leniſſimo, mitiſſimoque, & craſſo vtaſ, vt orpho, & aliis durioribus piſcibus, glauco, buccinis, aut iſycio, ex ipſis parato, aut vulua, aut omazo, exo leribus, intybo, aut malua, inter fructus pomaceos, malis, peponibus, vua dulci. Ficus autem lippitudine laborãtibus aſſumere neutiquã conſulo, habent enim tetrum quippiã, quod irritet commoueatq;. At cytriorũ carnẽ ſine cortice Oculoꝝ doloris ex acri humoꝝ curõ.

aquam tepidam magis, quam vinum bibant, ſin autẽ hanc bibere nolint, chryſatticum ipſis dato, aut dulce Bithynũ, ac alia quæ humores craſſiores efficiunt obtunduntque. At ſi ægri inobedientes victus rationem non obſeruent, quẽ admodum plæriquæ ſunt, præſertim barbari, tunc collyriis vti neceſſe eſt, atq; ex eorum numero quæ non rodãt, ſed acrimoniam quærant obtundere, ex quibus primum ẽ, quod ex pompholyge paratur, Deſcriptio eius in hũc modum habet.

Collyrium ad acres fluxiones efficax.

* Impre. græcus ſingulorũ drachmæ. viginti.

* Octo.

Pompholygis {lotæ,} piperis, * ceruſæ lotæ, plũbi cremati, & eloti, amyli ſingulorum drachmæ viginti quinque, gummi albi drachme ✲ quadraginta aqua pluuiali excipiuntur, ſingula hæc poſt combuſtionem eluere oportet donec aquæ mixta non amplius nebuloſum inde aſcẽdat, deinde ſiccata etiam pondere appenſo miſcere, læuigatis ſimul diebus pluſculis amylum, & gummi ad excipiendum illa, adiicere conuenit, nam ſi cum alis amylum quoque ſuper iniiciatur, facile acceſcit, Hoc collyrium laudatiſſimũ ẽ cum aliis multis de cauſis, tum maxime quod nihil torpori faciendo efficax habeat admixtum, quemadmodũ ſunt alia multa quæ ex opio & mãdragora ſucco, & ſiſis, torporem inducentibus partem recipiunt, quorum copioſior vſus noxius exiſtit, licet. autem ſi vſus requirat, nonnihil ex repellentibus ſæpe admiſcere, aut ex mitigantibus, quã tum quis affectui infeſtanti cõuenire putauerit. Alias enim aliter idonea menſura inuenitur.

Si obſtructio ſola oculos exerceat. Caput. III.

Oculi dolor ex obſtructione.

SI inflammatio ex ſanguis craſſioris magiſque pituitoſi obſtruſtione citra corporis repletionem facta ſit ſanguis miſſio, aut purgatio adhiberi nõ debet, ſed potius vinum aliquod ex iis quæ in corpus facile diſtribuuntur ipſis propinari. Etenim poteſt hoc, & ſanguinem diſſipare, humoremque impactum diſſoluere, & particulæ imbecillitatẽ corroborare vt non amplius humores recipiat.

Satius autem est in huiusmodi affectibus, vbi in toto corpore copia non est, vt diximus, ægrotãtem temperato prius balneo lauare, meatus excalfacere, & laxare, atq; tũc vinũ exhibere. Ita enim potio facile in totum corpus partesque superiores distribuetur, vt nonnihil eorum quæ obstructionem pepererint, non modo calore ipsius, sed etiam motus celeritate extenuet, & expellat, simulque etiam particularum, vt diximus, imbecillitatem confirmet, vt ipsæ quoque partem aliquam illorum quæ insident, extrudere possint Hæc igitur internoscendi ratio est, ad quam obseruandam optimus medicus requiritur. At si vini potione vti metuat, fomentum potius ex calida, cum sit tutissimum, & præterea internotioni cõferat, admoueatur. Cum enim vbi foues partem, nihil influit, constat totum corpus recrementis esse vacuum ac fomentis insistendum est, nam affectum in tot discuties, Sin autẽ humor influit, & dolor paulum remissus iterum intendatur: vacuatione indiget, nempe sanguinis missione, aut purgatione, vbi corpus quidem magis est plethoricum, sanguinis missione, vbi autẽ vitiosis humoribus & recrementis scatet, purgatione. His etiã aquosam mulsam instillare conuenit, atque tunc multo magis, cum crassiores pituitæ enascentes oculum premũt. Nihil enim adeo extenuat, crassumque pituitam nasci ꝓhibet vt mulsa, & ea collyria, quæ vim discutiendi, & inflammationes coquendi obtinent,

De densitate. Caput. IIII.

QVod si etiam densitas quædam in meatibns extiterit, hanc quoque mulsa potest dilatare, & meatus aperire, vt æger mirifice & subito dolore liberetur eo quod insidet, siue humor, siue spiritus sit dissipato. At spiritum esse, qui distendat meatus faciatque dolorem, hoc indicat, quod neque inflammatione, neque rosione vrgente oculi intollerabiliter doleant, distendantur, & rumpi videantur. Ego sane quendam ita affectum mulsa curaui, cum nullum ex iis quæ mitigant doloréq; leniũt sopire cruciatum posset, sed etiam maiorem q̃ antea fuerit

Oculoꝝ dẽ sitas

excitaret. Cum igitur exposuerimus, qui nã sanguinis mis
sione indigeant, qui vero purgatione, item qui vtrisque, su
perest vt deinceps etiam de balneis, fomento, vini potione
item de vlceribus, tum quæ cum inflammatione affligũt,
tũ quæ cum ruptura & erosione, nec non Myocephala, &
Staphylomata experiuntur, & vt dicam breuiter de oĩbus
quæ inueteratos habẽt affectus, de cicatricibus, albuginib[9].
pterygiis, sycosi, & suffusionibus incipientibus agamus.

De exulceratione & inflammatione. Caput. 5.

SI igitur vlcus simul & inflammatio oculum exercet,
clarum est curationem quoque mixtam desiderari, p
ea quæ inflammationem mitigare possunt, & conco-
quere, talia aũt sunt tũ quod a thure dia libanu Græcis dici
tur, tum cygnos, tum quod ex amylo fit, tum quod cerusa
& terrasamia, quæ aster dicit, cõstat. Hæc omnia tum ero
siones, tum vlcera, fluxione ex acri humore facta, persa-
nat, habet autem scriptura horum in eum modum.

Collyrium, Cignos.

Lenissimum hoc est collyrium ad magnos oculorũ do
lores, & acres fluxionum impetus. Cõuenit autem iis qui
collyriorum rosionem ob corporis mollitiem, & imbecil-
litatem non ferunt. Cadmiæ drachmæ sedecim, cerusæ elo
tæ drachmæ quadraginta, amyli, acaciæ, tragacãthæ, opii,
singulorum vnciæ duæ. Aqua pluuialis adiicitur, & ad exci
piendum ea ouorum triginta duo albumina.

Collyrium Lybianum.

Cadmiæ combustæ & elotæ drachmæ duæ, cerusæ toti
dem amyli drachmæ duæ, cineris pompholygis drachmæ
octo, terræ samiæ quæ aster dicitur drachmæ octo, plũbi
combusti & eloti, tragacanthæ, singulorũ drachmæ octo.
{ gummi drachmæ tres } aqua leuigato, & excipiendis il
lis ouorum viginti albumina adiicito. In alio opii drachmæ
duodecim. Hoc collyrium longe est vtilissimum, valet ad
oculorum pustullas, ardores, rupturas, puris colluuiẽ, Che
moses, magnos dolores, multosq; affectus, cicatrices exte

rit, in summa, multi est vsus, facitq; ad omnia prædicta, maxime ad inflammationes, quæ cum vlcere infestant. Similiter etiam id quod dialibanu inscribitur, ad eadem facit, præsertim ad vehementes oculorum Chemoses.

Collyrium dialibanu ad Chemosin efficax.

Dialibanu collirium.

Cadmiæ, thuris, singulorum drachmæ viginti, cerusæ drachmæ * quadraginta, opii drachmæ * sex. Aqua pluuiali excipiuntur, confert etiã glaucium ex aqua, si extrinsecus illinatur, verum non statim per initia Chemosis, verum a quinque, aut sex diebus, vbi huius concoctio facta fuerit. Atque id sum expertus.

* Impr. græcus viginti.

* Duæ.

Collyrium Vranium.

Vraniũ colliriũ

In quibus influxus non adeo calidus est, bene hoc facit ad pustulas, rupturas, procidẽtias, staphylomata, puris colluuiem, erosiones, nomas & carbunculos. Terræ samiæ torrefactæ vnciæ tres, pompholygys vncia, cadmiæ lotæ vncia, stibis vnciæ duæ, squamæ æris lotæ vnciæ * quatuor, opii * vnciæ sex, gummi vnciæ * quatuor. Aqua pluuialis adiicitur. At si cum vlcere inflammatio vrgeat, & lachrymæ influẽs copiosa fuerit, misceto lenioribus paululũ ex iis quæ repellere possunt, sin autem acris fuerit, ea quæ a rosis dia rhodon inscribuntur. Quod si non est admodum calida lachryma, etiam exiguum ex Hermolao collyrio, vel eo quod dicitur Pylariõ, vel ex illis, quæ Monohemera, aut Acharista nuncupant, quorum etiam mixturas vobis exposui, & si quid omissum fuerit, adscribemus. Iã mali punici granũ, si exprimatur in oculũ, qui carbunculo afficitur, valde opitulatur. Qui id expertus erat, dicebat a diuina se apparitione per insomnia edoctum eẽ.

* In alio, vn. vna

* Alii drachme. 6

* In alio tres.

Quæ cicatrices exterunt.

Quæ ex smegmatis cicatrices exterere solent, hæc quoque callos abolere possunt, crassasq; cicatrices. Sunt igitur multa, quæ id præstare queant. Anemonæ omnis succus cicatrices oculorum exterit. Similiter etiam centaurei minoris succus ex melle abstergit. In magis autẽ vetustis quo-

Cicatrices exterẽtia.

quæ cedria vsi sunt. Hæc etiã scirrosas albugines, quæ græci Leucomata quoq; appellant, largius extenuat. Nitrum ex oleo veteri læuigatum diligenter, & illi cum ꝓbe facit, item sepiæ testa cõbusta, & ex melle contraria. Inter collyria vero hoc quoq; admodum probe, & leniter, abstergit, qđ recipit, Mamyræ, suffiminis ammoniaci, myrrhæ troglodyticæ, crocodylli terrestris fimi, omnium æquales partes in collyriũ redigito, & vtitor tanq̃ experimẽtis ꝓbato.

colliriũ diathe-thece.

Collyrium Diathece, ad ulcera mirabile.

Confert etiam vetustis, præsertim autem vlcera maligna. & albugines exterit, atque extenuat. Quare etiam ad Myocephala valet, aliasq; plurimas laude dignas vires obtinet, hæc autem recipit. Cadmiæ cõbustæ, & elotæ drachmas viginti quinq;, stibis drachmas quinque, spicæ nardi drachmæ tres, croci drachmas tres, castorei, squamæ æris singulorũ drachmas duas, æruginis drachm. quatuor, æris cõbusti drachmas tres, piperis, cerusæ, lycii, opii, thuris, opobalsami, singulorũ drachmas quatuor, lapidis schisti, casiæ rufæ, singulorum drachmas duas, æruginis scoleciæ drachmas duas, chalcãthi drachmas duas, myrrhæ drach. duas, gummi drachmas viginti, succi feniculi drachmã, fellis caprilli drach. q̃tuor, vino. Amynæo leuigato & vtitor.

Chioniũ collyrion.

* In alio semũcia Nardinum.

Collyrium Chionion.

Cerusæ drachma vna, salis ammoniaci drachma vna, amoniaci thymiamatis drachmæ tres, sepiæ testæ drachma vna, semis ✿, Præstantissimum est remedium, & subinde vsu probatum.

* ĩ græco impres. q̃tuor. ĩ alio octo.

Collyrium Nardinum zoili.

Stybis cremati & eloti drachme * octo, æris combusti drachmæ octo, cerusæ combustæ & elotæ drachmæ octo, spicænardi ✿ drachme tres, folii * drach. tres, croci drachmæ sex, opii drachmæ q̃tuor, myrrhæ drachmæ duæ, cadmiæ ꝯbustæ & elotæ drachmæ octo, lycii Indici drachmæ 16. gingibetis drachmæ quatuor, acaciæ rufæ drachmæ viginti, castorei drachme sex, aloes totidẽ, gũmi drachmæ

* vn. duæ

* In alio vn. tres.

ſemis, aqua pluuialis adiicitur. Hoc maximum eſt collyriū & plura præſtat quam promittit.

Xerocollyrium facit ad ſycoſi, putredines, & carnis excreſcentias.

Xero-collyriū

Cadmiæ drachmæ * decē, chalcitidis drach. * decē, piperis grana quindecim, nardi gallicæ drachma. Cadmiam & chalcitidē ex vino terito ſiccatoq; & nardo tūc ī fuliginē redactæ omni miſceto, ac vtitor vt pſtātisſimo remedio.

In ipre. greco q̄tuor, in alio tres Chalcitī dis octo in alio: decem.

Hygrocollyrium efficax ad oculos purulentos mirifice ualet etiam ad ſordida ulcera, & Myocephala.

Chalcanthi, croci, myrrhæ, ſingulorū vncia, in alio drachmæ quatuor, mellis libra ex ſucco ſenetiōis parato. Ego autem ex vino. Aſcalonite noui me hoc temperaſſe.

De mulſa.

De mulſa quoq; mentionē facere duxi neceſſarium, vt ex qua magnos lōgo temporis vſu & experientia ſucceſſim expertus. Nam vlcera ſordida, & præſertim maligna carbunculorumq; naturam referentia hac etiam ſola pſanaſſe me ſcio, item eos qui plus iam in alto congregarant, & immodice dolebant, nec non illos qui in ſyderationem ſphacelon Græcis dictam inciderāt. Adhæc vbi viſcoſi humores aut crasſiores conſtricti, vel impacti hærēt. Ignoro aūt an quis medicamētū hoc præclarius, aut efficacius, aut blādius inuenerit, Præcipue vero valet etiā, in quibus multa pituita crasſior oculis innaſcit. Nā præterq̄ q ipſam purgat, & ſine dolore eluit, nō ſinit eā rurſus procreari, pſtat hac vti q̄ ſpongia ꝯtinue palpebrā moue re, exaſperare, dolorē quæ facere. Noui.n. lippitudines ex crasſiore pituita ortas, etiā nullū pſus collyriū admiſiſſe, mulſam aūt ſolā ipſis gratā fuiſſe, & collirii vſum abūde ſatis expleuiſſe. Sciē aūt ꝯuenit mulſæ parādæ vtēdeq; preſerti rōnē ac modū, efficere, vt ēt ipſa multo his plura pſtet, quare ipſa nō meraca & craſſa confici debet, ſed ita vt guſtu exiguū obſcurumq; dulcedinis ſenſum linguæ præbeat, præcipue q̄do non ſolum exulceratio ſed etiā inflammatio mixta ap

Mulſæ vires.

pareat. At non expedit, vt solo specillo vsus mulsam instil
les, sed multo adhuc satius, si etiam vitreo quodã, & angu
stioris vase mulsa repleto, id pficiatur. Quanto enim quis
ea copiosiore vsus fuerit, tãto magis opitulabitur. Quæcũ
que enim in tunicis continentur, siue crassior pituita, siue
etiam recrementũ acre, hæc manere intus nequeunt, sed
proiiciuntur, & a mulsa abstergentur. vtendũ ea cõfiden
ter ad quodcunq; res postulat. Neq; enim astrictionẽ hẽt,
vt oculum dẽset & exasperet, neq; frigiditatem, vt torpo
rem inducat, ac materiam cõstringat, aut rupturã, aut ero
sionem, aut aliam quampiam duritiam, aut acrem qualita
tem excitet. Propter hæc etiam si collyrio quis vti velit, cõ
fert hac primũ oculos abluere, atque ita illud admouere,
quæ vnicuiq; curationi cõgruunt. Nullus enim adhuc me
tus erit, vbi oculus recrementis a mulsa liberatus fuerit,
& si res exigat, etiã alia multa experimenta, & præclara
pdita inuenias, verum ne longius sermo protrahatur, suffi
ciũt hæc quoq; iis, qui vires intelligũt, vt inueniãt alias quo
que omnes, quæ ipsi adsunt, facultates, non modo ad tales
oculorũ affectus, sed ẽt ad alias totius corporis curatiões.

Ad staphylomata excellentissimum.

Chalcitidis, croci, singulorum drachma, mellis drach-
mæ quinque, aquæ quod sufficit.

Collyrium Maximiani.

Maxi- Collyrii Cygni partes duæ, collyri Hermolai magni &
miani parui singulæ partes, hæc tria accurate in puluerem redigi
colliriũ. to, & tenui increta cribro aqua excipito, ac in collyrium re
dactis in omni magno dolore non statim per morbi initia
sed vbi vehementior euaserit, & in statu sit, vigiliasq; indu
xerit, vtitor. Nam præter id quod dolorẽ finit, etiam som
num conciliat, valet etiam ad oculos purulentos, quos græ
ci hypopios appellãt, Myocephala, & Staphylomata. Vsus
eius ex ouo, melius autẽ habet, si oculis sublinatur, quã sit
instilletur, item sub palpebris vtendũ est, si quæ scabricie
ipsos infestet, verũ in Myocephalis, & purulẽtis, post inũ-

ctionem medicamenti oculum deligare oportet, aut panniculo lineo in aquam frigidam intincto, aut spongiam, & ipsam aqua imbutã, quæ ambiens habeat linamentum, ne oculus adustionem experiatur.

De carbunculis qui in oculis excitantur. Caput 7.

QVoniam carbunculi & oculis & reliquo corpori accidũt, necesse est horum quoq; curationem explicare, qua via & ratione administretur. Quippe cum ex sanguine nimiũ torrefacto trahant originẽ, merito dolores syderationes, & magnas inflammationes oculis inferũt, vt periculũ sit, ne etiam toti excidant. Interdũ vero cõuulsiones quoq;, & deliria, propter cerebri, & mẽbranarũ eius viciniã pariunt. Quare vacuatio per sanguinis detractionẽ ante omnia in huiusmodi adhibenda est, vena cubiti potius secta, quæ humeralis nominatur, vel si fieri potest ea quæ directe oculum respicit p interualla aũt & paulatim. Non alienum est etiam per aluum purgationẽ moliri, scammoniæ lachrymam pro ægri viribus exhibẽtes ita vt eam ex cremore ptisanæ ipse assumat. Noui.n. quosdam ægros ne odorem quidem ipsius ferre, nam ad vomitum statim incitantur, quod in iis qui lippitudine laborant, longe pessimum ẽ, dum tunicæ in eo sint periculo ne ex distentione rumpantur. At post has euacuationes, si quidem etiam totum corpus tibi acrioribus succis obnoxium esse appareat, lauare statim balneis tẽperatis, & dulcis aquæ, non abs re fuerit, & caput leniter admodum detergere, si opus sit, vitellis ouorum, cum ptisane cremore, & exigua sapa. Nam si oculos ipsorum vehementer moueas, fluxionem proritabis. Ne concedas autem, vt æger diu in calido aere moretur, neque caput frequenter in calidæ solium intingat, vtraque enim oculis sunt nociua, frigida sane, vt nostis, cum superficiẽ denset, & recremẽta includat, plurium dolorum causa efficitur, calida vero cũ rarefaciat, fluxiones admodum mouere consueuit. Summa igitur & extrema in oĩbus morbis, præsertim autem oculorũ fugere oportet, similiter, caue, ne caput oleo inungas

Oculorũ carbunculi curatio.

Nam cum id meatus impleat, obturet, efficit, vt ipsum nõ perspiret, idq́ fluxionis causam præbet. Subinde vero etiã cum oculos ingreditur, cruciatum excitat, acriter ipsos rodens. At vestimẽtis induto iubeto, vt temperatam, aut ptisanam per se, aut cum aliquo eorum quæ ipsam dulcẽ reddere queant, assumat, dico cum Rhodomelite, aut hydromelo, aut chrysatico præsertim primis diebus, si æger stomachum quoq́ nimia humiditate debilitatum habeat, vel si etiam per se, ipsum sumere abhorreat. Domum profectus æger per initia quidem dierum, cibum recrementi expertẽ edat, vt lactucas, quæ merulia & thridacinas appellãt item intyba, alias cruda, alias etiam decocta. Præter hæc ẽt fructus, quos Græci oporas proprie, nos poma vocamus, maturos, & dulces assumet. Nã adeo recentibus ex balneo omnis vt summatim dicã, victus refrigerans, & humectans cõuenit, vbi autem opportunum tibi visum fuerit, cibum deinceps mutato, datoq́ piscem molli carne præditum, & assum & elixum. Sit autem sturnus psitta, buglossus, & si quid eiusmodi inter pisces idoneum inueneris. Procedente tempore transeundum est ad gallinam cohortalem, prius quam ad ipsius pullos, ad pectus phasiani citra pinguedinem, anserum alas, sic vt omnium eiusmodi decoctio sit recrementi expers, citra condimentum acre, aut salsum. At cum fluxionis tenuis cursus est, qui frequẽs alimẽtum desideret, admiscere debent quædam frumentacea gallinis, vt halica, aut chõdrus, aut ptisana, aut suminalis placẽta, quæ itrion dicit, aut similago, aut micæ panis, aut oryza, si hoc quoque requiritur, vt etiam venter impediatur sistaturq́. Finitis tãdem doloribus, & fluxionis impetu, si ægrum ẽt copiosiore cibo indigere intelligas, carnes suillas quoq́ presertim pedes offerto, vinum autẽ tenue, bene album, odoratum, & aquosum ipsis exhiberi debet. Vbi iam affectus declinare videtur, moderatione in cibo & potu obseruata, hæc sane ceu in victu assumi debent, auxiliis autem hisce vtendum. In primis igitur cognoscẽdum, collyriorum vsum tales quidẽ affectus per initia non ferre, cum pluri-

mum ab eis offendantur, verum mulſa aquoſiſſima vtendum eſt, aut ſucco fœnugræci ter, quaterue, aut etiam ſæpius, ſi ſucci per decoctionem extracti iure exiguo adiecto indigeat. Extrinſecus autē cataplaſma ex palmulis, croco, & mica panis inducetur. Porro vbi modicus ardor affligit, & cruſta adeſt, vt etiam palpebras depaſcatur, plantaginem minorem, aut maiorem cum mica panis obducito. Etenim refrigerat, & duriciem carbunculi emollit. Nihil minus ēt proficit pdicias, præſertim ſi membrane rhagoidis procidentia vrget, totiuſque oculi diſtēſio, ſyderatio, & multus dolor. Herba autem impoſita deliganda eſt, ſic.n. efficax eſt, quoniam etiam oculi peculiarem ſitū recipiūt, vbi & Myocephala, & ſtaphylomata in eis naſci contingit, verū hoc raro euenit, Nam carbunculo intereūte, totus ſimul oculus perit, tunicis totis diruptis, & humoribus effuſis, quod in magnis carbunculis euenire ſolet. Sin aūt hoc non comitetur, ſtaphylomata vero, aut Myocephala quēadmodum dictum eſt, gignātur, tum etiam collyriis ad talia inſcriptis, & præſertim magno Diarhodon vtendum ē, cuius ſcripturam hanc vobis apoſui.

Collyrium Diarhodon magnum cognomento.

Colliriū diarhodon.

Roſarum viridium quibus vnguis ſit detractus, drachmæ duæ, cadmiæ combuſte & elotæ drachm. quatuor, croci drachmæ ſex, opii, ſtybis, ſingulorū drachmæ tres, æruginis drachmæ quatuor, ſquamæ æris drachmæ duæ, nardi indicæ drachma, myrrhæ drachmæ tres, gummi drachme viginti quatuor, Aqua pluuialis addit. Nos frequenter ſumus experti, confert ad magnos dolores, puſtullas, ardores, ſtaphylomata, procidentias oculos purulentos, itē ad veteres. & diuturnas fluxiones, contumaceſq; affectus

Collyrium quod ab ouis dia oon græcis dicitur.

Opitulatur carbunculis, vlceribus, procidentiis, oculis, purulentis & fluxionibus. Spodii, crocii, amyli, tragacanthe, ſingulorū drachme octo. Excipito ouoꝝ octo albuminibus. Hoc eodē die & vno illinitu mēbrane oculoꝝ pficit

Collirium Diarhodon.

Aliud oculis purulentis, ſtaphylomatis, myocephalis, & lippitudinibus in ſpacelum digenerantibus vtile.

In ſtaphylomatis quidē ex lacte, in aliis autem ex ouo. Cadmiæ combuſtæ & elotæ drachmæ octo æris vſti drachmæ quatuor, roſarum ſiccarum drachmæ quatuor, opii thebani drachmæ duæ, croci Sicilicis drachmæ quatuor, * myrrhæ drachma, lapidis ſchiſti drachmæ duæ, gummi drachmæ ſex, vino marine experte, aut palmulato excipiūtur. Sufficiunt ſane & hæc ad affectus commemoratos. Sūt aliorum quoque collyriorum deſcriptiones, quæ eiuſmodi præſtare queant, præſertim collyrium Diathece, Theodotium, & quæ ſimiliter componūtur. At ne etiam nos, dū hæc ſcribimus, omnia collyria in memoriam reuocātes ſermonē producamus, vbi pauca de pterygiis & ægelopibus adiecerimus, orationem de oculis abſoluemus.

* In alio, drachma.

Ad ptyergia & ſycoſes.

Chalcanti, ſalis ammoniaci, gummi paria pondera, aceto læuigata in collyrium redigito, & vtitor.

Aliud.

Lachrymam populi arboris cum duplicato melle illinito.

Aliud.

Sepiæ teſta cremata læuigataq; ſimul cum ſale foſſitio, excreſcētias carnis in oculis, & pterygia cōſumit. Aliud ad palpebrarum ſcabritias. Sepiæ teſta ignem non experta, in collyrii modum concinatur, & infricatur. Ita enim collyria purgantia vim ſuam magis oſtendunt.

Ad Rhyadas. Caput. VIII.

Rhyas fit angulo imminuto, interdum etiam prorſus abolito, & ſi hoc fieri ꝯtingat, talis Rhyas curationē nō recipit. Inſpiciēdū aūt eſt, ꝯſiderādumq; totū corpus, & ſi vitioſis ſcatet ſuccis, purgare nimirū ipſum oportet, atq; ita, quæ mediocriter aſtringunt, ei adhibere, commixtis illis, quæ carnē augere poſſunt, qualia ſunt quæ ex

vino parantur collyria, si contemperentur iis quæ ex glaucio & croco constant Puluis autem probe facit, qui diaci o cu appellatur, item aloe sola potius inspersa. Oportet autē vino eam prius lauare, atque ita in pollinem redactam ipsam inspergere, sic vt paulatim admoueas.

Aliud benefaciens ad Aegylopas.

Alterci folia viridia affatim in vino decocta, & leuia fronti imposita bene auxiliantur, item vinum solum per se, probe opitulatur, si quis spongiam eo imbuens cōtinue frontem attingat. Quod si alumen etiam vino inieceris, simulque coxeris, vinū reddes adhuc efficacius, & quod magis siccare possit, nec nō reprimere. Ad Aegilopas. Aegilopas statim ab initio consistentes lenibus medicamentis, & siccantibus curare oportet. Nam a rodentibus, aut acribus male afficiuntur, & ad ampliorem humorem perueniunt. Agylopū oculorū remedia.

Ad incipientes Aegylopas.

Ad incipientes Aegilopas proficit glaucium & crocus, si vna cum succo Perdiciadis illinantur, mutare autem conti nue medicamentum oportet. Ego sane incipientes iam, & nondum in pus cōuersos, horum vsu, ne in suppuratione̅ mutarentur, prohibui. Aliud. Halica ex aceto cocta non modo incipiētes Aegylopas, sed etiam inueteratos iam, & in pus conuersos mirabiliter sanauit. Ceterum læuigata ꝓbe imponi debet, ꝙ si etiam pus inhærescens depræhēdatur, rumpit ipsum, & vsque ad os penetrat, adeo validum est medicamentum. Hoc solo quoqꝫ vsus nō modo Aegylopas, sed etiam diuturnos Aegylopas curasse me noui. Aliud. Ruta satiua vna cum lixiuio quod primum destillarit, læuigata probe admodum Agylopas tollit, curatque {per initia quidem} hoc præsidium eis impositū modice rodit, postea vero non item. Ac mirum est, quemadmodum vnum quoddam ex adurentibus, ita etiā hoc medicamentum vsque ad os penetrare, & ne {cicatricem quidē indecoram} relinquere. Aliud vsu probatum. Internam arundinis membranam, id quod rotundum circa nodos in

ueniri consueuit, acceptum melli iniicito, ac particulæ affe ctæ imponito, mutans quotidie quater. Vbi locum probe repurgaueris. mulsa cum spongia oculari abluito. Adhæc prædictã arũdinis mẽbranã per se imponito, ac miraberis.

CAPITA LIBRI TERTII

De iis quorũ aures sordibus repletæ sunt.
Si aqua in aurem incidit,
Si lapilli, aut alia quædam in aurem inciderint,
Aduersus auriũ vermes.
CAP. 7.
De aurium doloribus ex de fluxione quæ Catarrhos appellatur prouenientibus.
CAP 8.
Si sanguis ex aurib⁹ ꝓfluat
Medicamẽtum quod sanguinis profluuium reprimat
Aliud ad idem.
Aliud ne sanguis in aurib⁹ coeat ingrumos,
CAP. 9.
De surditate.
Halatiũ, quod est medica tum ex sale.
De apophlegmatismis.
De iis quæ sternutamenta mouent.
Ad grauem auditũ & sur ditatem. CAP. 10.
De Parotidibus.
Curatio parotidũ, quæ a copia sanguis constituuntur
De cataplasmatis.
Curatio earum in quibus tu mor est scirrosus.
Emplastrũ Ariobarzaniũ ad scirrosos affectus efficax.
Medicamẽtũ Diastruthiu ad eadem.
Quomodo agnosci debeat cũ tumor in pus ↄuertetur.
Aliud medicamẽtum ex farinæ polline, quod diagyrios dicitur.
Aliud medicamentũ diasiricos.
De parotidibus, quæ ex biliosa fluxione nascuntur.
Aliud ꝑstantissimũ ad idẽ.
Ad poridas oedematodes
De victu. CAP. 11.
De narium affectibus.
Ad sanguinis profluuiũ ex naribus. CAP. 12.
Ad liuores faciei.
CAP. 13.
De dẽtiũ affectib⁹ ex Gale.
De dentium dolore.
Aliud anodinũ ad dentes dolore ĩfestatos erososque, ẽ etiã tussi efficax remediũ.
Alia ad dẽtes molares cõpositio eadẽ hora dolorẽ finiẽs.
Alia mylice quo vtor.
Pastillus ad dẽtiũ dolores,
Aliud ad dentes laxatos.
Aliud ad dẽtiũ relaxationẽ & gingiuas erosas, digito autem loca attingens.
Aliud dẽtium erosiones.
Aliud vt dentẽ digitis apprehensum tollas, antea cũ probe purgabis.
Dentifricia Galeni.
Ad mobiles dentes.

ALEXAN. TRALLIANI
LIBER TERTITVS IOANNE, GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Aurium affectibus. Caput. I.

VRIS Multis admodum, & variis vitiis subiicitur. Etenim ex frigida sepe, & calida intemperie, nõ nũquam etiam ex viscosorum humorum obstructione, & pituita flatulenta, nec non inflammatione extra ipsius meatum, aut intus constituta, ad hec ex calidi sanguinis biliosi influxu, & aliis de causis valde multis laborat, de quibus oĩbus dicet, ꝯueniẽtibus singulorum notis adiectis. incipiamus igitur primũ a dolore, quoniam hoc potissimum accidẽs. artem ad curationẽ incitat.

Auriũ dolor.

Si dolor ex obstructione eueniat.

Quia vero dolor, & a crassioris spiritus obstructione, & viscosis crasisq; humoribus, quibus nõ patet exitus, generatur, necesse est causam doloris effectricem discernere.

Internotio utrum ex spiritu, an uiscosis humoribus, uel inflammatione aurium dolor excitetur,

Dolorem ex crassiorum viscosorumq; humorum obstructione potius concitari, artificiosa quis coniectura hinc depræhenderit, ꝙ æger capitis sentiat grauitatem, item ꝙ cibi præcedentes, & potius succos frigidiores, & magis humidos procrearint. At si distẽtio quidem orta fuerit, grauitatem vero in capite, vel aure neutiquam percipiat, spiritũ flatuosum & crassum, qui non inueniat exitũ, doloris causam potius existimandum esse manifesto cõstat. Sin autem grauitatis simul, & distẽtionis, caliditatis & doloris pulsati-

liis sensus oriatur, inflammationem efficiētem esse causam doloris, qui a sanguinis excalefacti influxu originē habuerit, bona ratione existimare licet. Ac venā in cubito prius secare oportet, deinde sic ad auxilia digredi, quæ inflammationes sedare prædicantur. Clarū vero est id in aliis quoq; humoribus fieri debere, ac spectari, vtrum humores quantitate, an qualitate offendant. Et si quidem copia dolorem parit, ea sane quæ biliosa esse videntur, victu cōtemperare oportet, lactuca, cucumere, intybo, pepone, malis, malua, & inter pisces, dura carne præditis, & iis quæ biliosum cal-dumq; humorem permutant. Similiter autem pituitosum extenuare & cibo, & medicamentis conuenit. Vbi enim sic nos agimus, humores qui superant, medicamentis purgantibus facile excutientur, & ea quæ applicantur, præsentius ostendēt adiumentum.

Curatio doloris ex humorum obstructione, & spiritu contracti.

Si itaq; dolor ex inflammatione propter obstructionē oriatur, constat his recte applicari, quæ abstergere & incidere sunt idonea, quale est aphonitrum, mellis & aceti paulo ei mixto. Item fel ouillum ex oleo his admoueri conuenit, salutare etiam amygdalinum oleum fuerit.

Aliud.

Porri succus, si instilletur per se bene facit, & cum mellis momēto. Aliud Cæparum succum cum melle mixtum instillato. Aliud. Origanum tritum ex melle & lacte muliebri infundito. Aliud. Fel caprillum cū porri succo vehemētioribus obstructiōibus admoueto. Multa vero sunt & alia a veteribus prodita, tum simplicia, tū composita medicamenta, quæ obstructionibus ex humoribus, aut spiritu flatuoso ortis accommodari possunt ex quibus facile est deinceps cōplura deligere, vbi causa, quæ offendit, cognita nobis fuerit. Deligenda vero potius quæ abstergere, incidere, & purgare citra vehementem rosionem solent. Verū in illis huiusmodi vitare conuenit, in quibus dolor magnus, &

copiæ suspicio subest. Frequenter enim talia etiam fluxionis excitatæ causam præbent, vt & aures magis fluxione laborent & dolor amplius irritetur. In quibus autem non multus vrget cruciatus, sed diuturna quædã affectio apparet, & ea quæ dicuntur, æger difficilius audit, in huiusmodi non alienum est etiam illis vti, quæ largius rodere, & abstergere possunt, quorum e numero est dracunculi succus, asari, & pæoniæ, atque his similia.

Ad obstructiones sine dolore incidentes,

Veratri albi drachmæ duæ, nitri drachmæ sedecim, croci drachmæ tres. Leuigata in pastillos ex aceto redigito, ac vtitor ad obstructiones, quæ sine dolore obueniunt, item in grauiter audientibus. Aliud. Veratri nigri radices ex aceto & melle leuigatas instillato. Notũ vero est nullum frigidum medicamentum auri adhibẽdum esse, sed prius concalfacta, & multo magis, cum aurem dẽsatam obstructamque fueris suspicatus. Aliud. Peucedani liquor, { & opium } cum irino oleo, aut amygdalino, vel betæ succus cum felle taurino læuigatus instilletur. Aliud. Floccum felle taurino imbutum læuigatũque auri imponito. Aliud Fel bubulum, aut ouillum instillato, aut capræ vrinam cõtinue iufundito.

Grauis auditus

Ad grauem auditum & dolorem, compositum medicamentum. Caput. II.

Myrrhæ drachma, thuris drach. ✻ quatuor, amygdalarum amararũ purgatarum grana viginti aphonitri drachma, croci drachmæ quatuor, opii drachmæ tres, galbani drachmæ duæ. Galbanum cum amygdalis seorsim læuigatur excipiturque aceto cum reliquis vtitor in magno quidem dolore ex rosaceo, in graui autẽ auditu, ex aceto. Aliud multis vtile, probatum medicamẽtum præsertim in vlceribus vetustis, & depascetibus, item in iis q ex flatuoso spiritu, & viscosis humoribus admodũ grauiter audiũt, vt etiam in surditatem prolapsuri sint. Bene aũt ꝓficit etiã ad veteres sonitus & sibilos cedria hiera

✻ In impsso græco tres.

sita læuigata ex aceto. Vtitor ad prædicta omnia, infundẽs per specillũ, aut panniculum inungens, aut stuppam, aut lanam aut vt voles excogitare. Est enim medicamentũ valde efficax.

De dolore ex frigida causa nascente. Caput. III.

Aurium dolor ex frigida cã.

Quod si dolor frigidis ventis, & humidioribus, balneisque eiusmodi prægressis, ortus fuerit, constat etiam horum curationem facilẽ esse ac iis quæ calefaciunt medicamẽtis vti oportet. Multa vero sunt vel inter simplicia, quæ hoc præstare queãt, quemadmodum & præstantissima nardus per se excalfacta. & ruta oleo incocta. Porro ad maximas pfrictiones piper quoque ex oleo bene facit. Item euphorbium similiter, allium, cepa, lauri folia, styrax, casia, calamus odoratus, irinum oleum, amaricinum, { laurinum, } & opobalsamum. Sic igitur doloribus ex frigida intemperie natis mederi conuenit.

De dolore ex calida intemperie. Caput. IIII.

Aurium dolor ex calida intẽperie.

Dolorem, qui a caliditate, aut humore acri excitat contraris ipsum quoque curare oportet, pro causæ effectricis magnitudine, id quod conuenit, accõmodantes. Itaque ad mediocres intemperies optime facit etiã oui albumen, quemadmodum in oculis, sit tepidum paulatim cum lacte muliebri infundatur. Pari modo cũ quodã collyrio dolorem sopiente quod anodynon appellatur, succus quoq; perdiciadis strenue valet, & per se, & cũ exigua parte rosacei mixtus. Idem præstat rosa cum aceti momento, præsertim in feruente admodum & ignea intẽperie. Pari modo etiã succus solani, coriandri, & hastulæ regiæ plurimum auxiliatur. Aliud. Bucina quæ carnem viuã habeant, tria cum oleo amygdalino incoquito, ac vtitor. Naturaliter autem hoc idem præstant aselli, qui iuxta situlas inueniuntur, item terræ intestina consimiliter.

De inflammatione quæ meatum auditorium intus obsederit Caput V.

Aurium inflammatio.

Siue meatus auris, siue alia ipsius quæpiam interna particula frequenter inflammatione laboret,

acutissima pericula vicinia reginis & genere substantiæ in ducit. Etenim neruus, qui internā auris superficiem sublinit, cum sit sensibilis, validos dolores, acutosq; excitat, vt etiam cerebrum in consensum perducat, vnde febres & deliria sic affectus oboriuntur, interim vero etiam lætales. Ac iuuenes quidem ex acutissimo ipsis eueniente dolore, aut delirio, aut ortis febribus, intereūt, senes aūt febri quidem nō subinde corripiunt, neq; affectu cōuulsorio, neq; delirio. Nā cū humore qui superat frigidior ipsis pariter & crassior existat, ipse sibi ligamentū factus, in affecta parte manet. Atq; idem longo tempore suppurascere incipit, & vires paulatim debilitatæ, antequam ille concoctus fuerit, mortem inferunt. Materia enim dū non euincitur, tandem ad partes principaliores confluit. In iuuenibus non celeriter suppurascit, nam acumen doloris generationem puris præuertit. At si quando etiam inflammatio in pus conuersos videatur, ægri dolore, liberātur, & salutē cōsequūt.

Curatio inflammationis.

Ad inflammationes moderatas sane conducit rosaceum ipsum, & per se, & cum modico aceto infusum similiter ēt glaucinū in core ex modico aceto detritum tepidumq; infusum, ad hæc eodē modo omnia quæ ex glaucino & croco paratur, etiam ipsa moderatis inflammationibus medētur, itē ramētorum quoq; cucurbitæ succus ad maximos erysipilaceos affectus, & per se, & cum rosaceo auxiliatur, ad hæc glaucinum æquali pondere cum opio mixtū & ex lacte muliebri infusum similiter feruidas inflammationes, maximosq; dolores lenire consueuit. Eodem modo & castoreum in magnis doloribus ꝓficit, si æquale opio misceatur, læuigeturq; ex sapa, & auri tepidum inectum genero se lenit. Constat autem opium deligendū esse vetus, eo q; vires nos magnam ipsius in corpore inducendo facultatem vitamus. Ego noui quendam solo vsum opio, & vocem & sensum ægro adæmisso, vt ne opobalsamo quidē, aut aliis quibusdā calidis iniectis, homo amplius restitui potuerit.

Opii vires.

Quocirca si etiam quis ob multum dolorem opinio, aut quodam torporis faciundi vim babente vti coactus fuerit, semel ipsum, aut iterum offerre conuenit, postea vero castoreum cum oleo tepido iniicere, & extrinsecus lanam oleo calido, aut nardino, quod adipem anserinum habeat imbutam, omni ex parte circundare, si torporem ex frigidis contractum curare moliaris. At cum mediocris est inflammatio, & non admodum feruida, vbiq; nō est febris valde calida, aut æger non sit ætatis vigēs, etiam paulo tetrapharmaci quod nonnulli Basilicum appellant, miscere nardinum vnguentum, si hyems fuerit, sin autē æstas, rosaceum oportet. Pulchre vero iuuat & adeps anserinus, aut phasianorū ipsi adiectus. Fiat autem quemadmodum etiā diuinissimus Galenus docet, cuius verba ita hñt. Ego
" vero magno dolore conflictantibus nullum medicametū
" infundo, neq; lana extergo, experientia edoctus, satis esse
" ne attingere quidē meatū adiutoriū, quo tpe dolor īfestat.
" Specillo igitur lana in inuoluto foueo dolētes, hoc medi-
" camēto moderate adeo in clystere auriculario tepefacto,
" vt interrogantibus nobis ægrum, num tepidum ei videat
" & calidius adhuc ipsum ferre possit, eo caliditatis illud pdu
" cam, vt neutiquam offendatur. Itaq; specillum in medica-
" mentū sic præparatum intingens, & iuxta meatus initium
" leniter deponēs, in altum fluere finito, ac deinde iterū atq;
" iterum, & subinde intingens, idem hoc facito, nullo tpe
" interposito. Notum vero est, q, si hoc factum fuerit, omni
" no aliquid etiam foras effluxum iri, meatu auditorio toto
" repleto. Hoc igitur q̃ licet modeste excipito, meatū nō at-
" tingens. Postquam vero abunde foueris, meatū qui medica
" mento repletus est, relicto, mollem extrinsecus lanam im
" ponito ori meatus, totiq; auri. At si opus sit rursus ouere,
" lana quæ extrinsecus imposita, ē sensim ablata rursus simi
" liter facito, cauens quatenus fieri possit, ne aliā quoq; cor
" poris partem quandam attingas. Atq; hinc mētem adhibe
" to, ceu maximo aurium curationis præcepto. Hæc igitur
" prodidit Galenus, præcipiens nobis, vt in omni dolorifica

inflammatione hac vtamur, nulla distinctione apposita. Ego autem potius iuuenibus, vt dixi, & calidis temperamento, item in quibus admodum fruens est, inflammatio subinde vero etiam cum febri, vtendum vobis dedi, præsertim si ægrum ætatis tempore, & in regione calida laborare contingat. Præstat autem si fomento quoque ob vehementiam dolorum, vti res postulat, illud in his per spõgias calente aqua imbutas adhiberi.

Fomēta auriū.

Fomentum ad aurium dolorem, quod per spongias, & aquam calidam applicatur.

Fomentis per spongias aqua calida imbutas, & abunde expressas vtendum est, item iis quæ per cucurbitulā fiunt. Hæc autem, iniecta ei prius aqua calida. deinde euacuata, dolenti auriculæ applicatur. vapor enim quidam ex ea mĩtis emergens dolorem solatur. Præterea illis vti fomentis expedit, quæ per vapores arundinum pertusarum admouentur, oportet autem alterum arundinis partem auris sinui accommodari, alterā vero in olla quæ operculum habeat perforatum, & vndique constrictum. Sit autem in ea absinthium aquæ incoctum, vt vapor, qui sursum ascēdit, auris meatui occurat, collum porro super ollam inclinare debet auri vero lanam foris omni ex parte super imponere, & probe tueri, ne ambientes loci adurantur.

De *cataplasmatibus*.

Auriū cataplasmata.

Si externa videantur inflammatione tentari, nõ alienū est etiam farinam ordeaceam, aut triticeam sape, aut vino dulci, & astrictionis experti incoctam cataplasmatis modo inducere. Maxime vero cataplasmatibus, & spongiis vtendum est, in quibus materiam suppurari suspicamur. Si.n. eiusmodi quippiam cõtingerit, tunc etiam ex farinæ pollĩne cataplasmatibus vti, & tetrapharmaco oportet, aliis ei ceratis, quæ ex adipibus cõponuntur, interdum admixtis magis autem festinandum est, vt inflammationes a suppuratione tueamur, id quod præstare poterimus, subiectis vsi medicamentis.

Auriculare anodynum ualde bonum, si frequenter infun datur, ubi & inflammatio, & distentio urget uehe mentes admodum dolores infestant.

Auricu lare ano dynū.

Adipis anserini, aut gallinacei drachmæ ✿ sex, opii myr rhæ, croci, singulorum drachmæ ✳ duæ, cū fiducia vtitor valde bonum est.

✳ In im- presso græco sedecī. ✿ duode- cim.

Aliud ad inflammationes non admodum feruentes.

Butyrum, mel, hyssopum, pari potione omnia tepida in stillato, valet etiam ad sordida vlcera & inflammatione obscessa.

Aliud ac dolores, qui ex inflammatione proueniunt, atque in hoc fere sunt, ut in pus mutentur.

Argenti spumæ, cerusæ drach. quatuor ✿ thuris, fari- næ pollinis, resinæ singulorum drachmæ tres, ✳ colopho niæ { drachmæ quatuor, } ceræ, olei singulorū libra, adi- pis anserini recentis libræ duæ, succi lini seminis quod suf ficit. Confert etiam furunculis, & podagricis affectibus.

✿ In alio, vncia. ✳ In alio, drach- me 10.

Aliud ad inflammationes ex ictu & fluxione ortas.

Butyrum recens liquatum instillato, nec nō adipem an serinum & lac muliebre soluta. Aliud. Lac muliebre cum croco læuigatū extrinsecus illinito, præsertim vbi rubra est inflammatio, sin autem dolorem quoque moueat, con fert etiam opium exiguum mixtum illinire. Aliud. Argen ti spumam, glaucium, crocum ex aqua læuigata, & sapa illinito. Aliud. Psyllium tritum ex aqua inducito. Aliud. Cerusam, coriandri succum, aut solanum mixta inungito. Aliud. Lenticulam coctam cum mica panis obducito, in quibus etiam vlcus est cum inflammatione. Aliud Malum punicum coctum cū mica panis in iisdem affectibus appli- cato. Prædicta sane ad inflammationes quæ citra vlcus vr gent, iuuant, ac festinandū, vt eas potius discutiamus. Qđ si vlcus quoque fieri contingat, vel etiam antea acciderit, Medicamentis vtendum est, quæ nunc subiungam habēt autem in hunc modum.

Ad aurium ulcera.

Glaucinum, lycium, & mœconium quod est papaueris lachryma, trita ex melle auri imponuntur, & vlcera inflãmatione obsessa leniunt.

Aliud ad diuturna aurium ulcera.

Cedria melli mixta inunctaq; bene proficit.

Aliud ad eos qui multum puris habent.

Mysi crematum in olla, tritumq; inspirato. Aliud. Cerusa cum melle vtitor, sordida valde purgat. Aliud. Aloe & croco aqua solutis vtitor. Aliud. Thuris lachryma vino soluta vtitor; hoc etiam carnem inducit. Aliud. Spodium læuigatum inspirato prius autẽ mulsa aut lenticulæ decocto aurẽ eluito, aut rosis ex vino coctis cum melle subluito, aut oleæ foliis contusis succo expresso cum melle vtitor.

Ad ulcera ualde sordida & depascentia.

Vinũ vrinamq; pueri impuberis melli mixta instillato.

Aliud ad eadem admodum efficax.

Sandaracham tritam mellique mixtam instillato, aut penicillũ e lucerna, quod ellychnium vocãt, probissimæ vnctum, meatui demittito. Optime facit purgat, siccat, ad cicatricem ducit, & dolorẽ aufert, cũ fiducia vtitor. Aliud. Scoriam læuigatam ex aceto coctamq; sensim auri instillato. { Aliud compositũ }. Viridis emplastri partem vnã pastilli ex castoreo partes duas rosacei quod satis est, mixtis vtitor, aut prius mulsa elota.

Ad sordida ulcera in quibus pus effluit & caro excrescit, in hunc modum habet.

* In alio, q̃tuor.

Aeruginis rasæ drachmæ duæ, *thuris drachma mellis heminæ duæ, aceti hemina. incoquito dũ mellis fiat crassities, ac vtitor, instillans, aut penicillum circumlitũ in meatum demittens. Aliud ad eadem valde commodum Alumen scissile ex aceto læuigatum, dum mellis habeat crassitiem, excipito lana delicatiore. & cum refrixerit, itra mea

tum adiutoriũ demittes: Aliud. Cyphios ſcrupuli tres, aphonitri ſcrupuli duo, ✱ collyrii Diarhodõ ſcrupuli quinque lycii indici ſcrupuli quatuor, vino excepta aut ſucco perdiciadis inſtillato. Bene proficit, deſiccat, ab inflãmatione, & dolore vlcera vindicat. Idem vero præſtat ẽt ſucc⁹ perdiciadis cum melle tepefactus, & ad craſſitiem ſenſim redactus, ſi eo penicillũ imbuatur, imponaturq; meatui. Quod ſi liquidius ipſum infũdis, prope valet etiam ad ſanguinem ex aure prorumpentem.

✱ In alio, tres.

Aliud ad ualde uetuſta ulcera.

Myrrhæ drachma, thuris drachma, marrubii ſucci drachmæ quatuor, nitri Alexandrini drachmæ nouemdecim ✱ vrinæ apri drachmæ viginti, nucũ Ponticarum drachmæ viginti, capnelæi, caſtorei croci opii, ſingulorũ drach. quatuor, amygdala octodecim. his læuigatis ex roſaceo & amygdalino oleo acetoque modico vtitor.

✱ In alio, duodecim.

Ad aures diruptas contuſaſque ex ictu.

Panis calidi micam cũ exiguo mellis tritam imponito. Aliud. Myrrham detritã ex vino tenui inungito. Aliud. Cochlearum ceruices tritas & myrrhæ dimidiam partem imponito. Aliud Mannam thuris læuigatam inſpergito. Sin autem opus ſit deligare, violenta in his ligamina vitanda ſunt, & diligenter immutanda, quæ imponuntur. Hoc enim nocet, & fluxionum cauſam præbet.

De ſonitu Aurium. Caput. VI.

SOnitus partim ex flatuoſo craſſoque ſpiritu creãtur, partim etiam ex humore obſtructo, interdũ ob locorum imbecillitatem, quemadmodũ in iis qui ex morbo ſe recolligunt, accidere conſueuit. Iam fiunt etiam ex multo ſenſus acumine, præterea ratione criſis, in quibus nihil adhibendum eſt Si igitur ſonitus nunc excitentur, nũc ceſſent, & ſpacio interpoſito rurſus reuerteant, intelligito ex ſpiritu, cui facilis non patet exitus, prouenire, maxime ſi pceſſerint cibi, qui flatus generare poſſint, & multe cruditates. An vero tale propter viſcoſos craſſoſque humores

Aurum ſonit⁹.

accidit, inde cognosces quod neque repente oboriãtur sonitus, sed paulatim increſcant, inſuper quod etiã grauitas percipiatur, præceſſerintq; cruditates balneorum in tẽpeſtiuorum vſus, & alia quæ crudos humores generare ſolẽt. Ad ſonitus igitur conſtantes, & diuturnos, aures ex aceto, & melle nitroq; eluito. Aliud veratri albi, caſtorei, ſingulorum drachmæ duæ, croci drachmæ tres. Redactis in paſtillum, & ex aceto detritis vtitor. Aliud Caſtorei, ſeminis cicutæ pares portiones ex aceto leuigatas tepidas inſtillato. Hoc quoq; valet pcipue in iis qui ob magnã ſentiẽdi vim ac facultatẽ vapores ſurſum aſcendentes percipiunt. Aliud Euphorbiũ ex oleo cyprino læuigatũ calfactũq; adhibito valet præſertim ad inueteratos auriũ ſonitus, & tinnitus.

Ad aurium ſonitus, qui ex morbo prouenire conſueuerunt.

In iis autem, qui ex morbo aurium ſonitus experiũtur vbi eas abſinthii decocto foueris, acetum, & roſaceum infundito, raphaniq; ſuccum cum roſaceo, aut veratrum nigrum cum aceto iniicito.

De *iis quorum aures ſordibus repletæ ſunt.*

Cardamomũ & nitri paulum cum ſiccatis ficubus granis exemptis, quæ Græci Cechramidas appellant, excepta in collyria redigito, ac in auris meatum demittito, tertio quoque die auferto, educit enim multas ſordes. & abũde leuat. Hoc etiã ad excreſcentias carnis conducit. Aliud. Nitri torrefacti puluere aurem obturato, atque ita rurſus acetũ ſuperinſtillato, poſtero die calente hydrelæo eluito.

Si aqua in aurem incidit.

Quod ſi aquã auri incidere contigerit, fac vt æger vno pede, qua parte auris affecta eſt, ſubſiliat, ad eam inclinãdo ita nãq; facile excernitur. Cæterum extrahit etiam id qđ valde infixum eſt, ſi quis aurem exugat, id q̃ per arundinem quoq; fieri poteſt. Vbi vero exuxeris, etiam oleum calidum irinum, aut amygdalinum inſtillato,

Si lapilli, aut alia quædam in aurem inciderint.

Si lapillus aut faba, aut aliud quiddam in aurem incidat specillũ lana ĩuolutũ in resinã terebinthinam, aut glutinosum aliquod intingito, ac vbi in aurẽ inieceris, leniter protrahito, ac sternutamẽtũ excitãs, os, & nares obturato. Nã spũs intentione, quæ ita fit, id qđ intus impactũ est, expellitur. Hoc autẽ cõtinue facito, diligẽtia adhibita, vt q̃ primũ eximatur. Sin autẽ neq; sic exciderint, inflammatione oboriente cõuulsiones sæpe comitanť, vt etiã ægri de vita periclitenť. Quare oleum quoq; tepidũ frequenter infundere oportet. sic enim locis inflammatione liberatis, id qđ insidet, facile eximeť. Ac vbi inflammationes solutæ fuerint, mulsa eluere aures confert., Quippe id qđ incidit, subinde ꝑ humorẽ explicatur, & volsella prompte extrahitur. Iã nõnulli fistula auri imposita ore exuxerunt, eoq; mõ attrahentes eximere potuerunt, Ante oĩa vero oleo tepido sternutamẽtis, vt dixi, & mulsa vtendum est, vbi enim sic nos egerimus, facile etiam specillo, & quocunq; tandem prædictorum voles, ex alto id q̃ inhæret, educetur.

Aduersus aurium uermes.

Vermes auriũ corrũpit quidẽ & oxelæũ si instilleť, & capparis succus, simili modo ẽt calaminthæ succus, siquid aliud oẽm dolorẽ, cũ instillať, mitigat, Itẽ veratrũ albũ aurium vermes tollit, si cũ vino læuigeť instilleturq;. Aliud. Absinthio decocto ex vino aurẽ eluito, aut marrubio, & cẽtaureo similiter, ad hæc scãmonia aceto solutã, vel absinthii succũ, aut sulphur, nitrũq; cũ raphani succo instillato. Auriũ vermes

De aurium doloribus ex defluxione, quæ catharos appellatur. Caput. VII.

HOc scire in vniuersum, & cauere oportet, ne subito in doloribus, qui ob defluxionẽ eueniunt, parti remedia adhibere festines. Nã præterquam q̃ nihil iuuant, etiam magis adhuc materiam attrahũt, & vt copiosius ad affectas particulas post cõcoctionẽ feratur, irritant. [...]re in eiusmodi, & lauandum est, & cucurbitulis in Auriũ dolor catarrho.

occipito vtendum, maxime si etiam grauitatem circa caput, & ruborem in facie sentiant, adhæc si æger vinum bibere soleat. Sin autem nihil horum extiterit, verũ corpus siccum, & gracile sit, influxioque acris, victu vtendum crasso temperatoque, octio & quiete, magis autem balneis, & iis quæ somnum inducunt, quorum in numero est medicamentum a papaueris capitibus Diacodyon dictum, quod humores acres, si quid aliud, concoquere, crassiores facere & contemperare potest.

Si sanguis ex auribus profluat. Caput. VIII.

Sãguis ex auribus ꝓfluens.

QVod vero sanguinis ex auribus profluuia fieri cõtingat, & pericula quædam interdum comitẽtur, idque non ratione Crisis, hoc quoque in morbis valde multis videre licet, præsertim capite robusto, & materiam foras propellente, quemadmodũ etiam natura hoc ꝑ nares, & alias quasdam particulas facere consueuit. Si igitur post concoctionẽ id spectaueris, naturæ impetus ꝓhiberi non debet, quoniam ægri salus est, vbi hoc ipsa tentauerit. Quod si vires interim deiici multa vacuatione orta, aut alias periculum inducente contingat, tunc ægro succurrendum est, & immoderatus sanguinis cursus reprimendus. Sũt autẽ multa, quæ hoc efficere possunt, & præcipue hæc.

Medicamentum quod sanguis pro[fl]uuium reprimat.

Rubi & gallarum aceto in coctarũ succũ auri infundito.

Aliud ad idem.

Succum perdiciadis tepefactum infundito.

Aliud ne sanguis in auribus coeat in grumos.

Porri succum cum aceto mixtum frequẽter infundito.

De surditate. Caput IX.

Surditas.

AT si auditus in totum offensus fuerit, quã Compho sin Græci nominant, nos surditatẽ, ac quibusdã sane ipsa sine febri, quibusdam vero etiam cũ febri superueniat, quæ ex bilioso quidem humore impetum ad superiora capiente, accidit, hæc facilius curationem recipit, [aut] vẽtre naturaliter, moto, aut medicamẽto ægris dato, q[uod]

biliosum

biliosum humorem vacuare soleat. Quæ vero ex viscosis crassisq; humoribus ad aures decumbentibus generatur, vt in Lethargis, Cataphoris, Cephalæis diuturnis, aliisque affectibus accidit, ea omnis difficulter solui potest, & ægri magna parte ei cōmoriuntur. Valde igitur affectui resistēdum est, initium faciendo ab imi ventris purgatione, quæ petetur ex oxymelite Iulianio dicto, & Hiera frequentius autem ex salibus qui recipiūt euphorbium, vel qui a nobis parari solent. Videntur quidē humiles, & simpliciores, verum magnas vires obtinent etiam ad alia multa efficaces, habet autem ipsorum compositio in hunc modum.

Halatium, quod est Medicamentum ex sale.

Ammoniaci drachmæ duæ, piperis drachma vna, euphorbii drachmæ quatuor, * dantur ꝑ viribus scrupuli quatuor, aut sex ex ouis, aut mulsa, aut olere, aut quomodocūq; ipsos exhibere velis Vtiles sūt vertiginosis quoq;, & quibus mēses retinentur. Vbi iam ventrē inanìueris, tādem etiam ad ea transito, quæ saliuam per os educūt, item ad ea quæ per nares humores prouocant, & extrahunt, Errhina dicuntur, nec nō ad ea quæ sternutamēta ciere solēt. Halatium. * In alio vna.

De apophlegmatismis.

Hi præstātissimi sunt apophlegmatismi, qui ex herba pediculari, & sinapi constant, si ex eis fiet gargarizatio. Apophlegmatismus.

De ijs quæ sternutamenta mouent.

Ex sternutamenta mouentibus, ea cōueniunt quæ ex pipere, struthio, nobis dicitur herba lanaria, veratro albo, herba ranunculo, pari portione cōstāt. Quæ autē naribus enfunduntur, ex ciclamini succo, & melle commixtis, funiunto. Aliud. Probe facit etiam puluis hic per arundinē inspira ius, ista recipit, cumini sicci drachmas octo, iridis drachmas iquauor, nitri rubri drachmam, elaterii drachmam. Trita snlæuorem naribus inspirato. Nam caput copia infestatum egregie leuat. Iam aures etiam bene purgat medicamentum, quod ex centaureo, colocynthide & veratro cōficitur, si naribus infundatur. Enhina

Ad grauem auditum & surditatem.

Veratri nigri,castorei singulæ drachmæ. Aceto exceptis vtitor. Conueniunt autem his etiam quæ superius ad grauem auditum,& obstructiones dicta sunt. Talia vero habētur etiam quæ ex succis,nitro,& cedria componūtur. Præterea succus chamæleæ efficacissimus existit, & ad maximas surditates cōprobatus. Quod si affectus pseuerat, vomitu quoque vtendum,qui ex veratro moueri solet. Post euacuationes,vomitus,medicamenta,quæ per nares mouent,item quæ affectis partibus imponuntur,etiam exercitationem per equos adhibeāt,præsertim eā quæ curru obiri solet,& loca mutēt,deligito autem maritima potius quā mediterranea,& balineas naturales dulcibus præponito,harum inopia confert etiam in marinis aquis corpus abstergere. Adhæc caput præsertim qbus graue est,& repletū, exiccare salubre est,præterea hirudinibus,sinapismis,& cutis p fricatione vtendū. Quidam vero non solum hæc,sed etiam arteriæ incisionem postea adhibuerunt, & extrema rubicinalis calami parte in auris meatum imposita, ita modulati sunt. Alii vero p magna tintinnabula insonarūt, ac alii aliis machinis excogitatis vsi sunt. Nā in magnis affectibus,etiā si multa remedia nihil notatu dignum facere videantur, tñ excogitāda sunt,nec labor ad succurēdū detrectari, nihilq; omitti debet. Pleraq;.n.nō raro pter opinionē succedunt.

Balineæ naturales surditat faciunt.

De parotidibus, Caput X.

AVrium affectus iam persecuti,deinceps opportune de parotidibus agemus. Scire igitur nos oportet plurimas parotidum esse differentias, quædam enim ipsarum,ratione Crisis concoctione apparente,fiunt,quæ neque prauæ,sed potius curatu faciles existunt,multosq; magnis periculis liberarunt. Aliæ vero ex copia cruda contingunt,quæ naturā grauant,simul & nonnihil irritāt. Quare etiam procedente tempore periclitantur,& medicis multa tentantibus vix ad suppurationem, aut cōcoctionem perueniunt. Accurate igitur inspici debet,tum qualitas,tū quantitas materiæ influentis & Parotidas excitantis. Nonnullæ

ſiquidem ipſarum ex copioſo humore calidiore, & bilioſo, vt nonnullæ rurſus ex craſsiores & frigido generantur. Ex his ipſis rurſus, quæ quidem ex copia calidiore conſtituuntur, magnos quibuſdam, & vehementes cruciatus inducũt quæ autem ex ſubtili, eryſipelata, neque grauantes, neque meatus arctãtes, quæ autem a craſsiore ſanguine originem traxerunt, grauant. Quæ enim a magis melancholico prouenerunt, neque ruborem habent, neque dolorem adeo ipſæ inferũt, ſed tumorẽ ſcirroſum, quẽadmodũ laxũ tumorẽ, qui oedema dicit, repræſentãt, quæ a pituita ſunt excitatæ. Qm̃ igiẽ ipſarũ qualitas, quantitaſque diuerſa eſt, diligẽter eã inſpicere, & ſic ad curationẽ ꝯgruã venire expedit.

Curatio parotidum, quæ a copia ſanguinis conſtituuntur.

Incipiamus igitur a Parotidibus, quæ a ſanguinis copia generantur. Quando itaque ex tali humore conſiſtunt, neceſſe eſt tumores magnos. & rubros apparere, doloreſque euenire continuos, vehementes, & periculoſos. Antequam igitur vllam curationẽ parti adhibeas, ad ſanguinis miſsionem procedẽdum eſt. Qui enim nulla vacuatione præmiſſa, ſtatim ad ĩducẽda cataplaſmata trãſierũt aut ad aliud qđ diſcutere, aut extrahere Parotidas põt, cuiuſmodi ſũt, quæ ex fermento & viſco parantur, hi manifeſto autores extiterũt, cur ægri ſtrãgularent. Quare ſi nihil aliud ĩ Parotidibꝰ ex craſsioris ſanguinis copia ꝯſtitutis impedit, ad ſanguinis miſsionẽ vẽire oportet, atq; ita cũ bona fiducia offerre qualecũq; medicamentũ, quod affectui ꝯuenire exiſtimaueris. Parotis ex ſanguinis copia.

Da cataplaſmatis.

Cataplaſmata igitur in maximis & dolorificis inflãmationibus ꝯueniunt, quæ ordeacea farina & ſemine lini conſtãt. Sin & durities quædã fuerit, ficus ſiccas, adipẽ ſuillũ, & Lapathũ adiicere oportet. Conſtat autẽ cataplaſma coq decere ex iure fœnugræci, chamemeli, altheæ & ficuũ ſiccarũ. Tribus diebus poſt cataplaſma inductũ, emplaſtro qđ ad Mnaſæum autorem refertur, admodum lenienti, & ad ea quæ in ſcirrum induruerunt, diſcutienda, emolliẽdaſque

duritiei bene efficaci, vtitor. Hæc aũt recipit, Ceræ libram, axungiæ porcinæ libram, colophoniæ vncias sex, argenti spumæ libras duas, vini lecti heminas sex. Paratis vtitor Nõ minus autem hoc quoque medicamentum quam prædicta valet, habent autem in hunc modum. Terebinthinæ librã, mastichæ, ceræ, singulorũ vncias tres, olei gleucini, & myrtei quod satis est. Medicamentum in aquam marinam coniicito. Optime facit etiam medicamentum, quod ex melle constat, per se, & cum Psyttacio, pari modo etiam pæonia in superficiariis parotidibus, & quæ ex sanguine originẽ trahũt, recte adhibetur, verũ in iis, quæ altius delitescũt, & in quibus cutis est densa, crassiorq́ materia, si nitri paulum, & dracunculi radicem cataplasmati iam dicto admiscueris, præstantius adhuc, magisq́ discutiens medicamentum efficies, quemadmodum si ammoniacum adiicias.

Tũor scirrhosus im parotidi.

Curatio earum in quibus tumor est scirrosus.

In quibus magna quædam durities apparet, aut picẽ liquidam, aut seuum taurinum, aut hircinum, aut vitulinũ, aut ceruinum, aut bdellium, aut styracem continue addere expedit. Hæc enim omnia duros scirrososq́ tumores dissipare, & emollire possunt. Deligendum igitur ex his est, qđ vnicuiq́ cõpetit. vbi tumoris discutiendi, molliendiq́ spes est. Ceterum oleum, quod parotidibus ex frigido subortis, & durioribus super accommodabitur, aut irrinum, aut sycionium esto, quemadmodũ rursus calidioribus rosaceũ, aut chamæmelinum, Clarum vero est calidiora medicamẽta melius adhiberi, vbi febris non adest, etiam in diuturnis affectibus, qualia sunt tum Ariobarzaniũ, tum Diastruthiu appellatum, quorum descriptiones vobis subieci, ne eas aliunde conquirere cogeremini.

Emplastrũ ariobarzaniũ.

Emplastrũ Ariobarzanium ad scirrosos affectus efficax.

* In alio, vncias quindecim.

Spumæ argenti libras tres, & sescunciam, cerusæ libram & { vncias quinq́ }, aquæ { marinæ } vncias * vigiti quinque, olei veteris sesquilibram, buccinorum combustorum vncias * septem & semissem, ceræ rufæ vncias nouem, te-

rebinthinæ vncias ſex, thuris vncias tres, & ſcrupulos tres cum dimidio.

Medicamentum Dioſtruthiu ad eadem.

Herbæ lanariæ quæ ſtruthion græcis dicitur, vncia, ammoniaci ſuffiminis vnciæ * octo, ſpumæ argẽti vnciæ quinque, reſinæ piceæ libra, ceræ libra ariſtolochiæ { rotunde } vnciæ quatuor *, galbani vnciæ quatuor, ſquamæ æris totidem *, mannæ thuris vnciæ quatuor, aceti ſcillitici heminæ tres, olei veteris ſextarii quatuor. Oleum, argenti ſpumã, & acetum coquito, dum manus non inquinent, deinde lebete humi poſito adiice herbam lanariam, ammoniacum, ſquamam, & galbanum, deinde rudicula agitans, adiungito mannam thuris, & ariſtolochiã, coquitoq; donec in craſſitiẽ coierint. Lebete autem ab igne ſublato, moueto. Quidam acetum poſtea ſuperinfundunt. Hoc medicamentum confert parotidibus, & præcipue ſtrumis, auxiliatur etiam ſcirroſis, duriſque cõdylomatis, neruorum vulneribus, incipientibus panis, viſceribus ſcirro induratis, & ſtomachi abſceſsibus, tophos diſſoluit, in ſumma medicamẽtum eſt multis accomodatum.

* In imp: codice græco, libras nouẽ.

* Libras ſeptẽ. In alio vnc. ſeptẽ & ſemiſſem

* Impſſ. græcus vncia.

* In alio, vnc. vna.

* In alio vncia.

Quomodo tumor in pus conuerti notetur.

Si tumor nihil quod notari poſsit, imminui ex medicamentis, & cataplaſmatibus diſcuciẽdi facultate præditis appareat, ſed etiam dolor perſeueret, neceſſe tandẽ eſt, vt ad ea quæ ſuppurationem excitare, & materiam poſſunt cõcoquere, digrediamur, id aũt præſtat cataplaſma, quod ex farinæ polline confit. Lapathum & axungia porcina in hydrelæo coquuntur. Porro materiam in pus iam mutari, inde tibi innoteſcit, quod rigor præter rationẽ, & febris nũc oboriatur, quæ prius non erant, dolorque maior vrgeat. Poſtquam igitur in pus tranſierit, materia mutata, tũc etiã magis non modo cataplaſmatis, ſed etiam medicamentis, quæ puri generando ſunt idonea, vtendum eſt. Ex ſimplicibus igitur ad huiuſmodi apta eſt & aqua tepida, ↄtinue per fotum adhibita, nunc quidem per ſe, nũc autem cum ſapa

Materiæ in pus trãſeuntis notæ.

magis adhuc proficiet, quinetiam triticea farina his incocta prodest, similiter & halicæ farina, sed in humidis magis tumoribus, eadem ratione etiam panis purus plusquam sordidus præstat. Item pix leuigata ex oleo, adeps vitulinus, & suillus absque sale confecti prosunt. Nam qui saltis participes sunt, ad discutiendum magis valent. Sunt autem alia quoque non pauca simplicia, quæ suppurationi conferunt, verũ ad cõposita transire cõmodius est. Multa itaque sunt etiam alia cataplasmata, quæ ex farinæ polline parantur, { sed nullum præstantius eo quod a nobis confectum est. Recipit aũt } axungiæ librã, oua anserina quatuor, sapæ vncias quatuor, farinæ pollinis vnciam *. Hæc probe læuigata, & in panniculum illita applicato, continue immutãs. Ego autem, vbi farinæ pollinem cum sapa & axungia coxissem, ac postremo oua adiecissem, multo leuius medicamentum effeci. Insuper hoc quoque medicamentum probe, quod sequit, adiuuat, vt celerius fiat suppuratio, & humores crudi, coctionisque expertes concoquantur. Idem etiam humores in pus conuersos extrahere cõsueuit, quin & humorem insidẽtem per tenues, & a visu remotos meatus latenter elicere, vt cicatrices postea tenues, & quodammodo obscuræ appareant. Hæc autem recipit. Fermenti libram, ceræ vncias octo, apochymatis vncias quatuor, salis communis vncias quatuor, galbani vnciã *, salis floris, piperis, singulorum vnciam, seui taurini vncias quatuor, saponis gallici vncias tres, resinæ picæ * libram. Hoc medicamentum ita præparatum non solum Parotidibus, sed etiã aliis abscessibus accommodatur, vbi affectum vtriusque in digere putaueris, nempe vt humores in pus iam mutati excernantur, qui autem mutati non sunt, cõcoquãtur. Aliud. Eadem, quæ hoc, efficere potest etiam medicamentum, qđ cuminum recipit, cuius scriptura ita habet. Farinæ ordeacæ tenuis admodum vncie viginti septem, salis communis vnciæ quinque, picis vncia, ceræ * vnciæ nonẽ, nitri, cumini *, resinæ fricte, singulorum vnciæ quinque, olei vnciæ octo altheæ unciæ * quinque, cremoris ptisane libra, cremoris

* In alio libram.

* In alio, vncias. quatuor.

* In impresso græco, vncia.

* In ipr. græco quinque.

ſeminis lini * libra. Arida vino in leuorem redigito, & quæ liquari poſſunt, ipſis ſuperfundito, cremoribus autem ſeminis lini & ptiſanæ diligenter coctis, vt non adurantur, medicamento hoc cũ fiducia generatim vtitor in parotidibus, aliis abſceſsibus. Etenim maturat diſcutit, rumpit, conglutinat celeriter, & dolentia lenit.

* vn. duæ
* In alio, ſemũcia
* In ipr. vncia.

Aliud medicamentum ex farinæ polline, quod Diagyrios dicitur.

Diagyrios medicamẽtum.

Bene facit etiam medicamẽtum ex farinæ polline, quod hæc recipit. Adipis porcini vncias ſex, ceræ vncias duas, ouorũ duorum albumina, mellis tantundem, farinæ pollinis quod ſatis eſt. Ceram primum cum adipe liquefacito, deinde vbi ſoluta fuerint, tepefacta ouorum albumina moderate adiicito, ac melle pilæ indito probe ſubigito, atq; ita paulatim farinam vſq; ad mediocrem craſsitiem, & ea quæ ſoluta ſunt, ſuperiniicito, rurſuſque diligenter tritis ſiccum fiducia vtitor, illinitoq;, valde enim diſcutit, lenit, rumpit, purgat, & in totum abolet, facit etiam angina detentis.

Aliud medicamentum diaſericos.

Diaſericos medicamẽtum.

Ad eoſdem affectus valet etiam medicamentum quod ex ſerico paratur, hæc autem continet. Serici libram, olei heminas quatuor, quod eſt ſextarii dimidium, coquito dũ manus non inquinet, ad multa efficax eſt medicamentum ne contemnas ſimplicium vilitatem. Iam id quod a nobis paratur medicamentum ex melle, conducit, ſi cum ſuperiori Diaſericos miſceatur, vt partes quinque ſint medicamẽti Diaſericos, quæ autem eius quod ex melle cõficitur. Interdum vero etiam per ſe poſitum proficit, eſt enim in multis comprobatum, habet autem in hunc modum. Lixiuii primarii, hoc eſt, piliariorum vncias ſex, corticum nucum vncias duas, ſaponis gallici vncias ſex, aphonitri albi vncias ſex, mellis vncias tres, olei veteris libram, ceræ vncias tres, terebinthinæ vncias ſeptem. In alio rurſus inueni ouorum ſeptem albumina, hoc diſſoluit, ſqua-

mas educit, & multis est vtile. Hæc sane moderatis inflammationibus conueniunt, in quibus dolor vehemens multusque non vrget, & tumores rumpere cogitamus, neque calorem magnum excitare oportet.

Parotis ex biliosa fluxione.

De parotidibus quæ ex biliosa fluxione nascuntur.

At si Parotidem ex tenui feruentique sanguine, & in biliosam naturam conuerso generari cōtigerit, id quoq; tum ex aliis multis, tum nihilominus inde licet cognoscere, qđ tumor sit rubicundior, igneus, & erysipelati persimilis, ægerque videatur tanquam ardere, & tangētes manifestam caliditatem percipiant. In his igitur ea quæ ouis, chamæmelo, & sapa constant admoueri debent, quæ in febricitātibus parare consueui, item ceratum febribus abolendis efficax, Ambrosia dicitur, cuius compositio hæc est. Croci scrupuli quatuor, spumæ argenti vncia *, rosacei, ceræ, singulorum vnciæ * tres, adipis porcinæ vnciæ duæ, mellis vncia, cremoris seminis lini qđ satis est. Hoc quoq; medicamentū calidis affectibus opitulatur, scriptura eius ita habet. Ceræ vnciæ quinque, chamæmeli vnciæ duæ, semis, rosacei tantūdē ouorum lutea septē, farinæ fabaceæ * quatuor, Paratis vtitor.

Ambrosia ceratum.

* In alio scrupulus.

* In ĩpr. quinq; Impſſ. codex, vn. vna in alio, quatuor.

Aliud præstantißimum ad idem.

Altercum, lapathum cum axūgia læuigata obducito, bis die, aut ter immutans. Aliud. Ceræ vnciæ * sex, colophoniæ vnciæ sex, oleæ foliorum, perdiciadis, singulorum vnciæ sex, oleo paratis vtitor. Iam psyllium quoque per se coctum, & applicatum proficit, nonnunquā ouis adiectis, quin etiam medicamentum Diachylū cōfert, quod hæc recipit. Argēti spumæ leuissimæ libras * quatuor, olei, ceræ puræ, singulorum libras septem, ceræ Tyrrhenicæ librā, resinæ piceæ vncias quatuor, succi psylli libras tres, succum psylii ita parabis. Psyllii vncias tres in aquæ fontanæ libras sex coniicito, & die præcedenti aqua macerato, insequēti igne vehemēti coquito, donec iuris hedini crassitiē habuerit, & acceptum percolato, quicquid subsederit, cito enim coalescit, deinde rursus in lebetem recipito, iterumque percolato.

* Duæ, ĩ alio sex

* Vnc. q̃tuor, ĩ alio, libram.

Atque ita calefaciens parato, donec trium librarum pōdus receperit, deinde sic argenti ſpumam per ſe læuigatam habeto, poſtea in vas æreū cum oleo & ſuccis iniicito, mouetoque, lento igne incoquēs vſque ad ſpiſsitudinē, quæ manus intinctas non inquinet. Inde humi ab igne poſitis cerā & reſinam piceam immitito, ac vbi nō amplius inquinauerint, ſublata in pilam defundito, & rudicula emollita, exceptaque in pelle reponito, ac in quibus viſum fuerit, vtitor. Optima etiam ſunt cataplaſmata, quæ ex palmulis, mica panis, luteis ouorū, glaucio, croco, & farina hordeacea conficiuntur. Etenim cōcoquunt, etiam ſi quæ durities igneæ inflammationi coniuncta inueniatur. Nonnulli ſane iis quoq; vſi ſunt, quæ ſolanum recipiūt, ego vero huiuſmodi auerſor, quemadmodum & illa, quæ alumen, & aliud quid aſtringens continent, quippe materiam in alto non ſine periculo repellunt.

At Parotidas œdematodes.

Ad Parotidas ex pituita prouenientes, quæ nihil habent dolorificum, aut renitens, digredi tempeſtiuum eſt. In his igitur cōpetit terra Cymolia inducta, & lapathum iniectū, ita nimirum, vt prius butyro inūgatur. Item calx lota inūcta probe tumores Oedemathodes diſcutit. Adhæc erui cū melle applicati, aut mulſa valde ſiccantem diſcutientemq; vim obtinent. Parotīdos Oedematodes.

De uictu.

Victu congruo maxime, & ſubiecto affectui, cauſæque eius effectrici accōmodato, in primis vtātur. Nam in Parotidibus, quæ ex bilioſo humore cōcitantur, tēperatus victus, & refrigerans cōuenit. Cremor itaq; his expedit, præſertim per initia inflammationis, cum adhuc eſt dolorifica tum ptiſanæ, tum haliceæ, & ſimilaginis inſigniter decoctæ quemcūq; ex prædictis cremoribus æger aſſumat. Similiter etiam ouorum lutea his idonea ſunt, maluæque caules. At inflammatione declinante, etiā piſces ſaxatiles, pulli columbini, & gallinarum cohortalium alæ cōducunt. Eiſdem

etiam in aliis Parotidis differentiis ægros vti oportet. Qui autem sine febribus existunt, inter initia si pisciculum, aut Aphratum, aut columbum assumpserint, nihil offendetur.

De narium affectibus. Caput II.

Natiũ affectus

TVmores quidem præter naturã Polypi naribus ob ueniunt, vlcera vero Ozenæ, necnõ excretiones na turæ contrariæ, quaa aut critica febrium solutio, aut copia, aut venæ eruptio excitat. Primum igitur de Ozena dicturus sum, quæ ex acrium putridorumq; humorũ colluuie procreantur, qui si acres tantũ existant, vlcera curatu difficilia, non tamen grauiter olentia contrahere solent. Curatio sane vtriusque huius vitii Ozenæ & Polypi est cõmunis, nempe caput primum resiccare, eique robur adiice re. Cõstat enim hæc ex eo propter humorum malignorũ redundãtiam naribus influere. Quomodo autem caput to tum corroborandum sit, ne quicquam ex ipso superfluum infernis partibus influat, subinde compræhẽsum est. Cum igitur caput validum, robustumque reddideris, tunc ipsis naribus remedia applicabis. Itaq; capiti prius deraso empla strum ex salicibus, aut Barbaram, quod bitumen & picem recipit, maxime a Galeno, aut certe a nobis probatum imponito. Item optimum quoque est, quod exanemone cõficitur, adhæc etiam proprium medicamentum, quod ex co chlæis in hunc modum paratur. Myrrhæ, thuris singulorũ vncia, cochleæ integræ, quæ petris adhærescunt, numero quinq;. His in pila tritis, cerã & albumina ouorum duorũ addito, commisceto que, ac medicamentum capiti cum lin teo diebus nouem continuis inducito, & si malis humoribus sit infectũ, tertio id adhibeas, posthæc parti remedia induces. Malorũ punicorum tria sunt genere, austera, dulcia & acida, quæ adhuc recentia sigillatim contũdere oportet, totaque accurate cõfringere, vt succus ab ipsis exprimi pos sit, quem vbi modice decoxeris, si liquidior paulo appareat, stanneo vase repones. Quod vero crassum ex ipsis solidum

Ozena.

Medica mẽtum ex cochlæis.

Malorũ punicorũ genera tria.

que reliqueris, rursus in pila exquisitissime contundes, vt iterum posit læuigari, ac collyria inde fingi, quæ narium eius qui curatur, meatui accommodentur. Demittentur autem in narium meatum, in quo Polypus delitescit, & citra rosionem, dolorisq; consensum, quem acria medicamenta efficiunt, longioris temporis spacio ipsum abolebunt. At si humidior molliorque Polypus tibi appareat, maiorē portionem ex austeris malis, punicis iniicias, si durior, ex acidis. Quoniam vero molestum est perpetuo collyrium sustinere, licet etiam quandoque intermittere, atq; interim succum antea expressum in nares infundere, simulque ore hiante illinite, qua parte palatum versus nares perforatur, pinna, aut specillo lana inuoluto. Ex aridis medicamentis noui quandoque diphrygi polypum citra rosionem longiore tempore consumptum. Ad hac non vnū genus pulueris existit, sed etiā quod ex quatuor metallicis componitur, chalcanto, chalcitide, ære cremato, & mysi. accipias hæc æquali singula pondere, & seorsum teras ex aceto, postea omnia simul misceas, ex vino subigens, donec glutinosum fiat medicamentum ad mellis spissitudinem. Deinde in ollam recentem coniicias, quam operculo imposito, lutoq; oblitam in furnum demittas, vt in carbones illa redigantur. Furno exempta cum vino teras, atque iterum similiter torrefacias, redigasque in puluerem, eumque reponas, & cum necessitas postulat, vtaris. Hic puluis Polypos admodum inueteratos consumit. Nec parum confert ipsis & prædictum collyrium, quod ex malis punicis componitur, aridum minutissime tritum, & inspiratum, aut nucleo specilli impositum. Atque hæc omnia maxime facienda ne, vnquam affectæ particulæ medicamentum desit, facile enim ob fluentem humorem eluitur. Quē admodum igitur in lippientibus, ita in his quoque perpetuo medicamentum imponere oportet, lauari autem debēt ex succo prædicto, aut vino. At si qs eunuchus nullū medicamentum adferri sustineat, sed ab omnibus irritet, rosas siccas contusas incretasq; cribro, diligenter impones,

Polyp. humidior molliorque.

ac citra roſionem pariter, & mirifice operabuntur. Verum ſæpe adhibenda eſſe iſta medicamenta conſtat, lauandaque ſtudioſe ex ſucco nuper dicto. Porro vlcera narium paſtil-
Paſsio. lis curabis, quales ſūt Andronius, Paſsionius, Polyides, aut Bithynius, aut is quem ego compoſui, interim ex vino dulci ipſos diluens, interim auſtero, nunc ætate mediocri, nūc veteri, alias ex aceto, aut vinoſo, aut ſimpliciter acido, aut etiam acri admodum, vetuſto, vſu medicamentorum ab affectuum accidentibus inuento. Cum opulentus quidā me rogaret, vt medicamentum quod in Ozonæ curatione adhiberem, eſſet odoratum, hedychroo dicto vti cogitaui, falerno veteri ipſum diluēs, ac mirum eſt, quam cito affectus ſanitatem receperit. Hedychroi autē confectio explicata eſt in Theriacæ antidoti deſcriptiōe, quam Galenus memoriæ prodidit. Iam emplaſtrum ex pipere albo, & oleo roſaceo ſolutum, & naribus illitū omnia vlcera mirabiliter perſanat. Liquet autem in huiuſmodi affectibus, cōſiderata cuiuſque corporis natura, ſanguinem, ſi nihil impediat, mittēdum eſſe, necnon medicamentum purgans offerendum. Cæterum vires quoque obſeruari debent, & caput radi, ſicari que medicamentis, & pituita per os educi.

Ad ſanguinis profluuium ex naribus.

Sāguinis pfluuiū ex narib. Platani pilulas colligens in vmbra ſiccato, vbi ſiccaueris eaſdem, ſubſternito quandam tunicam aſperam, extremitate fricato, ſin minus in quadam pilis ſtructa fricabis, & ſemē galbulorū proiicies, lenuinem autem colligens in vaſe fictili recenti reponito, cum vſus exigit, lanuginem platani impoſitam fiſtulæ arundinaceæ, cui geniculi ſint adempti, inſculpta autē ſit, qua parte imponitur, ægro reclinato, naribus inſpirato, ac ſtatim ſanguinis profluuiū ſiſtet. Aliud. Chalcanthum diligenter tritum reponito, in vſu carptum linamentum in medicamen intingens, naribus demittito. Aliud. Spongiam nouam pice liquida imbutam comburito, hac illitum linamentum naribus immittito. Aliud. F[illegible] taminis oui triti partes duæ, gallæ Aſianæ pars vna, linte[illegible]

totum aqua infundes, & in puluere ipso inuolutũ naribus inseres. Adhæc pulbis Xanthos dictus, quo ego vsus sum, Chalcitidis combustæ drachmæ centum, chalcanthi cremati drachmæ quinquaginta, misyos cremati drachmæ viginti quinque, æris vsti drachmæ duodecim & semis. Terito & vtitor. Aliud. Mirrhæ, misyos Cypri, singulorum drachmæ nouem, chalcanthi drachmæ septem, corticũ pini, squamæ æris, mannæ thuris, singulorũ drachmæ quatuor, æris cremati, chalcitidis, singulorum drachmæ quindecim, calcis viuæ drachmæ nouem, gypsi torrefacti drachmæ quatuor. Terito & vtitor. Aliud Stybis, chalcitidis, singulorũ drachmæ sex, manæ thuris drachmæ duæ, resinæ frixæ drachmæ quatuor. In puluerem redigito & vtitor. Quod si in naribus pessimus sit dolor, mirrhæ, acaciæ, stybis, singulas drachmas, teres, cernesq́ꝫ, melle cocto addito. Ex his extremas nares, vel carthilagines sibi conglutinant, qui medicinam non recipiunt, vt odor fœdissimus obtundatur.

Ad liuores faciei, Caput. XII.

Liuores faciei meliloti, & fœnugræco decocto fouebis, post fotum, collyrio Diarhodon illines. Ad recentes autem liuores, cataplasma ex farina fabæ cum melle induces. Liuores porro cum inflammatione, aqua calida fouebis, & cataplasmate ex lenticulis decoctis obduces. Liuores faciei.

De dentium affectibus ex Galeno, Cap. XIII.

Dentium affectuum alii sane omnibus euidenter apparent, quemadmodum cum perforati fuerint, aut nigruerint, aut attriti sint, aut neq́ꝫ frigida, neque calida sustinent, sed ob vtrunque, aut alterum solum dolor aliquis ipsos inuadit, alii vero non apparent in ipsis manifesto, sicuti quum æger ipse sentire se dolorem affirmat, qui in alto dentis corpore oboritur. Aduersantur enim nonnulli, dicentes dentem, quum os sit, citra dolorẽ affici, quẽadmodum cum lima excessus ipsorũ præsecare cogimur, ob aliam quampiam occasionem, de quibus paulo post tractabo, nunc enim citra rationalem naturalemq́ꝫ demõ- Dentiũ morbi.

strationem cogito iis attestari, qui dentem ipsum dolere p-
nunciant. Etenim ego quoq; dolorem passus, mentem di-
ligenter adhibebam, ceu qui iam prius de hac controuersia
audiuissem, sentiebamque manifesto dentem non modo
dolere, sed etiam pulsare, carnibus inflammatione obsessis
similiter. vnde etiam admiratus sum, an hic quoq; affectus,
quem vocamus inflammationem, in dente qui lapideam
duramque substantiam obtinet, possit oboriri. Quinetiam
alio tempore dentis dolore affectus, palam perpensi, non
ipsius dentis, sed gingiuarum esse dolore, idque cum inflā-
mationem experirentur, vt citra compressionem dolerēt
imo & vicinitate dentium, cum duri sint, augescere dolo-
rem ex compressu depræhendi. Itaque ceu vtrunque sen-
sum expertus, alium sane in gingiuis, alium, vero in ipsa
dentis substantia manifesto noui, & attestor iis qui dentes
ipsos nonnunquam dolere dictitent. Præterea nerui qui dē
tis radici inseritur, dolorem excitari interim, rationi cōsen
taneum est, quanquam idem neruus imaginationem confu
sam, incertamque multis præbeat, quasi dens ipse doleat.
Etenim & hoc manifesto mihi accidisse depræhendi, & ꝙ
exigua adhuc doloris pars dēte exempto permanet, id ob
nerui inflammationem contingit, qui leuatur duntaxat in-
de, quod non amplius tendatur, a commissura, qua ossi tē-
denti inhæsit, liberatus, respirationemque nonnullam ha-
beat, & ꝙ medicamina quæ adferentur, attingat. Gingiuis
enim ex inflammatione dolentibus, præsentissimum est
medicamentum oleum sycionium, si in ore calidum conti-
neatur, sit autem recens, nam vetus nihil auxiliatur. In du-
plici id vase calefacito & vtere, nam statim gingiuarum in
flammationes discutit. Alia igitur medicamenta astringētia
adhiberi debent, quæ reprimant, aut certe, quæ discutiant.

Dentes ipsos dolore.

De dentium dolore.

Dolor dentiū.

Dentium dolorem gallæ ex aceto acri decoctum, & in
ore calidum retentum adiuuat. Similiter etiam teda ex ace-
to cocta, adhæc tithymali radix in vino vsque ad dimidi

decocta, nec non alterci radix oxymeliti incocta, ac in ore qua partes dentes dolent, retenta. Præterea quam primũ leniunt dolorem alleorum nuclei quinq́ʒ, thuris masculi oboli tres, myrti ramusculorum fasciuli duo. Hos foliis; ademtis priuatim terito, similiter & allea & thus, deinde hæc simul in recentem ollam coniiciens infundensque aceti heminam coquito, tedacea rudicula cõtinue agitans, quo vsque ad dimidias peruenerint, & sic tepidis vtitor. Oportet aũt liquorem medicamenti supra locum dolẽtem diutius tenere, idque tam diu fieri debet, vsque dum ille fuerit consumptus. Porro in maximis dentium doloribus mirifice valet serpentis exuuium in cinerẽ redactum, qđ ex oleo in mellis soluti spißitudinem cogens dentem purgatum, parteśqʒ omnes ambiẽtes circumlinito, & si dens cauus fuerit, intromittito. Item origanum cum nitro terito, ac puluerẽ gingiuis inspergito, ac mox cessabit dolor. Adhæc liquorem Cyrenaicũ, & piper æquali põdere cũ galbano dẽti imponito.

Aliud anodynum ad dentes dolore infestatos erosośq́ʒ, est etiam tussi efficax remedium.

Liquoris papaueris drachmæ duæ: piperis albi triti cribratique drachma, mirrhæ drachmæ duæ, styracis drachmæ duæ, galbani drachma, sapæ ad excipiendum quod satis est, contundito simul, & in catapotia redigito, denti circumlinens, & foramini imponito. Dentiũ anodynum.

Alia ad dentes molares cõpositio eadẽ hora dolorẽ finiens.

Piperis, pyrethri, liquoris tithymalli, galbani, singulorũ drachma, læuigata galbano excipito, & foramini dẽtis erosi imponito. Aliud. Liquorẽ Cyrenaicum, aut radicem laserpicii, & galbanum cũ pipere inserito, aut opium cũ galbano, aut opoponaca indito, inuoluitoque, ac iuuabis.

Alia Mylice, qua utor.

Aluminis scißi drachmæ quatuor, piperis albi drachmæ duæ, opoponacis oboli quatuor, soreos oboli quatuor, gũmi macerati in aqua drachmæ duæ, ceræ totius põderis duplicata portio. In aqua calida dissolues cerã, & sic vteris.

Pastillus ad dentium dolores.

Aluminis scissi drachmæ quatuor: piperis drachmæ tres, pyrethri drachmæ duæ: alterci succi drachmæ quatuor. Ex aceto terito, fingitoque pastillos, & in ore contineto.

Aliud ad dentes laxatos.

Gallæ drachmæ duæ & semis: mirrhæ drachmæ duæ: mali punici corticum totidem. Ex aceto vtere. Aliud. Ad laxos dentes nigrosq; & fluxione tentatos. Gallæ drachmæ duæ: myrrhæ, aluminis scissi, singulorum drachma: iridis drachma. Trita in puluerem redigito & vtere.

Aliud ad dentium relaxationem & gingiuas erosas. digito autem loca attinges.

Salis ammoniaci, aluminis rotũdi, singulorũ drachmæ duæ, mirrhæ drachma. In puluerem redactis vtitor.

Aliud ad dentium erosiones.

Cornu ceruini cremati, salis ammoniaci, singulorum libra, mastichæ, iunci odorati, singulorum vnciæ duæ: piperis vncia, costi vnciæ quatuor, folii vnciæ quatuor. In puluerem redigito & vtere.

Aliud uidentem dignis apprehensum tollas, antea cum probe purgabis.

Rosam, gallam, staphis agriam, alumẽ scissum, sulphur viuum, piper longum, pari pondere miscebis, & redactis in puluerem cedriæ vncias quatuor addito, cum cera denti superimpones.

Dentifricia Galeni.

Denti-fri. Galeni. Nonnulla ex dentifriciis, quæ ego cõposui, vsu probata, notaque ad agẽdũ generosa, visa mihi sunt digna, quæ literis mandarẽ, ac primum ea quæ frigidis affectibus dentium medẽtur, siue ex frigidæ potu immoderato, siue ex niue, aut niueis aquis siue fructibus pomaceis frigidis. siue aliis cibis quibusdã, & potionibus frigidissimis, siue ex humore frigido e capite in ipsos dentes influente contrac... Itaque ex humore perfrigeratos vehemẽter adiuuat ap...

phlegmatismus,

plegmatiſmus, hoc eſt medicamentum pituitã per os educens. Deinde hoc medicamentum adhibitur. nam ſi abſq; humoribus affliguntur, ſolo nunc commemorato medicamento curare oportet, vtiq; eo etiã poſt apophlegmatiſmum ſatius eſt, vt non ſolum noxium humorem euacuet ſed etiam affectum ab eo contractum perſanet. Compoſitio medicamenti hoc pacto habet, Duæ herbæ, quarũ alia ſideritis, alia ꝑdicias nominatur, ſic dicentur domi ſenſim citra ſolis obiectum, vt neque humidæ adhuc, neque ſiccæ exiſtant, ſed tantummodo vrantur, vt quam primũ ad tundendum incernendumque fiant idoneæ, Corrumpitur enim facultas ipſarum, ſi plurimum fuerint aduſtæ, in alia autem ollula comburetur ſal foſſitius cum alumine rotundo. Attico melle ſubactus, deinde cũ aliis hæc mixta contũdentur, & increta probe tenui cribro rurſus conterentur. Præſtantius enim erit medicamentum, quanto exactius fuerit leuigatum. vti autem eo oportet ſolos dentes fricando, vt gingiuæ non attingantur, niſi hæ fuerint flaccidæ, nam medicamentum vim habet ſiccatoriam idoneum ſane eſt gingiuis humidis, contrarium autem ſiccis. Attamẽ radices dentium poſt gingiuas eo ꝑfricare conuenit, quemadmodum etiam ipſos dentes. Cæterum eorum quæ ad huius medicamenti compoſitionem ſpectant, talis eſt temperatura. Herbarum cõbuſtarum drachmæ ſedecim, ſalis combuſti cum alumine drachmæ vndecim. Sit autem herbarum æquale pondus antequam comburantur, ſal quadruplo alumen ſuperet, aliorum vero nullum vratur arida iniiciantur, prout ſubſcripta habet temperatura, origani comæ drachmæ duæ piperis drachmæ duæ pyrethri drachmæ duæ, coſti drachmæ tres, appi ſeminis drachmæ tres, iridis illyricæ drachmæ quinque, mentæ ſiccæ drachmæ duæ, cornuceruini, aut capræ combuſti drachmæ duæ ſeſeleos, hyſſopi ſingulorum drachmæ duæ, ſi odorum ipſum eſſe voles, caſiæ, aut amomi drachmas duas miſceto, ſi regi præpares, cinnamomi drachmam vnam iniicias.

Ad mobiles dentes.

Dentes mobiles.

Callitrychi seminis vncia, aluminis scissi & rotundi singulorum vnciæ tres, spicæ nardi vnciæ duæ, folii vncia, piperis albi tantundem, pyrethri vnciæ, quinque, contusis læuigatisque simul omnibus gingiuas vsque ad dentium radices attingito.

FINIS LIBRI TERTII.

CAPITA LIBRI QVARTI & appendices.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER QVARTVS IOANNE, GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Angina. Caput I.

NGINA, Si quod aliud quoque vitium, acutissimus morbus existit. Nam ægros laquei funisque modo strãgulare solet. vnde etiã Græcis merito Synanche appellata est. Quoniam igitur acutissimus ẽ affectus, & statim mortem inducit, necesse est etiam protinus ad curationem festinare. Verũ cũ in oĩ recta curatione inter notionẽ præcedere oporteat, conuenit tũ substantiam ipsam affectus, tum causas eius tũ differentias tum notas vniuscuiusque cognoscere. Ex veteribus igitur medicis antiquiores magna ex parte omnẽ inflãmationis circa gulam speciem, siue intus, siue foris suffocatũ minet, Synanchem nominarunt posteriores autem inflãmationẽ quadrifariam diuiserunt, ac internam quidem musculorũ in superiore gutturis parte inflammationem Cynanchen vocabant externam vero Paracynanchẽ, pari modo internam faucium, quæ Pharinx dicitur, inflammationem, Synanchen appellabant, externam vero Parasynanahẽ. Que cum ita habeant, dicamus iam etiam curationem vnicuiq; speciei conuenientem. Scire igitur in vniuersum oportet, neque reprimẽtem solam medendi rationem, hisce affectibus conferre, neque discutientem requiri, & temporũ ratione habita, alias repellentia, alias discutientia miscenda esse. Et si quidem morbi fuerit initium, & fluere adhuc materia videatur, tunc repellentia potius misceri debent, ac in statu potiore ex parte discutientia, in declinatione vero

Angina

Angina q̃tuor species.

ea, quæ valentius discutiant. Qui enim sola laxatoria ratione vsi sunt, siue intus, siue foris, hi insignium malorum autores extiterunt. * Vel enim suffocationem acutissimam intulerunt, vel inflammationem auxerunt, vt multis postea obortis { symptomatibus } æger vix respirauerit, seruatusque sit. Non solum autem temporibus animum, sed etiã facultati auxiliorum aduertere oportet. Etenim imbecilliora, mollioraque medicamenta iis qui teneriorem delicatioremque habitum obtinent, accommodatius quis obtulerit, nempe eunuchis, pueris, mulieribus, & horum similibus, valentiora autem durioribus, & fortioribus corporibus. Etenim quemadmodum duriora corpora a refrigerantibus per sanitatem affecta non ægrotant, ita rursus vt in naturalem statum reuertantur, valentiora necessario remedia item requirũt. at molliori habitu prædita contrarium experiuntur, quippe imbecilliora medicamentorum auxilia citra noxam offensamque tollerãtia valentioribus autem læduntur, eo quod vires ipsorum non ferant. Quare diligenter attendendum est, vbi sane vires medicamentorum remittere, vbi vero intendere oporteat, vt quod remedium adhibetur, contrarium quidem superãti affectui, familiare autem & amicum ægrotantis habitui fiat. Dicamus igitur iam quæ medicamenta simpliciora sint & imbecillia, quæ rursus valentiora, item quando ipsis mixtis, quando rursus synceris ac puris vti conueniat.

Vetus exẽplar ita, vt multi ex ipsis vix euaserint alii periculum mortis incurrerint.

De medicamento quod a moris Diamoron Græcis dicitur.

Diamoron.

Simplicius igitur medicamentum ex motorum succo & melle paratur, facitque ad incipientes tonsillarum, vuæ faucium, & summatim ad omnem in moderatam partiũ guttur ambientium inflammationem, præsertim in corporibus molli carne præditis, & cãdidioribus. Compositum vero non modo in principiis, sed etiam in statu inflammationis valet. Valentius autem magisque discussorium efficitur, si myrrham quoque receperit. Ac plærique inter initia

ſic cum myrrha parant, præſtaret autem in ſtatu, quando & diſcutere, & concoquere oportet, tunc ſi etiam medicamenti Diabeſaſa, aut alterius quoque cuiuſdam antidoti diſcutientis paululum adieceris, multo efficacius medicamentum reddetur. At ſi inflammationis feruor iam deſierit, durities autem quædam adhuc remaneat, tunc quoque ſulphuris, & nitri momentum tali medicamentis miſtruæ adiungere conuenit, ac ad diſcutiendum diſſipandumque ſiquid craſſum viſcoſum quæ in alto corporis hereſcat, nitri drachmæ ſex ſufficiunt, ſulphuris drachma vna. Quod ſi ægri roſionem non tollerent, ſed & ſtomachum imbecillem habeant, eumque ſubuerti a medicamenti perunctione putent, in his nitrum & ſulphur vitare oportet, contentos ſola mixtura medicamenti Diabeſaſa, aut pulegio, & origano, aut calaminthæ, aut hyſſopo, aut pipere. Porro ne fauces ab his exaſperentur, confert dulcis radiculæ ſuccũ admiſcere. Ita nanque multi vſus, & innocentius in omnibus erit medicamentum. Nam in iis qui medicatas qualitates non ferunt, mitiora auxilia opitulantur. Cæterum ne rurſus aliũde compoſitiones quærere ii cogantur, qui illas parare cupiunt, has ipſorum compoſitiones in præſentia explicandas cenſui.

Compoſitio medicamenti ex moris Diamoron Græce dicitur.

Diamoron cõpoſitũ.

Mororum ſucci heminæ ſex, croci, myrrhæ troglodytidis, alluminis, ſingulorum ſcrupuli, ſex, omphacei totidẽ mellis ſextarii ſex. Sinito mororum ſuccum horam vnã * vbi decoxeris, refrigerari, paulũq; ſpiſſari, Poſtea adiecto melle iterum ad tertias decoquito. Vbi refrixerint, rurſus arida miſceto.

* Codex græcus impſſus hic deprauatus.

Aliter diuiniſſimus Galenus medicamentum ea moris parauit.

Mellis libra, ſucci mororum heminæ quinque, croci drachma, myrrhæ drachma, omphacei drachma, vini auſteri heminæ quinque, alias drachmæ duodecim. Quod ſi om-

phacium tibi desit, in vicem eius rhu succū immittito. Succus eius per se antea coqui vsque ad sordium spissitudinē debet, deinde sic mel adiici, vbi coxeris, atque lebetem ab igne sublaturus es, tunc tandem sicca iniicito coquitoque donec omnia in vnitatem probe coierint. Talis est compositio, quæ ex succo mororum constat. Fructus autem mororum syluestrium succus, si paretur, præstantissimum est medicamentum, item malorum cotoneorum succus, horum vero penuria, ēt pirorū syluestrium, mespilorū, prunorū Damascenorum, sorborum, & prunorū syluestriū. Clarū porro est in astringentibus fructibus copiosius mel admiscendum esse, interim duplum, interim triplum, atq; hæc omnia medicamenta sunt stomacho amica, periculoque vacant, & si deuoret aliquis, etiam moderatis inflammationibus conueniunt. Ac licet hisce succis admiscere ea quæ in succo mororum quoque descripsimus. At medicamentum ex succo nucum paulo est valentius, imo & quæ ex moris rubi, malo punico & cotoneis, parātur, tū corroborantem, tum stomacho amicam vim obtinent. Hunc in modum componuntur.

Confectio medicamenti ex nucibus quod Diacaryon dicitur.

Ex nucibus medicamētis.

Vigentis nucum fructus cortices externi circuncidi, statimque in pila contundi debent, succus per linteum colari, vbi decoxeris, mel ei moderate misceri, vt in medicamento Diamoron proditū est, & rursus vsque ad melleam spissitudinem incoqui. Ita nanque ipso p se sine aliqua mixtura recte vti licet in pueris & mulieribus, magis per initia. Sin autem myrrham quoque ei admiscueris, poteris eo in statu quoque vti, & si sulphur nitrumq; adiicias, etiam in declinatione. item in quibus durities & constrictio arteriā asperam, eiusque summam partem obsidere diximus. Huiusmodi sane est etiam confectio, quæ ex succo nucum paratur, quemadmodum & medicamenti quod ex moris & aliis fructibus conficitur. Vsus est aliorum quoque medica

mentorum quibus maximas Cynanchas etiam curare licet de quibus deinceps dicturus sum. Ac primum sane vobis exponam medicamentum præstantissimum, valde efficax quod plerosque multis periculis liberauerit, id qđ ẽt ego sum expertus, habet autem in eum modũ. Iridis vncia balaustiorum * vnciæ duæ, piperis vncia, croci ✿ vncia rhus Syriaci drachmæ sex, vini sextarii tres, sapæ sextarius, mellis * libræ tres, aluminis vncia. Hoc remedio licet quouis tẽpore vti præsertim in quibus etiam excalefacere aliquid oportet, & ea quæ vehementer impacta sunt extenuare. Hoc sane auxilium multis experimentis optimum esse deprehendi. Iam vero salutare est etiam id quod Diabesasa, hoc est, ex ruta syluestri paratur. Vocant ipsum ab hyrundinibus Diachelidon, & a ruta, Dia Harmala.

* Impſſ vncia.
✿ in alio vncia tres.
✿ in alio vn. quatuor,
* Tres.
✿ Libra vna.

Antidotum Diabesasa, quod ad malignas desperatasque inflammationes inungitur.

Diabesasa, [illegible] Gal. libro 6 [illegible] medicamentorum [illegible] loca

Anisi, seminis apii, ameos iunci rotundi floris, aluminis iridis Illyricæ, Besasa quod nonnulli Harmala appellãt quidam vero agrestem rutam, singulorum vncia, casiæ, croco magmatis, rosarum siccarum, singulorũ vnciæ duæ hederæ, pullorum hirundinum cineris recentis, singulorũ vnciæ tres, * spicænardi, croci, ammoniaci, singulorũ vnciæ quatuor * gallarũ omphacitidum ✿ drachmæ octo, læuigatis cum mellæ vtitor, atque hoc solo in mediocribus vitiis vti licet, ac remittere ipsius vim, admiscendo ei aut amylũ aut rosas siccas, aut terram Creticam, aut Lemniã, quam Græci Sphragida, hoc est, sigillum nominant. aut farinam ordeaceam, aut alia eiusmodi quædam moderata, quocũq; ad præsentẽ affectum sufficere aliquis existimauerit. Itẽ augere vires ipsius possumus, vbi efficaciore medicamento vtendũ est, adiicientes ei nitrum & elaterium, vocant autem ita succum cucumeris syluatici, fimumque hirundinum crematum, & non crematum. Quinetiam si caninum stercus album miscueris, quod canes ex ossium esu deiiciunt. validum sic quoque medicamentum efficies. Qđ

* in alio, vncia
✿ in alio, vncia.
* In veteri exẽplari numero nouem

ſi humanum etiam ſtercus miſcueris combuſtum, & non combuſtum: multo valentius adhuc medicamentum red des, quod ex combuſto fit, imbecillius eſt. Cæterum & ꝓ temporum ratione nõnulla medicamenta admiſcere opor tet, quemadmodum & ſalem ammoniacum, quando non ſolum reprimẽtia, ſed etiam diſcutientia requiruntur. At ſi bryoniæ quoque radicem adieceris, longe adhuc magis diſcutiens medicamen effeceris. Conſtat autem iñ illis vten dum eſſe eis quæ valde diſcutiunt, in quibus nihil influit, ſed inflammationes, & duræ, & ſcirroſæ exiſtunt. Multi ẽt ſinapi præparatum, quod continue edunt, obſonia in id in tingentes, oxymeliti miſcuerũt, deinde ita tepidum ægro gargarizandum exhibuerunt, poſtea illito medicamento Diabeſaſa mirabiliter inflammationem ſcirroſam adiuue runt. Nam in omnibus fluxionibus curſum quidem repri mere, id autem quod in partem decubuit, diſcutere opor tet, ne ſpiritus via intercluſa obſtructaque ægrum tanquã ex graui laqueo ſtrangulari contingat. Validam autẽ per- unctionem reddes, ſi antidoto huic Diabeſaſa tria quædã admiſceas. Multos id ſeruant, vt ne venæ ſectione, aut pur gatione indiguerint. Erãt autem tria hæc, caninum ſter- cus, humanum & elaterium, ſingula duarum drachmarũ inſtar, in vnciam antidoti Diabeſaſa coniecta. Ac amplius ex eis pro ægri viribus & habitu, adiicere cõuenit. Quod ſi nõnulli humano ſtercore vt abominãdo vti recuſent, duo duntaxat ſufficiunt, elaterium & caninum ſtercus, ſi illina tur. Bene enim facit cum melle, ac vbi non licet inungere calamo inſpiratum idem præſtat. At ne ſtercus fædi ſit odo ris, curato vt canis triduo ante oſſa comedat. Ita enim & album eſt, & non fœdi odoris, humanũ vero ne fœdi odo ris ſit, efficies, ſi puerum cuius ſtercus ſumpturus es, tri- bus diebus ante, ne deiectio minus cocta, ſed cohærens in- ueniat, lupinis coctis nutrias, quos etiã vna cum pane tex- tuaceo probe cocto non copioſos edere ſolemus. Porro ſtercus ex prima pueri deiectiõe, & ſecũda proiicere opor tet, quod autem ex tertia deſcendit, accipere, coque vti

Humani ſtercoris vires.

non liquido, sed sicco cum melle. Hæc etiam Diuinissimus Galenus & Philagrius, alique multi veterum testantur, ac experientia nos ita edocuit. Recentiores autem humano non vtuntur, tanquam abominabili, canino magis, vt qđ nihil fœdi odoris habeat. Possit idem præstare. Quod si neque hoc vti velint, prædictis antea a nobis inunctionibus insistant nempe, ei quæ hirũdinibus cõstat & quæ rhu accipit, mirifico auxilio. Miscere oportet quæ ex hirundinibus paratur, ei quæ ex succo nunc cõstat, quæ enim ex ipso paratur, seorsim vsurpare oportet. Sciendũ autem est medicamentum Diabesasa non solum ad guturis affectus, sed etiam alios multos proficere, etenim Stomachicis Cœliacisque affectibus medetur, præsertim Stomachicis & Dysentericis, etiam si caninũ stercus receperit, quod & ipsum per se Dysenteriis medetur, si lacti calculis marinis candẽtibus cocto admisceatur. Nihil minus faucibus, tonsillis & vuæ inflammationem sustinentibus medetur, cum succo vuæ acerbæ, nucum corticum, cornorum, ilignearum glãdium, sorborum, item Aepyptiæ & antheræ mixtũ. Non autem obscurum est per initia inflammationum & cum fluxio adhuc vrget, magis astringentia adiicienda esse, cũ autem status est, & dissipare oportet, ea quæ discutiunt. Iã alias quoque multas facultates caninum stercus habet etenim medetur Aphtis, vlceribus antiquis, & quæ cicatricẽ ægre recipiunt, quorum omnium mentionem facere non opus est. Nam ex prædictis alias quoq; ipsius actiones depræhendes. sin horum sit inopia, subscriptis admodũ bonis & paratu facilibus vtendum est.

Medica mẽta ꝑ tẽpore variãt.

Ad anginas.

Raphani semen læuigatum si ex oxymelite gargarizetur, valde proficit, nã multam humiditatẽ inducit. Aliud. Gargarisma Angina pressis salutare, quo Stephanus pater meus vsus est, & ego. Spinæ Aegyptiæ drachma, iridis drachma semis, dulcis radiculæ tantundem, furfuris frumenti quantum manu compræhendi potest, rosæ siccæ pauculæ palmulæ Nicolai quinq;, aut septẽ. Sapa, aut aqua coquan-

tur, & ex decocti iure cum mellis momento singulis horis æger gargarizet. Aliud Sinapi perunctum probe facit. Huius meminit Dioscorides notum vero est id valere ad uersus eos qui duriore habitu sunt inueteratoque, non autem multum feruidas inflammationes experiunt. Aliud. Ad eosdem affectus. Picem liquidam, nitrum cum melle pari portione, cedriæ momentum, misceto, ac egregie diuturnis, & iam indurescentibus inflãmationibus opitulatur.

Aliud gargarisma.

Salicis folia ex aqua cocta donec colorem mutauerint, ad gargarizandum dato. Hoc crassa auellit iuuatq;. Aliud. Furfurum & ficuum siccarum decoctum ad os colluendũ dato præsertim in quibus tonsillæ inflammationem ab initio senserint. Aliud Lenticulæ, rosarum, palmularum decoctarum iure gargarizẽt. Hoc inter initia magis faciundum est. Aliud. Aeris combusti, & eloti drachma, nitri rubri drachme duæ, melle excipito, & mediocriter in vase æreo decoctis vtitor, Optime facit in statu. Itẽ absinthium cum melle egregie iuuat.

Aliud ad anginas ulceris expertes, & inueteratas.

Euphorbi drachmæ duæ, mellis sextarii quarta pars vbi mel antea probe decoxeris, euphorbiũ adiicito fingitoq; catapotia & ex ouo circunlinito, ac duo deuoranda porrigito, vẽtrem ex facili soluent, & suffocationem arcebunt. Valde efficax est medicamẽtum, & ad inflammationes ex viscosis crassisque humoribus sine vlcere contractas accurate valet.

De sanguinis missione.

Historia ex angina curati.

Angina infestatis venæ quidem sectionem ante omnia adhibere necesse est, sed non vniuersam, Nam particulares vacuationes causam potius ex ipsis locis affectis elidũt, quare etiam tertio, & quarto ipsum detrahere oportet, animi defectionem solum vitantes. Nihil enim aliud æque hos offendit, vt animi defectio, quæ efficit frequenter, vt materia tota in altum confluat, & post missionem sanguinis, si nul

lus laxitatis sensus oriatur, sed cibi & aeris transitus adhuc impediatur, etiam venas linguæ subiectas incidere ne graueris, neque in crastinum differas, sed eodem id die facito. Ego sene noui me cum vsus valde vrgeret, venā mane aperuisse, diluculo linguæ subiectas secuisse, & vesperi ex cremore ptisanæ lachrymam scammoniæ exhibuisse, atq; ita laqueum ex inflammatione ortū vix potui dissoluere. Iā alium quendam noui me, postquam duorum brachiorū in cubito venas secuissem, repurgasse, sequenti die nō expectato. Erat aūt purgatio liquor tithymalli statim ex herba expressus, humidus adhuc, & nondū exiccatus, habebat autē trium siliquarum pondus. Hæc facere oportet, in quibus vires robustæ sunt, æger ætate viget, & affectus vehementer dominatur, vt nullas admittat inducias. Noui etiam iugulares venas a me sectas esse, cum linguæ subiectas non inuenirē, ac plurimū adiuuisse. In muliere autem venas ad talū aperui, cum ipsam mensibus nō purgari cognoscerem, atque illinc potius ei morbi occasionē obuenire, ac duplex ægrotanti commodum ex eo subsequutū est, nempe consuetarum vacuationū admonitio, & affectus liberatio. Idem etiā in viris tentandū est, si ipsos sanguinē p venas in ano extātes vacuare solitos dedicere.

De cucurbitula.

Scire hoc quoque vos oportet, cucurbitulis in his etiam affectibus vtendum esse, verum vbi iam materia influere desierit, neq; affectū circa caput, totumq; corpus esse suspicemur. Nam quādo materia influit, & loca fluxionibus tētantur, reprimētia potius, & repellētia, quam attrahentia admoueri debent. Postquam vero influxus cessauerit, opusq; tandem sit materiam, quæ in affectas partes inciderat, discutere, tunc conuenit & cucurbitulas, & fomēta applicare, q; si res postulet, etiam cataplasma. Nihil enim metuendum erit, vbi totum corpus recrementis liberum fuerit, ne alia quædam materies aliunde ad partes affectas defluat. Constat antē cucurbitulas ipsum quod in particulis

Cucurbitula ad anginam.

ptinet, & solū discrimē adfert, ad sūpficiē extrahere posse.

De iis quæ extrinsecus imponuntur.

Extra reme- dia ad anginā.

Extrinsecus autem iniicere conuenit ceruici lanam oleo madidam, aut cerata tenera ex cera, butyro, & adipe anserino conflata.

De Cataplasmatis.

Cataplasmatis vtendum est iis, quæ inflammata discutiunt & concoquunt, nempe ex ordeacea farina, semine leni, palmulis ex aqua coctis, item croco, & mica panis, simul incoctis. Vitari debet cataplasmata, quæ tantum laxāt & valide repercutiunt, Quod si inflammatio vetustior diuriorque appareat, etiam confert tunc adiicere ficus siccas, lapathum, adipes, & nitri paulum, quippe materiam extrahere oportet, quod etiam natura molliri festinat.

De fomento.

Adhæc fouere inflammationes vetustas scirrosasq; alienum non est, chamæmeli, aut altheæ decoctorum aqua calida, & si laurum adieceris, præsertim in frigidis humoribus, & contumacibus, qui in altum desederint, multo magis proficies.

De uictu.

Victu vtantur ægri primū omnium mulsa aquosa quæ vniuersa præstare potest, nēpe extenuare, & purgare, partim per vrinas, partim etiam per ventrem. Dari etiam ipsa debet quibus thorax, aut pulmo fluxionem suscepit & thoracis pulmonisque regio angustia præmitur, ac prope est vt inflammatio, peripneumonia, & quodammodo alia Cynanche oriatur. Donec inflammationes moderatiores fiāt & thorax respirauerit, mulsam exhibere nō desines. A tertio die etiam cremor ptisanæ offerēdus est, qui & ipse omnem facultatem obtinet, quippe abstergit, incidit, nutrit, & inflammationum feruorem refrigerare potest. At inflammatione iam extenuata, & moderatiore facta, necesse est etiā lutea ouorum mollissima, non autem multa exhibere. Nam copioso alimento statim angusta premuntur, &

rursus strangulatu periclitātur. Quare inflammatio vt magnum malum in his vitari debet, non enim tantum ex parcissimo cibo. quantum a copiosiore periclitātur. Talia etiā alterius curationis gratia, quod si aliquid etiam prætermissum sit, hoc quoque inuenire poteris, ex his quæ vniuersim dicta sunt, inquirens.

FINIS LIBRI QVARTI.

CAPITA LIBRI QVINTI. & apendices.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER QVINTVS IOANNE GVITERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Tussi. Caput. I.

VSSIS, Quemadmodum spirãdi quoq; difficultas, & ipsa accidẽs est & diuersas causas efficientes habet. Nonnunquam enim ex calida intemperie, nonnunquam vero a frigida, aut sicca, aut humida sumit exordiũ. Nõ solũ autẽ ex nuda qualitate, sed etiam materia influente similiter constituit, dum humor omnis, qui influit, aut calidã, aut frigidã, aut aliã quãpiam qualitatem assumpserit. At scire hoc quoque oportet tusses non causa tantum, sed etiam locis inuicem differre, ac alias sane ipsarum primario affectu, alias consortii lege prouenire. Quoniam igitur tussis non vnam sed multiplicem causam sortita est, conuenit etiã nos omni studio eniti vt causam eius effectricẽ internoscamus, discernamusque nã apud omnes hoc inconfesso notumque est, citra internotionem non posse recte curari. Tussis

Signa tussis ex calida intemperie concitatæ.

Cum igitur sola intemperies calida vrget tussientes, ẽt calorem merito per eiusmodi quandam qualitatem, vt po te intemperiem calidam sentiunt, & aerem frigidum respirare desiderant, iuuanturq; magis aeris inspiratu, q̃ aquæ potione, & facies rubicunda magis, & caput apparet. Qđ si igit sola adeo nuda qualitas fuerit, nihil pene, aut nequaquam expuunt. Sin autem expuũt, sputum salsam habere qualitatẽ, aut fumosum colore, aut læuiter biliosum idque modicum admodum, & tenue apparet. Sic enim licet tus- Tussis ex calida intẽperie signa.

ſim ex calida intemperie natam ex præſentibus ſignis internoſcere. Nihil vero minus. etiam ex his quæ præceſſerunt hoc fieri poteſt, nempe in ſola tu magna parte balneis calidis, victu calefaciente, & appetitionibus potius quã ſollicitudine.

De tusſi ex frigida intemperie.

Tusſis ex frigida intẽperie ſigna.

Qui ob frigidam intemperiem, nempe frigidam in thorace qualitatem tusſiunt, vultu, & capite longe ſunt calidiores, ſiticuloſi vero non ſunt, neq; ſalſum expuunt, a refrigerantibus offenduntur, calefacientibus iuuantur, acidum magis quam amarorem magna ex parte ſentiunt, ac præcedit hos potius frigiditas, quam, ardor ſolis, item intempeſtiuorum balneorum, potuum & ciborum frigidorum vſus. Ita ſane tuſſes, quæ ex frigida cauſa, aut calida obueniunt internoſcuntur.

De tusſi ex ſicca aut humida intemperie orta.

Tusſis ex ſicca aut humida intẽperie nota.

Siccæ vero humidæque intemperies, effectiuis ſimiliter qualitatibus internoſcuntur. Differunt autem inuicem, eo quod efficientes qualitates euidẽtisſima ſigna habeant, materiales, obſcuriora, nec opus eſt eadem iterum repetere. Porro tuſſes quæ ex influxa materia ſuperueniunt, ea re innoteſcunt, q copioſa expuantur, vel etiam manifeſtæ fiũt. q; per defluxum ex aliis materiem tranſmittentibus, originem ſumant. vnde vero, & ex quibus particulis materiæ tranſmittantur, hic quoque diſtinguendum eſt, obſeruandumque, num ex capite id quod tusſim mouet, an etiã ex aliis, & quale influat. Nam pulmo ſubinde offenditur, vt qui primus ſit, deinde thorax, aut latos aut ſeptum tranſuerſum, aut alia quæ piam particula. Dicamus igitur quo modo hæc quoque particulatim internoſcantur, ſimul autem & curentur, vt ſermo de tusſi omni ex parte perficiatur, nihilque omittatur, & medicus, qui ad curationem vrgetur, omnia facilius inueniat.

Nota, quod ex capite materia influit.

Si igitur

Si igitur ex capite defluxio fuerit, irritationem, quandã in vua, vel aspera arteria concitari necesse est.

Indicia inflammationis in Pulmone, Caput II.

SPirandi difficultas, & febris acuta superueniens, interdum etiam lingua scabra, genæ rubræ, grauitatis sensus, præterea si etiam nihil pene expuatur, & ægri difficulter spirent, inflammationem necessario in pulmone subortã esse ex his omnibus indiciis suspicari ꝯuenit. Sin aũt sitis quoq; vehemens præter hæc signa pariter affligat, ægerq; calorem multum in thorace percipiat, vt frigidum inspirare aerem desideret, adhuc magis feruidam in pulmone esse inflammationẽ existimabimus quod si biliosum expuatur, nõ autem grauitas adeo, aut angustia, sed calor potius sentiatur, erysipelas in pulmone esse, manifesto cognoscitur. Pus sane depræhẽditur, & ex ipso solo colore, & ex aliis indiciis, vnde nos illud internoscere didicimus, ab odore, si concremetur, & quod dissoluitur si in aquam mittatur, item quod non subsidit, quemadmodũ pituita crudusque humor. Si igitur in thorace cõtinetur, cum ex aliis quidem multis depræhẽditur, tum vero etiam quod grauitas in pectore percipiatur, & quod ipsum, cum in subitis cõuersionibus circunfluit, strepitum elidere frequenter audimus. Hæc igitur ad ostendendum pus in thorace contineri, abũde sufficiũt. At si ad prædicta Pleuritis quidem præcesserit, nihil autem notatu dignum sputo educatur, idque violẽter fiat, pus in thorace cõpræhendi omnibus est manifestum.

Fluxionis ex capite notæ. Inflammatio pulmonis. Erysipelas pulmonis.

De tuberculo quod phyma dicitur in pulmone contracto. Caput III.

SI hyma in pulmone neglectum fuerit, accedet sane oĩno angustia, & spirandi difficultas, nunc quidem subito, nunc autem paulatim augescit, ita vt æger ipse consueta obire posſit. Adhæc nihil is expuit, neq; strepitum aliquem, aut stridorem sustinet, vt que euenire nequeãt, dum pituita adhuc incocta sit, & nondum reiiciatur.

Phyma pulmonis.

Indicia, cum viscosi humores in pulmone continentur. Caput IIII.

Viscosi humores in pulmone.

CVm vero æger angustiam subito citra molestiam febris sitimq; multā percipit, stridorē autem quendam cum tussi experitur, interdum etiam humoris eductionem, crassum viscosumq; in pulmone humorē contineri, & ex capite, aut alia quadam particula eo confluxisse liquet. Caput vero materiæ thoraci infruentis causam existere, inde manifesto internosces, quod irritatio quædā & gargarismus circa vuam præcesserit. Hæc ad internoscendū diuersas tussis species, & affectuū, qui in thorace, aut pulmone constituunt, sufficiunt. Sūt autem & alii, de quibus postea agetur, vbi etiam de exulceratione, ruptura, & erosione scribere cogeremur. At quod ego spectaui, non prætereundum silentio esse, sed vobis quoque exponendū duxi, nā visum mihi est peregrinum, & admirabile. Vir quidam calculum exquisite figuratum expuit, nō crassum humorē & viscosum, sed reuera calculum, nō asperum, sed etiam valde læuem, durum & renitentem, vt in terram quoque proiectus, sonum ederet. Hic vir lōgo tempore tussi vexatus, non potuit, ne valde tussiret, liberari, quousque calculū expuisset. Vtebar autem victu temperato, humectante, & potius refrigerante mediocriter: erat enim & curis deditus, & habitu tenuis, vt hoc etiam tabidis ipse responderet, & nisi his vsus fuissem, puto illum similiter iis, qui tabe laborarūt, interiturum fuisse. Meminit etiam cuiusdam Diuinissimus Galenus, qui non calculum, sed grandinibus similia expuerat, item aliorum quorundam, qui similia bili colore sputa reiecerant. Ac miror quomodo ipse nullo refrigerātiū vti voluerit, sed hæc quidem vitarit, calidam autem potius curandi rationem adhibuerit. Nam & Mithridatium ipsis offerebā, inquit, pariter & Athanasiam, & quæ adhuc magis siccare potest, Theriacam, omniaque alia antidota ad suspiriosos inscripta, quæ acribus quibusdam, & extenuantibus medicamentis constant. Atque ea se nō solum in vno viro, sed etiam compluribus vidisse dicit. Nullus autē eorum quibus eiusmodi acciderunt, mortem effugere potuit, sed omnes cū paulo longiore tēpore, aut breuiore perdurassent, inte-

Historia de viro q calculos expuit.

Galen⁹ notat.

rierunt. At re ipsa verum est hoc quod ille de Archigene prodidit, difficile enim est, homo cum sit, non etiam in multis aberrare: qui nõnulla prorsus ignorauerit, nonnulla etiã negligentius conscripserit. Atq; hæc dicere de tam sapiente viro ausus non fuissem, nisi veritas confidenti me esse animo incitasset, atq; ego rursus impium esse silere, cẽsuissem. Nã medicus, cum id quod sibi videtur, arripit, & non explicat, valde alios offendit, & impietatem exercet, magnoq; errori imprudens seipsum sponte implicat. Verum illud agẽdũ est, quod, inquit, Aristoteles dixerit, Amicus quidem Plato, amica vero etiam veritas, duobus autẽ propositis, veritas præferri debet. Cæterum vt particulares medicamentorũ in tussim efficaciam materias facile inuenire, & affectui quẽ signa tibi suggerunt, accommodare possis, cõsentaneũ putaui, post notationes & generalẽ medendi rationem, etiam auxiliorum differentias vobis interpretari, adiecto exquisito ipsorum pondere, ne opus sit ab alio ea discere, sed hinc id quod quæritur, colligatur.

Notandæ.

Bechica, hoc est, ad tussim idonea, quibus utendum sit.

In quibus id quod { ex supernis } influit, tenue est, & acre, thoraxque recrementi copiam nõ habet styrace, myrrha, melle despumato & vino exceptis, vtitor, fingito etiã catapotia eruorum instar vtitorq; noctu, pilulas duas, aut tres, aut vnam exhibens, virium ratione semper habita. Nã cum moderate offeruntur, præstantissima sunt vtilissimaque, & veteres tusses a tenui fluxione concitatas persanant. Aliud. Papaueris lachrymæ, myrrhæ *, galbani, pari singulorum pondere melle excepto vtitor. Aliud. Galbani, castorei, opii, piperis, paria pondera contusa excipito, fingitoque catapotia, ac eodem modo vtitor, in quibus nõ admodum tenuis est influxus, sed etiam thorax recrementa cõtinere videtur, & non admodum opus est torporem inducere. Aliud. Styracis vnciam, opii * drachmam, galbani semunciam, terebinthinæ semunciam. Redigito in catapotia, ac similiter ipsis vtitor.

Catapotia ad tenuẽ & acrẽ influxũ.

* Græcus ĩpr. additũ habet, gĩgiberis. Græcus gigiber

Impr. græcus vnciã.

In vulgato graeco, drachma vna.

*

Graecus ipr. duę in alio, duodecim.

*

Duodecim.

*

Quinq; Hygia medicamentũ.

*

In impresso graeco, quinq;.

*

Vnciæ duæ, in alio, nouem.

Optimũ medicamẽtum. Ex Cynoglossa.

Aliud Bechicum, in quibus acris influxus est, & thorax mediocrem repurgationem postulat.

Nucleorũ pini vnciam, palmularum carnis vncias duas, iridis sescũciã, amygdalarum dulcium vncias duas, tragacãthæ vnciam. Melle Attico excipito, & vtitor, cochlearium exhibens.. Aliud. Rosarum viridium drachmæ octo, nucleorũ pini drachma, terebinthinæ drachmæ * duæ, vuarũ passarum dulcium drachmæ quatuor, mellis qđ sufficit.

Aliud ad tenuem admodum, & acrem influxionem.

Alterci seminis drachmæ * duodecim, nucleorum pini drachmæ * sex, croci drachmæ * duæ, sapa dulci excipito fingitoque catapotia eruorum instar, & dato noctu.

Aliud quod in mixto affectu ualet, uocatur autem Hygia.

Ameos vncia, anisi sescuncia, opii drachmæ * duæ, tragacanthæ, meleorum pini torrefactorum, singulorum drachmæ quatuor. Arida læuigato misceetoque cum tragacãtha. Hanc autem, & opium prius aqua macerare oportet, dein de læuigata mixtaque in pastillos conformare, qui singuli drachmam pendeant. Siccatos in vmbra cum mulsa exhibeto. Bechicum Aliud. Styracis, croci, galbani, opii, singulæ * drachmæ, nucleorum pini * drachmæ quatuor, fingũtur catapotia fabæ Aegyptiæ instar, ac datur pilula in noctem, ac vna nocte interposita altera exhibetur, si vtique vsus postulat. Ita nanq; valens & vtile medicamentum est ad acres, & tenues fluxiones, vt multos ex vno curatos nouerim, quãuis longo tẽpore fluxionibus laborassent. Hoc medicamentum dandum non est, nisi solis probis, & prudenter artem exercentibus.

Aliud ad plura efficax.

Myrrhæ troglodytidis drachmæ sex, alterci drachmæ quatuor, opii totidẽ, cynoglossæ herbæ corticis drachmæ quatuor, semis. Corticem in sole bene siccato, miscetoque cum reliquis, opium vero aqua macerato fingitoque pastillos, & pro virium ratione exhibeto. Confert etiam cruẽta

spuentibus, dentium fluxionibus, vrinarum stillicidiis, vesicæ doloribus, summatim iis qui vehementi fluxione laborant, Colicis, & Lienosis.

Aliud Bechicum quod Misterium dicitur.

Croci, castorei, seminis alterci opii, styracis, singulorum drachmæ quatuor, melle exceptis vtitor, præstãtius autem fit, si pro quaternis, duas alterci misceas. Facit etiam Cœliacis, nam continuas fluxiones impedit. Bechicũ Mysteriũ.

Ad tusses in quibus multus acrisque influxus est, præstat etiam ne in bilem ille conuertatur.

Dulcis radiculæ bene purgatæ, & elotæ vnciæ tres, semis, tragacãthæ vnciæ tres, succi dulcis radiculæ vncia: amyli vnciæ tres: succi lactucæ vnciæ duæ, semis. Coniicito tres semuncias dulcis radiculæ in ollã, ĩ qua sint aquæ puræ sextarii septem, & coquito vsque ad tertias, deinde vbi refrigeraueris ex aqua, in quandam puram patellam coniicito, atque sic vncias tres tragacãthæ addito, curatoq; ipsas vsque ad matutinum tempus incoqui, & puro mortario indita, a dictoque succo dulcis radiculæ, & lactucæ contũdito incernitoq; cribro. Mane vtraque misceto, postea si crassius euadit, Chrysatticum vinum addito, emollitoque donec mellis crassities fiat. Dato cũ fiducia ieiuno cochlearia tria, siue siccitas, siue aliud quidpiam fluxionis causa extiterit. Hoc medicamentum Iacobo Psychresto ascribunt viro magnifico, & Dei in arte obsesuantissimo, vocabatur autem Psychrestus, quia alimento humectante vteretur, atque hoc facere videbatur, cum vulgus hominum rerum ad se nõ pertinẽtium curiosum esse, pecuniæ deditum, & semper in tristitia & curis per totam ipsorum vitam agere videret. Hactenus de iis qui tenui fluxione & acri infestantur, eoq; tussiunt. Medicamẽtum Iacobi psychresti. Porro sunt & alia multa tum a Diuinissimo Galeno, tũ aliis prodita, verum satis esse putauimus, non copiam medicamentorum, sed quæ longo vsu a nobis sunt comprobata, explicare. Itaque Antidotum quod dia codyon vocatur, nihil minus eos qui acribus tenuibusque fluxionibus mole-

stantur, iuuare solet, quare huius quoque scripturam exponendam esse duxi.

Diacodyon Ga.

Diacodyon, ut Diuinissimus Galenus ipsum parauit.

In alio quindecim.

Papauerum capita decem * in aquæ sextarium coniecta prius macerato, si fuerint humidiora mollioraque vsque ad vnum diem noctemque, sin aũt duriora & sicca fuerint, lõgiore tempore quam vno die, latius autem est dura nõ accipere, & humida admodum etiam reiicienda esse cõstat. Quippe sicciora succum modicum habent, humidiora vero multũ quidẽ, sed non coctum, aquosum & imbecillem, quare etiam ea quæ ex humidis valde locis petuntur, repudianda esse liquet Coctionis finis esto nõ est tertia, aut quarta, aut omnino huiusmodi quæpiam aquæ portiuncula relicta fuerit, verum quamprimum tota intabuerint, succus exprimi debet, & nõ amplius incoqui, atque sic dimidia mellis pars ei admisceri, & igne fumi experte vsque ad mellis Attici spisitudinẽ decoqui. Coctio ex aqua pluuiali, aut fontana fieri. vsus autem ipsius iis qui somno indigẽt, accõmodatus est, quibus etiam ea quæ ex opio parantur, frequenter offerre cogimur. Requirũt autem eiusmodi potisimũ medicamenta illi, quibus fluxio tenuis a capite in asperam arteriam defluit, quæ propter tusses insequentes dormire nõ permittit. In his ego medicamẽti confectionem ex sapa parare consueui, ad talia vero abunde coctum est medicamentum, cum papauerũ capita vsque ad aquæ dimidias incocta fuerint, ac præstat ipsum, vbi fluxio admodũ subtilis tussim fecerit, ex passo Thebano & Cretico, quam melle decoquere, vt quod extenuantẽ vim obtineat, vitarique debet ipsum tũc, cum tenues defluxiones, quæ græce catharrhi dicuntur, intendat, augeatque. Dulcis autem radicula medicamẽto, dum coquitur, miscenda est, vt simul incoqueatur, verũ illius inopia, succus eius qui ex Creta adfertur. At si in thorace copia, quæ ex capite fluxerit, contineat, confectio, quæ ex melle paratur, vtilior existit. Nã vt ægri somnũ, ita etiam sputi eductionem requirũt, quæ melle efficitur. Qua

Vsus diacodyon.

propter ei quod magis vrget, insistens, cũ æger in somnum inciderit, vel id quod ex melle, vel illud quod absque eo cõstat, exhibebis, interim ambo miscebis, huc spectans in mistura, vt ex altero amplius, eo quod vrget, postulantẽ, iniiciatur. At moderatus medicamẽti modus esto, insignis duorum cochleari in mẽsura, augebisque ipsum aut minues ꝑ morbi magnitudine, & ægri cui offers, ætate, anni tempore, & regione. Si enim ad frigidius vergant, paucissimũ exhibebis, sin aũt ad calidius, copiosius. Porro ꝙ ad defluxiõis quãtitatẽ, & qualitatẽ respiciẽs, plus minus exhibebis, cuius manifestũ existit. Hoc enim ĩ omnibus præsidiis est cõe.

De *tussi, & medicamento* Diacodyon.

Tanta etiam de medicamento Diacodyon a nobis dicta sint, quod aliis quoqꝫ multis affectibus cõducit. Nam ardore febrili æstuantibus prodest, itẽ si immodica sitis vrget, si vigiliæ infestant, si sudores ob tenues acresqꝫ humores affligũt, vt ꝑpe in syncopen æger incidat, adhæc si erysipelas in thorace existit. Præterea iis opitulaẗ, qbus vertigines ob calidos vapores ex vẽtre, aut corde, aut iocinore ascẽdentes oboriũtur, nec nõ quibꝰ gingiuæ ex acribus humoribꝰ fluxiões experiunẗ, dẽtesqꝫ dolẽt, insuper iis quos vehemẽtes lippitudines e syderatio, dolores, vigiliæ, & fluxiões ex tenuis & acris humoris cursu excitatæ torquẽt, præsens est remediũ, si pro viriũ rõne exhibeaẗ. Nã gargarisatu ad multa admodũ valet, quorũ numerũ memoria tenere difficile est, sed tm̃ intelligere satis est, in omni calida intemperie, si moderate, & vt res postulat, propineẗ, ceu aliud etiã quoddã, præsentissimũ adferre præsidiũ potest, quẽadmodum & vitam frequẽter adimere, si viribus valde infirmis porrectum fuerit, cumque recremẽtorum copia in thorace cõtinetur, quare magna diligentia, & animaduersione ipsum præbere conuenit. Præstat autem, vbi talis suspicio fuerit, nempe abundãtiæ, aut imbecillitatis cã, neqꝫ copiosum neqꝫ per se ipsum exhibere. Etenim licet ipsa tussim lenire videantur ac somnum accersire, attamen thoracis angustiã

Diacodyõ qñ exhibebitur & quibꝰ.

adaugent, vt multi ceu laqueo strangulentur. Quare præstat minus ex eo semper dari, & præterea extenuantia, aut abstergentia ei miscere, vt oxymeli, aut quod ex marrubio conficitur, & tunc potissimum, in quibus id quod influit, tenue est, vt diximus, & acre, si enim tale quid sit, nihil inde nocebis, si antidotum dederis. Nam ea quæ tenuia sunt, mediocriter crassa reddit, & contemperat, doloremque hinc prouenientem finit.

Quo uictu nutriui debeant, qui ex tenui & acri fluxione tußiunt.

Victus tussientium.

In quibus tenuis acrisq; fluxio thoracem infestat, iis ptisana, lutea ouorum, gallinarum alæ, testiculi gallorum, pisces dura carne præditi, & præsertim Isicia ex ipsis confecta, nempe orpho, glauco, sepia, & buccino, dari debẽt, sin autem pectines ad sint, etiam hi offerentur. Nam hunc cibũ bonum habere succum, vim contemperãtem, & mediocriter spissantem cum dulcedine etiam depræhendes. Inter olera, malua, & cocta, & non cocta his est aptissima, itẽ lactucarũ caules similiter, & intybi. Hæc autẽ largius exhibere conuenit, vt quæ etiam sub amarum aliquid habeãt, vnde tũ refrigerare, tũ obstruere possunt, adhæc carnes quoque ipsos assumere, quales velint, alienum non est, itẽ pectora boum, ouium ventres, pedes, & rostra, anserumq; alas & ventres. Inter legumina præponi debet halica cum aliqua aue, aut carnibus, item fabæ coctæ, quod si etiam tempus ferat, virides dare alienum nõ est, quippe hæ spissant & contemperare infinitis modis possunt. Ex fructibus autẽ pomaceis dulcia mala præbere magisque a balneo cõducit, sic enim, si assumãtur, magis iuuant. Assa vero super cibum comedere cõmodius est. In mẽsis secundis castaneæ aliis præponi debent. Nam vt cũque ipsas esse velis, affectus hos iuuant, magisq; coctæ, palmulas autem, & vuas passas, si dulces sint, neque multas, neque frequẽter largiri oportet. Qđ si germina fœnugræci etiam continentius ipsis dederis, nõ magis offendes, vt quod vim quandam humoris qui perti-

naciter thoraci inhærescit, repurgandi obtineat. Potione tẽperata vtendum est, si æger quoque calidus fuerit, sin autẽ frigidus temperamẽto, frigidam quoque bibere ipsis audacter permittendum. Quod si vinum eis gratum est, ꝓpina etiam Chrysatticum modicum, & Bithynum, & magis dulce aliquod vinum. At balneis vtantur quam licet tepidissimis, & in caput plures ex tepida situlas recipiant, vngantq; totum quidem corpus hydrelæo, caput aũt rosaceo, & in aquæ frigidæ solio diutius immorẽtur. Cum enim sic nos agimus, tum id quod iam in thoracem incidit, celeriter educetur, tum nihil aliud in posterum influet, cum caput calorem præter naturã deposuerit, & humor qui influebat, tussimque irritabat, mediocriter crassus sit effectus.

Quæ medicamenta conueniant ijs quia craßioribus humoribus tußi laborant.

Tussis ex viscosis humorib* curatio

Cum iam de iis quibus tenues humores in thoracem & pulmonem defluunt, tractauerimus, de viscosis etiã crassisq; humoribus, respirationis partes infestãtibus persequamur. Duplici autem modo auxilia hoc in commẽtario vobis interpretatus sum, vno quidem simplicia, & paratu facilia, vt naturam viresq; eorum accurate intelligẽtes, nos ipsi quoq; medicamenta cõponere possimus, quæ magnitudini & qualitati infestantis morbi cõueniant, altero vero cõposita, quæ longo nos vsu & experientia comprobauimus

Simplicium medicamentorum expositio.

* Vulgatus codex grecus hẽc chryso colla.

Strobylus viridis mulsæ ĩcoctus, piceæq; fructus & * glycirrhizæ radix ipsa similiter cocta, castorei suffimen in carbonibus excitatum, & per inspirationem attractum. Maxime enim iuuat pulmonis, thoracis, cerebrique affectus. Humidos & frigidos capitis, ac thoracis morbos etiã spica nardi sanat, eo ꝙ siccare potest, itẽ adianthum, vel amygdala amara pulegium, satureia, & ficus pingues. His omnibus vtendum est, in quibus thoracẽ & respirationis particulas viscosi humores, & crassi obstruunt, infestantque, cauenda autem quæ his valentiores vires obtinent. Hæ nãque par-

Medicamenta tussi efficacia.

ticulæ non requirunt ea quæ efficacem habent actionem, præsertim in quibus pus expuitur, talia enim e ꝯtrario desiccant, quare etiã quæ vrinam mouent, inimica sunt, cum sputi eductionem e thorace impediunt. Nam vbi seorsum per vrinam trahitur, excrementa respirationis partibus infixa ægre sursum educi possunt, præsertim vbi magis quã par est, torrentur, & desiccescunt. Quapropter consulo, in quibus infarctus humor est, aut pus in thorace continetur, incisorium quidem medicamentum exhibere, restinguere autem ipsius vim, ne valde calefaciat, siccetq́ꝫ, admiscẽdo ipsum succis quibusdam, aut liquoribus aliis simul incoquendo, aut contemperando, magisq́ꝫ si æger sicciorem temperaturam habitumq́ꝫ tenuiorem habere videatur, præterea si febris adfuerit, tunc humidiora, & mediocre calefacẽtia offerre conuenit. Cum medicamentum quod exhibebitur, tale euaserit, superflua excrementa respiratoriis inhærẽtia, facile & citra impedimentum eductioni parebũt, victu ex hyssopo, & pulegio, vel thymi turionibus siccis, vel carapo tiis vti non oportet, nisi tantum in illis, qui frigidis, viscosis, crassisque humoribus scatent, adhæc qui temperamẽto humidiore & frigidiore præditi vidẽtur, & si cibo copiosiore balneisque in tempẽstiuis antea vsi fuerint. In talibus enim omnes, qui nos præcesserunt medici, ex sinapi, aphonitro, & sulphure composita adhibuerunt, quorum etiam confectiones ad propositum affectum accommodari licet, maxime si pro tẽperamento, cõsuetudine, & ægri viribus accurate auxilii facultatem & intendamus, & remittamus.

Composita medicamenta ad tussim, extenuantia.

Marrubii succi sextarius, mellis Attici tantundẽ. In dupli ci vase coquuntur vsq́ꝫ ad vnum sextarium, parataque vitreo vase conseruantur, & cochlearia duo mane & vesperi exhibentur. Hoc remedium tussim sanat, etiam si inueterata fit, & pus in thorace contineatur. Aliud. Spicæ nardi, croci, piperis, marrubii. singulæ vnciæ, gingiberis sescũcia, mellis, vini, vtriusque sextarius. Marrubium cum vino vsque

ad dimidias coquito, deinde reliqua mixta incoquito, donec mellis fiat spissitudo, ac mane & vesperi vtitor.

Antidotum Dia prasiu, tussientibus, Phtisicis, purulentis, cibum fastidientibus efficax, in omnibus cum fiducia utitor, est enim multo usu probatum, scriptura eius habet in hunc modum.

Hyssopi Cretici scrupuli sex, apii vnciæ sex, citrii medullæ vnciæ sex, calaminthæ vnciæ sex, iridis illyrice vnciæ quatuor, rosarum siccarũ libra vna, semis, dulcis radiculæ succi tantundem, pulegii libra, capitum papaueris syluatici vnciæ decẽ, marrubii viridis vnciæ sex, palmulæ Nicolai quinquaginta, ficus pingues viginti quinque, in alio, quinquaginta, nuces pini virides quinq;, sapæ primariæ sextarius, mellis primi meriti sextarii tres, aquæ fontanæ sextarii sedecim. Coquito ad aquæ tertias, deinde medicamentis sic pro iectis, mel & sapam adiicito, coquitoque ad mellis spissitudinem. Exceptis vtitor ad prædicta audacter. Nam valde nobile est, & multo vsu probatum remedium. Dia prasi medicamẽtum.

Bechicum, hoc est, ad tussim efficax, quod ab eruis Dia orobon Græcis dicitur.

Palmularum pinguium sesquidrachma, iridis drachma: croci drachma, piperis drachma, erui sesquidrachma, mellis despumati quod satis est. Cõtusa incretaque melle excipito, datoque ieiuno cochlearium, qđ si amplius infestetur, porrige etiã alterum. Aliud. Sinapis torrefacti, & eloti paria pondera melle despumato excipito, ac ad tusses diuturnam perfrictionẽ expertas vtitor. Aliud eiusdẽ facultatis. Sinapis, piperis cõmunis, singulorum scrupuli septẽ, mellis sextarii quatuor. Hæc cõtundito, deinde melle emollito in vnitatẽ cogito, fingitoq; pilulas, mane & vesperi exhibeto. Valẽs est medicamẽtũ, & præstãtissimũ, vt ꝓpterea ipsum a Deo datũ esse, sermõe sit celebratũ. Aliud. Costi vn. cardamoni, castorei, opopanaci, singuloꝝ drach. duæ, croci, galbani, piperis albi, singulorũ drachma, mellis quod satis est. Dia orobõ ad tussim. Theodotum medicamẽtum hoc est a deo datũ.

Datur fabæ Aegyptiæ instar ex aqua. Confert hoc etiã iis qui pus iam educere meditantur.

Aliud quod uehemẽter calefacit ex cõmentarijs Magni.

Eruorum farinæ semuncia, seminis lini torrefacti vncia, pulegii vnciæ duæ, nucum pini, altheæ radicis, hyssopi, singulorum vncia, vuarum passarum quibus acini sint exempti, vnciæ duæ, semis. Dulcis radiculæ decocto excipito, & cum fiducia etiam in febricitantibus vtitor. Aliud. Hoc ipsum similiter in signe. Nucum pini vncia, tragacanthæ vncia, palmularũ carnis vnciæ duæ, iridis vncia, amygdalarum dulcium vnciæ duæ, mellis Attici quod satis est. Excipito datoque cochleare.

Suffimen ad tußim quod ex stercore leporis paratur.

Suffimẽ ad tussim. Resinæ terebinthinæ, auripigmenti, stercoris leporini pares modos in collyrium redigito, & carbonibus abiegnis, & terebinthinis fumum excitato ad triduum. si vires pmiserint, & affectus ex omnibus {notis} apparuerit frigidissimus, atq; id quod influit, tale ad amussim existat. Nã in quibus calidus est affectus, talibus vti periculosum est.

Aliud Bechicum utile, ad impertiendum facile, & ad eruenta sputa, spirandique difficultatẽ efficax.

Bechicũ ad cruẽta sputa. Iridis Illyricæ drachmæ quatuordecim, myrrhæ Troglodytidis drachmæ duæ, styracis calamitis vncia vuarum passarum acinis purgatarũ drachmæ octo. Cum fiducia vtitor fabæ Aegyptiæ magnitudinem exhibens.

Aliud suffimen.

Suffimẽ ad cruẽta sputa. Thuris, sandarachæ, medullæ ceruinæ, paria pondera. Omnia læuigata in pastillos cogito, & per infundibulũ dies tres suffito, seruatoque ægrum domi, odorata ei adhibens, recte autem facies, si primo die ter suffitum excites, secũdo, bis, & tertio, semel Si pastillo in panniculum conіecto fumum extites, longe præstantius hoc reddes medicamentum. Multis experimentis est probatum.

Aliud eiusdem facultatis.

Tus maſculum, maſtichen, medullam ceruinam, ſandaracham, ſtyracem, omnia pari portione ad fumum excitandum incendito, vbi prius vinum merum propinaueris.

Paſtillus fumo excitando idoneus, quo utor ad ueteres frigidoſque affectus.

Dauci, cardamomi, ſinapis, abrotani, ſandarachæ, omnium pares portiones ſumito, ac cum fiducia per infundibulum vtitor:

Bechicum antidotum ad frigidos affectus ſaluberrimum.

Piperis, baccarum lauri, thymi, ſingulorum vncia, mellis quod ſufficit. Dantur duo coclearia mane.

Bechicum ualde bonum.

Bechicũ ad frigidos affect⁹.

Pulegii, maſtichæ, ſingulorum drachmæ quatuor, piperis drachmæ duæ, mellis deſpumati quod ſatis eſt.

Aliud benefaciens præſertim ad tuſſes uetuſtas.

Bechicũ ad tuſſes vetuſtas.

Marrubii ſucci libram, olei omphacini libram, mixta ꝑ viribus dato, valet etiam inſigniter ad ſputa cruẽta. Aliud. Vbi porrorum ſucco admiſcueris mellis deſpumati librã, dulcis rediculæ ſucci, hyſſopi, ſingulorũ vncias duas, amygdalarum expurgatarum vncias duas, & ſemiſſem, piſtaceorum purorum & torridorum vncias duas, nucum pini purarum, & torridarum vncias duas, ſeminis vrticæ vnciã, ſeminis lini torrefacti ſemunciam. Valet ad tuſsientes, & præſertim iis qui viſcoſa educunt.

Aliud tuſsientibus & ægre ſpirantibus idoneum.

Nardum gallicam contuſam melli adiicito, & nucis auellanæ inſtar ex ea dato.

Aliud ualde egregium.

Pilulæ bechicæ

Vuæ paſſæ domeſticæ vncias duas: ſtaphidis agriæ ſcrupula duo, piperis ſcrupula quatuor. Fingito catapotia, & vtitor ad vuluæ perfrictiones.

Pilulæ Bechicæ hoc eſt, tuſsi efficaces.

Opii, ſtyracis, caſtorei, terebinthinæ, ſulphuris viui, ſingulæ vnciæ. Datur pilula vna, aut duæ, aut tres pro viribus.

His semper vti conuenit, in quibus tussis est diuturna, multasque vigilias inducit.

Ad tußim ueterem & Phtisim.

Marrubii teneri succi sextarii octo, vsque ad dimidias coquātur, deinde picis liquidæ sextarius superfūdatur, ac vbi vnitas facta fuerit, nardi Syriacæ læuigatæ vnciam adiicito, croci obolum, pompholygis Cypriæ obolū, thuris vnciā, piperis lōgi, lapidis Hæmatitis, singulorū drachmas duas. In eclegma redactum, lingendum pro viribus dato. Admodum prodest iis, qui in pulmone vlcus experiuntur, & qui per totam tussim pus excreant, item stomachi, & intestinis affectibus opitulatur. Cæterum ad eiusmodi affectus etiā superfusionibus & emplastris vti, nō est alienum, a simplicioribus primum incipiendo. Abunde auxiliatur oleum chamæmelinum, si thoraci inungatur, nūc per se, nunc anethino ei addito, adipe anserino, butyro, œsypo humido, & rutæ turionibus. Quod si vsus requirat etiā lanas sordidas ipsis imbutas pectori imponere vincit. Atq; hæc satis opitulari possunt, crassis viscosisque humoribus thoraci tussientiū infixis. Si emplastris indigeant, etiam horum scripturas exponam, quæ & ipsæ in eiusmodi affectibus variis modis sum expertus.

Emplastrum ad tussim efficax.

Terebinthinæ vnciæ sex, œsypi humidi vnciæ quinque, ceræ vnciæ duæ, alias vnciæ tres, iridis cōtusæ, vnciæ tres, olei cyprini vnciæ tres.

Aliud ualde bonum, confert etiam ægre spirantibus.

Butyri vnciæ sex, adipis anserini vncia, adipis taurini vnciæ sex, œsypi vnciæ quatuor, galbani vnciæ quatuor, opopanacis vnciæ quinq;, castorei vnciæ tres, ceræ vnciæ sex, euphorbii vnciæ quinq;, adipis suilli veteris vnciæ duæ. In emplastri formam redacta thoraci imponito. Bene facit etiam emplastrum Peganera, & Anethine, & quod a baccis lauri Diadaphnidon Græcis dicitur.

Catapotia ad tussim.

Styracis, opii, myrrhæ, ſingulorum ſemuncia, opobalſa mi, croci, vtriuſque drachmæ duæ Fingito catapotia ad ma gnitudinem erui, dormituro deglutienda dato. Aliud. Gingiberis vncia, piperis albi vnc. galbani, caſtorei, croci, opii, ſingulorum vncia: ſtyracis ſemũcia. Fingito catapotia eruo rum inſtar, & dormituro exhibeto. Cata-po. ad tuſsim.

FINIS LIBRI QVINTI.

CAPITA LIBRI SEXTI & appendices.

CAP. I.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER SEXTVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Pleuritide, Caput I.

Leuritidem voco, quæ ꝓprie Pleuritis eſt, non.n. oĩs lateris dolor, Pleuritis nominatur. Nã quæ proprie Pleuritis exiſtit, mem branæ coſtas ſuccingentis inflammatio eſt, vnde etiam febrim inducit acutam, vtpote corde vicino, & conſortii lege cõdoleſcẽte. Si igitur febrim acutã, ſpirãdi difficultatẽ, dolorẽ pũctoriũ, & tuſsim depræhenderis, tunc illũ exquiſitæ Pleuriticũ eſſe dicito, cui oĩa hæc acciderint. Febricitãt aũt ſpirãtque difficulter etiã qui iecoris inflammatione laborãt: latere diſtẽduntur, indoleſcunt, & ex conſenſu tuſsiunt, verum pũctionẽ non ita percipiunt, neque pulſus duritiem habent. Pleuritis vera

Quomodo Pleuritici ab Hepaticis discernantur.

Differētia Pleuriticoꝝ & Hepaticoꝝ

Discernes autē eos tum peculiari dolore, tum pulsibus potissimum Etenim Pleuritici pulsum habēt, qui serræ mo do tactum secet, & durum, iecore aūt affecti, nequaquā, sicut nec qui pulmone laborant, ob particularum mollitiē nihil tale possident, imo neque tusses Pleuriticis, & Iocino rosis similes existunt. Etenim Pleuritici, & tussi vehemētio re premuntur, & statim excreant, tēporis aūt processu, om nia deinde colorata expuunt, quod etiam humorem, qui inflāmationem pepererit, indicat. Nam rubrum cū est, san guinem humorem notat, quemadmodum etiā omne sub flauum, biliosum: album viscosumque, pituitosum, atque melancholicum testatur. At Hepatici irritantur quidem ad tussim, sed nihil excreant. Scire autem te volo, etiam Pleu riticos nonnullos tussire, & nihil emoliri: verū hinc non cē sere omnino eum esse Hepaticū oportet, qui tussit quidē, non autem excreat. Nam Pleuritis quoque contumax cō coctuque difficilis esse potest, quæ maxime etiam periculo sa existit. Iam inflammatio quoque inferius in mēdacibus costis subsistere potest, vt nihil ad thoracem pertingat, quē admodum etiam inflamatio externa. Nihil enim in hoc af fectu excreatur, sed magna ex parte, nisi humores, qui inflammationem excitarunt, fuerint discussi, in abscessum cōuertuntur, rarumque est. Animum igitur aduerte simul omnibus, & faciei colori. Pallidi nanque sunt plurimum ie core affecti, quod Pleuriticis non adeo accidere consueuit. Hoc sane modo Pleuritici internoscendi sunt.

Curatio Pleuriticorum.

Pleuriticorū curatio

Cæterum curare ipsos oportet, ad vires, & naturam ipsam morbi respiciendo. Si nanque sanguineum esse, qui inflammationem fecerit humorem, indicia suggerunt, ad venæ sectionē venito, præsertim si in supernis partibus cōstiterit, vt iugulum quoque detrahat vehemēter. Si nihil horū fuerit, sed etiam dolor imam septi transuersi regionē affligat, aluum purgare cōuenit, vt Diuinissimus Hippocrates

nos docuit. Ne igitur temere sanguinem dimittas, neque purges, vt vulgo faciunt, nisi exquisite didiceris humorē, qui inflammationē pepererit, copiosum esse & in toto corpore superare. Etenim cum alia quoque multa copiā tibi indicabunt, tum vero maxime fomentum, quod loco admouetur. Si igitur fomentorum, & sacculorum vsu dolor moderatior euadit, vt etiam æger manifesto recreationē sentiat copiam non esse intelligito, ac cum fiducia fomento vtitor, & auxilia parti inducito. discuties enim id quod offendit, quodque inflammationem excitarit. Quod si nihil horum euenerit, sed dolor magis præterquam quod nihil cedit, adhuc etiam validior appareat, cōstat copiam existere, quam particulæ incalescentes ad se attrahunt. Hoc igit vbi manifestū fuerit, ne differas, sed potius nulla mora interposita, vacuationem adhibeas, qualemcunq; ex his quæ superius commemorauimus, expedire suspiceris. Vulgares autem nostri temporis medici cauent, ne Pleuriticū aliquando purgent, ad sanguinis autem missionem tanquā inculpatam & tutiorem confugiunt. Verum sciendum est Plærosque, præsertim in quibus non adeo magna sanguinis copia in venis superare videatur, iuuisse, locum acutissimo scalpello probe scarificasse. Conuenit autem cucurbitula quoque post cutem incisam vti, vt quod in ea contine tur, ex alto extrahatur, atque hoc facto mirari licet, quo modo inde etiam dolor, qualiscunq; fuerit, licet vehementissimus, conquieuerit, vt neque fomento, neque alio præsidio indiguerit. Hoc medici priuatique omnes vsi sunt, lōga id experientia edocti, & iuuant. Commodius autem est & tutius, in quibus parua copia est euacuanda, hac vti curatione, vtpote validissima, atque in omnibus auxiliis sic agere præstat. vtitor autem fomentis humori superanti familiaribus. Si nanque sanguineus fuerit, iis quæ discutiunt siccantq;, ita vt non calefaciant admodū, quale est ex milliis fomentum. sin autem biliosum, spōgiis ex aqua calente solis cū herba chamæmelo, vtēdum, quod si pituitosior fuerit ex sale, & foliis lauri. aut eruis torrefactis, aut { la-

Fomenta copiā in Pleuriticis indicans.

nis } oleo anethino imbutis, sin melancholicus abũdet, fomento potius ex furfuribus in iure chamæmeli decoctis. Hoc fomentum excellentissimum est, & prope ad omnẽ dolorem conuenit. Nam licet ipsum etiam calidius efficere admiscendo, si vsus postulet, amplius, vel altheam, vel anethinum oleum loco chamæmeli, & intendere ipsum, item lenire quomodocunque velis, pro affectus propositi ratione. At fomenta ex posca, & præcipue que rodens aliquid continent, vehementer auersor, siquidẽ materiam repellunt quæ autẽ valde sunt acria, inflammatis fluxionem excitãt. Ceratis ex adipibus, & fomẽtis lenibus admodũ, quatenus licet, inter initia potissimum vtitor. vbi vero concoctio apparuerit, nihil nocebis, si etiam emplastro calefaciente vtaris, quale est quod ex melle paratur, per se, & cum adipe suillo adhibitum. Similiter etiam Peganera dictum intestinos affectus admodum discutit, & per se, & alicui horum admixtum. Bibant omnium maxime aquosam modum mulsam, nullum enim aliud auxilium ita Pleuriticis accommodatum inuenias. At si febris vehemens admodum fuerit, ne sic quidem, si valde sit aquosa quicquam nocebit. Similiter autem loco mulsæ, vtitor apomelite, quem admodum etiam mulsa, paulum, quotiescũq; æger grauiter tollerat excreationem, tepidum ex eo superforbere præcipiens. Quod si magis rursus in sputo educendo laboret, vtitor etiam oxymelite, præsertim quod marrubium habeat incoctum. Fugito autem Diacodyon, & Philoniũ, aut aliud quoddam leniens medicamentum. Maxima nam que pericula inducunt, dum omnia humores eductioni cõtumaces reddunt, prӕterquam quod etiam vires posternant, reddantque emortuas. Sin autem dolor vehemens, & intollerabilis vrgeat, vel etiam vigiliæ multæ viribus robustis torqueant prædictis vti alienum non est, vt vires ipsæ nimis vigiliis periclitantes recolligantur. Sin imbecillitas viriũ fuerit, vitato prorsus torporis inducẽdi efficacia.

Pegane ra.

Mulsa aquosa pleuriticis.

De uictu.

Cibo vtatur cremore Ptisanæ largiter decocto, donec

id quod flatuosum ē, deposuerit. Nihil enim probe coctus fuerit, præcordia ipsa quoq; inflat, quemadmodum etiam alia legumina. Quod si humor ægre educatur, amygdala purgata, læuigataque ptisanæ incoquenda cōmisceto. Tūc enim humor qui in thoracem fertur, magis eductioni parebit. Sin autem æger { non } vehementer admodum febriciter, & inflammationis feruor cessasse videatur, cum fiducia etiam vrticæ semen cum hyssopo simul ptisanæ incoquendum adiicito. Nam hæc, crassiora, & viscosa magis recrementa largius extenuare possunt, cremorem autem amygdalarum per se exhibito, paulum ei mellis adiiciens. Commodius est manè ptisanæ cremorem, vesperi amygdalarum succum offerre. At si vires imbecilliores appareāt panis quoque puri micas ex apomelite, aut hydromelo, aut hydrosato porriges. Nam quod Cyberiacum vocatur, vitabis, vt qđ febres irritet, & caput feriat, vt etiam faciat deliria. Multo satius esset, si vires admodū imbecillæ videantur, paulum Cnidii vini dare, aut hydromelū, quod a Cybere affertur. Sin autem micæ panis ægro sint ingratæ, dulces potiones sunt assumendæ, & iusculum, qđ sine oleo parat, ex sola gallina, & modicis panis micis, si vires infirmæ sint, & æger cibum fastidiat. Assumat etiā pisciculum, ꝑsertim turdū, viriū ratione habita, est autē piscis & tener, & humidus cōcoctu facilis, & si forte ipsum ptisanam marinam nomines, non erraueris, adeo recrementi expers ē alimentū, qđ ex ea capitur. Pectines autem dictos, ac omnia testacea cute prædita fugito, vt crassi succi, & sputi eductionē vehemēter impediētia. Similiter etiā olera vitabis, nisi lingua scabra, siticulosaq; & febris ingēs appareat, tūc enim absurdum nō est, aut maluæ, aut intybi decoctū exhibere. Similiter & malū dulce dari debet, malum autē punicum & quodcunq; astringens fuerit, ceu thoraci inimica repudiato. Itē frigidum, si quod actione existat, fructusq; pomaceo vitato. Tepidam vero exibeto, & non, vt vulgo biliosam ipsam esse putato, quippe hoc ridiculum existit. Accusant manifesto Hippocratem, ignorantes quomo

Pleuriticorū victus.

sentur ptisanæ cremorem, & non libẽter capiant, alio quo
que vtentur præsertim auenato. Vim enim quæ humores
ex thorace & pulmone purget, & educat haud minorem
quam ptisana, si non etiam aliquanto ampliorem obtinet.
Tepida vero his idonea est, eo quod humoris siccitatẽ hu
mectet, item apomeli, magisque mulsa, & in summa quod
cunque humectat, ita vt neque refrigeret, aut calefaciat ve
hemẽter, sed abstersorium quippiam obtineat. Nihil enim
commodius est Pleuriticis, quam medicamẽtum, quod hu
mectare simul & abstergere potest. Sin autem id quod ex
puitur, viscosum, pituitosumque fuerit, vt ob id ægre edu
catur, idque magna tussi, in his decocto ex iride, & dulci
radicula, nec non eo quod ex marrubio fit, & oxymelite,
adhæc mulsa vtendum est, ægri virium, & eius quod ex-
creatur, educiturque, copiæ, & facultatis ratione habita.

Auenatum quid præstat.

De purgatione.

Pleuritici purgãdi.

Aluus non modo clysteriis, sed etiam medicamentis ad
eam molliendam efficacibus subducẽda est, si corpus vitio
sis quoque scatere succis & recrementis plenum appareat,
vt hinc etiam dolor, antequam auxilia sint admota, inten
datur magis quam decrescat, & circa imas particulas cru-
ciatus excitetur. Fieri autem debet purgatio, si corpus bi-
liosum fuerit, ex lachryma scammoniæ, neque enim cali-
da est admodum, sicut alia purgantia. Dari autem debet
modicum, ex ea, & paulatim, vires & materiæ redundan-
tis quantitatem obseruando. Quod si biliosum nõ sit, sed
pituitosum potius, tunc illis vti conuenit, quibus Diuinis-
simus Hippocrates pcepit, aut peplio, aut veratro nigro,
interim puluerem ex ptisanæ cremore exhibendo, vt etiã
nos subinde fecimus. Compositio ipsius in hunc modum
habet. Veratri nigri sine medulla drachmæ quatuor, scam
moniæ drachma, gummi drachma, brassicæ succo excipi-
to fingitoque catapotia, quæ ciceris magnitudinẽ habeãt.
Pueris dato pillulas quinque robustis septem ætate vigen
tibus quindecim, mulieribus vndecim. Scire autem opor-

tet, hæc etiam lippitudine, & regio morbo laborantibus exhiberi, ac benefacere, ita vt stomachum omnino nō subuertant. Danda autem ea sunt a cibo potius Ita nanque citra noxam molestamque purgationem molientur.

FINIS LIBRI SEXTI.

CAPITA LIBRI SEPTIMI. & appendices.

Curatio pituitæ ſtomacho affixæ, & nauſeam excitãtis

Curatio ſeroſi tenuiſque humoris ſtomacho infixi.

CAP. 14.

De inflammatione ſtomachi.

De medicamẽtis, quæ extrinſecus imponuntur, epithemata vocant. Galenicũ.

Aliud quod idem præſtare poteſt.

Copia ad ſtomachi duritiẽ.

Aliud malagma bonum, ad ſtomachi duritiẽ, fluxionem, & dolorem faciens, vt æger tribus horis eo leueť ſentiatque manifeſto adiumentum, habet autem eius ſcriptura hoc pacto.

De iis qui inflammationem a frigido humore experiuntur.

De medicamento Diamelilotu & Hyeratico.

Aliud malagma Polyarchium, prodeſt Peripneumonicis, Iecoroſis, Hydropicis, Lienoſis, Nephriticis, veſicæ & vuluæ affectibus, & omni neruorum dolori.

Aliud epithema ad dolorem ſtomachi.

Ad omnem ſtomachi inflammationem, duritiem, & præſertim in quibus perfrictio, & Hydropicus affectus incipit, in ſumma in quibus inflantur præcordia.

Illitus ſtomachi, & vnguẽtum ad frigidam intemperiem Marciatum.

Compoſitio Marciati generoſi.

Vnguẽtum Myrocopon.

Ad ſtomachum perfrictionem expertũ intinctus, qui Embamma Græcis dicitur.

De antidotis ſtomachicis, paſtillus Amazonum.

De curatione.

CAP. 15.

De ſingultu.

Oxymelitis confectio.

CAP. 16.

De Cholera,

Curatio eorum qui ex copia ciborum cruditate laborarunt incideruntque Choleram.

Curatio Choleræ ex vitiato ſtomacho prouenientis.

De victu.

De vnctione.

De epiplaſmatis.

De epithematis.

Epithema Dia œnantes laudatisſimum

Epithema quod ex malis conſtat Dia melon dictum.

CAP 17.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER SEPTIMVS IOANNE, GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De sanguinis reiectione. Caput I.

HAVD Noui an alius æque difficilis sit affectus, vt sanguinis excreatio. Non enim ipsa per se, dum immoderatam vacuationem inducit, vitam adimere consueuit, sed pessimorum longorumque morborũ magna ex parte causa redditur. Quare incumbendũ est, vt vitium hoc prius internoscamus, vñ cām traxerit, & quo in loco inciderit, atque ita curationẽ tentemus, neq; eã differamus. Quippe mora & dilatatio cum in omnibus morbis nociua est, tum vero magis in sanguinis eductione plurimum nocet. Scire igitur hoc ante omnia conuenit, sanguinis reiectionem tribus de causis palam excitari vasorum ruptura, erosione, & cum ora illorum adaperiuntur, cognosces autem singulos dolores hoc pacto. Sanguinis reiectio.

Quomodo sanguinis reiectionem ex uasorum, ruptura fieri depræhendamus.

Sãguis ex vasis ruptura

Qui igitur ex ruptura sanguinis reiectionem, experti sunt primum sane inde cognoscere poteris, quod causa aliqua primaria antecesserit, vtpote aut vox violenta, aut casus, aut ictus vehemens, aut si pondus aliquod grauæ æger sustinuerit, aut etiam in vehementi frigore versatus sit, aut copiam sanguinis congregarit, aut flatus multi cũ distenderint, hæc enim frequenter vasorum rupturam in particulis excitare abunde possunt.

Sãguis eso vase erumpens.

Signa reiectionis sanguinis, quæ exeso uase accidit.

At quæ sanguinis reiectiones exeso vase eueniunt, Diabrosin Græci vocãt, primum sane inde cognosces, quod excreationes paucæ fiant, deinde cum vasa magis exeduntur, multus simul vacuet, postea vero, & quod præcesserit aut distillatio, aut salsorum, & valde acrium esus, aut tristitia immoderata, aut inedia. Quod si etiam cum sanguine carnosæ quædam particulæ, siue membranosæ permixtæ appareãt, sine dubio sanguinis reiectionem particulis, quæ respirationi seruiunt, exesis fieri existimandum est.

Sãguis vase adaproeffluens.

Si sanguis ore uasis patefacto erumpit.

Sin autem ore vasis adaperto sanguinis exputio euenerit, primum sane inde notatur, quod nihil præcesserit, vt cũ vasis exesis sanguinis reiicitur, fieri diximus sed potius humidioris calidiorisque victus, & frequentium balneorum abusus item ex eo quod æger in calidioribus ædificiis præter consuetudinem, aut loco calidiore immoratus fuerit. Nam si horum { prædictorum } aliquod adfuerit, sputumq; sanguinis modicum, & paulatim fiat, sanguinis cursum patefacto vasorum ore accidisse cognoscito. Hac igit ratione causam vnde sanguinis eductio initium traxerit, internoscere potueris, locum vero vnde profluit, in hunc modum notabis.

Quomodo locus affectus cognoscatur.

Si quidem sanguis multus, & vniuersus vnaq; vice eductus fuerit, subflauus magis, spumosusque, & citra dolorẽ his, indiciis ex pulmone reiectionẽ eius fieri noscẽdũ est.

Signa, cum ex thorace effertur.

Quod si dolor aliquis circa thoracẽ oriatur, neque exiẽs sanguinis flauus fuerit neque copiosus admodũ, & vniuersus feratur thoracem affectum esse putabimus. Effertur autem sanguis ad superiora per pulmonem, quemadmodũ in suppuratis, quibus inter thoracem & pulmonẽ ꝯtinet. Sãguis ex thorace.

Signa cum ex faucibus erumpit.

Cognosces autem non ex infernis partibus, sed ex faucibus, & arteria reiici, si excreando solum ægri, & valide tussiendo expuant quemadmodum rursus ex ore reiici testatur, si spuendo solum, & ex gula euomendo, non tussiẽdo neque screando effertur. Ita igitur causam vnde sanguinis fiat eductio, & locos affectos internoscere licet, deinceps autem de curatione ipsorum tractare nos oportet. Sãguis ex faucibus.

Curatio reiectionis sanguinis quæ propter rupturam accidit.

Cum igitur sanguis ob rupturam vasorum sursum erupit, vena cubiti omni modo secari debet, vacuatio autẽ non vna vice, verum duabus tribusue horis interpositis tẽtari, præsertim si primaria causa, sanguinis copia fuerit, aut spiritus multi, & flatulenti collectio. Sin autem ætas quoꝗ ægri floreat, & vires appareant robustæ, cum fiducia plus sanguinis auferendum est. Iuuat ipsos nihil minus etiam ex imis corporis partibus sanguinis detractio. Noui autẽ ego me cum venæ cubiti in conspectum nõ venissent etiam ex venis in talo sectis sanguinem dimisisse, & multo magis profecisse. Nam materiæ ad longinquiores partes prouocatio, firmiorum multo reuulsionem efficit. Sanguine detracto ægrum conquiescere cogito, compelitoque, ne magnam respirationem edat, vbi vero respirauerit, aquosam poscam ipsi supersorbere præcipito. Etenim simul cum vomitu accidit, vt & sanguis grumi dissoluti eiiciantur, & magnum illius { ex partibur iam commemoratis } profluuium cursusque impediatur. Reiectionis sputiob rupturã curõ

De Cibo.

Victus sangui-ne reii-ciētibus aptus.

Sit autē omnis cibus, qui & leuiter astringat mediocrē obturandi vim habeat. Cremor igitur halycæ, aut ptisanæ his est idoneus. longe autem melior, valentiorque erit for bitio, si amyli frumentacei, & mali cotonei paulum cremo ribus simul incoquas. Hoc nanque & obturabit magis, & leuiter astringere poterit, quod etiam maxime in iis requi rimus, qui ob rupturam vasorum sanguinem expuunt In opia vero ptisanæ, etiam eo vtantur, qui apud Romanos vocatur Farris cremor, vel eoqui ex similagine ipsa valen ter decocta factus ē. Item micæ panis tepida aqua imbutæ & ouorū lutea. si quid aliud, his sunt accōmoda. At neque sorbitiones, neq; aliorū ciborū quippiā calidū offerre cōue nit, sed omnia potius sint tēperata, & ad frigidius declinan tia. Itē placenta suminalis, non alienus his cibus est, sed & ipsa opitulari potest, si absque sale & multo oleo confecta fuerit. Ex oleribus assumant ægri maluā, antea citra salem probe elotā, itē lactucā decoctā, in poscā aquosam ipsam intingētes, similiter & intybū, & portulaca. Horū in opia post septimum diem etiā gallinas non admodū pingues su mant, quin & perdicū, attagenarūq; pectora comedāt, nec non gallorum testiculos. Etenim præterquam quod valen ter breui tempore nutriant, augeantque vires, adhuc etiā læuigandi obturandique facultatem obtinent. Quod si vē ter copiosiora excernat, assi quoque citra salem sumātur. Sic namque comesti ventrem non perturbant, cum id qđ serosum in eis est, inter assandum abiecerint, & præterea etiam suauiores redduntur. Iam anserum nō adeo veterū alæ offerantur, nec non ventriculi ouaque ipsorum abie-ctis albuminibus. Etenim cum probe nutriunt, tum obtu-randi facultatem habent, sed non ægre concoquuntur, vt quidam calumniantur. Vbi sanguis expui desierit, etiā pe des suum, & pisces saxatiles. aceto inter coquendū adiecto. offerantur, ex leguminibus ante malyca, & chidron ad-modum decocta, eaque ipsa ex longiore interuallo, & cū non vehementer ægri febricitaut. Nam vbi febris ab-est, etiam si lac simul incoctum ipsis dederis, nihil noce-

bis præſertim iis qui etiam per ſanitatem lac aſſumere cõ ſueuerunt. Ex fructibus pomaceis exhibeantur, qui modice aſtringant, vt mala præcipue cotonea decocta, pira, ſorba meſpila, & ſi admodũ ſiticuloſi fuerint ægri, etiam pepones, & cucumerum medulla, vuaq; penſillis exhiberi debet. A ficubus, bellaris, piſtaceis, maxime amygdalis, & malo punico abſtineant, raro autẽ nuces pini, & vuas paſſas ſimul aſſumant, eaque ipſa poſt ſanguinis reiectionem.

De potu.

Potui autem aqua tepida per totum morbi curriculum exhibeatur, eaque non calida, ſed temperata quemadmodum etiam dicetur. Quod ſi diu tepidæ potioni inſiſtere nequeãt imbecilli ſe ventriculi os habere dicentes, concedendũ ipſis etiam paulum omphacomelitis, aut hydroroſati, aut hydromeli ex cotoneis, ſemel, aut bis aſſumere, in aliis horis rurſus tepidam, aut poſcam aquoſam.

Pot⁹ ſãguinẽ reiicienti bus idoneus.

De medicamentis.

Talis ſane eſt victus ratio, adhibeantur autem ipſis auxilia, præſertim iis qui exquiſitum obſeruare nequeũt, ac primum ſimplicioribus vtẽdum, deinde etiam valentibus ſi opus fuerit, & vt abſolute dicam remedia pro affectus magnitudine, & ægri viribus metiemur, atque, ita eis exhibebimus. Sunt porro medicamenta eiuſmodi, quæ & rõ, & experientia conteſtantur. Habent in hunc modum Symphyti radicum decoctum ſanguinis ex ruptura vaſis reiectiones cohibet. Portulacæ ſuccus epotus, præſtantisſimũ eſt, & efficax remedium. q̃ ſi herbam ipſam aſſumere ſuſtineant, ita quoque adiuuantur. Adhæc rubi fructus, quercus ✲ flos, & liber qui cortici ſubeſt, & tunica glandis puta mini ſubiecta. At propter potionis eius aſperitatẽ ne ſubſtantiam quidẽ ipſam aſſumere, ſed illius ex aqua potius decocti ius ꝓpinare vincit. Rhus ipſe quoq; valde cõducit. Lẽtiſci tenerorũ foliorũ ſuccus, admodũ cõmendatur. Polygonii ſuccus, nõ modo ad ſanguinis ex ruptura fluore, ſed

Medicamẽta ad ſanguiuis reiectionẽ.

etiam ad omnes, propemodum, & per se, & cum Lemnia terra quam sigillum dicunt, insigniter prodest. Samia quoque terra quæ aster dicit, aduersus omnes sanguinis reiectiones, aut cum aliquo prædicto decocto potu conducit. Porri succus cum portulacæ succo æquali modo, & aceti modico, potus, sanguinis ex ruptura fluxiones pulchre cohibet. His igitur, eorumque similibus ad sanguinis reiectionem idoneis vtendum est verum commodissimum est ea ante sanguinis eductionem, & post eam, non modo semel sed etiam sæpius exhiberi, & tũc potissimũ, in quibus sanguinis reiectio continue molesta negotium facessit.

De iis quæ extrinsecus admouētur.

Externa remedia ad sanguinis reiectionem.

Extrinsecus autem thoraci accommodentur etiam superfusiones per lanas ex rosaceo, aut melino, aut myrtheo cum aceti modico, aut vino austero, non nimis veteri immutentur autem crebrius Nam perseueranter impositæ, non possunt non excalfieri, atque hinc rursus sanguinis cõmotio, & irritatio quæpiam oriretur, quapropter eas mutare conuenit.

De medicamentis.

Vbi sanguis reiici desierit, dolor autem thoracem affligat, non absurdum est medicamenta applicare quæ leniũt simul, & leuiter exiccãt. Præcipue autem ad eiusmodi affectus conferunt, quæ ex metallicis, & aceto parantur, quale est tum Ambrosia, quod etiam crebro parare cõsueuimus tum quod a salicibus Diaiteon dicitur, & Barbara. Ad teneriora corpora, & quæ dura medicamenta ferre nequeunt, etiam Phœnecine, quod est Palmulatum, cum cera modica rosaceo, & aceto solutum, adhæc medicamentum quod ad Mnasseum refertur, atque ipsa iam dicta medicamenta & Barbara, & Diaiteon, si probe soluta fuerint, fiantque sic cerata, lenia & valde idonea tenerioribus imbecillioribusque corporibus erunt auxilia.

De compositis medicamentis quæ ad sanguinis ex ruptura profluuium per os sumuntur.

Quod

Quod si & dolorem vrgere contingat, & sanguinis reiectio non cessauerit, compositis etiam vtere medicamentis, quæ & sanguinis profluuio accommodari possunt dolorem lenire, vigilias tollere, & aluum citatiorẽ cohibere. Propter hoc enim medicamenta etiam multæ misturæ a veteribus inuẽta sunt, vt ad diuersos casus oboriẽtes alias aliud medicamẽtum nos quoq; applicare posimus. Cõpositio ipsorũ ita habet. Thuris vncia contusa, increta, & in tenuisimũ pollinem redacta, cochleari dato ex posca, aut decocto lentisci, aut myrti, aut lenticulæ: aut succi mali punici. Aliud: Terræ samiæ drachmæ quatuordecim, tragacanthæ drachmæ quatuordecim, amyli totidem, gũmi drachmæ duodecim, opii drachma. Ex succo plantaginis, aut polygonii exhibetur, si febris vrget, sin autem febris abest, ex posca. Datur hic pastillus non solum ad sanguinis reiectionem, sed etiã in quibus dolor vehemens thoracem affligit, & aluus citatior est, item ad alia etiam multa bene facit.

Alius pastillus ad sanguinis reiectionem.

Terræ Lemniæ quæ sphragis, hoc est sigillum, dicit, thuris, amyli, terræ quæ Aster vocatur, coralli, gummi, aluminis scisili, singulorum drachmæ quatuor, symphyti, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ tres. Succo porri excipito, fingens pastillos, qui scrupula tria singuli pendeant, datoq; ægris, respiciens non modo affectum, sed etiam ad vires. Dissoluito autẽ pastillũ, aut ex posca, aut symphyti rubiue decocto. Hoc medicamentum est ad sanguinem reprimendum, admodum vsu probatum, ipsoq; cũ fiducia ad implicatos affectus vti conuenit. Aliud. Valde bonum gummi, acaciæ, singulæ vnciæ, aluminis vnciæ quatuor, decocto cotoneorum excipito, fingitoq; catapotia, & sub lingua tenẽda dato. Hoc potisimum cõfert ad eos, qui sanguinem ex faucibus, & aspera arteria reiiciunt. Sin autẽ hoc læuigatũ iis etiam qui ex thorace & pulmone sanguinẽ reiiciũt, exhibeas, nihil minus auxilii conferre ipsis potest.

Si exeso vase reiicitur sanguis cu ratio.

Cum sanguis exeso uase reiicitur.

Quod si reiectionem sanguinis vase exeso fieri, ex quibuscũque tandem partibus, vel pulmone, vel thorace, vel faucibus contingat, non amplius medicamentis, aut cibis astringentibus admodũ, aut acidis, sed potius iis qui cõtemperare, mutare, & alterare humoris, qui erosionem excitarit, acrimoniam possunt. Vitanda autem est sanguinis missio, nam magna ex parte corpus eorum, qui sic ex erosione sanguinem reddunt, gracile, persiccũ & habitum eius assamentorum similem, huicque vitio, nec non Phtisico affectui opportunum depræhendes. De cibo.

Hos ptisana potius alere conuenit, quæ grana quocꝫ habeat: similiter etiã halyca, cui nihil adsit, aut salsum, aut acidum, imo nulla alia tenuis qualitas, sed econtrario, quæ magis implentem obturantẽcꝫ ipsam reddere queant, vt amylum frumentaceum, aut malua. Quod si ægri non febricitent, & lac, & tragacantha dabitur. Ex oleribus edant, quæ refrigerare, & humectare solent, vt intybum, troxymum, lactucam, & maluam. A septimo die iis qui infirmas habent vires, etiam ex gallinis, præsertim cohortalibus, pectora citra salem offerre expedit. Rarum siquidem est, non etiam calorem iis oboriri, qui sanguinẽ vase exeso expuent, præcipue qui fluxionis originem ex tristitia, aut curis quibusdã, aut inedia, & labore ampliore, aut vigiliis, aut distillatione tenui & acri habuerunt. Si. n. horum aliquod præcesserit, non modo gallinæ, sed etiam vuluula & omazum his conueniunt, itẽ pisces dura carne præditi, & Isicium ex ipsis paratum: similiter astaci quoque bis in alia atcꝫ alia aqua cocti: itẽ pedes suilli cocti, & omnia summatim: quæ humoris thoraci, & pulmoni influentis acrimoniã obtundere, & crassiorem efficere possunt. Quapropter his etiam pomacei fructus humectare potentes, dandi sunt, vt peponũ cacro, vua pensilis, mala non astringentia. A cucumeribus autem omnino abstineant.

Quid agendum sit in iis, qui sanguinem ob acris humoris destillationem expuunt.

Prospiciendum etiã capiti est, præsertim vbi acris influxus sanguinis reiectionem pepererit. Fieri enim nequit, vt tussis desinat, aut affectæ particulæ nõ exedantur, nisi acris tenuisq; ex capite influxus cessauerit, id quod probe fiet, si quæ refrigerare & humectare possũt, capiti admouerimus. Ita nãq; calor ipsius desinit, vt etiam acria recremẽta in subiectas partes defluere nequeãt. Cum enim ipsum adeo frigidam intemperiem obtineat, tam acre & calidum influere, & respirationis vas, aut particulam aliquam exulcerare nequit. Iniiciatur itaque his in caput rosaceum, & per se, & cum frigida aqua modica, quo in altum penetret, finiet autem calorem, qui ex inferioribus materiem elicit, attrahit, & gurgulioni, thoraci, & pulmoni trãsmittit. Ad balneum ægri ducendi sunt, cum hoc agendum est, rosaceumq;, vel oxyrrhodinum frigidum superfundẽdum, & in sono etiã si maxime calidum esse cõtigerit, frigida aqua pro ratione intemperiei superãtis capiti superiniicere moderate oportet. Verum hoc agere conuenit, in quibus sanguinem e capite deferri cõsiderauerimus, item in quibus sanguinis sputum ex gingiuis ob humorem acrem excedentem accidit. Hi ipsi admonendi sunt, vt in ore cõtineant rosaceum, aut lentiscinum, aut poscam: item collutionibus vtantur ex alterco, & radice solani, aut semperuiuo, aut rosis, aut hydrorosato, & horum similibus. Ego itaque in hunc modũ curandos esse censeo, qui destillatione ob calidam intemperiem laborant, & sanguinem expuunt, quod humor qui e thorace fertur, acris sit, & erodens. Miror autem quomodo Dininissimus Galenus nullo humectante, & refrigerante medicamento vsus sit, sed contra statim ab initio siccantibus, & calefacientibus, etsi causam reiectionis, quæ ob erosionem fit, accurate nouerit. Si igitur hæc ita hñt, an nõ etiam præstaret efficienti causæ resistere, & potius humectantibus refrigerãtibusq; statim inter initia vti? deinde ita si copiam quoq; vitiosi humoris esse suspicetur, vacuare p ea quæ acribus, & biliosis recrementis purgandis sunt ido-

Sanguis ex acri Catharro profluens.

Galen. notat.

nea,& non adhuc intemperatum caput reddere,& ea quæ in thorace sunt,acriora efficere,tum Theriaca, tũ Thapsia, tum columbarũ stercore,& balneis siccis vsum,vt ne paucissimum quidem oleum capiti iniici permittat, neque corpori?Hæc enim omnia acrem qualitatem adaugent, & erosionem magis intendunt quam curent.Nam quæ contẽperare,& lenire possunt,immoderationemq; rodendi,& exedẽdi particulas prohibere,etiam tussim mitigare poterũt, atque omne temperatum cõseruare.Quid autem corpori quam hoc,est præstantius?vbi nanque temperatum totum euaserit,& acrimoniam influxus abiecerit,etiam iis quæ celerrime erosionem lenire possunt,modice siccantibus,& ad cicatricem ducentibus vti licet.Ego sane noui frequẽter me sine Theriaca aliisque præciosis antidotis multos curasse,lenibus vsum medicamentis,& præsertim lapide Hæmatite. Vsus autem eo sum in his,qui largius sanguinem reiiciebãt cum succo mali punici,& granis,vel cum succo polygonii, in quibus autem sanguis non copiose euacuabatur, etiã ex aqua sola tepida.At læuigare ipsum curiose oportet, vt in tenuissimum puluerem redigatur,sitque aereus, & vẽto ꝑsimilis.Dedi ex eo scrupula quatuor,& paulo amplius minusue.Exhibui etiam iis,qui pus expuere inceperant,ac mirum est,quomodo vlcus exiccarit sanaueritque,vt nõ amplius pus generaretur,nequæ æger a tussi infestaretur. Spectaui autem & alium quẽdã ex his quibus vas exesum erat non modo particulas quasdam ex faucibus, sed etiam asperam arteriam expuẽtem,ac mirum,quomodo in hoc quoque lapis hic maximam efficaciam indicauerit. Nam & hic curatus est,nobis non admodum etiam sperantibus. Exhibui autem ægro potui medicamencum frequentius, vt cõmodius distribueret.Quare cum crebro ipsum bibisset, tãdem sumere ipsum fastidiuit.Excogitaui autem huiusmodi rationem,redactum in tenuissimũ puluerem panniculo lineo imposui,& diligenter ipsum vndiquaque constrictum, colligatumq; in poculo,quod vinum odoratum modicum haberet,suspendere permisi,idque per totam noctem iam

Lapis hæmatites.

Reiectio sanguinis curata sæpius. Hæmatite.

inde ab ipso vespero, extraxi autem tenuē aereamq; eius partem, vt æger solam vini qualitatem perciperet. Ex hoc bibere, quantum mane libenter habebat, ei præcepi, atque hoc sane agendo, bibendoque continue sanitatem recepit. Hoc autem morbo liberatus, idem præseruationis causa facere pergebat, bibebatque donec etiam corpore probe p̄mutato, consueta agendo viribus se constare sentiret. Hæc de lapide Hematite hactenus a me visa, & vsu comprobata conscripsi, item quod medicamenta calefacientia, vel siccantia, & acriora iis, qui sanguinem, aut pus ex destillatione p̄pter calidam intemperiem expuunt, offerre non oporteat, sed lenibus potius medicamentis ad curandos eos sit vtendum. Quod si Hæmatitis lapis alicui non suppetat, vtat̄ Armenia bolo præstantissima, aut Samia terra, aut Lemnia, quæ sphragis, hoc est, sigillū dicitur, si sit germana. Qui n. nunc lutum macerant, deinde pastillos formant, tanquam Lemniam sphragidem medicis exhibēt. Hi autem successu eius frustrati, antiquos tanquam de eo mentitos accusant. Sunt & alia medicamenta simplicia, & composita, quibus ii curiose vti debēt, qui siccā, & acrem qualitatem sustinent. Quamuis enim tantum non possunt opitulari, quantū Hæmatitis, tamen erosionem adhuc latius serpere nō permittunt. Porro exhibeas etiam ægro illa, vt longiore tempóre viuere posit, qui nō admodum a morbo afflictus sit, & debilitatus. Quin nec hoc exiguū beneficium est, robur aliquod ægro accommodare, & ne quid deterius experiatur. Quid igitur dixerit aliquis, quando medicamento ex viperis vteudum erit? Pronunciamus igitur manifesto illis recte exhiberi, quos ob frigidam intemperiem nō autem salsam qualitatem præpollentem destillatio infestat, & id quod influit, frigidum, pituitosum, non autem salsum apparet. In his enim Theriaca etiam vti præseruationis gratia alienum non est, item iis quæ extrinsecus exasperare, & vellere cutem, siccareque possunt, vt ne particulæ fluxionē experiūtes, validamque adferentes tussim, interdum rupturā quoque pariāt. Ego itaque noui me cuidam taliū, qui eiusmodi

Bol[9] armen[9].

Terra Lēnia,

Theriaca quando vtēdū in reiectiōe sanguis

fluxionem in thorace etiam ex frigida intemperie sustinerent, candenti quoq; ferro in capite vti præcepisse, ac cum æger id prompte fecisset, mirũ, quomodo omnia simul cessauerint, & copia quæ influebat, humida, & tussis. In posterũ vero æger a fluxionibus in thoracem liber, ac immunis permansit. His sunt aquæ calidæ naturales vtilissimæ, quẽadmodum etiam illis, qui ex calida intemperie destillationem sustinent, aduersæ, & omnia, vt prædictũ est, quæ calefaciunt & desiccant. Præcaueant aũt omnes, qui sanguinem expuerunt, vt ne rursus in eadem incitant, ambulationem largiorem, corporisq; exercitium, exclamationẽ, iracundiam copiosiorem venerem, esum apii, quod vocatur Macedonicũ, aut salsamẽtum, aut caseum veterem. Hæc enim maxime iis qui sanguinẽ exeso vase reiiciunt: inimica, quẽadmodum rursus satietas, cruditas, vinum meracũ, cibi flatulenti, indignari, põdera manibus attollere, & vẽtrem cohibere, vel cõsuetas sanguinis euacuationes oĩbus quibus ob rupturam sanguis reiicitur, aduersantur. Insolatum vero, & in calida domo conuersari, aut caput largius in aquã calidam intingere, aut inungere, aut ipsum cõtegere, illi potissimum deuitent, quibus sanguis ex naribus, aut per palatum copiosus erumpere solet. Pari modo etiam quibus ore vasis adaperto sanguis erũpit caueant balneum magis continuum, ebrietatem, & calidiores cibos. Omnes autẽ lacte vtantur, molliq; & recẽti caseo, præsertim caprillo, aut bubulo. Neq; enim medicamentũ, aut cibus, aut aliud quidpiã adeo accõmodum ipsis est, aut vtile, atq; lac. Et qui per initia solo ipso constanter longiore tempore vsi sunt, omnes in totum cõsanuerunt. Noui autem quendam, qui cũ toto anno ipsum & bibisset, & comedisset, interim cum frumentaceo aliquo, aut similagine, aut libo suminali, aut halyca, aut lente, aut panico incoquens: cũq; ita agendo a vino abstinuisset liberatus fuerit, & puris sputu, & ne postea ĩ phtisim inciderit. Tantum etiam de sanguinis reiectione dictũ a nobis sit, putoque abunde sufficere.

Aquæ naturales retrectiõi sanguĩs qñ aptæ.

Lac reiectiõi sanguis idoneum.

De purulentis. Caput II.

QVoniam vero post sanguinis reiectionē puris spu tū, magna ex parte interuentu inflāmationis ſm Hippocratis sentētiam cōmutari solet, necesse est nos cōionem orationis sequentes de inflāmatione, quæ in pulmone, & particulis respiratoriis cōstituitur, ꝑtractare. Purulenti.

Signa, cum inflammatio in pus conuertitur.

Omnia in vniuersum indicia suppurationis talia existūt: Febris vehementior q̄ antea: rigor præter rōnem & grauitatis potiꝰ q̄ doloris multi sensus. Vbi hæc tibi apparuerint, naturam materiem subiectam in pus mutare scito, & si quidem facultas efficiens robusta fuerit, etiam pus nō adeo viscosum reperietur, & vomicam tunc intra thoracem circa decimum quartum diem erumpere. Sin aūt crassius quoqꝫ pus vltra dies prædictos inuentum fuerit, & ægri vires infirmiores, etiam circa quadragesimū, aut sexagesimum, & longius vomicæ eruptio expectāda est. Summatim pro copia, & qualitate materiæ, ægriqꝫ viribus vomicæ eruptionē futuram expectato. Et si quidem intra thoracem pus illapsum, diutius intus manserit, & nō fuerit vsque ad quadraginta dies expurgatum, vt Diuinissimus ait Hippocrates, in Phtisim peruenit, pulmone ipsis antea puris acrimonia exulcerato, & computrescente. Internosci aūt debet locus affectus, si æger interrogatus dicat, dextrā thoracis partem esse calidiorē, magisqꝫ grauitatem sentire, tanquā aliquid ex ea pendeat, quando in alterum latus inclinauerit. Puris signa. Vomicæ æruptio.

De *uictu*.

Victus igitur omnibus purulentis varius cōuenit pro diuersitate puris eius quod expuit, & crassitie ipsius & tenuitate, item pro vomicæ eruptionis mō, adhæc ꝑ particulæ ipsam cōprehendētis natura, & ægri viribꝰ, aliis aliter trās mutatis, si id quod expuitur succosum fuerit. Qui igit bilio sum pus expuunt, his etiā cremor idoneus est ptisanæ, si super sorbeat, cremorqꝫ auenæ. Si vires imbecillæ sint, cremor halicæ, aut typhæ, aut zeæ: sin autem nihil eiusmodi fuerit, neque aluus citata, etiam succus amygdalarum, vel Victus purulētorum.

per se, vel cum prædictorum cremorũ aliquo mixtus. Aluo autem citata nihil prorsus exhibeatur ex iis, quæ amplius ipsam irritare possunt, neque potus, neque cibus eiusmodi. Nam id genus affectibus aluum fluxione tentari est, quare etiam cremor ptisanæ plus quam amygdalarum, itẽ mulsa, decoctum dulcis radiculæ, iridis, & fœnugræci, nec non oxymeli magis quam omnia alui fluorem citat. Habet enim aliquid quod etiam intestinum abradat. Iuscula autẽ ex aqua tepida, aut halycæ, aut similaginis, nisi admodũ febricitẽt, exhiberi magis expedit. At cum sputum fieri crassius, & biliosum abiecisse, nec non reiectioni cõtumax fieri incepisse depræhendis, tũc rursus ad aquosam mulsam, aut apomeli transire conducit, exhibendo ipsum paulatim, & nõ vniuersum. Vsus namque ipsius innoxius erit & plurimũ iuuare poterit, magisque si etiã pus quod expuitur, fœdi odoris, & sordidum fuerit. Sin autẽ tale illud esse appareat, fœnugræci cremorem cum palmulis pinguibus decoctum dare confert, horum inopia ficus quoque siccas modicas incoquere. Etenim & humorẽ simul egregie proiiciũt & eductioni facilem reddunt, nec non etiam quæ vlcus inflammant, leniunt. Constat autẽ palmulas, aut ficus, siccas in tertio fœnugræci iure incoquendas esse. Præstat, si etiam mellis paulum admisceas, vbi cremorem exhibiturus es. Hunc quidem ante cibum potius dato, mulsa vero quouis tempore exhibita nihil ægrum offendit.

Viribus infirmis quid agendum sit.

Vires imbecillæ victum mutãt.

Vires quoque maxime attendendæ sunt. Nam ob earũ imbecillitatẽ accidit, vt humor ægre reiiciatur, dum ipsæ, quæ in thorace hærent, exprimere nequeũt Cura igitur ipsarum habenda est maior, iniiciẽdo ptisanæ cremori aut columbam, aut pullum. Exhibeto autem ægris etiam gallorũ testiculos, vt ne vires deiici permittas. Imbecilles enim in valde facilibus quoque concoctu distribuendis, & probe cõficiendis, laborant. Quia vero ex facili coquuntur, & ventrem ipsi perturbant, habent autẽ nonnihil etiam quod sto

macho aduersetur, assos exhibere conuenit, vt qđ serosum in eis est, effluat, id quod probe fit, si quis ipsos, dum assantur acu pũgat. Sic etiam cerebella porcellorum assa præbere satius est, sale modico ipsis asperso, quoniam & ipsi stomacho aduersantur, ventrẽque prurbant. Quare iis qui vires habent infirmas, solis ipsi exhibendi sunt, præterea anserũ alæ, suum vngulæ, halyca cocta cum amygdalis, pistaceis, vuis passis, & quæ alia ꝓbe nutrire ægros possunt. Auctis autẽ viribus contra, ad solidiorem cibum transeundũ est. Quod si diuturnior effectus fuerit, & corpus totum alimentum non sentiens contabescere manifesto incæperit, neque thorax multum puris cõtineat, etiam solum ipsis lac dari debet, si non vehementer febricitent, si enim multo infestante calore exhibeatur, non item nutrire, aut humectare poterit. Nam ab eo quod præter naturam est, vincitur & in alienam, corruptricẽque qualitatem mutatur. vbi calor febrilis moderatior euaserit, lac ipsis exhiberi debet.

Quale lac, & quando offerendum sit.

Sin id quod reiicitur, expurgatione adhuc indigere tibi videatur, & nõ modo sordidum, & fœdi odoris existat, asininum omnibus aliis antecellit, quippe etiã eo quod probe purgat, omnia vincit. Item equinum ipsis propinãdum est, quod asinino ad omnia sit persimile. Quare etiã ægre spirantes eo adiutos subinde conspexi, cũ opportune esset datum. Omnia enim, quæ pulmonis cauernis infixa sunt, reiectioni reddit morigera. Adiectũ autẽ est {opportune} vt, cum hos febris non infestat, neque accessionis tempore exhibeatur. Quod si ægri horum animãtium lac nolint assumere, dabitur ipsis secũdo loco bubulum, aut caprillum. Et si enim lac horum non adeo purgantẽ vim obtineat, tamen nutriendo amplius quiddam aliis præstare potest. Porro ne lactis potio ægri vẽtriculum corrumpat, satius est ipsum supra carbones incoquere, sic enim decoctio bonã serosi partem aufert, vt etiam ipsum ad ventrem retinendum magis quam alia efficax euadat. Sin autẽ calculos flu-

Purulẽtis lac qñ dandum.

Lac asininum.

Equinũ lac.

uiales candentes excussosque, vt puluerem non contineāt, iniicias, aut ferramēta eodem modo ignita, commodius ad huc, & vtile efficies. Cæterum variis modis lac ipsum come dant, interim cum similagine, alias cum libo luminali, aut oryza, aut halyca cū ouorū luteis. Sic enim appetitus quoque conseruabitur, & vsus lactis, qui omnia potest, fastidio sus non erit. Etenim vulcus purgare, carne obducere, & totum corpus plus quam vniuersa, nutrire poterit.

De *pane*.

Purulētorū panis.

Panis offeratur textuaceus calidus, si id quod expuit, humidū valde, & aquosum existit. Sin autem cōtumax ad reiectionem fuerit, etiam in vinum dulce, aut mulsum intingent: si febris vrget vehemēs, in hydromelū, aut mulsum, sin autem ægri dulce fastidiāt, etiam quædam tenuia vina, aut Sareptinum, aut Cnidium, aut Sabinum sincerum, aut Adrianum ex tepida propinabitur, si illi maxime etiam sitī culosi sint, & sicci.

De *oleribus*.

Purulētorum olera.

Olerum radices quidem iniectæ purgare pus, & crassius reddere poterunt. Sumantur autem radices porrorum ex vino, deinde ex mulso bis percoctorum. Assumatur etiam Sinapidion dictum ante cibū. Si crassum & copiosum pus appareat, ab omni oleraceo nutrimento abstinere confert, eo ꝗ humidum ipsum sit & recrementitium Sin autē ægri libenter assumant, etiam brassicam percoctam, & palustrē asparagum, præsertim agrestē comedāt: magis enim profi cit. Quod si nihil huiusmodi fuerit, æger autem vehementius siccum, aut biliosum, aut salsum expuere videatur, ne cesse ē humidiore vti cibo, & magis inter olera intybo, vel malua. Etenim cū lubricitatem habeat, arteriam læuiget, lētore blāda sit, & mediocriter extenuet, sputū ad reiiciendū facile reddit, præterquā ꝗ corpori etiam temperie con ciliet. Finita aūt febri, vel etiam imminuta, refrigerantibus vtendum non est: quippe ad sputum emoliendum educendumq; in eiusmodi victu diu persistere non expedit.

De auibus.

Ex auibus comedant ægri gallinam cohortalem, phasianos nõ pingues, perdices sil̃r, artagenas turdos, & alios rurales passeres ex decocto. Nã iura vlcera magis detergent, ventremq́ humidiorem efficiunt, & febres intendunt: verũ cum oẽs nõ diu eiusmodi cibum tolerent, pro viribus laborandum est, vt neque multum olei, neq́ salis iniiciatur, ea vero quæ ad vsum præsentem cõueniũt, iusculis misceamus. Si nãq́ sanguis, qui expuitur, sordidus fuerit, etiam mel & porrum adiiciendũ est. Sin autem purus tibi appareat, tunc ex glandibus quoq́ castaneæ, & libum suminale, aut halyca, aut similago indetur, quẽadmodum si etiam vlcus esca, vel adiectione opus habeat, cibo misceaĩ lens itẽ Aegiptiaca excorticata, vel brassica percocta: vel quod ab Alexãdria adfertur phasiolum exiguum, vel quod dicitur zyzola, vel panicum.

Aues purulẽtis aptæ

De piscibus.

Inter pisces præponanĩ, si quidem vomicæ factæ rupturã promouere voluerimus, & id quod expuitur, fœdi odoris sit, & sordidũ, indigeatq́ repurgatiõe pisces muria conditi, & præcipue quæ Encathera dicitur, semel, aut bis loco medicamenti dari debet. Nã si quis imo oderatius ipsis vtatur, magis os vasorum adaperit, et humidiora { excrementa } efficit. Qđ si nullũ tale fuerit, sed biliosum appareat, ab omnibus quidẽ salsis cibis cauendũ est, edant autẽ maxime oĩum saxatilẽ piscem ex iure, aneto tm̃ assumpto. Sin autẽ crassum & viscosum id qđ effert, existat, p̃terea nausea etiã quædã ægrum torqueat, ex oxymelite decoctio parabitur.

Pisces purulẽtis accõmodatĩ

De testacea cute præditis.

Alimẽtũ ex testaceis nõ valde iis, q in thoracis regionibus vlcus hñt, & pus expuũt, vtile existit: tñ cum salsus humor est, & biliosus, tũc pectines, aut buccina, aut astacũ, aut locustas dare nõ est alienũ. Sin autẽ sordidũ { vlcus } fuerit, & paulatim { pus } efferaĩ, eo q̃ pfecta eruptio circũfusi humoris facta nõ sit, etiã erinaciũ modicũ sumere nõ prohibeto, hẽt enim aliquid, quod & aperire, & repurgare potest.

De leguminibus.

Inter legumina prisanam, quæ vim habet abstersoriam, similiter & auenam, febricitantibus quidem recte dari constat, sin autem calor nō infestet, etiam haly cam quæ habeat aut pistacea, aut amygdala, aut vuas passas, aut nuces pineas. Si vlcus sordidum & fluidum appareat, fabas quoq; aut phasiola, aut lentem interim per se, interim vero cū ptisana decoctam optime nimirum exhibes, quemadmodum prædictum est, febri in totum prope finita.

De fructibus pomaceis.

Fruct⁹ pomacei purulentis non vtiles.

Quod hniusmodi affectibus fructns pomacei ad modū vtiles sint, non medicis tantum, sed etiā omnibus idiotis est in confesso. Veruntamen cum cibi quoque fastidium ægros comitat, paulo deteriora ex pomis deligere cugimur, quare etiam mala, & pira admodum matura, cucumerum medullam, aut peponem, si febris potissimum, aut situs affligat, sputumq; biliosius inueniatur, exhibere commodum est. Ham medulla peponis nonnihil abstersorium obtinet.

De bellarijs.

Bellaria purulētis apta.

Bellariorum cibus vtilis est, vt qui thoracis affectibus abstergendis vim quandam habeat idoneam. Itaq; amygdala aut pistacia, aut vuæ passæ, aut nuclei pinei, & quæ ex his cōficiuntur placentæ, assumantur, verū nō copiosus ex his cibus dari debet. Nam etsi abstergere possint, ægre tamen concoquūtur. & propter oleosam ipsorum partē {alios} cibos in ventriculo corrumpunt. Tantum etiam de victu ipsis idoneo, dictum esto, deinceps aūt persequi oportet, quæ itē medicamenta composita, iis qui pus in thorace habēt, bene sint accōmodata. Dicta igitur sunt vniuersa ꝑpe, vbi de tussi ægimus, plurimaque illic scripta antidota reperies, purulentis quoq; efficacia. Sed hic etiam eorum mentionem faciemus, quæ proprie ad purulentos conueniunt, ita vt prius simpliciora auxilia exponamus, deinde sic composita quoque in memoriam reuocemus. Hyssopum igitur cum melle bene facit: similiter etiam thymum, aut iris con

tuſa, aut erui fricti ex butyro, aut pulegiũ, omniaque hæc ſeorſim contuſa, aut cum melle mixta, ſi exhibeãtur, bene faciunt, nam generoſe repurgant.

Purulẽtoꝝ medicamẽta ſimplicia.

Ad purulentos.

Ad omnia thoracis vitia, & eos qui tabe detinentur, quibusq; arteria affecta eſt, admodum ſalutare & ſuaue medicamẽtum eſt, quod ſequitur. Cinamomi, mirrhæ, ſinguloꝝ drachmæ quatuor, thuris drachma, dulcis radiculæ ſeſcuncia, *tragacãthæ vnciæ ſex, nardi Indicæ drachma, ammoniaci drachmæ quatuor, croci drachma, *melle excipito.

Cõpoſita purulentorũ remedia.

Ad ea quæ in thorace hærent & omnia recremẽta. Cap. 3.

NVcem pineam, quæ copioſam reſinam peculiarem ſibi circundatam habeat, cum marrubio recenti coquito, deinde mellis modicum decocto miſceto, & rurſus hoc vſque ad melleam craſsitiẽ incoquito Ad thoracis pulmoniſque affectus vtitor.

* In alio vncia.

* In alio, drachmæ due

Ad purulentos, Phthiſicos, & eos qui ex pulmone, aut thorace, aut membrana ſeptitranſuerſi, feculenta & ſordida expuunt, item ad eos qui iam Phthiſim ſentiunt, optimum præſidium, habet autem in hunc modum. Cap. 4.

SEmperuiui ſucci, paſsi Cretici, mellis Attici, ſingulorũ drachmæ duæ *, vrticæ ſeminis contuſi hemina, cucumeris ſatiui hemina, cupreſsi ſeminis vncia Omnia ſimul vſq; ad dimidias coquito, ſorditieſq; proiicito, iuri decocti picis liquidæ vnciam addito, coquitoq; ad mellis ſpiſſitudinem, nec non nardi Syriacæ drachmã admiſceto, thuris drachmas tres, croci drachmas duas, piperis albi drachmas duas. Fabæ inſtar lingendũ dato. Quod ſi affectus prædicti vehementer increſcant, & intendãtur, nucem pineam torridã adhuc probe contuſam, coniectãque in ollam recentẽ, aquæ quod ſatis eſt ei ſuperfundens, incoquito vſq; ad tertias, & percolato iure in vicem reliquæ aquæ vtitor.

Antidotum ualde efficax ad stomachi fluxionem, & eos qui difficulter glutinoſa excreant, tuſsi laborantes.

& Peripneumonicos, opitulatur celeriter siue noxa.

Diapras siu antidotum.

Croci, folii, singulæ drachmæ, marrubii, iridis, piperis albi, pulegii, hyssopi, singulorum drachmæ duæ, erui farinæ sextarius, amygdalarum amararum sextarius, mellis exquisiti sextarius. Vtitor vt longe optimo remedio.

* In alio tres.

Antidotum dia praßiu, hoc est ex marrubio optime humores thoraci infixos, omniaq; ut prius repurgat.

Hyssopi, marrubii. pulegii, calaminthæ, singulorum vnciæ duæ, dulcis radiculæ vnciæ tres, scillæ, helenii, singulorum vnciæ duæ: nucum pini tantundem. Triduum aqua macerato, coquitoque ad tertias, melle adiecto vsque ad crassitiem incoquito tamen etiam de medicamentis, diuturna thoracis, et pulmonis vitia repurgantibus. Scire autem licet, post purgationem vlcera studiose siccanda esse. Nã vbi recrementis libera fuerint coalescunt, & carne replentur. In posterũ his conueniunt aeris mutationes, nauigatio, & naturaliũ aquarũ vsus, si sint corpulenti, & nõ immodice a morbo extenuati. Tunc enim præterquam quod nihil iuuãtur, etiam magis a siccante offenduntur. Quare satius est dulcibus vti balneis, vnctione, oleo Sabino, & adipe. Ita nãque ex eiusmodi vniuersis particulas infirmas, & extenuatas, præcipuæ si lactis potu vtantur, recolligunt reficiũtque.

De affectibus oris ventriculi. Caput V.

Oris ventriculi affect⁹.

OS ventriculi, quod sane etiam stomachum, quidam autem veterum cor appellarunt, vbi offensionẽ acceperit, infinita & varia accidentia hominibus inferre solet. Nam morbum Comitialem, conuulsiones, grauẽ soporem, qui caros dicitur, tristitiam intempestiuam, metum, Melancholiam, alienam appetentiam, cibi fastidiũ, nauseamque, vomitus, ciborũ corruptiones, intestinorũ tormina, vteri & vesicæ dolores, interim etiam vigilias, dolores, desipientiam, curas intempestiuas, & extremorum frigiditatem inducit. Adeo est sensile, vocatque in doloris consortium, vicinitate quidem, cor: cognatione autem, cere-

brum. Quoniam igitur stomachus talium, & tot vitiorum autor efficitur, obseruādum est, quinā stomachi ipsius proprie sint affectus, qui vero per accidens. Vbi hi accurate distincti fuerint, ad curationem ita veniendum est.

De frigida intemperie.

Frigidam oris ventriculi intemperiem manifesto licet inde cognoscere, si æger non sitiat, appetatq; magis cibos, q̃ potus. Si vero non solum qualitas, quæ offendat, sed etiam humorum quorundam frigidorum intemperies existit, oĩa sane eadem ipsis accident, quæ in frigida qualitate eueniunt, præter hæc aũt etiã alia. Etenim in hac ægri vomũt pituitam, & cũ cibum assumunt, retinere nequeũt, post vomitum statim alium appetunt, quẽadmodum canes: quare etiam tales caninum habere appetitum dixerunt. Hac igitur ratione siue intemperies quædam frigida sola os ventriculi offendat, siue etiam copia materiæ, caninum quoq; esse appetitum statim licet internoscere. Quoniam vero nõ vna quædam causa caninum appetitum efficit, sed diuersæ, nempe frigida intemperies, vt diximus, & humor pituitosus, qui in stomacho continetur, multaq; admodum caliditas, & recentricis in toto corpore facultatis imbecillitas, internosci antea debet, quæ prior immoderatam nunc ciborum appetentiam pariat. Nam curatio inueniri nequit, nisi causa morbi effectrix prius sit comperta. Si igitur immoderatum ciborum desiderium ex multa caliditate oriatur, contraria magis iis qui ob frigiditatem immodica appetũt, euenire videntur. Neque enim siti carent, neque acidum humorem vomũt, quippe immoderata caliditas tale quid accidere non permittit, vt quæ omnia facile in vaporem dissoluat, & latenti perspiratu extenuet, digeratque: vnde etiam aluus his magis astricta quã citata. At iis qui ob retentricis in vniuerso corpore facultatis infirmitatem laborãt, cibi minime cocti, copiosi, & subinde alterationem non experti excernuntur. Quare etiam tales cõtinuis illorum corruptionibus laborant.

Vẽtriculi intẽperies frigida.

Canin⁹ apetit⁹.

Curatio canini appetitus ex frigiditate prouenientis.

Appeti t⁹ caniniex frigiditate curatio

Qui igitur ob frigiditatem, aut pituitæ abundantiam immoderatius appetunt, curabis nimirum contrariis vtẽdo, nẽpe calidioribus, præsertim vino mero, cibis pinguibus, & omnibus oleosis, phasianorũ quidem femoribus, & carnibus suilis. Hæc enim comesta prius exaturant ipsos, & in modicam eorum appetentiam obtundunt, vt in posterum copiosiorem cibum nolint assumere.

Curatio canini appetitus ex caliditate nascentis.

Caninæ appetẽtiæ ex calore curatio

Quod si canina cibi cupiditas, ob multam caliditatẽ ægros teneat, vinum quidem ipsis dandum non est, sed cibi q ægre conficiantur. His nãque calida valde inimica sunt, vt piper, & quæ ex eo parantur, hydrogarum, cõditum. Alia vero, præterquam q̃ refrigerant, etiam difficulter confici possunt, vt omazum, vuluula, & vaccarum pedes.

Curatio canini appetitus ex retentricis facultatis imbecillitate.

Appeti t⁹ caninus ex ĩbecillitate retentricis facultatis.

Sin autem ex retẽtricis facultatis imbecillitate nascatur, omnique, vt ita dicam, intẽperie, vbi notaueris antea quæ causa offendat, tandem ad curationem congruam venito. Nam astringentia semper offerre velle, ad indoctos medicos pertinet. Maxime igitur ob frigidam intemperiem retentrix facultas dissolui consueuit, atque ideo aduersus hãc magis insistendum est, interdum vero etiam ob siccitatem retẽtrix facultas deiicitur, estque ipsa curatu difficilis.

Curatio retentricis facultatis ex frigiditate infirmæ.

Facultas retẽtrix infirma.

Si igitur frigida intemperies negotium vẽtriculo facesse re, ex iis indiciis, vnde eam internosci debere diximus, appareat, patet omnino calefaciẽtibus esse vtendũ, nõ modo cibis eiusmodi, sed etiam medicamẽtis. Conuenit igitur ipsis inter olera quidem, brassica percocta ex vino, comestaque, nec nõ cinara, caulis & rapa similiter, ex frumẽtaceis, polẽta, puls, halyca cum vino, typhe, olyra, zea. Inter aues, perdices, attagenæ, anates, ex carnibus paucæ, vt caprina,

& leporina

& leporina, fructus autē pomaceos maiori ex parte deui tent. Inter bellaria vero vuas passas, vt maxime salutares assumant, reliqua omnia repudient. Victus igitur, vt breui ter dicam, talis esto. Porro vnctiones, & epithemata accōmodant, quæ constant ladano, masticha, myrrha, aloe, & absynthio, potiones autem quæ ex spicanardi & rheo fiunt item quæ ex malis constat, gingiber recipiens, adhæc antidotum Esdra, & Theriaca potissimum nam ipsa omnium maxime eiusmodi affect us concoquere, & sanare potest. Ex balneis conueniūt, quæ aerem calidiorem, & soliū habeant, reliquo vero tempore procedente, & morbo iā decrescente, etiam naturales aquæ calidæ ad perfectam liberationem adhibēdæ, præsertim quæ mediocrem habēt astrictionem. Exercitia his sunt vtilissima, gestationes, nauigatio, & longa peregrinatio. Hæc enim omnia totum corporis habitum in pristinum statum recolligunt, corroborantque, vt alimentum probe continere, & cōcoquere possit, moderatosque cibos appetat.

Curatio retentricis facultatis ob calorem imbecillæ.

Panis igitur in his commodissimus est, si ex mero assumatur, item oua dura circa horam tertiam assumpta, inter olera, intybus, lactuca, & malua. ex auibus gallina cohortalis, non admodum cocta, anserum præsertim alæ & pectora, item phasianorum, reliqua autem omnia deuitent. Ex piscibus edant dura carne præditos, vt orphum, glaucum, ceridem, cuculum, octapedem, & sepias. Ex testaceis, astacos, buccina, pectines, & cochleas. Ex leguminibus Phasiolum fabā, oryzā. Ex fructibus pomaceis mala dulcia citria, vuam dura carne præditā, peponum, carnem, cucumerū medullam, sycomora, duracina, & persica. Itē balineæ dulcis aquæ conferunt, nam naturales his sunt inimicæ. Tātū etiam de retentrice facultate a calida intemperie affecta. Retētricis facultatis ob calorē imbecillæ curatio.

De grandi fame quæ Bulimos Græce dicitur. Cap. VI.

BVlimos græce dictus, vt etiam nomē indicat, magna est fames. Fit autem, vt ratio subindicat, ab immode Bulimos.

rato oris ventriculi calore, & imbecillitate, vnde nisi ali-
mentum immodice assumant ægri animo deficiunt, conci-
duntque. Hoc igitur cum etiam plærique idiotæ sciant, sta-
tim iis quæ odorem mouent vtuntur ad vitalem faculta-
tem, quæ digeritur recreandam recolligendamque. Ex his
autem, quæ odoratu mouent, panem potissimum vino
imbutum, carnes porcinas assas, hædinas, & summatim,
ea quæ nidorosum odorem habent, & bene conditum of-
ferunt. Continent autem eorum extrema, & pungunt
vndiquaque, aures perfricant, & maxillas, ex capillis at-
trahunt. Reuersus ad se, & defectione animi finita, panis
vino imbutus ante omnia dati debet, deinde sic etiam alii
cibi. Reliquo tempore celerius nutrire, & quicquid ægre
mutatur, conficiturque, ipsis exhiberi oportet, nec non
quod refrigerare, & confirmare potest. Ab eiusmodi nan-
que adiuuantur, & temporis processu ad bonam tempe-
riem reuertuntur Nonnulli etiam opium grandi fame
laborantibus cum aqua frigida exhibuerunt, vt exceden-
tem calorem restinguerent. Verum talia vos cauere adhor-
tor, cibis autem qui ægre elaborantur, mutanturqne, po-
tius vtamini. Noui mulierem quādam, quæ cum multa &
immodica assumeret, omniaque concoqueret, & nunquā
saturari se diceret, rosionem vero in stomacho experire-
tur, & capite doleret medicamētum purgans accepit, erat
autem id Hiera. Facta igitur euacuatione vermem pro-
iecit, qui longitudine duodecim cubitos, & plures habere
putaretur. Atque tunc immoderata, & furiosa apppeten-
tia conquieuit. Innotuit igitur non Bulimum, sed bestiam
fuisse, quæ ad cibum sumendum compelleret, omniaque
consumeret.

Bulimi curatio.

historia mľieris aquæ vermē picerit.

De cibi fastidio Quod Græci Anorexian appellant. Caput. VII.

Cibi fastidium

Sciendum est cibi quoque fastidium, aut ex intempe-
rie quadam, aut humoribus in stomacho contentis
excitari. Necesse igitur est vnum e tribus perficere,

aut humores euacuare, aut contemperare, aut mutare, & cum ipsi crassiores existunt, extenuare. Quapropter ipsos aut vomitu, aut per aluum euacuabis, si itaq; æger ad vomitũ procliuis fuerit, per superiora. Maxime vero ad huiusmodi remedium confugiendum est, si humores tenues & non admodum crassi fuerint, videanturq; adhærescere.

Quomodo uomitus sollicitari debeat, quibus humor tenuis, & biliosus in stomacho continetur.

Quod si humores noxii per vomitus euacuandi tibi videantur, caue ne medicamentis ad vomitum ciendum efficacibus vtaris, sed humectantibus potius cibis, & potionibus, vtpote copiosa aqua tepida, idq; frequenter. Sic nãq; recrementitius humor facile supernatabit, educeturq;. Etenim mulsa etsi stomitum moueat, tamen in eiusmodi ipsa vitari debet, vt quæ intemperiẽ aliquã latentem corpori insinuet, quare rectius ages, si tepida sola vtaris. Sin autem ægrũ quoq; luteis ouorũ, aut cremore ptisanæ nutrias, priusquã tepidã exhibueris, deinde exiguo tempore interposito ita vomitũ potius prouocaueris, is sine noxa erit, & vtilissimus. Eo sane modo vomitus, si æger ad illũ inclinatior fuerit, accommodari debet, sin autẽ difficulter vomat cauendum est, ne stomachus plurimum vellicetur, vel ad id compellatur. Nam si largius vellices distendasq; magis appetitũ subuertes. Satius igitur est in eiusmodi materiam ad vẽtrem prouocare, humectando primũ liberaliore, & tẽperato cibo ita nanq; materia purgantibus prõpte obedire poterit. At medicamentum aliquod purgãs ex iis quæ corroborare possunt, paulatim exhibere oportet, vtpote Picrã, aut vnum ex his antidotis, vel quod malis cotoneis cõstat, vel quod rhodomelite, cum sint medicamẽta absq; noxa, & stomacho idonea. Ne autem ipsa apud alios quærere grauemini, descriptiones eorum hic quoque exponẽdas putaui. Habent porro in hunc modum.

Vomit⁹ quomodo sollicitetur.

Medicamẽtum dia melon.

Medicamenti purgantis, Diamelon, hoc est, malis cotoneis cõfectio.

Malorum cotoneorũ libra, citrii corticis vnciæ sex, mellis sesquilibra, scãmoniæ vnciæ duæ, piperis * vncia, aquæ pluuialis puræ sextarii * tres, vsu probatũ est. Instar oxymelitis coquito, postremo scammoniam adiicito, piper inspergendo, datoque cochleare vnum, aut duo.

* Impressus codex grecus, vnciæ quatuor.

* ĩpres. 6.

Aliud purgans ex malis cotoneis comprobatum.

Mala cotonea octo, scammoniæ vncia, Mixta fermento extrinsecus obducito, ne scammonia p meatus penetrare possit. Vbi assa probe fuerint, scammoniam cum malis citra fermentum læuigatoque, adiicitoque mel, ac rursus læuigata vase vitreo recondito, ac dato cochleare vnum, vel duo, prout purgare volueris.

Medicamenti purgantis Diarhodomelitis descriptio.

Diarhodon.

Rosarum succi libra, scammoniæ vncia, agarici *, drachmæ quatuor & semissis, piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex. Lento igne coquito, & cum in crassitiem coierint, tunc scammoniam, piper, agaricũ addiicito & vtitor. Dentur pro viribus cochlearia quinque, aut sex.

* Impressus codex Sesqui drachma.

si cibi fastidium ex uiscosis humoribus nascatur.

Fastidium cibi ex viscosis humoribus.

Sin autem ex viscosis humoribus cibi fastidium ortum fuerit necesse est deinceps ad contraria respicere, quæ extenuent, & incidant, præterea etiã abstergeant, atque ex his vt accipiant, ægri, adhortandi sunt Capparis igitur ad huiusmodi salutare est remedium, elota prope, & ex oxymelite parata prosunt etiam oliuæ omnes, quæ ex muria, aut oxymelite condiuntur. At sinapii his vehemẽtiꝰ extenuat cum oxymelite & aceto comestum, & summatim, quæ ex oxymelite, aut muria, aut garo probe offerunt. Porro quibus stomachus nimium refrigeratus est, etiam medicamẽta ex pipere, & gingibere confecta porrigere necesse ẽ, ex quorum numero etiam id habetur, quod ex malis cotoneis paratur adiectũ, habens piper, myrrhã, aut ligusticũ, aut costum, aut pulgium. Alii aliter ipsum parant, omniũ vero optima compositio est, qua etiam Diuinissimus Galenus vsus est, quam in capite reperies, vbi de cibi fastidio ex

frigida intemperie naſcēte agitur. Quod ſi largius detergere volueris, etiā oxymelite Iulianio dicto vtitor, quidam vero ipſum Lonchino Philoſopho aſcribunt. Hoc oxymeli valde mirificum eſt, vt non ſolum quæ in ſtomacho hærent detergere, ſed etiam quæ iecori, lieni, thoraci, & capiti infixa ſunt, amoliri poſſit, morbum quoque Comitialē, alioſq; multos diuturnos affectus ſanet, verum & cōfectionem, & vires quæ ipſi inſunt, in præſentia omittentes, reliqua perſequamur. Etenim in aliis capitibus, tū deſcriptionem oxymelitis, tum quæ titulo ꝓmittat, explicauimus. His igitur per os medicamentis vtendum eſt, extrinſecus autē vnctionibus quæ fouere ipſum, & corrroborare poſſunt eſt etiam, quod Marciatum vocatur deinde vero epithematibus, tum Baio, tum eo quod Euodes a gratu odore dicitur. Porro cum longe optima ſint, & paratu difficilia confectionem ipſorum, & materiam hic ſubieci. oxymeli.

Stomachicum quod dicitur Baium.

Caſiæ drachmæ quatuor, iridis * ſcrupuli octo, iunci rotūdi floris ſcrupuli octodecim, herbæ ſabinæ ſcrupuli octo bdelli ſcrupuli triginta duo, maſtiche vnciæ duæ, ceræ vnciæ ✲ ſex, terebinthinæ vnciæ * tres, piceæ reſinæ torrefactæ ſeſquilibra, * amomi ſcrupuli triginta duo, nardi vnciæ ſex œnātharii vnciæ octo, aloes vncia, cardamomi vnciæ duæ, gariophylli vncia, balſami vnciæ duæ. Leuigatis ſuccoſis ea quæ liquari poſſunt, adiicito, deinde arida ipſis cum liquida adhuc ſunt inſpergito excipitoque. Stomachicum Baion. ✲ Impreſſus ſcrupuli quatuor. * Decem * In alio drachme due

Euodes.

Hoc quoque præſtantiſſimum eſt epithema longo vſu probatum. Croci ſeſcūcia, bdelli ſcrupuli nouem, aloes vnciæ duæ, myrrhæ totidē, folii vncia, propoleos vnciæ tres terebinthinæ totidē, thuris vnciæ duæ, ſtyracis vncia, maſtichæ vnciæ duæ, ſemiſſis, ſpicænardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, magmatis hoc eſt fecis vnguenti Hedychroi ſeſcūcia, ammoniaci vn. ſex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ opobalſami vn. ſex, palmularū totidē. Cōfectis vtitor. Euodes epithema.

De cibi fastidio ex calida intemperie.

Fastidiū ĩ calore

Cibi fastidio ex calida intemperie excitato, victum, qui refrigerantibus constat, profuturum esse liquet, præsertim illa quæ aceto parantur, poscam, oxygala, & quæ apud Romanos vocatur Melcha. lactucas, intybum, & aquam per se frigidam, si moderate bibatur, & quæ e contrario intẽperie calide superanti resistunt. Nam immoderata frigiditas vires corporis emortuas reddit, & deiicit, vnde etiã cibi fastidii causa efficitur.

De iis qui ob immoderatam frigiditatem cibos fastidiunt.

Fastidiũ ex frigiditate.

Qui igitur ob frigiditatem cibos fastidiunt, his hydrogarum dari, vinum vetus, cõditum, decocta rutæ, & anisi & sæpe allia esui offerri debent, potui vero antidota, quæ valide calefaciunt, ex quorum numero est etiam Theriaca potissimum.cum stomacho sit idonea. & maligna contemperet, vnde etiam iis, quos humida, recrementa maligna, & praua infestant, recte hoc antidotum exhibetur, vt vna quoque vice datum, appetitum abolitum frequenter reuocauerit. Quin etiam ius columbæ, & vuarum passarum conducit. Cum enim & ipsæ stomacho sint gratæ, contemperentque maligna, & cruda concoquant, etiam præter id quod non subito corrumpuntur, nutriunt. Nihil autẽ hoc præstantius, quam vt idem & alere, & intẽperies, quæ stomachũ exercẽt, curare possit.

De siti. Caput. VIII.

Sitis.

SCiendum est eodem quoque modo accidere, vbi bibere ægri desiderent. Nam vel propter stomachi siccitatem, vel multam caliditatem immoderatius potum appetunt, sitiuntque vehementer, interim vero sitis non propter ventriculi os tantum quibusdam sed etiã ob calorem iecoris, pulmonis, & ieiuni intestini accidit. Etenim quæ pulmonis vitio contingit, non tantum a re-

frigerantibus, quantum aeris ambientis inspiratu adiuuatur, ac ardentes febres maiorem potus appetentiam, ob immoderatum calorem inferunt. Quemadmodum igitur immoderata sitis ex intẽperie quadam frequenter oritur, ita sciendum est etiam propter vitiosos quosdam humores in ore ventriculi putrescentes, qui sursum exhalent, eã excitari. Itaque superantem humorem, qui in ventriculo continetur. non modo refrigerantibus, sed etiam aliis ad illum idoneis medicamentis abstergere & repurgare cõuenit. Si igitur humor qui in illo habetur, biliosus fuerit, aliquod refrigerans humectansque adhibito, quemadmodum etiam, si pituitosus fuerit, & id quod redundat, facitque sitim, salsum, ea quæ huiusmodi humorem repurgent, & abstergant, offerto. Ego saue noui huiusmodi sitim a salsa pituita ortam, per salsos cibos finitam fuisse, vt salsamenta, Coryacum. Encatheram, & capparem. Quare non semper refrigerantibus humectantibusque vtendũ est, sed vbi causam accurate distinxeris, atque internoueris, ita tandem congrua adhibenda curatio est. Proinde iis qui ex siccitate sitiunt, humectantia, illis autem, qui ob caliditatem, refrigerantia, aliis vero, qui ob salsam pituitam, detergentia conueniunt.

Ad eum qui stomachum æstuantem habet, & uehementer sitit.

Stomachus. æstuãs.

Archigenes igitur Diuinissimus. si quis alius, cum ea quæ ad medicinæ tractationem pertinẽt, re ipsa docere studuisset, eis qui ardorem in stomacho sentiunt, aquam frigidam superbibere præcipit, præsertim etiam si rosionem in eo experiantur, & animo ex calore nimio, tibique fastidio deficiunt, aut vuæ acerbæ succum, aut malorum cotoneorum, aut cucumeris satiui semen cum aqua frigida, aut mali punici dulcis, aut acidi succi cum aqua pari mensura, aut ramusculum mentæ læuigatum ex aqua frigida, aut rosaceum oleum similiter cum frigida, aut

persicorum immaturorum aut rosarũ siccarum decoctũ aut lactucæ semẽ albæ cum aque frigidæ cyathis quatuor. Nos autem compositis quoque vti sumus, nõ mediocri ipsa vsu experti, quorum etiam descriptiones ampliter vobis exponemus. Ordine ita habent.

Catapotia ad sitim arcendam.

Galen* addit.' Catapotia ad sitim.

Cucumeris satiui seminis drachmæ octo, { portulacæ seminis drachmæ octo, } tragacanthæ drachmæ sex. Tragacanthum ouorum recẽtium albumine dissoluito, ac semen cucumeris tritum ei adiicito miscensque in catapotia redigito. Siccata in vmbra, sub lingua tenenda dato, & humor qui inde dissoluitur, deuoretur. Aliud. Dulcis radiculæ, * cucumeris satiui seminis, * portulacæ, singulorum drachmæ duæ. Ouorum albumine excipito, formatoque catapotia erui magnitudinis, ac linguæ submittito.

* Alii quatuor.

* Sex.

Aliud ad febricitantes, quibus parum bibere conducit. item ad insolatus, & profectiones, ubi sitis urget,

Codex grec' impressus drach. in alio, sex.

Pastilli ad febricitantes siticulosos.

Dulcis radiculæ succi drachmæ * sex, cucumeris satiui seminis drachmæ quatuor, tragacanthæ drachmæ duæ. Leuigata in vnum misceto, & albuminibus ouorum adiectis subigito, fingito que catapotia, & vtitor, sub lingua continenda exhibens. Aliud. Portulacæ seminis, cucumeris satiui seminis, portulacæ radicis corticis, singulorum drachmæ quatuor, dulcis radiculæ succi drachmæ duæ, tragacanthæ drachmæ quatuor. Ouorum albuminibus excipito, formatoq; pastillos, qui singuli drachmam pendeant, datoq; vnum sub lingua tenendum.

Epithema ad ardorẽ stomachi.

De iis, que ad ardorem stomachi extrinsecus imponũtur.

Extrinsecus autem vesicam aqua frigida, aut niue repletam, vel cucurbitæ ramẽta iniicito, aut sesamum aqua maceratum, læuigatũque cum oleo rosaceo misceto, ac febricitantibus applicato, aut mali folia viridia, aut mala cotonea, aut palmularũ glandes, quas Phœnicobalanos vocãt aut mespilum cum cerato, aut caseum recentem cum polenta inducito, in summa omnibus, vt in Cardiacis vtitor.

De iis qui atram bilem colligunt, & inflatione stomachi laborant.

Quibus præcordia, & stomachus inflatur, melancholicis in eum recrementis confluentibus, spongias aceto quã accerrimo imbutas imponito, & si post has malum remãserit, alumen liquidum cum chalcanto leui, & melle modico exceptum applicato, aut hædere foliis in vino coctis stomachum obducito, aut stercore bouis armentarie sicco ex vino cocto. At ei qui inflationem stomachi potissimum experitur, calaminthæ decoctum ex aqua modico mellis despumati & piperis adiecto, potui dato flatus sane discutit. non confert autem ad calidas intemperies, & ea quæ ex nimia adustione generantur, vitia, sed potius illis qui melancholico humore laborant, opitulatur,

Præcordia & stomachus inflatur.

Medicamentum Diaporon, hoc est, ex fructibus pomaceis confectũ ad subuersionem stomachi, Cæliacos & Dysentericos efficax.

Mala coronea decem rhus rubri sextarius, aquæ congii septem, sorba quinquaginta, mespila totidem. Fructus cõtusi, coniectique in aquam { coquentur curiose, ac vbi dissoluti fuerint, liquor exprimetur, rursusque incoquetur abiectis fructuum sordibus & cum tertia liquoris pars relicta fuerint, adiicientur mellis Attici libræ quatuor, } coquenturque in pruinis, ac mouebuntur continue vbi spissitudinem acceperint. sublata reponentur. Dato ante cibum chocleare vnum aut duo.

Vulgarus codex coneoru ʒ rhus rubri, singulæ drachme. Diaoporon ad stomachi subuersionẽ. Epithema stomachis fluidum.

Epithema ad stomachum fluxione tentatum, febri æstuantibus, & Colicis, qui stomacho consortii lege laborant, & cibum reiiciunt, idoneum.

Myrrhæ, croci aloes, mastichæ, absynthii succi, styracis, singulæ vnciæ ceræ, nardini olei, palmularum patetarum singulorum sesquilibra, vini Adriani qđ ad palmulas irrigandas satis est. Quidam autem ceræ & nardini singulorũ * libras tres iniiciunt, & siccis in leuorem detritis vna cũ

* Vulgatus codex vn.

styrace liquata miscent, ac læuigatis vtuntur, nos autẽ singulorum ✽ sesquilibram iniicimus, ac fit præstantius.

✽ vulgat° libram.

Aliud ad eos, qui stomachum habent imbecillem, quique cibum retinere nequeunt.

Epithema ad stomachũ non continẽtẽ cibos

Palmularum patetarum vnciæ tres, œnanthæ, cere, singulorum libra, mastichæ, thuris insecti, singulæ vnciæ, vini quod satis est Palmulas ex vino læuigato, arida simul terito, deinde vbi ceram liquefeceris, cũ nardini vnciis tribus ceratum efficiens, arida in puluerem redacta, excipito atque in vnum cogito.

Aliud epithema similiter stomachum corroborans.

Epithema corroborans.

Oenanthæ, omphacii. rosarum florum, aloes hepaticæ, acaciæ, galle, balaustiorum, mali punici, phœnicobalani, ceræ tractæ, olei lentiscini, singulorum vnciæ sex, vini Spathitis quod satis est malorum cotoneorum adipe inuoluto rum carnis asse vnciæ tres, croci, absynthii, singulorum sescuncia, vnguenti Melini vnciæ octo. Vino odoro subactis vtitor.

Aliud ad stomachum fluxione laborantem, & uentrem.

✽ In alio, drach.

Gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, nitri drachmæ sex, alcyonii drachmæ quatuor, ✽ sereos vnc. tres. Aliud. Vuarum passarum decoctũ potui ipsasque vuas esui dato.

De antidotis ad eos, qui ob frigidam intemperiem cibum non concoquunt.

Antidoti ad frigidã stomachũ.

Præstantissimum est hoc medicamentum, quod per os exhibetur, plurimis experimentis probatũ. Helenii vnciæ quatuor, feniculi seminis vnciæ tres, piperis vnciæ duæ petroselini seminis vncia, mellis Attici crudi exquisiti libræ duæ huius penuria, alterius despumati. Ego autẽ adieci ẽt erucæ seminis vncias duas, atque in omnibus mihi optime succesit, nec non miscui sinonis Syriaci drachmas duas, seseleos totidem, mellis vncias sex, vel etiam plures. Maximum hoc est præsidium, & ad multa vtile. Non enim solũ

inflationem stomachi,& cruditatem sentientibus confert, sed mulierum quoque menses educit. Ego vero vsus sum etiam in ægre spirantibus. & præter opinionem profecit. Dantur cochlearia duo mane & vesperi dormituro, ex diluta vini potioni, præstat autem diluta potio idem, quod nectar, mane vero ex aqua. Facit enim ructus suaues, & omni tussi cõfert, item iis, qui a capite in thoracem fluxiones experiũtur, summatim omnibus intestinis affectibus. Reddit etiam appetentiam ciborum ampliorẽ, quibus ipsa interierat, nec nõ qui in veneriis offensionem experti sunt iis desiderium illorum excitat, si constanter eo vtantur.

Aliud ad eosdem affectus Dia melon. Dia melõ aliud

Malorum cotoneorum purgatorum, & postquam contusa fuerint, expressorum libræ tres, gingiberis vnciæ tres { piperis vnciæ duæ, } mellis sesquilibra. Succus cũ melle vsque ad huius spissitudinem incoqui debet. deinde sic arida contusa, & tenui cribro increta adiici. Etenim hoc præsidium etiam iecore affectis est vtilissimũ, interim sane hoc pacto, interim sine aridorum puluere. In calida intẽperie in eius vicem Rhodomelite vtor, & præcipue, quibus vinum exhibere cautio est.

Aliud Dia melon.

Cotoneorum succi sextarii quatuor, mellis tantundem aceti hemina. Hæc ad prunas moderate coquantur, despumenturque, deinde gingiberis in puluerem redacti vnciæ quatuor adiiciantur, piperis albi vncia, & rursus ad mellis crassitiem lento igne incoquantur Quod si purgans hinc medicamẽtum efficere velis, lachrymæ scammonii vncias tres adiungas, sin autem absque scammonio paretur, imbecillitate vẽtris laborantibus auxiliatur. Vtilissime datur Heppaticis, & Stomachicis cochlearii mensura. Et si a cibo sumat, ẽt iuuare potest, rectius aũt mane ieiunis, vel dormituris vesperi exhibetur, sic vt a cibo duabus, aut tri

bus horis abstineatur. Confert etiam ad cibi fastiduim, & eos qui nou bene concoquunt. At si venter nimio calore intemperatus in corpore bilioso fuerit, gingiber & piper adimes. Succum vero mel, & acetum tantummodo, vt supradictum, coques & vteris.

Ad stomachum cibum vomitu reiicientem. Cap. 9.

Stomachꝰ cibũ euomẽs

ALoes rosarum siccarum, singulorum drachmæ decem Teruní, dãturq; cochlearia tria, aut quatuor, si humorem stomacho insidentem, repurgare ve lis scammoniæ & mastichæ, singulorum drachmæ quatuor admisceto. Repurgat enim, & sine molestia.

Stomachus inflatus.

Ad inflationem Stomachi, & intestinorum, item ad eos, qui cibum non concoquunt Iecorarios, tussi vexatos, præsertim, quos frigida causa infestat. Caput. X.

* In alio, vnciæ duæ.

PIperis vnciæ tres, ligustici, ameos singulorum sescuncia, * epithymi puri seminis, pulegii sicci singulorum vncia, mellis despumati quod satis est. Quidam vero etiam apii seminis vnciam adiecerunt, rutæ seminis semunciam. Datur cochleare.

Ad stomachi dolorẽ,

Aliud ad inflationem dolorem, omnemque stomachi cruciatum efficax.

* ĩpressus heminã Hemi-nam se missem

Lachrimæ papaueris drachmæ duæ, piperis castorei singulæ drachmæ petroselini seminis drachmæ quatuor. nardi Syriacæ drachma. In tenuissimum puluerem redigito. & si ac * cochleariũ cum aquæ calidæ * sesquicyato dato, & si cum melle temperatũ fuerit, cyatũ vnum tepidum mane & vesperi propinato. Robustis autem copiosins dato. Nã ad leniendum dolorem, & humores cõcoquendos efficax est, præsertim ad mulieres virosque Cœliacos, inflationes & cruditates, item ad febres, & precordium dolores, nec non ad febres ex cruditatibus contractas, tusses, laterum dolores, conuulsa, ac ad vrinam mouendam conducit.

Aliud antidotum optimum.

Spicæ nardi, piperis, singulorũ vncia, casiæ fistulæ, costi,

ſingulorum vnciæ duæ. Datur ex aqua mane, & noctu. Nõ modo ſtomachicis, ſed etiam Iecoroſis, & Nephriticis confert. vtitor hoc medicamento cum fiducia.

Aliud ad idem.

Piperis, petroſelini, ſingulæ vnciæ, cumini ſemuncia. Datur a balneo.

Stomachicum, quod etiam ad colum proficit.

Iridem Illyricam contuſam, incretamque ex aqua calida potui ieiuno dato poſt cœnam autem ex vino diluto. Modus eius eſt, * ſcrupuli tres. Ne ipſum contemnas. nã probe auxiliatur.

* Vetera exẽpla drachme tres

Aliud ad alia quoque uitia ſalutare.

Liguſtici, ameos, apii ſeminis, * rhei, ſingulorum drachmæ tres, piperis grana triginta, mellis quod ſatis eſt. Dato ieiuno, & ante ſomnum.

* Alii, Cari.

Antidotum ſtomachicum quod Piera dicitur.

Stomachicum antidotum Picra.

Iuncii rotundi floris, xylobalſami, maſtichæ, ſpicæ nardi aſari, croci, ſingulorum drachma vna, & ſemiſsis, cinamomi veri drachmæ ſex, caſiæ drachmæ tres, aloes hepaticæ lotæ, & ſiccatæ drachmæ centum.

Aliud ſtomachicum, etiam ac inflationem utile.

Petroſelini Macedonici ſeminis, cumini, ſinguiorum vnciæ qnatuor. Aeger ieiunus, & veſpeti ex modica aqua tepida ſumat.

De affectu cardiaco. Caput. XI.

Cardiacus affectus.

CArdiacus quoque affectus ſtomachi vitium eſt, quod accidit vbi humores praui rodentes, & virulenti in ore ventriculi collecti fuerint, aut eo confluxerint. Si igitur quidam os ventriculi ſenſibile habere depræhendantur, ſtatim intereunt, cum immodicam humorum roſionem ſuſtinere nequeant. frequenter etiam lumbrici ſurſum ad os ventriculi aſcendẽtes Cardiacos affectus, immodicas animi defectiones, & ſyncopas excitant, vt nonnulli ſtatim cum a lumbricis rũpuntur intereant. Quapropter non ſemper repentinas os ventriculi Syncopas a prauis

humoribus fieri censendum est, sed etiam lumbricorũ indicia requirenda. Nam hæ bestiæ adeo repentinam mortẽ & syncopas non minus quã perniciosi humores inferunt.

De Cardialgia Quasi dicas cordis dolore. Caput. XII

Cardialgia.

QVi ego prauos, rodentesque humores in ore vẽtriculi continent, atque adeo prope in syncopen incidunt, his primum omnium illos cibos offerre conuenit, qui præterquã quod refrigerant, etiam partĩculam resolutam possint item confirmare. Itaq; probe refrigerant, corroborantque, tum mali punici grana comesta, tũ succus eorũ, adhæc mala nõ admodũ dulcia, sed mediocriter astringentia, pira, persica, duracina, vua quæ austerũ frigidũq; succũ obtinet, & panis ex aqua frigida, repidaque sumptus, si ægri temperamento valde calido fuerint & humores qui continentur. rodentes nimiũ, & acres existant. His igitur inter initia ad Cardialgiã vtendũ est, reliquo autem tẽpore paulatim ipsis offerri debẽt, quæ ægre concoquuntur, & noxiorum humorum rosioni & acrimoniæ resistunt. cuiusmodi sunt vuluula, omazum, astaci iscia pectines, buccina, ventriculi anserum, suum, vngulæ ac petioli, in summa, quæ non cito corrumpunt, sed etiam vitiosum humorem superantem oppugnant, euincuntq;. Cæterum his quoque, cum affectus cessauerit, ac conquiescit, semper vt citius cibum sumant, consu lendum est. Nihil enim adeo ipsis confert, vt, si non tarde cibum capiant, sed circiter tertiam horam, aut quartam panem ex tepida aut frigida aqua sumant, aut malum, aut citrium absque ipsius cortice. Hæc sane Cardialgiam expertis conueniũt. Ex medicamentis idoneum est, quod Glycy dicitur, cuius confectio in hũc modum habet. Aceti sexquisextarius corticis radicum fœniculi * vnciæ sex, aloes hepaticæ vnciæ tres, mellis Attici sesquilibra. Dantur cochlearia duo, aut tria. Hoc medicamentum emollit, & confirmat ventrem, præstantissimumque est eum vt quod non solum Cardialgiæ, sed etiam incipientibus Epilepticis, & Hypochõdria-

Glyceis cõfectio

* ĩpressus vncia.

cis aliisque plurimis affectibus medeatur, quorum nũc meminisse, tempestiuum non est. Noui autem antidotũ quoque Diaanacardion dictum, & Picram eiusmodi vitiis auxiliari, sed nullum æque, vt hoc medicamentum. Tantum de Cardiaco affectu, qui ex rodentium prauorumque humorum acrimonia nascitur, dictum sit, deinceps autẽ de aliis quoque agamus accidentibus, quæ in ore ventriculi, aut humorum superantium qualitate, aut copia eueniũt.

De nausea & vomitu. Caput. XIII.

Vomitus quoque vt nausea stomacho accidere videtur, verũ singula ipsa a diuersis causis procreãtur, nempe a copia, & praua rodentique qualitate. At copia quidem naturam vomitum grauando irritat, praui autem humores rodendo, affligendoque. Huc itaq; cõsiliũ dirigas, vt copiosos quidem euacues, prauos autẽ & vitiosos contemperes mitigesque, & malignitatem ipsorũ imbeilliorem reddas, præsertim vbi biliosi fuerint, & melancholici, pituitosos autem extenues, si crassi viscosique tibi appareant. Proinde si crudi humores in solo ventriculo redundent, & non ex toto corpore influant, medicamẽtis sollicitandi non sunt. Quippe solus etiam victus absolutam ipsis curationem præstare abunde potest, & humores in ipso contentos immutare. Sin autem ex toto corpore ventriculo influant, tunc medicamentis vtendum maiorĩbus. Interdum enim & sanguinis missio requiritur, si is superare videatur, & purgatio, si magna humoris prauitas existat. Quod si ambo videantur abundare, tum venam secare, tũ purgare oportet. Dicamus igit̃ prius de iis, quæ in ventriculo continentur, deinde sic de illis, quæ ex toto corpore ipsi influunt, tractabimus. vomit. & nausea.

Curatio uomitus & nauseæ.

Internoscendum igitur est antea, humores ne sint infixi, an ad meatus remittantur, an ad fundum sint impliciti. Si quidem æger acidam qualitatem percipit, scire licet humorem noxium, frigidum potius

vomit' & nauseę curatio.

existere, vtrum vero ad meatus transmissus, vel tunicis adhærescat, vel in fundo ventriculi fluitet innatetque, id curiose inquirēdum est, & quomodo excerni debeat, cognoscēdum. Si etenim vomitus statim post nauseam obortam etiam citra violētiam comitetur, humorem noxium in lato ventriculi spacio esse, non dubie censendum. Sin autem nausea quidem excitata fuerit, nihil autem notatu dignū per vomitiones efferatur, humores noxios, vel cū biliosi sunt, vel serosi, in ore ventriculi absorptos esse, vel cū viscosi sunt, ipsi ori ventriculi infixos esse intelligito, quoniā subinde accidit, vt venter quidem nihil habeat recremēti, sed id ab aliis particulis. aut iecore, aut liene, aut alia quadā in ipsum recipiatur, deinde cū grauatur, aut roditur, ad vomitionē incitetur. Necesse autē est hoc quoque discernere.

Quomodo internoscatur humor qui euomitur, utrū in uentriculo gignatur, an aliunde influat.

Notæ ad humorū sedes cognoscēdas.

Si quidē vomitus cerebrior, & intensus, nulllo insigni spacio interposito vrget, humorem qui per illum reiicitur in ventriculo potius generari, sciendum est Sin autem spacium notatu dignum intercedere videatur, neq; vomitus frequentius infestet, id quod reiicitur, ex aliis potius influere existimandu m. Considera igitur totum corporis habitū aliaque indicia, atque sic curationem aggredere, siue sanguinis missionem, siue purgationem adhibens. Fieri enim nequit, vt aut humor superueniens, aut vomitus, aut quæ infestat nausea conquiescat, nisi totum corpus recrementis liberum prius reddideris, siquidem ipsum causam influxionis præbet.

Curatio, cum biliosus, aut melancholicus humor uomitum, aut nauseam excitat.

Vomitiōis ex bilioso aut melācholicho humorū curatio.

Postquā igitur diligenti obseruatione dephrehenderis, biliosum esse, quod in stomacho gignit, nauseā, aut vomitum faciens, primum contēperandi medendi ratione vtendum, deinde vbi contemperaueris, humoris praui acrimonia lenienda est, atque sic ad abstergendum eum transibis,

vel per aluum, vel per vomitus euacuando. Dato igitur ipsis ptisanæ cremorem, qui vtrãq; præstare potest, tum acrimoniã lenire, tum repurgare, & abstergere. Etenim aquosa quoq; mulsa vacuat, & quæ stomacho innerent, abstergit, sed calidum quippiam obtinet. Quod si igitur vitiosus humor feruens magis esse & acrior apparet, vt etiam febrim inducat, fugito quidem mulsam, & si quid aliud calidum est, quod abstergere posit, vtitor aũt ptisanæ cremore, aut tepida. Etsi enim vim abstersoriam nõ habeat, tamẽ humectat, meatus dilatat, in bonam temperiem deducit, & acrimoniam ipsorum obtundit, qua ratione plurimum iuuat, reliquum autem non per se vomitu reiicitur, sed omnino aut qualitatis ipsorum, aut substantiæ particeps factum educitur, atq; hoc in sordidissima spõgia fieri cernim⁹. Etenim aqua non probe eam purgaret, simul que ipsa attraheretur, nisi præterquam quod meatus conniuentes laxet, dilatetq;, recrementi etiam siccitatem humectare posset, atq; dissoluere. Quare in quibus id q̃d affligit, biliosum fuerit, & melancholicum, tepidæ potio maxime omnium succurrit. Si enim viscosum, & vehementer affixum existit, exiguo indiget adiumento intus, vt citius reiiciatur, quippe aqua tepida etiam sola crassos humores dissoluit, eoq; ꝓpinari debet: si pituita affixa sit, & valenter inhærescat, præsertim salsa, & vetusta, siccisq; medicamentis, & calidis intẽpestiue datis, vt vulgo faciũt, torrida duraq; euaserit. At si humores nõ admodum biliosi sint, febris autem infestare videatur, tũc mulsa vtitor, & iis quæ plenius possunt abstergere. Quod si humor victum contemnere videatur, deinceps etiam medicamẽtis vtitor, aut antidoto quod Picra dicitur. Nam valenter ipsum, biliosa quæ tenacius impacta sunt, & melancholica recrementa purgare potest. At q me dicamentum aliquod exhibiturus est, diligenter considerare debet, ne quandoq; calida intemperies in solidis particulis præpolleat. Nam si quid tale fuerit, & antidotum ipsum tunc exhiberis, cum calidæ & siccæ particulæ existunt, hecticorum affectuum & Tabis, quæ marasmus dicit̃, autor

euadis. Quare illis dãda est, in quibus materia praua stoma
cho aliunde remittitur, ita vt solidæ particulæ natura cali-
dæ, & siccæ non sint.

Curatio pituitæ stomacho affixæ, & nauseam excitantis.

Hoc modo sit recrementũ biliosum, & melancholicum
Stoma fuerit, curatio tentanda est. Sin autẽ acida, & dulcis pituita
chipitui affixo videatur, tunc nimirũ extenuantibus vtendum me-
tosi cu- dicamentis, præsertim oxymelite, raphani radicibus, cap-
ratio. pari, sinapi, Coryaco & medicamẽto ex malis cotoneis, qđ
recipit gingiber, & petroselinum Macedonicum. Nam ab
eiusmodi omnis humor pituitosus, & crudus concoquitur.
His etiam moderata inedia confert, item somnus & quies.
Hoc enim victu pituita nõ solum alteratur, extenuaturq;,
sed etiam in sanguinem benignum, probumq; cõuertitur,
vt eiusmodi quoq; humor ꝑ inopiã alimẽti nutrire possit.
Si.n. acida fuerit pituita, etiam dulcia offerri debent, sin au
tem salsa fuerit, quæ inhærescit, considerato rursus, vnde
salsa existat. Quippe videtur interdum etiã ex serosæ sub-
stantiæ commixtione salsa, interdum vero non propterea
sed ob calidam quoq; intemperiem, quæ ipsam torrefacit.
Nam pituita incalescens, & salsa, & crassa perpetuo reddi-
tur. Quod si igitur ob calidam intemperiem salsa tibi facta
appareat, humectante, & tepida potius curandi ratione vti
tor. Etenim non a calefacientibus, sed humectantibus, refri
gerantibusque dissoluitur, sicut etiam sal, & nitrum. Hæc
enim, vt a caliditate concretionẽ sortita non igne, sed aqua
resolui possunt. Hoc sane pacto, si pituita affixa fuerit, au-
xiliari oportet.

Curatio serosi tenuisq; humoris stomacho infixi.

Serosi Si fuerit serosus, tenuisq;, & non nimium vẽtriculo im
humo- pactus, haud curiosum esse oportet, ac sollicitũ, verum sa-
ris ĩ sto tis est etiam solo vomitu ex liberaliore tepide potu vti, vel
macho cremore ptisanæ ventrem recrementis liberare. Si vero a
curatio multa humiditate imbecillior stomach⁹, & resolutus tibi vi
deatur, eo quod os ventriculi infirmetur, magisq; cibum

vomere cupiat, tunc iis, quæ sensim exiccant, astringuntq; leuiter, vtitor, quale est & malũ cotoneum tostũ, fermento circundatum, si per se comedatur, item medicamẽtũ quod ex ipso conficitur, quo placẽtæ loco oẽs vtuntur, & multifariam ipsius cõpositionem præparant. Nonnulli enim solum piper { misturæ ipsius } adiiciunt, nonnulli etiã gingiber, petroselinũ, & costum, alii vero garyophyllum. Verũ hæc quidem plus quam oportet medicata sunt. Iã vtile est etiã, quod recipit piper & gingiber. Nã hæc quoq; particulam imbecillem abunde firmare, & calefacere possunt, quorum vtrorũq; calor, & acrimonia recremẽtũ in stomacho, & ventre immutat. At si id quod superest recrementum, tenue nimium, & acre videatur, caueto quidem a calidis, adhibeto autem quæ corroborant, & astringũt, nihil, qđ manifesto calefaciat, habẽtia, quale est simplex antidotum ex malis cotoneis confectũ, quod ex succo solo mali cotonei, & melle paratur. Quippe hoc & multum corroborare, & omnia biliosa, acriaq; recrementa contẽperare põt, atq; id circo infirmo, & calido stomacho, humoresq; in bilẽ commutanti accõmodatũ est. His etiam castaneæ sunt idoneæ, mespila, sorba valde matura, fabæ elixæ ex posca, halica, & *Phasu pissarium. In summa, quæ corroborare sensim, & leuiter astringere, nec non exiccare modice non solum in cibo, sed etiam inter medicamenta possunt.

De inflammatione stomachi. Cap. XIIII.

Quomodo igit humores, tũ qui sola intẽperie vitiati, in vẽtriculo cõtinent, tũ qui aliunde influũt, internosci, & curari debeãt, abunde hactenus explicatũ est, reliquũ vero est vt de aliis humoribus deinceps agamus. Vbi stomachus inflãmationẽ sustinuerit, magna opus est diligẽtia, qm̃ maximũ morbum, & necessitatẽ corpori adfert. Mixta igitur curatio in ipso potissimum tẽtanda est, & non, quemadmodum in minus principalibus; resoluta, & laxante medendi ratione vtendum. Nam periculum non exiguũ comitabit, neq; æger alimentum sentiet, neque appetere id amplius poterit. Adiiciatur igit vna cũ

Inflammatio stoma.

laxãtibus etiam corroborans aliquod, nẽpe absynthii paulum, aut mastichæ. Attendendum aũt quare opus sit: atque eius copia intendi magis debet. Si igitur laxantia requirantur, adiicito fotui etiam chamæmelum, sin autem ægri vehementer febricitent, etiam gelucinum, adipem anserinũ, & sapam. Quod si imbecillitas quædam fuerit, & resolutio non adeo laxantium aliquod fotui addito, sed potius curationem ex melino, & vino tentato, absynthiũ, rosas, œnanthen, mala, palmulas in vino macerans: Summatim ad id quod vrget, roborãtia, & laxãtia, alias aliter augemus. Nõ solum autem fotus, sed etiam cataplasmata, & medicamenta in hunc modum excogitare oportet.

Epithe- stoma- chi. * Impr. vn. * Qua- tuor. * Galen⁹ sic hẽt, & loco vn. dra chmas. Ceratũ Galeni * Impr. masti. vn. qua. in alio vna. * gingibe ris, ceræ singulo, rum vn ciæ sex. * Stiracis vn. 4. in alio se- mũcia.

De medicamentis, quæ extrinsecus imponuntur, epithemata græci uocant, Gelenicum.

Cum moderata quidem est inflammatio, sufficit etiã Galeni ceratum, quod hæc recipit. { Olei nardini per hyemẽ vncias octo, per æstatẽ vncias septem, } ceræ { albæ } vnciam ex ea iniiciens, } aut succum absynthii, aut œnanthẽ, aut succum capreolorũ vitis admisceto. Quod si stomach⁹ nõ admodum deiectus videatur, aut imbecillis, epithema Nilæi applicato aut Philagrium per se, aut cum mica panis inducito. Sin durior videatur inflãmatio, & emollientia ad huc requirere, etiã hoc quod Diamelilotu dicitur, applicandum est. Corroboranti autem simul, & emollienti vtitor, quod a me solet parari, cuius descriptio in hũc modum habet. Thuris, absynthii, singulorũ vnciæ quatuor, ammoniaci suffiminis * vnciæ sex, styracis vnciæ sex, ceræ libra, * olei nardini libra, vini Phalerni quantũ satis est. Arida pridie vino macerato, deinde trita valide, nardino & cerato adiicito, ac vtitor vt medicamẽto admirabili, vt quod emollire simul, & robur stomacho adhibere queat.

vncias octo, mastichæ vnciam aloes semunciam. Sin autẽ stomachus magis corroborari postulet, ẽt aloen augeto, { vn

Aliud quod idem præstare potest.

Mastichæ * aloes, croci { mirrhæ } singulorum vncia: *

çeræ vnciæ ſex, ſucci abſynthii vnciæ duæ, ſtyracis * ſemuncia, olei nardini libra. Quod ſi inflãmationẽ ſtomachi diuturniorem eſſe cõtigerit, vtitor iis quæ vocant copia. Hæc enim ad inueteratas inflãmationes magis cõmendantur.

Copia ad ſtomachi duritiem.

Propolis vnciæ ſex, ſtyracis vnciæ duæ * maſtichæ vncia terebinthinæ * ſemuncia, fecis nardini quod ſatis eſt.

Aliud malagma bonum, ad ſtomachi duritiem, fluxionem & dolorẽ faciens, ut æger tribus horis eo leuetur, ſentiatque manifeſto adiumentum, habet autem eius ſcriptura hoc pacto.

Ceræ Põticæ vnciæ ſex, terebynthinæ vnciæ tres, * mirrhæ, opoponaſis ſingulorũ vnciæ duæ, * aloes vnciæ tres, { aluminis ſciſsi } vncia, galbani vncia. Mirrham oleo læui gato, & arida iis, quo liquari poſſunt, inſpergito, ſpleniũ autem ſit digitorum quatuor.

De iis, qui inflammationem a frigido humore experiũtur.

Ad ſtomachi perfrictiones ſimul & inflãmationes optimum eſt medicamentum, quod a grato odore euodes appellatur, cuius confectiones variæ ſunt, ſed cuius ego experientiam habui, hæc eſt. Croci * { ſeſcuncia, } colophoniæ libræ duæ, * opobalſami palmularum, ſingulorum vnciæ ſex, aloes, myrrhæ * terebinthinæ, thuris, ſingulorũ vnciæ duæ, folii * vncia, propoleos, { ſtyracis, } ſingulorum vnciæ tres, ſpicænardi vncia, cardamomi vnciæ duæ, fecis hedychroi ſeſcuncia, ammoniaci ſuffiminis vnciæ ſex, ceræ ſeſqui libra, huic aũt nullum præponas, in quibus frigida magna intemperies, duritia quædam, & pituita eſt, item dolores, & diſtenſiones fiunt. Nõ ſolum autem ad ſtomachum, ſed etiam iecur, & inteſtina inflata, & ad eos, qui Cœliacos dolores ſuſtinent, idoneum exiſtit.

De medicamento Diamelilotu, & Hyeratico.

Huius quoq; deſcriptionẽ hic expoſui, vt qui requirũt, facile inueniant, ſimul autem pluribus appoſitis, id quod ad

* In alio * ſex. ſeſcũcia ĩ alio ſemũcia.

* Gingibe. opoponacis ſin. vn. duæ, in alio, gingiberis vnciæ.

* Mirrhæ vncia. In alio duæ & ſemiſi.

* Terebĩtine thuris ſing. vn. tres in alio duæ.

* vn. quatuor.

Diamelilotu. Hieratĩcum.

vſum vrgentem cōmodius eſt, deligant. Deſcriptio eius in hunc modū habet. Nardi gallicæ, iunci anguloſi, { mirrhæ ſingulorū drachmæ decē, cardamomi drachmæ octo, cro-
* ci drachmæ * tres, ammoniaci ſuffiminis drach. * ſex, Cy-
Impre. phios hyeratici drachmæ duodecim, mirrhæ drachmæ de
octo. cem, terebinthinæ drach. octo, ceræ mina, vini odorati he
* mina. Confert hoc quoq; nō modo ſtomachicis, ſed etiam
octo. iecoris doloribus, aliiſq; multis affectibus.

Aliud malagma Polyarchiū prodeſt Peripneumonicis, Ie-
Malag- *coroſis, Hydropis, Lienoſis, Nephriticis, ueſicæ &*
mæ Po *uuluæ affectibus, & omni neruorum dolori.*
liarchiū

Ceræ, { reſinæ terebinthinæ, bdellii, cardamomi, ſingu
* lorum } mina, iunci anguloſi, { mirrhæ, croci, cinamomi,
ipr. 24. meliloti } thuris, ſingulorum drachmæ viginti quinq;, am
ī alio vi moniaci ſuffiminis drachmæ * triginta quinq;, { nardi In-
ginti no dici drachmæ ſex, } olei Cyprini * hemina, vini Italici qđ
uem. ſatis eſt, vtitor cerato, interim quidē mero interim Cypri-
* no luto. Aliud. Abſynthii ſucci, œnanthæ, nardi, ſingulorū
Sexta- vnciæ tres, maſtichæ vnciæ qua. ceræ vnciæ ſex. Cerā lique
rius. facito, nardū, atq; alia læuigata cerato raſo excipito.

Aliud epithema ad dolorem ſtomachi.

Sulphuris viui, maſtichæ, ſingulorum vnciæ duæ, ceræ ſeſquilibra, { olei irini tantundē } Sulphur, & maſtichem in læuorē trita, & ea quæ liquari poſſunt liquefacta, pilæ demittito, & rurſum emollitis vtitor.

Ad omnem ſtomachi inflammationem, duritiem, et præſertim in quibus perfrictio, & hydropicus affectus incipit, in ſumma in quibus inflantur præcordia.

Styracis Iſaurici, aloes hepaticæ, ſingulorum vnc. tres, te
* rebinthinæ * vnciæ quatuor, ladani vnc. * duæ, bdelii pellu-
Impre. cidi vn. tres, euphorbii recētis vnc. item adipis ſuilli recētis,
vn. aut adipis anſerini purgati vn. quatuor, croci Afri vn. tres,
* nardini Lybici vnciæ duæ ceræ pōticæ vn. duodecim, allio
Qua- rum purgatorum vnciæ tres vini odorati quod ſufficit.
tuor.

Illius stomachi, & unguentum ad frigidum intemperiem, Marciatum.

Multa igitur sunt etiam alia ad frigidam intẽperiem celebrata medicamẽta, tum simplicia, tum composita, verũ præstat omnibus quod Marciatũ appellatur, & odoratius est, quam Decamyron, & Pẽthamyron, præterquam quod emollit, si forte duricies quæpiam extiterit, corroboratq; stomachum cõfectio eius hæc recipit. Styracis calamitis * ceræ, singulorum vnciæ tres: medullæ ceruinæ vnciæ duæ semis: terebinthinæ vncia: * Hyssopi vnguẽti liquidi vncia, opoballami sescuncia, si recens sit: sin minus etiam duæ misceri debent: olei nardi vnciæ * sex.

Compositio Marciati generosi.

Styracis calamitis vnciæ tres: medullæ ceruinæ vn. tres: aloes hepaticæ vnciæ duæ: mastichæ vnciæ duæ, olei nardi vnciæ * tres, opobalsami vn. tres ceræ vnciæ quinq;. Parato, ac vtitor lõge optimo, & paucis cognito medicamẽto.

Vnguentum Myracopon.

Idem ergo præstare potest Myracopon istud, hoc autẽ præstãtius est, quod calefacere posit. Quare vbi frigida intemperies magis præpollet, hoc potius vti cõuenit. Parandum aũt est ipsum hoc pacto. Croci, opobalsami, singulorũ * vnciæ quatuor, vnguẽti Syriaci * libra, mellis vnc. tres, myrrhæ, ammoniaci suffiminis { ceræ põticæ } singulorũ vnciæ tres, terebinthinæ * sescuncia, enphorbii vncia.

Ad stomachum perfrictionem expertum intinctus, qui Embamma græcis dicitur.

Baccarum iuniperi, piperis, singulorum vnciæ duæ, gingiberis * vnciæ quatuor, petroselini * vncia, mellis quod satis est. Vtitor vt præstantissimo.

De antidotis stomachicis.

Pastillus amazonum.

Hic pastillus multo vsu ꝓbatus ẽ, ĩ q̃bus dolores validi,

* Impre. vn. qua. cere vn. tres.
* In alio quat.
* Impre. tres.
* ĩp. octo in alio 12. vel. octodecim.
* ĩpr. vn.
* vncia.
* Singu. sescun.
* Im. græ c⁹ drac.
* Drach. pastillus amazo.

& cõuulsiones stomachum exercent, nam abunde ipsas mi
tigat potus, nec non auxiliatur. Habet autem iu hunc mo-
Impr. duæ, dum. Apii seminis drachmæ* sex anisi* totidem, absynthii
drach. quatuor, mirrhæ* piperis lõgi singulorũ drach. duæ
* drach. cinamomi drachmæ* sex, castorei drachmæ duæ, opii dra
chmæ duæ. Læuigato ex aqua, fingitoque pastillos, qui sin-
* guli pendeant drachmam, dato stomachicis cum* vini fa-
In ipr. græco additur gingiberis drachmæ duæ. cticii cyathis ternis, Cholericis, & cibum vomentibus ex fri
gida, Cœliacis & Dysentericis cum myrtorũ decocto, Lie-
nosis autem ex oxymelite. Item ad alia multa valet hic pa-
stillus, & præsertim vomẽtibus, quiq; rosionem ex prauis
stomachi, & ventris humoribus sentiunt, satis respõdet. At
que hæc sunt nobilissima, quæ multis experimentis cõpro
bauimus. Cæterum hoc quoq; sciendum est, omnem duri
* tiem, aut stomachi, aut iecoris, aut lienis, aut alterius cuius-
Imp. 2. dam particulæ, a diuersis causis, & non ab vna excitari. Ete
* nim siccitas, aut caliditas, si præcesserit, humoresq; reddat
Galenus palsi. crassos, tumorem duriorẽ efficit, & perfrictio similiter. Ac-
curate igitur incumbendum est vt ex signis præcedẽtibus,
& iis quæ assident, præcipue temperamẽto internoscamus,
atq; ita medicamẽta adhibeamus. Si enim præcesserint tri-
stitiæ, curæ, labores, animi deiectiones, pauci cibi, & calidio
res, potusq;, huiusmodi duritiem ex nimia humorũ adustio
ne potius factã esse cognoscemus. Necesse igitur est, vt me
dicamẽtis ægros curemus, quæ tepidam facultatẽ, aut tem
peratam qualitatem obtineant, non autem calefaciant, &
emollire posse titulo admodum promittant, hæc enim iis,
qui tumorem ex frigiditate in scirrum coactum habẽt, con
tulerunt, nec de huiusmodi ambigere, dubitareq; oportet.
Dictum nãq; est ab Aristotele, aliisque præstantissimis vi-
ris antiquis, singula, quæ concreta, & in scirrum indurata
sunt, a contrario eius quod concretionem peperit, dissolui,
nempe quod a calore, & siccitate concretum est, ab hume-
ctantibus ipsum, & refrigerãtibus dissolui oportere, quem
Nota. admodum in nitro, & sale fieri cernimus. Omnia nãq; hæc
a caliditate magis torrentur, atq; indurantur, ex aqua ve-

ro diſſoluũtur, quẽadmodum rurſus, quæ a frigiditate con creuerint, ab igne reſoluũtur, id quod videre in glacie & niue fieri licet, dum ab ſole & igne diſſoluũtur. Quare adhortor, vt animum adhibeatis, & ne vt plærique medici citra iudicium remedia adhibeatis, titulis ipſorum ſolis aquieſcentes. Ego ſane noui viſcerum duritię humectantibus, & temperatis me curaſſe, nẽpe balneis, & hydræleo vſum, { nec non roſaceo & oleo & chamæmelino, ſimiliter etiam balneis temperatis, quemadmodum in aliis, ſuperfuſiõibus ex nardino, gleucino & anethino oleo, item Marciato, & hoꝝ ſimilibus, adhæc victu calefaciente, vtpote pipere cibis iniecto, & aniſo, & aliis quæ eiuſdem ſunt facultatis ĩſuper potione ex ſpica nardi, aſaro, & id genus autidotis, quæ extenuare, & calefacere poſſunt. Quoniam igitur non pauca a cõtrariis euenire ſolent, attẽdendum eſt diligenter etenim acores in ſtomacho, ſubinde non ſolum ex frigiditate, ſed etiam calore oriũtur. Nouimus autem plæroſque medicos putare, omnem acorem a ſola frigiditate prouenire, qua de cauſa ſemper his calefacientia adhibent. Video rurſus multos etiã a refrigerantibus cibis adiutos fuiſſe, qui antea a calefacientibus plurimum offenderẽtur. Nam vinum potius ipſis magis aceſcebat, quã calidiores potiones factitiæ, quæ ex pipere, aut aniſo, aut alio quodam huiuſmodi parantur medicamento Quare talis repudiatis, cõtrariis vſi, temperata aqua largiore, cibis boni ſucci, & qui ægre cõfici poſſunt, vt vulua, omazo, aut anſerum ventriculis, iuuẽcæ pedibus ex poſca, & ex piſculentis, orpho, iſiciis, pectinibus, oſtreis nõ coctis celerrime tali affectu liberati ſunt, vt neque acidos ructus, neque aliam cruditatem in poſterum ſuſtinerent. Ex talibus igitur vniuerſis coniectura aſſequi licet, idẽ accidens a contrariis ſæpe cauſis oboriri. Quemadmodum autem in acido ructu, ita rurſus cura habenda eſt, vbi æger amaritudinem cauſatur, & non ſtatim humidis in totum, & refrigerantibus vtendum. Fieri nanque poteſt, vt viſcoſi abundent humores, in quibus bilis, dum ad ſuperiores partes effertur, huiuſmodi cõſenſum, etiam ſi non admodum

Acidus ructus.

Ructus acidus quõ curetur.

copiosa fuerit, ægro præbet. Omnes igitur Arquatos ama
ritatem percipiẽtes videre licet, attamen nõ omnes a refri
gerantibus adiuuãtur. Multi siquidem etiam alliis liberalio
ribus vsi, Arquato liberati sunt, ita vt neq; reliquo tẽpore
amaritudinẽ perceperint, id quod merito accidit, cum ne-
que ab eadem causa Arquati fiant, sed alii ob iecoris inflam
mationem, alii ex ventriculi intemperie, alii a viscosis hu-
moribus, sed hi curari nequeunt, nisi extenuãtibus, & cale
faciẽtibus, quemadmodum rursus considerandum est, etiã
in iis, qui copiosiora expuunt, & frigidum putãtur stoma-
chum habere. Nõ enim eiusmodi a copiosa in totum humi
ditate accidit, cum etiam ob caliditatem euenire possit. Nã
cum ieiunant, & cibo modico vtũtur, hoc sæpe experiunt,
nec desinũt saliuam emittere, & copiosa expuere, donec ci
bum assumãt. Clarum aũt est, id accidere, dum caliditas hu
mores, qui in alto latent, dissoluit. Postq̃ enim natura cibũ
concoquens, oblatum insumpserit, tũc rursus, quæ appo-
suit, dissoluere cogitur, atq; idcirco copiosiora spuunt, hu-
miditate quæ in alto hærescit, liquescente Quod autem ob
calorẽ crebrius expuere ipsos accidit, videre licet in lignis
cum cõburuntur, quippe humor ex eis destillat, nimirum
igne, id quod aquosum in ligno cõtinebat, euacuate. Idem
ẽt in carnibus dum assantur potissimũ euenire cernimus.

Arquati nõ vna ex cã.

De curatione.

Curandi ergo sunt, qui ob calorẽ copiosa expuunt, ci-
bis refrigerantibus, & qui difficulter confici possunt: quem
admodum rursus eos, qui ob humiditatem, calefaciẽtibus.
Opus igitur viro est in arte omnifariam exercitato, qui ex
quisite cãm diiudicare queat. Etenim idem accidẽs a cõtra-
riis, vt diximus, causis oritur. Quare plæriq; rigorẽ, & fri-
gus in corpore sentiunt: quidam sane a crudis humoribus,
qui in eo superant: quidam vero ob siccitatem, & inediam,
alii propter bilem, quẽadmodũ alii rursus in externis par-
tibus ob magnam inflãmationem, quæ calidum sanguinẽ
totũ ad se attrahit, perfrigescũt. Multa sane etiã alia exem-

Expuẽtium copiosa ob calorem curatio.

pla licet adducere, quod eadem res a cõtrariis, vt dictũ est, subinde causis efficitur, verũ hæc quoq; sufficiunt. Nam in febrium curationibus copiosius de hac re agetur, quia medici plurimũ ab eis decipiuntur errantque.

De singultu, Caput XV.

CVm singultus etiã stomachicus sit affectus, his cõiungere eum decet, vt oĩs stomachicorum disputatio in idem sit collecta Nã totus stomachus cõuulsorio more, dum nonnulli mouentur, affici, videtur, vbi facultas ipsius expultrix illic largius ad recrementa, quæ insident, grauant, & rodunt, expellenda incitatur. Non raro in euacuatione etiam ipsa obsiccitatẽ comitatur nimirum, vt in Dysentericis, vel quocũq; alio modo largi⁹ euacuatis, & febri tentatis immodica, tale fieri spectamus. Fit autem, vt etiam ob acrem quampiam qualitatẽ homo singultiat, sicut qui hydrogarum assumpserit, aut aliud quid eiusmodi rosionẽ inferẽs, ac magis vbi stomachus quoq; est sensibilior. Atq; hæ sane singultus causæ, tot & tales existunt, curari aũt ipsæ remediis ad cãm eum facientẽ proprie accõmodatis debet. Si.n. causæ fuerint viscosæ, & crassæ extenuantibus, & incidentibus vtendum esse constat. Incidit aũt probe acetũ quoq; solum, si modice sorbeaẽ, & præcipue, quod vocatur scillilicum, item oxymeli, quod ex eo temperatur. Adijci aũt huius quoq; compositionẽ optimã, quæ multis conferre potest, præsertim stomachi affectibus, & inflatiõibus, acidisq; ructibus, est aũt hæc.

Singultus.

Singul. causæ.

Oximeli scillitĩcum.

Oxymelitis confectio.

Scillæ partis internæ tenerioris libræ duæ, acetis acris albi sextarii quindecim, piperis vnciæ duæ, dauci Cretici seminis, fœniculi seminis, * cumini singulorum drachmæ quatuor, apii seminis * drachmæ octo, petroselini { Macedonici } vnciæ duæ, laseris * vnciæ duæ, gingiberis vncia, pyrethri vncia, nardi Gallicæ drachmæ quatuor, Ligustici drachmæ quatuor, hyssopi { Cretici } drachma, pulegii * drachma, mentæ viridis fasciculus, apii viridis { fasciculus } cardamomi drachmæ duæ, rutæ viridis turiones quinque, mellis * sextarius, folii drachmæ duæ.

* Paul⁹ feniculi, cumini, singulo. vnciã.

* Pa. vn.

* ĩpr. vn. duæ.

Apis vĩridu cardamomi sing. drach. duæ.

quatuor:costi vncia:sapæ sextarii duo,agarici,spicænardi,
amomi,singulorum * vncia. Omnia hæc contusa diligen-
ter,seorsim habeto,& scillã in acetum cõiectam per dies se
ptem macerari sinito,deinde ea sublata,reliqua omnia con
tusa,vbi valide læuigaueris vna,acetoq; indideris,alios dies
septem sinito. deinde per linteolũ dẽsum expressis etiã ad
affectũ prædictum vtitor. Cæterum & raphani radices in
ipsum intingere cõuenit,vomitumq; ciere. Ad hæc mulsa,
& spicæ nardi rutæq; decoctum potu ipsis auxiliatur, nec
non panis ex condito comestus. Omnia nãq; hæc adhibui,
& ĩ magno adeo singultu,vt æger e lecto exilire cogitaret,
profeci Vsus autem sum præter hæc etiã extrinsecus in sto
macho castoreo,styrace & mastiche, oleo ipsa incoquẽs,&
stomachum vehementer ex eo fouens,agitabam autem in
ter coquẽdum oleum ruta. Porro castoreum, & potum &
olfactum in his probe opitulatur, item nardus gallica,asa-
rum,spica nardi,anisum,cuminum,& ligusticum. Quod si
recrementa rodentia & corrupta fuerint, iis vtendum esse
constat, quæ contemperant, & simul id quod rodit,abster
gere possunt. Vinum his circumcidendum est,atque omnia
acria decocta,temperata autem aqua vtendum, & pane ea
imbuto,ptisanaq; copiosa,pisciculo, qui aceti paulum ha-
beat,& pullis columbarum,atque huiusmodi singultientes
purgandi non sunt. Sin autem ob euacuationẽ, aut febrim
singultus accedat, non dubie etiam firmiter perseuerans,
tunc enim ob siccitatem immodicam affectus oritur, talis
merito quidem periculosus est. Quare in eiusmodi hume-
ctantibus,& refrigerantibus auxiliis,præsertim temperata
aqua creberrima,vnctiõe,& omnibus, quæ euacuatis adhi
bentur,vtendum. Noui autem quendam ex iis, qui ob hãc
intemperiem singultiunt,frigida sorbitione conseruatum.
At in inflammatione ea quæ actu frigida sunt, vitari de-
bent, magis etiam continue tepida vtendum, paulatim
eam sorbendo, extremas autem manus calidissimas fre-
quentius madefacere oportet,& pedes deligare,continere
que,non est alienum. Insuper sternutamenta accommo-

* Impre. sextarii duo vid. Paulũ Aeginetam.

dare in quibus maxime humida stomacho infixa sunt. Ita nanque spiritus dum in angustias redigitur, & violentia incidit, humorem qui in stomacho cõtinetur, propellit. Adhæc superfusionibus ad stomachum vti confert, in quibus potissimum etiam inflammationem illius, aut iecoris esse consideraueris, vena prius secta, nisi omnino vires dissuadeant. Talibus igitur ratione & artificio vtẽdum est, ita vt animum aduertas tempori, ordini, qualitati, & aliis omnibus, quibus celeberrimi medici aduertendum esse putarũt. At si multis, atque multis tentatis, æger nihil sentiat adiumenti solatiique, dum nihil ex iis quæ ab arte suppeditãtur, morbi difficultati succurrere potest, etiã naturalibus, quæ alligantur vti alienum non est, vt ægrum cõseruemus. Etenim impium est talem deserere, & ꝓhibere ea, quæ ægro ad salutem conferunt, cum etiam Diuinissimus Galenus, & qui eum præcesserunt, his sint vsi. Quare sapientissimus ille Didymus in libro, qui Octatomus vocatur, scriptum reliquit. Aliud. Festucam, aut lapillum, aut fimum ex terra sublatum singultientis capiti, ipso ignorante, imponito, ac statim singultus desinit. In Cyrene hoc quoque didici. Aliud. Singultiens contineat manu sinistra calculos suffragiorum quadraginta, & capiti superimponat, ac statim singultire desinet. Castoreum autem alligatum cito singultũ finit. Adhæc cuminum quoque panniculo lineo inditum brachiali sinistræ manus alligato: hoc Aethiopes ad austrũ habitantes facere, dictitant. Cretẽses tesseram manibus continere, πεύγ & naribus offerre. Nõnulli vero panis fracti micam auri singultientis tacite imponunt, & fragmentum olfaciunt, liberanturque, alii vero rutam ex vino, aut mulsa coctam potui præbent, alii apium, aut castoreum, aut daucum Creticum, aut asarum, aut nardum Gallicam, singula priuatim, aut simul cum mulsa, vel decocta potui, aut laser olfaciendum exhibent. Eximie facit etiam gargarizatio, & aurium orisque detentio. Non autem oportet pleraque contemnere, sed omnia etiam cum alia curatione, quam ars præstare iubet, adhibere.

Physica remedia.

De cholera. Caput XVI.

Cholera. QVod cholera sane acutissimus sit affectus, syncopen insignẽ, immodicamq; virium resolutionẽ inducens, omnibus in cõfesso est. Idcirco accurate internosci, & celerrime curari, merito postulat. Etenim dilatio in omnibus acutis morbis nociua est, in hoc autẽ affectu etiam exigua, ac leuis curandi mora, haud simplicẽ offensam, sed etiam absolutam subinde tabem, quæ Phthisis dicitur, conciliat. Choleram itaq; immoderatam esse perturbationem, quæ per aluum, & vomitum propter stomachi subuersionẽ, offensionemq; proueniat, intelligendũ ẽ. Ne autem quis affectum hũc ideo Choleram vocari putet, quod a bile omnino fieri cõsueuerit, sed quia materia, quæ per vẽtrem adfertur, ex intestinis videtur excerni, intestina vero choladas veteres appellabant, vt etiam Homerus testatur his verbis, κὲ χυντο χαμαί χολάδες, quod est, fusa erant humi intestina, huius gratia etiã affectum Choleram nũcuparunt. Vt non solum de vna fit causa, sed etiam multis, nempe ob copiosiorem cibum assumptum, & quia concoqui non potuerit, corruptũ, item ob prauorum humorum, aut ciborum, aut potionum, præsertim stomachũ offendẽtium qualitatem, qualis est & pepon, & pingues, dulcesq; & oleosi cibi. Gignitur etiam ex copia bilis, naturam sursum, aut infra ad excernendum irritantis, nec nõ ob nõ nulla frigida applicata, vt epithemata quædam, aut frigidarum aquarum vsum, si eas bibant, aut in eis dii natauerint. Quæ cũ ita habeãt, necesse est etiam de curatione tractare, quæ ad vnamquãq; huiusmodi causam accommodetur.

Cholerae cãæ variæ.

Curatio eorum, qui ex copia ciborum cruditate laborarunt, incideruntq; in Choleram.

Cholera ex copia ciborum curatio. Si igitur ciborum corruptio per initia tibi appareat, & æger nihil fere per ventrem, aut vomitũ excernat, sed nausiet, vellicetur q; tũc ipsis exhibere conabimur, quæ potius vomitum prouocare largius possunt, qualis est mulsa, quæ ambo sine noxa præstare potest, nẽpe & aluum, & vomi-

tũ incitare. Quod si vero mulsam uõ libenter sumant, tepida aqua ipsis liberalior dari debet, atque vomitus sollicitari, aut digitis, aut pennis anserũ ex hydræleo in os inditis, donec corrupta abunde euacuata tibi esse videant. Et si quidẽ ita tibi apparuerit vt nullum recrementum ex iis, quæ iam in vẽtre corrupta fuerant, copiosum remãserit, somnum ægris præcipere oportet, quieteque, & præcordiorũ fotum. Cum igitur hæc imbecillia sunt, dulce oleum calidum iniectum adiuuabit, per hyemẽ autem etiã nardinũ, vel gleucinum, vel Marciatũ. At vacuatione post somnũ finita, neque febri vrgente ad balneũ duci debent, paulatimque cibo reficí, ita vt cruditas tm̃ vitetur. Nisi enim qd impedimẽti fuerit, celerrime rursus ad naturalẽ statũ reuertũt, qualia neque stomacho affecto, accidũt, sed corruptiõe ob copiã ciborũ oborta, vnde neque huiusmodi ꝓprie Cholerã nominãt.

Curatio Choleræ ex uitiato stomacho prouenientis.

At si nõ ex ciborũ copia sed inanitione, aut imbecillitate stomachi prægressa euenerit, quæ etiam proprie Cholera vocatur, cum sit immoderata per ventrem vomitũque, vt diximus, euacuatio, stomachus vitiatus atque imbecillis refici iis deuoratis, si fieri potest, debet, quæ corroborent, & recreare queant, nẽpe victu & medicina. Dicamus igit prius de victu, qui hoc præstare posisit, atque ita tandẽ de vnctionibus, quæ extrinsecus imponuntur. Cholerã ex vitiato stomacho curatio.

De victu.

Panis igit his ante oĩa idoneus est, si ex vino detur, aut myrteo, aut omphacomelite, aut Palmatiano, siue Sareptino, ꝑsertim si æger nõ febricitet, sed etiã ꝑfrixisse videat, & imbecillis sit viribus, copiosioresque pepones comederit. Hi.n.cũ stomacho plusculũ aduersẽt, vomitũque ĩmoderatius comesti moueãt choleræ affectũ gignũt. Quod autẽ vomitũ cieãt, & stomacho sint inimici expientia id licet cognoscere. Nã si duos fieri seminis scrupulos illi, q̃ vomitu opus habet potui offeras, videbis eum qui deuorauerit ex ipsis nauseare, vellicarique, & statim in vomitũ prorũpere. At si æger febricitet qdẽ, ætate aũt floreat neque stomachus cius a frigidis, sed potius pinguibus, aut dulcibus, aut oleo- Pepões cholerã pateũt.

sis subuersus fuerit, & ructus nidorosi oriātur, his panis nō ex vino, sed omphacomelite, aut Cybiriaco hydromelo, aut posca, aut hydrorosato dari debet, pmittiq;, vt paululū ex his sorbeat. Quod si vomitus pseueret diutius, etiā men tæ decoctum, vt saluberrimū medicamentum, ipsis dandum est. Etenim & stomacho illa grata est, & naturaliter ad hunc affectum accōmodata. Sin aūt vires vrgeant, & extremorum perfrictiones, conuulsionesque, & animi defectio oriatur, salutare est etiam vinū decocto admiscere. Nā vinum omniū maxime subito, & celeriter vires collapsas re focillare potest, ac multos noui ex sola illius potiōe præter spem mortis periculum euasisse.

Mēta ad vomitū efficax.

Vinū recolligit vires celeriter.

De unctione.

Particulas autem refrigeratas perfricare irino vnguēto conuenit, aut gelucino, aut nardino, aut populeo, aut sicyonio, aut quodam alio, quod recipit præsertim castoreū, & medullam ceruinam. Hæc enim omnia iis, qui cōuelluntur & prope, perfrigescunt, admodum sunt cōuenientia.

De *Epiplasmatis siue* Cataplasmatis.

Epiplas. idē qđ cataplasmata.

Vtendum etiam est Epiplasmatis, quæ ad eos præsertim idonea sunt, qui cibum nō continent, panis siligineus ex vino coctus, oleo melino adiecto, & polēta similiter ex vino myrteo incocta. Quod si desideretur myrteū, ex vno prædictorum aut Palmatiano, aut Tyrio, aut Sareptino. Prius aūt decoquatur in eo absynthium Pōticum, rosæ, mala cotonea, palmulæ, iuncus rotundus siccus, & œnanthe, si tempus autem patitur, etiam capreoli vitis, deinde sic polenta coquatur, inter coquendū adiiciatur etiam mastiche, & melinum oleum. Hæc enim omnia sunt apta, tum ad corroborandum, tum ad prohibendum, ne aliud in ipsum influat.

De *Epithematis.*

Multa sunt ad huiusmodi affectus prodita, quorum autē nos habemus experientiam, hæc sunt.

Epithema Dia œnanthes laudatißimum.

OEnãthæ drachmæ duæ, omphacii drachmæ quatuor, styracis item drachmæ quatuor, acaciæ drachmæ octo, rosarum siccarum drachmæ octo, gallæ ompacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ septem, vini austeri, olei myrthei, picis singulorũ drachmæ sedecim. Hoc medicamentum ad hepaticas Dysenterias, vomitiones, & eos qui cibum retinere nequunt, præstantissimum existit. Dia œnãthes epithema.

Epithema quod ex malis constat, Diamelon græce dictum.

Epithema dia melon.

At si multis in ventre collectis flatibus tormina, & distẽtiones oboriãtur, ratio est etiam cucurbitulas admouere, hæ enim non solum leniunt, sed etiam plurimum iuuant iis etiam conferunt, qui cibum non retinent, si statim cum æger illum assumpserint, stomacho adglutinentur. Nã valide retrahendo, vomitũ fieri prohibent, præterea si diutius adhærent, etiam concoctionem iuuant, & ventrem, ne amplius profluat, cohibent. At calidioribus citra scarificatum vti conducit. sin autem inflammatio quædam diuturna, & scirrosa circa præcordia orta fuerit, tũc cum scarificatu eas admouere, non est absurdum. Cucurbitulæ ventres admouendæ.

De iis qui ob bilis copiã cholerã sunt experti. Ca. XVII.

QVod si bilis copiosior nunc sursum, nũc infra Choleræ affectum excitet, clarum tibi erit, eam ex rosione, & caliditate circa ventrẽ, ac præcordia amphore percipi, ea vero, quæ per aluum, & vomitus efferũtur, omnia etiam esse biliosa, ægrum vehementer sitire, & linguam habere scabram. Si æstas fuerit, & æger iuuenis, calidiore victu primum vsus, multo magis ex his veram notionem, manifestamque consequeris, quod affectus prædictus ex biliosi humoris abundantia procreatus fuerit. Cholera ex bili.

Curatio.

Causam itaque efficientẽ obseruans, per contraria semper curabis. quæ refrigerare, & humectare possunt, cibos potus & epithemata, quæ eiusdem sint facultatis. Proinde ptisanæ cremor refrigeratus his est idoneus, itẽ lactuca co

dem modo refrigerata, paulo aceti adiecto, similiter etiam intybus, & troxymus, item panis ex aqua assumptus inter testacea, pectines, & buccina lota sepius, itē vulua, & omazum, adhæc astacus bis coctus, & pisces duri, quodque ex ipsis fit isicium, nec non anserum, & gallinarum cohortalium ventriculi.

De *fructibus pomaceis.*

Ex fructibus conducunt, qui non admodum maturuit, & mediocrem habet astrictionem, præsertim mala, pira, mala punica, & vua pensilis.

De *bellariis.*

Ex bellariis, castaneæ,, & vuæ passæ expediunt.

De *potione.*

Aqua frigida. choleriis. Potus his omnium maxime aqua frigida conuenit, quæ non vniuersa, sed paulatim, & in cibi sumendi medio tempore bibatur. Quod si ex symptomatis nimium infestantibus vires imbecilliores fieri contingat, non alienum est hydromelum, & omphacomeli eis exhibere, aut paulum vini vel Sabini, vel Cnidii. Sin autem vigiliæ quoq; multæ infestauerint propter siccitatem, quæ ex inanitione accidit, Diacodyon, quod ex sapa Cretica paratur, dare ipsis quoque commodum est, & cum somnum capturi sunt, paululum ex eo prædictis potionibus admiscendo.

De *iis quæ extrinsecus imponuntur.*

externa cholera remedia. Imponantur autem stomacho, & præcordiis semper uinum, & lactuca cum mica panis, rosaceoque excepta, item ceratum probe confectum optime & maxime iuuat, si tē pus ferat, capreolorum vitis, aut vuæ acerbæ, aut polygonii succus ei miscebitur. Præstãtius enim erit, & ad ea quæ volumus efficatius. Etenim refrigerat, corroboratque & id quod in stomachum influit, repellit, nec non inferiorē ventrem cohibet, totumque corpus ad bonam temperiem mutat, & appetentiam excitat. hæc omnia aliaque plura præstare potest. Hæc igit ratione ipsos curare oportet in quibus & vomitus copiosiores. crebrioresq; fiunt,

& venter immoderatius excernere, atque cõuulsiones, sin copasque inducere videtur, vt æger de vita periclitetur, dum immoderatior per vomitus, & aluũ excretio accidit.

De cholera quæ citra noxam excitatur. Ca. 18.

QVod si bilis ad excretionem procliuis, naturam irritare videatur, nihil autẽ mentione dignum, vel per aluum descendat, vel per vomitum erumpat non absurdum est tunc etiam medicamento purgante vti quod humorẽ biliosum purgare queat, præcipuæ si æger iuuenis fuerit, & priori tempore purgari consueuerit, nũc autẽ cessauerit. Maxime igitur hoc efficere potest citra noxam scammoniæ liquor ex posca cũ exiguo admodũ mẽtæ succo. aut hydrorosato, aut hydromelite datus. As si bilis in ventriculi tunicas absorpta fuerit. etiã Picra ipsis exhiberi debet. adiecta ei scammoniæ lachryma, pro vt ægri vires permittunt. His igitur ad corpus purgandum vti debemus Vbi vacuatio facta fuerit, & totũ corpus deinceps recrementis vacuũ, vt nihil in ventrẽ possit influere, nausee statim cessabunt, & cibus, qui offertur, non corrũpetur prauitate humoris iam euicta, minoreque facta, & in totũ corpus distribueĩ, ipsumq; probe nutriet, vt æger sequenti tempore immunis a morbo, & sanus conseruetur. Cæterum nosse oportet, frictionem per manus adhibitã, quietam, calidã & mitem iis omniũ maxime qui Cholerã sustinent cõducere præterea etiã extremorũ deligaturã, & si quidẽ aluus vrget, plura brachiis, & iuncturis quibus illa cũ manibus cõmittuntur vincula iniicienda esse, sin aũt vomitus, tũ femora, tũ talos cõstringi, & paululũ ipsa dissoluendo, rursus deligari oportere. Si pedes refrigerari, aut quelli spectaueris, etiã pmittes, vt calidæ ipsos aquæ imponãt, ac fouebis, quousq; particulæ incaluerint, vehemẽterq; rubescãt. A fotu lanis quoq; obtegẽĩ, ne refrigescãt, atq; hec potius fieri dñt, cũ ẽt vomitus vrget, & materia sursũ erũpere videĩ, quẽadmodũ dixim⁹, brachia vehemẽter vinciẽ, & supfũdere iterũ oportere, si alu⁹ itẽ vrserit, vt materiã

Chole-
ra qua
citra no
xã exci
tatur.

ſemper in contrarium reuellamus, nec non alia, vt dictum eſt, diligenter adminiſtrari decet atq; eo pacto. Choleræ curatione non fruſtaberis. acutisſima namq;, ſi oboritur, ſubito periculum inducit.

FINIS LIBRI SEPTIMI.

CAPITA LIBRI OCTAVI. & appendices.

Epithema lienosum & hepaticum, quod vtriusque visceris obstructiones discutit.
Si lien flatu distenditur & intumescit.
Galeni verba de lienis sciro & inflatione.
Epithema iecoris & lienis
Epithema hypotherion.
Prima confectio diaspermaton.
Alterũ epithema diaspermaton ad idem.
Potiones ad lienem.
De pastillis.
Epithema.
De tussi lienosorum.

ALEXAN. TRALLIANI
LIBER OCTAVVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

Liber hic ab aqua intercutẽ in ipsso græco codice incipit. Iecoris inflãmatio.

De inflammatione Iecoris. Caput. I.

QVOD Sane, vt omnis inflammatio ex feruenti sanguine trahit originẽ, ita etiã ea, quæ in iecore oboriri solet, Exordium sumat, omnes fatentur. Qũo autẽ ipsa internosci debeat, discernique, num ipsi iecori proprie acciderit, an tunicis ipsius, vel musculis extrinsecus ambientibus, cõsiderare oportet. Et si iecur inflammatur, inspiciendum rursus est, & inquirendũ gibba ne potius, an caua ipsius pars, vel etiã vtraq; simul affecta sit. Si.n. id cognitũ discretũq; probe fuerit, curatio quoq; celeriter, sine impedimento administrari poterit.

Note inflãmmationis.

Nota an gibbam iecoris partem inflammatio obsideat.

Si igitur inflammatio in gibbis constiterit, facile internosci potest, præsertim si magna sit. Nam secundum am

bitum circumscriptum inflammationis species ferri tunc videtur, ac febrim inuehit ardentem, vomitum biliosum & æruginosum, frequenter iugulum detrahit, tussiculam mouet, septum, transuersum coerctat, & grauitatis potius quam inflammationis sensum infert. Si enim in tunicis, aut ambientibus vasis constiterit, acriorem dolorē excitat. Quare si vniuersa iecoris inflammatio magna fuerit, ita ipsam nosse tum oculis ipsis, tu tactu, tum aliis prædictis indiciis expedit. Quod si instammationem non magnam, sed exiguam esse contigerit, ægre ipsa internosci potest. Neque enim febrim statim inducit, nisi insignem quandā magnitudinem acquisierit, neq; oculis hec spectari, neq; tactu manifesto cognosci, sed ex aliis ipsa animaduerti potest. Si namque æger, vbi nos preceperimus, vt magnam respirationem edat, grauitatem se quandam, & dolorem percipere dixerit, inflammationem exiguam interius in iocinore, aut circa eius gibba existere sciendum est.

Iecoris caue p-tis infla-matæ.

Signa inflammationis cauam iecoris partē occupantis.

At si in caua iecoris parte inflammatio constituta fuerit inde cognoscitur, quod tumor primum in imis potius quā in supernis partibus conspiciatur, atque hinc animi defectio succedat, immo etiam corpus alimentū non sentiat, pallidū & tenue appareat, vt tandem ipso refrigescente ēt aquæ subter cutem suffusio deinceps sequat. Ita sane inflā-mationem caua iecoris infestantem ab ea, quæ gibba exercet, discernere conuenit. At si musculis inflammationem tempestiue cognoscere licet. Nullum enim ex predictis accidentibus ægri sustinent, & præterea inflammatio e directo musculorum figurata conspicitur, nec non extrinsecus manifesto conspectui se offert, non quemadmodum in caua iecoris parte intus delirescens. Curare autem eā oportet ita, vt toti corpori prospiciamus. Si namque sanguis in vniuerso eo superet, curatio protinus administrāda est, & nō differenda, (periculosum enim) sed vena axillaris incidi debet. Quod si hæc secari nō potest, ex superius vacua-

curatio inflāmationis iecoris.

tio omnino tentanda est. Qui enim vacuationem adhibere & totum corpus recrementis liberare neglexerunt, hi maximorum malorum ægris autores fuerunt. Vel enim accidit, vt materia in pus ex medicamentis intempestiue adhibitis conuertatur, aut tẽporis spacio scirrosa, & ad discutiẽdum contumax fiat. Propter hæc legitur omnia cauendũ est, ne cataplasmata, & supfusiones inducamus, priusquã totũ corpus a recrementis liberũ fecerimus. Itaque sanguinis mitti debet, post missionẽ victus institui recremẽtorum expers, mitis, qui nihil habeat acre, præsertim inter initia. Nã feruens inflammatio nihil huiusmodi tolerat, quare cõmodius est ab id genus decoctis abstinere, ac non vti iis, quæ vidẽtur aperire fluxiones citare, & inflãmationem magis adaugere. Itaq; cremor ptisane his est idoneus qui hẽt vim & aperiẽdi, & abstergendi, præterq̃ q affectas partes non affligit, aut calefacit. Similiter etiam auenæ cremor accõmodus est. Iis autem qui hæc auersantur, & Chydron. & amigdala dari debent oua autem prohibenda, eo quod crassi sint succi, & flatuosi, micæ vero panis, aut coctæ, aut elotæ, verum non copiosæ assumi. Reliquis omnibus frumentaceis interdicendũ est, vt similagine. libo, siminali, pulte, quæ græce poltos dicitur, & placentis, item pinguinibus, testaceis, præter erinaceum, & raro admodũ pectines atq; tunc dare conuenit, cũ æger biliosus esse apparet, siti & vigiliis conficitur, inflammatione feruenti & Erysipelacea torquetur, His & intybi, & troxymi, & cichoria, & lonchi. & teneræ bete, nec nõ colũbus, & piscis cũ iure decocti cõueniunt. Dulcia vero oĩa, & recrementicea ꝓhibito. Nam viscera largius hinc augescentia, in tumorem attolli videre licet, non solum in gallinis, & suibus, sed omnibus brutis animalibus, quare dulcia, & astringentia similiter cauere oportet. Nam eo quod constringunt, contrahuntque tumores ad discutiendum difficiles ipsos reddũt, ob quod neque malum punicum, neque alium fructũ pomaceum, imo neque vinum maxime competit, vt quod omni feruenti inflammationi in totum sit aduersarium.

Oua crassi succi.

Quod autē astrictionis expers ē, magis proficit, in quibus sola obstructio citra inflammationem existit. Tantum de victu dixisse sufficiat. Offerenda igitur prius sunt quædam simpliciora, ex quorum numero est radicis apii dilutum, & oxymeli, cū inflammatio concoqui incipit. Nam p vrinas materia subtrahitur, tumorque imminuitur. Si igitur & febris mitior fieri, & ꝯcoctionis signa tutiora appareāt, cum fiducia etiam ea quæ largius incidere, & obstructa aperire possunt, exhibeto, cuius generis est alarum, mæū, & nardus Gallica. Composita autem probe faciunt hæc, quæ soluere simul inflāmationes, & dura emollire possunt, itē quæ magnas citra febrim obstructiones possunt discutere, quorum etiam confectiones exponere est necessarium.

DE OBSTRVCTIONE IECORIS CAP. II.

Obstructiones iecoris vniuersæ hinc innotescunt, qđ neq; febris, neq; feruor in locis affectis adsit, grauitas autem, & sola distentio in cauis iecoris partibus sensu percipiatur. Cum igitur obstructionē esse animaduerteris, cum fiducia medicamentis vtitor, quæ incidunt, & extenuant quibus etiam in particulis scirro indurescere incipientibus vti consulo. Ac scirri vbi materia quæ particulis impacta est, prius emollita, dissolutaq; fuerit, medicamentis tunc indigēt, quæ obstructa liberare possunt. Qui enim ad ea, quæ reserare solent descenderunt, priusquam tumor fuerit emollitus, hi adiumētū quidē ex eis attulisse visi sunt, tenui solo si quod est, discusso, postea autem obfuerunt. Nā humores nimium exiccati, assatiq; lapidum instar concreuerunt, adeo vt non amplius discuti potuerint. Dicamus igitur de vnoquoque, qualia sane ad inflammationem tantum, qualia item ad obstructionem conueniāt, quæ rursus indurescētia dissoluere, & emollire queāt. Iecoris obstructio.

De inflammationis iecoris curatione.

Laborantes inflammatione iecoris, malis cotoneis, farina hordeacea, & fœnugræco decocto obducito. Etenim præter quam quod robur insinuant Iecoris īflāmati curō.

etiam durities discutiunt, emoliuntque. Ad maximas in-
flammationes, in quibus etiam stomachus affectus est, &
latera distenta sunt, palmulas citra medullam contusas dili
genter, & cum pari cerato rosaceo, in pila legitime vnitas.
paulo rosacei superfuso, applicato. Iam ceratum bene fa-
* cit quod recipit hæc, ammoniaci, ceræ, singulorum drach
Impres mas * octuaginta, croci drach. quatuor, Cyprini * hemi
sus octo nā aceti * heminas sex, ceratū derasum reliqs admisceto.
Drach. qtuor.

Aliud ad inflammationes non admodum feruentes.

* heminā Sampsuchi viridis drachmæ ✲ viginti quatuor, { thu-
ris drachmæ quatuor, } ceræ, resinæ, piceæ, singulorum
✲ drachmæ * sedecim, olei Cyprini * heminæ sex mellis he
ĩpressus minæ quatuor. Quæ liquari possunt, liquefacito, & aridis
octo. in pila probe læuigatis addito. Aliud. Epithema ad inflam
* mationes feruentes, non modo musculorum, sed etiam
Octo. ipsius iecoris, multis admodum experimētis cōprobatū.
✲ Absynthii, gummi, nardi Gallicæ, asari, croci, singulæ vn-
Drach- ciæ, iridis, myrti styracis, bdelli, suffiminis ammoniaci, sin-
me sex, gulorum vnciæ duæ, medullæ vitulinæ vnciæ quatuor, ce
in alio, rati Lentiscini libræ quatuor. Adhæc Apollophanis epithe
octo. ma optime facit, si quis ipsum commode parauerit, habet
Malag- autem in hunc modum.
maapol lopāis.

Apollophanis malagma ad iecorarios.

Ceræ, iridis Illyricæ, bdellii, singulorum drachmæ ✲
* octuaginta, ammoniaci suffiminis totidem, resinæ terebin
ĩpressus thinæ drachmæ quadraginta, mannæ thuris totidem. Con
octo. tundito, & irino pilam subungito.

Epithema ad inflammationem iecoris.

Aloes vnciæ tres, mastichæ vncia, { ceræ vn. tres, olei
nardini siue melini totidē. } Sin autē voles, vt magis cor-
roboret, misceto aloen pari mastichæ pondere, ita & sto-
macho, & iecori, quod mediocrem sustinet inflammatio-
nem, conueniens est medicamentum, quemadmodū etiā
quod micas panis recipit, itē Anethine, & Ambrosia, nec
non quod Diamelilotu dicitur, si his misceatur, adhæc qđ

Diachamelu vocatur.

Ad inflammationes ſcirroſas.

Ad tumores ſine febribus, præcipue diuturnos, & ſcirroſos etiam Anemone medicamentum valet & Ariobarzanium, & quod vocatur Helladicum, omniaque copta bene faciunt. Atque horum ſcripturas apud multos proditas inuenire licet. Vt autem lector prõpte inueniat, nec differre cogatur, hic quoque exponenda vobis cenſui, maxime illa quorum experientiam accepimus.

Hepaticum optimum, facit etiam lienoſis, & quibus ſtomachus eſt diſtentus, nobiliſſimum medicamentum & blande emolliens, adeo ut nullum ei comparari queat.

Ceræ drachmæ, * viginti quinq;, ſampſuchi quinquaginta, fenugræci torrefacti totidem, piperis albi vncia { nitri vnciæ octo, } tei ebinthinæ drachmæ ſeptuaginta quinque Cyprini { libra, vini } hemina. Sicca cõtundito, incernitoque, & ad triduũ vſque in vino macerata ſimul vnito deinde ea quæ liquari poſſunt, liquefacta, iis quæ in pila ſunt ſuperfundito, emollitaque diligenter reponito. Cum vſus poſtulat, medicamenti partem vnam miſceto, atque ita imponito.

* ĩpreſſus ſeptuagĩta qn que.

Hepaticũ medicamẽtũ

Epithema odoratum, quod Euodes dicitur, ad iecoris, & ſtomachi inflammationes, egregium.

Croci ſeſcuncia, bdellii * drachmæ nouem, aloes, myrrhæ ſingulorum vnciæ duæ, folii vncia, propoleos vnciæ tres, * thuris vnciæ duæ, ſtyracis vnciæ tres, maſtichæ vnciæ duæ ſemis, cardomomi vnciæ duæ, fecis hidychroi { ſeſcuncia, ammoniaci ſaffiminis vnciæ ſex, ceræ libra, colophoniæ libræ duæ, opobalſami vnciæ ſex, } palmularum totidem. Haud noui an in duris, & frigidioribus affectibus medicamentum hoc ſit præſtantius.

* ĩpreſſus vn. nouẽ ĩ alio octo.

* In alio. ſeſcuncia.

Copton ad duritiem & ſtomachi iecoriſque reſolutionem inſigne.

Coptõ.

Propoleos vnciæ sex, styracis vnciæ duæ, mastichæ vncia, terebinthinæ semuncia, fecis nardini quod satis est.

De antidotis hepaticis.

Antidota hepatica. Tantum de medicamentis, reliquum est vt eorum quæ experti sumus, antidotũ, & puluerũ mētionem faciamus.

Hepaticum, Athanasia dictum, ad Nephriticos, & Arquatos ualet, item sudores mouet.

Athanasiũ antidotum. { Groci drachmæ duæ, } cinamomi, nardi, { casiæ } myrrhæ, iunci odoratu floris, singulæ drach. Melle Attico excipiuntur fabæ græcanicæ instar febricitantibus ex hydromelite datur. Non conuenit autem calidis intemperiebus, sed potius frigidis simul & humidis.

Pastillus hepaticus, qui etiã simul Arquaticis auxiliatur.

✽ Impres sus vna ex aqua. Anisi, apii seminis, asari, amygdalarum amararũ purgatarum, absinthii, singulorum drachmæ ✳ quatuor. Parantur ex aqua formanturque pastilli, & datur drachma ex aqua. { Adhæc Chamæmelum cum vino & melle datum subito ecoris inflammationem sanat. }

Antidotum hepaticum ad magnas iecoris obstructiones & scirrosos affectus, usu comprobatum.

✽ ĩpressus sescũcia ✳ ĩpressus græcus sex. Piperis sescuncia, spicæ nardi scrupuli tres, aloes scrupuli sex, fœnugræci scrupuli sex, eupatorii ✳ semuncia, mastichæ scrupuli ✳ tres, { ammoniaci, costi, singulorum scrupuli sex, asari, } scrupuli sex, mellis sesquilibra. Datur cochleare vnum ex condito. Hoc valet iis, quos calida intemperies infestat, imo in quibus etiam viscosi humores obstructionem pepererint.

Ad iecoris obstructionem puluis nobilis, quem frequenter dedi.

Puluis hepaticus nobilis. Costi, eupatorii singulorũ partes duæ, piperis pars vna. Datur ad triduum ex vino Ascalonite cochlearium. Qui autem assumit, in dextrum latus, ad horæ dimidiũ decumbat. Vesperi similiter capiet, abstineat autem qui medicamento vtitur, acero, glandibus, leguminibus, oleribus, ra-

pa, & aliis quæ flatus pariunt.

Ad magnam iecoris, & lienis obstructionem, ut etiam insignes durities emollierit.

Ammoniaci suffiminis * scrupuli quatuor, thuris scrupulus. Datur ex condito per triduum, beneque facit. Nam causas per ventris euacuationem educit, & eos qui aqua inter cutem laboraturi sunt, ne morbo corripiantur, prohibet. Hoc ego subinde sum expertus. * ĩpressus vncia.

Aliud ad iecoris obstructionem

Capparis { radicis } partes duæ, costi pars * vna, Daĩ ĩis qui febri carẽt ex vino, febricitantibus autẽ ex tepida. * In alio, duæ.

Aliud comprobatum, quod a lepore Dia elaphu dicitur.

Costi, fœnugræci, piperis, leporini stercoris, omniũ paria pondera cõtundes, incernesq́, probe leuigabis. Datur cochleariũ, si febris absit ex vino, febricitantibus autẽ ex tepida. Iubeto ægris, vt in dextrum decumbant latus. Dia elaphu.

Aliud Dia bacanu.

Costi, bacani, singulæ vnciæ, folii scrupuli octo, piperis { albi } scrupuli sex, { spicæ nardi totidẽ, } mellis qď sa tis est. Daĩ cochleare cũ mistura cõditio in balneo, atq́ hoc est cõprobatũ, præsertim ad obstructiones a viscosis, & crassis humoribus cõflatas. Vt aũt medicamẽtũ quodcũq́ velis, ad subiectũ affectũ accommodatũ cõponere queas, ægri vires temperamentũ, ætatẽ, & singula alia, quæ etiam sapiens ille senex obseruare docuit, respiciens, simplicia exposui medicamenta, vt & eorum facultas tibi cito suppetat, & alia ex eis facile quomodocunque velis, cõficias. Dia bacanu.

Simplicia ad iecur medicamenta, {ab Oribasio, & multis nobilibus uiris probata.}

Viticis semen iecori scirrho, & obstructioni obnoxio opitulatur, centauri minoris succus potus, & extrinsecus impositus, plantaginis radicis siccæ, & folia, multoque magis semen, asparagus myácanthi- Simplicia iecoris medicamẽta.

nus præsertim radices, & semen glycizidis radix similiter lauri radicis cortex ex vino odoro potus, item nux pinea cicera, erythrodani radix, & eupatoriũ, præterea robur particulæ ipsi insinuat, adhæc lupinorum amarorum decoctũ cũ ruta, & pipere potũ, & extrinsecus impositũ, insup iris pistacei semen, marrubium, amygdala, & dracũculi radix viscera purgant, crassos, & viscosos humores extenuant. Iã carpesiũ, poliũ & chamædrys obstructa aperiunt, & crassitiem humorũ extenuant, ampeloprasson, similiter {agaricus} & Anthemisium, quod etiam dicitur chamæmelum, præcordiis vtilissimum, si quid aliud existit.

Caua iecoris purgantia.

Caua iecoris purgantia.

Porro cauam iecoris partem purgãt polypodium, herba mercurialis mixta elaterio cum oxymelite. Chamælea cũ absynthio, & hydromelite pota. Brassieæ succus potui datus, nitrum cum mulsa potũ, adhæc cyclamini radix, lupinorum decoctum, oleum, mel, & nitrum, serum lactis, galli veteris decocti ius, ciceris decoctum. Hæc etiam diuturnis inflammationibus cauæ iecoris partis opitulantur.

Quæ gibbam iecoris partem expurgant.

Amomi decoctum, iuncus odoratus rotundus, acori radix, agaricus cum vino & melle potus gentiana ex aqua, vitis albæ foliorum cũ {lauri radicũ cortice ex vino tres oboli potati, rheu Ponticum, dulcis radiculæ succus cum sapa, quinque folii radicis succus, viticis semẽ, daucus Creticus, apii semen, & petroselini, baccæ lauri, & folia, cardomomum, centaurium, glycyzidis semen, anisum torridũ absynthium, costum, opobalsamum, mirrha phu, asarũ, meũ. Hæc inueteratos iecoris affectus, siue cum tumore, siue cum intemperie fuerint, nec non dolores persanat.}

Imbecillitas & disenteria hepatica.

De imbecillitate iecoris & Dysenteria. Caput. III.

CVm dixerimus, quomodo inflammatio, & obstructio, vel scirrus, curari debeant, exponamus etiam, qua rõne ei medendum sit, atque internoscendũ, qũ nihil horum experit, sola autem intemperie infirmatur.

Notæ

Notæ.

Quod si igit attractrix facultas est imbecillis, ea quæ per aluum deiiciuntur, in cremorem quem chylũ vocant, probe redacta, eo quod vẽter nullo affectu laboret: liquidiora auté inueniuntur, quia distributio in iecur minus perfecta fuerit. At si facultas alteratrix infirma existat, deiectiones carnium recentiũ loturæ similes videbis, atq; his affectus hepatica Dysenteria vocatur. Itaque vulgares medici, vbi eiusmodi quispiam cõspexerint, nihil solliciti, nec internoscere valentes, vnde imbecillitas oriatur, statim quæ ad iecur sunt inscripta medicamẽta adhibẽt, præsertim quæ robur adiicere, & confirmare possunt, extrinsecus quidem cataplasmata, quæ ex aloe, balaustio, malicorio, mirrha, & œnanthe constant, intus autem reum barbaricum, Xylomacer dictum, Theriaca, atq; alia quædam antidota. Nonnulli autem ipsorum ventrem extrinsecus, spissamentis, & pastillis curare nõ dubitant, maxime offendentes. Nam ex huiusmodi corrumpunt magis viscus, magisq; infirmum, & intemperatum reddunt, verũ non ita cõuenit, sed prius inquirendum, ac inuestigãdum est, quæ intemperies causæ sit effectrix. Atque hac diligenter animaduersa, ita victus institui aduersus affectum debet, qui ab internotione suggeritur. Quippe iecur non ex calida solum intemperie, sed etiã ex frigida, & humida qualitate, item ex vtraq; simul infirmum redditur. Subinde vero ob prauam quoq; materiem ingrauescens, & propter obstructionem leditur. Interdum etiam inflammatio vna cum frigida intemperie miscetur, mixtus quæ affectus & varius efficitur. Dicamus igitur in eum modum, quo optimus medicus singula internoscere debeat.

Dysentẽ. hepatica.

Forte mirto.

De calida intemperie.

Ex calida intemperie iecorario affectu laborantes internoscere multis indiciis licet, præsertim qđ æger valde sitit, bilemq; vomit, sæpe vero etiam æruginosa, & quod deiectiones eiusmodi apparẽt, linguam habet scabram, corpus

Iecoris calida intẽperies

ſiccum & gracilius videtur, tãquam iecore colliqueſcente,
& in cruentas ſanies contabeſcente, temporis autem ſpacio
etiam ex ipſa ſubſtantia tandem particulæ longe fœtidiſſi-
mæ deferri cernuntur. His igitur notis calida intemperie
laborantes animaduertere conuenit. Cæterum ex tempe-
ramento ægri, ætate, anni tempore, & prægreſſo victu reli
quum licet firmioris cognitionis gratia capere, atque hinc
internoſcere. Nam temperamento calidi ſunt, & tenues
habitu, piloſque denſos habent, curis diditi, & animo ira
cundi.

De *frigida intemperie.*

Iecoris frigida intẽpies

Qui vero ex frigida iocinoris intemperie laborant, neq;
ſitiunt vehementer, neq; bilem vomunt, neq; amaritudi-
nem in ore, ſed potius acorem ſentiũt, item deiectiões alui
neque bilioſum, neq; fœdi admodum odoris, neque colli-
quationis aliquid, ſed veluti ſanguinem craſſiorem, & ni-
gro ſimilem continent. His etiam vultus non collabitur, &
reliquum corpus temperamentumq; ad frigidius magis
inclinare videtur: adhæc præcedens victus talis, ſi perſpi-
cias, depræhenditur, item vita ocioſior, balnea copioſiora,
& intempeſtiua, eaq; poſt cibum. Ex his, atque aliis conſi-
milibus indicis frigidam intemperiem iecoris notare ac in-
ternoſcere poteris.

De *ſicca intemperie.*

Iecoris ſicca in tẽperies

Sicca iecoris intemperies corpus ſiccius reſtatur, & te-
nuius: ſitim magis cõciliat, & deiectiones alui pacæ, & craſ
ſiores apparent.

De *humida intemperie.*

At humida iecoris intemperies neq; ſitim efficit, neq; ſic
citatem, ſed magis etiam linguæ humiditatem. Nam nulla
ſitis vrget, & vultus totumq; corpus diu non collabitur,
poſtea autem deiectiones ventris plurimæ apparent. Scire
porro licet quod materiales qualitates, ſi cum effectricibus
miſceantur, hæc indicia demonſtrent.

Quomodo calida iecoris intemperies curetur,

Calida igitur iecinoris intemperies refrigerantibus auxiliis curari debet, illa vero in totũ remedia deligenda sunt, quæ præterquam quod refrigerãt, & abstergũt, etiam aperire iecoris meat⁹, & corroborare præterea ipm̄ possunt, efficiũtq́; vt alimentum celeriter per totum corpus distribuatur. Itaq; cremor ptisanæ his est idoneus, ac panis, cui adiecta sit inter coquendum radix apii, intybus, cichoriũ, sonchus, & his adhuc magis troxymum. Quoniam vero in prædictis oleribus vis amara, & aperiundi obstructos iocinoris meatus existit, vti his oportet. Nam hæc facultas etiã calidas iecoris intemperies admodũ iuuat, & frigidas non offendit. Non enim intensam habet frigiditatem, sed mitẽ, & quæ medium attingat, vt quis citra noxam ea, & cum fiducia vti posit. Omnia namq; recipit, quorum maxime vsus est in iis, qui imbecillum adeo iecur habent, vt neque contineat alimentum neq; exacte inalteret, vel etiã in corpus distribuat Ego sane noui multos, qui hepaticas Dysenterias euaserint, hoc adeo vsos olere. Neq; enim semel tantum, sed etiam sæpe ipsum comedere eodẽ die conuenit, & mane, & vesperi, tum ex decocto, tum ex condimento, coriandrum autem ipsi inter coquendum miscere oportet. Quod si quædam obstructionis suspicio in gibba, aut caua parte iecoris fuerit, tunc etiam apium simul incoquere præstat. Nam præterquam quod suaue est, & gratum, concoquitur etiã, & in iecur magis distribuitur. At oua in omnibus huiusmodi affectibus, præsertim dura vitari debent, & halica, nisi propter vires collapsas, aut fastidium refectione vtendum sit, atque tunc apii radicem cum ea incoquere conuenit. Commodius igitur est, nisi necessitas quædam vrgeat, nunquam halicam tali morbo laborantibus dari, neque sorbitionem ex virenti tritico præparatam, quam Græci chidron appellant, aut typhen, verum omnibus cibis ptisana & panis prædictaque olera præferenda sunt: inopia vero olerum, lactuca quoque dabitur, & ex iure, & ex condimento, cum radice apii & betæ percocta. Vtilis enim est per se, & cum malua suauior euadit,

Calida iecoris intẽpies curõ.

Mñti hepati. ser ros olere cura ti.

commodiorq́ʒ, si acetum inter coquendum recipiat. Ex iis quæ volatu nitũtur, gallina cohortalis deligi potius debet, quæ & ex decocto comedatur, & cum oleribus coquatur. Multa vero iura. præsertim pinguia, & quæ habent aut cuminum, aut oryzam, aut aliud quoddam cõdimentum, vitare semper oportet. Nã eiusmodi confectiones impediunt & cõcoctionem, & distributionem, cum humor adhuc biliosus superat. Iam ex perdice alimentum his cõuenit, phasiani nõ pingues, & anserum ventres, ex syluestribus nonnulla, vt attagenæ, raro turdi, aut turtures, aut ex ꝑuis passerculis Aliqui. Anates in totum fugere oportet, ac omnia quæ in paludibus degunt, quæq́ʒ siccam & melancholicam carnem obtinent, raro, aut nequaquam offerri debent. Ad calidas intẽperies nihil ex his comestum iuuat. Ex piscibus præcipue marinis saxatiles offerendi sunt, in puro mari degentes, vtpote turdus piscis, scarus, psitta, mulus, chrysophrys. Qui vero calorem habent leniorem, validusq́ʒ vires, iis lupus, orphus, ceris, & isicium ex ea paratum exhiberi debet, qđ nihil habet gari, aut vrticæ, aut alia quædã. Nam isicium ita confectum, præterquam quod nihil iuuat, adhuc etiam magis eos, qui copiosissime vescuntur, ledit. Ex quadrupedibus pulmones dandi sunt, & crassa ouiũ intestina, quæ græci institores ea vẽdentes chordas appellãt, verum illi etiam lienem, & cor eis admiscent, vt quæ ægre corrumpantur, & calidæ intemperiei queant resistere. Vbi nõ admodum magna est intemperies, & biliosa, humorq́ʒ citra aliquam obstructionem magnam, aut inflãmationem vitiosus, ibi cibos offerre cõuenit, qui ægre cõficiãtur, & validos. Cæterum dare his quoq́ʒ oportet, si tempus permiserit, fructus pomaceos, peponum dulcium carnem, admodum dulcia mala, & cotonea bene matura, eaque assa probe, aut cocta cum gallina. Ne autem mala dum assanť, adurentur, sed diutius ad assationẽ sufficiant, durentq́ʒ, fermentum extrinsecus vndiq́ʒ ipsis obducetur, atq́ʒ sic ipsa furno demittentur. Malorum punicorum grana, & ante cibũ modicum, & cum pane dare conuenit. Nam iecur admodũ

imbecille, & stomachum collapsum firmare postunt, etiam si æger maxima siti cõficiatur. Tunc enim vuam quoq; du ra carne præditam, & citrium molle ipsis porrigere oportet: item cerasia, pira, vel mespila cõferunt, aut semel, aut bis exhibita. Nam continuus omnium astringentium vsus, & siccare, & vẽtrem inferiorem obstruere, cohiberecq; po test, ne stercus facile efferatur. Quare astringẽtia cibi ratione crebro offerre, & extrinsecus obducere cautio ẽ. Ex bellariis plurimum exhibeto vuas, præsertim quæ vocant Larissenæ. Nihil enim hepaticis Dysenteriis adeo opitulat, vt vua passa, quæ omnia bona cõtinet, vt nõ putrescat, vt corroboret, vt præter boni medicamenti facultatem, etiã nutrire possit, & quodcũq; prauum vitiosumq; inuenerit, in benignũ conuertet. Reliqua vero omnia, nuces, pistacea, & nuces pineas vitare oportet, vt inimica, castaneæ vero tuto sumentur, nam boni succi sunt, & nõ cito a calidis intemperiebus corrumpuntur. Tantum etiam de hepatica Dysenteria, quæ ex calida intemperie nascitur, dictũ esto. In vniuersum autem illi cibi magis sunt deligendi, qui probe distribuuntur, & robur temperiemq; inducũt, & vim abster gendis visceribus aperiendisq; efficacem habent, qualem si non obtineant, alias autem temperati sint, adiicere eis hunc oportet, vt probe iecoris meatus pertranseant. Dicamus igitur cremorem ptisanæ ad hoc idoneum esse, subinde vero & grana ipsius, & olera, maxime intybus, & his adhuc magis troxima ad idem congruunt, quare etiam per se, & cum gallina, aut perdice, aut ventriculo anseris dari possunt, aut cum carne quadam {suauitatis gratia} simul incoqui. Cæterum olera iam commemorata, elixa, aut cruda offeruntur, prout æger bene afficitur, & vsus morbi postulat.

Hepatici dysente. vua vtilissima.

De hepatica Dysenteria ex frigida intemperiæ, Caput IIII.

QVod vniuersalis curatio per calefacientia adhibeatur omnibus est manifestũ, verum quæ potius ex

particularibus deligi debeant, hæc quoq; medicum ſcire cō-
uenit: ac faciemus ſane hoc a victu exorſi. Cum igitur frigi
da intemperies affligit, & panem calidum exhibere p ſe, &
ex vino Tyrio, aut Beryzio, aut Sareptino, aut Cnidio ex
pedit, frequēter etiam ex Aryſino, cum & æger febricitat,
& frigida intemperies magna apparet, quæ iecur, & ſtoma
chū obſederit. Ego ſane noui me alicui cuius viſcera & ſto-
machum refrigerata cōiecturis depræhenderam, cōditum
cum pane, aut typhe dediſſe, & plurimum adiuuiſſe. Opor
tet aūt remedia magis, minuſue calefacientia pro frigidita-
tis obtinētis magnitudine, accommodare. Ex oleribus braſ
ſicā ter coctam eſſe potius conuenit, interim ex vino, alias
cōditam, vel per ſe, vel cum in tybo, aut troxymo, interim
cum gallina, aut perdice, aut attagena, aut turdis: itē ventri
culos anſerum, iſicium, & carnem aſſam, ſed raro, cū ægri
alios cibos faſtidiunt. Non enim offerendi ſunt frigida intē
perie laborantibus cibi, qui ægre conficiuntur. Secunda ra
tione etiā milium affatim coctum, & puls ſimiliter idonea
eſt. Teſtacea vero his exhibenda non ſunt: nam calidis tēpe
raturis talia conueniunt. Ex piſcibus vtiliter datur turdus,
coſſyphus, ceris, chryſophrys, & omnium maxime mulus.
Hi namque etiam aſsi adhibiti omnibus conducunt, & ma
gis ſuper prunas aſsi. Caſtaneæ mediocriter aſſæ, ſi non ad
modū crebro edantur, iuuant: ita nāquæ comeſtæ nihil fri
gidum obtinēt, & præterea fluxiones obtūdūt, vt quæ me
diocrem craſsitiem roſionis expertem poſsideant. Dato au
tem & vuas paſſas, quoniā omni, vt ſummatim dicā, qua-
cūq; tandem intemperie citra inflammationem infirmo fa
miliares cibi exiſtunt, vt quæ iecur cōfirmēt, etſi malignū
quid in eo contineatur, in benignum commutent. Piſtacea
autem, & amygdalæ in hepaticis Dyſenteriis caueri debēt,
eo quod facile corrumpantur, & oleoſa ſint, prompteq; in
bilem mutentur, & recrementum aſperius reddēt, vt hinc
venter magis, crebriuſq; irritetur. Hæc etiam de hepatica
Dyſenteria, quæ ex frigida intemperie prouenit, dicta ſun
to. At materiales qualitates, vt ſiccitas, & humiditas, eiſdem

Dyſen. hepati. ex frigi ditate curō.

Cōditū refrige ratis vi ſcerib⁹ vtile.

cibis curari possunt, si illos studeamus exhibere, qui neque manifesto calefacere, neq; refrigerare solẽt, sed medii quodammodo cum sint, etiam secundum efficientes qualitates humectare, aut siccare solent. Dicamus autem, quæ inter medicamenta, aut antidota hoc præstare queant.

Quæ hepaticæ Dysenteriæ ob calidam intemperiem ortæ conferant.

Citrii succi cyathum cum mulsa dato, aut serios succum similiter: aut cichorii. Sin autem intemperies non admodũ calida est, etiã succos olerum cum vino tenuiori dato. Nã & abstersoriam vim obtinent, & generose aperiũt. Quare si humidus succus nõ adfuerit, siccum inspergito: catapotia aũt ex eis contra huiusmodi affectus fingere oportet, quæ hæc recipiunt. Cichorii { radicis } drachmas quatuor, chamæ pyteos radicis drachmas quatuor. Tũdito, excipitoq; melle cocto, & nucis ponticæ instar ex aquæ calidæ cyathis tribus potui dato. Iis autem, qui valde calida visceris intemperie laborant, rosaceum, aut melinum, aut hydrorosatũ aut serios succi cyathos duos quotidie potui dato.

Hepati. Dysen. ob calidatẽ curõ.

{ *De fotu ad calidam iecoris intemperiem.*

Fotus ad calidã iecoris ĩtẽperiẽ optimus adhibeť ex oleo chamæmelino, & nardino. Nã ante cataplasmata oĩno melius ꝑficit. Cataplasma aũt in hũc modũ ꝯficies Croci macerati in vino Ascalonio, & triti drach. quatuor: plãtaginis sicci, triti, incretiq; drach. duæ: lenticulæ farinæ vnc. quatuor: aut polentæ. Coquãtur igne lento in aqua, & oleo rosaceo. Tepidissimum sic iecori & stomacho super imponitur. }

Antidotũ Cyphodes ad frigidas iecoris intemperies utile,

Croci, cinamomi, singuloꝝ drach. q̃tuor: mirrhæ totidẽ: bdelii drach. qua. bituminis drach. tres: iunci odorati floris drach. tres: calami drach. duæ: casiæ drach. nardi indici drachma: terebinthinæ drach. sedeci: mellis heminæ dimidiũ: vuæ passæ carnis drach. *sedecim: { vini q̃d satis est }. Vino vuã passam bdelliũ, & myrrhã macerato: resinã liquefa

* ĩpr. dræ. cencũ septuaginta sex.

ctam melli misceto deinde omnia cõmixta læuigataque re
ponito. Excellétissimum hoc est medicamentum, & pluri-
mum id in hepaticis Dysenteriis expertus sum. Etenim sic
cat, corroborat, discutit, & prauas sanies putridasq; emen-
dat, corrigitque, cõstat enim aromatis, & vua passa, quæ &
nutrit, & naturalem habet ad iecur proprietatem.

De fotu, & cataplasmate.

His fotũ ex oleo anethino, aut sampsuchino adhibeto.
post fotũ cataplasma ex ruta cõtusa, melãthio, cymino, &
aristolochia longa. Adhæc puluis horum coquatur cũ mel-
le & vino modyco Aresino, oleoque Cyprino. Sit aũt mel
diutius cum aromatis coctum, vino simul adiecto, vt pastil
lus fiat, atque sic oleum postea misceto. Quod si nimia sit ie
coris imbecillitas, fotus primum ex absynthio, epithymo,
& oleo supra dicto adhiberi debent. Similiter & cataplas-
ma, cui addendus est rosarum siccarum puluis, & pro aloe,
palmulæ & cotonea inducenda.

Epithema tonoticon, quod iecur corroboret, & inflammationes concoquat.

Epithe. tonoticum. Ammoniaci suffiminis, meliloti, singulorum vnciæ tres,
œnãthæ, casiæ, mirrhæ, croci, aloes, absynthii succi, nardi,
folii, singulæ vnciæ, mastichæ Chiæ, styracis, amomi, singu
lorũ vnciæ duæ, ceræ libræ duæ, nardini quod satis est.

Potios ad eos quos imbecillitas cum obstructione infestat.

Brassicæ decoctum, & rhus Syriacum tenuiter læuigatũ
mixtumque potui dato, & miraberis.

DE ALVI PROFLVVIO EX LIBRIS PHILVMENI, CAP. V.

Alui ꝓfluuiũ. ALuus tum in febribus, tum citra febres ꝓfluuio la-
borat. In febribus autem difficilior eius est curatio,
animaduersionemq; & coniecturam diligẽtem re
quirit. Nam ĩter initia naturæ aliena salubriter euacuare cõ
sueuit, ipsa nimirum natura ad superfluos, incommodos-
que humores reiiciendos vndiquaque cogente, Id aũt alias
in statu morbi, alias in declinatione cõtingit, nunc quidẽ cũ

magna ꝓfusione humorũ, ſubitaque & critica, qua febres ſoluũtur, ſæpe vero paulatim & multis perſeuerat diebus, & pene in ipſa declinatione cõſiſtit. At in tali occaſione profluuiũ aut ſiſti non debet, donec ipſa ſe natura componat, & ad integram perueniat ſanitatem, aut motus eius adiuuari, nam ſi quis ventrem cõſtringere volet, magnam excitabit ægritudinem. Vidimus enim ventrẽ initio affectus ad quartum quintumve diem profluxiſſe, et poſtea fluorẽ aut per ſe, aut medici auxilio ſubſtitiſſe, vnde ægri in magnum periculum inciderunt, ita vt Phrenitici, aut Lethargici efficerentur, aut pernicioſæ in eis Parotides excitarẽtur. Quare initio ea quæ corporis cõmodo atque vtiliter excernuntur, minime reprimere cõuenit, ne materia in aliam conuerſa partem, ſupradictos affectus generet, ſed ad ſtatũ vſque contemperari cibis debent. Vbi vero diutius iam profluuium perſeuerarit, nõ modo ſuperflua euacuãs, ſed etiã habitum colliquans, vireſque conſumens, tunc ſane ei reſiſtere medicamẽtis expedit. Attendendum autem, num aluus nimium, an modice, aut certe nõ profluat, magna quidem reſolutio coerceri, parua leuius cõtineri debet. Aſtricta autem aluus relaxanda eſt, aut iis quæ per os aſſumunt, aut quæ per anum immittũtur, aut quæ extrinſecus imponuntur, donec criticus dies ſuperuenerit. Nam bilioſus humor ſolis cibis lenientibus magis, vt deſcendat, quã in corpore retineatur, eſt ſollicitandus. Si enim bilioſum aut in ventre, aut in inteſtino collectũ retineatur, exituq; ꝓhibeatur, loca ambientia offendit, ſtomachũ ſubuertit, caput replet, viſcera inflammat, febres magis accendit, ſitim auget, omneſque prædictos affectus in capite excitat, ſummatim totum morbum grauiorem efficit.

Venter non ſtatim ſiſtẽdus.

Bilioſus humor cõmode euacuatur.

De lacte.

Lac igitur in toto affectu, ſi febris nõ vrget, caprinum, aut bubulũ tepidum, recẽs mulctum, aut coctum ad ignẽ, ita vt ſemper agitetur, donec ad tertias redigatur, potu auxiliatur, quod etiam ſi per ſilices fluuiales ignitos, & cãden

Lac ĩ ꝓfluuio alui.

tes ferri laminas in ipso extinctas, coctũ fuerit, potui datũ iuuat. Alii etiam mel in eo coquunt, atq; sic propinãt, spuma vero dum lac coquitur, pinna, aut cochleari auferri debet. Hoc nullum præsentis remediũ ad biliosas fluxiones inuenire licet. Quoniam aũt in febribus lac purum assumptum plus noxæ quam cõmodi adferre solet, quarta pars aquæ lacti miscenda est, coquiq; vna ad dimidias debẽt, atque hoc modo exhiberi. Hæc quidem ad biliosas fluxiones sufficiant. Ad alias vero, vbi corpus abunde iam euacuatũ sit, ipsumq; profluuium adhuc perseueret, fotus ex oleo, & vino adhibeatur, sit autẽ oleum omphacinum, aut rosaceum, aut melinum. Efficacius his est myrteum, tertia, aut quarta vini parte admixta, vel etiam ad biliosas fluxiones magis astringunt fotus, in quibus decoctæ sunt gallæ, mali corium quinq; folii radices teneræ, cupressi pilulæ, lanaq; sicca præcordiis imposita ventrem calefacit, & desiccat. Itẽ purum oleum cumini puluere insperso, aut pii semine, aut vtriusq; æquis partibus mixtis cum lana impositum iuuat. nam vrinam prouocat, & fluxiones eo diuertit. Hæc sane ꝓfluuio ab intestinis deriuãdo conueniunt. Adhibebis autẽ fomenta illis, siue dolorem experiantur, siue eo carent. Nã fluxiones desiccant, maxime sacculi ex milio, aut panico facti, mirifice faciũt etiam ex sale cõpositi, si quis singulos ex sale & ordeo torrefactos seorsim imponat. Quod si profluuium sit immoderatius, sacculi ex sale ventri imponantur, ex ordeo autem ad dorsum, si vero non immodicum, neque frequens vrgeat, contra, sacculos ex ordeo ventri, ex sale factos dorso applicabis. Cæterum etiam anus his sacculis foueri debet, aut luto pauimẽti calefacto æger insideat, aut Cymoleæ terræ calenti, vinoq; restinctæ, aut sordibus balneorum vino dilutis, molli lana circũdata. Nam calor ipse introrsum administratus, opitulatur. Item spongia aqua calente madefacta, & expressa superimponatur, vt quæ vapore suo anum adiuuet, nec non lanæ oleo imbutæ, anoq; subiectæ, auxiliantur. Post primos dies exactos, siquidẽ dolores in intestinis consistentes vrgeant, necesse est inflãma-

Fot⁹ ad ꝓfluuiũ alui.

Sacculi ꝓfluẽte aluo.

Spõgia ad anũ ꝓfluentẽ ad habita.

tionem ibidem, aut tumorem existere. Tunc igitur cataplasma ex tritici, & lini seminis, aut milii, aut panici farina adhibendum. Astringens autem fiet melle cum modico vini & aceti admixto, postea vbi coctum fuerit, paulū mannæ thuris, aut malicorii, aut gallam insperges. Cum vero nullus dolor affligit, magis astringentia adhiberi debēt epithemata, cuiusmodi palmulis cōstant. cum acacia aut alumine, aut hypocistide, aut quæ balaustia recipiant, aut coctū malicorium. Adhæc ceratum cum oleo myrteo, quod ex supradictis, vel mannam thuris, vel gallam adiectā habeat. Alii quoque emplastra astringentia conficiunt: optima vero sunt epithemata, Clidium Mnasæi, & dia œnanthes. Clidium autem hoc modo conficito. Gallæ omphacinæ, hypocistidis, aluminis rotūdi, acaciæ, rhus culinari, malicorii sicci, apii seminis, singulorum vncia, visci quercini, ammoniaci thymiamatis, singulorum drach. quatuor, picis siccæ, ceræ, singulorum vnciæ duæ, olei myrtei, aut lentiscini vnciæ duæ. Gallam & malicorium contusa cribrataque in vini cyathis nouem decoquito vsque ad tertias, assidue agitans, deinde in mortarium cōiecta terito, ac reliqua similiter in puluerem redacta inspergito. Ammoniacum vero aceto diluito, viscum cū modico oleo emollito, deinde pici ac ceræ ex reliquo oleo liquatis, ab igneque sublatis adiicito, ac in vnum cogito, nec non iis quæ contriueris affundito, tunditoque fortiter, ac vtitor.

Lanæ Cataplasma ad tumorē ani.

Clidiū epithe.

Epithema ex œnanthe, mediam inter cataplasma & emplastrum naturam obtinet.

Ad intestinorum fluxiones, stomachi fastidia, & resolutiones ardoresque efficaciter opitulatur. Oenanthæ siccæ, gallæ, acaciæ, rosarum siccarum, omphacii, singulorum vncia, aluminis rotundi, aloes, singulorum vnciæ duæ: rhus Syriaci vnciæ quatuor, olei myrtei, ceræ, picis, singulæ libræ, vini Falerni, aut Aminæi quod satis est. Sicca ex vino tertio deinde quæ liquari possunt, adiicito. Ad ventris igitur profluuia medicamenta, &

Dia œnāthes epithe.

ſimplicia, & cõpoſita hæc ſunto. Cæterũ extremas corporis partes, nempe brachia & crura faſciis lineis, aut laneis deligari debent, foueriꝗ, ſi frigidæ ſunt, calidis vnguentis & oleis, vt ſycionio & oleo veteri, cui adiectũ ſit pyrethrum, piper, nitrum, & baccæ lauri, item ceræ ſolutæ modicum, vt ſit acopum, quinetiam ex oleo cõi hoc medicamentum conficere licet. Huc faciunt etiam medicamenta, quæ græci a laſsitudine acopa appellant, ex euphorbio, & liguſtico parata. Calefaciunt enim & roſionem in articulis cum illinuntur, excitant.

De cibis.

Cibi aluũ aſtrĩgentes.

Ciborum alii aluum aſtringũt, alii humores craſſos reddunt, alii contemperant, alii ſiccant, cõſumuntꝗ materiã, quorum facultates diſcernere conuenit. Ex frumentis oryza aluũ magis retinet, ſi ex aqua adiectis palmulis decoquatur, ſi febris abeſt, ex vino aquoſo, & auſtero. Similiter & pultes ex ea factæ, & ex halyca, quibus aliqui gallæ, aut malicorii puluerem inter coquẽdum admiſcent, nos autẽ rhũ culinarium, aut mala cotonea adiicimus, ſimulꝗ cum pulte ſubigimus. Iam fit etiam pulticula ex pane Alexandrino trito incretoꝗ, & ſic cocta ad ventrẽ retinendũ efficax eſt, nec nõ polenta ex milii farina diutius decocta. Iuuat etiam lenticula bis cocta cum modico ſalis, aceti, & olei condita aſſumptaꝗ, fit autem melior ſuauiorꝗ, ſi mala cotonea, aut oryzam admiſceas.

De oleribus.

Olera aluum aſtringẽtia.

Ex oleribus expediũt aut intybus, aut plãtago, aut blitũ nigrũ. Hæc. n. & ꝑ ſe, & cũ lenticula cocta, aut cũ oryza bene iuuãt. Quin & braſſica bis cocta, ita vt ſecũda vice aceti momentum adiiciatur, multũ in fluidis affectibus ꝓficit.

Intinctus.

Intinctꝰ aluum aſtringẽtes.

Intinctus hoc modo conficitur: Cuminum cum ſalis momento, aceto, & oleo præparato. Id quod edendum eſt, his intingi debet.

De piſcibus.

De piſcibus mẽtionẽ facere opus non eſt, cũ oẽs fere aluum citẽt, paucis quibuſdã exceptis, quales ſunt mænides, mulus, ſcarus, & erythin⁹, ſupra carbões aſſati, nec nõ ſcorpio piſcis aſſus, & cũ cumini intinctu aſſũmptus, præterea oſtrea cum teſtis ſuis aſſata exhibitaq; aluum cõprimunt. Piſces alũ aſtrĩgentes.

De auibus.

Ex auibus maritimæ potius, & ſylueſtres ſolæ deligenẽ, vt merulæ, turdi, perdices, turtures, & columbæ, ex domeſticis autem gallinarũ pulli aſsi, ſed prius elixi ventrẽ aſtringunt. Magis etiam aſtringentes ſunt, ſi myrtorum, aut ſorborum puluis carni ſuper inſpergatur, aut ex pomis, corna, vel omphaciũ ſimul incoquatur, adhæc medicamentũ quod a fructibus pomaceis Dia oporon Græci vocant, quẽ admodum ea quæ ex cotoneis, aut ſorbis, aut ĩmaturis piris, item ex malo punico præparantur, p ræterea vuæ, quæ fictilibus reconduntur, aut cum ſuis foliis inuoluuntur, aut quæ ex fune ſuſpenduntur, Cibi igitur ad vẽtris profluuiũ tales exhibeantur.

De potu.

Potui vero aqua pluuialis bene cocta exhibeatur, ſed neque ante cibum, neque cum hũc æger aſſumit, ſed aliquod ſpatiũ intercedet, neq; vero vniuerſa, ac vna vice, ſed paulatim, ac modice dari debet. Quod ſi quinq; ſolii herbæ radices ſimul incoquantur, præſtantiſsimũ fiet auxilium, itẽ ſi rubi radices vna coquantur, magis aluum aſtringent. Nõ nulli plantaginis ſemen contritũ, & acinos ſiccos in puluerem redactos, incretoſque, aut ſorba detrita ſimiliter admiſcẽt. Multæ igitur aliæ quoq; potiones & ſimplices, & compoſitæ ad ventris profluuiũ idoneæ habenẽ, ſed eas prætermittimus. Nã de iis quæ Dyſentericis potiones expediunt, poſterius ageẽ, vbi de Dyſenteria tractabimus. Vinũ in declinatiõe, hoc eſt inflãmationes remittente, & febri cõfidentius dandum eſt auſterum Surrentium, Albanũ, Tygrinũ, Marſicum, & ex Italia Aminæum, vel alia aſtringẽtia, quæ diuerſis locis naſcuntur, experimentiſq; probata ſunt.

De balneo.

Balneũ ad aluũ retinendam.

Balneum ex nitro abſque oleo cõuenit. Iuuat enim nitri vſti puluis corpori in balneo ſuperinſperſus, vt modicũ ruborem inducat, cutemq; vellicet, & fluxionem ex alto ad ſe attrahat: atque ita cutem vellicatam in balneo perunges, vt meatibus adapertis profluuium alui in diuerſum reuellat, retrahatque.

De dyſenteria ex ventris profluuio excitata, Rheumatica dicitur, Cap. 6.

Dyſente. rheumatica.

RHeumaticam Dyſenteriam dicimus humorum ex meſenterio per venas ad inteſtina profluuium. Nã ciborum ingeſtorum Chylus, hoc eſt cremor, dum in ſanguinem mutatur, ad inteſtina refundit, atque ita vna cũ bile mixtus excernitur, nec poteſt ob huius acrimoniã in ventre retineri, ſed ab inteſtinis foras ꝓpellitur, atq; hæc cauſa Dyſenteriæ Rheumaticæ, cuius hæ ſunt notæ.

Notæ Dyſenteriæ Rheumaticæ

Dyſente. rheumaticæ; ſigna.

Acres variiq; humores per aluũ excernuntur, ſitis magna vrget, corpus colliqueſcit, & cibi faſtidiũ torquet. Aliquando etiam roſiones inteſtina, & ſtomachũ affligunt, qđ ſi hic affectus diutius perſeuerauerit, ad exulceratione͂ inteſtinorum perueniet, quæ proprie Dyſenteria dicitur.

Curatio.

Ventris & inteſtinorum profluuium aſtringe͂tibus cataplaſmatis curabis, & lac ad dimidias coctum potui dabis, ſit autem nõ minus, quã hemina. Quin & aqua pluuialis modica propinari debet, nec nõ panis ex aqua, aut lacte maceratus dari, poſt tertium diem pani adiicias vuas, quæ in vaſis fictibilibus, aut vitreis reponuntur, vel pira, vel mala cotonea cocta, vel ſorba, vel meſpila. Quin & paſtillos lacti admiſcere licet: ſin autem ægri lac bibere recuſent, pulticulas ex oryza, aut auena, aut milio, aut pane Alexandrino exhibebis. Ptiſanam vero, aut lenticulã, aut oua in poſca cocta, nec nõ vitella ouorum aſſa, ſuper prunas cum rhu, & aceto

porrigito. Quinetiam olera bis cocta, panemq́ bis coctũ, & auiculas, vt suprá dictum est, nec non vinũ astringens similiter exhibeto. Quod si affectus inueterascat, malitiosus efficitur, & vires cõsumunt Curatio itaq́ adhibẽda est, quæ corpus nutriat, & illas reficiat, confirmetq́.

Signa Dysenteriæ ex uentris fluxu excitate Philumenus.

Signa Dysenteriæ ex ventris fluxu.

Dysenteriã quam latini intestinorũ difficultatem appellant, locorũ, & recrementorum expulsionis ratione variare, omnes prope antiqui medici cõsentiunt. Si intestina vlcus, aut inflãmatio quædam obsideat, hæ notæ præcedunt. Inter initia morbi cruenta, deinde saniosa excernunt: multis primo ramenta, postea pinguia descẽdũt, & si malignus fuerit affectus, feculẽta, fœdi odoris postremo vbi in cancrum iam degenerauerint, varia excremẽta, & nigra cum quibusdã putridarũ carniũ laminis ꝑ aluũ reddunt. Quin etiam febris cum multa siti comitatur, nec nõ cibi fastidiũ, vnde corpus emacrescit: tormina quoq́ cum sonitu intestina exercent, dolorq́ ingens, & vigiliæ ægrum infestant.

Curatio.

Dysentericoꝝ curõ.

Dysentericus affectus diuturnus est, & magna parte Tenasmus eũ præcedit. Quod si fiat, intestinorũ exulceratio fiet acrior, plurimũ aũt in recto intestino, aut Colo, aut certe in tenuioribus intestinis excitatur, modo cum febre, modo sine febre, nũc cũ dolore, nunc sine dolore. Cũ febris affligit, curationẽ impedit, vlcera reddit putrida sordidaque, nec non inflãmationes & cãcros excitat, quando quidẽ diuersis ipsa curatᷣ modis, cibisq́ tũ qualitate, tũ quantitate accõmodis, maxime q̃diu ipsa affligit. In declinatiõe aũt, cibi neq́ nimis sicci, neq́ plus æquo humidi sunto. Sicci augẽt febrim, humidi ꝓfluuiũ mouent, ideo in vtroq́ aĩaduersio est adhibenda. Nã q̃tum exhiberi dẽat, ex viribus ægri maxime æstimandũ est. Dysentericus.n. propter intestinorum & vẽtris imbecillitatem haud multum potest coquere, præsertim cum febricitat. In inflammatione, cum maximus excruciat dolor, ne pigeat cataplasmate calẽte vti, vt q̃d in-

Dysentericus male cõ coquit.

terdum & illam tollit, & fluxũ reprimit, quemadmodũ illis solet cõtigere, quos mediocris torquet exulceratio. Nos igitur initio ægrũ accedentes præsertim si febris non adsit, talem adhibemus curationem. Primis duobus diebus abstinentiam indicimus, & si iuuenis ille fuerit, tempusq; & vires permittant, venæ sectione in brachio adhibita succurrimus, nõ minus sanguinis, quam heminas duas detrahẽtes: his etiam cibos præbemus tẽperatos, nempe tribus diebus transactis lac propinamus. Quod si vero sectio venæ prætermissa fuerit, post duos dies exactos lac potui damus. Hæc aũt facimus, cũ malum a leui occasione sumpserit originẽ.

De *lacte exhibendo.*

Imprimis igitur lactis calefacti, & inter coquendum sæpius agitati cyathos tres exhibemus, & post horas duas tantundem rursus potui damus. Quibusdam etiam tertio offerimus, vt integra hemina absumatur, & si eo die repletus æger videatur, cibo eũ abstinere iubemus. Hoc igitur modo bilis educitur, & humores corrupti modice purganĩ mitiganturq; postea mediam heminam in duas partes diuiditimus, & similiter, vt supra exhibemus duabus horis interpositis: atq; sic iterum tertio duas hæminæ partes, aut tres vna vice præbemus. Tribus horis post lactis potionem interpositis, pulticulam, aut panem siccũ, aut palmulas Thebaicas, aut micas panis cum lacte exhibemus. Lac igiĩ quouis morbi tempore eligi debet caprillũ, huius aũt penuria vaccinũ. Asininum vero, & equinum minus, vtpote magis serosa. Mane igitur cyathi tres exhibẽtur, deinde viridis caseus hoc modo cõfectus cibi loco datur. Exprimitur is manibus fortiter, & aqua feruens ei superfunditur. Id autẽ fit ter quaterve melle superinfuso, præsertim cocto, cũ inspissatur, esui exhibetur, nã ventrẽ admodum constringit, & vlcera purgat sanatq;. Verũ iis dari debet, qui febri carent, magnũq; ex eo senties adiumẽtum. Febricitantibus non tã facile lac dandũ est, vt quod in vẽtriculo acescat, & corrũpatur, aut ex calore in caseum coalescat, vnde maiores cruciatus,

ciatus viſcerum tenſiones capitis dolorem, & cibi faſtidiū excitat. Quare vt citra noxā febricitātibus exhiberi queat, præſertim pueris, magiſque, iuuenibus, quā ætate iam prouectis, exactius a nobis dicendum eſt. Miſcemus igitur lacti aquæ pluuialis, aut fontanæ bonæ quartam partem, ac illud ad leues prunas ac cineres, aut lento igne ad dimidias incoquimus, ſiue intermisſione agitantes. Ex hoc cyathos tres, aut quatuor potui damus, quemadmodum aūt febricitantibus citra caſeum dari expediat, alias indicabimus. Nam is febribus omnino eſt inutilis, illis porro qui febri carent, lac etiam citra aquæ admixtionem coctū porrigemus, coquemus autem donec totum in eo ſerum conſumatur. Nonnulli etiam vſque ad tertias coquendum putant, nos vero donec ter quaterque ebulliat, atque tunc ab igne tolli præcipimus. Quin & calculos tres rotundos ſolidoſq; ex fluuio collectos in ignem ex lignis quernis ſiccis extructum coniicimus, ac cādentes admodum in vas, qđ lac continet, particulatim demittimus, ita vt cū vnus tollitur, alius iniciať, ac vbi lac hinc coctu accurate fuerit, Græci ſchiſton, hoc eſt ſcisſille nominant, Hoc igitur modo cōfectum Dyſentericis, ventris fluxū expertis, & Cœliacis exhibetur facies autem hoc quater, aut quinquies, vbi ebullire deſierit, non ſolum iis qui febri carent, ſed etiam febricitantibus propinabis. Idem hoc ferrei orbiculi candentes in lac demisſi non ſegnius, immo etiam efficacius quā calculi præſtant. Hac igitur ratione lac Dyſentericis propinari debet, nūc autē cibus a nobis ægro præſcribendus eſt.

Lac ſciſſile aluī ꝓfluuio aptum.

Ferreī orbiculi in lac demisſi.

De cibo.

Ex frumento igitur pultes exhiberi conuenit, halyca vero plus omni alimento nutrit, magiſque concoquitur, oriza minus quam halyca, ſed plus ventrem aſtringit. Hinc ēt pultes magis reprimunt, quam quæ ex farre conficiuntur adhæc ex milio & panico paratæ valentius nutriunt, & recrementa craſſa reddunt, item ex Alexandrino pane contuſo cretoq; huc referri debent, ſimiliter ex chidro torre-

facto pultes faciunt, atque hæ duæ species ex posca parentur, & sale modico, oleo anethoq; condiantur. Porro omnibus pulticulis in vicem olei adipes anserinos, aut gallinaceos, aut caprinos immittes. Quod si rosiones venter experiatur, & biliosa sint quæ excernantur, ex lacte pulticulas parabis, verum imprimis halica, aut oryza, aut far in aqua decoquatur, quæ deinde excoletur exprimaturque, postea lactis modico addito leuiter illa prunis concoquant. Vbi succus consumptus fuerit, lac iterum paulatim adiunges, & tertio & quarto, donec percoquantur, quibus momentum salis addes, & sine oleo comedenda porriges, admiscebis autem pultibus si libet rhun Syriacum, grana mali punici acidi trita, & mali cotonei orbiculos repurgatos sorba sicca contusaque, omphacium siccatum, nec non acinos vuæ tritos. sunt qui etiam gallam detritam inspergant verum ea stomacho aduersatur, alii vero aquæ hæc iniiciunt, in qua pultos decoquentur, sed prestat in aqua, vnde pultes fiunt, sorba, aut pira cruda, maturaue, aut mala cotonea, aut mespila, aut siliquas, aut palmulas Thebaicas contusas simul incoquere. Præterea pultibus indetur gummi, amylũ, & cera recens instar mellis, similiter puls ex caseo recenti cribro valide pcolato cõfecta esui offert.

Pstes ad Dysentericos.

De cibi fastidio.

Fastidiũ cibi i disentericis.

Qui vero male affecti cibum fastidiunt, pultesque auersantur, iis dato halicam, aut oryzam ex aqua paratam, in qua prius palmulam, aut pruna Damascena, aut sorba, aut mespila, aut siliquas, aut mala cotonea, aut pira immatura decoxeris.

Legumina.

Ex leguminibus lẽticula magis astringit, sed cortex eius auferri debet, eo quod cruditatem & profluuium incitet. Quidam enim modice eam macerantes, corticem detrahunt, atque sic in pila subactam tenuiore cribro incernũt, quidam aquæ calidæ immittentes paululum manibus confricant, donec totus cortex decidat. Commodius autẽ fiet,

si vbi semel atque iterum ea ebullierit, in pilā demittatur ac postquam refrixerit, manibus conteratur. sic enim accuratius purgatur. Vbi cortex fuerit detractus, rhu Syriacum, & adipes supradictos olei vice nec non aceti momentum adiicies, aut mali punici acidi grana contrita, salisque modicum. At lenticulæ sorbitionis modo coditæ ades plātaginem, aut betam nigram aut intybum simul miscens, interdum cum oryza, aut farre, aut malis cotoneis coctis, tritisque, & bene permixtis pultis modo inspissatam esui exhibebis. Nonnulli cum cortice ipso lenticnlam decoctā valide terunt, succumque exprimunt, hunc linteo puro diligenter percolant, & cum pane Alexandrino, aut chidro bene cocto in pila terunt, atque inde pultes conficiunt, aceto ipsas condientes

De ptisana

Ptisana per se quidem ventrem non astringit, vt quæ illum laxet, & facile acescat. Melle autem condita sæpius id facit, & amplius aluum subducit, oportet igitur ipsam diu torrefactam cum aqua pluuiali vesperi in ollam recentem demittere, hanc bene coopertam in furnum prunis ardentibus plenum collocare, atque ii innolutam per totam noctem sinere. Quippe soluitur ptsana ex ipso vapore pinguisque, & glutinosa efficitur, mane vero mel seorsim ei miscebis, & leniter coques, item chidro addito iterum simul incoques horis duabus tribusue Atque hoc modo parata esui dabitur. nam tum cibus tum medicamentum esse videtur. Ptisana qūo parāda ad Disenteriam.

De oleribus,

Olera magis astringentia siccioraque conueniunt, intybus vterque, plantago, beta nigra cocta, & bene expressa tritaque, & aceto condita. Ea vero quæ cruda edi possunt cum pane sumantur. Brassica bis cocta recrementa inspissat, sumatur aceto, sale & oleo condita. Aliqui secundam eius coctionem in posca moliuntur. Olera ad Disenteriā

De piscibus,

Ex marinis piſcibus haud multi Dyſentericis conueniũt aliqui vero ſanis hominibus aſtrictionem alui pariunt, pro fluenti autem aluo non expediunt. Scarus igitur coctus, & aceto cuminoque conditus aſſumitur, Mænides autem, & erythinus tenui ſale aſperſi, modice aſſentur in cratere mũdo, & ſic exhibeantur. Nonnulli etiam multos ſimiliter paratos offerunt, ſed humores varios generant, naturamq; in iis turbare ſolẽt, qui imbecilli ſunt vẽtre præditi Oſtrea vero cum ſuis teſtis aſſata concoctionem iuuant, & ventrem reprimunt.

De *carnibus*.

Carnes diſentericis inutiles.

Carnes vniuerſæ dyſentericis ſunt inutiles, eo q̃d multum nutriant, & tarde concoquantur. Ex auibus maxime ſylueſtribus exhiberi poſſunt turdi, perdices, turtures, merulæ, ſturnus, interdum & columbæ, præſertim earũ pulli, verum nihil pingue, aut concoctu difficile dari debet, coquentur autem primum in poſca, deinde aſſabuntur præſtat ſi ipſis euiſceratis iniiciantur myrta, aut ſorba ſicca trĩtaque, aut minutim inciſa, aut meſpila, aut pira viridia, aut mala cotonea, & poſtea conſuantur, coquanturque, ac deinde aſſentur. Quadrupedum carnes vitandæ ſunt, porcini tamen lumbi, aut hædini in aceto macerati voluptatis gratia ſumi poſſunt, oua gallinacea in poſca elixa, donec indureſcant, proſunt magis autem aſtringũt vitelli ex eis ſuper prunas aſſi, tritique cum aceto, & rhu Syriaco. Pulmẽtariis rhus, aut malicorii modicũ, aut galla, aut omphaciũ recte imponitur. hæc enim ventrem valide cõtrahunt. Nõ nulli etiam pedes vitulinos in ptiſana per totam noctẽ incoquunt, donec vngulæ diſſoluantur vnde cremor ptiſane ſpiſſus fit, & glutinoſus, qui modico aceto conditus eſui exhibetur, ac ventrem egregie ſupprimit, verũ illis dari debet, qui concoquendi facultatem validam obtinent. Nam imbecillem ſtomachum perturbat magis, & amplius profluuium excitat. Atque hactenus de animalibus.

De *fructibus pomaceis*.

Pomacei igitur fructus dulces flatus generant, & ex humiditate sua facile acescunt, eoque prohiberi debent, dabũtur autem astringentes, cuiusmodi sunt sorba, corna, pira viridia mespila, mala cotonea, aut vuæ in vasis fictilibus reconditæ, aut cum foliis ex fune pensiles mansæ, donec acini ipsarum comminuãtnr. At cum omnibus pomaceis fructibus panis mandi debet, eo quod facile corrumpantur. Mali punici grana sanis aluum astringunt, ægris autem nõ item sed dulciora in stomacho euadunt, corrumpunturq;. Palmulæ Thebaicæ etiam fortiter mansæ cum pane ventrem reprimunt. De cibis hæc sufficiunt.

Fructus Disentericorũ.

Panis cũ fructib⁹ pomaceis dari dẽt.

Potiones simplices uentri tenendo idoneæ.

Cæterum hæ potiones dari possunt. Nardus indica pota ventrem comprimit, mirrha electa fabæ instar in catapotiis data idem præstat, nec non semen lapathi syluestris ex aqua tritum similiter facit, itẽ coaguli leporis drachma potui in hoc datur. Cornu ceruini vsti lotique cochlearia duo cum tragacantho potui dantur, adhæc galla, malicorium & polygonium, coquantur autem ex aqua vsque ad tertias Ladanũ ex vino austero potui similiter dato, præterea acaciã rufam, hypocistidem, lycium Indicũ terrã Samiam terramque astera, dictam, Lemniam sphragidem, & balaustia trita. Decoctum ipsorum stomacho aduersatur, coq; virium ratione habita, valido exhiberi debet, non autem febricitanti, aut dolorem experto, aut imbecilli stomacho.

Potiones Dysentericarum.

De falsa imperitorum medicorum opinione & pastillis.

Plerique imperiti medici mox inter initia pastillos, vel antidota ad Dysentericos commendant, & ex opio, aut altero, aut nigro papauere, aut mandragora dare non dubitant, eo quod somno dolorem leuare videantur, falluntur autem ipsi, dum ægros accepta potione tota nocte dormire, & ventrem retineri conspiciunt. Cũ enim dies illuxerit, inutilis labor deprænhenditur, quia humores in vnum collecti sine intermissione deiiciũtur, & capite grauato, vĩ

Narcotica nõ temere danda sunt Dysentericis.

ribusque labefactis ventrem reddunt deteriorem, & maius cibi fastidiunt inducunt. Quare nunquam ea medicamenta dari debent, nisi forte necessitas vrgeat. Post simplicia vero composita exhibeātur, quorum confectiones trademus, quæ a nobis subinde sunt oblatæ.

Pastillus ad eosdem.

Balustium, acaciam, hypocistidem, lycium, terram Samiam, terram quæ aster dicitur, opium, æquali singula pōdere ex succo plantaginis in pastillos rediges, qui tres obulos pendeant, vnum mane duabus horis ante cibum, & interdum dormituro cum teneris aquæ cyathis exhibebis. Iam pastilli Diacoralliu, Dielectru, & Diaphythias mirifice fluorē reprimunt, & ventrem constringunt, sanguinē quoq; reiicientibus, & tabidis vtiles.

Pastillus Diacoralliu.

Pastill⁹ diacoraliu. Acaciæ rufæ drachmæ tres, hypocistidis drachmæ quatuor, plantaginis seminis drachmæ tres, balaustii drachmæ quatuor, gummi, thuris, amyli, singulorū drachmæ quinque, rosæ foliorum drachmæ duæ, rosæ seminis drachma opii drachmæ duæ, coralli totidem, psyllii decocti cyathus. His oībus simul thritis pastillos drachmæ ponderis effinges, dabisque ex vino cum quinq; folii herbæ decocto.

Pastillus Dia electru.

Pastill⁹ dia electru. Succini, iridis Illyricæ, croci, mastichæ, singulorum drachmæ triginta quinque, opii drachmæ tres, psyllii concreti drachmæ quadraginta quinque, sic cōficito. Psylli herbæ seminis cyathos tres in aquæ puræ sextarios Italicos quinque coniicito, coquitoque ad tertias, & ab igne tollito, vbi decoctum refrixerit, medicamenta in ipsius sextario triduum macerato pastillosque formato, qui drachmam pendeant, ac singulos ex aquæ tribus cyathis offerto.

Pastillus ex coagulo, qui Diaphythias dicitur.

Pastill⁹ diapythias. Gallæ hypocistidis, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ duæ, opii drachma, coaguli leporis, aut cumini, terræ Samiæ, singulorū drachmæ duæ, aquæ pluuialis qđ satis est

Pastillos fingito, datoq; singulos ex aquæ ternis cyathis.

Pastillus ex seminibus Diaspermaton dicitur.

Pastill' diasper maton.

Anisi, feniculi seminis, ameos, papaueris albi seminis singulorũ drachmæ tres, opii Thebaici, malicori singulorũ drachma, alterici seminis drachmæ duæ, apii seminis drachmæ tres croci, florum rosarum, gallæ, singulorum drachmæ quatuor, Arida in puluerẽ redigito, opium vero in aqua macerato, fingitoque pastillos, qui sesquiscrupulũ pẽdeant. Dato autem ad tussim ex mulsa ad diarrhæam cum cremore orizæ, iis vero qui cum tusse sanguinem reiiciũt ex posca ad profluuium sanguinis, ex decocto lentisci, ad nauseã ex aqua absynthii, ad intestinorũ tormina, & stomachi inflãmationẽ ex mulsa, ad Disentericos, & Celiacos ex rosæ decocto. Dabis aũt singulos pastillos mãe & vespi.

Pastillus Crocodes.

Pastill' Crocodes.

Castorei, myrrhæ, singulorũ drachmæ duæ croci, opii, singulorũ drachmæ tres, anisi, alterici seminis, apii singulorũ drachmæ octo, dauci Cretici styracis, singulorũ drachmæ quatuor. Opiũ & myrrham in aqua macerabis, cætera in puluerẽ rediges, styracẽ aqua dilues, in qua opiũ & myrrha maduerint, deinde styracẽ cum iis quæ macerata sunt subiges, & puluere siccorum adiecto pastilos formabis qui obulos duos, aut tres pendeant. Dantur ieiunis, & in cibo, & post cibũ, in cibo aũt sæpius, & ante illũ. Valde .n. sunt mirabiles, stomachi dolorẽ leniunt, acidos ructus finiunt, cruditates discutiunt, vẽtrem astringũt, Cœliacos & alui tormina mitigãt. Quin & dolorẽ capitis tollũt, si cũ aceto & oleo rosaceo fronti illinãtur, adhæc auriũ affectus & dentiũ cruciatus cũ suco perdiciadis herbæ in foramen illorũ demissi adiecto galbano persanant, nec nõ lippitudines addito Tetrapharmaco discutiunt. Quin & cubitũ eunti somnũ suauem potu concilliant, defluxionẽ reprimũt, similiter etiam articulariis doloribus succurrunt, menses si nimium fluant, reprimunt. Vnus autem ex ipsis cũ myrti decocti ternis drachmis potus nariũ fluorem, hemorrhoi-

das, omniaque profluuia sistit, præterea ad destillationem capitis, & strangulatum vteri, cholericusque affectus cum rubi decocto, aut vino austero, in quo anisum, aut myrtũ aut sorba macerata sint, exhibetur. Commode datur etiã in morbis, qui circuitu repetunt, præsertim cum rigore. Sumatur autem hora ante accessiones ex aquæ ternis cyathis. Confert quoque cibos vomentibus, & iis qui tussiunt ex sapa, aut melle cocto datus, item Phreniticis inter initia adhibitus. Stomachicis autem cum tragorigano tritus, ex rosarum decocto, aut vino myrtheo, aut mentæ succi drachmis ternis potus. Dysentericis prodest cum sorborum, aut cotoneorum, aut rubi decocto. Iam in puluerem redactus cũ ouo sorbili exhibetur, similiter & Cœliacis, vel omni ventris, aut aliarum partium profluuio conducit. Confert ex hoc etiam vuam propendentem cum aqua gargarizare. Ad vesicæ dolorem cum aquæ calidæ cyathis duobus, & ad sanguinem spuentes cum aceti cyatho vno, & aquæ frigidæ duobus potu cõducit. Hoc etiã pastillo poto vesicæ exulceratiõe laborãtes fuisse liberatos nouimus.

Pastillus Clidion.

Pastill⁹ Clidion

Nardi Indicæ, croci, singulorum drachmæ octo, aloes, thuris, anisi, rosarum siccarum, iridis, singulorum drachmæ duæ, acaciæ, myrrhæ, hypocistidis, lycii Indici, tragacanthi, opii, piperis, singulorum drachmæ quatuor, alii autem iniiciunt opii drachmam vnam, aquæ quod satis est. Pastillos finges, qui obulos duos, aut vnum pendeant, dabisque ex vino myrteo.

Pastillus ad Dysentericos, sanguinem spuentes, & muliebrem sanguinis fluxum.

Hypocistidis, psyllii, terræ Samiæ, gallæ omphacinæ, acaciæ rufæ, singulorum drachmæ octo. ex aqua pluuiali pastillos fingito, & vtere. Dysentericis drachmas duas cũ cremoræ oryzæ, aut lenticulæ, aut horum similium ꝑ anũ iniicies. Spuentibus vero sanguinem drachmam cũ aquæ frigidæ hemina potui dato. In muliebri sanguinis fluxu

ſimiliter cum halicæ cremore naturalibus infundes, aut peſſum ex lana, ſolani, aut ſimilis cuiuſdam herbæ ſucco diluto intinctum inſeres.

Catapotia ad Dyſentericos.

Myrrhæ, opii ſingulorum drachmæ duæ, gallæ omphacinæ drachmæ quatuor, alias duæ, ex aqua catapotia fingito, datoque noctu terna & mane totidem.

Catapotia ad Dyſentericos, & omnem uentris reſolutionem.

Gallæ omphacinæ nõ perforatæ, opii, ſingulorum oboli tres. Ex aqua finges catapotia erui magnitudinis. Noctu ex vitello oui, aut myrti ſucci bina, aut terna dabis. Alii ex gallis duplum iniiciunt.

Potio ad Dyſentericos.

Quercus corticis recentis drachmas ſex in ollam nouam coniicito, additoque vini auſteri ſextarios duos & coquito vſque ad heminæ menſuram, & ſublato cortice cyathos duos potioni ieiuno dato.

Glans quæ ano ſubiicitur ad Teneſmum & Dyſenteriam.

Myrrhæ, thuris, opii, croci, æqualia pondera ex aqua terito, colatoque, & glandes formato nuclei pinei magnitudinis, aut paulo maiores, & ano ſubiicito. Glãdes ad diſentericos.

Alia glans ſiue collyrium ad dolores mitigandos.

Calbani, ſtyracis, ſingulorum drachmæ duæ, opii drachma. Collyria fingito vt ſupra, & ano ſubdito.

Aliud collyrium quod ſubiiciatur, ad Teneſmum & dyſenteriam ualde efficax.

Opii drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ octo, croci caſtorei ſingulorum drachmæ ſex thuris drachmæ quatuor ex vino Attico collyria fingito.

Quæ per inferiora iniiciuntur ad Dyſentericos. magnoſque dolores Enemata græci uocãt. Enemata.

Sæuum caprinum curatum liquato, & per inferiora iniicito. Lac vaccinum cum medulla, & oleo infundito. Cre-

morē ptisanæ tepidū indito, & sit̄r lac tepidū, & oleū rosaceū cū butyro, oleū rosaceū & butyrū cū albumine ouorū vel aquā in qua lini semē decoctū sit. Q̄d si vigiliæ vrgeāt, rosarum folia in aqua decoquantur, atq; huius decocti ius cum ouorum vitellis iniicito. Tragacanthum ex rosarum decocto solutū cum tantillo cremoris oryzę per inferiora iniicies, item acaciæ partes duas, cremoris oryzę tres, in ea simul myrta ad mellis spissitudinem coquito, ac omnibus mixtis per anum drachmas quatuor indito. Ad Dysentericos eos potius, qui profluuio non laborant iniicere cō uenit Lycii Indici lacte caprino soluti drachm. duas. Aliud. melius. Lactis caprini cyathos septem, aut octo, amyli drachmas quatuor, lycii drachmas duas, mixta simul iniicito. Aliud. ex seuo hircino cū oryza, aut farre cocto iniicies. Hæc sane per initia iniici debent. Quod si cancer intestina occupet succus lenticulæ cum melle optimo præsertim pontico proficiet, interim alumen rotundum admiscebis, nam illa purgare, hoc siccare potest. Sin autem latius cancer serpat, vt etiam putridæ particulæ descendant, in his muria ex sale ammoniaco ventrem subluere conuenit, deinde pastillum Faustinum iniicito, qui recipit calcis, sandarachæ, auripigmenti singulorum drachmas quinque, chartæ combustæ drachmas triginta. Pastillos ex vino fingito, qui drachmas quatuor singuli pendeant, iniicito autē cū myrti lēticulæ, aliorūque similiū decocto, & cū vino.

Pastill⁹ Faustinus.

Pastillus Marcelli magnificus.

Pastill⁹ Marcelli.

Chartæ combustæ drachmæ duæ auripigmenti drachmæ quatuor, squamæ æris cremati totidē, opii drachmæ duæ, croci drachma, calcis drachmæ quique, aluminis scissi drachmæ quatuor, sandarachæ drachmæ sex, omphacii drachmæ tres. Ex vino myrteo, aut sapa Cretensi pastillos formato, qui singuli drachmam pendeant, & cū myrti decocto in aluum dato.

Pastillus sine opio & calce Dysentericis accommodus purgat enim & cicatricem inducit.

Malicorii drachmæ gummi, hypociſtidis, rhus Syriaci, ſingulorum drachma, licii Indici drachmæ quatuor, amyli totidem, acaciæ drachma. Hæc omnia conteres, & ex aqua cui myrtum incoxeris, paſtillos finges, cum vſus poſtulat, ex cremore oryze, aut lēticulæ aluo infundes. Quod ſi primum medicamentum nihil dolentem iuuerit, cōſiderato num ex nigra bile affectus ſit concitatus, qui peſſimus eſt, & periculoſus. Oportet igitur medicamentum quoq; fortius efficere, quod recipiat ſalis ammoniaci partem vnam, ſpinæ Aegyptiæ partes tres, veratri nigri partem vnā, ſpinam & veratrum in aqua decoques, & ſic poſtea ſalē decocto adiicies, anoque infundes. ſi mortis periculū inſtare videris, ſandaracham poſtea, & calcem viuam æquali pondere admiſcebis, Hec enim proſunt, vbi nimia putredo oborta fuerit, vt paulatim inſaniem poſſit cōuerti. Quin & Muſæ paſtillus cum melle & vino adhibitus opitulatur. Qđ ſi inflammatio rectum inteſtinum obſideat, lactis & cremoris halyce ptiſanæ, farriſque iniectio dolores, illamq; mitigat. Si non magna fuerit alui profluxio, oleum ano inditū lenire ſolet. Hoc autem in iis fieri debet, qui enemata cōtinere nequeunt. In illis vero qui retinent, muriam pleriq; iniiciunt, alii ſalis ammoniaci heminam, vel plus minuſue medicamēto admiſcuerunt. Nos muriæ in qua oliuæ albæ conditæ ſunt, heminā iniicimus, atque rurſus dimidiæ horæ ſpacio aut paulo maiori poſt deiectionē interpoſito paſtillos in anum dabimus, qui ſic eam retinebunt, quāuis nuda vlcera inueniant. Hæc dyſentericorum, qui ex ventris profluuio fiunt, curatio tota exiſtit.

De inteſtinorum Exulceratione quæ propriæ dyſſenteria græcis dicitur. Cap. 7.

Diſenteria pro prie dcā

VEteres Dyſentericos illos vocare cōſueuerunt in quibus neque iecur eſt affectū, neque alia quæpiam particula, quæ morbū hūc efficiat, ſed ipſorū tantū inteſtinorum exulceratio exiſtit, quæ ſi negligatur etiam vlcera corpus depaſcentia, græci Nomas vocant, interdū

putredinem quoque generare solent, & interitus periculũ ægro inducere. vbi vero exacte internoueris, quibus in particulis morbus hic constiterit, ita ad conuenientem affectus curationem venire oportet. Non parum autem interest tenuia ne intestina an crassa exulcerata sint. Nam superioribus affectis curatio, quæ per os adhiberi solet, commodior existit, quemadmodum rursus humilioribus infestatis vel si circa rectum intestinum noxa inciderit, illa medendi ratio competit, quæ medicamentis per aluum inditis subiectisq; administratur. Prius igitur ab internotione auspicabimur. Nã qui optime internoscit, optime medet.

ĩternotio loco rum necessaria

Notæ exulcerationis in crassis intestinis.

Exulceratio in crassis ĩ testinis.

Notæ eorum quibus crassa intestina exulcerata sunt, hæ contingunt. Rosiones in imis partibus, &, crebra desidendi cupiditas, quæ græce tenesmos dicitur, simul autem cũ hac excretio comitatur Nequaquam enim in his ramenta & sanguis in deiectionibus permixta sunt, verum supra stercus guttæ potius sanguinis, & naturalis intestinorum pinguedo effertur. Præterea etiam quæ excernuntur carnosa apparent, quoniam intestinorum quoque structura non tenuis & membranosa, sed carnosior potius a natura condita est. Cæterum considerato doloris quoque magnitudinem, vt quæ & ipsa multum ad internotionem conducat, obtusior enim, & non acutus dolor eos infestat, qui crassis intestinis laborant.

Notæ superiorum intestinorum affectorum.

Exulceratio tenuiũ in testiorũ. ĩtestinorũ mediocrũ exulceratio.

In tenuibus cõtraria horum magna ex parte eueniũt, Nam rosione infestante non statim, sed post aliquot horas æger ad excernendum vrgetur. Præterea etiam vulneris sanguis, deiectionibus permixtus est, & dolor multo acutior existit, item quæ per aluum procedunt, neq; pinguia, neque crassa, apparent, sed tenuia, & membranosa accurate obseruantibus videntur.

Si in mediis intestinis exulceratio existat,

Cum neque deiectiones iis quæ ab vlcere emanant, ad-

modum permixta, neque omnino discreta apparent, con iiciendum est in mediis potius intestinis affectum existere. Similiter etiam ex tempore excretionis & dolore, si non statim post rosionem æger, neq; multis horis interpositis ad deiectionem exurgat, neque dolor vehemens sit admodum, neque rursus insensilis, exulcerationem ad media potius intestina pertinere notandum est. Quæ cũ ita habeãt, reliquum est, vt quomodo curatio fieri debeat, perscribamus. Sed considerãdum est, num morbus hic ex primario ipsius intestini exulcerati affectu, an alterius particulæ affectæ consensu prouenerit. Nam accidit etiã, vt ex toto corpore frequenter excrementa ferãtur, vel propter colliquationem, vel ob vitiosi humoris abũdantiam natura expellente, in quibus negotium ægris facessere non expedit, vt quæ a facultate nos dispensante pulchre fiant, prohibere festinemus. Indicium autem huius est, quod æger excretiōe facta seipsum robustiorem sentiat, & cũ medicus deiectiones cohibere cogitat, videatur quidem paululum proficere verum non longe post, duplo copiosiora excrementa defluunt, quare in huiusmodi affectibus naturæ auxiliari oportet. Si enim propter copiam tale euenerit, tunc etiam sanguinis missionem adhibere non est alienum, interdũ ẽt purgationem, ac sangninis quidem euacuatio paulatim administretur, & id quod euacuari debet, neque vniuersum, neque copiosum educatur, vt ne ægri vires imbecilliores hinc reddantur. Similiter etiam purgationem nõ vniuersam, sed & ipsam per vices tentabimus Ad huiusmodi cõuenit Theodoretum, quod & sanare ægrum, & obstructione liberare abunde põt. Dantur scrupula quatuor, aut sex, plus aut minus pro ægri viribus, totum corpus respiciendo & nonnunquam per se, alias cũ scammoniæ lachryma siliquis sex, aut septem, atque hic rursus ægri viriũ ratione habita purgationis mistura fieri debet. Adhæc etiam aloe probe loca bene facere admodũ creditur, præsertim in quibus iecur corroborare volumus, Accidit enim vt affectus, hic etiã particula ista infirm ante, aut inflãmationẽ

experiunte, quemadmodum, & liene, & ventriculo, & ve
nis meseraicis tali morbo affectis Dysenteria excitetur. Cō
uenit igitur, sicut diximus, vt vbi prius internouerimus ac
curate, num morbus ex consensu prouenerit, ita tandem
conuenienter curemus.

Quid agendum sit, cum ulcus in recto intestino excitatum fuerit.

Intestini recti vlcus.

Vlcere rectum intestinum ex acribus biliosisque excre
mentis, aut aliunde missis, aut in ipsum intestinum absor-
ptis, infestante, necesse omnino est tenesmos comitari, &
crebras desidendi sine stercore cupiditates, ita vt deiectio-
nes ramentosæ, aut cruentæ existant. Tali ergo mederi vi
ctu potius humectante, hoc est inter olera quidē intybo, &
malua cōuenit, ventrē horū facilē ad deiiciendū retinere,
vt stercus citra impedimentū transiens ceu medicamen ali
quod salutare, vlcera siccare purgareq; possit. Curare igi-
tur oportet, ne deiectio admodū acris, neq; dura existat, ac

Disenterici ex Damascenis curati.

potiones eiusmodi vnctionesq; in talibus vitiis admouēdæ
sunt, vt venter omni ex parte facile soluatur. Noui enim
quosdā Damascenorū copiosiore esu Dysenteria absolute
curatos fuisse stercore citra impedimentū ab ipsis per aluū
deiecto. Itē alios quā plurimis vuis assumptis, verum tuto
expendendū est aluo nāq; cōmode descēdenti, ea quæ cor
rumpunt, exhiberi nō debēt, sed medio vtendū victu, qua
lis est intybus, si coctus & non coctus edatur, etiam si ægri
maxime febricitent, item panis ex aqua tēperata, aut vino
valde aquoso, si vires imbecillimæ esse videant. Luteis autē
ouorū, neq; admodū mollibus, aut duris etiā ex decocto
vescendū. Post primos dies etiā suū petioli idonei sunt, cū
troxymis, aut intybis, aut brassica percocta, aut libo (umi
nali tenui, aut halica bene cocta. Quando vero deiectiones
liquidiores sentimus, vel cucumerē sumere ipsos pmittito
vel gallinā absque sale copiosiore, aut garū. Sin aūt mult
quædam fuerit caliditas, & æger temperamento iuuētuti
vrgeat tunc etiā isicciū ex pisce, ipsi dandū est iuuabit enim

amplius. Sit autem intestinũ ex piscibus dura potius carne pditis, vt orpho, aut glauco, aut ceride. Porro deiectiones omnibus idoneas seruare cõuenit, crassius id quod influit & obtusius reddendo, extrinsecus autem vtendum est lentisciuo, præsertim flatibus imum ventrem distendentibus & profluuio quodã deiectionũ nõ adeo biliosarũ, aut acriũ vrgente. Oleũ hoc esse debet, nõ admodũ vetustum, sin autem fuerit, adiiciatur huic sapa, aut vinũ odoratũ tenue. similiter etiam stomachus vino melino irrigandus est. Ad hæc vtatur æger maxime inter initia balneo crebriore, & calidiore solio, magisque si aquæ potio, & frigidorũ ciborum esus præcesserit, ac pituitæ suspicio sit, Hoc si contigerit, paulum ad calidiorem victus rationem inclinandũ est & vinum exhibendum Sareptinum, aut Tyrium, aut ex his quæ in Campania nascũtur. Britianum, aut Palmatianũ At ne te decipiant ea quæ deiiciuntur, quemadmodũ vulgares pituitam illa esse putantes, sæpe enim eiusmodi descendunt, interim sine a rasura, alias ab acrimonia albedinẽ nitoremq; intestinorum deradente, ac vocant eiusmodi ignorantes pituitã, & frigidum humorem, qui merito cũ in nocatione decipiantur, etiam calidioribus ægrum cibis vti potius compellunt, atque euenit multo magis intestinũ ob malam medicantium rationem deradi & intumescere. Idcirco non solum ab excrementis, sed etiã prægresso victu, & natura ægri accurate internoscas, q pinguedo reuera excernatur, vel a rasura. Ita etiam ipsa totũ victũ instituito, nunc ad calidius, nunc ad frigidius, ea quæ adhibentur, conuertens Hæc solum de victu dicta sint, qui exulcerationem sustinentibus conuenire potest, non solum in recto intestino, sed etiam in omni Dysenteria.

Quibus enematis in recti intestini affectu utendũ sit.

Enemata ad recti itesti ni affecti.

Si recens sit vlcus, & purgatione indigeat, eluere sola aqua mulsa per clysterem oportet, sin autem suspicio quædam fluxionis extiterit, adiiciatur aquæ lenticula, rosæ, rubi radix, atque ita per clysterẽ eleuatur. Puro autẽ vlcere

facto simplicioribus primũ vtitor, vt amylo, Lenia sphragide hoc ẽ sigillo, & cremore oryzæ. Quod si vlcus fluxionem experiri videatur, amylo etiã acacia vino macerata & succo plantaginis admisceatur. Probe autem facit etiam terra Samia quæ dicitur aster, in eiusmodi affectibus. At si carnem inducere opus sit lachryma thuris quoque adiiciatur. fit enim optimum medicamentum, quod carnem generare, & vlcera ad cicatricem perducere possit. Componitur autem in hũc modũ. Lemnii sigilli, terræ Samiæ, põpholigis, acaciæ lachrymæ thuris, gummi, singulæ vnciæ. Trita vino vna mistura inspergito, nam bene proficit.

Præstantissima quæ ano subiiciuntur, longo usu a nobis comprobata.

hipotheta quæ ano subiiciunt.

In quibus crebra desidendi cupiditas, multæque vigiliæ vrgent, vt etiam hinc vires infirmentur, bene quoque faciunt quæ Græci Hypotheta appellãt, ex quibus & hæc multis adeo experimentis probauimus, scriptura ipsorũ in hunc modum habet. Croci, thuris, myrrhæ, glaucii, singulæ vnciæ, vini quod satis est ad læuigandum. Penicilla nucleis pineis similia, paulo oblongiora formato, ac dextre subiicito.

Glans. Clidiõ.

Alia glans, quæ etiam Clidion nominatur ad Tenesmos & alui profluuia efficax nam doloris leuationem adfert quã primum apponitur, somnum suauem inducẽt.

Myrrhæ troglodytidis, glaucii, singulorũ drach. duæ. Vino modico odorato excipito, ac nucum pini magnitudine formato subiicitoque. Eximie confert iis qui Tenesmo infestantur.

cataplasma ad rẽcti ĩtestini inflã matiõẽ.

Cataplasma ad recti intestini inflammationem.

Micarum panis siliginei aqua maceratarũ, croci, olei, rosacei, oui tosti, palmularum. Nicolai sapa maceratarum purgatarumque omnium æqualem modo probe læuigatum duplici panniculo illinito, ac vbi calefeceris tepidum ano

ano subiicito. Confert etiam rosaceũ per se stuppa iniectũ impositumq́;, item in balneo illitum. Similiter decoctũ rosarum, & lenticulæ tepidum per spongiam, & quæ his sunt similia adhibeto. Hæc sane recto intestino exulcerato inflãmatoq́;, & crebris desidendi cupiditatibus conducunt.

Si crassa, aut media intestina exulcerata sint.

Si exulcerationem superius quam rectũ intestinum est, & crebram desidẽdi cupiditatem fieri contingat, saniesque putridæ appareant, tunc etiam efficacibus vtendum & iniectionibus & glãdibus, nec nõ iis quæ extrinsecus inducuntur, verum illa etiam quæ prædicta sunt, glãdium numero ascribantur. Atq́; hæc sanæ vsus satis sumus experti.

Medicamẽtum quod in Dysentericis ano subiicitur.

Vbi intestinum prædicto lenticulæ rosarum, & aliorum spissamentorum decocto antea per clysterem elueris, & veluti spongia absterseris, hoc ano subiiciendum est, quod ista recipit. Croci, myrrhæ, lachrymæ papaueris, thuris masculi, partes portiones. Hoc prioribus similiter paratũ, ano subiicitur, item Colicis bene facere creditum est.

Pastillus Dysentericus.

In quibus vlcus, & Nome quædam magna intestina affligit, necesse est pastillis vti ex auripigmento, sandaracha, & calce. Sunt autem plæriq́; ad huiusmodi affectus inscripti, e quibus est & Faustinus, & Dia arnaglossũ dictus, sed nullus adeo valide vlcera depascentia lenire solet, vt qui a me parat pastillus, cuius vim plæriquæ præstãtissimi medici in ipsis operibus admirati sunt, recipit aũt hæc. Auripigmenti, sandarachæ, squamæ æris, singulorũ drachmas quatuor. Læuigatis ipsis collyriorũ instar per æstũ caniculæ ita adiicito opii drachmam, calcis viuæ drachmas duodecim, balaustii hypocistidis succi, chartæ combustæ, singulorũ drachmas decẽ. Læuigato rursus ex vino myrteo, aut spathite, aut Aminæo ad dies viginti. Excepta in pastillos redigito, datoq́; viris drachmas tres, mulieribus duas, pueris vnam, ac refrigerato in vmbra vtitorq́;, præstantior autẽ pastil- Pastill. Dysen.

lus fit, si vetustescat. Porro in hunc modum ipso vtitor, postquam ex decocto lẽticule clysterem ægro prius iniiceris, tempore interposito sic cum cremore oryzæ pastillum cum modico adipe hircino immittas, ex vino generoso antea læuigatum. Modus autem esto eius quod immittetur, misturæ dimidium. Cæterũ ægrum prius nutrito, atq; ita medicamentum ei indito, ac continẽdum permittito. Post hunc pastillum alterius meminisse superfluum est. Tantum de Dysenteria ob exulcerationem crassiorum, aut mediorum intestinorum prouenientes dictum esto.

Si Dysenteria in tenuibus intestinis constituatur.

Tenuiũ ĩtestinorũ Dysenteric curõ.

Quod si erosionem in tenuibus intestinis fieri cõtingat, medicamẽta potius quæ per os assumuntur, dare cõuenit. Eiusmodi autem sunt inter simplicia quidem Lemniũ sigillum ex posca potum, item lac caseosum in omnibus vẽtris fluxionibus acribus saluberrimum est remedium, oportet aũt prius decocto cãdẽtes calculos marinos iniicero, ac rursus sensim coquere, donec maior serosi recrementi portio cõsumpta fuerit, nõnulli etiam ferramenta potius cãdentia prius calculorum vice lacti iniecerunt. Cum enim ferrũ astringens quippiam habeat, hoc impertit ei, ac magis ad retinendum ventrem efficax reddit. Nõnulii etiam caninum stercus tenuissimum ei admiscuerunt, verum hoc ratio nõ exigit, vt faciamus, cum & cibi & medicamẽta a natura nobis donẽtur, nec non herba, quæ cum aceto coctæ potæq; ventris fluorem desiccent. Commodius autem erit, admixto ei quodam ex iis quæ Dysenteriæ & Cœliacis affectibus cõueniunt, & in igne fumi experte frixa snnt. Quæ vero iniiciuntur, sunt hæc rhus rubrum succusque eius, omphacium, malicorium, galla, & cochlearũ testaꝝ cinis. Apti vero sunt etiã acini vuarum, myrta, mespila, corna, & cotonea. Portulaca vero Dysentericis salutaris cibus est, succus ipsius potus efficacior. Plãtago similiter, caloribus potissimum cõuenit, item rubi semen & flores, nec non lenticula bis, aut ter decocta exhibitaq;. Iam in quercu quod sub cor

tice caudicis membranosum latet, aut cortex glandis decocta potui ægris propinãtur. Mori fructus subito exiccatus medicamẽtum fit abunde astrictorium, vt etiam Dysenteriæ & Cœliacis affectibus opituletur. Cõtunditur aũt miscetur(que) obsoniis, quẽadmodum rhois semen, si ex aqua ipsum, aut vino, aut vt dilutum quis bibere voluerit, Cœliacos & Dysentericos adiuuat. Porro etsi aliorum cõpluriũ simplicium medicamentorũ meminisse liceat, satis tamen est, ad subiectam materiam ista deligere, & contra præsentem affectum eadem componere. Non absurdum autẽ est etiam ea nos meminisse, quæ frequenter sumus experti.

Medicamenta composita ad Dysentericos & Cœliacos.

Medicamẽtum quod ex fructibus pomaceis cõstat, prædicto affectui est cõmodissimum, in quibus etiã potissimũ intemperies ventris, iecoris, aut stomachi existit, quæ intestina magis fluxiõibus opportuna reddit. Mala punica integra, mala cotonea, singula viginti, rosarum siccarum sextarius, prunorum syluestrium sextarii duo, sorborum aluũ astringentium sextarii duo, pira & mala triginta, rhus Syriaci sextarii tres, siliquæ Græcæ, Xylocerata dicũtur, quadraginta, myrtorum nigrorum sextarius, musti Amynæi quod satis est. Decoquito oĩa testa, aut cacabo, donec mellis habuerint spissitudinem, coniicito(que) in vas fictile, & cum vsus postulat, exhibeto. Cõposita medicaměta ad Dysenteri.

Catapotia ad Cœliacos & Dysentericos.

Gallæ omphacitidis non perforatæ, opii, singulorum vnciæ duæ, petroselini vncia. Excipito aqua fingito(que) catapotia, ac dato ciceris instar, ad vires respiciens etiã modũ cõiicito. Hoc medicamentum calidis admodũ intẽperamentis opitulatur calidioribus aũt etiam cremor ptisanæ cũ polenta & vino potus. At in quibus iecur valde infirmum est, & ventri fluxionẽ transmittit, aut obstructione laborãs distributionẽ impedit, bene facit etiã picra oĩum maxime aloe elota, & in catapotia redacta. Porro ad Dysenteriã ex frigi

ditate cõtractam grosſi potæ mirum eſt quam cõueniant, oportet autem ipſas vaſe æreo comburere, atq; ita ex eis quod tribus digitis cõprehendi poteſt, exhibere, atq; id ter tio facere, detur aũt ex vino generoſo præſertim in diutur nis affectibus, ac validioribus, agricolarũq; corporibus.

Dyſentericus paſtillus per os datus ad omnia interna, omnemque fluxionem ualet.

paſtillus Dyſen. per os. Aniſi drach. duæ, alterci drachmæ quatuor, apii ſeminis totidem, opii drach. duæ, febri carentibus ex vino, febricitantibus autem & ſuperioribus inteſtinis affectis, ſi multæ vigiliæ vrgent, ex aqua dat. Potus vero ante medicamenta quæ inferius, idunt, ſtomachũ ab enematis ſubuerti iã ſinit.

De epithematis & unctionibus.

In Dyſentericis affectibus ab illis, vnde morbus excitatus ſit, per totam curationem incipiendum eſt, & ægro ſuccurrendum. Solet enim mortis periculum comitari, tũ copia excrementorũ, tum frequẽtia deſidendi, & quæ ex his ſequitur, viriũ imbecillitate & cibi faſtidio. Vnde non ſolũ cõtentum eſſe oportet iis quæ per os exhibentur, & p Enemata iniiciuntur, ſed etiam per ea quæ extrinſecus ĩponuntur, opitulari conandum eſt. Cõueniũt igitur & potiones, & epithemata, quorũ cõpoſitiones exponẽdas vobis cẽſui.

Epithema Dyſentericis & Cœliacis efficax.

Epithe. ad dyſenteri. Alterci albi ſeminis vnciæ qua. aniſi, roſarũ floris, rhus Syriaci, hypociſtidis ſucci, balauſticorum, ſingulorum vnciæ duæ, opii, croci, ſingulæ vnciæ. Hæc ſingula ex vino myrteo læuigataq; mixtaq; ſimul in paſtillos redigito, atque in vmbra refrigerato. Cum vſus poſtulat, cõtundes & incernes quantum ſatis eſt. Palmulis Pathetis excipito, ac in linteolum illita imponito.

Ceratũ ad dyſente.

Ceratum optimum.

At in quibus ſtomachus potiſsimum infirmus fluxionẽ inteſtinis tranſmittit, hoc quoq; vtitor cerato, quod iſta recipit, Palmularum pinguium vnciam, maſtichæ tãtundem,

aluminis liquidi vncias sex, aloes vnciā, vini & rosacei qđ satis est, confecta diligenter reponito.

Epithema dia œnanthes.

Hoc quoque medicamentum ad Dysenteriam bene facit, in quibus etiam os ventriculi affectū est, & intestinis fluxionem transmittit. Oenanthes drachmæ duæ, vuæ immaturæ succi drachmæ quatuor, styracis totidem, acaciæ drachmæ octo, rosarum siccarum totidē, gallæ omphacitidis drachmæ quatuor, palmularum drachmæ sex, vini austeri & olei myrtei quod satis est, picis drachmæ sex, ceræ drachmæ sedecim. Mirabiliter confert. Dia œnāthes.

Epithema ad Tenesmos potißimum & cruentas excretiones cum frigiditate.

Ceræ vnciæ sex, picis, croci, aloes, acaciæ, amomi, anisi, singulæ vnciæ, styracis sescuncia, adipis vnciæ quatuor carpobalsami totidem, gleucini vnciæ duodecim. Ad Tenesmos Epithe.

Vnctio Dysenterica.

Rhei drachmæ quatuor, omphacii drachmæ duæ, hypocistidis, gallarum, myrtorum, singulorum vnciæ quatuor. Vino myrteo excipito, benefacit illitū, & iecori robur adiicit. Item oryzam ex vino tritam oblinito, & ante, & post. Hoc ad Tenesmos ex frigiditate contractos omnium maxime valet, adhæc Masuchas cū malichoriis, gallis, acacia, myrrha, ladano, aloe, iunci rotūdi floribus, rosis, spica nardi, & horū similibus conuenire admodū ad huiusmodi affectus creditur, oportet autem artificem ad Dysenteriæ speciem etiam remedii misturam accōmodare, vt si vitium ex calida quidem intemperie prouenerit, frigidorum facultas præpolleat. Sin autem ex frigida causa, calefaciētium roborantiumq; modus intendatur. Talis porro est materia omniū odoratorū, vt calamus aromaticus, iunci odorati flos, spica nardi, atq; his similia cataplasmata. In quibus intestinorū maxime cōfluxio molesta est, ordeaceam farinam, sapam, & acetum coquito plurimum, & obducito. Hoc & ad sanguinis profluuium mirifice confert, item ex polenta & Vnctio Dysenterica. cataplasma Dysentericorū.

prædictis odoratis medicamentis cataplasma similiter face re creditur, oportet autem ex vino astringenti vt lentiscino, aut melino coctum tepidum apponere. At scire licet fieri non posse vnquam, vt intestinorum exulceratio curetur, nisi quis materiam ex aliis particulis influentem prius coerceat. Accidit enim, vt dictum est, etiam dum viscera expurgantur, aut inflammationem, aut imbecillitatem experiuntur, intestina fluxione laborare exolcerariq;, adhæc ob totum corpus contabescens, interdum quoq; ob caput materiam transmittens, & stomachũ fluxioni obnoxium id euenit. Nam in iis qui Dysenteria per consensum totius corporis contabescentis laborant, vitandi sunt pastilli, qui ex sandaracha, calce & similibus parantur, intemperatum magis corpus reddentes, magisq; ipsum colliquantes. In illis autẽ vtendum ipsis tantum est, in quibus deiectiones de pascentis & putridi vlceris efferri videntur. Ego sane quendã conspicatus ex iis qui cõtabuerant, a pastillis ei oblatis magis irritari, iussi hæc quidem abiicere, balneis autem potius vti, & cibis refrigerãtibus: vt pepone sine medulla, intybis, vulua, & isicio: atq; hoc victu citra medicamẽtum, ægrũ morte ipsi expectata liberaui. Ac multos alios, qui vlceribus curatu difficilibus & magnis infestarẽtur, victu etiam solo ad superantem intemperiem accõmodato curatos noui. Nõ igitur festinandum est, vt dixi vlcus depascens, cum foris, cum intrinsecus & antidotis & pastillis medicari.

De cœliacis Philumenus, Cap. 8.

Gœliacus affectus.

COeliacus affectus ex ventris ipsius cruditate generatur, dum ipse præ imbecillitate cibum concoquere, & corpori suppeditare nequit. Quare liquidæ, & nõ bene concoctæ, varii coloris, nec non cruentæ feces, veluti ex vase distillante per aluum excernuntur. Nihil igitur mirum est, quod sanguis non probe concoctus in ventrem recidat, retẽtrice facultate amissa, aut vitiata, vnde lõgo tempore frequens vẽtris resolutio cum assidua deiectione per

durat: corpus extenuatur, vigiliis consumptum: cruditas rosioque, & tormina ventrem affligunt, & cibi fastidium comitatur.

Curatio.

Cœliaci ita curantur, vt qui ventris profluuiũ q̃d Græci diarrhæam appellant, experti sunt. Cibi eis cõueniunt, qui non nimis aluum reprimunt, sed qui astringentes facile con coqui, & in totum corpus distribui poßint, qualis est panis bene elaboratus, in textu probe coctus, vinoque astringen ti intinctus, nec non lenticulæ, & oryzæ sorbitiones. Pisces aũt dura carne præditi exhibeant. Ex auibus, quæ nõ sunt pingues, præter palustres. Quin & panem cum malis coto neis, & myrtis coctum damus, item vitella ouorum assa, & aceto intincta: adhæc lac scisse propinamus. Prosunt etiam carnes leporinæ, aut ferinæ, ac alia quæ in fluidis affectibus enumerauimus. Hic morbus curatione initio adhibita facile tollitur: postea vero difficilius: vbi autem inueterauerit, tarde remouetur. Primis duobus tribusve diebus a cibo abstinere oportet, præcordiis fomenta, quæ modice astrin gant, corroborentque ex vino & oleo rosaceo, aut myrteo, aut melino, aut lentiscino imponere: deinde ex palmulis, polenta, malis cotoneis, aloe & absynthio. Bene facit etiam plantago trita: lentiscus & polygonium cum tritici farina, aut polenta mixta. Ad dolores autem cum ardore excitatos, quod rarius solet accidere, oxymeli præparetur, atque sic vtaris cataplasmate, quod ex palmulis, & lini semine confectum est hoc pacto. Palmulæ ex vino maceratæ teruntur, lini semen, aut farinam cum melle & oleo modico coques, & cum in vinum coierint, pilæ in qua palmulæ habentur, iniicies, vbi iam probe commixta fuerint, in bal neo vteris calidis. Item ceratum oleo myrteo, & palmulis mixtum applicabis. Hoc quoque profluuium desiccat. Emplastra his proficiunt Dia iteon, Panacæa, Icesion, & maxime omnium Dia œnanthes, adhæc Clidion, cuius confectionem in capite de profluuio vẽtris explicauimus.

Cœliacorũ curatio.

Atque de externis remediis hæc a nobis dicta sint. Cæterũ de potionibus nunc agendum est.

Potiones Cœliacis accommodæ.

Cœliacorũ potiones.

Quinque folii radicis decoctũ potui dari debet, item rubi radicis similiter, nec nõ salicis arboris. vuæ autem Amineæ siccæ acini potioni inspergantur. Nonnulli etiam hypocistidis succum acaciam rufam, lycium Indicũ, & mala punica vtriusq; generis adiecerunt. Alii balaustium quoque tritum potui inspergũt, alii gallæ, aut malicorii puluerem. His autem ad Dysentericos vti solemus. Sistunt quidem ea ventrem, sed pene omnia stomacho aduersantur, cibiq; fastidium mouent, & concoctionem impediũt, qua de causa rarius ad hæc vitia dari debent. Nos in hoc affectu cataplasmata inducimus, & eodem die potionem hãc exhibemus. Siliqua Græca, semen plantaginis, & vuæ domesticæ siccæ acini, in aqua decoquunt, ac ius ipsorũ potu cõuenit. Quin & pastillos ad hunc morbũ proprie dicatos dare licet.

Pastillus ad Cœlicos optimus.

Semen apii in lenticulæ decocto tribus diebus maceratur, postea teritur, gummique ei adiicitur, & ex succo plantaginis pastilli formantur, qui ex quinque folii, aut rubi radicis decocto exhibentur. Seminis plãtaginis, lapathi syluestris seminis, singulorũ sesquidrachma, hypocistidis succi, acaciæ, singulæ drachmæ, gummi oboli duo. Terũtur omnia, & ex papaueris decocto pastilli fiunt, qui ex aqua potui dantur, & ab inferioribus partibus iniiciuntur.

Pastillus ad cœliacos.

Pastillus ad Cœliacos, statim aluum astringens.

Myricæ fructus drachmæ quatuor, acaciæ rufæ, opii, singulæ drachmæ, rhus Syriaci, myrti nigræ foliorum, singulorũ drachmæ quat. mellis drachma Fingito pastillos, & cũ oui assi vitello vtere. Cum autẽ potui daturus es, ex rubi radicis corticum, myrtorum, & cotoneorum decocto propinato. Iam ipsum decoctum bibere licebit.

De inueterato Cœliaco affectu.

Cum Cœliacus affectus inueterauerit, aut remedia quæ

ex alto noxium humorem euocare solent, aut solæ frictio nes sine vnctione tunc adhiberi, debent, quibus cõmodius auxilia administrantur, vt coxis brachiisque citra oleũ per aspera lintea, deinde nitrum particuli superinspergi debet, admixto lapidis Asii aut Pyritis, aut testæ veteris assæ puluere æquali nitri pondere. Postea vnguentum Dropacinũ, & aliquando ipse Dropax particulis accommodabitur, primum quidem coxis, deinde brachiis, postea spinæ dorsi postremo pectori & præcordiis. Similiter etiam Sinapismus in eum modum imponi debet, ac celerius ad sanitatem peruenitur. Cœlia. inueteratus.

De tenesmo, Cap. 9.

Tenesmus recti intestini affectus est, quẽ comitatur conatus, & implacabilis desidendi cupiditas cum flatibus. Descendunt autem per aluum mucosa cum graui distentionis sensu, nec non aquosa, & interdum post recrementa sanguis destillat. Tenes.

Curatio.

Tenesmus curatur fomẽtis, & fœnugræci, altheæq; radicum decocti iure in aluum dato. Quinetiã anus huius vaporem ex vase supposito pannis circundata suscipiet. Vtimur etiam oleo rosaceo, butyro & adipe anserino cũ modica cera solutis, & anum interius inungimus. Item ex pice Brutia suffitum ei accõmodamus. Iniici autem debet lac cum melle, vt muscosa expurgentur, aut lenticulæ decoctum cum melle. Posthæc astringẽtia iniicies, vt rosæ, myrtorum, & corticis pini decoctum, item erycæ semen ex rosarum decocti cyathis duobus cũ butyro, oleo rosaceo, aut myrteo per aluum iniicies. Adhæc penicillum Tetrapharmaco ex oleo rosaceo soluto illitum, aut puluerem plumbi ex oleo rosaceo tritum cum modico ceræ, & lẽtiscino oleo calido intra anum demittes. Cæterum sacculos calentes pectini, lumbis, vel ano subiicies. Cibos autem boni succi, concoctu faciles, & leuiter astringentes exhibebis.

De lienis affectibus ex libris philagrii, Cap. 10.

Lienis affect⁹.

QVemadmodum reliqua corporis membra, ita & lien intéperies experit. Nā refrigescit, calefit, sic cescit, & humectatur. Deinde vt omnibus intēperierum generibus affligitur, ita & alios sæpe morbos susti net. Nam obstruitur, augescit, & inæqualiter intumescit, extenuatur, adq; partes aliquas protenditur, inflammatur, indurescit, & scirro obducitur. Nunc igitur singulas eorum nominatas & curationes persequemur.

Notæ frigidæ intemperiei.

Lienis ĩtēperies frigida.

Lien frequenter intemperiei præsertim frigida & humida laborat, idq; magna parte ex cibo & potu frigido subinde assumpto, qualia sunt aqua frigida, ostrea, omazon, caro porcina, fructus pomacei copiosi, variiq;, præcipue per æstatē Quippe calor in liene ex his, præsertim si locis humidis proueniāt, imminuitur, nec nō balnei vsu post cibū, & venere nō modo frequenti, & ampliore q̃ res postulat, verū etiam cū stomacho cibis potuve repleto, & crudo adhuc exercetur. Nā frigida intéperies facilius quā calida {vt dictum est} in liene augescit, præsertim autē in illis corporibus, quæ humoribus redūdant, cruciantur, dolentq;, tumore partis præter naturalem modū adaucto. His co or non ex toto niger, sed subliuidus, & plumbeus accidit.

Signa calidæ intemperiei.

Lienis calida ĩtēperies

Calida lienis intemperies maxime ex febribus, & nimio solis æstu contrahitur. In febribus enim sanguine accenso lien extenditur, & intumescit. Et quia natura rarus est, ideo sanguis adustus feruensq; in eum defluens in magnum tumorem ipsum extollit, distenditq;. Aestas enim, & calida aeris constitutio lienem offendunt, cū homo plus iusto fuerit calefactus. Quemadmodum igitur in hyeme frigidi aeris, ita & humidi, & sicci qualitates facere consueuerunt. Quæ ex præcedentibus, aere, cibo & potu pueniunt, a prudente cognosci possunt, quia hinc defluxiones augētur, flatus generantur, & morbi increscunt.

Curatio calidæ & siccæ intemperiei.

Calida & sicca intēperies frigidis & humidis adiuuatur auxiliis, siue extrinsecus, siue intus per cibos, & potus adhibitos. Ex oleribus conueniunt lactuca, blitum, triplex, cucurbita: item cremor ptisanæ. Balneum autem aquæ dulcis admoueatur. Extrinsecus oleum rosaceum, melinumq́, & ex eis epithemata cōfecta prosunt. Adhæc etiā succus vuæ immaturæ, aut portulacæ, aut semperuiui, & teneri vitis turiones.

Curatio frigidæ & humidæ intemperiei.

Frigidæ humidæq́ intēperiei calida & sicca præsidia cō ueniunt, verum sicca & frigida intēperies magis quā humida & frigida considerari debet, quibus illa extrinsecus adhiberi oportet medicamenta, quæ cum butyro, cera noua, œsypo oleo Cyprino, vel irino conficiuntur, aut horū similibus cum adipe anserino, vel porcino recenti, addito styrace, & ammoniaco pingui, quibus admisceatur herbæ buglossi, aut dulcis radiculæ succus. Quin & balneorum vsus, & oleorum si inungantur, prodest: item oleum nardinum cum prædictis medicamentis, & croci modicum, vnde lienis vires instaurentur, adhibendum est. De iis quæ extrinsecus calefacere & humectare posśint, abunde sit dictum. Obseruādum enim ne forte corpus humoribus plenum sit, & dum ipsum incalescit, humor in liene augescat, & si tibi manifesta copiæ signa apparuerint, æger euacuari debet, & sic tandem sanari intemperies. Cibi vtiles sunt, qui optimum sanguinem generant, gallinæ domesticæ, phasiani, perdices, & omnes aues quæ in mōtibus degunt, pulliq́ columbarū. Ex pedestrib⁹ probatͣ caro porci, q mediæ fuerit ætatis hædus & ipse mediocris, ptisanæ cremor cū melle optimo, & pipere modice ꝯditus vtilisśim⁹ est. At cōuenit, vt viscera inflāmatione vacēt, ne a mellis calore, aut siccitate offendanͭ. Nā dulcia oīa naturaliter præcordiis, & visceribus sunt inimica: nec vinū, qđ calefacit & humectat, assumi debet, atq́ ideo quæ naturaliter sunt dulcia, ꝓhibere oportet.

Frigidæ lienis intēperiei & humidæ curatio.

Curatio calidæ & humidæ intemperiei.

Itaq; ad calidam nunc & humidam intemperiem trãſeamus. Externa eius curatio vtiliſsima eſt, quæ medicamẽtis cõſtat ſiccantibus, nempe ex aluminie pice liquida, aceto, ſo gallis roſarum, oleo roſaceo, manna thuris, œnanthe, & gallis omphacinis compoſitis. Huiuſmodi .n. aſtringentia adhiberi debent. Intus autem curabitur intẽperies cibis nõ pinguibus, qui ſanguinem ſicciorẽ frigidioremq; reddãt, qualis eſt caro ceruina. Lenticula vero quia melancholica eſt, & ſanguinem craſſum generat, prohibenda eſt Oryza, & nux auellana recte aſſumuntur, nec non panis ex ſimilagine loeta confectus, caſeus recens, & lactariũ carnes recentes, hœdina, & anſerina. Itẽ ex herbis, ſpondyliũ, aſparagus, bryonia, & ſalſamenta omnia. Verum his non crebro vti conuenit, vt quæ ſpacio temporis Melãcholiam procreẽt, & ſanguinem craſſum manifeſte producant. Vinum aũt ſit aſtringens, calida temperatum. De cõpoſitis intemperiebus hæc dicta ſint, nũc de ſimplicis intemperiei curatione agemus.

De ſimplici intemperiei curatione.

Simplex intẽperies calido, aut ſicco, aut frigido, aut humido, cõſtat, cui ex compoſitis ſupradictis intemperiebus, cibi, & potus ſimplices & compoſiti, vel medicamẽta, quæ bonos & mediocres humores gignant, offerri debent.

Curatio humidæ intemperiei.

Lienis humide intẽpie curõ.

Humidæ intemperiei optimum eſt medicamẽtum, ſalis flos, ſiue per ſe ſolus, ſiue cum aliquo ſimplici cerato imponatur. Solus enim calefactus, & in veſica aliqua except⁹ lieni adhibetur. Quin & ſalſugo, & ſalis ſpuma cũ cerato quodam ac modico aceto permixta cõmodum humidi lienis affectui medicamentũ præſtabunt, Proderit & quinq; folii radix, & plantago ſicca, & alumen ſciſsile adeo inteſta vſtũ vt quod in ea adſtringens eſt, abiiciat. Poteris etiam ipſe medicamentum ex plantaginis foliis, radicibuſq; quinq; ſolii, ac floris ſalis pari vel impari modo permixtis, exceptiſque cõponere aceto qđ ſatis eſt adiecto, & pice ſicca in po-

ſca liquata, nec non cera alba, & ſuffimine ammoniaco, & modico roſaceo additis. Galenus lienis ſcirrum flore ſalis ſanari dixit, idq; bene. Non enim ad intemperiem ſolum facere cenſendus eſt, ſed etiã tumores ex craſsis humoribus, & viſcoſis induratos iuuare ſolet. Conſumit durities, & fortiter extenuat. Eam vero de qua diximus, intẽperiem deſiccari tantum oportet, ad quod optime facit medicamẽtum ex ſalicis ſucco cõfectum. Inciſa enim ſalicis arbor lachrymam emittit, quã vni, aut alteri ex prædictis medicamentis admiſcebis, ac efficacius medicamentum reddes. Verum ante medicamentum fricationes optime cõueniũt, vt quæ humidam lienis intemperiem poſsint diſcutere. Flos ſal' ad lienẽ.

Curatio ſiccæ intemperiei.

Sicca intemperies frictione adhibita relaxari poterit, nutriri & humida effici Huic ꝓdeſt balneum dulcis aquæ, itẽ vnctio ex dulci oleo applicata, præterea ptiſanæ cremor ad vnguendum eſt vtiliſsimus. Vel ſi quæ eſt talis frictio corporis, qualem in Podagræ curatione dicemus. Lienis ĩtẽperiei ſiccæ cu ratio.

Curatio frigidæ intemperiei.

Frigidæ lienis intemperiei quæ adhiberi debent, nõ ſunt exigua, præſertim quæ iam dicta ſunt. Licet etiam vnguenta calida, & epithemata applicare, ſimiliter & cerata, & Myracopa Talia ſunt etiam acopa, quæ ſiccitatem & frigiditatem oleo ſimplici mixta per ſanant. Lienis frigide ĩtẽperiei curõ.

Curatio calidæ intemperiei.

Calidam intemperiem oleum roſaceum ſolum, aut melinum, & quæcũq; ex his componuntur medicamẽta, tum cerata, tum epithemata diſcutiunt. Præter hæc ſuccus omphacii, portulacæ, ſemperuiui, & teneræ vitis palmites, ſimiliaque. Calide ĩtẽperiei curõ.

De *Lienis inflatione.*

Inflatio ex ſpiritu generatur, & quemadmodum in aliis corporis partibus, ita in liene tumor naturæ contrarius excitatur, id quod accidit ex leguminum, aut bulborum, aut palmularum caſtanearum ne eſu, aut ficuum, vel malorũ, Lienis ĩflatio.

vel mellis dulcisq; vini vsu. Hæc enim omnia nõ modo lienem inflant spiritu, sed etiam colum, mesenterium, vẽtrẽ, & stomachum flatibus distendunt. Facile autem depræhendere licet, an ex cibis tantum inflatio excitetur. Nam si ex his nihil assumptum fuerit, ad aliam causam morbus referri debet. Quod si lien flatibus distendatur, & in amplum tumorem attollatur, ægerq; interrogatus id se citra pondus & loci ipsius grauitatem sustinere dixerit, tũc ex cibis frigidis malum accidere cognosces. Quando enim lien ex toto flatibus repletur, fluctuationes, vbi paulo liberaliorem potum assumpserit, experitur. Græci fluctuationes Clydonas appellant, quãdo vt in vtre aqua, ita in vẽtre copiosior potio sonitum elidit, cum agitatur. Ex frigidis autem cibis acidus ructus frequẽter prouenit, & post cibos singultus. Quod si nihil horum in vẽtre contingat, lien autem tẽdatur pungaturq; citra aliquã grauitatẽ, flatuosos spũs esse putato.

Fluctuatiões vẽtris.

Curatio inflationis.

Inflationis curatio.

His igitur medicamentum Diospoliticum dari debet. Piper enim & cuminũ calefaciunt ruta flatus discutit, & partem affectam iuuat, humoresq; pituitosos imminuit, nitrũ ventrem subducit, mel similiter purgat, calefacitq;, & humores extenuat. Pari modo etiam medicamẽta faciũt. Dia calamynthes, & Diatrion peperion. Epithema vero, quod ex seminibus constat, vnde Dia spermaton Græci vocant, huic malo auxiliatur. Iam melãthium, apii semen, anisum, & petroselinum trita pani apud pistores inspergi debẽt. Eadem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiam cedem ex vino pota lienis inflationem tollunt. His etiam cestrum adianthum, & polypodion modice adiicientur, præsertim cum lien indurescit. Tunc scolopendrium quoque, & splenidion herbæ ex vino potui dantur vtiliter. Itaque liene inflato prædictis potionibus, & epithemate Diaspermaton vteris, hæc enim adhibebis, si hydropicus morbus inde non subito accidat. Sin autem repente prouenerit, tunc nullo modo hæc conueniunt. Nam hydrops Tympanites plærũq; inter initia oriri solet, quod vbi acciderit, me

dicamenta tum quæ inflationem tollunt, tum quæ calefaciunt, si adhibentur, affectum magis augent. Nam multi dũ medicamentis eum desiccare vellet, maiorem duritiem excitarunt. Potui vero dare eis viticis semen torrefactum, petroselinum, melanthium, anisum, sison expedit. His enim singulis lienis duritia, & scirrus in eo factus curatur, & si flatibus plenus sit lien, dantur illa aut ex aceto, aut oxymelite, aut posca. Porro sunt & alia huic vitio accommoda, vt serpillum, thymus, lauri cortex, origanum, calaminthæ sicca & viridis, piper, rutæ maxime syluestris semen, peucedanum, præsertim ipsius liquor, costum, cardamomum, marrubium, eryngium, centauriũ minus, præsertim ipsius succus, chamædrys, & chamæpytis. Ex his enim medicamentis, aut vnum duntaxat, aut duo triaue, aut simul etiã omnia inflationi potu benefaciunt.

Indicia inflammationis lienis solo sanguine.

Lienis ĩflãmati ex solo sanguĩne notæ

Quod si sanguinis copia in lienem cõfluxerit, & ex co-inflãmatio indidem orta fuerit, doloreque cum tumore & tensione, & multa grauitate vehemẽter vrgeat, interim obstructio membri excitatur, vnde scirrum & inflãmationẽ plærũq; contrahit, interdum etiam sine dolore augescit, durusq; efficit, qđ tactu subinde cognoscere possumus. Quippe tãgentibus facile apparet, itẽ cũ ex duritie in mollitiem largiorẽ deductus fuerit, attollitur adeo, vt super musculos qui extrinsecus incũbunt, excrescat. Ego enim sæpius vidi, nõ solum ventrẽ, & stomachũ, sed etiam dextram præcordiorũ partẽ, & pubis pectinẽ lienis tumore occupari. Hippocrates memoriæ prodidit, sanguinis in liene abundantia vẽtrẽ indurescere, corpus humoribus vigiliisq; extenuari, & faciem emacrescere. Nam ex liene ipso carnes colliquescunt, & magna sitis vrget. In primis enim lienis tumor apparet humidior, dũ scilicet humor adhuc fluit. Vbi vero collectione facta induruerit, necesse est, vt iugulũ non sentiat alimentum, & venæ in musculis foras prodeant, color melãcholicus, aut pallidus fiat, & aqua subter cutẽ subsequat.

Incremẽtũ lienis.

Lienis ex bilioso humore inflămati signa.

Signa inflammationis ex humore bilioso.

Vbi biliosus fluxus in lienem decumbit, totũ corpus calidũ esse, & sine febri videtur, oculi tincti sunt, vrinæ coloratiores, acresq́ꝫ, aut flauæ, aut rubræ existũt, ægri sitibundi frigidã bibere appetunt, animo sunt abiecto, cito furiũt, os habent amarum, cibum fastidiunt, vigiliis torquent, & ventris turbatione, linguam habent flauam, atq́ꝫ alia id genus similia, quæ bilem testantur, sustinet.

Signa inflammationis ex humore melancholico.

Lienis humor melancholic⁹.

Paulatim in his color melancholicus fieri videtur, præsertim facta iam inflãmatione, cutis & vrina nigrior efficit. In toto corpore bilis atra abũdat, gingiuæ nigræ apparent. sitis vrget, & si ægri frigidam potionem assumpserint, magis cibum appetunt.

Indicia inflammationis ex humore pituitoso.

Lienis pituitosi notæ.

At si humor pituitosus in liene collectus inflãmationẽ pepererit, color pallidus, aut eius naturæ similis inuenitur, oculorum linguæ, & cutis corporis: ægri non sitiunt, sed cibos appetunt, si pituita non salsa in liene fuerit. Hoc ergo scire licet, quod ex pituita quotidie febricitant: ex bile, tertio die: ex melancholia quarto.

Curatio inflammationis.

Nunc ergo agendum est de inflammatione in liene excitata. Ac primum vniuscuiusq́ꝫ humoris signa considerari, atq́ꝫ sic tandem curatio adhiberi debet. Recidiua vt vitetur non magna sollicitudine, nec pluribus verbis opus est. Nã vbi semel curata fuerit, non facile reuertitur, rarius enim quam alia viscera lien inflãmatione cõflictatur. Hoc autem obseruandum est, vt pro humoris natura, ex quo generata est, conueniens, non autem cõtraria adhibeatur curatio. Num enim cibi potusq́ꝫ alibi morbo occasionem dederint, aut aliquid extrinsecus accesserit, omnia internoscere oportet. Similiter ociosi ne ægri fuerint, an exercitio ac labore se fatigarint, an balneis frequenter, aut nunquam vsi sint, aut ex accidenti ne, an a parentibus hunc affectum sustineant.

Lienis inflãnati curĉ.

ſtineant. His diligenter examinatis ſi inflammatio lienem exercet, primũ ſanguinis detrahi, deinde purgationes adhiberi, poſtea medicamenta extrinſecus imponi debẽt. Primum ſane iis vtendum, quæ aluum ſubducunt, græci vocant Epilata, nec non clyſteriis. Vomitu autẽ tentanda purgatio eſt, cum humores iu ventriculum influunt ibique ſupernatant. Tunc enim citra vllã morã purgare eos oporter. Quod ſi venæ ſectio omnibus viſceribus inflammatis præſentiſſimum eſt remedium, maxime certe in lienis inflammatione adhibenda eſt, ſi nihil contra ſuadeat, nempe ætas, aut vires, aut locus, aut conſuetudo, aut aeris conſtitutio, aut præcedens ciborum cruditas, aut magnum ventris profluuium. Hæc enim in ſola iſta cauſa dilationem ſuadent. Sin autem ætas aut vires nõ prohibeant, venam brachii ſiniſtri interiorem ſecabis, ſi ea non appareat, media ferienda eſt, ſi ne ipſa quidem in conſpectum proueniat, humeraria incidenda eſt. ſi nec ipſa quoq; conſpiciat, ea quæ minimo digito vicina eſt, aperiri debet. Et ſi vero hinc minus ſanguinis euacuetur, tamen quantulacumque inde tẽtata in anitio præcipuum lieni ad ſanitatem adiumentum eſt. Cum ſanguis fluit, attendendus eſt, valde ne rubens ſit & purus, an liuidus. Nam ſi liuidus eſt, aut æquo rubẽtior copioſior auferri, ſi purus ac ſyncerus, paucior debet. verum ſic extrahendus eſt, ne vitalis facultas deficiat.

Sanguinis ex vena iuxta minimum digitũ miſſio.

De iis quæ aluum ſubducunt.

Poſt ſanguinis miſſionem ea dari oportet, quæ aluum ſolent ducere, quorum formam habes capite de podagra expreſſam. Sunt enim leuia medicamenta alui ducendæ idonea, vt herba mercurialis, polypodium, cnicus, atque his ſimilia.

De fomentis.

Tempeſtiuum igitur eſt, vt de aſtringentibus medicamentis nunc dicamus, quæ corpori iam euacuato, recte accomodantur. Quare conuenit poſt euacuationem fomenta ex eis adhiberi primum, quæ humoris copiã reprimãt

Fomenta ad lienem.

deinde vbi redundans humor imminutus fuerit, quæ humorem partim iam defixum discutiant, digerantque, ita tamen vt etiam quæ lienis robur, quo actionem suam obit conseruent, admisceãtur. Cum mediocris fluoris impetus accidit, vino austero & tenui lienem fouebis, & si leuis est affectus leuia præsidia, si validus, valida applicabuntur, vbi nulla ex calore noxa manifesto deprehenditur. Sin autẽ calor vrget, oleum omphacinum, rosaceũq; inducendum est, quæ si non adsint, turiones oleæ, aut mali arboris, aut mespili in oleo coquãtur, item lentiscinum & melinũ oleũ vino admixtum inunges. His adiicies rosas, lentiscum, rubũ, & simile quid astringens vna cum oleo conuenienti incoquens, vt astringentium portio tenuiorũ partium in ea coctione deprehendatur. Quod si frigidus in liene humor inflammationẽ excitarit, pulegium modice adiungetur, & si hoc non satis proficiat, thymus origanum, & nardinum oleum imponetur. At si pars, quæ inflammationem sentit excalescat, aut quædam febris ei superueniat, lanam succidam tenuem prædictorum quodam oleo cũ vino mixto copioso imbutam superimpones. Hanc nolẽtibus, omphacio admiscebis rosarum flores, aut cyperum, aut œnanthẽ aut spinæ Aegyptiæ semẽ. Mediocris sane inflammatio ꝑ initia hoc modo curanda est. Sin autem nimius calor infestet, admouenda sunt olea qualia diximus, & acetum cum vino, aut certe vinum austerum oleis est admiscendũ. Attendendum vero est, ne caput feriat, vt quod facile huius sensu in febri admodum ardenti offendatur. Quare sapam aut vinum dulce modicum esse conuenit, & vt humectare videatur, oleum admiscebis imponesq;. Sin autẽ crassior sapa existat, aqua miscenda est. Porro si frigidus. humor inflammationem excitauerit, adiiciẽda sunt pulegium, thymus, & origanum, vt quæ vim quandam euacuantem corroborantemq; habeant, cæterum frequens quidem vini & olei, rarior autem cæterarum rerum vsus esse debet.

De clysteri.

Ad purgationem ergo ventris in morbi initio vel augmento clysteria adhibenda sunt, atque tunc magis, quãdo calor non nimium ardens vrget. Ex mulsa autem, & nitro nec non aphonitro & sale euacuatio tentari debet, verum iniectio medicamentorum ab inferioribus partibus nõ semel tantum, sed bis terue singulis diebus fiet, multo autem magis, quando sanguinis detractio prætermissa fuerit.

De cibo.

His temporibus solo ptisanæ cremore æger nutriẽdus est, illius penuria aqua & solo pane ipsam quæ aquam calidam bibat, & oxymeli. Si calore æstuet, aqua non ex toto calida, sed modice refrigerata offeretur. Hæc per initia ad statum vsque fieri debent.

De statu.

Cum morbus iam in statu est, post fomentum cataplasma eis inducitur qui prius euacuati fuerint. Noxa enim omnino sequet, si corporibus nondũ humorũ copia liberatis, calida medicamẽta adhibeãtur, vel si crudus aliquis humor ex nimia crapula, vel copia ciborum collectus fuerit, aut si ægri crassis cibis repleti, vt conchyliis, aut purpuris, aut sepiis, aut pectunculis, aut polypis, aut, ostreis, aut vuluis porcinis, vel agninis, aut carnibus porcinis, aut salgamis, & cõgelatis pinguioribus, & multum frigidis, adhæc si in ocio degerint, & post cibum lauarint, ꝑterea si pauperes pane copioso lẽticulis, vel carnibus bouillis, vel ouillis item piscibus qui humorẽ melancholicũ, & copiosum sanguinẽ generãt, vsi fuerint. Qui igiť tali cibo nutriti vene sectionẽ subductionẽq; ventris detrectãt, iis talia cataplasmata adhiberi nõ dñt. Nã humor horũ caliditate collectus copiosior hominẽ occidit. Cum igitur morbũ in statu esse vĩderis, clystere aluus ducẽda est, vbi autẽ febris iam declinauerit, absinthii decocto ex oleo lienẽ fouebis, huius penuria, ea quæ non nimiũ amara sunt, aut astringentia adhibebuntur, quale est oleũ rosaceũ, aut melinum. At si tensio, vel dolor sine ardore partem exerceat, iridis quoque

& cyperi modicum, aut simile quippiam oleo iniectum cō
uenit. Nam hæc virium lienis conseruandarum facultatē
obtinent. Optimium vero est, vt quotidie semel aut bis sa
tisque diu adhibeantur. Tertio enim ex oleo fouere vitan
dum est, id quod de cataplasmate quoque adhibendo ob-
seruare oportet.

De *medicamento purgante, aut decocto, aut iniectionibus.*

Cum æger meliuscule habuerit, mutanda sunt auxilia,
venter lenibus medicamentis per os assumptis subduci de
bet, quæ ex ptisana cocta, aut ex aqua potui dantur. Quin
& oxymeli ad hoc commode accipitur, vt quod mediocri
ter cum aqua temperatum sit. Vteris igitur & mulsa simul
& apomelite & ad vrinam ciendam idoneis potionibus,
qualia sunt apii, & asparagi radicum cum aqua decoctarū
iuscula. At per aluum iniicies ptisanæ cremorem, cui inco
xerit polypodion, thymum origanum, medullam cucurbi
tæ syluestris, nec non veratrum nigrum, centaurium mi-
nus, cnicum, capparis cortices, & alypum deinde nitrum,
mel, & oleum immitti debet. Cucurbita syluestris pituitā
educit, cnicus & veratrum nigrum atram bilem, thymus
& centaurium flauam. Per initia modice his vteris proces-
su autē tēporis validiores purgationes, non solum per al-
uum, sed etiam per os exhiberi, nempe epithymum cni-
cum, polypodium, alypi semen, & granum cnidium. Cni
cus coctus flauam bilem educit, polypodiū humores mix
tos, quemadmodum & capparis cortex, & centauriū. Ve
rum ista paulatim adiecta potioni ex ptisanæ cremore, aut
oxymelite dare ratio est, admisceantur autem ptisanæ in-
ter coquendum cnicus, polypodium, & veratrum nigrū.
Quod si loco ptisanæ halycam in cibū, aut alia crassi succi
assumere præceperis, liē prorsus in scirrū obdurescet, nul
loq; modo, aut certe vix sanari poterit. A lien & iecur p
initia inflammationis, & dum ipsa confirmata est, fortior
medicamento purgari sine periculo non possunt. Nam
iecur ex inflammatione intumescens angustos mea-

Purgantia lienē medicamenta.

tus obtinet, & medicamētum purgans humores in eo col lectos nequit educere. Lien inflammatus inter initia purgari potest. Nam ex toto corpore superfluos humores attrahit, & affectus purgatione discutitur, vel minuitur, validis autem purgationibus lien ante statū & post irritatur, imo neque extrinsecus in statu inflammationis valentioribus vti medicamentis expedit, vt affectus mutetur, aut discutiatur. Nam tota eius substantia non in melius, sed in deterius magis vergit, duriorque euadit. Quare dum morbus in statu est, lenibus vti medicamentis oportet, qualia sunt quæ modice calefaciunt, & humectāt, nō ea quæ desiccāt. Cataplasmata igitur, & fomēta quæ diximus adhiberi debent. Corpus antea euacuatum his adiuuat, quādo humor qui in eo supnatat, incalescit, qđ vbi cognoueris, & morbus in statu est, cataplasma inducendum est.

De parando cataplasmate.

Cum ergo morbum in statu esse depræhenderis, cataplasma applicabis. Si natura ægri calida, & humor fuerit biliosus, cataplasma ex medicamentis mediocriter calidis parari debet, vt ex lini semine, & oleo chamæmelino, cui addiiciatur ordei, aut fabarum farina, hæc enim modice calefaciunt. Sæpius autem, vt nosti, artomelite cum aqua in liene vsi sumus, interim acetum quoq; addimus. Quod si pars inflammata non multum incalescat, & necesse sit humorē discuti, tuto fœnugræcum sine aqua prædictis admiscere licet, & si quæ scirrosa inflammatio fuerit, aut crassi humores in liene generati, aceto veteris, necnō amara erūt admiscēda præsertim lienosis. Nam lien ex iecore crassum in se humorem recipit, ob quod ei absinthium, & cappares in cataplasmate, & acetum, vbi morbus declinauerit, expediunt, quando etiam purgans medicamentum augere conuenit.

Lien ex iecore crassum humorē in se recipit.

De cibo & potu.

Cibi leniores, & vinum tenue albumque exhibebitur, Hinc enim aluus subducitur, & vires lienis corroborātur,

nec non febris per vrinas discutitur. Suillæ autem carnes
Crassis & ouillæ. item halyca, oua, pisces, pelagii, & palustres, ad
liene hu hæc aues, quæ in paludibus, & aquis degunt, prohiberi de
morib⁹ bent, non autem illæ, quæ siccis locis aluntur. Quos enim
qui cib⁹ liene crassis infarcto humoribus laborantes, medici impe
ꝯueniat riti carnibus quadrupedū nutriunt, & in statu morbi ouis
sorbilibus & halyca, nonnunquam etiam sorbitionibus ex
tritico, aut halyca, iis plus noxæ ex cibis quam adiumenti
attulerunt. Nam halyca nisi in declinatione vtilis non est.
In hoc autem tempore nō solū ea, sed etiā potiones exhi
beri debent, quæ crassos humores per inflammationē au-
ctos extenuent, viscosos incidant, discutiantq;, obstructos
aperiant, lieni infixos relaxent, & ipsum lienem corrobo
Galen⁹ rent, cuiusmodi sunt scolopendriū, & capparis cortex, vel
de liene alia quæ postea a nobis dicentur, cum de lienis scirro age-
& iecor mus. Nam de his duabus herbis Galenus hoc modo scriptū
reliquit. Quale medicamentum iocinori est absinthium, ta
,, le est lieni capparis cortex, quale rursus iocinori quod vo-
,, cant eupatorium, tale est lieni scolopendrium, siquidem si
,, milibus genere medicamentis vtrunque viscus indiget.
,,
,,

De epithematibus,

In statu vel declinatione Nili epithema commode ad-
mouetur. Plus enim ceræ in statu adiiciendum est præser-
tim in molli corpore. Epithema quod a me confectum ē,
recepit bdellium, aloen, thus, crocum, œsypum, cæram ac
alia medicamenta, quæ ibidem scripta habentur. In decli-
natione vero inflammationis plurima sunt & alia epithe-
mata, quæ adhiberi pñt, ex ammoniaco & bdellio ꝯposita.
In statu ergo cum inflammatio estuat. Nili epithema oleo
chamæmelino, & cerato, cui aceti modicum adiectum sit,
diluere oportet. Consulimus etiam adhuc, vt hoc cerato si
cut oxelæo vtaris cum lanis succidis, oleoque imbutis, &
lieni imponas, ac si tensione laboret, liberabitur. Itaque ꝑ
initia febricitanti, dum accessio adest, aqua frigida propi-
nanda nō est, neque subito auide assumenda. Nos enim ad

lienis inflãmationem fomẽta ex aceto, vino & oleo impo nimus, fouemusque, quibus interdum adiũgi debet ceræ modicũ, item hyssopo cerato interdum vtimur, & furfuribus ex vino, aut aceto, aut posca, aut aceto & melle, aut aqua cum oleo decoctis, Admiscemus etiã cataplasmati pulegium thymum, origanum, folia lauri, saluiam, artemisiã salẽ & nitrũ. At si ea quæ dixi negligentius adhibeãtur, inflãmatio in scirrũ degenerabit, de quo nũc verba faciem⁹.

De lienis scirro.

Post lienis inflammationem magnus præter naturã tumor cum duritia accidit, ita vt tangenti resistat, nec non loci quædam intemperies apparet, verum copia substantiæ scirrum lienis excitat, Nã humor ei infixus est, aut flatuosus spiritus, aut vtrique simul mixti, vnde ille prætermodum augetur, & a naturali recedit magnitudine. Internosces autem humorem & flatum his indiciis. Si flatus est, tactui resistit pertinaciter, & lien punctionem tentionemq; experitur sin autem grauitas cum pondere in latere ipso percipiatur, ex prædictis signis flatus cũ humore mixtos in liene esse scias, idq; per initia. Nam postea morbo inueterato, humoribus frigore nimio, aut siccitate induratis, scirrus generatur. Aliqñ accidit, vt lien etiam citra inflammationem in magnum tumorem attollat. Hæc.n. eo mõ solent euenire. Duritia igitur non accedente, tensio, grauitasque simul & punctiones validæ oriuntur. Causa autẽ ex humore & flatu mixta esse videtur, quemadmodum etiam tumoris laxi simul & punctionum validarum, si in ipso liene depræhendantur, solus humor causa existit.

Lienis scirrus.

Curatio scirri.

Nouisti curatum a me fuisse militem, qui dum ad me veniret, totam lienis regionem barbaricis ferramentis candẽtibus inustam habebat, quem duobus tribusue diebus medicamentis per os datis purgabam, & deinde diligentem ei curam in singulis conuenientibus remediis offerendis adhibebam.

Historia d lie ne indurato.

De cibo.

Ptisanæ cremorem quotidie in cibo porrigebam oxymelite conditum, & pisces saxatiles. Ex auibus autem gallinas perdices, ac alia concoctu facilia, boni succi, & probe macerata. Prohibebam ei quæcunq; viscosos & crassos humores generant, similiter & carnes bouillas, suillas, ouillas caprinas, & hædinas, item aues quæ in aquis palustribus degunt, omnesq; pisces palustres, & pelagios, præsertim qui duras & crassas, non albas carnes obtinēt, adhæc polypos, mulos sepias, orphos, ostrea, conchas, bulbos, placētas ex melle & chidro, & quæcunque inflant, duraque, & crassa, vel quæ cruda sunt. Vinum improbatur crassum, nigrum & astringens dandum autem est, quale Hippocrates præcipit, quod neque crassum, neque valde frigidum, neque calidum existat. Hoc igitur modo cibus est administrandus.

De potu.

Potui vero dabam vinum, in quo capparis radicem scolopendrium, & myricæ radicum corticem decoxeram initio quidem singulas herbas simpliciter exhibebam, deinde ex posca, aut oxymelite, aut solo aceto coctas, interdum etiam in puluerem redactas cum supradictis liquoribus citra coctionem per interualla dabam, idque non plus quam duobus, vel ternis diebus. Quin & oxymeli purum per totam hyemem propinabam, nonnunquam supradictas stirpes decoctas temperatasque cum aqua calida ante, & post cibum, die & noctu, qñcūq; volebat æger potui offerebā.

De missione sanguinis.

Vere primum ineunte, cum æger multum se recollegisset. & lien decreuisset, videbatur mihi potiones medicaminum efficaciores præstari debere, quæ lienem euacuare posint, qui cum magis imminueretur, fortiora medicamina exhibebā. Ac mox inter initia veris sanguinem ex brachio sinistro copiose detrahebam, & post dies vigintiquinque hoc medicamēto quod sequitur, vtebar. Spicæ nardi, capparis radicum corticum, myricæ foliorum aspleni her

bæ, squamæ ferri, singulorum drachmæ octodecim, myrobalani drachmæ decem, ammoniaci suffiminis drachmæ octodecim, polytrichi drachmæ sex, stæchados drachmæ quatuor, scolopendrii drachmæ tres. Ex oxymelite pastillos drachmam pendentes singulos fingebã, ac vnum oxymelite dilutum potui dabam. Postea vero cum lien probe esset explicatus, medicamenta ad ciendam aluum dabam, ac ociosos humores validioribus nẽpe Hieræ diacolocynthidos drachmis tribus euacuabam. Inchoante iam æstate non tres drachmas, sed quatuor exhibebam, ita vt a prædictis medicamentis nullo die discederẽ. Vbi sanitati propemodum esset restitutus: cyclamini radicis drachmam ex mulsa deinceps semel, aut bis post singulas potiones offerebam. Nam ea vitiosos humores ex liene per sudores expurgat calidis extrinsecus operimentis medicamenti das. iuuandi gratia admotis.

De iis qua lienem corroborant.

Lienem sæpe potione quidem ex scolopẽdrio & cappare, epithemathe vero ex auripigmento, alumine & similibus corroboramus. Nam hoc medicamentum medium inter frigidum & calidum existit, quorum confectiones nõ alienum est vt hic subiungam.

Potio ad lienosos probata.

Ammoniaci suffiminis, pulegii, singulas drachmas, cum aceto potui dato.

Alia potio.

Salicis corticem mediũ, & folia eius cum duobus aquæ sextariis ad dimidias coquito, datoque potui ad triduũ.

Epithema malacticum.

Hoc medicamentum molliendi facultate præditum est commune iocinori, lieni, abscessibus, strumis, parotidibus articulis, calcibus quoque suppuratis, aut aliter dolentibus item torsionibus ventris. Conficitur autem hoc modo. Bdellii Scythici. adipis porcini, ammoniaci suffiminis, iridis Illyricæ, singulorum drachmæ sedecim, oppoponacis, ca-

Epithema lienis malacticũ.

chryos,styracis,thuris,galbani, singulorũ drachmæ octo piperis grana centum sexaginta , ceræ drachmæ quadraginta octo terebinthinæ,fecis olei irini & vini singulorum quod satis est.Hoc medicamentum contunditur,emolliendi viribus donatum. Neque enim aliud magis eo emolliẽs duritias reperies.Paratur autem nõ dilutius, sicut alia. Nã in pila tunditur,cera alii quæ medicamentis adiectis. Inter tundendum pastillum fecibus olei irini illinitur, donec tota mixtura perficiatur.Sit autem ammoniacum recẽs, styrax pinguis,bdellium Scythicum. Oppoponacum eis admisceto,omnia simul conterens, & vtitor.

Malagma Amythaonis.

Malagma amithaõis.

Hoc ad præcordiorum tensiones conducit,nec non articulis prodest , qui difficulter mouentur,lienem consumit, duritias emollit,& discutit.recipit autem hæc. Ammoniaci suffiminis drachmas sedecim,ceræ totidem, terebinthinæ drachmas octo ,bdellii totidem, thuris drachmas quatuor,myrrhæ totidem,galbani drachmas octo , olei cyprini heminas sex.Myrrham,bdellium,thus in vino prius macerabis,amoniacum aceto dissolues , omnia in pila contundes oleo cyprino,vt supra dictum est,ipsam inungẽs. Hæc duo malagmata emolliunt.

Aliud epithema.

Quod nunc subiungam , prædicto est longe efficacius, fortiusque ad discutiendum, & extenuandum tollendũq; duritias,quemadmodũ quod ex stercore caprillo,& oppoponace simul cum aceto paratur. Nam id quoque dissoluit & extenuat, vacuatque non modo inspissatos humores, & viscosos,sed etiam ipsas partes corporis solidas,quoniã caprillum stercus ex aceto,vt Galenus memoriæ prodidit affectibus scirrosis,vel tumoribus, qui ex crassis fiunt humoribus vtilissimũ existit. Altera igitur cõfectio inscribit.

Malagma Asclepiada.

Malagma Asclepiade.

Ceræ sesquilibra,colophoniæ vnciæ sex, galbani vnciæ tres,oppoponacis vn.sex,propoleos vnciæ tres,ammo

niaci suffiminis vnciæ sex, olei heminæ duæ, aceti sextarii duo, stercoris caprilli vnciæ tres, thuris totidem, myrrhæ vnc. tres. Ammoniacũ ex aceti sextario teres, huic adiicies thus, myrrham, oppoponacẽ, stercus caprillũ, teresq; iterum, propolim vero cum galbano in pila tundes, cerã & resinam ex olei heminis duabus liquabis, vbi coierint, propolim adiicies, agitabisq; frequenter, & cum in vnum omnia coacta fuerint, ab igne sublata refrigerari sines. & derades, deinde iis quæ in puluerem redacta sunt, inspersis miscebis vniuersa, & in vsum condes. Hæc enim sunt medicamenta discutiendi emolliendique viribus prædita.

Epithema lienem imbecillem corroborans.

Medicamentum quod supra ex auripigmento & alumine fieri diximus ad lienis imbecillitatem valere dixi, quod militi cuius mentionem feci sæpius, imposui. recipit autẽ hæc Ceræ Tyrrhenicæ drachmas nonaginta sex, resinæ piceæ drachmas sedecim, resinæ frixæ drachmas nonaginta sex, auripigmẽti scissi drachmas sedecim, aluminis scissilis drachm. duodecim. Metallica terito ex aceto acri, quæ liquari possunt, ex modico oleo liquato, ac refrigeratis sicca adiicito. mixtis vtitor. Hæc enim sunt quæ homini illi exhibueramus.

Epithema lienis corroborans.

Epithema lienosum, & hepaticum, quod vtriusque uisceris obstructiones discutit.

Ceræ, terebinthinæ, hyssopi Attici, iridis Illiricæ, singulorum drach. sex. Quæ terenda sunt, terito, & quæ liquefieri possunt liquato, sicca superinspergito, ac vtitor. Qđ si sudor superueniat, & tollere eũ voles, detergito, & absinthino oleo partem perunges, ac sudore sublato, illo vteris.

Si lien flatu distenditur & intumescit.

Quod si lien ex prædictis signis flatu tendi, aut durus scirri modo videatur, pungaturq; doloribus, absque vlla partis affectæ grauitate, mirificæ auxiliatur electuarium Diospoliticum, quod in hunc modum paratur. Rutæ viridis pridie decerptæ, piperis, cumini, singulæ, drachmæ,

Lien flatu distẽtus & tumidus

Diospoliticum

nitri drachmæ quatuor. Si aluus aſtricta fuerit, nitri drach
mam iniicies, cuminum vero ex aceto per triduum mace
rabis, poſtea ſiccatum in puluerem rediges, omnia cũ mel
le bono & deſpumato miſcebis, & vaſe vitreo repones,
Datur ex eo cochleare vnũ. Facit enim ad inflationes ſto-
machi viſcerumque, ſtomachum excitat, concoctionem
promouet, pituitã extenuat, aluũ emollit, acidos ructus au
fert, vitia pectoris lateris, iecoris, lienis, & rerũ mitigat. Si
mili modo accõmodata ſunt ventris ſtomachi, iecoris, &
lienis affectibus medicamenta Dia calaminthes, & Diatriõ
peperion, nec non Diaſpermaton. Adhæc cucurbitulæ in
ventrem defixæ adiuuant, præterea vtiliſſima ſunt melã
thium petroſelinum, aniſum, & cuminũ, ſi pani cõmiſceã
tur, vel cum aliis dẽtur cibis, præſertim infantibus. Magis
autem ex vino dari debent, vel in puluerẽ redacta inſpgi.
Conuenit etiam ceſtrum, adianthum, & polypodiũ præci
pue cum magna lienis durities apparet, tunc etiam ſcolo
pendrium, & aſpelenõ vino admiſcere expedit. Porro nũc
de lienis inflatione ex Galeni opere de ratiõe medẽdi quæ
dam excerpta aſcribam, vt ipſi morbi cauſæ accõmoda an
tidota, vel paſtillos, vel epithemata, quæ ipſe expertus eſt,
& nos vſu & periclitatione cõprobauimus, adſcribamus.

Galeni uerba de lienis ſcirro & inflatione.

Galen⁹ đ ſcirro & infla tione lienis.

Lienem ſcirro obnoxium non modo extrinſecus medi
camẽtis efficacibus, ſed etiã potionibus validiſſimis curare
conuenit, vt quæ citra moleſtiã toleret, ex quorũ numero
optima habent capparis radicis cortex, ſcolopẽdrii, & my
ricæ tũ radix tum germina, oĩa vero eiuſmodi in aceto &
oxymelite coquere conuenit. At ſæpenumero lien tangen
ti quidẽ reſiſtere videtur, nõ tamen ſcirroſus, ſed flatuoſus
" potius tumor exiſtit, cui medicamentum emplaſticum mi
" xtæ facultatis, quod prius abſinthii oleo madefeceris, impo
" nere oportet, quale eſt, quod ex ſulphure & alumine con
" ſtat. Sunt denique plurima huiuſmodi ex iis quæ in me-
" dicamentariis libris prodita ſunt, huc accommodata.

Attende autem non solum mixtorum medicaminum facultatem, sed etiam misturæ copiam. Nam si lieni flatuoso humori obnoxio, magisque in Oedematibus, etiã si multum aluminis adhibueris, nihil offendes, verũ in scirrosis discutiendi facultatem superare conuenit, paulum autem eius quæ astringit, admisceri. Cum igitur ex numero simplicium, & sponte nascentium medicamentorum flos salis talis sit natura præditus, lienes scirro obductos sanat, si extrinsecus ipsis in vesica applicetur.

Epithema iecoris & lienis.

Epithema iecoris & lienis hæc recipit. Aluminis liquidi vncias sex, sulphuris viui totidem, nitri rubri, ammoniaci suffiminis, œnanthæ, * capparis radicis corticis, singulorũ vncias sex, picis siccæ, resinæ aridæ, singulas libras, olei cyprini vncias sex, aceti quod satis est, Hoc ad tales viscerum affectus efficacia nobile est.

* In alio, mannæ thuris.

Epithema Hypotherion.

Hypotherion epithema.

Sunt alia quoque epithemata Lienosis & Hydropicis accommodata, quæ vocantur, Hypotheria. Hæc enim humiditates ex alto eliciunt, dolores, & scirros discutiunt. Resinæ aridæ libræ quatuor, ceræ libræ duæ, piscis sicce totidẽ aluminis liquidi, nitri rubri, sulphuris viui, manne thuris, singulorũ libra aloes vnciæ sex, pyrethri, aristolochiæ, cardamomi, visci quercini, ammoniaci suffuminis, bdellii, cucumeris syluatici radicis, liquoris sycomori, singulorũ quadrans, aceti sesquisextarius. Alumen, sulphur, nitrum, terĩto, ammoniacum ex aceto diluito, siccis in puluerem redactis liquida superiniicito. Obseruare autem in his oportet & medicamentum ex alumine & sulphure idem quod superiora præstare, nec non epithema Diaspermaton lienis inflammatoni medetur, tum per se impositum, tum cum alumine & sulphure mixtum auxiliatur. Ipsum vero malagma Diaspermaton flatuum substantiam tollit, collecta dissipat, reliqua purgat & discutit. Ascripsi autem duas malagmatis prædicti confectiones.

Prima confectio Diaspermaton.

Diaspmaton. Cardamomi, meliloti, herbæ sabinæ, baccarũ lauri nardi Gallicæ, sampsuchi, iridis, radicis panacis, radicis cyperi nitri, casiæ, fœnugræ. seminis apii, anisi, thuris, styracis, myrrhæ, ammoniaci suffiminis, terebinthinæ, singulorum vnciæ tres, ceræ. mellis, olei cyprini, seui taurini, singulorũ libra, vini quod satis, Facit ad stomachi, iecoris, & lienis inflationem.

Alterum epithema Diaspermaton ad idem.

Cardamomi, iridis, cyperi, sampsuchi, anisi, nitri, ameos apii seminis, fenugræci, baccarum lauri, ammoniaci suffiminis singulorum vnciæ tres, seui taurini hemina ceræ vnciæ decem, colophoniæ hemina, mellis libra. conficito & vtitor. Licet autem & æquale pōdus, & paulo amplius medicamenti ex alumine, & sulphure confecti admisceri.

Potiones ad lienem.

Lienis potiões Quibus lien intumescit, & calorem, siccitatemque sustinet, his vtiliter dãtur myricæ folia. aut turiones ipsius, aut radices, item asplenon herba, & anchusa. Hæc enim neq; ipsæ calorem in se vehementem, neque nimium obtinẽt, neque lienẽ magis excalfaciunt, præsertim si cum oxymelite exhibeantur. Per initia earũ decoctum, præcedenti autem tempore tritas ipsas ex posca dare oportet. Huius generis sunt & salicis folia cortex, radixque, quin & ferri recrementum, quod in fabrilibus officinis, dũ ignitur & malleo tunditur, abiicit, ex aquæ mistura potu conuenit, hoc enim lienem fortiter imminuit, reprimitque. Vinum aũt, & posca in qua candens ferrum extinctũ sit, iis qui tenerã carnẽ habent, & febri carent, conuenit, postea vero etiam agrestioribus hominibus, qualis miles ille fuit. Mentionem ergo faciemus potionum, in quibus ferrum extinguitur. Itaq; inter initia magnus affectibus, & minus duris corporibus expediunt, in sequentibus autem diebus plurimis ordine dari debent. Nonnulli admiscent squamæ ferri absinthii comas, & piperis modicum, ne potio stomachum of-

fendat. Melius autem erit, si pelecinum, & hemionitis herbæ in tali intemperie misceantur, quemadmodum in frigidis contra, casia, costum, serpillum, anisum, & his similia iniicientur. In calida ergo intemperie duæ illæ herbæ superius dictæ preberi debēt. Nam ambæ efficaces sunt, vt quæ maximum lienem consumant, intemperiem minuāt omnino, nec augeri permittant. Frigidæ autem & siccæ intemperiei, chamæpitys, chamædrys, gentiana, myrobalani, calaminthe, peucedanū, acorum, scordiū, trifolium, hypericum, vitex, liquor peucedani, cētauriū vtrūq; siccū, eisq; similia, scolopendriū, & farina lupinorū medentur. Alia vero ex vino, aqua, & oxymelite bibuntur. Phœnicobalanus autē, quē & myrobalanū nominant, nisi ex posca bibatur, mox reuomit. Hoc modo singula, vt dixi, adhiberi debēt.

De pastillis.

Ex plurimis pastillis, qui stomachum non offendunt, hosce tres selegimus. Ac primus stomacho idoneus ē, vtitor autem eo ad omnem lienis affectū, facit & ad cōuulsiones tormina, inflationes, & muliebria vitia. Myrrhæ drachmæ sex, nardi Indicæ drachmæ quatuor, aut pro nardo Indica iniicies, nardi Gallicæ drachmas sex, costi totidē, opoponacis, dictamni, peucedani radicis corticis, capparū radicis corticis, periclymini radicis corticis, ammoniaci suffiminis, singulorū drachmas quatuor, nōnulli iniiciunt ēt iridis drachmas duas, & semissem. Ex oxymelite pastillos fingito, qui obulos duos pendeant, ac dato singulos cum oxymelitis vncia Noster autem pastillus, de quo alias dictum est, valde efficax est, ac mirifice omnibus lienosis affectibus, præcipue vbi tumor eximius & ingēs durities infestet, vtilis, dabis hūc quoq; pueris, præsertim si mellis multum admisceatur. Tertius iam pastillus subiungetur, quo melior inueniri nequit. nos eum frequenti vsu probauimus. Capparis radicis corticis, myricæ foliorum, asplenì herbæ, squamæ ferri, seminis pelecini, singulorum drachmæ sex, myrobalani drachmæ decem ammonia-

Pastilli ad lienē accōmodati.

ci suffiminis drachmæ octo, stœchados drachmæ decem, absynthii Pontici drachmæ tres, scolopendri totidem. Fingito pastillos, qui drachmam singuli pendeant ac dato vnũ ex oxymelite.

Epithema.

Epithema a me confectum hic tibi subiicito, ad diuturnos & frigidiores lienis affectus optimum. Myrobalani. œnanthes, ammoniaci suffiminis, bdellii Scythici, capparis radicis corticis, floris salis, singulorum drachmæ quadraginta octo oppoponacis pinguis drach. octo, styracis, mannæ thuris, singulorum drachma, visci quercini drachmæ duodecim, ceræ drachmæ vigintiquatuor. Ammoniacum cũ salis flore dissoluito, capparim vero, myrobalanũ, ac mannam cum aceto terito, reliqua autem iuxta ignem emollieto, & in pila tundito, trita eis adiicito, vnito & vtitor. Hoc medicamentum benefacit lienosis nam duritias & tumores eius maturat, consumit, dissipat, & scirrũ digerit, Quin & ipsi myrobalani soli in pila contriti impositique iuuant optime. Item chamedrys & verbenaca, cum axungia veteri porcina impositæ opitulantur.

De tussi lienosorum.

Tussis lienosorum.

Si tussis ex tenui & acri defluxione facta Lienosos infestet medicamento Diacodyon, aut pastillo Trygono prohiberi debet. Adhæc epithema lieni applicandum est, quo possit extenuari. Quod si his vti causa quædam impediat, capiti fomentum ex pastillo quodã aceto, & oleo rosaceo ad mellis spissitudinem temperato, inducendum est. Optime huc cõferet pastillus Crocodes ex aceto, & oleo rosaceo dilutus, syncipitique impositus. Nam tenuem fluxionem ardentem, acremque refrigerando cõtẽperat, & tussim finit, somnũq; cõciliat.

FINIS LIBRI OCTAVI.

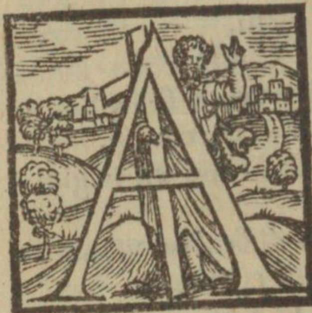
Capita

CAPITA LIBRI NONI ET appendices.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER NONVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De aqua inter cutem. Cap: I.

Aquæ inter cutē differentiæ.

QVA inter cutē, quæ Græce Hyderos dicitur, & ipsa lōgus quidam affectus est, iecore adeo refrigerato ꝑueniens, vt ipsum nō amplius deinceps cibos in sanguinē sed in aliā qualitatē, aut in aquā, aut pituitam, aut flatū transmutare possit: atq; id circo trifariam aquā inter cutē constitui diximus: ac vocant eam sane, quæ a tenui & seroso humore cōtrahitur, Asciten: quæ vero a flatu in toto corpore generatur, Tympaniā, quæ rursus a pituitoso humore per totum corpus excitatur, Anasarca, alii Leucophlegmatiā appellarunt. Notū vero est has quoq; curandas esse, vbi prius internouerimus, siquidem internotio rectæ curationis fundamentum est.

De ascite. Cap. 2.

Ascites igitur inde internosci debet, quod fluctuationes excitētur ex humore, qui veluti in vtre quodā cōtētus circūuoluatur. Tympanias aūt, ꝙ vbi nos ferimus ventrem, tympani modo strepitum quendam elidere videatur. Anasarca vero hinc depræhēditur, q̃d æger carnes habeat emortuo corpori similes, & totū corpus intumescat, ac vbi nos digito id imprimimus, cauitas oboriatur, cumq; imprimere desierimus, nō statim in pristinū reuertatur. Cæterum singulæ hæ aquæ inter cutem species aut primario affectu, aut consortii lege fiunt. Nam ob lienem vitiosis humoribus præditum, maleq; affectum, item ob colum, mesenterium, vterum, renes, vesicam, mulie-

Internotio aque inter cutem.

brem fluxum, mēſium retentionem, pulmonis refrigerationem, ſeptum trāſuerſum, & multas alias particulas ſuperuenit, quæ ſingula prius internoſcere conuenit, deinde ſic curationē aggredi. Quibus igit aqua inter cutem refrigerato iecore, aut pulmone oborta fuerit, hos ſimul tuſsis magna ex pte īuadit, ipſiq; nihil notatu dignū expuūt, ſed irritantur tm̄. Accidit etiam ventris retentio, quod inflāmatio viſceris, humiditatē ventris exhauriat. Veſicæ aūt & meſenterii propria indicia erunt, nempe ventrē magis proflu uiis infeſtari, nec nō corruptionibus cōtinuis, & inteſtinoꝝ roſionibus. Nā hæ, dum bilis excernit, comitant, gignūtur aūt ipſis merito etiā bilis recrementa, dum cibi ab inflāmatione inteſtina exercente, euacuātur. At eorum qui ob pulmonis affectum aquæ inter cutē laborāt indicia ſunt, quod tuſsis potiſsimum excitetur, cor refrigeretur, totūq; corpus & pedes oīum maxime intumeſcant. Atq; hæ aquæ inter cutem ſpecies tabidis potiſsimum obueniunt. Diſcernes aūt eos, qui ob lienem male affectū hoc morbo laborāt. Iā alios quoq; ob tabē hydropicos fieri facile deprehendes, ſi internoſcendi vias ac rationes frequenter ſequaris.

De curatione.

Omnium curatio a vacuatione incipiēda eſt, ſed Aſcitis quidem dicti, aut Tympaniæ a ſola purgatione. Cui autem Anaſarca nomē eſt, ea venæ ſectionem interdum requirit, vt quæ ex ſanguine frigido naſcatur. Ac frigiditatis quidē ratione, illa nō indiget, ſed qm̄ copiæ detractio, naturam leuat, vt hæc minorē illā effectā facile ſuperet, nō alienū, ſed rōni ꝯlentaneū eſt hic quoq; venæ ſectione vti. Videm⁹.n. ꝙ ēt ignis externus, cū a lignis viridibus ꝓpemodū extinguit, refocillat rurſus, ſi illa quæ ipm̄ ſuffocabant, auferant. Hydropē igit Anaſarca, & vena ſecta interdū, & purgatiōe curare oportet. Dicamus aūt particularē quoq; ipſoꝝ curationē, & qn̄ pfricare, madefacere, cataplaſmatis obducere, & qn̄ medicamētis, & quibus poſt ſanguinis dimiſsionē vti oportet. Nam ante oēm aliā curationē ipſa venæ ſectio, vt Anaſarcæ curatio.

dixi, adhibenda est, si vires permittant, si enim imbecilles sint, tunc sanguinis detractio vitari debet, etiam si alias indigere videatur. Licet enim postea commode sanguinē detrahere vbi vires recreatæ fuerint, & copia vitiosi hūoris paulatim aliis quibusdā præsertim Picra dicta leuata. Nam hoc medicamentum simul aperire, & corroborare viscera potest, qua etiam maxime re indigemus. Post vsum vero eorū quæ aperiunt, & meatus ampliores efficiunt, materiāq; fluxilem reddunt, transito deinceps ad ea quæ paulo valentius purgare queant. At hoc non vna vice faciundum est, ne vires deiiciantur. Etenim, quamuis id quod vacuatur, recrementitium est, tamen vniuersa ac subita mutatione magis offendit. Satius igitur est paulatim & tuto euacuare, quā festinando perturbandoq; vna cum morbo etiam ægrum e medio tollere. Pulchre igitur purgant sambuci corticis secundi expressi succus cum condyto potus, item lathyrides, & æris squama, verū nullū adeo, vt illud quod recipit, chameleæ foliorum, vnde granum Cnidium colligitur, drachmā, { squamæ } æris, & anisi, singulorum drachmas quinque. Dato ex aqua per initia quidem drachmam vnam, viribus aūt recollectis, etiam duas drachmas exhibeto, plus minusve paulo, ac totum medicamenti modū absolutūq; ad vires respiciens, metire. Rursus a purgatione illa porrigito, quæ aperire possunt, maxime pastillū, qui ex amygdalis cōiicitur. Adeo enim hunc incipiētes Hydropicos aperire citra noxam vidi, vt cōtinue potus, iecoris scirros dissoluerit. In hunc autem modum paratur.

Picra qd præstet.

Confectio pastilli ex amaris amygdalis.

Anisi, seminis apii, amygdalarum amararum, absinthii, gummi, singulorū drachmæ quatuor, aquæ quod satis est. Hoc sane pastillo ad obstructiones ex crassis viscosisq; humoribus cōtractas, & in quibus non vehemens aliquis dolor viscus affligit, vtitor. Sin autem dolores aliqui intestina ventrem, & præcordia exerceant etiā pastillum Amazonum dictū præbeto. Etenim dolorem lenit, & vim aperiē

di mitigandiq; obtinet. Crebrius aũt in huiusmodi decocto seselios vtitor, aut casiæ, aut spicænardi, aut asari, & cataplasmatis quæ recipiũt farinam fœnugræci, & ordei, absinthiumq; plurimum contusum. Hoc namq; super omnia auxiliatur. Nã robur visceri insinuat, & humores in alto hærẽtes citra rosionem leuiter desiccat: habeat autem & cuminum cõtusum, anisum, mastichen, nardum Gallicam, rutæ semẽ, & mel. Semina in vitro coquãtur, sic enim multo commodius erit. Vbi iam viscera emollita, & rarefacta ad dies quinq; aut septem fuerint, vtitor etiam epithemate, quod mixtã habet facultatem, vt viscus posit & firmare & emollire, ex quorũ numero est & hoc, quod ista recipit. Croci drachmas duodecim, aloes, mastiches, ammoniaci, bdelli, singulorũ drachmas octo, styracis drachmas quatuor * ceræ drach. viginti sex, adipis anserini drachmas sedecim, hyssopi liquidi drachmas triginta duas, cyprini qđ satis est. Sin autẽ æstas fuerit, & laborans aqua inter cutem febricitet, etiam rosaceum & vinum siccis in vnitatem cogendis adiiciantur. At si non solum iecur, sed etiam lien & stomachus tumorem, & duritiem habere videantur, detrahito cum fiducia paulum sanguinis, præsertim si praui quoque humoris copia in venis subsistat, & vires nõ aduersentur. Sed & æger vigẽtis sit ætatis, & tempus non admodũ frigidum. Sic vacuatio tentanda est, & adeo sensim, vt natura quæ a copia grauatur, respiret. Etenim, animi defectiões præterquam quod vires deiiciant, etiam aliam frigiditatem visceri imponunt. Quare magnam & accuratã obseruationem habere cõuenit, atq; ita sanguinem Hydropicis iuuandi gratia detrahere audẽdum Etenim intempestiua sanguinis misio in aliis quoq; periculum inducit, in Hydropico autem interdum etiam mortem. In quibus igitur & maxima est obstructio, & inflãmatio scirrosa, viresq; robustæ, in his vacuationẽ sanguinis ante omnia alia p̃sidia, præsertim valẽtia adhibeto, ex quorũ numero etiã hoc existit.

* In alio sex.

Sãguis detractio in Aqua inter cutẽ

Ad lienis & iecoris duritiem ualidum medicamentum.

singulorũ
Ammoniaci ſuffiminis, bdellii, iridis Illyricæ,
drachmæ ſedecim, ſtyracis drachmæ octo, adipis vitulinæ
drachmæ duodecim, opoponacis drachmæ octo, pipis gra
na centũ ſexaginta, ceræ drach. quadraginta octo, irini fe-
cis quantum ſatis eſt, vini quod ſufficit. Non oportet autẽ
emollientibus tantum medicamentis vti, neque diſcutienti
bus, ſed etiam iis, quæ tumorẽ reprimere poſſunt, ſcriptu-
ra eorum in hunc quoq; modum habet. Ceræ drach. cen-
tum nonaginta quinq;, picis aridæ drachmæ centum nona
ginta ſex, aloes drachmæ quadraginta ſex, nitri, mannæ
thuris, ſingulorũ drachmæ nonaginta ſex, pyrethri drach
mæ viginti octo, ariſtolochiæ drach. viginti quatuor, am-
moniaci totidem, cardamomi drachmæ viginti octo, viſcĩ
quercini drachmæ viginti quatuor, olei totidem, aceti qđ
ſatis eſt. Itaq; cataplaſmata, & epithemata huiuſmodi iis ad
hibeantur, qui aqua inter cutem, quæ Anaſarca dicitur, la-
borant, ita vt viſcera eorũ diſtenta ſint, & obſtructionẽ du-
ritiemq; maximã experiantur. In quibus igitur moderata
eſt obſtructio, bene facere diximus paſtillum ex amygdalis
in maximis autem, etiam valẽtioribus antidotis vtẽdũ eſt.

Ad ſcirroſos iecoris affectus.

Croci, ſpicæ nardi, coſti, iunci odorati floris, cinamomi,
ſingulorũ drach. duæ, gingiberis drach mellis Attici deſpu
mati drachmæ viginti quinq;. Dato drachmam ex mulſo.
Præſtãtiſſimũ hoc ẽ remediũ, & viſcera valẽter expurgat.

De aſcite & Tympanite. Cap. 3.

Aſcitæ & Tympanitæ curó.

OMnia cõmemorata medicamenta etiam aliis aquæ
inter cutem ſpeciebus nẽpe aſcitæ & Tympaniæ ci
tra ſanguinis detractionẽ conueniunt. Nam his pur
gationes potius, & quæ aquam per aluũ repurgare ſolent,
omnia cõgruunt. Nihil minus etiam perfricationes, quæ ſa
le, oleo immaturo, ſicyonio, & cyprino adhibentur. At fri
ctio moderata fieri debet, ne alia materia ex alto vi attrahe
tur, ſed quæ in ſuperficie corporis tantum continentur, di
ſcutiantur. Vtendum autem ad hæc eſt medicamẽtis, quæ

non modo dissipare, sed etiam reprimere tumorē possunt, vocant hæc a iecore Græce Hepateria. Itaq; veteres multa prodiderunt, ac licet hæc apud plærosque descripta inuenire. Cæterum præstantissimum validissimumq; inter ea etiam hoc est, cuius compositio hæc recipit. Resinæ torrefactæ drachmas tercentum octuagita quatuor, ceræ, picis siccæ, singulorum drachmas centum nonaginta duas, aluminis liquidi, nitri, sulphuris, mannæ thuris, singulorum drachmas nonaginta sex, pyrethri drach. viginti octo, bdellii drachmas viginti quatuor, ammoniaci suffiminis totidem, cardamomi drachmas viginti octo, visci totidem, olei drachmas viginti quatuor, aloes drach. quadraginta sex, aristolochiæ drachmas viginti quatuor, aceti quod satis est. Nihil autem minus valet etiam hoc ad discutiendum, & comprimendum. Aliud. Chalcanti, nitri spumæ, aloes, singulorū vnciæ tres, cerusæ, olei, singulorum vnciæ decem, aceti acerrimi, quod satis est. Sicca ex aceto læuigato, dum mellis fiat crassities. Cerusam autem cum oleo coquito vsque dum spissescat, vt manus intinctas non inquinet, tūc ceram iniicito, atq; ita particulatim in pila emollitis vtitor. Est hoc medicamentum multis experimentis probatum, nō solū ad Aquam inter cutem, sed etiā alios plærosq; affectus vtile existit. Etenim lienem cōsumit abscessus ad suppurationem perducit, furunculos, & humores in articulis contentos, item hydrocephalis, Atheromati, Scirris, & Parotidibus conducit, nec non ad alia plura grandia vitia mirabiliter valet. Ne igitur simplicium medicaminum vilitatem Ascitæ congruentium contemnas etiam in quibus nō magna durities viscera & iecur affligit. Sin autem durities in eis extiterit, vtitor cataplasmate, quod possit viscera emollire, & omnes humores, qui in penitiore omenti, & peritonæi regione habentur discutere. Porro vtitor eo, quod etiam ad alia multa proficit, confectio eius ita habet. Ceræ, resinæ piceæ, picis brytiæ, nitri rubri, baccarum lauri siccarum, adipis taurini, ammoniaci suffiminis mannæ thuris, singulorū libra. vbi ea quæ liquari possunt

liquefeceris, arida liquidis inspergito, & vtraq; miscens pilæ indito, ac tritis diligenter vtitor.

Ad Tympanicos, & eos quibus iecur scirro induratũ est.

Ad Tympanicos, & qbus iecur scirro induratũ est, medicamentum etiam ante scriptum valet. Multo autem magis illa parari debent, quæ & flatus discutere, & duros affectus emollire probe possunt, habet scriptura huius in eum modum. Resinæ aridæ libra: picis, ceræ, singulorum drachmæ duodecim, aluminis liquidi, sulphuris, nitri, singulorũ libra, mannæ thuris vnciæ tres, olei veteris vnciæ duæ. Ex aceto læuigato, donec sordium habeant crassitiem, atq; sic vbi liquefeceris quæ liquari possunt, & vtraq; in pila paulum subagitaueris, mãnam inspergito, & læuigatis plurimum vtitor. Hæc de medicamentis & alia curatione dicta sunto. Deinceps autem de victu agamus, qui & primas & principalissimas curationis partes in omnibus potissimũ affectibus, maxime vero etiam in periculosissimis obtinet: in quorũ numero aqua inter cutẽ quoq; habetur. Siue enim primario affectu, siue aliarum partium cõsensu hæc cõtracta fuerit, nõ sine iecoris vitio vnquã constitui potuit. Quoniam igitur iecur cibum in sanguinẽ conuertit, totiq; corpori transmittit, idcirco simul prospiciendũ prorsus est, vt & alimentũ, quod ad ipsum puenit, facile sit ad distribuendum, & nequaquã impediatur, quo minus in corporis partes dispensetur. Quare optimum ipsis alimẽtum est panis furnaceus, qui semina flatibus discutiẽdis apta cõtineat, vt anisi, aut cumini, aut feniculi aut sinonis similiter, interdici autẽ ipsis etiã copiosus panis debet. Si enim probe fuerit fermentatus, nõ potest crassitiem, & id quod obstruit, continere. At olera sumi debent, si febris absit, quæ calefacere & extenuare queant, quale est apium petroselinum, daucus, eruca, pulegiũ, rapa, caucalys, & quæ ex his tenuia & calida extiterint, alia magis, alia min⁹ ĩ id efficacia. Ex auib⁹ præponi debẽt feræ mansuetis, vt palumbus, turtur, turdus, & ex minutis passerculis, qui nõ sunt pingues. Inter pi

ſces cõueniunt ſaxatiles, at horum ius ſit excrementi expers, quod inter coquendũ aſſumat aniſum aut piperis paululum. Ex carnibus moderate comedãt, & eas potius, quæ nõ ſunt pingues, præcipue ferinas, vt ceruinas, aprinas, & caprearum leporinæ vero prohiberi debẽt, paretur autem earum ius cum cibo quodam extenuante. Aſſas maxime ſi gratæ ſunt, aſſumere ipſos alienum nõ eſt. Teſtacea, vt aſtacum, vel buccina, vel pectines raro, & modice ſolius voluptatis gratia offerre cõuenit. Quantum enim ad affectũ attinet, & præcipue in quibus calida non eſt intemperies, aut febris, cõtinuus ipſorum vſus interdici debet. At leguminibus ipſos, maxime Tympanicos abſtinere oportet, ſimiliter etiã placentis oĩbus, quæ ex lacte & ſimilagine parãtur. Bellaria vero aſſumere nõ eſt abſurdum, amygdala, aut piſtacea, vuas autem paſtas, & palmulas raro, caſtaneæ vero & nuces in totum prohibendæ ſunt. Viuum aſſumant Tyrium, vel Aſcaloneum præſertim vetus, & leniũ reſipiẽs, hoc vero etiam vrinas prouocat. Quod autẽ medicamentum hoc præſtãtius commodiuſq; ad aqua inter cutem laborantes inuenire poteris? Ex factitiis vinis ſumant Abſinthites præcipue, quod ſpicam nardi copioſiorẽ recipiat, vel Apiatum, aliis autem abſtineãt. Porro motus, ſi quid aliud Hydropicis cõducit, præcipue qui fit per mare, equum, & lecticam, iis autem qui viribus cõſtant, etiam itio eſt vtiliſſima. At perfricatio Hydropicis adhiberi debet potiſſimũ vt {externos corporis} meatus rarefaciat, humores extenuet, & diſcutiat. Nihil enim adeo Hydropicos offendit, vt denſitas meatuum, quæ flatus & humores cõgregatos non ſinit diſsipari, ſed ipſi in ventrem, & membranam, quæ q; omnibus inteſtinis circumtendatur, Græcis dicitur Peritonæos, recurrũt. Itaq; fricare hos cõuenit interim ſiccis manibus, interim cum ſale, & oleo, interdum etiã cum ſicyonio, aut cyprino. Balneorũ vſus Hydropicis præſertim frigida intẽperie prædictis, noxios eſſe ſcire licet, quoniam & ipſa, vt didicimus, refrigerare magis quam calefacere poſſunt. Cum itaq; lauãtur, vtile eſt viſceribus iniicere, medi-

camenta, quæ discutere queāt, & extenuare, qualis est erui
farina, atq; sal, aut nitrum, aut aliud quid ad discutiendum
efficax. Multa vero sunt etiam alia a veteribus medicamen
ta tradita, quæ discutere possunt, ac licet eiusmodi examina
re & vtilissima quæque ex ipsis deligere. Talis sane victus
iis, qui Aqua inter cutē sine febri laborāt, præscribi debet.

De iis qui aqua inter cutem cum febri laborant.

Quod si Aqua inter cutem laborantes etiam febricitent,
admodum calidis auxiliis vtendum non est, neque in visce
ribus, neque in cibis, aut potibus, aut antidotis, aut purga-
tionibus, sed abunde est ex oleribus assumere intybum, &
troxymum, aut caucalydem, aut rapam his mixtam, itē ci
chorium maxime, aut apiorum radices. Dato autem ipsis
& porra decocta subinde, & palustres asparagos. Ita vero
ētiā continuū antidotorum vsum, præsertim sicciorum &
acriorum {in Hydropicis} vitare oportet, item ex pur-
gantibus similiter calida admodum medicamēta ꝓhibere.
Nullum.n. valde calefaciens ipsos iuuare pōt. Nā eiusmodi
medicamenta sitim ipsorū augent, & febrim incendunt, &
causas inflammantes magis adhuc exurunt, intendūtque
malum. Quare aqua inter cutem ex acutis morbis ꝓfecta,
non potest non inflāmationes habere in ipsa perseuerātes.
Nihil enim adeo interuallorum expers est, vt febris, ac mirū.
ꝙ neq; aqua inter cutem ipsis oboriens calorem ægrorum
extinguat, neq; febris omnem aquam inter cutem exhau-
riat, sed ab aqua simul & igne ambo contineantur, vt vndi
quaq; dubia fiat curatio, siue calefacere, siue refrigerare q̄p
piam velis. Quippe necesse est, vt refrigerantia oīno aquā
inter cutem adaugeant, calefacientia rursus febrim. Satius
igitur est in huiusmodi mixtam curationem adhibere, & ei
quod magis vrget, quatenus licet, insistere. At vbi febris ve
hementiores apparent, tūc refrigerantibus potius vtendū
est, nec metuendum ea tunc exhibere. Quomodo enim fi-
nietur febris, nisi a contrariis? Imo neque Aqua inter cutē
cessauerit vnquam, nisi prius calor præter naturam desie-

rit. Etenim iis si diutius immoretur. Aquam inter cutem parere potest. Omnis nanque siue calida intemperies, siue frigida longius protrahat, superetque, vires deiicit & nutritionem. Itaque cum ægri alimentum, quod distribuitur, non amplius in sanguinem transmutant, necesse est, vt in vaporosam quandam, & prauam substantiam conuertatur. Porro quod aqua inter cutem etiam ex colliquatione nascatur, diuinissimus quoque Galenus confitetur. Videmus autem colliquationem a calore potius, quam frigiditate oboriri. Quare omnia & quæ præcesserunt morbum, & quæ nunc adsunt, obseruanda putes, ac vbi præsentem intemperiem internoueris, ita ad curationem audacter accedas, non autem vulgarium opinionem sequaris, nempe aqua inter cutem laborantes quouis modo calefaciendos esse neque enim hoc verum est. Nam ego plærosque etiam a refrigerantibus medicamentis interdũ adiutos esse conspexi, atque id euenire posse constat. Cum enim omnes particulæ a caliditate præter naturam orta ad bonam temperiem reuertũtur, necesse est, vt etiam iecur probum sanguinem generet, nullatenus impeditum. Quemadmodum igitur dixi: semper conandum est, vt speciem morbi inuestigemus, & causam quæ aquam inter cutem efficit, accurate depræhendamus. Nam quæ Hippocraticæ artis methodi vocantur, hæ sunt, nempe contraria contrariorum semper esse remedia. Postquam igitur omnibus aqua inter cutem laborantibus victum vnicuique aptum & conuenientem præscripseris, ita ad ea accedito, quæ ipsos purgare possunt, non confestim & vna vice, sed paulatim vt diximus. Ex frigida quidem intemperie aquam inter cutem expertos calefacientibus, imo neque hos cibis nimium siccantibus, aut medicamentis acrioribus statim curare, sed per vices, & a mediocribus primum inchoari oportet, & deinde sic ad valentiora, & ea quæ magis calefacere & extenuare possunt, progredi. Nam calefacientia nimium, si vniuersa ac vna vice assumantur, totum potius habitum colliquant, quã abundan-

[Right margin, handwritten: 5° aphor. 16.c.]

[Right margin: Hydropici iterdum refrigerãdi.]

tum humorem euacuent. Ita vero etiam si refrigerantibus vti oportebit, a mediocribus incipiēs, particulatim naturæ adiicere conatur, atq; hoc pacto ad magis refrigerātia accedito. Postquam igitur ipsos purgaueris, vt cōuenit, etiam ad balnea, & motus mediocres ducito. Sed pituitosos & tēperatura frigidiores satius est naturali balneo committere. Graciles aūt, siccos, & febricitantes, potabilis & dulcis aquæ lauacro, vnctione, mutatione aeris, & omni hilaritate recreare oportet. Ita nāq; accidet, vt congruo vtentes victu, ad pristinam rursus temperiem reuertātur, vt etiam iecur non amplius aquam, sed benignum sanguinem in posterū generare queat.

Calculi renum.

De affectibus renum. Cap. 4.

CAlculi qui in renibus generantur a viscosis crassisq; humoribus igneo renum calore nimiū assis gignuntur. Est itaq; materialis Calculorū causa, humor crassior, efficiens autem, ignea caliditas, sicut etiam in externis videmus. Nā ex igne & tali materia idonea figuli omnia vasa conficiunt ita, vt ne ab aqua quidem vnquā dissolui possint. Quæ cum ita habeāt, procurandum est, ne materia in renibus crassior generetur, neq; ipsi ignei, & intemperati fiant. Nisi enim horum aliquod extiterit, nunquam calculus constitui poterit.

Notæ calculi.

Calculi notæ.

An autem reuera Calculus sit, qui dolorem pariat in hūc modum diligenter internoscito. Etenim eadem accidūt indicia, cum Colico cruciatis, tum renum Calculo affectis, & præsertim signis ægre discernuntur. Etenim in vtrisq; vomitus excitantur, ventris retentio, flatus & distensiones vsque ad stomachum & iecur pertingūt. Et si vero eadē vtrisque accidāt, tamen artificem medicum nō latuerint. Siquidem in Colicis multo plures vomitus, & crudi, & pituitosi oriūtur, aluus & flatus magis retinentur, in Nephriticis nō adeo, sed etiam inter curandum sæpe excernūt, interdū citra curationem quoq; flatus erumpūt, & aluus deiicit, qđ

nequaquam in Colico dolore contingit. Cæterum vrinas quoq; diligenter cõsiderare conuenit. Nam maximã in his discretionem ad amussim inuenire licet. Quippe in Colicis pituitosius copiosiusq; sedimentum, in Nephriticis minus redditur, & si accurate consideres, arenosa quædam in vrinis deprahendes, quæ Colico tentatis, nõ eueniũt, & dolor magis grauis, & vno in loco infix⁹ Nephriticis apparet qđ Colicis non accidit. Hoc igitur pacto Nephriticos laborantes calculo, & Colicos internoscere & discernere inuicem oportet.

Curatio calculosorum.

Calculo affecti in accessionibus quidem medicamẽtis curari debent, quæ laxare, lenire, & præterea comminuere, & calculum educere possunt. Omnium igitur optimum est balneum, vt quod non solum mitiget, sed etiã curare possit, Nam Colicos frequẽter solum modo lenit, Nephriticos autẽ vtraq; ratione iuuat. Porro ad loci vnctionẽ chamæmelo ægri vtãtur in balneo, & in calida copiosiore, solioq; diutius immor...ntur, non semel tantum die, sed etiam bis, & ter lauare expedit. Sæpe etiam in frigidam, si æstas sit, descendant. Vestimentis iam induti decoctum * cardui cum apio, aut anisi momento bibant. Sin autem dolor perseueret, & calculi excretio nequaquam successerit, etiam decoctum radicis quinq; folii herbæ adhuc vestimẽtis induti bibant. Nam valde gratum, & efficax existit, verũ extra balneum per se, & cũ oxymelite sumi debet. Quod si quinque folii radicis copia non detur, eryngii decoctum, aut erysimi & prionitidis plurimum potu proficit. Extrinsecus aũt sacculi ex farinis frumẽtaceis, maxime etiam decocto chamæmeli, altheæ, sertulæ cãpanæ, & oleo chamæmelino admoueantur, sed ita vt frequentius mutent. At si farinæ desint, panniculis laneis, & ipsis interdũ oleo dulci, alias chamæmelino imbutis vtendum est, atq; ita calefaciendo variare illos crebrius oportet. Cæterum aluus clysteriis duci debet, nõ admodum acribus, sed potius quæ copiosius oleũ reci-

Calculosorũ curatio.

Græcus impres. hẽt colybandũ.

Clysteres ĩcalculosis.

piant, poſsintq́ laxare, & comminuere citra acrimoniam. Tale eſt altheæ decoctum, fœnugræci, ficuum ſiccarũ, furfurum, chamæmeli, & oleum chamæmelinum, in calidiori bus admodum etiam ptiſanæ cremores cum roſaceo, chamæmelo, & luteis ouorum compoſiti Mitigãt enim, & bonã locis temperiem inſerunt, & morbi cauſam minuẽtes, eos qui cõtinue calculoſi ſunt, ne affectu corripiantur, prohibẽt. Sin dolor permaneat, & calculus ægre excernatur, ad valẽtiora medicamẽta tranſito. Eiuſmodi eſt ſanguis hircinus, quem probe refrigerare, refrigeratũ tundere, cribro incernere, atq́ ſic calculo laborantibus exhibere conuenit. Item cicadas ſimiliter ſiccatas contuſasq́ dare expedit, verum alæ & pedes ab eis tolli debent, atq́ ita ipſas ægro exhiberi in balneo, quando iam is in frigidæ ſolium deſcẽdit. Cõmodius autem erit, ſi medicamentũ ex mulſo, aut condyto læuiges. Ne igitur cõtemnas, eſt enim validum. Hæc quidem ſimplicia exiſtũt, ex compoſitis autem hoc eſt præſtantiſsimum. Spicænardi, piperis, ſingulorum vncia, caſiæ fiſtulæ, cocti, ſingulorũ vnciæ duæ. Ex aqua noctu, & mane dato. At efficaciſsimum longeq́ validiſsimum eſt medicamentum, quod ex hircino ſanguine hoc pacto exhibetur.

Sanguis hircin⁹.

Cum vua matureſcere inceperit, ollæ recenti aquam iniici to, eamq́ decoquito, vt quod terreſtre eſt, abiiciat, ac hirco iugulato ſanguinis eius medium olla excipito, ita vt neque eum qui primus effluxit, neq́ poſtremum accipias. Ac vbi coaleſcere permiſeris, minutim in olla ſolũ incidito, reticulo autem tenui, aut raro linteo cõtectum ſub dio exponito, vt a ſole, & luna illuminetur, ac ſicceſcat, cura adhibita ne madefiat, læuigatũ diligẽter in pixide adſeruato. Cũ vſus poſtulat, cochleare plenum ex paſſo Cretico dat. Hoc igitur tale eſt, & nos nõ pauco tempore id ſumus experti. Cæterum hircus qui iugulatur, ætate vigẽti eſſe debet. Erit autem talis circa annum quartum. Cæterum folia feniculi, grati odoris gratia amomum, & huiuſmodi hirco antequã occidatur, comedẽda obiici debent. Ego autem myrto gingibere, & myrrha Troglodytide cremata i maximis dolo

ribus noui me exhibuisse, & calculum grādem, quem comminuerat, per vrinam expulisse. Indicabat autē copia segmentorum concretam ipsam particulam per lotium fuisse redditam. Hoc medicamentum præterquam quod comminuit calculos, etiam dolorem lenit: nec alios sinit generari, vnde etiam Manus Dei appellatur. At si hircinum sanguinē desideras, vtitor medicamento quod ex Condito paratur, habet autem in hunc modum. Manus Dei.

Conditum Nephriticum.

Spicænardi, phu, saxifragæ, betonicæ, asari, lini seminis, petroselini, singulæ vnciæ, costi, folii, singulorum semūcia, cochlearum pulueris in Conditum mittito, ac ante horam prandii propinato. Comminuit calculos, & per vrinā piicit, vt non amplius alios renasci permittat. Cōditū Nephriticum.

De Anodynis.

His & similibus, cū dolor vrget, & calculi impacti sunt, sanitatis tempore vtendum nō est, ne renes fiant intéperati. Quod si dolor remanet, & magnū imminet periculum, ne vires a vigiliis & constanti dolore deiiciantur, accedito etiam antidota, quæ præterquā ꝙ mitigant, etiam somnū inducere possunt, item quæ extenuant, & calculos comminuunt, quale est Phylonis, item Panacea dicta, & Theriacæ nō antiqua per se, vel cū Philonio mixta. Præstat enim lenire dolorem, & viribus ita recreatis ad valentiora, quæ calculos cōfringere queant, rursus accedere.

De sanguinis missione.

At si copiam subesse, aut inflammationem vnicum calculi obstructione suspiceris, venæ omnino sectionem prius adhibeto. Ita nanque haud delinques, si medicamentum offeras. Laxatione enim facta, & meatibus rarefactis multo magis auxilia quæ adhibentur, propriam vim ostendent. Noui igitur etiam vnum solum ex prædictis auxiliis ad absolutam morbi curationem sufficere. Memini autem diuersorum, vt penuria vnius altero vti posis. Cæte-

rum licet etiam ex diuersis id quod congruit pro magnitu
dine morbi, viribus, & ægri habitu inuenire. At in præsi-
diorum copia, quædã calculos sane iam factos cõminuũt,
aliorum vero plurium generationẽ promouent. Nã effe-
ctricem calculorum causam adaugent, dum renes intempe
ratos igneosq́ per calefacientia reddunt, vt prompte alios
assare calculos possint. Ne igitur hoc fiat, studiose vitari de-
bent admodum calida, & acria medicamenta At si necessi-
tas quædam incidat, semel, aut bis hisce vsus, & consecutus
id quo tenebas, desistere rursus ab ipsis debes, & nõ, vt vul
go factitant, vti ipsis per sanitatẽ præseruationis gratia vel
le, ne crassior, aut frigidior materia, quæ ad calculorum ge
nerationem idonea est, congregetur, sed contra studendũ
est, vt bonam temperiem cõciliemus, & extenuantibus ci-
tra magnum calorẽ vtamur, quale oxymeli est, adianthũ,
decoctũ palustris asparagi, & graminis, radix apii, & eryn
gii, & quinq́ folii herbæ, item plãtaginis radix, & folia, ma
gisq́ adhuc semen ipsius, & cicerum ius, glycyzidis semẽ,
& amygdala. Verum neq́ his continue vtendum, sed tunc
solum, cum suspicio quædam fuerit, materiam crassiorem
in renibus congregari. Bibere autem oportet ante omnem
cibum aquam tepidam. Nihil enim renes adeo recremen-
tis vacuos, temperatosque reddit, vt non amplius Calculos (Aqua tepida ad renes.)
procreare possint. Nam temporis spacio igneus ipsorum
calor a tempore aquæ extinguitur. Quare ꝓbe faciunt, qui
bibunt etiam in medio cibi aquam, aut vinum refrigeratũ,
aut rosaceum, aut violatum. Nam Condytum quouis mo-
do prohiberi debet, quemadmodum etiam Hydrogarum,
atque omnia quæ ex pipere constant, & non solum acres,
sed etiam crassi succi cibi vitabuntur, vt halica, libum sumi
nale, similago, oua dura, placentæ, & quæ ex lacte paran-
tur, ipsumq́ lac, & caseus, item vina admodum nigra &
austera. Adhæc cauendum, ne ægri culcitris indormiant
ex cianserũ plumis confectis, hæ siquidem renes valde cale
faciunt, præterea ne multum stent, magis vero studendũ,
vt vel moueantur, vel consideant. Vitandum autem est, ne

tarde cibum sumant, nec eum qui non concoquitur, copiosum iscium, & ex piscibus cetacea, vt tynnos, pelamidas, scombros, cephalos, & testacea præter pectinē, & echinū. Ex hoc vero etiam frequenter sumendum est, si fieri possit. Nam præterquam quod bonam temperiem inducit, et vrinæ citandæ vim obtinet. Astacum vero & buccinum raro assumere præstat, ostriis in totum, & pinguibus carnibus & auibus interdicendum, similiter etiam earum quæ in palude degunt, continuus esus prohiberi debet. Assumi vero & anserum alæ, & ex auiculis non pingues, passerculi virides, qui a turribus in quibus nidificantur, Pyrgitæ vocantur, & similia. Ex fructibus comedant & cucumerum primā maxime medullā, peponumq;. Ficus autem siccas & virides assumant, vuamque, mala, duracina, pira, nec copiose, nec continue. Hæc generatim membratimque secūdum methodum scientificam exposita tibi sunto. Quoniā vero aliqui etiam veterum, qui naturalia decontraria rerum facultate scripserunt, nonnulla quæ calculos iam factos præter opinionem abstergere promittant, & in posterum nō amplius gigni concedant, prodiderunt, necessariū duxi, quædam eorum enumerare, præsertim virtutis studiosorū gratia, vt hominem conseruent, morbumq; superare possint. Honestum enim est morbum vincere, & omni machina ægris succurrere. Præterea etiā Diuinissimus Galenus, qui ne esse quidem incantationes putauit, ex longo tempore multoque vsu plurimum ipsas posse depræhēdit. Audi igitur verba ipsius quæ de medica Homeri tractatione reliquit, habēt autem ea in hunc modū. Nonnulli igitur putant incantationes anicularū fabulis esse persimiles, quemadmodū ego quoq; diu existimaui, tēporis aūt processu, ab his quæ euidēter apparēt, persuasus sum, vim in ipsis esse. Nam in percussis a scorpio, adiumentū sum expertus, nihil autē minus etiam in ossibus gutturi infixis, quæ incantatione statim expuebantur. Ac multa præclara singulæ habent incantationes, cum institutū cōsequuntur. Si igitur Diuinissimus Galenus, & alii plæriq; veterum te

Incantationes.

ſtantur, quid prohibet nos quoque, quæ experiētia cognouimus, & quæ ab amicis ſinceris accepimus, hæc vobis cōmunicare. Multa igitur ſunt & alia, ſed nullum ita vt annulus ex ære Cyprio confectus, habet autem in hunc modū.

Phiſica.

Naturalia.

Aes Nicanum, aut Cyprium, quod igni in totum nō admotum fuerit, accepito, quod in ipſo metallo æris inuenitur, veluti teſſarā facito, vt in digito appareat, & vbi in ea inſculpſeris leonē, & ſemilunam, & ſtellam, huius circulo nomen beſtiæ conſcribito, & incluſam aureo annulo geſtato in minore digito medico iuxta minimum.

De inflammatione renum. Cap. 5.

Renū iflāmatio.

QVod ſane inflāmatio in vniuerſum ex copia materiæ in particulas præſertim carnoſas influentis generetur, omnibus in confeſſo eſt, ac conuenit hoc ſcienter perpendere, num id quod influxerit, ſola copia, an qualitate tātum, aut vtroque ſimul offendat, copia quidē vt cum ipſe ſanguinis probus eſt, & ob nihil aliud quā ſolā abundantiā, obſtructionē excitat, particulā diſtendit, & in ſublime attollat, qualitate autem ſola, vt cum exiguus exiſtit, bilioſus & nimis acer, aut craſſus viſcoſuſqꝫ, aut terreſtris & melācholicus Sin autem etiā copioſum ſit quod influxit, maliqꝫ ſucci, tunc particulam vtroqꝫ modo offendi cōtingit, & a copia diſtēdi, & a qualitate ipſam infeſtāte affligi. Quare cōſiderandū eſt, nū ex toto corpore influat, an a quadā ſuperiore particula, vt liene, iecore, aut hinc enim maxime variat curatio. Nam ſi totū corpus videatur plethoricū, hoc eſt omnibus ex æquo ſuccis repletū toti ꝑſpicere prius oportet, deinde parti. Si quidē ſanguis ſuperare videtur, vene ſectione, ſin aūt vitioſus quidā humor, purgatione, quæ humorē præpollentē educere pōt. Hæc aūt fieri debet, vbi tuto illū cibū antea tractaueris, & ſolū facilē paraueris ptiſana, piſcibus, intybis, & oibus humectantibus contemperatibuſqꝫ. ſin autē craſſus ſanguis fuerit, & nihil habens acre, cibis ex oxymelite, & decoctis

extenuantibus, incidentibusq;. Verum cũ magna ex parte ea quæ incidunt, etiam rodant, partesque inflammatas irritent, curandum est omnino, vt quæ rosionis expertia sunt deligant. Sunt itaque & alia incidentia, quæ nihil acre neque molestũ obtinent, verũ nullũ adeo, vt aquosa mulsa. Postquã igitur crassa prius ita extenuaueris, vel acria cõtemperaueris, tunc eorũ purgationem quæ offendunt molitor, si tibi vtraque ratione peccare videantur, & sola virtus vitiosum humorem euincere, ac superare nequeat. Fugere namque omnia hæc oportet, quæ inflammare possunt, & purgare quia partes inflammatas purgare, cautio est, presertim inter initia, & cum humores adhuc sunt crudi, & inflammatio feruet. At nullam adeo partẽ offendere possunt, vt renes & vesicã. Nã recremẽta prõpte in ipsa potius recipiũt, quã aliquid ex eis discutiat, nisi cõcoctio eius qđ inflammatur, & totius materiæ fieri deprehendat. Ita sane vbi multa ac vitiosa materia eibi appareat agendũ est sin autẽ non multa in toto corpore esse videatur, sed potius exigua, & acris, feruẽsq; vitari debent, vrinã cietia, etiãsi nõ rodãt, & mulsa. vtendũ aũt magis aqua tepida copiosiore. Quæ acrimoniã obtundit, & rosionẽ eluit, atq; in corpore diutius remanens caliditatẽ extrahit, id qđ rodit {tẽperat, } & dolorẽ * mitigat, qui magis fluxionẽ promouere solet. Quare si acrimonia offendat, non verendũ esse liberaliorem potum offerre. Nam hæc copiosior inflãmationes ex acrimonia prouenientes iuuat. Eas enim quæ ex copia materiæ contrahuntur, vrinæ mouendæ efficacia non admodũ opitulãtur. Quippe alia quoq; materiã crassiorem cũ vrinis simul in affectas partes attrahunt, quæ cũ transitum non inuenit, in ipsis affectis locis immoratur.

* Græc' ĩpressus codex. ἐμποιεῖ

De auxiliis loco inducendis.

Extrinsecus sane refrigerãtia admouere, p̃sertim inter initia, & feruẽte adhuc inflãmatione cõuenit, si quidẽ id qđ inflãmationẽ excitat, biliosum fuerit. Multa igit sunt, quæ hoc præstare, queant, sed nullum adeo efficax, vt ceratũ,

Externa renũ auxilia.

quod recipit rosaceum, & aceti paulum succumque polygonii, aut portulacæ. At in morbi incremento etiam discutiens aliquod admiscendum est, vt chamæmelum, aut recẽtes adipes, aut medicamenti Diachylu modicum. Declinatione autem facta etiam ea miscebuntur, quæ plus discutiant. At si materia, quæ inflammationẽ excitauit, crassior tibi appareat, iuuandum est extenuantibus citra rosionẽ, & extrinsecus chamæmelo, & cataplasmate ex ordeacea farina, & lini semine decoctis in iure chamæmeli, sertulæ campanæ, absint hii, altheæ, & momento sapæ. Caue autẽ ne multo totu partem calefacias, sed mitiore calefactione vtitor. Quemadmodum igitur multa calefactio vitanda ẽ ne materia quæ in parte inflammata continetur, in pus cõuertatur, ita etiam renum inflammationes iis quæ multũ refrigerant, sæpe quamprimum indurãtur. Quare omnia extrema vbique fugienda sunt, præsertim in renibus inflãmatione tẽtatis. Balneis sane, priusquam copiam vacuaueris, vti properandum non est, vbi vero toti corpori prospexeris, etiam balneis excalefacientibus tuto vteris.

De inflammatione renum in pus conuersa.

Pus in renibus gñatũ.

Inflammationem, quæ in pus cõuertetur, prius hinc intelligis, quod nulla occasione oborta febres, aut perfricternosces, quod nulla occasione oborta febres, aut perfrictiones quædam citra rationẽ, & inordinate superueniant Nã dum pus generatur, dolores febresque magis eueniũt quã cum generatũ est, deinde ad hoc, quod æger, cum in sanam partem inclinat, ex affecta grauitatem magnã magis sentire se dicat, ac anteaquam inflãmatio in abscessum peruenisset. Cæterum etiam si pus apparuerit, nõ aliunde ipsum excerni suspiceris, nisi ex renib⁹. Etenim dolor quĩ antecessit, & grauitatis sensus, exquisitam internotionem & indubitatam demonstrationem similiter repræsentant, Quãdoquidem vero ex aliis quoque locis cõpluribus pus excernitur, omnia tibi signa manifeste exponam, quibus id deprændere licebit, ex quibus nã illud, a renibus ne, an vesica, an vrinaris meatibus, an etiã a pulmone, vel alia

quadam particula, siue respirationi, siue nutritioni dicata prodeat. etsi enim raro tamē ex ipsis quoque pus excerni tur. Quod igitur pus a superioribus partibus effertur, om nino cum vrina ipsa accurate permixtū inuenitur, sin autem ab inferioribus excernatur, etiam sedimentum infun do matulæ potius subsidere depræhendes. At si ex mediis particulis feratur, media quoque puris mistura, & non ex quisite permixta apparet. Obseruato autem ea quæ vrinis permixta sunt, & in eis feruntur, vt quæ prorsus locum af fectum tibi indicent. Si namque ex vesica proueniant, par ticulas laminis similes in vrina ferri reperies, sin a renibus carnosas. Cæterum etiā dolor peculiaris, & quæ præcesse- runt, & omnia quæ simul comitantur, tum locum affectū tum morbum indicabunt, reddentque valde manifestum.

Puris vnde pdeat notæ

De curatione.

Qui pus excernunt, lenibus & abstergentibus curandi sunt, ex quorum numero est etiā mulsa aquosa, & cremor ptisanæ cum modico melle. Item adianthum, & semen cu cumeris cum chrysattico. Adhæc pastillus Diaphyssalidon hoc est ex vesicariis, & lac asininum, præsertim iis qui vlce re in vesica laborant, nec non bolus Armenius potu profi ciunt, insuper equisetū, & præterea gramē valde conferūt vrinarii vero meatus vlcera granulis, vel pastillis citra ro- sionem siccantibus magis quam extenuantibus curātur.

* *Puluis Nephriticus ad urina difficultatem, & calculū.*

Altheæ seminis, lini seminis, vtriusque semuncia, vrti- cæ seminis scrupuli sex, spicænardi, carpobalsami, singulo rum scrupuli sex, palyuri seminis semuncia, vitri vncia.

* Hic pul uis ĩgre coĩpres so ante curōnē posit⁹, ē

Aliud quo etiam ipse usus sum.

Agarici vncia, altheæ seminis semuncia, lini seminis tan tundem. vrticæ seminis, carpobalsami, paliuri seminis, vi- tri singulorum scrupuli sex. Dato ex puluere scrupulū cū chrysattico aut eryngi, gramminis cucumeris seminis, & attractylidis herbæ decocto.

{De uictu}

Obſeruari etiam victus omnino debet, & nõ vt vulgo solis medicamentis confidendũ. Idoneus igitur eſt cremor ptiſanæ, & auenæ ſolus cũ chryſattico, aut roſato, aut mulſo, aut paſſo Cretico, aut Ladaceno, aut Scythopolite. Qđ ſi vero æger non libenter paſſum bibat, aut hydromelũ, aut Cnidum, aut Sareptinum, aut Tyriũ aſſumat, ſed modicum. Copioſum enim vlceribus fluxionẽ inflammationemque excitat. Vtilisſimæ his ſunt vuæ paſſæ comeſtæ, amygdala, nuces pineæ cum paſſo, ſi calculus non laborãt ſolet enim renibus eos generare, item oua gallinarum co hortalium tepida & mollisſima ſi edantur, valde proficiũt. Ego ſane noui quendam, qui oua quã primum eſſent poſita, ſorbebat citra coctionem, dicebatque ſe plurimũ adiuuari, & roſiones, ac dolores qui circa veſicam oriebantur, mitiores fieri, vt ferre poſſet, affirmabat. Adhæc erinacius lotus, ſi per ſe, aut cũ chryſattico, aut hydromelo dulci comedatur, itẽ pectines elotæ, & aſtacus in alia atq; alia aqua poſtquam purgatus fuerit decoctus vtilisſime ſumitur. Ex oleribus aũt intybus, & brasſica ter cocta, ex vino comeſta niſi id quod effertur, pus, acrius fuerit, & rodens. Iam lupini ſalis expertes conducunt, cum vim calculi confrigẽdi vlceraque abſtergendi habeant. item germina fœnugræci eſu pſunt, adhæc cuminũ ſatiuũ modice ſumptũ. Caſtaneæ aũt elixæ, aut aſſæ valde cõferunt, præſertim cũ id qđ efferĩ, tenue & bilioſum extiterit, cũ vero craſſum, & impactũ vt vix excerni queat, a cibis craſsi ſucci abſtinendũ.

Nephriticorũ victus.

Notandum de ouis.

Quomodo vrinæ ſtillicidium agnoſcatur curaturque. Caput. 6.

Stillicidii notæ.

SI acrimonia quedã in vrinis, & totus habitus ad acriorem bilioſioreque fuerit conuerſus, cõiiciendũ proruſus eſt ſtillicidiũ obroſionem quæ ex acrimonia puenit, excitari, ſin autem nihil tale fuerit, ſed contra, & vrina magis alba appareat, & ea quæ præceſſerunt, frigidiora, tũ victus, tum balnea, frigida potius intẽperies veſicæ cauſari debet, quæ vrinã non ſinit euincere. Hæ quidem ſtillici-

dii causæ sunt, quibus illud efficientibus curatio conuenienter adhibenda est. Si quidem acrimonia fuerit, humectantibus, & contemperantibus, nullo calido, aut salso vtendum est. Omnino igitur ptisana his vtilis est per se, & cum modico hydromelo, aut chrysattico, interdum etiam cum lacte, vbi magna pars acrimoniæ finierit, quoniam lac corrũpitur, si qualitate sicca & acri præpollente multum exhibeatur. His apta sunt etiam continua balnea, & aqua tepida ante cibum, & cucumerum medulla, & pepon, & germina fœnugræci, & vua dulcis, vinumque dulce, quale ẽ. Bithynum. In summa quæ contemperare possunt, & obtundere acrimoniam.

De stillicidio ex frigiditate.

At si stillicidii vitium ob frigidam intemperiem fieri cõtingat, iis quæ calefacere possunt, & in victu, & in medicina vti necesse est. Vinum igitur calidius his est idoneũ mulsum absinthites, & anisatum potu & esu. Inter olera apiũ, porrum, decoctum, daucus, & quicquid citra rosionem calefacit, vnctione vero vtantur anethino, aut gleucino, aut Martiato, & aquis naturalibus. Interdum scordii, & artemisiæ decoctum ad stillicidium, & difficultatem vrinæ benefacit, vbi non est multa acrimonia aut inflammatio.

Quomodo difficultas urinæ agnoscatur cureturque.

Vrinæ difficultas partim cum dolore, partim sine dolore oritur. Si igitur vrina vix, & cum dolore excernitur, scire licet vesicam morbo laborare, sin autem cũ rosione vehementi etiã pus excernatur, & citra grauitatẽ, vlcus eẽ in vesica suspicãdũ est. Si vero grauitatis sensus quidã fuerit obortus, suspicabimur magis aut inflãmatione, aut abscessu ipsam ifestari. At si absq; grauitate dolor, aut distẽtio sola in vesica percipiatur, cognoscito retentionis causam esse spiritum copiosum, ac flatulentum. Si æger nullũ dolorẽ aut tumorem, aut distẽtionem citra vesicam sentiat, scito obstructionem, aut inflammationem, aut calculum in re-

nibus vel meatibus vrinariis exiſtere. Quomodo autem internoſcere omnia & curari debeant, antea explicatum ē cum de renum inflammatione, abſceſſu, atque aliis eorũ affectibus diſſerebamus, atque eadem nunc repetere ſupuacuum, attamen vt facile inuenias, hic quoque nonnullorum mentionem faciemus. Ad obſtructionem vrinarum, quæ ex viſcoſis humoribus naſcitur, bene facit etiam compoſitum oxymeli, & mulſa, & decoctũ rhamni, quod ex radice ipſius fit, item origani decoctũ mirifice iuuat, ac magis adhuc, ſi magna obſtructio fuerit, vt vrinæ retineātur efficax eſt corticis tithymalli decoctũ, incidit & aperit. vbi vero inflammatio eſt, his abſtinendum, lenibus autem & concoquentibus vtendum eſt, qualis habetur etiam aquōſa mulſa & quæ inflammationes, ſi extrinſecus applicent, maturare ſolent. Ad renum calculos, ſi magni ſint, vt per eos vrinarum facta ſit retētio pulchre auxiliatur pæonia herba ex mulſo pota Datur autem ex radice ipſius ſcrupulorum duorum, aut trium inſtar, item quinque folii decoctum magis proficit & eryſimum, & ſerpyllum ſiccum, & medicamētum, quod ex hircino ſanguine, & cicadibus cōficitur. omnia vero hæc etiam veſicæ calculos peculiariter confringere credita ſunt. Compoſitorum quoque mentionem iam fecimus.

De calculis in veſica naſcentibus. Cap. I.

Eodem modo calculi in veſica naſcentes, quo etiam iis qui in rebus proueniunt, per circuitus infeſtant. Veruntamen veſicæ Calculi pueris magis quam viris generantur, neque a tāta caliditate, ſed materia potius craſſiore, & ad gignendos calculos, prompteque ab inſita caliditate concreſcendos, idonea. Proinde craſſitiei potius per extenuātia occurrendum eſt, ne multa materia craſſa cōgregetur, quam merito, parit colligitque, & voracitas inordinata, & commotiones corporis poſt cibum factæ.

Indicia calculi ex urinis.

Vrinæ crudæ & colore & ſubalbidæ conſpiciuntur, ſedi

mentum est arenosum & scabiei simile, præterea ægri naturalia scalpere, aut ea violenter, & sæpe distendere solent atque tunc magis cum ad vrinarum excretionem vrgent.

Curatio.

Medicamenta igitur valida ad vesicæ calculos etiam antea sunt explicata, dicentur autem nunc quoque efficaciora adhuc. longoque tempore, & experientia prius inuenta & comprobata. Sanguis caprillus si extrinsecus illinatur calidus maxime confert, commodius autem est, si etiam super vesicam sanguinem imponas, longe vero optimum, si in calido balnei aere illinas, atque ita deliges. Valet autem ipsum non modo semel, sed etiam sæpe, & p interualla.

Scabiosæ uesicæ indicia.

Scabiem vesicæ inde notato, quod furfuraceæ quædam particulæ in vrinarum liquore appareant, discernes autẽ eas ab iis quæ ex venis deferuntur. Etenim & venæ, nõnũquam etiam totum corpus, subinde tanquam scabiẽ quandam in febribus immoderatis, quas Causos dicũt sustinẽt ac efferuntur ex eis furfuracea. Si quidem igitur vrina tenuis substantiæ fuerit, & magnis acris, scito vesicæ scabiẽ esse. Curari debet purgantibus, & postremo siccantibus, vlcusque ad cicatricem perducentibus. Est igitur affectus difficilis & prope insanabilis, vt nullum aduersus ipsum valeat medicamentũ. Attamen auxiliari oportet, & non desperare, sed victu, medicina, & omni mõ succurrere cõuenit. Itaque lac asininum continue datum, his admodum opitulatur. Huius autem inopia, etiã caprillum datum, & potu & esu non solum, sed etiam cũ quodam frumẽtaceo; aut pane, aut similagine, aut libo suminali, aut halica, aut chidro. Prosunt his etiam oua mollissima, & peponum cucumerumque medulla. In cibo autem nuces pineæ recẽtes, vuæ passæ, & semẽ cucumeris, item quæ ex huiusmodi parantur, ita vt participent etiam anodyna, aut cicutam, aut opiũ propter immodicũ dolorem. Verum non vtendum est adeo frequenter anodynis, nisi pro virium ratione

Vesica scabiosa.

Medicamentum ad scabiosos uesicæ affectus, difficultatem urinæ, & inflammationes efficax.

Nuces pineæ viginti, cucumeris satiui, seminis grana quadraginta, amyli, spicænardi, singulæ drachmæ, apii seminis drachmæ decem. In aquæ sextario nardus & apium concoquuntur, deinde decoctum miscetur prædictis. Dantur cochlearia duo.

De Diabete. Caput. 8.

Diabetes. Diabetes appellatur, cum vrina immoderatius excernitur, frequenter simul atque potus assumitur, quale etiam Lyenteria affectis accidit, vt cibi excernantur, & ne paululum quidem in ventriculo euinci alterariq; & corpus nutrire possint. Quare aliqui non Diabeten modo affectum nominãt, sed etiam in vrinas profluuium, eo quod potus statim profluit. Quoniam vero immoderate ægri sitiunt, cum humidum omne excernatur, affectum etiam Dipsacum nuncuparunt. Talis igitur est, & variam appellationem sortitur. Fit autem ob retentricis renum facultatis imbecillitatem, & propter attractricis robur, quæ ob caliditatem non humores solũ venarum, sed etiam totius corporis immoderatius attrahere compellitur. Quapropter aduersus hanc quoque intemperiẽ pugnandũ est, atq; sic tota curatio tentãda, refrigerando quidẽ partẽ, & cõfirmando, contẽperando autẽ totum corpus, & humectando, quoniam id necessario siccum ob largam vrinarũ excretionem depræhenditur. Conuenit igitur potionẽ his ampliorẽ solita dare, vt neq; in totũ sitim fieri pmittamus, & cibi, qui difficulter conficiuntur, vt ne facile in vrinam cõuertantur, attenuẽturq;. Nã iecur calidius acriusq; euadens ventrem sicciorem efficit, dum ciborum humiditatẽ attrahit, & exhaurit. Quare his necessario datur copiosios cibus, & crassus, vt perdurare possit. Itaque halica his aptissima, si cũ rosato, aut chrysattico, aut rhodomelo, aut hydromelo, aut modico Sareptino, aut Tyrio, aut Cnidio

ſumat. Ex oleribus intybi, aut troxyma, aut lactuca. inter carnes vulua, & omazum, pedes præſertim bubuli, aut roſtra. Ex piſcibus Iſicium, orphus, aut alius quidã dura carne præditus, item peponũ caro ſemine eiecto, & mala ad modũ dulcia. Fugere autem oportet ſalſa omnia, & acria nullusq; in iuſcula cõiiciat, aut aniſum, aut cuminum, aut oĩno eiuſmodi aliquod ſemẽ, vel ea quæ vrinas prouocãt. Itẽ erinacium aſſumere cauendum eſt, aut amygdala, aut piſtacea, aut ficus ſiccas, aut palmulas, caſtaneas vero comedere alienum non eſt.

De ſeminis profluuio. Cap. 9.

SEminis profluuium accidit interim a copia ipſius facultatem retentricẽ in vaſis ſeminariis contentã grauante, vt ſemen non amplius retinere poſſit, interim ex ſeminis acrimonia, & tenuitate. Inquirendus igitur eſt & ſeminis color, & ipſius ſubſtantia, adhæc cauſæ prægreſſæ, tum victus, tum ſuperior vita. Si igitur venerẽ exercere conſueuerit, & crebriore vti concubitu, nunc autẽ continentius, & purius, innocentiuſque degat, ſine dubio a copia id ſuſtinet, dum particulæ illam ferre nequeant, Si aũt nihil tale fuerit, ſemen autẽ quod excernitur, bilioſius multoque acrius eſſe appareat, ſcito geniturã magis ob tenuitatem irritari, & defluere, magna autem ex parte etiã ob retentricis facultatis imbecillitatem ipſos comitatur. ſeminis ꝓfluuiũ

Curatio.

Cum igitur geniture profluuiũ ex copia prouenit, omnino abſtinẽdum eſt copioſis cibis, præſertim qui generãt bilẽ & ampliores flatus, irritantq; materiã, vt ꝓcliuius foras efferatur, Multa autẽ eiuſmodi ſunt tum inter cibos, tũ inter medicamenta, inter cibos quidẽ nuclei pinii, fabæ, cicera, bulbi, eruca, rapa, & præſertim ſemen ipſius potum quemadmodum & dauci maioris ſatiui ſemen, & menta.

Quæ medicamenta ſemen gignant.

Que geniturã augeãt.

Quæ inter medicamẽta ſemen gignũt, etiam ad vene-

rem incitant. Vrticæ semen potum, & costus ex multo venerem mouet, orcheos radix quam nonnulli testiculū canis appellāt maior, potu libidinem promouet, item satyrium, & syncorum partes, quæ circa renes habentur, tanquam naturalibus arrigendis efficacia bibuntur.

Quæ siccent genituram.

Quæ siccent.

Hæc igitur eorum que similia, vel in cibū coniicere, vel omnino bibere cauendum est, esse autem oportet, quæ naturali vi copiosioris seminis procreationi aduersantur, semenq; potius extinguūt, ex quorum grege est viticis semen torridū, & nō torridū, nec non folia & flores substratu idem præstare possunt, lactucæ semen ex aqua potū eadem efficere, & genituram cohibere solet, vnde etiam venerem somniantibus exhibetur. Similiter canabis quoq; syluatici semen geniturā desiccat, si subinde potetur. Orchis quā nōnulli canis testiculum vocant, minor radix, potu semen cohibet: plumbū lumbis impositum venerē somniantes iuuat, nymphεæ radix, & semē veneris insomniis opitulatur. Quibus autem immoderatius profluit, iis ex vino nigro austero pota prodest. Item periclymini folia, & semen geniturā desiccant, ac nonnullos aiunt multo huius potu infæcundos fieri. In vniuersum igitur refrigerātia & siccantia, in quibus & seminis copia, & facultas retentrix infirma, deligi debent cum in cibis, tum in medicamentis, vitari autem flatuosa, quæ etiā calefaciant. Flatus expertia commendantur, quæ simul non valde calefaciunt. At si tenue & acre semen esse contigerit, danda quidem ex prædictis medicamentis quæ refrigerant siccantque, maxime vero cibus obseruandus est. Nam hi contemperantia refrigerantiaque & balnea temperata requirunt, vt genitura sensim crassior, & temperata reddita, non amplius effluat. Rutam quoque cum calida, sit geniturā crassam reddere compertum est. Quare etiam ad continua veneris insomnia, & semen consumendum proficit, & tota ipsius substātia, non solum temperamento peculiariter ad hoc valet.

De priapismo. Cap. 10.

EAdem etiam in Priapismo laborantibus tentanda sunt abstinendūq; a cibis calidioribus, qui materiā in spiritus resoluunt, & aperiunt arterias tendentes in pudendū, quod fistulosum existit, & spiritibus, qui ipsum distēdere & inflare possunt, suscipiendis aptum, Quare nō solū calefacientibus, vel etiam viscosum humorem parientibus, aut multi seminis efficacibus ægrum abstinere conuenit, nec nō omni spectaculo, turpi consuetudine & imaginatione, vt omnis motus qui naturam ad memoriā renouandā incitare potest, vndiquaque circūcidatur, Multi igitur hoc cum obseruassent, in totū affectu liberati sunt. Qui vero præter victū calidum humidumque, quo semen rursus gignebatur, etiam a turpibus desideriis nō cessarūt, hi quoque post mortē, rectam intensamque habere particulam deprænhensi sunt. Itaque ceratū rosaceum cū aqua frigida, & paulo aceti subactum his auxiliatur. Valde autē frigida, præsertim quæ astringunt, & torporem inducunt cauere oportet, ne affectus difficilis ad discutiendum reddatur. Bibant vero, quæ geniturā infirmare possint, præsertim nymphex semen & radicem. nam naturali vi his aduersari non solum temperamento quodam, sed etiā tota ipsius substantia obseruatum est Motu vtātur ægri, & frictione partium superiorum, item alterius, & sphæra exerceantur, quo materia in diuersum retrahatur, & spiritus flatulentus digeratur.

Priapismus.

FINIS LIBRI NONI.

CAPITA LIBRI DECIMI.
& appendices.

ALEXAN. TRALLIANI LIBER DECIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De Colico affectu. Caput. I.

Hic liber nonus est ī codice greco ī presso.

RAVIS Quidam morbus, & dolorificus Colicus affectus existit præterea etiā difficulter internosci pōt. Ac quod quidē vehemētes cruciatus inducit, merito id pleniori intestino, quod Colū dicitur, accidit, quia densum sit, crassum, & neruosum, ac nihil qđ in illud confluit, facile discuti possit, quēadmodū in tenuioribus intestinis. Aegre vero internoscitur rursus, eo qđ aliis etiā particulis eiusmodi accidētia, cuiusmodi colo dolētibus, eueniāt. Ne igit̄ in curatione quispiā aberrādo fallatur, necesse ē nouisse nos, & prius discernere, colū ne sit, qđ afficitur, an alia quedā particula, & qui in eo affectus contingāt, & quomodo singuli priuatim debeāt internosci. Neq; n. vnus quidā affectus in eo cōstituitur, sed multi & diuersi. Nā huiusmodi morbus ex frigidis humoribus, & biliosis, vel pituita in substantia ipsius proueniēte aut aliūde influente, item ob inflammationē: sicci stercoris

Colicus affectus

retentionem, flatuum copiosiorum crassorumque peruica ciã, & ob alia infinita, non modo primario affectu, sed etiã vicinarum ei particularum consensu generatur, nempe ve sicæ inflammationem experiuntis, renum, iecoris, lienis, septitransuersi, ventriculi, & ilium. Verum alui & intesti-norum retentiones consortii lege incidentes Colicos af-fectu nominare non conuenit, quorum vbi de Ilio, quod nonnulli etiam Cordapsum appellare, cõsueuerunt men tionẽ faciemus. Nunc enim institui morbos, qui primario affectu in ipso solo constituuntur persequi. Quoniã vero affectus qui colo & renibus dolentibus incidunt, magnam habent similitudinem, vt nonnunquam etiam eruditi me dici in discernendis ipsis laborent, necessarium est de hoc primũ tractare, quomodo sane inter se respondeant, qua autem re differant, vt discreto, ac notato vtroque affectu nullum in curando errorem committamus.

Quomodo Colicos a Nephriticis discernamus.

Colicia Nephriticis discernũt

Primum sane Colicis dolores magnis continui, & validiores quam Nephriticis incidunt, deinde etiam vomitus copiosiores, magnis continui, & pituitosi, item venter his multo magis quã Nephriticis astringit, vt neque flatus omnino transire possit. Non enim dolor circa ipsum colum modo in eo affectu excitatur, sed etiam alias vicinas particulas compræhendit, interdum vero totum quoque ventrem, quod in Nephriticis non accidit. Nam dolor in ipsis incitatus non alios atque alios locos inuadere conspicitur. Quapropter manifesta etiam hinc differentia, quam cum Nephriticis habent, esto. Cæterum vrinæ simul crassiores quidem in colicis, aquosæ vero in Nephriticis per initia videntur processu autem temporis arenosæ, quod in colicis non accidit. Adhæc in Colicis quidem simul atque ventrẽ excernere cõtigerit, protinus etiam dolor conquiescit qđ in Nephriticis non comitatur, sed etiam post excretionem nihil minus remanere videtur. Atque hoc sane modo ipsi discernuntur, conuenitq; vt animaduertentes ea, & accu-

rate

rate internoſcentes, ita ad curationem perueniamus. Nam ſi in tantis affectibus temere medicamenta adhibere audeamus, maximorum malorum, interdum etiam mortis autores erimus. Cognoſces autem hoc pacto, qui Colo quoq; diuerſis rationibus incidunt.

De Colico dolore ex frigido humore contracto.

Cum igitur frigidus morbus exiſtit, aut pituita inteſtino inſidet, grauitatis circa ipſum ſenſus oboritur, ægri citra febrim degunt, & ſtercus ipſis cum excretum fuerit, bubulo ſimile uidetur, non ſubſidens in matula, tanquã a ſpiritu geſtatum, ac plærique ipſorum humorem excernunt pituitoſum, & potius uitreum Hæ ſane ipſorum ſunt notæ. Cæterum cauſæ etiam prægreſſæ adhuc firmiorem exhibebũt tibi internotionem. Nã magna ex parte præcedit ipſos continuus frigidorum ciborum, & potionum, balneorũq; intempeſtiuorum vſus, nec non ocium & repletio. Hæc ſane notatio eorum eſt, qui ob frigidam intemperiem Colico laborãt. Deinceps autem de victu ipſorum, totaq; curatione pertractare oportet. Panis itaq; his aptiſsim⁹ eſt ſiligineus, qui ex iure radicis, apii, vel anethi, vel cumini, vel aniſi coquatur, recipiatq; vini modicum, quod tenuis ſit ſubſtãtiæ. Nam dulcia omnia & aſtringẽtia multa, aduerſiſsima ipſis ſunt, & nocentiſsima. Noui autem me panem ex condito, quod plurimum piperis haberet, exhibere iuſsiſſe, ac maximum attuliſſe iuuamentum.

Colici ex frigi do humore.

De oleribus.

Ex oleribus eſſe ipſis conducit, apium, & porrorum coctorũ capita. Salutaris his eſt etiã caucalis, & paluſtris aſparagus, item porra valde copioſa. Norunt autẽ hoc omnes, & ipſa edocti experiẽtia, non paruam ex ipſis vtilitatẽ prouenire, atque ideo vulgus quam primum dolorem aliquẽ in ventre percipit, ne interrogans quidem medicos, ſtatim hæc offert, præſertim agricolæ loco maximi medicamẽti hoc cibo vtuntur.

De auibus.

Ex auibus colũba, perdix, & gallina cohortalis cõuenit, breuiter quæ nõ sunt excremẽticea, nec pinguia, ea medio criter esse cõuenit. Habeat autem horũ ius anisum, aut cuminũ modicũ, aut porrũ, aut apiũ incoctum, aut piper.

De piscibus.

Pisces prosunt saxatiles, qui & ipsi semen aliquod flatibus digerendis idoneum adiectum habeant. Si vero etiam cum alliis libenter ægri assumant, permittendum ipsis est. Hoc.n. modo alimentum ex eis, prouenicns, a flatibus alienum, & minus noxium erit.

De carnibus.

Carnibus si fieri potest, donec in totum curati fuerint, abstineant, similiter etiam leguminibus. Ptisanam vero ipsos assumere alienum non est, vbi aliquod semen flatibus discutiẽdis efficax simul cõcoctũ fuerit, vt radix apii, aut coma porri, aut pulegium, aut origanum, aut anisum, aut piper, aut amygdala. Vbi enim sic coquitur, vim refrigerãdi amittit, discutiendi autem flatus, abstergẽdiq́ꝫ, & extenuandi largius excrementa assumit.

De bellariis.

Inter bellaria conuenit his amygdala assumere, præsertim succum ipsarum, adiecto paulo mellis, & piperis. Sic enim crassa viscosaque recrementa magis adhuc extenuari poterunt.

De uino.

Vinum sit album, quod facile in corpus distribuat, astrictionis expers, deturq́ꝫ potissimũ, quibus flatuũ copiã vehementem dolorem excitasse cõsiderauerimus. His enim, enim, etiam si ipsum meracius exhibeas magis opitularis.

De uinis factitiis, quæ propomata dicuntur.

Ex factitiis vini, quæ propomata appellant, præstantissimũ est, conditũ, & Apiatũ, aut Anisatũ, aut Ligusticatũ, aut Absinthatũ, aut Citratum, aut Mastichatum. Omnia enim hæc ob frigidos humores dolentibus mederi possunt.

De balneo.

Cōtinua dulcis aquæ balnea nihil adeo doloribus ex frigiditate, aut crassis humoribus excitatis cōferunt. Nam huiusmodi aquis illi mitigantur tantum, non curātur. Didicimus autem dulcium aquarū facultatem refrigeratoriam qualitatem, & humectātem potius obtinere. Quare etiam aer calidior præparari debet, & calentis aquæ solium, item affecti loci calidioribus vnguētis illiniri, aut anethino, aut gleucino, aut Martiato, & superinspergi nitrum, aut sinapi partesq; affectas, & totum corpus sensim perfricari decet. Sin autem oblectentur ægri, permittendum etiam, vt marmoribus ignitis foueantur, nam hoc faciendo, & iuuantur simul & leniunt dolores. Quod si in naturalibus quoq; aq̄s lauare velint, magis adhuc curantur, & in totum consanescunt, præsertim si fuerint sulphuratæ, & bituminosæ, ac vt ex eiusmodi aquis bibant, ipsis cōcedendū. Habent enim vim abstergendi & expurgandi, si quid viscosum tum ventriculo, tum intestinis infixum deprehendatur, ac subinde restituunt, totumq; morbum prorsus persanant. Tantum de victu dictum sit, putoque hæc ipsa omnibus prudētibus sufficere. Si enim quippiā a nobis quoq; ex prædictis omissum sit, licebit facile ad similia medicamēta trāsire. Dicam⁹ aūt deinceps etiam, quæ auxilia lōgis experimentis affectū iuuare, lenire, & in totū curare posse nouerimus.

Fomenta.

Itaq; fomēta in frigidioribus longe sunt accommodatissima, quæ ex sale, milio, & ordeo paranē, in quibus aūt nō adeo opus est discutere, & siccare, his cōueniunt etiā sacculi ex furfuribus. Verū in qua aqua furfures coqui debēt, anethum prius ebulliet copiosius, chamæmelum, althæa, pulegium, lauri & baccæ, & folia, artemisia, sampsuchus, & si quid aliud his simile inuenitur. Adiiciēdum igitur coctioni etiam chamæmelinum, aut anethinum, aut cyprinū oleū. Atq; his ipsis loca dolentia inungi debēt, salutare enim est. Cæterum iuuat ipsos maxime etiam vnctio ex Pentamy-

rio, aut Martiato, præterea magis ex eo quod vocat Pissc-
læum, quo etiam rustici apud nos vtũtur, & valde iuuan-
tur. Oportet autem non solum pubem & lumbos inunge-
re, sed etiam tomentũ eo repletum ano demittere, ac mul
tos hac ratione vsos celeriter sanari, non solum viros, sed
etiam mulieres, & pueros nouimus. Alexandrini raphani-
no oleo vtuntur, & multum adiuuantur. Scire autem licet,
nisi dolores fomentis adhibitis discutiantur, non diutius ca
lefacere oportere, neque vehementioribus vti fomentis.
Quippe humores magis siccantur, viscosiq; fiunt, flatulen-
tos spiritus & distensiones pariunt, multoque vehementio
res adhuc dolores efficiunt. Quod autem largius calefacta
spissescunt, sal, nitrum, alumen, aliaque multa testãtur. Ita
que si dolores calefaciẽtibus nõ soluuntur, sed inualescunt,
tunc vehementioribus quidem fomentis abstinere, iis autẽ
quæ viscosa, & crassa recrementa extenuant repurgantq;,
vti conuenit. Probantur in his quæ ex euphorbio cõficiun
tur, etenim nisi aliqd ex his quæ celeriter penetrare queãt,
admisceatur, periculum est, vt quippiã possit quod datur,
efficere. Multa igitur, sunt, quæ id præstare queant, sed nul
lum adeo, vt catapotia, quæ a nobis ad hæc parari solẽt, ac
in Ilio me vsum noui, laudemq; reportasse. Habet aũt scri
ptura ipsorum in hunc modũ. Aloes, euphorbii, granorũ
Cnidiorum carnis, scammoniæ, singulæ vnciæ. Ego aũt sic
vsus, id quod volui, sum assecutus. Dẽtur scrupuli duo, aut
plures, quidã adiecerunt, etiã agaricum, atq; ita exhibue-
runt. Horum compositio in eum modum habet. Aloes, la-
chrymæ scãmonii, singulæ semunciæ, agarici scrupuli qua
tuor, granorum Cnidiorũ carnis scrupulis tres, euphorbii
scrupuli octo, absinthii succo excipiãtur. His eorumq; simi
libus vtẽdum est etiam in frigidioribus temperaturis, & in
quibus multa pituita intestinis cõtenta, tum dolorem, tum
alui retentionem efficit. At per initia purgãdi ipsi nõ sunt,
verum vbi humores prius extenuatos dissolutosq; senseris
& nullam amplius inflammationem intestina vrgere. Ita
enim illis vsus nõ erraueris, neq; metues vllum periculum

futurum, materia iam cōcocta, & ad euacuationē idonea. Qui enim ausi sunt humores dum crudi sunt, aut inflāmatio Colum exercet, purgare, vel efficacibus uti, hi ignorant se ægrotantibus autores fieri, & periculorum, & mortis.

De insesßibus.

Aquæ insessus optimum est horum remediū etenim affecta mitigat curatq́3, præsertim si aliquod semen, aut herba flatibus discutiendis efficax simul incocta fuerit, vt apium, anisum, cuminum, althea, lauri folia, ruta, sampsuchus, & arthemisia. Ita enim si aqua ꝑparata fuerit, ad omnia vtilis erit, siue alueo insidentes ægri superfundi velint, siue in solia descendere possint.

De epithematis.

Post fomenta, superfusiones, & inunctiones, confert tandem his etiam epithematū vsus, ex quibus est Diamelilotu dictum, Diaspermaton, Diasampsuchu, atque his magis Polyarchium. Hoc autem in calidioribus tēperamēto vtendum est, non mero, sed diluto, cui cerati modicum & chamæmeli sit adiectum. Ita nāq3 intolerabilis ipsius acrimonia, blandior temperatiorq́3 euadet, & in totum multo vtilius medicamentum reperietur.

De iniectionibus.

Iniectionibus quoq3 si dolor perseueret, vti necesse est, vbi mediocris quidem vrget, simplicioribus, sin validior, iis quæ magis adhuc lenire, & humorē infixum extenuare possunt. Simplicius igitur est oleum ipsum per se calefactū, vbi autem semen aliquod ad flatus efficax, & adipem anserinum receperit, blandius existet. Parabitur autem ipsum hoc pacto. In oleo tenui semina quædam flatibus discutiendis apta, vt anisum, apium, cuminum, aut feniculum, & his similia, coquito, deinde vbi oleum per linteolum colaueris, adipem anserinum salis expertem in eo liquato. Huius aūt inopia, etiam gallinaceo ei mixto, iniectione sic vti alienū nō est. Agitetur oleum rutæ ramusculis, non modo semel, sed etiam iterū, & tertio. Quod si dolor remanet, validius

quocꝫ medicamentum adhibere oportet, ex quorum numero est etiam, quod succis herbarum conficitur, habet autem in hũc modum. Fœnugræci, sertulæ campanæ, aneti, altheæ, seminis lini, ordei torrefacti, chamæmeli sicci, pulegii, singulæ libræ. Herbis in ollam recentem, aut in cacabũ coniectis, aquæ sextarios duodecim misceto, ac vbi diebus quĩdecim macerari scitueris, sic ipsa coqui curato, deĩde succis percolatis, herbisque proiectis sumito succi libras duas, adipis anserinæ, medullæ ceruinæ, styracis, mãdragora succi, butyri, terebinthinæ, singulorũ vncias sex, thuris masculi, alterci seminis, aloes, cyclamini succi, singulas vnc. Paralito quemadmodũ decet, & seruato, vbi vsus postulat, medicamenti cochlearia duo, aut tria oleo anethino mixta iniicito. Siue enim inflãmatio quæpiam fuerit, siue humor qualiscunqꝫ, hunc adimit, & subducit, doloresqꝫ excindit.

Alia uehementer generosa.

Impr. græcus vn. quatuor ĩ alio vna.

Aloes, castorei, singulorũ * vncia, cyclamini succi recentis semuncia, opii tantũdem. Parato vt dictum est. Cum autem vsus postulat, cum oleo anethino etiam adipis anserinĩ paululum iniicito. Validum est medicamentum, ne cõtemnas propter simplicium vilitatem.

Alia ad uitreos frigidosque humores efficacißima.

✿ Impr. ĩn alio sex.

✿ Impr. cẽtum.

* Impr. tres.

Terebinthinæ, medicamẽti Diachylu, butyri, castorei, latioris cumini, singulorũ vnciæ sex, basilici vnciæ duæ, * baccæ lauri * quinquaginta, allii spicæ tritæ & læuigatæ * totidem, rutæ manipulus: olei cyprini libræ quinqꝫ. Simplicia quidem hæc sunt, conficiantur autem in istum modum Cyprinum oleum, & Sabinum in cacabum mittito, & admixto eis vini sextario, castoreum, latius cuminum, baccas lauri, alliũ, & rutã vsqꝫ ad dies tres in eo macerato, & post hæc lento igne coquito, donec vinum absumptum fuerit. Vbi aũt ab igne sustuleris, oleum percolato, deinde accepta, terebinthinã, basylicum, butyrũ, & medicamentum Diachylu sensim calefacito, quousque misceantur, deinde vase reponito, ac vtitor, cochlearia duo, aut tria cum modico adi-

pis ex eo capiẽs. Mirabile eſt auxilium, vt quod dolores vehementes admodum etiam mitiget, præterquã φ nihil habet torpori inducendo accõmodatum.

Aliud præſtantius enema, craſſos uiſcoſoſque humores purgans, recipit.

Ariſtolochiam rotundam cõtuſam, ſalem torrefactum, & læuigatum, meu herbam, ipſam quoq; cõtuſam, oleum fœnugræci, oleum rutaceum, oleum anethinum. Ad herbarum autem cochleare vnum, etiam ſalis tantundum in oleum coniicies. Hoc admodum pituitam ſoluit, & nõ modo Colicos, ſed etiam Iſchiadicos ſtrenue iuuat.

Alia iniectio ileis quoq; efficax.

Nitri Alexandrini inſtar ſemũciæ, vel etiam ampliori, oleũ & aquam calidam admiſceto. Oĩa permixta heminæ menſura iniicito, ac miraberis quomodo excernat quodcũq; in uenerit ſtercus durum, ſiue viſcoſum craſſumq; humorẽ pituitoſum, intus contentum. Ego etiam in Ilioſis ea vſus ſum, ac ſuccesſit, vt omnes ſimplicitatem & efficaciam medicamenti admirarentur. Alia admodum benefaciens.

Styracis, caſtorei, myrrhæ, opii, ſingulæ vnciæ. Oĩbus mixtis cũ vſus poſtulat fabæ Aegyptiæ magnitudinem capito, & cũ oleo rutaceo, adipeq; modica iniicito. Hæc etiã ſomnum cõciliat, & vehementes dolores, ſi quid aliud, mitigare põt, pluribus ipſam experimentis probaui.

Quæ per os dentur etiam iis, qui ex frigido, & pituitoſo humore dolent.

Qm̃ autem multi per anum curari nõ ſuſtinent, partim metu, ꝑtim etiã præ multo dolore erubeſcentes, neceſſe eſt his potui exhibere, quæ ad Colicos dolores facere credunt. Multa igitur ab omnibus veteribus ꝓdita ſunt, quorũ autẽ nos quoq; experientiã habuimus optime valentium, horũ omnium ſcripturas vobis exponã, a ſimplicioribus, & quæ ad mediocres dolores facere inſcribuntur, auſpicatus. Colerũ remedia ꝑ os data.

Simplex medicamentum uſi compertum.

Marrubii herbæ decoctũ potui cũ mulſo dato, aut bac-

cas lauri læuigatas nouem, aut quatuordecim, & cortice bene detracto, ex vini cyathis tribus propinato, vsu approbatum est.

Aliud quod etiam Nephriticis confert.

Ex rhami foliis succum extrahito, ac in vna succi misturam grana piperis septem, aut nouē indito, mellis cochlearia duo. Tepida ægro in balnei solio potioni dato, ac miraberis, quomodo post exiguum tēpus æger dolore liberetur. Hoc etiam ad Nephriticos valet, qui laborant obstructione, aut Calculo, aut crassiore humore. Polii decoctum ex vino bibendum dato, similiter etiam hyssopi, & dictamni, item petroselini & anisi conducit.

Aliud ualde generosum.

Origani scrupulum dato ex vna mistura Ascalonitis, aut alterius vini tenuis. Cōprobatum est auxilium, multos magnis doloribus liberasse.

Aliud & ipsum ualde bonum.

Castorei partes duæ, origani pars vna. Datur febri carenibus ex mulso, febricitantibus autem, ex mulsa.

Aliud ad idem.

Feniculi seminis, anisi, spicænardi, singulæ vnciæ, apii seminis, ameos, casiæ, singulæ semunciæ. Hoc & Nephriticis, & Colycis, & Hydropicis salutariter datur.

Aliud præstantißimum etiam ad aliud efficax.

Cardamomi interioris seminis * vncia, amomi vuæ vn. spicænardi, feniculi corticis, aut foliorū papaueris albi, costi albi, nardi Gallici, piperis albi, cumini Aethiopici, mētæ siccæ, seminis asari, singulæ vnciæ, myrrhæ troglodytidis drachmæ quatuor, scammonii totidem, mellis despumati quod satis ē. Mixta excipito, datoq; nucis auellanæ magnitudinem Arquatis enorandam. Colicis aūt cum hydromelitis frigidi cochleariis duobus. Scire licet medicamenti pondus non solū nucis auellanæ, sed etiam iuglandis instar dandum esse, præsertim Iliosis, & qui seipsos propter immode

(* Impr. vn. quatuor, in alio vna)

ratos dolores huc & illuc proiiciunt. Vt autem semel dicā, in quibus vires robustæ sunt, & dolor vehemens vrget, nihil reueritus cum fiducia etiam maius quā nucis auellanæ pōdus dato. Nihil enim habet quod torporem inducat, vt Philonium, & alia quædam antidota, sed quia noxium humorem purgat, & subducit, doloris mitigationem cōciliat. Item Theriaca antidotum ad dolores ex pituita, & vitreo humore nascentes, magnifice facit. Datur auellanæ modo ex mulsa. Ego subinde cum in his illā obtulissem, successum cōsecutus sum. Sinautem quis eam etiam per interualla semel mense bibat, sanus ex toto euadit, & in posterum malo non tentatur. At Philonium antidotum dolores sane ex frigida causa contractos mitigat, non medetur, biliosa aūt, & cacochymia quæ humorum prauitas est, affectos non solum lenit, sed etiā maxime iuuat, si modice exhibeatur, & pro virium ratione. Præterea Marcellium antidotum præterquam quod magnā torporis inducēdi vim obtinet, dolores sedat, scriptura ipsius ita habet. Croci drachmæ * decem, sulphuris viui * sex, opii drachmæ sex, cinamomi drachma, piperis a bi drachmæ viginti, mellis Attici quod satis est, dato nucis auellanæ magnitudinem ex aqua calida. Hæc de enematis & antidotis interpræratos, cum multa eorum opio, atq; aliis torporem inducentibus constent, necesse est etiam de his tractare, quando, & quomodo, & in quibus ipsis vti oporteat.

Antidotū Marcellium.

* Impr. sex.

* Drach: due ī alio sex.

De *anodynis enematis, pastillis, & antidotis.*

Torporem facientia medicamenta, quæ & ex opio & altero componuntur, non temere admouere properandū est: verum, siquidem humores qui dolorem pariūt, tenues & acres fuerint, cum fiducia adhibere oportet, nullam inde noxam fore suspicātes, sin autem crassi sint, & viscosi, torporem inferentiū vsus vitari debet. Etsi enim doloris eam leuationem adferre videantur, tamen efficiunt, vt dolor postea diutius permaneat, putoq; bona ratione ipsa nō cōferre. Nam cum meatus ex medicamētorum quæ torporem

faciunt, frigiditate condensentur, cõstringanturq́;, & recre
menta spissescant, necesse est etiam totum affectum magis
adaugeri, & ad discutiendũ difficilem reddi. Multi igit cum
in eiusmodi affectibus ea iterum, atq́; tertio dedissent, effe-
cerunt vt partes læsæ emorerentur, resoluerenturq́; inter
dum vero etiam mortẽ omnino induxerũt. Propter hæc
omnia, vt dixi medicamẽta torporem faciẽtia temere Co-
licis ex frigida intemperie infestatis offerre properandũ nõ
est, nisi magnus quidam dolor & vehemẽs, qui syncopes pe
riculum minetur, id nos facere compellat. Si igitur vires ti
bi robustæ appareant, & dolor grandis admodum vrgens
que, tunc solum exhibere, idq́; semel oportet. Nam calidio
re temperatura præditis, & ob tenuem acremq́; humorẽ
dolentibus, torporem excitãtia medicamẽta, præterquam
quod nihil nocent, adhuc etiam magis opitulantur, dum te
nuem, acrem, & biliosum humorẽ crassum reddũt, ad con
coctionem perducũt, ad bonamq́; tẽperiem conuertunt.

Narcotice quã do dãde

De uomitu.

Vomitus ob frigidum humorem dolẽtibus vtilissimus
est, præsertim qui a raphani radicibus, item cibis salsis, dul
cibus, et copiosioribus petitur Simul.n.cum vomitu etiam
si quid viscosum est, crassum, & pituitosum, educitur, nec
sinit copiosum collectum rursus intestinis influere, qui alio
rum iterum dolorum autor fiat. Oportet autem non solũ
in ipso morbo vomitum ciere, sed etiam quando cõquie-
scit, id faciundum est.

De Synapismo & dropace.

Synapism' et dropax

Similiter & cutis vellicatus cruentationesq́; sinapi excita
tos, & Dropacismos conuenire arbitror, præsertim in tali
morbo iam inueterato. Nã cum affectas partes calefaciant,
si quis per interualla ipsis vsus fuerit, recrementa in extimã
cutẽ eliciunt. Sin autem pustulas exiguas, & bullas aquæ ple
nas, quas Psydracia Græci appellant, fieri contingat, terreri
nõ debes. At diuturnos affectus, & perseuerãtes, iis potius
solui medicamentis accidit, quæ violentiora esse videntur.

Hæc autem non in accessionibus, sed interuallis magis præseruationis gratia adhibere conueniebat, ne permittant adhuc ægrum ad affectus admonitionem reuerti.

De motu.

Motus quoq;, & omnis exercitatio insigniter iis conferunt, qui diutius tali morbo laborarunt, & frequentius eo corripiuntur, siue pedibus, siue per equum, siue etiam nauigio mouere corpus velint, item palæstra, & toti⁹ corporis perfricatio, lociq; mutatio, & longa peregrinatio. Hæc.n. omnia extenuant, discutiũtq;, & totum corpus excrementis liberum reddũt, vniuersum habitum corroborantia, vt in posterum affectæ partes frigidum humorẽ colligere nequeant, imo neq; aliunde influencẽ prompte in se recipiãt.

De Colico dolore ex flatibus contracto.

His igitur qui ob copiam flatuum cruciantur, cõgruunt fomenta, quæ ex milio, & furfuribus modice adhibentur, quæ oleis tenuibus, & calidioribus, adiecto aliquo flatib⁹ discutiendis medicamento, vel semine cõstant. Nam horũ aliquo per aluum indito, statim flatuum copia erumpit, & dolor inde conquiescit. Maxime vero iuuat ipsos etiam cucurbitula bene grandis circa vmbilicum admota, vt nonnulli curationis celeritatem admirati, cogitarint magia quadã, & non ratione artis leuationẽ doloris ipsis obtingere. Constat autem etiam in hoc victum calidiorẽ magis adhuc præponendum esse.

De Colicis, qui ex stercoris duri obstructione dolent.

Eos vero, qui ob stercoris duri obstructionẽ Colico dolore vexãtur, multo hydrelæo potissimũ, & mulsa curare, atque eadẽ propinare ipsis conandum est. Ita nanq; stercus, quod exiccatum iam induratumq; fuerit, ex continuo iniectionum vsu humidũ euadens, ad infernas partes delabi, & excerni põt. Ac omnem victũ humidum his conuenire notum est, maxime eũ qui ventrẽ subducere credit. Itaq; alypias herba oleribus incocta, similiter partheniũ mirabiliter aluum subducere videtur, itẽ veteri galli ius. Oportet autẽ

vētre ipsius explicato, saleq; & anethi coma repleto, conie ctum in aquam copiosam tamdiu decoquere, donec admo dum dissoluatur, & intabescat. Si vero cum eo quoq; poly podii vnciam coxeris, ius magis adhuc aluo ducēdæ erit, si vinum etiam, aut mulsum adieceris, multo ipsum suauius, & ad alui deiectionem efficacius reddes. Quoniam vero nō nulli vsi sunt etiam folle fabrili, & catapotiis ex plumbo fa ctis, (nihil enim assumptis antidotis & iniectiōibus magnū quid præstare potuerunt) necesse est de hoc quoq; nonni-hil dicere. Nam si citra inflāmationem præcellētem frigi-dus Colicus, Ileosusq; affectus sit, tūc curatione per vtrem vtendum est. Sin autem inflammatione prægressa astrictio alui oborta sit, hæc curādi ratio præterquam quod nihil iu uet, maxime etiam nocebit. Accommodetur vero vsus ip sius in hunc modum. Canalem medicū folli fabrili adapta-to, & cum hoc feceris, ipsum aperito, quousq; totum spi-ritu repletum conspexeris, atq; tunc demum spiritū emit tito, vtre compresso. Posthac ex momento nitri, & hydre-læo clysterem mox iniicies. Nam omnia quæ in vētre, & in testinis cōtinentur, vna cum clystere euacuabuntur, vt ad mireris, siue sterc⁹, siue humor, siue spiritus flatulētus fue rit id qđ inclusum erat. Pari modo etiā catapotiis ex plum bo vti licet, sed cum nulla inflāmatio festat, præcipue inter initia. Nā progressis iam diebus aliquot, & laxa quadā mol licie, concoctioneq; apparente, meo iudicio etiam catapo-tia ex plumbo, & quæ euphorbio constant, tunc dari po-terunt, & obstructionem pulchre discutere.

De Colico affectu ex calidis, & biliosis hu-moribus nascente.

Cum hactenus de Colico dolore ob flatuum copiā con-tracto, item de eo qui ex frigidis & crassis humoribus pro uenit, tractauerimus, iam tandem etiam de iis, qui ob bilio sos & acres humores hoc morbo corripiunt, agem⁹ exorsi hic quoq; ab ipsorum internotione.

Notæ colici doloris ob calidos biliosoq; hūores excitati.

Nosces rursus Colicos cruciat⁹ ex calidis, biliosis, & acribus humoribus concitari, quod interna morderi, exuri, & lancinari videantur, itē quod lingua arida sit, & sitis, vigiliæq; vrgeāt, & singulis diebus magna ex parte accessio inuadat vrina sit acris, & quæ per aluum excernūtur, biliosa, copiosaq;. Adhæc quod cibis calidioribus, potionibus, & medicamētis ægris magis irritentur, & plures ipsorum non sine febri agāt. Tales igitur notæ Colici affectus ob biliosos & calidos humores prouenientis habentur. Curare aūt contrariis nimirū conuenit, quæ refrigerare & humectare possint.

Curatio Colici affectus ex calidis biliosisq; humoribus orti.

Cremor ergo ptisanæ, si per se offeratur, nullam habēs mixturā, aut porri, aut copiosioris salis, his est vtilissimus. Nam absq; sale calorem refrigerare, & biliosum abstergere, si quid aliud, potest, præsertim copiosior, & sæpe exhibitus, adhæc ouorum recens positorū lutea assumpta.

De oleribus.

Olera his cōmodissima sunt, si & cocta, & non cocta exhibeantur, his adhuc magis lactucæ grādes, & auctæ, si probe refrigeratæ exhibeantur. Dari autem debēt hæc iis potissimum, quos vigiliæ vrgent & calidiore temperamento præditis, & ætate vigentibus. Porro omne pomum, quod refrigerare & humectare potest, his datur vtiliter, nec vlla suspicio est ægros hic offensum iri. Cucurbitam vero solā metuere oportet, eo quod ipsa naturali quadā vi Colo aduersetur, vt omnes testantur. Ergo itaq; noui non solū iuniores, sed etiam senes paucis diebus huiusmodi victu curatos fuisse. Adhæc frigida aqua vsus sum, in quibus vires robustas, & principales particulas illæsas depræhendi, ac scio leuasse me omnino dolorem, & totum morbū ne amplius reuerteretur, prohibuisse, idq; cum æger antea crebris accessionibus corriperetur. Illi vero potissimū immunes ab accessione postea manserunt qui præterquam quod vino abstinerent, etiam ab acribus omnibus in posterum se cōtinebāt,

perseuerabantq; aquæ potionis,& victus refrigerātis vsu.
At in quibus,aut principalis Particulæ inflāmationē suspi-
catus,aut vires infirmas esse, aquam frigidam dare metui.
In his etiam rosaceū copiosum,ac refrigeratum, per infe-
riora me iniecisse noui,ac plurimum profuisse. Adieci etiā
subinde adipem anserinum,ac præsidiū attulisse sensi.Por-
ro ob bilis acrimoniam & immoderatā rosionem,nec non
ramentosa,quæ per aluum excernuntur, probe facit etiā
cremor ptisanæ vna cū chamæmelo iniectus,& lutea ouo-
rum simul cum rosaceo his per aluum indita.

De *piscibus*.

Ex piscibus sumi debēt duriore carne præditi, vt ceris,
orphus,glaucus,scorpius,caris,coxyx,sæpiæ & lolligo.

De *testaceis*.

Ex testaceis,pectines,ostrea,cochleæ marinæ. Vtilis ipsis
etiam erinacius existit,vt qui præterquam q̄ cōtemperet,
refrigeretq;,præterea etiam stomacho gratus est, aluūq;,
& vrinam mouet,quibus nihil est præstantius.

De *carnibus*.

Ex carnibus potissimū dare cōuenit, quæ difficulter con
ficiuntur,vt pedes bubulos,& ventriculum,item suū vul-
uam,& vngulas probe coctas refrigeratasque.

De *fructibus pomaceis*.

Inter fructus,melopepones oībus aliis pomis præferēdi
sunt.Ne āt os vētriculi subuertat, miscere ipsis aceti paulū
oportet,cū assument.Adhæc aliud quoduis pomū a flatib⁹
alienum,& dulce modice voluptatis gratia sumere alienū
non est.Ex placentis,aut bellariis nihil prorsus offerri iis de
bet,qui a bile roduntur,& Colico dolore cruciantur.

De *balneis*.

Balnea dulcis aquæ his adhibeātur, præsertim ætate vi-
gētibus,& calidiore temperamento præditis. Sit autem aer
temperatus,& calidæ aquæ solium.Cæterum partes quidē
affectæ vngantur chamæmelino, totum vero corpus hy-
drelæo.Cauendum aūt,ne oblinātur nitro,aut sampsucho

vel omnino acri quodã, vel calido, item ne affecta pfricentur, fomentisq; obducantur, & salsæ aquæ, aut nitrosæ, & in summa naturalium aquarum vsus vitari debet. Reuersi a balneo, nõ statim vinum ægri bibant, sumant autem cremorem prisanæ, aut aquam tepidam, in medio vero cibi si velint, recentatam dictam bibere ipsis permittendũ, ipsamque aquam frigidam, ac potu eius iuuãtur. At vino si in totum abstinere possent, vtile esset, sin autem nolint, eo quod ex toto vini abstinentiam ferre nequeant, concedendum ipsis tenue, & aquosum.

De motu.

Exercitiis autem gestationibus, omnique motu per interualla morbi, neq; multis, neq; validis vtanť. Neq; enim ferunt, sed statim intemperati & acriores redduntť, vbi largius exercitiis vsi fuerint. Abstineant autem ab ira, omniq; cura, quatenus licet, & oĩs generis lassitudinibus. Ita nãq; temperanter, ac in omni hilaritate degẽtes, molestũ, & excruciantem Coli dolorem euadere poterunt.

De purgatione.

Quod si purgatione interdum vti in iis, qui ob biliosum acremq; humorem Colico dolore afficiunť, oporteat, obseruandum est, ne vllum adhuc medicamentum, quod acre quid obtinet, offeratur, vt euphorbium, aut Cnidium granum, aut lathyridas, aut veratrũ. Hæc enim omnia præter quam quod nihil hos iuuant, præterea etiam tormina, & rosionem pariunt, & aliam bilem excitant. Vtile igitur his est antidotum quod picra dicitur. Si nãq; bilis, quæ dolorem rosionẽq; inducit, intestinorũ ipsoꝝ tunicis affixa tibi videatur, ipsa per se Picra eis dari debet, sin aũt nõ solum in tunicas absorpta est, sed etiam in spacio continetur, ac aliunde frequẽter influit, tunc antidotum non per se exhibere, sed adiectis ei scãmonii lachrymæ scrupulis duobꝰ, aut paulo ampliori, aut minore mõ, oportet, vt ipsos purges, nec nõ Theodoreto, admixta ei scãmonii lachryma. Quod si æstas fuerit, ẽt rhodomeliti, aut rhodomelo ipsam adiiciẽtes, aut

hydrorosato, sic purgare ipsos cõuenit. Valde enim iuuantur, non solum quod infestante dolore leuentur, sed etiam q totum prorsus affectum euaserint.

De Colicis doloribus ob inflammationem intestinorum contractis.

At si Colicum affectum, ob inflãmationem intestini fieri contingat, nequaquam purgationem in his præsertim inter initia, & cum illa nondum ad cõcoctionem peruenerit, exhibere audebis. Qui enim medicamenta ventri ducendo apta præberẽ nõ dubitarunt, ægrotantibus periculorũ autores, & mortis extiterunt. Accidit nãq;, vt datum medicamentum humores ex illæsis ac sanis particulis trahat, & trãsmittat affectis Cum autem hæ, quod illatum est, nequeant propellere, necesse est dolorem, vigilias, & tormina augeri, quibus omnibus increscẽtibus, in Ileosum morbũ incidere. Neque enim aliud est Ileos quam Colici affectus intentio, ac incrementũ. Quapropter purgatio inflãmatione tentatis danda non est, venæ autem sectio adhibenda, & paulatim ex toto corpore vacuatio tentanda, eo q vniuersa inanitio tantum præsidii non adferat, quantum, quæ paulatim fit. Porro si propter inflãmationis magnitudinẽ etiam vrinas supprimi cõtingat, venam, & in talo, & in superiore pedis parte, secare nõ est alienum, sæpe.n. cum hoc nos fecissemus, & alui & vrinæ excretio secuta est. Alimento in his vtendum est, cremore ptisanæ, aut auena mediocriter, item iniectione per aluum ex cremore ptisanæ, chamæmelo, succo lini seminis, & hydrelæo, præsertim si etiã febris vehemens vrgeat. Rarum nanq; est Colo inflammationem sustinente, febrim nõ oboriri. Quæ extrinsecus imponentur, temperata sint, nihil acre habentia: e quorum numero est etiam chamæmelinum oleum, & ex farina ordeacea, lini que semine epithemata, nec nõ cerata similiter, quę cõponuntur ex chamæmelino, cera, rosaceo, & luteis ouorum, fiat autem ponderum æqualitas eiusmodi. Ceræ vn. quinque, chamæmeli vnciæ duæ, semis, farinæ fabaceæ, rosacei,

facei, singulorum unciæ duæ, semis, luteã ouorum quinq; aut sex, succi lini seminis quod satis est. Oua & farina læuigentur, atq; tunc ceratum refrigeratum iniiciatur, ac omnia subigãtur, quo usque inuicem commixta fuerint, ac in vnum coiisse videatur. Hoc & tenibus & vesicæ inflammatæ pulchræ auxiliari potest.

De balneo.

Balnea igitur continua priusquam totum corpus recrementis vacuatum fuerit, adhibenda non sunt. Post sanguinis autẽ vacuationem, ẽt si dolor vrgeat, balneo vti absurdum non est. Si vero vires refragentur, in alueum ægri descendent, corpus oleo chamæmelino illinentes. Vino si inflammatio adhuc feruet, & febres præpollẽt abstineãt, vbi concoctionis notæ apparuerint, & si vires imbecillæ videãtur, non alienum est ipsis vinum tenue, & aquosum propinare. Scito igitur, qđ si quis prædictis curandi methodis, vtatur, non vllo alio extrinsecus remedio opus habebit. Verum cũ plerique eorum qui per circuitus Colico dolore afficiuntur, præsertim diuites, neque bibere omnino medicamentum, neque ventrem clysteriis curari volunt, naturalibus autem quæ alligari solẽt, dolorẽ ipsorum abigere nos cogunt, conatus sum etiam de his vobis mentionem facere, quorum & ipse experientiam habui, & quæ a veris amicis iuuari posse cognoui. Ac præstantissimos veterum testatos illa inuenimus, vt neq; ars experiẽtiæ, & misericordiæ expers esse cẽseatur, neq; medici ab honestate & consensu doloris alieni esse videantur, tanquã ignorãtes naturã, & a sensu doloris alioꝝ affici & simul cõdolere.

Medicamenta naturalia quæ alligari solent, aduersus dolores Colicos.

Medicamentum alligatorium, certum, cuius & nos periculũ fecimus, ac omnes propemodum præstantissimi medicorum comprobarũt. Stercus lupi si fieri possit, qui ossa vorauerit, in canalem includito, ac dato in dextro brachio aut femore, aut lumbis, per accessionem gestãdum, cauẽs — Colicorũ physica.

ne dolente parte, neque terram, neque balneum æger at-
tingat.

Aliud etiam ipsum probatum.

Alauda comesta idem optima præstat. Thraces viuente adhuc alauda cor eximentes, alligatorium faciunt, femori sinistro ipsum circundantes.

Aliud naturale comprobatum.

Ex porci intestino cæco, id quod mammosum est, accipito, ac myrrha inuolutum ligatumque in pelle lupina, aut canina dato gestãdũ, luna abeunte a sole. ac miraberis.

Aliud alligatorium.

Herculem erectum, suffocantem leonem in lapidẽ Medicum insculpito, ac inclusum in annulum aureum, gestandum dato,

Idem rursus.

Alauda cõbusta læuigataque, & cochleariis duobus, aut tribus ad dies tres, aut quatuor propinata, admodum Colicis affectibus auxiliatur.

Aliud ualde efficax.

Vmbilici infantis nuper nati præcisi paululum in argẽ tum, aut aurum includito cum modico sale, qui gestat hoc alligatorium medicamentum, dolore prorsus non corripietur.

Aliud.

Iecur caprillum combustum læuigato, datoque ex vino potui multum ipsis auxiliatur.

Annulus ad idem.

Annulum ferreum accipito, ac circulum ipsis octangulũ efficito, atq; ita in octangulũ inscribito. φεῦ γε ἰοῦ χολὴ ἡ κορύδαλος ἐζήτει hoc est, fuge, fuge, heu bilis, alauda quæ rebat. Subiectam autem figuram in annuli caput scribito.

Huius magnam habui experientiam, ac absurdum putaui tantum medicamentum naturali vi Colico aduersum, non vobis tradere, sed admoneo vos, ne quibus libet

huiusmodi ostendatis, virtutis autẽ studiosis, & qui huiusmodi possunt conseruare, communicate, quod etiam Hippocrates Diuinissimus cũ nouisset, præcipit his verbis Res quæ sacræ sunt, sacris hominibus ostenduntur, prophanis autem non fas est. Paretur autem præfiguratus annulus decimoseptimo, aut vigesimo primo diæ lunæ.

Aliud naturale ad colum efficax usu probatum.

Lupi stercus in tenuissimum puluerẽ tritum, incretũq; ex aquæ calidæ cochleari dimidio laboranti dato.

FINIS LIBRI DECIMI.

CAPITA LIBRI VNDECIMI & appendices,

ALEXAN. TRALLIANI

LIBER VNDECIMVS IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De podagra. Cap. I.

PODAGRAE Affectum ex multis, diuersisque causis originẽ trahere imprimis sciendũ est, vnde meo iudicio propter generationis varietatem, neq; internosci probe, neq; absolutam curationem cõsequi potuit. Hac autẽ ex re morbus molestam tristemq; de se opinionem acquisiuit, nẽpe q nequaquã arte medica vnquã curari possit. At ego asseuero, qđ si & differẽtiæ, & species ipsius quot & quales existant, probe internoscãtur, facilẽ curatu medicis futurũ. Dicamus igit iã notas ipsius, deinde sic etiam curationes ꝓsequamur. Speret aũt vnusquisq;, quod, si animum diligenter scriptis a me intẽdat, multos iuuabit, nõ mõ morbi principia subeũtes, sed etiam diu iam eo cõflictatos. Multæ igitur causæ sunt, quæ molestam podagrã progignunt. Etenim sanguinis, qui in sinus articulorum confluxerit, calidus, tum ipsos, tum com

Podagra curabilis.

Cãæ podagra.

pages ac ligamenta distendens, vehementem dolorem excitare solet. Similiter etiam bilis, quæ frequenter inter neruos, & ligamenta influxerit, inflammatio simul, & distendendo, magnos cruciatus adferre consueuit. Præterea pituita, dum in prædicta loca se insinuauerit, validioris doloris causa efficitur, dum simul cum frigiditate ipsa & arctat, & distendit. Eadem ratione etiam humor melancholicus, non modo refrigerando & premendo, sed etiã quod grauitatis sensum efficiat, aut moderatas parit accessiões. Porro fluxiones, non solum ob materiæ influxũ articulis oboriri solent, sed etiam propter nudam qualitatem solam calidam & frigidã, adhæc siccitas. & humiditas fluxiones subinde, concitat. Quare diligenter, vt diximus, obseruandum est, quæ exquisite causa sit morbi effectrix ac remediũ vnicuique conueniens accommodandum.

Si podagra a bilioso humore nascatur.

nota podagræ ex bili excitatæ.

Incipiamus igitur de dolore verba facere, qui ob biliosum humorẽ nascit. Etenim magna ex parte, cũ eiusmodi humor superat, fluxiones in articulos decumbere consuerunt. Nosces aũt, an humor qui influit biliosus sit, inde, ꝙ nullus manifestus tumor articulis oboriat. Deinde, ꝙ æger igneã potius caliditatẽ, q̃ distẽsionẽ aut grauitatẽ quandam insidentẽ ꝑcipiat, præterea ꝙ particula dolẽs colore rubro spectet, & refrigerantibus quidẽ oblectetur, iuueturq̃ magis ab ipsis, quã calefacientibus. Cæterũ etiam causæ, quæ præcesserunt, item ægri ætas, temperatura, anni tempus, regio, atque alia quæ didicimus, superãtem humorem indicabũt biliosum esse, & calidũ. Si igitur humor, qui articulis influit, acris & biliosus esse ex indiciis, quæ cõmemorauimus, tibi appareat, liquet sanguinis vacuationẽ adhibendam non esse, sed medicamento potius bilem ducente vtẽdum, vbi prius acrimoniã humoris, aut rosionẽ humectaris & contemperaueris. Non semel autẽ, verũ sæpe, si res postulet, æger purgandus est. ita namque articulos a recrementis fluxionibus tutos seruare poteris, si materiam

ſuperantem non vniuerſam, ſed per vices ſubtrahere ſemper coneris.

De medicamento bilioſum humorem expurgante.

Sit autem medicamentum purgans ſimplicius, quod non adeo calidum quiddam habere debet, quale eſt etiam, quod ex ſucco roſarum paratur, quod odoratu gratum, & deuoratu ſuaue apparet, ſtomachum autem nō ſubuertit, Nā huius quoque cura in omnibus fluidis affectibus haberi debet, vt ne ventriculi os ab iis quæ aſſumuntur offendatur. Ipſi namque infirmanti, omnes nerui conſentiunt, & fluxionibus tentantur. Habet autem ſcriptura in hunc modum. Roſarum ſucci libræ duæ, mellis libræ quatuor ſcammonii torrefacti vnciæ quatuor. Omnia ſimul incoquātur. ſummus medicamenti modus eſt, cochlearia quinque, minor, cochlearia duo & dimidium, vel tria. At maior aut minor medicamenti dandi modus, ex copia humoris definiatur.

Podagra bilioſæ curatio.

Medicamētum ex ſucco roſarum.

Aliud ad idem.

Ad eos vero, qui os ventriculi paulo frigidius habent, non eſt alienum etiam piper ei admiſcere, habet autē ſcriptura huius in eum modum. Roſarum ſucci libra, ſcamoniæ vncia, agarici, drachmæ quatuor, piperis ſcrupuli duo mellis vnciæ ſex. Lento igne incoquito, ac vbi in craſſitiē coierint, tunc ſcammoniam, agaricum, & piper adiicito, atque ita vtitor. Dantur cochlearia quinque, aut ſex pro virium ratione.

Aliud purgans, ex malis cotoneis.

Mala cotonea octo, ſcammonii adiecta vncia, extrinſecus fermēto obducito, aſſatoque. Vbi probe ipſa aſſata fuerint mellis quod ſatis eſt, adiicito, vt neque craſſum, neque valde liquidum euadat, ac dato ex eo cochlearia duo aut tria, pro vt vires ægrotantis poſtulāt. Talia quidem ſunt purgantia iis qui potione ipſorum oblectantur, accommoda. At ſi potu aſſumere nolint, etiam catapotia ex liquore

Purgatio ex maliscotoneis.

scammonii fieri debent. habent autem in hunc modum.
Absinthii drachmæ tres, scammonii scrupulus. Admixto
rosati modico, fingito catapotia, ac dato simplicē compo-
sitionem, interim vero duplicatam, pro ægri viribus, &
humoris copia. Hoc sane modo eos, quorum articuli bilio
si humoris fluxione laborant, purgare conuenit. Verū nō
ipsi soli corpori prospiciendū est, sed etiam particulas affe
ctas refrigerare, ac mitigare conandum, vt ne propter im
modicum ardorem, aut magnum articulorū dolorem par
ticulæ magis fluxionibus tententur. Etenim caliditas par-
tium affectarum materiam ad se allicere, & dolorem rur-
sus excitare solet. Huius igitur gratia ambobus prospicere
refrigerare, & lenire properandum est, vt particulæ tēpe
ratæ & doloris expertes reddantur. At quod præstantissi

Præser uās me dicamē tū exter num.

mum in his est rosaceū, si quotidie affectis partibus indu
catur, & sensim infricetur. Melius itaque feceris, si lutum
oui admisceas, & veluti in vnctionem redacto affectas ita
partes perfrices, tum vesperi ante somnum, tum rursus
mane. Idē vero hoc etiam ad præcauendum morbū tem-
pore sanitatis valet, si quis somnū initurus, & mane pgres
surus quotidie vtatur. At hoc non solum agendum est, sed
etiam aliis omnibus refrigerantibus, & articulos corrobo
rantibus vtendū, de quibus paulo post dicetur. In præsen-
tia vero a victu exordiamur, docentes ipsum nihil calidū,
aut quod bilem omnino creare possit, recipere debere. Sic
igitur & toti corpori, & affectis, particulis prouidere opor
tet. Cæterū & victus obseruādus est, vt ipsæ & refrigerās,
& humectans existat. Cauendum autem, quicquid calefa
ciens valde biliosum quid procreare possit.

Aliud ad eos, qui tardius purgantur.

Rosarum succi vnciæ tres, scammonii, mellis, singulorū
vncia, tithymalli lachrimæ scrupuli tres. Datur cochleariū
vnum vel duo secundum ægri vires. Hoc medicamentum
ad multa valet, tertiana laborātes, Arquatos, & Lippitudi
ne affectos, atque sine molestia noxaque sumitur, nec non

acre existit. Cum fiducia ipsum dato, quomodocunque velis, præsertim febricitantibus cum ptisanæ cremore.

De oleribus.

Inter olera assumantur intybus, lactuca, & malua. Sin autem eis oblectentur, etiam bletum, chrysolachanũ, sonchus, & quodcunque refrigerare, & humectare potest. Brassica, vero nasturtium, eruca, porrum, & allium, vt inimica vitari debent. Podagricorũ victus.

De *auibus.*

Ex auibus offerantur phasiani, gallinæ cohortales non pingues, attagenæ, perdices, merulæ, turdi.

De *piscibus.*

Piscium saxatiles præsertim, & alii quibus substantia alba, friabilis natura, & nihil pingue habet. Palustres autem vitentur, at omnia condimenta recremẽtis vacua sint neque olei, neque ex acribus seminibus multum recipiant.

De *isicio.*

Isicium vero, quod ex his paratur, vtile quoque est, præsertim ex durioribus confectum, vt orpho, ceride, teuthide, sepia, pectinibus, testacea exhibere metuendũ non est.

De *carnibus.*

Ouillarum carnium decoctũ assumant, & maxime ventriculi. Similiter noui quosdam, qui ita fluxione copiosissima & acri laborabant, maxime carnibus bubulis adiutos. Dicebãt enim non amplius se continue, aut vehementer pedibus dolere, quemadmodum cum tenui victu vterentur, esse autem pedes bubulos, & ventres magis quam decoctum. Porro erat hic ætate florida, calido temperamẽto.

De *leguminibus.*

Inter legumina exhibeantur tum ipsæ fabæ virides, tũ siccæ leniter feruæfactæ, item faseolum Alexandrinũ, præsertim maceratum, & fœnugræci germina. Adhæc halicã & ptisanam assumere alienum non est. Reliqua vero legumina ipsos vitare satius est.

De fructibus pomaceis.

Fructum pomaceum admodum dulcem, & maturum offerre cõsulo circa horam secundam, aut tertiam, præser tim persica, aut duracina, & vuam durã & non astringen tem Damascena, mala dulcia citria purgata, & excorticata probe Pirum vero, malum punicum, aliaque omnia raro aut nequaquam offerri debent.

De Tragematis.

Ex bellariis castaneas potissimus sumere conducit, non autem nuces, aut pineas, aut amygdala, immo nec placen tas, aut liba, Omnia enim hæc iis sunt noxia, quorum arti culi biliosi recrementi fluxionibus infestantur.

De Motu.

Moueantur autem ægri mediocriter citra magnam las situdinem, & ante cibum potius quam post. Nã lassitudo his maxime aduersatur, vt quæ articulos largius excalefa ciat, incendantque, vt ipsi aliam rursus materiem ex lon ginquoribus particulis ad se attrahãt, arripiantque, atque ideo causam fluxionibus suppeditent.

De balneis.

Balnea dulcis aquæ his conducunt, atque ea quæ vespe ri adhibent, magis q̃ matutina. Nã post cibũ sumptũ, ma ximã vim ad calidiorũ intẽperiẽ corrigendã obtinet, præ sertim in gracilibus, sicciorıbus, & acrioribus corporibus. Nam in eiusmodi, si quotidie balnea adhibeas, nõ eis nocẽ bis, sed plurimũ etiam adiuuabis. At priusquã æger in cali dũ balnei aerẽ ingressurus sit, confert ei, pedes prius aqua frigida irrigare. Vbi vero mediã domum balnei ingressus fuerit, deinde modice sudauerit, situlæ tepidæ ei supfun dentur, atq; ita totum corpus hydræleo perungi oportet. Porro balnei aerẽ tẽperatũ esse cõuenit. similiter etiã laua cri solũ. Post vnctionẽ ex transitu statim in calidæ solium æger ingredietur. Qđ si etiã frigidã aquã influere cõtingat pedes scaturigini submittat, priusquam in ipm descẽdat. Egressus rursus e thermis descẽdere omnino in frigidæ so

lium debet, & si æstas fuerit, & oblectetur, in ea natet. vestimentis autem indutis, pedibus iterũ aqua frigida iniiciatur. Reuersus a balneo in domũ æger non statim bibat vinum, præsertim merũ, sed ptisanæ cremorẽ, aut tepidam aquã prius assumat. In medio autem prandii, si æstas fuerit, aquam frigidam, sin autẽ hyems, temperatam bibat.

De uinis factitiis.

A vinis factitiis abstineant, sin autem oblectẽtur, sumãt aut rosatum, aut absinthites, similiter refrigerãtes, quemadmodum Romani facere consueuerũt, id quod vocatur recentatum. Ita sane præseruari debẽt ii, qui biliosi humoris fluxionem in articulis experiuntur. At si quãdo rursus aliquem fluxionibus corripi contigerit, eo quod negligẽtius ipse, vt veri simile est, victus rationem obseruarit, tali via ac modo vti debet, ac nullum calefaciens offerre, sed quæ magis refrigerantis sunt facultatis, ex quorum numero habentur psyllium, solanũ, portulaca, altercũ, semperuiuum, lactuca, & Palustris lenticula. Sed hæc sane omnia per se leuigata, & præsertim viridia, dolores qui in accessionibus oriuntur, abunde lenire possunt, adhuc etiam magis, si paucis farinis ordeacis, vel vnũ ex prædictis, vel duo admisceas. At ne siccescant, vtile est etiam rosaceum cataplasmati adiicere, ac frigida oĩa his adferantur, mutenturque crebrius, vt frigiditas permaneat. Scire autem licet, semen psyllii si aqua maceretur, & diligẽter subigatur, viscosumque fiat, & ordeaceis farinis permisceatur, mirabiliter dolores mitigare, feruorem & ardorem doloris extinguere, & affecta loca ad temperiem bonam reducere. Si igitur herbarum copiam habes, commodum est his vti. sin autem tempus non permittat, non harum loco cerato rosaceo mitigare, quod pulchre aduersus calidas intemperies resistere potest, præsertim si frequentius immutetur, verum ceram refrigerare semel atque iterum oportet priorem aquam mutando. Validius ipsum reddes, si vuæ acerbæ succum, aut portulacæ, aut albumina ouorũ, & ptisa-

næ cremorem admiscueris. Porro ad intemperies non ad modum ardentes optime facit etiam ceratum ex lomento factum, habet autem hoc pacto. Ceræ vncias quinque, chamæmelini, rosacei, singulorum vncias duas, & semissem, lomenti semunciam, ouorum octo lutea. Hæc primum læuigata, deinde facto cerato in pila misceto, exceptis vtitor frequentius. At si magnus quidam dolor vrgeat, etiam medicamenta, quæ ex croco, succo coriandri, glaucio, & exiguo opio parantur adhibere conuenit, verũ soluere ea ex posca oportet. Cæterum sciẽdum est epithematum, & vnctionum quæ torporem inducunt, liberaliorẽ vsum cauendum esse, vt quæ magis offendant, quam iuuent. At si ob vehementem dolorem, æstumque ipsis vti cogamur, animus diligenter adhibendus est, ne huiusmodi auxilia diu incumbere permittamus, verum siue vnctiones, siue pharmaca esse, quæ adhibentur, acciderit, conandum est statim simul atque feruor doloris finierit, ipsa prorsus auferre. Vniuersa namque hæc diutius in hærentia torporẽ, & mouendi difficultatem in articulis excitare solẽt. Si igitur, dũ nos ipsis immoderatius vtimur, eiusmodi fieri ꝯtingat mouendi difficultatem vel torporem, tũc commodũ est vti ẽt medicamento Diachylu ex chamæmelino soluto, vel Dia altheas. Hæc enim omnia concoquere solẽt, & morbos ex intempestiuo frigidorum vsu oborientes restituere. Medicamenti Dia altheas scriptura est talis.

Medicamentum Dia altheas.

Fœnugræci, seminis lini, altheæ, singulorum vncias quatuor. { Hæc omnia triduo ex nouem aquæ sextariis in vase æneo macerabis, deinde coques, vt quã crassissimus eorum succus fiat, percolabis eum, exprimesque fortiter, & libras duas eius sumes, olei autem veteris totidem cacabo iniicies, coquesque lento igne, donec succus cõsumatur, & solum oleum remaneat, iterum colabis, indesque cacabo mũdo, & appones igni. Huic addes } ceræ, colophonie, singulas libras, galbani boni vncias quatuor. Sublatũ ab igne

ceratum vase condito, & vtitor. Cõfert etiã, quod a multis paratur, verum hoc multum sum expertus, non solum in Podagricis, sed etiam visceribus induratis, & aliis similibus multis. Vbi vero refrigerati articuli incaluerint, & proprio rursus agi motu inceperint, robur etiam particulis adiiciendum, ne subito in posterum fluxionibns tententur. Erit autem hoc commodius, si Palmulato cum aceto rosaceo liquato vtamur, inopia autem rosacei id quod ex immaturis vuis fit, oleum proficiet. Verum prius cõuenit ipsum mollius imponere, quod mitem habeat substantiam, postea vero cum articuli mouentur, etiam dura glutinantium crassitiem sortita, admouere rationi cõsonũ est. At si medicamenta feræ æger nequeat, multi enim sunt, qui medicamentis impositis grauentur, non alienum in hisce vti etiam aliis quibusdam, quæ affecta cõfirmare possint. Sunt igitur permulta præsertim succus acaciæ cũ posca illitus item lycium vna cum croco, & glauciũ, nec non succus ꝑdiacidis simul cum posca illitus validam vim obtinet. Sũt autem & alia similem his facultatẽ consecuta, sed hæc quoque sufficiant, quæ pauca sane prædictis esse videntur, sed validam vim represẽtant. Et si quis ipsis etiam per sanitatem vti velit, cõfidat ipsas particulus, quæ prius iniuriis affici, & crebris fluxionibus tentari consueuerunt, sanas, & a fluxionibus liberas conseruatum iri.

Si podagra ex pituita prouenerit.

Hoc igitur modo curari debẽt, qui ex bilioso humore calido, & acri fluxiones experiuntur. At si id quod influit, pituitosum esse contingat, & fluxus frigidus in affectis particulis percipiatur, neq; ipsæ rubræ, neq; feruidæ sint, sed magis extensæ calidis quidem iuuẽtur, frigidis autem molestentur, ledãturque, præterea si etiam vita ipsorum quæ præcessit frigida fuerit, humorem magis pituitosum esse qui articulis influit, indicatur. Nã ocium magna ex parte præcedit potius quam exercitia, item creber plurium ciborum, & vitiosos succos generãtium vsus, vt isiciorũ, asta-

Podagræ pituitosæ curatio

corum, aut buccinorum, aut pectinum, aut polypodium, aut leguminum, aut plurium pomorum, & intempestiua rum lauationum. Si igitur hæc quoque præter alia indicia id quod influit, frigidum, & pituitosum esse tibi ostēderint cum fiducia tunc tandem ad curationem ipsius accedito.

De curatione.

Dicamus igitur iam, quomodo etiam frigida podagræ species curari debeat. Quod igitur influxus qui ex frigido humore pedibus accidit, calefacientibus semper indigeat remediis, omnibus manifestū ē. Quia vero id quod in parte defertur, non semper est simile copia, vel qualitate, vel substantia, sed aliis quidem id quod influit, copiosum, aliis aūt exiguū, & quibusdā crassum, quibusdā tenue, & his in summa cute, illis circa mēbranas interiores, necesse est nos quoque ita similiter ad qualitatem, & quantitatem affectus præter naturam respicientes, tum copiam, tum qualitatē tum vt simpliciter dicā, omnē curationis modum morbo indicato accōmodate. Si igitur id quod offendit pituita eē tibi videatur, hanc ante oīa medicamentis in id efficacibus euacuare necesse est. Non enim fieri potest, vt qui remediis parti inducendis vtitur, aliquid ferat adiumēti, nisi totum corpus primū recrementis liberū reddiderit. At si, qđ offendit, non mō pituitosum fuerit, sed etiā sanguineus sil' humor abundans appareat, vtraq; fieri debent, sed venæ quidē sectio prius, deinde sic viribus recreatis, ad medicamentū purgans veniendū est, quod pituitā crassam, & nō serosam attrahere, possit, queadmodū pleriq; faciunt, elathyridas, liquorē tithymalli, & granū Cnidiū ipsis exhibentes, qui dū tenues pituitas euacuāt autores magis læsionis q̄ auxilii fiunt, qui humores crassiores adhuc magis siccos, & ad discutiendū cōtumaciores reddant. Itaq; talia semp̄ vitari, debent, sin aūt etiā dederit aliquis, admiscere ipsis quædā extenuantia oportet. Sic.n. talium mistura vacuationē, quæ ex ipsis prouenit, innoxiā ac tutam redet. Certe oxymeli Iulianum tale est, ex iis quæ extenuant, cōpo

Podagræ pituitosæ curatio

ſitum repurganſque non modo, ſi quid tenue, ſed etiam craſſum articulis affixum, & inſinuatum exiſtit, hæc porro eſt ipſius compoſitio.

Oximeli Iulianium.

Oximeli Iulianium.

Rutæ, origani, lathyridum, tedarum, alypiadis, ſcyllæ ſurculorum ſambuci, pulegii, ſingulorum vnciæ tres comæ thymi vnciæ quatuor. anethi, mādragoræ radicis, ſingulorum ſemuncia, iridis, folii, coſti, ſpicænardi, aſari, veratri albi, hyſſopi, amomi, hyperici, cumini ſingulæ vnciæ agarici, polypodii, epithymi, aniſi ſingulorum vnciæ duæ rheu pontici ſeſcuncia. Lathyridas, coſtum granū Cnidiū, & ſpicam nardi cocto oxymelite inſpergito. Sint autem aceti ſextarii decem, aut tredecim, mellis ſextarii quinque. Herbas triduum in aceto macerari ſinito, deinde ſic excoctis, dum amplius dimidio conſumptum fuerit, mel adiicito, inſpergitoque deinde quæ inſpergi debent granum Cndium lathyridas, coſtum, & ſpicam nardi. ſimul læuigata excipito, ac ꝓ viribus vtitor. Modus ſummus eſt ſemiūcia, alias vncia, minor ſcrupuli octo. Ita ſane plærique parant. Ego vero tantum in oxymelite agaricum in tenuiſſimum puluerem redactū inſpergens, ſuauius & minus moleſtum effeci. Frequenter autem ipſi ſcammoniam adiecimus, cū validius purgare vellemus. At ſi non libēter ægri oxymeli aſſumant catapotia ipſis dato ex ouis. Sint autem eius vt poſſint, & ipſa viſcoſa, craſſisq; ſucci recremēta ex articulis purgare, Multa igitur talia habentur, maiori autē in vſu ſunt, quæ a nobis in hunc modū cōficiuntur. Aloes hepaticæ, colocynthidis, veratri nigri corticis, ſingulæ vnciæ, euphorbii, nitri, ſingulorum ſemuncia, ſucco braſſicæ, aut malorum, aut citri excipiuntur. Vtitor pro virium ratione. Præſtat autē nō modo ſemel, ſed etiā frequēter ipſa exhibere, Neq; enim craſſiora recremēta vniuerſa, ac vna vice extrahi poſſunt, ſed paulatim & ꝑ vices. Nā hoc pacto ex frequēti ipſorū vſu extenuāt, ſi qd craſſum, viſcoſum-

que intus hæret, & idoneum magis trahẽtibus ad euacuationem redditur. Cæterum sciendum est ipsa non modo præseruationis gratia, per morbi interualla dari debere, sed etiam in ipsius circuitu. Nam accessionem valde mitigant dum materiã ex partibus affectis eliciunt, nec in posterum fluxione tentari sumunt. Post purgationes antidota etiã non nulla exhibere conueuit, quæ viscosa crassaque recrementa extenuare probata sunt. Iuuantur aũt his omnium maxime qui natura pituitosi sunt, humidoque & frigido temperamento præditi, quemadmodũ rursus offenduntur valde, qui ardoribus æstuant, curis & vigiliis ꝑ totam vitam conficiuntur. Multa igitur sunt, antidota, quæ validam habeant, ostendantque crebro maximam in pituitoso & humido tẽperamẽto præditis efficaciã. Sed ego nullus præstantius, eo, quod Diacoralliu dicitur, inueni. Nam præterquã quod nihil in potu habet, insuaue præterea etiam efficax, & absque, periculo existit. Non.n.immoderate siccat, sed eo quod in altum penetrãs, viscosos affixosque articulis humores extenuet, vtilitatem indicat. Habet aũt antidoti descriptio in hunc modum. Corallii scrupuli sex, myrrhæ Troglodytidis vnciæ quatuor, garyophilli scrupuli duodecim, rheu Pontici vncia, folii dolũ nõ experti scrupuli duodecim, pæoniæ radicis vncia aristolochiæ longiæ vnciæ duæ, aristolochiæ rotunde tantundem spicæ nardi vnciæ quatuor. Hæc optima & sincera deligẽs ne medicamentum iis quæ promittit, frustretur, cõtundito, & tenui admodum cribro incernito, datoq; ægro scrupulum mane ex tepida, & a cibo abstineat horis sex. Initiũ autem antidotum hoc exhibendi ab ipsis Ianuarii calendis fiat, capiatque æger primum quotidie per dies centum, & intermittet triginta, deinde iterum bibet per dies centum, & triginta intermittet. Cum ducentos sexaginta absoluerit, potiones autem ducentas assumpserit, dabis iterum alternis diebus, & in cẽtum sexagintadiebus potiones octuaginta assumet. Caueat autem, qui bibet, iram, venerem, vini astringentis, vel admodum dulcis potũ, omniaq; acria

Annua purgatio.

olera,

olera,piſcium capita,cācros,aſtacos,ſepias,ſmylas, betas, carnes leporinas,legumina omnia,præſertim fabam. Tale ſane eſt antidotum,& qui morbo in totū liberari velit, cū fiducia ipſo vti debet. Quoniam vero, vt diximus,nō omnibus ſimiliter pituitoſus humor ſuperat,neq; idem oīum temperamentum,conſtat omnes vno antidoto curari non poſſe,ſed alios imbecillioribus,alios efficacioribus,neceſſario mihi viſum eſt,& vtile,nō modo vnius, ſed etiā diuerſorum mentionem facere, vt is qui ea ad ſuperantem vitioſum humorem accommodare velit, ex eis quod ipſi appareat commodum ac ſalutare,deligat.

Antidotum Heraclidis philoſophi in multis ualde probatum.

Spicænardi,folii,ſingulorum vnciæ duæ, gentianæ Creticæ,ariſtolochiæ lōgæ,ariſtolochiæ rotūdæ, myrrhæ Troglodytidis,ſingulorum drachmæ quatuor, baccarum lauri excorticarum drachmæ quatuor,rheu Pontici drach.quatuor. Summus modus antidoti ē drachma, licet aūt plures dare,vt medicus qui exhibet,conſiderauerit, etiam ad omnia reſpiciens. Verum hoc antidotum nō ſimpliciter initio dandum eſt,ſed tempore cōuenienti. Optimum autem & primum antidoti exhibendi tempus eſto incipiente vere, & ſole arietem tranſeunte,ſin autem aliquid hoc in tēpore dare prohibeat,iterum circa extremam autumni partē dare incipito. Verum ſatius eſt id tētare in frigidiore temperamēto præditis,incipiente potius vere,in calidioribus autem,cum autumnus iam deſinet. At quotidiana dādi ratio matutina eſto,ſi concoctio probe obita inueniatur, ſin minus,differatur. In illo autem die capiet circa horam ſecundam,aut tertiam,cum ructum puriorem,& recrementis liberum percipit. A medicamento ad horam fere quintam a cibo motuq; abſtineat,in quiete & hilaritate animi permanens,ab omni ira ſeipſum conſeruans, vt ne medicaminis diſtributioni ſit impedimēto. Etenim hoc ſemper curandū eſt,in his aūt adhuc magis. Quemadmodum enim in mul-

tis successus magnum adiumentum conciliat, ita etiam fru
stratio maximam molestiamq́ noxam inducit. Sit autem
quotidianus exhibendi modus drachma, & nō intermittas
antidotum vsq́ ad menses sex bibere. Quod si vero dila-
tio quædam assumendi medicamenti orta fuerit, intermis-
sum diem recōpensare oportet. Ego autem asseuero, in iis
qui pituitoso, & humido sunt temperamēto, etiam ad an-
num vsq́ in medicamēto exhibendo perseuerari vtiliter.
Quanto enim diutius in illo sumendo quis persistat, tanto
magis superare morbum, ac euincere poterit. Cæterū post
hæc data antidota cōsulo omnino per interualla duorum,
aut triū mensium corpus purgari, eo quod vitiosus humor
admonitionem morbi generationemq́ iterum excitat. At
si æger continuā purgationem vitet, saltem antidotum qđ
antea per interualla capiebat, sumat, præsertim vere, & au
tumno. Ita nāq́ faciens aliquis a recrementis, & fluxioni-
bus liber in posterum euadet, non amplius suffocationem
aliquam, neque aliud periculum metuens. Sciendum aūt il
los maxime periclitari, qui post quintum, aut septimū an-
num huiusmodi antidota assumere voluerūt. Qui vero in
cipiente affectu vsi sunt, deinde etiam purgationibus post
ipsius discessum, nullum periculum deprehenderunt.

Antidotum Podagricū Agapeti, & ipsum præclarum, quo multi sanati sunt.

Antidotū podagricum Agapeti.

Spicæ nardi, myrrhæ Troglodytidis, anagallidis, quæ cæ
ruleum florem profert, pæoniæ radicis, singulorum vnciæ
duæ, casiæ, croci, meu, folii, mastiches, asari, erythrodani,
singulæ vnciæ, damasonii, aristolochiæ longæ, & rotundæ,
singulorum vnciæ quat. garyophylli semuncia, phu tātun-
dē, aloes hepaticæ vnciæ sex. Datur drachma, æger ad an-
num vsque sumat. Cum tanta de remediis vniuersalibus di
xerimus, transeamus deinceps ad auxilia, quæ partibus im
ponuntur, initium sumentes ab iis, quæ doloribus ex frigi-
da intemperie contractis conueniunt.

Cataplasmata quæ locis ex frigido humore dolentibus admouentur.

Cum mediocris quidē dolor est, in his etiā brassica confert, si concisa obducatur, item apiorum folia, similiter etiā conyzæ. Sin autem dolor vehemēs ortus fuerit, vt ferri nō possit, in his vti cataplasmatis oportet, præsertim mitigantibus, qualia sunt, quæ farina fœnugræci, semine lini, farina lolii, & melle modico cōstāt. Fœnugræci farinæ sint partes tres, solii pars vna, nō dissuadeo etiam cicera ipsis simul admiscere. Cæterum coquito ipsa ex vino tenui, & calidiore, nardinoq; vnguento, & cyprino modice incocto, præsertim hyeme, tunc enim, etsi calidius quippiam ipsis adiicias, non offendes, sed etiam potius iuuabis. Nam ad dolorē leuandum, discutiendumq; efficacius erit id quod admouetur. Misceantur igitur ipsis, siquidem opus erit etiam paulo adhuc calidius cataplasma efficere, tum folia lauri, tum alia mollissima, & conyzam similiter, aut apium, aut smyrniū, & quæ alia eiusdem sunt facultatis. Verum cataplasmatis portio sit*maior, multo autem minor iuris ex his decocti, quod cataplasmati admisceatur. Si enim plus herbarum adiectum fuerit, præsertim inter initia accessionum, plurimum nocere solet. Commodius igitur est in declinationibus iis quæ magis discutiunt, vti, prius autem lenire expedit. At si æger dolorem, cum cataplasmata imponuntur, immoderatum esse, & intolerabilem dicat, necesse est tunc vti superfusionibus, quæ discutiant simul, & repellant, ex quorum vnum etiam hoc est frequenter in multis celebratum, habet autem hoc pacto. Ex aceto acerrimo decoquito thymū, origanum, satureiam, & calaminthen, in mōtanis potius locis decerptam. Vbi igitur herbæ coctæ probe fuerint, omnemq; vim ipsarum exuerint, tunc aceto reliquo adhuc calido accepto particulas affectas superfundito. Non modo enim semel, sed etiam sæpe experientia probatū est, ac mirum quod in calidis quoq; fluxionibus adhibitū pro fuerit, & defluxionē rursus alteram oriri prohibuerit. Vbi

vero dolor post superfusionem moderatior euaserit, etiam ceratis, si res postulet, vti licet, nō solum quæ summā cutē infestātia, sed etiā in alto fixa calefacere, & discutere queāt. Ac primum sane conducit ceratum, quod ex struthio paratur, & vim mitigatoriam, digerentemq; obtinet, admouere, confectio eius, ita habet.

Ceratum ex struthio.

Ceratū ex struthio.

Suffimin is ammoniaci, lactis vaccæ nigræ, singulorum vnciæ tres, seminis lini vnciæ octo, oua quatuor. His in læuorē tritis ammoniacum ex lacte macerato, læuigatoq;, deinde addito colophoniæ vncias tres, adipis struthii vncias duas semissem. Confectis vtitor.

Aliud uehementer bonum.

Ceratū ex euphorbio.

Epithema quod ex euphorbio paratur, validū est ad ampliores perfrictiones, & intolerabiles ex his dolores cōtractos, nec nō articulorum infarctus, obstructionesq;, habet autem eius compositio hoc pacto. Olei veteris sesquilibra, ceræ, nitri Alexādrini, terebinthinæ electæ, singulorum libra, euphorbii vncia, iridis Illyricæ vnciæ duæ, fenugræci farinæ sesquisextarius. Nobile est medicamentū, & in multis eiusmodi affectibus frequenter approbatū. Etenim summam cutem discutit, & vellicat, trahitq; ex alto, quæ impacta sunt, & discutit, dolorem excindit, & quod oium optimum est, manus nō inquinat, & sine molestia aufertur. Noui autem ipsum quoq; euphorbium vna cum oleo, & cera incoctum etiā magnos dolores a frigido humore natos mitigasse. At mirari nō debemus, quod euphorbium, cum sit adeo calidum, & rodens, cōmendemus, tāquam dolores lenire posit. Sunt enim nōnulli cruciatus, qui immutari nequeunt, nisi aliquod acrius ipsis admoueas. Itaq; ratio neq; horum quicquam miratur, neq; vtentes damnat. Quemadmodum nec, cum videt contraria quædam ex dulcibus aquis in vehementi defluxione adhiberi, sed considerat nimirum, & discernit probe, methodumq; admirat. Vt enim extenui, rodenti, & acri humore dolētibus balnea iure pro

fuerunt,(partim.n.discusserunt, partim etiam ad bonam temperiem redegerunt,)ita rursus frigidorum humorum defluxiones expertis,qui articulorum mēbranas dolere dicāt,& distendi,merito vsus eorum quæ cutem calefaciunt, rodūt,& vellicant,profecit. Ego sane noui quendam solo sinapi in huiusmodi,dum maxime vrgerent accessiones, vtērem,dolore liberatum. Admiscebat ei frequenter ficus siccas,& acetum, eaque subigens emplastri figura medicamētum sic imponebat. Ac alium similiter spectaui medicamento Diacantharidon vsum,ac maximas gratias agebat. Nam pustula,quæ a medicamento fiebat,rupta,multus humor excernebatur,atq; hoc eueniente plurimum iuuari se dicebat. Item Diascordon quod ex alliis cōficitur, aliis profuit,aliis obfuit,ipsaq; sola allia inducta, & præsertim quæ crustā faciunt,apud Barbaros ischæ dicuntur. Ego vero nō laudo huiusmodi medicamenta, cum per se admouentur. Nocent enim maxime,etiam si lenire videantur,cum nihil habeant,quod emolliat,extrahatq; refrigeratos humores, & admodum infixos. Nam id quod tenue est solum, per ea exhalat,crassum aūt & terrestre relinquitur,vt quod manere,& articulis infigi, ac adhærescere compellant. Præterea magis exiccant,& siccante ipsorum vi, atque calefactoria, quæ inest sinapi,& acribus omnibus,nimium assant. Quod autem hoc euenit, nulli nō constat,nam omnes solis adeo acribus medicamentis,quæ nihil habēt emolliens,vsi,præsertim initio,& cum vrgeret copia,articulos nacti sunt admodum difficiles,& post lōgum tempus eo reuertentes,vt potuerint incedere.Cōsultius igitur est his solis nō vti, aut eum qui vtitur statim transire ad illa,quæ diffundunt,emolliunt,incidunt,& in altum penetrant, vt articuli rursus veterem motū per hæc iterū posſint recipere Si quis vnius auxilii facultatem habeat, quod ambo præstare queat, bene habet,sin minus,licet etiam particulatim ipsis vti, interim sane laxantibus,& discutiētibus,(ita nāq; materia tandem diffundi poterit,)interim extenuantibus vellicātibusq; affectas partes,omnem in altu repositam articulis materiem

ſubtrahere. Porro ne quis compoſita medicamenta ex aliis colligere veteribus cogatur, neceſſariũ eſſe duxi, etiam ho rum cõpoſitiones apponere. Nam medicus, qui nõ in operibus exercitatus eſt, neq; multos veterum commentarios commode poteſt euoluere.

Vnctio ad indu ratos ar ticulos.

Vnctio ſimplex diſcutiens, & induratos articulos reſoluens.

Olei populei, ceræ, adipis anſerini, ſingulæ vn. euphorbii ſcrupuli quinq;. Ceram cum oleo populeo liquefacito, deinde adipem adiicito, cocta refrigerataq; in pilã diffundito, ac euphorbium detritum paulatim inſpergito, rurſuſq; oleum populeum ſupfundens, læuigato vſq; ad cõſiſtentiam neq; craſſam admodum, neque liquidam.

Vnctio diaciſſu

Vnctio quæ Diaciſſu ab hædera dicitur ad eadem.

* Impr. addit, in alio tres vel quinque.

Olei veteris libræ decem, * cupreſsi galbuli viginti quinque, ſabinæ viridis libra, roris marini viridis libra, lauri virentis baccæ cẽtum, fœnugræci ſextarius, altheæ viridis libra, corticis pinei tãtundem. Hæc cõtuſa in aquæ ſextariis ternis ad triduum macerato, deinde adiicito oleum, coquito q; dũ aqua fuerit inſumpta, poſtea oleo percolato adiungito ceræ libram, colophoniæ tantundem, hæderæ lachrymæ vncias quatuor. Hæc ex vino Aſcalone admodũ generoſo læuigato, atq; ita omnibus exceptis vtitor, vt præſtantiſsimo & mitigatorio medicamento. At hoc valentius, qđ vetuſtis vitiis etiam conuenit, eſto id, quod Lyſiponiũ dicitur, habet autem eius deſcriptio in hunc modũ. Caſtorei vncia * euphorbii vncia, piperis, ſuffiminis ammoniaci, ſingulorũ vnciæ duæ, opoponacis, galbani medullæ ceruinæ. ſingulorum vn. duæ, terebinthinæ reſinæ vnciæ ſex, * ceræ libra, irini, gleucini, cyprini, laurini, ſingulorum vnciæ tres, olei veteris libra.

* Impr. addit, in alio due

* In alio, tres.

Aliud efficax, & in duris corporibus, & ualde uetuſtis uitiis, quinetiam articulos recenti cicatrice contractos diſſoluit.

Adarcæ, opoponacis, caſtorei, galbani, terebinthinæ, pi

peris, ſingulorum vn. quatuor, hyſſopi, ceræ, ſingulorum vn. duæ, euphorbii vncia, ſtyracis, thapſiæ, ſingulorum vnciæ quatuor, pyrethri vnciæ tres, ceruſæ ruſæ libra, olei cyprini vnciæ tres, thedacei vn. ſex, laurini olei vn. octo, olei veteris vncia, nardini libra, olei amaracini libra, balſami vnciæ tres. Hæc deſcriptio ſtrenue valet ad particulas reſolutas. Obſeruandum vero eſt, ne in ſiccioribus calidioribuſque corporibus vtamur, ſed in iis, qui carnem habent iniuriis minus opportunam, & duriorem, quæq; ex lõgo tempore ob craſſos viſcoſoſq; humores male habent, vt particulæ fluxionẽ expertæ nequeãt diſtẽdi, neq; ideo moueri.

Si pedes tumoribus pituitoſis laxiſq; infeſtantur.

Si laxi tumores ſint, quos Græci œdematodes appellãt, in quibus humor qui influxit, neq; craſſus, & terreſtris exiſtit, ſed laxus, & mollis, tãgentibus ſtatim digitis cedẽs, ſpiritum flatulentum, & pituitam humidam, aquoſamq; fluere ſuſpicamur. In his igitur cõueniunt potiſsimum & ceratum, quod ex ſale paratur, & vnctiones. In quibus aũt, illitus, aut vnctiones nihil proficiunt, his etiam fomenta ex ſale torrefacto frequẽtius mutata apte accõmodant. Etenim ab ipſis non modo leniuntur, ſed etiam plurimũ adiuuantur. Ego ſane noui Romæ quendam virum longe clariſsimum, qui fomento ex ſale ſemper vteretur, atq; hinc valde mitigaretur. Quod aũt hoc opitulatur, omnibus eſt manifeſtum, nunquam enim leſionẽ aliquã articulorum, neq; tophũ excitaſſe inuentũ eſt. Cõfert porro his etiã calidiore balneo, & ſicciore vti, itẽ nitro, tenui ſale, & iis quæ cutẽ rodere, vellicare, & extenuare poſſe, nec nõ humiditatẽ intus ↄtẽtã attrahere deprehẽdunt. Sũt ãt multa a veterib⁹ inuenta, nos vero ẽt huius pulueris magnũ fecim⁹ experimẽtũ.

Smegma, aut puluis egregius, uocãt autem quidam ipſum Indum, alii Aeſculapium.

Puluis tophos emẽdãs, atq; ad laxos tumores benefacit, nec non ad eos, qui humidũ caput, & thoracem habent, item Lepram, Alphum, ſpirandi difficultatẽ, & alioꝝ vitio- Puluis Aeſculapi⁹, ſiue induæ.

rum quæ ex capite, aut thorace originem trahūt, causas re pellit omninoq; vitiatam materiem, & copiosam discutit, vehemētem ruborem in cute excitat, & humores prauos, vitiososq; impactos, & ferinos digerit, Articulariis, & stomachicis accōmodum. Etenim qui perpetuo ipso vtit, podagra laborare non permittit vel exiguum dolorem experiri, item ad pruriginosa impetiginosaq; corpora facit, pilos extenuat, ac vocatur Isotheos quasi dicas æqualis Deo, quoniam etiam ad Elephanticos cōducit, habet ipsius compositio in hunc modum.

Descriptio pulueris Indici.

Salis Cappadocici, salis cōmunis, salis amari, salis ex nitri fontibus, salis Tragasæi, nitri Alexandrini, aphonitri, aphronitri, pumicis, adarcæ, singulæ libræ, lapidis Asii floris, aluminis liquidi, aluminis scissilis, nardi Gallicæ, veratri albi, & nigri, herbæ lanariæ, Feculæ hoc est fecis vini cōbustæ, radicis chamæleontis, sulphuris viui, staphidis agriæ, sinapis, aluminis, iūci angulosi, piperis, terræ Cimoliæ, seminis viticis, baccarum lauri siccarum, gallæ omphacitidis, lupinorum farinæ, lomenti fabarum, cumini, singulorū omnium vnciæ tres, pyrethri, iunci rotundi floris, thuris masculi, gummi, iridis Illyricæ, cucumeris syluestris radicis siccæ, marrubii sicci, sepiæ testæ, fenugræci, Cnici, grani Cnidii, costi pulegii, graminis sicci, pæoniæ, singul. vn. tres, sampsuchi vncia, folii vnciæ duæ. Sales & nitrum olla recēti super ignem torreto, reliqua siccata contundito, incernitoq;. Vtantur aūt ægri subinde in balneo, cum iam sudare inceperint, tūc caput decocto radicis salicis abstergi curato. Hic puluis præstantissimus est, & valde efficax, præterquam calida intēperie affectis, & fluxionibus ex bilioso, & acri humore, nec non calido sanguine excitatis. Omnibus autem aliis fluxionum vitiis accōmodari potest. Adhæc psilothra in balneis adhibere admodum iis cōducit, qui ex pituitoso humore Podagra laborant, maxime in quibus summa cutis extenuari desiderat.

Psilothrum nobile ad Podagram quo pila abolentur.

Thuris, masliches, lapidis Asu floris, pumicis tosti, alcyonii, staphidis agriæ, Cymoliæ, veratri, sampsuchi, spumæ argenti, amyli, singulorū vn. tres, spicænardi vncia, garyophylli vnciæ duæ, vtitor puluere, aut cū cremore ptisanæ, & oryzæ, vniuscuiusq; seorsim cocti. Sit aūt mēsura æqualis saponi Gallico in cremore soluto, calefactoq; antea, pulueris cochlearia quinq; inspergito, calcis viuæ & incretæ libram, auripigmenti, sandarachæ, singulorū sescunciā, ac vbi penna probaueris, vtitor. Hæc sane valida etiam in maximis tumoribus adhibere conuenit, ad moderatos aūt tumores laxos etiam loleacea farina cum aceto inducta probe auxiliatur. Similiter etiam adeps suillus cū calce viua in pila subactus, vt malagmatis substātiam induat. Optime discutit laxas omnes inflammationes, præsertim in genibus, item mala punica acida cocta, læuigataq; , & post coctionē applicata. Quin & ipsa Theriaca, si cum vino quodā tenui illinatur, probe discutere, comprobata est. Tantum de Podagra ob pituitosum humorem proueniente interpretati, dicamus etiā quomodo dolor ex sanguine ī articulis obortus curari possit.

Si podagra ob sanguineum humorem constituatur.

Quod si humorem, qui in articulos confluxerit sanguineum esse suspicemur, vbi quidem nihil ꝓhibet, vacuationem quæ per venæ sectionem adhibetur, tētato. Hac enim ratione multos noui, aut in totum morbo liberatos, aut raro fluxionibus correptos, eo quod nō neglexerint, sed veris statim initio sanguinem sibi detrahi curarint, nō solum vacuandi, sed etiam præseruationis causa id facientes, abstinendum eis a cibis valētis materiæ, & qui sanguineum humorem magis adaugent. Norūt igitur hæc, etiā si ego non scribam, omnes medici, quod carnes cūctæ, & ex his adhuc maxime suillæ, & vina dulcia, in vniuersum omne alimētū copiosum, animi hilaritas, & motꝰ mediocris, id efficere solent. Si itaq; ambo obseruet quispiā, nēpe vt vere ineun-

Podagra sanguinea.

te sanguinis vacuationem adhibeat, & cibis illũ copiosum gignentibus abstineat, corpus autem continue etiam exerceat, impigerq; ad omnem motũ fuerit, quomodo is hac ratione nõ liber a recrementis erit? quando aũt vacat recrementis, quomodo non fluxionum expers permanebit, cũ nihil sit qđ adhuc in articulos defluere possit, Ceterũ vtantur tales, tepidæ aquæ potu magis, omniq; ratione victus refrigerãte, & quæ sanguinis generationi aduersari queat. Ac multos noui ex his, qui cum vino tantum abstinerent, non amplius morbum fuisse expertos. Hac ratione copiosum vinum multo sanguine præditis inimicum est. Commodum igitur est ipsos talia deuitare, atque si in totũ negligant, certe vere, & æstate hæc obseruare conẽtur. Hæc igitur generatim facere cõuenit, in quibus defluxio a sanguinei humoris copia ꝓuenire cõsueuit. Quoniam vero nõnullos etiã ex victu parum obseruato defluxione corripi contingit, necesse est ideo curationes particulares interpretari, quibus inflammatione obsessis opitulari oporteat.

Si inflammatio partem exerceat.

Sciendum igitur est vtraq; in particulis fluxiõe iam tentatis præcipiẽda esse, nempe vt id quod in inflammatione continetur, refrigeremus, & discutiamus. Optime igitur in his valet cataplasma, quod ex semperuiuo paratur, aut cortices mali punici, rhus, farinæ ex vino coctæ, & ĩductæ. Etenim id quod influit, repellere, & quod iam cõtinetur, discutere, & exiccare statim abunde possunt, item particulis imbecillis robur adiicere, vt ea quæ ad ipsa mittuntur rursus repellant. Porro coqui ex vino probe debẽt mali punici cortices, rhus, & semp vinũ. Accurate vero læuigata ita simul cum farinis misceri, malum punicum autem ipsum medio criter coctum læuigatũq; affectis particulis imponere conducit, æstate quidem frigidum, hyeme autem tepidum. Ita que per initia accessionis, & cũ dolor adhuc moderatus est, hæc adhibere vincit, sin autem auctus fuerit, fomẽto ex cera, quod cerembroche dicitur, vtendum est. Habet in hunc

modum. Sapæ partes duæ, rosacei pars vna, ceræ minimũ, vt fomentum tantũmodo crassius efficiat. Excipiantur autem omnia lanis succidis, imponanturq; per hyemẽ quidem tepida, in æstate vero frigida At si inflammatio in alto fuerit, etiam nitri paulum, & olei dulcis loco rosacei sapæ admisceto, magisq; proficies. Si dolor remanet, etiã cataplasmate ex brassicæ folii veteris, habet in hunc modum. Foliis brassicæ coctis læuigatisq; diligenter fecẽ aceti, ouorum crudorũ lutea duo, & rosacei paulum adiicito, ac mixta omnia simul, læuigataq; inducito, cõtinue immutãs medicamentum, ac vehementes dolores multum lenies, beneque facies, si etiam spongiam vino mediocriter astringente imbutam affectis particulis superimponi iusseris, sin tale vĩnum desideretur, posca madefactam. Nõ autem superfundãtur partes iis quæ ex polline farinæ, aut ordeacea farina constant. Omnia enim hæc istis sunt inimica, præsertim in quibus copia articulos offendit, doloremq; excitat. In quĩbus enim totum corpus recremẽtis vacat, non alienum est cũ magnus dolor vrget, etiam cataplasmatis ex farina ordeacea vti, sint autem farinæ quidẽ ordeaceæ partes duæ, seminis lini pars vna, immutentur frequentius, humidiorĩbus autem, & nõ admodum feruentibus vtendum, quemadmodum medici faciunt, non solũ articulos, sed etiã alias particulas admodum ardentibus farinis obducentes, ignarĩ se cutem magis adurere, & siccare, quam aliquid humoris subiecti discutere. Porro quod cataplasmata, quæ largiꝰ coquuntur, præsertim quæ oleum in coctione recipiũt, magis siccent, manifestũ est ex piscibus, & carnibus, quæ oleo frigentur, quippe siccantur, & torrentur. Non conuenit igĩtur temere cataplasmata ardẽtia, & feruida inducere, nisi totum corpus sit recrementis vacuum, neque cum adhibes, ardentibus vti, & feruidis. Ego vero affirmo ne astringentibus quidem & repellẽtibus in affectis partibus vtendum esse, nisi totum prius corpus recrementis liberaueris. Nam quod articulis influit, ne ad principales particulas recurrẽs suffocationis causa fiat ægro, periculumque mortis adfe-

rat, metuendũ est. Siue igitur discutientibus, siue repellentibus vti velis, totum corpus recremẽtis vacuare ꝓperato.

De Tophis.

Tophis

Quoniam vero etiã tophi qui Græcis Pori dicunt, plærisque articulis fluxione tentatis oboriuntur, siue ex inordinato quorundam ciborum esu, vnde incoctus, & crudus humor colligitur, siue continuo torporem facientium, & anodynorum hoc est dolorem tollentium medicaminum vsu, cõsentaneum est, vt sciamus, quibus etiam in his, & quando vtendum sit medicamentis, quæ tophos dissoluere prædicantur. Si igitur calida intemperies materiã nimium adassans, atq; adurẽs tophos generare videatur, calefaciẽtibus in his, & acribus medicamẽtis vti non oportet. Et si. n. hæc procreatos iam lapides dissoluere videbunt, tamen efficiũt, vt etiã alii calculi obnascãtur. Quare si quis his ad lapillos iam creatos discutiendum vtatur, statim rursus ad ea quæ mediocriter calefaciunt, & modice diffundunt, dissoluũtq;, transeat, abstineatq; in posterũ siccantibus, tum cibis, tum antidotis, quæ corpus calefacere, & immoderatius siccare solent, omnia enim ista tophos magis his generant, quam dissoluunt. At quibus non adest calida intemperies, sed frigidiores, crassiores, crudioresque potius humores in articulis inseruntur, his omnia hæc, quæ & extenuare, & calefacere possunt, opitulantur, & siquis ipsis vti velit, hic etiam natos iam lapillos consumere, & ne alii nascantur, prohibere poterit. Ego sane noui quendam magnos tophos in articulis expertum cõsanuisse adeo, vt etiam citra impedimentum incideret, eo quod antidotum continue assumeret. Antidotum vero quod per totũ annum bibebat, hoc est.

Antidotum ad Tophos.

* Impr. vn. duę

Cẽtaurei vnciæ quinq;, chamedryos vnciæ nouem, hyperici *totidem, aristolochiæ rotundæ, gentianæ, petroseli ni, agarici, phu dulcis, meu, singulorum vnciæ tres, spicænardi vncia. Excipito melle, datoq; ex tepida aqua. Ac aliũ quendam noui, qui cũ tophos habere incepisset, non alios

amplius nasci permisit, eo quod decoctum biberet, cruda, crassaq; recrementa extenuans. Erat autem decoctũ quod bibebat, ex eiusmodi herbis compositum, origano & chamepity, quarum neutra calido, & bilioso recreméto prædi tis conuenit. At quia magna auxiliorum, quæ tophos dissol uere consueuerunt, differentia existit, alia siquidem ex acri bus admodum conficiuntur, alia ex iis quæ magis emolliũt diffunduntq; largius, cõmodum est, vt horũ quoq; discrimina vobis exponamus, vt pro diuersis ægrorum tépera mentis, & tophorum articulos obsidentium magnitudine, & malitia liceat vobis medicamenta vnicuiq; congrua ex iis, quæ hoc loco a me cõscripta sunt, deligere.

Ceratum excellentißimum tophos articulorum dissoluẽs, adeo ut neq; an oborti fuerint, adhuc appareat.

Aphonitri vnciæ octo, terebinthinæ vn. duodecim, ceræ vnciæ quindecim, olei veteris vncia vna & viginti, lixiuii quo piliarii vtuntur lanis succidis abluendis, quod etiã non nulli Protostacton græce appellant, vnciæ sex. Vtitor vt præstantissimo & vsu probato. Ceratũ, ad tophos.

Aliud usu probatum.

Aphonitri, terebĩthinæ, lixiuii quo lanæ succidæ abluun tur, propoleos, singulorum vnciæ qua. ceræ vnciæ nouem, colophoniæ libra, olei veteris vnciæ sedecim. Mixtis vtitor, & in tophis, & abscessibus admodum subito auxilian tur. Commoda igitur hæc sunt & plurimis experimentis comprobata, sed his adhuc multo efficacius est, quod ex cy nabari, salis flore, & aliis plurimis metallicis paratur, cuius descriptio hoc pacto habet.

Medicamentum Dia cinnabareos.

Argẽti spumæ libra, olei veteris * sextari⁹, squamæ æris vn. æris cõbusti vncia, cinnabareos scrupuli octodecim, Ma gnetis viui vncia, lapidis Phrygii drachmæ sex, lapidis Py ritis vncia, thuris vncia, aloes vnciæ duæ semis, galbani sescuncia, cadmiæ vncia, diphrygis vnciæ duæ, eruginis rasæ vncia, suffiminis ammoniaci semuncia, lapidis Onytis Scy- * Impr. lib. Medicamẽ tum ex cinnabare.

* thici*vnciæ octo:lapidis Hæmatitis vncia,,ppoleos*libra,
Paulus sescuncia,lapidis Perdicitis vncia,betonicæ vncia vna, scru
scrupuli puli octo,gẽtianæ vncia,aristolochiæ longæ semuncia, cha
octo de. mæleontis {nigri} vncia,dictãni sescuncia, resinæ siccæ li
* bra vna,& semis,adipis struthiocameli*libra, Lapides cũ
alii, lib. spuma argenti terunt seorsim,adiectis salis floris libris dua
quat. bus,donec omnia dissoluantur. Hoc medicamentum pluri
quinq;. mis experimentis probatum est, non solum in cõdyloma
* tis,sed etiam strumis,ramicibus aquosis,hydropicis, lieno
Impr. sis,aliisq; plurimis,& maximis vitiis,quorum hic mentio-
vncia. nem facere superfluum est.Hoc solum sciẽdum est,ad om
ne id vitium accommodũ appellari,eo quod in varios vsus
ipsum adhiberi omnes medici cõfitentur,ac mirum est idẽ,
præterquam quod non calefacit,etiam articulos non valde
exurere,sed etiã tophos in ipsis discutere solere. Hoc sane
efficax est medicamentũ, sed non facile paratur. At quod
ex auellanis constat,Dialeptocaryon græce dicitur, ambo
consequitur,etenim & facile paratu est simul, & efficaciam
obtinet.Compositio eius in hunc modum habet.

Medicamentum Dialeptocatyon.

Medica mentũ dia Le- ptoca- ryon.

Lixiuii quod primũ destillauit,hoc est, pilarii vnc.sex,
auellanarũ vnciæ*duæ,aphonitri,saponis Gallici singulo-
rum vnciæ quatuor,mellis vnciæ tres, ouorum albumina
sex,olei veteris libra,ceræ vnciæ decem,terebinthinæ vn-
* ciæ septem.Licet medicamentum multis vtile efficere, si in
imp.no terim vires ipsius remittas,interim intendas. Moderatius
uem,in nãq; erit,& corporibus mollioribus accõmodatum, si me
alio sex dicamẽti,qđ ex melle fit, partes duas adiicias vnã vero me
dicamenti iam dicti,item si emplastrum Dia anemones ad-
iunxeris,vbi id quod ex melle constat,desideratur.Erit tibi
etiam hoc pacto blandum, & citra rosionem efficax ad ma
ximos tophorum affectus, variosque corporum habitus,
vt non multis & diuersis auxiliis indigeant. Quæ cum ita
sint, non opus est multorum medicaminũ hic meminisse.
Noui autem ego me emplastrum ex cerusa factum medica

mēto adiecisse, eo q̄ æger ipsius rosionē minime ferre posset, ac mihi opus pulchre successit. Nam vtrisq; æger oblectabatur, tum lenitate, tū efficacia medicamenti. Si quis igit ita cōsiderare velit, licet ei tuto, & citra noxam ipsam, pro vt corpora sensilia sunt, & pro diuersis habitibus, vitiisq;, admouere. Ipse vero Diuinissimus Galenus meminit etiā se tophos veteri caseo dissoluisse. Habet aūt vsus hoc pacto. Vsus sum in articulario tophos in ipsis articulis habente caseo antiquissimo acerrimoq; suillæ carnis salsæ decocto intincto, ac in pila subactum tophis imposui, & valde ꝓfuit. Nam cute vltro citra sectionem dirupta, particulas prōpte, & citra noxā quotidie tophis liberauit, refecitq;.

De antidotis, & medicamentis quæ somno dolorem leuant, anodyna uocantur.

Anody.

Quoniam vero nonnulli, siue ob maximam rerum necessitatem, siue quod dolorem ferre nequeant, omnino requirunt, vt medicamentum aliquod ipsis dolori leuādo idoneum exhibeamus, cōmodum erit etiam de his tractare, quando & quomodo ipsis vtēdum sit, item antidota ab ipsis exposita, quot simplicia, quotq; cōposita existant. Cerata igitur extrinsecus ex opio parata, quæ veteres etiam a dignitate, Chaliochrysus vocare dignantur. Verum ego etsi vim mitigatoriam habent, non ipsis adeo vti consulo, nisi magna admodum vrgeat necessitas, & calida valde intēperies. Bibunt autem nonnulli etiam id quod vocatur Diahermodactylu, aiuntq; doloris leuationem inde fieri, dum ex ventre quædam aquosa euacuat, vt etiam ægri statim inambulare velint. Atque hoc est verum, raroque id quod titulo promittit, non euenit, sed habet etiam aliquid quod offendat, quoniam efficit, vt ii qui bibunt, crebrius fluxione irritentur. Hoc igitur ne fiat, nonnulli admiscuerunt cuminum, mastichen, gingiber, alii vero etiam euphorbium, arbitrati illud refrigeratorium quippiam, & torporis inducendi efficax obtinere. Alii non adeo ve-

rum hoc esse dictitant, nō enim ita purgare posset, si tantā refrigerandi facultatem haberet, vt torporem queat inducere, sed falsum esse arbitror. Omnes enim qui biberūt, eo die stomachum cibis qui offerūtur nō oblectari causantur. Idonea igit sunt quæ ex cumino, gingibere, & pipere participant, & malitiæ ipsius, qua stomachū offendit, resistūt, sed nullum adeo, vt aloe ipsi adiecta opitulari potest. Ego huius compositionem, & eorum quæ veteres inuenerunt, vobis exponam, ne ignoremus nos, neque ab aliis ea discere cogamur, sed isqui velit pro arbitrio vti, hinc queat facile colligere.

* Impr. lib. Dia hermo dactilu.

Descriptio purgantis medicamenti Diahermodactylu simplicißima.

Hermodactyli * drachma, gingiberis siliquæ nouem, piperis siliquæ duæ, anisi totidem, hæc omnia vna vice dant. Sin autem ventrē { copiosius } subducere cogitas, scāmoniæ quatuor siliquas admisceto, & citra molestiam purgat, ægrosque dolore leuat.

✿ Impr. vn. tres in alio. vn. duc.

Aliud Diahermodactylu.

✿ Siliquæ

Hermodactyli vn. tres, cumini * scrupuli tredecim, gingiberis * scrupuli duodecim, piperis * scrupu. decē, { Dant ex aqua calida, summus modus est scrupuli quatuor. }

* Scrup.

Aliud ad idem.

* Scrup.

Hermodactyli * scrupuli qua. gingiberis scrupuli sex, cumini * siliquæ quatuor, piperis siliquæ quatuor, anisi siliquæ quatuor, lachrymæ scammonii siliquæ octo. Dant scrupuli quatuor, { ex mulso: } Hoc medicamentum efficit, vt ægri statim incendant. Satius autem est ipsis dare morbo incipiente, { vel declinante, } quam vigente.

* Impr. scrupu.

* Cumini scrupu. 12.

Aliud ualde bonum, experiētia a nobis probatum.

* Impr. quat.

Anisi, * siliquæ duodecim, cumini, * pipis albi, & nigri, singulorum scrupuli duo, gingiberis scrupuli octo, euphorbii scrupuli quatuor, { mastichæ scrupuli sex, casiæ scrupulus, } hermodactyli * scrupuli quatuor. Hæc omnia vna vice ex aqua temperata dantur.

* Siliquæ

Aliud

Aliud quod Iacobus Psychrestus exhibebat.

Hermodactyli ſcrupuli quatuor, * ſcammonii ſcrupuli duo dato potui ex aqua tepida, vbi ægrum victu prius cõmodo præparaueris.

Egregium antidotum, quod Theodotius philoſophus exhibebat.

Hermodactyli ſiliquæ quatuor, ✿ cumini Aethiopici ſcrupuli * quatuor, aniſi ſcrupuli ✿ tres, { alypiadis herbæ ſcru. ſex, agarici ſcrupu. tres, muſci ſiliqua, phu ſcrupuli tres, } maſtichæ ſcrupu. duo, { gingiberis ſcrupuli tres, ſpicæ nardi ſcrupuli duo, } cnici ſcrupuli ſex. Dantur ſcrupuli quatuor cum hydromelite. Præſtantisſimum eſt hoc medicamentum, ac plurimum a multis aliis medicis comprobatũ. Oportet aut etiam ægrum victu prius præparare, atq; ita duo, vel tria ouorum lutea, panis exiguum, & gallinæ pectus exhibere, deinde hora vna interpoſita, aut multum duabus ad balneum ducere, ac loto reuerſoque domum ita antidotum, vt prædictum eſt, debito pondere propinare. Hæc ratio victus in omni medicamẽto exhibẽdo vtilis experientia apparuit. Neque enim hoc pacto medicamentum ſtomachum attingit. ſed etiam ventrem lõge facilius poteſt ſubducere. Tantũ in hermodactylo nos experti ſumus, ac medicos noſtri temporis exhibere ſpectauimus, atque ego longo tempore his vſus ſum. Proceſſu autem temporis aloen ei admiſceri vtiliter ſum expertus ac tentaui catapotia potius fingere, quã potionẽ offerre. Etenim præterquam quod ægris dolorẽ auferunt, etiam prohibent, ne crebris ipſi fluxionibus afficiãtur. Deſcribuntur ipſa in hunc modum.

Catapotia ex Hermodactylo & aloe.

Aloes ſcrupuli duo, ſcammonii ſcrupuli quatuor, cucumeris agreſtis ſeminis ſeſcuncia, hermodactyli ſemuncia, dantur ſcrupuli quinque, aut ſex pro viribus.

Aliud eadem efficiens, tum in articulariis tum habitu pituitoſioribus.

Marginal notes: * ĩpreſſus addit, ĩ alio ſiliquæ quatuor. * in impſſo additur, ĩ alio ſcru. * Tres. * Sex. ✿ ĩpreſſus ꝓ phu, hẽt Su, Rõ ĩ oĩ medicamẽta exhibẽdo vtilis. Catapotia ex hermodactilo.

Aloes, colocynthidis, scammonii, singulorum semuncia hermodactyli vncia scrupulos quinque, aut sex, catapotia fingens, pro virium ratione dato. Cũ autem emolliẽtia aluum catapotia efficere cogitamus, hoc pacto componito.

Catapotia emollientia.

Aloes siliquæ * sex, lachrymæ scammonii siliquæ * nouem, Hermodactyli siliquæ tres, { serici totidem, } cucumeris agrestis seminis totidem. Omnia trita excipito rosato, aut rhodomelo, fictaque catapotia dato non modo podagricis sed etiam aliis, quorum aluum cogitas subducere. Omnia enim adferũt molestiæ, nihilq; ingratum, ac insuaue, cum deuorantur, obtinent. Sciendum autem non solũ potione ex Hermodactylo ad podagrici doloris leuationẽ parari, sed etiam alia esse plæraq;, ex quorum numero antidotũ ex Cornopodio quoq; habetur, qđ & ipsum meo iudicio nõ ita vt Hermodactylus stomachum offendit, mitigat autem similiter, si non amplius, certe non minus. Datur quaternis scrupulis, interim quidem per sẽ, interim vero cum piperis granis quadraginta. Multi sane in hunc modum cõposuerunt, alii vero etiã { pluribus adiectis } vtilius medicamentum reddiderunt, descriptio ipsius ita hẽt.

* Impss° quinq;.

* Septẽ, ĩ alio nouem.

Antidotum Dia Cornopodiu.

Diacoronopodiu.

Gingiberis scrupuli duo, piperis scrupulus, agarici scrupuli decẽ, cnici partis interioris scrupuli quatuor, coronopodii radicis scrupuli sex. Contusa incretaq; reponito. At sciendum est drachmam eius exhiberi, iis autem qui difficilius purgantur, siliquas vigintitres, vel amplius, vel minus. Subducito aluũ omnino septies, vel sæpius. Post euacuationẽ ægrũ in balneũ deduces, a balneo nutries ouis, & pane, Hoc quoque scire oportet, medicamẽtum istud etiã in magnis accessionibus datũ dolores mitigare. { Alia potio. Hæc statim vt acepta est, in ipsa accessione ægrum dolore leuat. Paratur hoc pacto. Erysimi seminis scrupuli quatuor, gingiberis scrupuli sex, coronopedii radicum, amomi, piperis, singulorum scrupuli sex. Redigantur om

nia in puluerem, qui ad summũ scrup. sex exhibetur ℥ ægro, pridie concoctione bene obita, vel ex rosato, vel ex posca. Nil minus solet dolores lenire etiam medicamentũ ex myuro herba, præterquam quod stomachũ nõ vitiat, aut articulos offendit. describitur autem hoc pacto.

Medicamentum ex myuro herba.

Erysimi, agarici, myuri herbæ, singulæ vnciæ. Dantur scrupuli quatuor, misceatẽ potioni vna vice dandæ scrupulus euphorbii, ac exhibeatur cum mulso, aut Chrysattico generoso. Medicamẽtum ex miuro herba.

Aliud generosum probatum.

Anisi, propoleos, singulorũ siliquæ duæ, gingiberis scrupuli quatuor, euphorbii totidem, mastiches scrupuli sex casiæ scrupulus, hermodactyli siliquæ quatuor. Hæc omnia potui dato vna vice ex tepida.

Aliud, quemadmodum Iacobus Psychrestus.

Hermodactyli scrupulus, lachrymæ scammonii scrupulus. Aegro prius humidiore victu nutrito datur.

Antidotum podagricum quod uocatur Climax.

Agarici vncia, phu, vnciæ duæ petroselini vnciæ tres, meu vnciæ quatuor, hyperici vnciæ quinque, gentianæ vnciæ sex, aristolochiæ vnciæ septem, centaurei vnciæ octo, chamædryos vnciæ nouem, mellis quod satis est. Datur hoc ad annum. Climax podagricũ.

Aliud antidotum, quod eodem modo podagricis ad annum datur. Podagricũ ad anũ datum.

Podagricum, medetur pedum articulorum capitis, stomachi oculorum, iecoris, lienis, & renũ dolori Curat etiã difficultatem vrinæ, & callos in articulis concretos summe discutit. Est autem medicamenti temperatura hæc. Rheu Põtici vncia, agarici vnc. duæ, phu vnciæ tres petroselini Macedonici vnciæ quatuor, meu vnciæ totidem, hyperici vnciæ sex, gentianæ vnciæ * septẽ, aristolochiæ vnciæ *

* Impss⁹ duæ.
* Sex.
* Septẽ.

octo centaurei vnciæ * nouem chamedryos vnciæ * decē
Dantur viris scrupuli duo, mulieribus vnus parato autem in hunc modum. Hæc in pilam coniecta, contusaque singula priuatim, misceto omnia, & rursus pilæ iniecta contundito, atque ita probe incernito, ac vtitor, vt a nobis per singulos menses ordinatum est. Mense Ianuario dato diebus quinque alternatim, Februario diebus quinque alternatim Martio diebus quinque, alternatim, Aprili diebus quinque alternatim. Maio tribus diebus alternatim, Iunio duobus diebus alternatim. Iulio vno die, Augusto vno die Septembri vno die, Octobri duobus diebus alternis. Nouēbri duobus diebus alternis. Decēbri quatuor diebus alternis. { Atque sic per menses duodecim dies triginta sex anno vertēte absoluito. } At abstinendum est, mero, carne suilla, bubula leporina, itē brasſica, sinapi, & crudis omnigenis oleribus hydrogaro. Bene autem concoquat æger, qui medicamentum assumet, pedes aqua calida lauet, & oleo inungat, lactis potione, quam tempus exhibet, abstineat.

* Octo.
* Nouē.

De mitigatoriis medicamentis, quæ locis affectis admouentur.

Hæc igitur si per os exhibeantur, dolores mitigare solent, eorum vero gratia qui non tollerant, siue quod stomachus sit affectus, & ea quæ exhibētur cōtinere nequeat, sed protinus in vomitum erumpat, siue propter metum, & alterius medicinæ suspicionem aliquam, exponēda censuimus, quæ & ratione, & experientia vtilia nobis esse demonstrata sunt habent autem in hunc modum.

Ceratum quod in accessionum statu imponitur dolore liberans.

Croci, lachrymæ papaueris, singulorū vnciæ quatuor, pannis, ceræ, singulorū libra, olei sextarius. Crocum, & lachrymam vino macerato, panē vero aqua, ac vbi expresseris diligenter misceto lachrymæ, & croco prius læuigatis, deinde ceram cum oleo liquefactam reliquis misceto.

Ceratū mitigatoriū.

Aliud ceratum, quod similiter in statu applicari pōt.

Ceræ vnciæ,* quatuor, argenti ſpumæ vnciæ duæ, ceruſæ tantundem, roſacei, ſolani ſucci, ſingulæ libræ, ſucco quouſque ſoluta fuerint excipito. * ĩpreſſ° vncia.

Aliud ceratum, & ipſum mitigatorium, ad omnem inflammationem feruidam efficax.

Opii drachmæ quatuor, * cerati roſacei libra, lacte muliebri opium terito, atque ita ceratum in pila miſceto, ac vtitor, vt longe optimo. * in ĩpreſſo addit in alio octo.

Ceratum mirabile, & uſu probatum, de quo etiam alii multi teſtati ſunt.

Olei veteris ſextarios duos, in cacabo lignis ſermẽtaceis coquito donec vehementer ebulliant, & turpænæ marinæ viuæ libram vnam adiicito, coquitoque donec olei p̃dicti modus iterum, aut tertio efferueſcat, deinde talphæ animalis, quod nonnulli calamitem vocant, ſanguinis vncias quatuor, ac cum turpæna incoquito, donec carnes ab ea re ſolutæ fuerint, & ſublata deinde ab igne refrigerato, percolatoque, ac vitreo vaſe reponito, cum vſus poſtulat, olei q̃d ſufficit, paululum miſceto, ac vbi diſſolueris, ceratum mollisſimum facito, ac in linteolum illitum, imponito. Coquito autem oleum, vt præſcriptum eſt, in domo ſubterranea, menſis Martii die .5. nequaquã diem differẽs, ita nãque bene ſuccedet. Tantum de epiplaſmatis dolorem tollentibus, & mitigatoriis diximus.

Halacia ad concoquendum.

Salis communis libra, piperis vnciæ tres, gingiberis vnciæ duæ, origani vnciæ duæ, hyſſopi ſeſcuncia, thymi ſeſcũcia, ſeminis apii ſeſcuncia, folii, erucæ ſeminis, laſeris, ſpicæ nardi, petroſelini, ſingulorum ſeſcuncia, feniculi vncia, ſalis ammoniaci libræ duæ. In puluerem redigito, ac vtitor. Aliud. Feniculi, hyſſopi, petroſelini, caſiæ, liguſtici, rheu Pontici, myrrhæ, laſeris, ſingulæ vnciæ, piperis vnciæ duæ ſalis ammoniaci ſextarius.

Aliud Buphati.

Piperis vnciæ tres, gingiberis vncia, laseris semũcia, anisi vncia, costi vncia, salis communis libræ duæ, pannis quod satis est. Aliud. Salis communis libra, salis ammoniaci libræ duæ, piperis albi vnciæ tres, piperis nigri tantundem myrrhæ vnciæ duæ, cnici vncia, ameos sescũcia, laseris vnciæ duæ, follii vnciæ duæ, anisi sescũcia, origani vnciæ duæ semis, hyssopi vncia, thymi vncia, & semis petroselini seminis similiter, erucæ similiter, piperis longi vnciæ sex, spicæ nardi vnciæ duæ, cumini, seselos singulæ vnciæ.

Naturalia diuersa ad pedum fluxionem.

Phisica. Quoniam nonnulli, cum neq; in victu perseuerare, ne que medicinam tolerare possunt. cogunt nos in Podagra vti naturalibus, & iis quæ alligãtur. Vt igitur optimus medicus omni ex parte instructus sit, & multifariã ægris omnibus opituletur, huc descendi Cũ autem multa sint, quæ id præstare queant vsu tantum longo probata scribimus.

Medicamentum naturale ad fistulam pedum, admodum celebre, & a multis comprobatius.

Neruos ouagri, & aprii, & ciconiæ sumito, ac plicatis inde chordis, dextros quidem neruos dextris ægrorum pedibus sinistros autem sinistris alligato, ac statim dolorẽ leuabis. Vbi autem dolor conquieuerit non amplius alligabis, sed vbi rursus dolorem senserit, ac miraberis, quod neque dolor, neque aliud quid periculosum subsequatur, quemadmodum multos attonitos fieri conspicimus vbi pedes fluxionibus tentari desierint. Nõnulli vero ciconiæ neruos aliis non complicant, verum retinent, mittuntque in phocæ pellem, ac illigãt chordis seorsim absque neruis ciconiæ pilicatis. pedibus ægri similiter illigãt dextros dextris, sinistros sinistris, cum luna ẽ in occasu, vel in signo sterili, & Saturnum ingreditur.

Medicamentum præseruans a podagra & morbo articulario.

Torpedinem viuam cum oleo & aqua in vas æreum,

& cacabum coniicito, ne oleum vstum strepitum edat, ac herbam narcissum luna desinente collectam adiungito, ipsamque cum animali incoquens, vsque dum tota dissoluatur, & ossa nudentur, tunc tandem oleum ab aqua paulatim separabis, omnia facito luna desinēte, vngitoq; ægrū ter die, & siquidem articuli dolens, patiunturque, curantur si vero non dolent, præseruat ea, ne vnquam doleant. Id autem facito, vngitoque ad dies tres, luna omnino desinēte. Nam si in alio tempore hæc facias, non succedet.

Aliud probatum.

Puellæ virginis primis menstruis inquinatum panniculum illinito, ac vbi sic aliquando feceris, Podagra non laborabis.

Aliud quod pedes, & manus præseruat.

Neruos vulturis ex cruribus, ac summis pedibus collectos ad talos ægri alligato, curans, vt neruos dextri pedis vulturis, dextro ægri pedi alliges, & sinistros sinistro. Similiter etiam cubitorum, manuum, & humerorum neruos, alasquæ. Aliud. Leporis tali, si alligētur, articularios affectus admodum alleuiant, oportet autem leporem viuum relinquere. Melius facit etiā cutis vituli marini, si pedibus substernatur, Quin & versum Homericu, Contio turbata est, subter quoq; terra sonabat, si aurea lamina ipsum scrības, cum luna est in libra, præstat autem multo, si in leone inueniatur. Item Magnes lapis gestatus articulariorum dolores curat, similiter etiam Aethites si gestetur, præterea cotyledonis radix, item sanguis hirūdinis illitus podagricos dolores mirifice lenit.

Ad podagram.

Vbi initio videris pedes inflāmari alliū læuigatū quotidie ipsis īducito, nō soluēs, donec fuerint exulcerati, deinde vrinæ pueri īpubis, quā calculis marinis cādētibus incēderis, oīa iniicito, & vtitor, postea si absinthio pedes ob

ducas, adeo efficax est, vt non amplius podagra infestet.

Remedium a podagra præseruans.

In laminam auream luna desinente quæ sequuntur scribito, & neruis gruis inuoluito, deinde simili canaliculo ipsam includito, gestatoque ad talos Meu Treu, Mor, Phor, Teux, Za, Zon, Phe, Lou, Chri, Ge, Ze, On. Quemadmodum sol in hisce nominibus firmatur, & quotidie renouat ita hoc figmentum cõfirmatur, quemadmodum prius. Iã Iam, Cito Cito, ecce enim magnum nomen dico, in quo conquiscentia firmatur, Iaz, Azyph, zyon, Threux, Bayn Choog. Firmate hoc figmentum, vt erat primum, Iam, Iam, Cito, Cito,

Ad podagram, quæ nondum contraxit nodos, admirabile, & probatum.

Chamæleontis caput, & pedes ipsius, extimaq; pedum, vel genuũ præscidito, & quæ ex dextro pede habentur, seorsim seruato, & rursus a sinistro pede, extrema similiter præscidito: seruatoque & ipsa priuatim, ac vbi duos digitos dextræ manus impresseris, pollicẽ & anularẽ vngue chamæleontis, similiter & sinistræ manus secundũ digitum notaueris, ✿ vngue chamæleonits, inquinans sanguine digitorum dextræ manus extrema, dextra chamæleontis, sinistræ autem manus sanguine, sinistra animantis extrema, in exiguum canalem includito, aggestato dextra quidem animantis extrema dextro pede, sinistra autem sinistro, vsque dum æger curatus fuerit. At chamæleontem præcisis extremitatibus adhuc viuentem panniculo lineo puro inuolutũ attingito, ad solis exortum. Sin autem contingat manus, quoque prædicto affectu cruciari, attingito etiam manus ac in exiguos canales indito, curabisque ipsas, facito autem hoc luna desinente.

✿ Hic corrupti sũt codices

Podagricum Naturale.

Cornubus ouillis crematis, & ex vino in pila de tritis dextro cornu dextrum pedem inungito, & sinistro sinistrum, & dolores podagricos mitigabis.

Aliud ad podagram, & omnem fluxionem.

Herbam sacram, quæ est altercum, cum luna est in Aquario, aut Piscibus, effodito ante solis occasum, radicem non attingens, vbi effoderis ipsam duobus sinistræ manus digitis, pollice & medico dicas, Loquor tibi, loquor tibi herba sacra, cras voco te in domum Philiæ, vt sistas fluxionẽ pedum, & manũ huius viri, vel huius mulieris, sed adiuro te per nomen magnum Iaoth Sabaoth, Deus qui terram firmauit, & fixit mare fluuiis abũdans fluentibus, qui exiccauit vxorem Loth, & fecit eam statuam salinariã, accipito spiritũ matris tuæ terræ, & vires eius, & siccato fluxionem pedum, aut manum huius viri, aut mulieris. Crastino die, ante exortum solis accepto osse cuiuscunque animantis mortui effodito radicem, & accepta ipsa dicito. Adiuro te per sancta nomina, Ioth, Sabbaoth, Adonai, Eloi, ac in ipsam radicẽ salis pugillum coniicito, inquiens. Vt sales hi non augebunt, sic neq; affectus huius viri, aut huius mulieris, Item extremã radicis partem ægro alligato, cauens ne madescat, reliquum vero suspendito super crustã diebus trecentum sexaginta. Cum iam de conuenientibus podagricis, auxiliis, curãdi ratione, & vsus illorum modo, præterea de naturalibus, quæ experimẽtis probauimus per scripserimus, finẽ libro feliciter imponemus

Hæc sũt impia.

Superstitiosa

Auxilium Podagricum ualde bonum.

Myrrhæ siccæ sextula, hermodactyli sextula duæ. Trita incretaque potui ex vino veteri in balneo exhibeto.

FINIS LIBRI VNDECIMI.

CAPITA LIBRI DVODECIMI.
& appendices.

De his qui ob imbecillem ſtomachum animi defectionem experiuntur.

Si ardor ſtomachũ ĩfeſtet

Si ob pituitam animus deficiat.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Si ob nobilis particulæ obſtructionem animus deficit.

Obſtructionis notæ.

Cum animus ob ſectionẽ abſceſſus aut rupturam deficit.

Si ob gaudium, mœrorẽ & ſimilia, item ſi ob dolorẽ animus deficiat.

Si ob ilium, aut colũ animus deficit.

Si ob virium imbecillitatem animus deficiat.

CAP. 4.

De febre Hectica.

De Maraſmode etiam Hectica.

Quomodo Diaria ab Hectica diſcerni q̃at, & notari.

Quomodo hectica a putridis diſcerni debeat.

Quomodo continens ab Hecticis diſcernatur.

Notæ Hæcticæ maximè

Notæ Hecticæ in Maraſmodem febrim tranſeuntis.

Curatio febris Hecticæ.

Quibus frigidæ potio dari debeat.

Quibus frigidam dare nõ oporteat.

Quando frigida exhibetur etiam inflammatione infeſtante.

De Heticis febribus, quæ ex aliis in eas tranſeuntibus mutatiſque generantur.

Quomodo externis remediis ſuccurrendum iis eſt, quibus frigidam dare nõ poſſumus.

De omento.

De domo in qua æger decumbet.

De balneo.

De lacte.

De vino. CAP. 5.

Si ex ſyncope Maraſmus obtingit.

De teſticulis gallorum.

De fructibus pomaceis.

De maraſmo.

CAP. 6.

De Tertiana.

De pomaceis fructibus.

De balneo.

Quomodo Tertiana diſcernatur, germana ac vera ne ſit an falſa.

Quomodo humores diſ-

ALEXAN. TRALLIANI LIBER DVODECIMVS, IOANNE GVINTERIO ANDERNACO INTERPRETE.

De febribus. Cap. I.

CVM Postulaueris a me charissime Cosma, vt curationes, quas in diuersis morbis frequēter sum expertibus tibi exponerē, non grauate obtemperaui, vt qui fatear iure me gratiā vtrisque, & tibi, & patrī tuo ꝓ beniuolētia, quā subinde mihi benigne ꝑstitistis, debere. Hic.n. ꝓtinus abinitio nō in artis mō operibus, sed etiā in vniuersis vitæ negotiis commodus mihi fuit administer, tu vero cum apud Barbaros, neutiquā me propter casus euentusq; rerum quæ nos vrserunt negligēdum censuisti. Quare etiā senex in posterum vobis morē gero, & cum nō amplius laborem ferre possim, librū hūc conscribendum, & experimenta, quæ lōgo vsu, atq; exercitatione in hominū morbis a me sunt comperta, in cō-

mentarium redigenda putaui. Oblectabit autem non paucissimos, qui hæc citra inuidiam inspicere voluerint, accurata ista docendi ratio, breuitasque simul & perspicuitas dictionis. Studui enim, quantum licuit, verbis vti communibus, magisque perspicuis, vt etiam vulgaribus liber esset dictione ipsa facilis & explicatus. Exordiū itaque a Diariis febribus sumemus, Diuinissimi galeni doctrinam pro viribus hic quoque imitantes.

Febris essentia

Quod sane Febris essentia, substantiaque, & natura nihil aliud sit, q̄ tum cordis tum arteriam calor naturali cōtrarius, a præstantissimis medicorum, Galeno potissimū, & Hippocrati est demonstratum. Quare huc Erasistrati opinionem adducere, Asclepiadisque, & aliorum medicorum chorum, superuacaneum existimaui. Quod autem rationi consentit, febrim a corde potius quā ab alia corporis nostri particula proficisci, multis licet argumentis colligere. Si quidē febris natiui caloris est mutatio, natiuus autem calor in corde existit, constat etiam febrim in corde sedē habere. At quoniam febris est non solus absolute calor naturali contrarius, sed in materia quadam subsistit, materia vero triplex genere in nobis habetur manifestum est, q͛ febris quoque in tribus consistere materiis cognoscetur, in spiritibus, nempe, humoribus, & solidis particulis. Si igit spiritus immutatus fuerit, febrim parit ex illo prouenientem, quā Græci Ephemeron, nos Diariam appellamus, sin autem humores, eam quæ putredini fertur accepta, si vero particulæ solidæ, Hecticam efficiunt. Dicamus itaque de vnaquaq; quid sit, & quomodo species eius dignosci optimeque possit curari Exponemus autem primum Dariā, vt pote omnium simplicissimam, quæque simul vniuersis magna ex parte hominibus superuenire consueuerit.

Febris a corde incipit.

Febris q̄d Materia febris triplex.

Spirit9

Humores.

Solidæ partes.

Diariarum notæ.

Diariæ febris notæ.

Febres Diariæ cum ex spiritibus habeant originem, nihil stabile, neque firmum continent, sed vti celeriter generantur, ita etiam soluuntur, vnde & Diariæ vocate sunt.

ad vnum vsq; diem, aut paulo diutius interdum durãtes. Notari vero ipsæ hoc pacto debent, ex tactu, vrinis & præterea etiam pulsibus. Ex tactu enim caloris copia nobis innotescit, cum is sola quantitate increuerit, vt spectare licet etiam calorem, qui in balneo excitatur. Ex vrinis autẽ quoniam his per initia morbi manifestas concoctionis notas repræsentant, quod in nulla aliarum febrium inesse solet. Ac pulsus harum celerem arteriæ & eleuatam diastolẽ tardiorem vero systolen obtinent. Nam refrigerium magis quam recrementorum expurgationem requirunt. Iã eiusmodi febres statum quoque habent æquabiliorem, & declinationem, quæ in purum interuallum, perfectamque integritatem desinat. Habentur autem aliæ quoquæ notæ febrium, quæ ob spiritus cõstituuntur, verum hæc quoq; abunde speciem febris declarare vobis, & aliis a febribus possunt secernere.

Diariæ curatio.

Diariæ curatio

Diariæ febres cum communem habeant generationẽ quantum ad ipsas attinet, communem quoque curationẽ recipiunt. At quoniam nõ vna earum causa, sed plures, & variæ esse solent, de his dicendum arbitror. Etenim lassitudo, frigus, repletio, inedia, vigiliæ, ciborum in ventre corruptio, vlcera & omnes {vt ita dicam} antecedẽtes causæ, has eo febres producunt. Quandoquidem igitur non vna febris Diariæ efficiens causa existit, sed plures, conuenit etiam, vt nos non paucas quasdam curationes sed cũ plures vnicuique speciei conuenientes exponamus.

De his qui ex lassitudine febricitant.

Diariæ ex lassitudine.

Qui ob lassitudinem febricitarunt plerunque medicos non expectant, sed statim vbi febrim declinasse senserint, ad balneũ proficiscuntur, tanquam a natura quadã edocti optimũ præcipuumq; remediũ esse de fatigatis lauacrum. Hoc aũt plæriq; etiam medicorũ inconsiderate faciunt. & nulla ratione habita ad lauacra transmittunt, vnde interim

non paucos insigniter offendunt. Si namque corpus recrementis vacuum, neque plethoricum, aut vitiosis obnoxiũ succis inuentum fuerit, maxime iuuantur, nec alterius indigent curationis, Quibus autem corpus omnibus ex æquo succis scatet, plethoricum appellant, & vitiosis infestatur, quod cacochymum dicitur, putredinique est opportunũ, vt hinc non modo spiritus, sed humores quoque antea incaluerint, vice versa plurimum offenduntur, & in febres putridas prompte incidunt, præsertim si victu vsi sunt minus curioso. Ne igitur idẽ nobis quod illis accidat, primũ notas earum persequi oportet. Nonnullæ igitur earũ sunt txquisitæ, nonnullæ vero non exquisitæ, cum sint, in putridas prolabuntur. Ita nanque & lauare, & nutrire probe & non lauare rarius bona ratione poterimus.

Curatio eorum qui ex lassitudine febricitant.

Curõ febris ex lassitudine.

Quoniam ex lassitudine febricitantes diligenter plane humectandi sunt, & refrigerandi, fiet id commode balneis temperatis, victu, & vnctionibus, quæ nullam discutiendi vim obtinẽt. Nam in his omnia facere oportet, quæ humiditatem potius augere, quam ex corpore auferre possunt. Quare neque corpus multum perfricare, neque tepida ex solo oleo vnctiõe, sꝫ ex hydrelæo magis vti oportet. Quippe id liberalius, quam ipsum oleum per se humectat, & penitius in corpus ab aqua transmittitur refrigeratque articulos excalfactos & feruidos ex nimio labore effectos. Quocirca neqꝫ vngere in aere calido neque perfricare cõuenit, sudoribus enim manantibus ne humectare quidem prorsus vnctio poterit, vt quæ cum eis a corpore decidat. Præstat autem meo iudicio multa tepida sudorẽ eluere & ægrotãtem in exteriorẽ domũ egressum strigilli abstergere atque ita hydrelæo pungere, deinde exiguo spacio interposito intrare ipsum, & in calẽtis aquæ soliũ descẽdere ita vt neque integram omnino horam in aere preseueret, sed tantum transire videatur. Sic enim humectabitur, & metuẽdum non erit, ne perustus incensusque ab aere, aliã

rursus

rursus febrim acquirat. Hæc sane medendi rō omnibus ex lassitudine febricitantibus conducit, præsertim iis qui calidiore sunt tēperamento. Ignoro igitur, cur Diuinissimus Galenus oleo quidem tepido dūtaxat vsus fuerit, aquā vero ei miscere vitarit licet enim & frigidā ei aquam, præterea etiam tepidam admiscere. In summa, vt, cuiusq; tēperamentū est, calorisque & siccitatis ex lassitudine ortæ excessus, ita quoque vnctione vtendum erit Quod si vero iterum rursus lauare ægros volueris, eodem que modo perūgere, & in calidæ solium demittere, & in eo, aliquādiu immorari valde quidem ipsos hac ratione iuuabis, vt reuersi a balneo lassitudinis omnisq; intēperiei prorsus obliuiscātur Atque hac ratione etiam in iis vtēdum erit, qui ex vigiliis febricitarūt, item qui ex mœrore, & in illis qui ex morbo se recolligunt Restat nunc, vt de his sermonē instituamus, quib⁹ cruditas superueniēs febrim Diariā excitauit. Notæ.

De his qui ex cruditate febricitant.

Cruditas ex caliditate, magis aūt ex frigida intemperie generatur. Notatur facile ex ructu, nidoroso quidē in his, quibus caliditas cruditatem induxit, acido vero, quibus frigiditas illam peperit. At non solum ructus, sed etiam aliæ omnes notæ attēdendæ sunt, ætas inquam, temperamentum, studia vitæ, & reliqua totius victus ratio. Neq; enim si ructus est nidorosus, calidam iam quoque cruditatem eē prorsus suspicabimur. Interdum enim ex ingestorum etiam qualitate fuit excitata, vel cum ægri ipsi nidorosum, aut melleum quid in cibo antea assumpserint. Quin nec acidus ructus omnino suspicionem nobis præbet, vt frigidam intemperiem dicamus, quippe etiam acidus cibus, & acerbus frequenter effecit, vt ructus acidus appareret, interim vero caliditas quoque, nam acidus ructus non solum ex frigiditate, sed calida etiam intemperie generatur, fierique non potest, vt eiusmodi cesset ructus, nisi quis refrigerante & humectante victu vsus fuerit. Conuenit igitur cruditates ex oībus iam commemoratis internoscere, atq; vbi sic discretæ fuerint firmam earū curationem aggredi. Diarias cruditas

De ciborum corruptione ex caliditate, & nidoroſu ructu proueniente.

Ciborũ corruptio nidoroſaque cruditas.

Qui ſane ex caliditate ciborum corruptionem, nidoroſamque cruditatem ſuſtinuerunt, eaq; de cã in febrim Diariam inciderũt, iis non calefacientes cibi, aut potus adhiberi debent. Et ſi enim exiguo tempore mitigari, leniriq; videbuntur, flatibus qui infeſtabãt, diſsipatis, poſtea tñ occaſionẽ præbẽt, vt febris Diaria magis incẽdatur, interim vero, vt etiam febris, quæ ex humorum putredine oriri ſolet, rurſus ſubſequatur. Ne igitur hæc eueniant, cõgrua victus ratio pſcribi, & curatio quæ e contrario repugnet, adhibenda eſt. Quippe fieri nequit, vt affectus qui infeſtat, ex toto conquieſcat, & veluti radicitus excindatur, vbi cauſa quæ ipſum efficiebat, prius nõ fuerit ſublata. Quare ſi tibi cibus, qui ad nidoroſam cruditatem inclinauerit, ſuſpendere adhuc in ventriculo videatur, tunc potioni aqua calida potiſsimum eſt ſumẽda. Hæc nanq; partem humorum eluere, abſtergere, & ad inferiorem ventrẽ propellere, partem vero vt in corpus etiam diſtribuatur, pparare, & præterea ſpiritum iam ſiccum, incenſumq; temperare, & lenire, meatuſque laxiores efficere poteſt. Haud noui, an quis hoc pſtantius remedium iis qui ex calida intemperie cruditate laborarunt, eoq; in Diariam febrim inciderũt, excogitare poſsit. Quod ſi vero cibi corrupti non in vẽtriculo hærere tibi videanť, ſed per aluum egeri, rurſus hic nõ ſolum nõ impediri, ſed etiam adiuuari debet, quo ea quæ corrupta ſunt, p ventrem potius queant excerni, ſin autem immoderatius per aluum feranť, rodantq; inteſtinum, etiam hic ad balneum ægros ducere conuenit, & ventris iecoriſque regionem potiſsimum vino melino pungere, & pane ex aqua calida nutrire. Porro iniiciať in eam & apii, & coriandri radix, verum apium nõ multum in ea efferueſcat, ſed ,ptinus, antequam in calida valde macereť, auferať. Si vero caliditas, aut inflammatio quæpiam ventriculum obſederit, neq; radix apii, ſed coriandri tantum ĩmitti debet,

Caliditas aut ĩflammatio ventriculi.

vel offa panis calidæ iterum, aut tertio intincta esui per se exhibeatur. At si venter copiosius ꝓfluxerit, vt deinceps vires debilitētur, etiam omphacomeli, aut hydromelum, aut hydrorosatum dabitur. Sin autem nulla inflammatio ventriculi os obsidere videaī, vini Cnidii, aut Sabini quod exiguam habeat astrictionem, momentum propinari ipsis debet. Sin vires nullam noxam expertæ fuerint, caue ne vinum permittas, præcipue calidiore temperamento præditis. Si nāq; nidorosa cruditas ex calore acciderit, constat magis eam in calidioribus auctum iri, si vino vti voluerimus. Ac mirari mihi subit, quomodo diuinissimus Galenus in opere de medendis morbis calefacientibus remediis vsus appareat. Nam antidotum quod a triplici pipere Græci dia trion pepereon appellant, & illud quod ex malis cotoneis paratur, exhiberi ipsis permittit, extrinsecus autem rursus ventriculo purpuram nardino, absinthio, & mastiche imbutam, applicare. Atque hæc calida imponere iubet, ne ventriculi robur dissoluatur. Ego vero ea neutiquam calidiore affectu presis conuenire arbitror. Atque hæc nequaquam dico contradicendi studio, sed ꝙ ita mihi veritas habere videatur, quā semper cuiuis præponēdam censeo. Si enim nidorosus ructus, & cruditas a caliditate ꝓuenerit, conueniebat {vti arbitror} contrariis hanc remediis moderate vtentes, ita medicari Sin autem a calidioribus pinguibusq; cibis orta fuerit, etiam sic victus cōtrarius, qui modice refrigerare posit, iniūgi debebat. In summa didicimus, omnia quæ naturam excesserunt, cōtrariis curari oportere, & rutaceum oleum, & si quæ alia est calida iniectio, adhibere dissuadeo, atq; hoc cauendū ē, in quibus corruptio & febris ex calida intēperie sunt subsecutæ.

Ventris ꝓfluuiū in febri

Galen⁹.

Veritas oīb⁹ re ponēda

De his qui ex cruditate febricitant humore magis acido proueniente.

Hactenus de his, qui ob nidorosum ructū febricitārunt egimus nūc āt dicam⁹ ēt de illis, qui ex frigida intēperie in cruditatē inciderūt. Acida cruditas nō adeo celeriter febrī

solet accendere, si vero etiam febrim excitare contigerit, perpende, & disquire, num quãdoq; etiam calida intempe ries acidum ructus procrearit, fit enim interdum, vt is nõ solum ex frigore, sed etiam ex caliditate frequẽter oboria tur. Idem siquidem in externis quoq; videmus. Accidit.n. in calidis pariter, & frigidis admodũ domiciliis, vt vinum nõnunquam in acidum cõuertatur. Similiter autem infer mento quoq; idem spectare licet, hoc etenim in calidiori- bus retentum domiciliis, in acorem mutatur, idẽ vero ex peritur, vbi a gelido aere fuerit refrigeratum. Quare vnũ idemq; accidens a contrariis causis generatur. Attendere igitur oportet signa, tum presentia, tum quæ præcesserũt, vt ex omnibus posśis cognoscere, quæ tandem sit causa, ca lida ne, an frigida, atq; ita ad curationem venire. Quare si acidus ructus ex caliditate prouenerit, refrigerantibus, & potu, & cibo vti cõuenit, præcipue his, qui resistere pñt, & non facile corrumpi. Quapropter neq; cremor ptisanæ, neq; halicæ ipsis est exhibendus, facile.n.corrumpuntur, & in stomacho supernatant, suspendũturq;, vnde ẽt acci- dit, vt ĩpsis magis acescãt. Itaq; pisces, qui dura carne sunt præditi, his expediũt, & gallinæ ex decocto, aut simplici iu re paratæ, adhæc Isicia similiter dura, cuiusmodi sunt, quæ ex buccino, & glauco, orphoq; pisce potisśimum cõficiun tur. Nec mireris quod hæc dicã, qui nãq; ex calida intẽpe- rie acores experiuntur, eos etiam si pedem bubulum exhi beas, non offendes, ĩmo adiuuabis quoque. Ego sane noui quẽdam cum longo tempore acorem experiretur, his me cibis persanasse, præterea etiam ostrea nõ cocta, & duraci- na exhibui, omniq; alimento quod refrigeraret, ægre cor rumperetur, mutareturq;, sum vsus.

Vinum acescẽs in calidis, locis seruatum.

De acido ructu, qui ex frigida intemperie nascitur.

Acidus ructus.

Quod si acidus ructus nõ a calidiore, sed frigidiore intẽ perie originem traxerit, tũc potius victus calefaciens, & an tidota conueniunt, cuiusmodi sunt tũ quod ex malis coto neis cõficitur, tũ quod a triplici pipere Dia trion pepereon

nominatur, adhæc fomentum ex nardino. Quæ igitur Diuinissim⁹ Galenus in nidoroso ructu fieri præcepit, ea ego omnia iis potius, qui ex frigida intemperie cruditatē sunt experti, cōuenire, & non aliter habere posse arbitror.

De febribus diariis, quæ ex obstructione generantur.

Diariae obstructione

Febris Diaria ex viscosis etiam crassisq; humoribus nascitur, dum nimirū excrementa propter meatus occlusos non perspirant, fiuntq; acriora. Aduertere igitur animum hic, & internoscere oportet, sola ne copia, an crassities sola, & humorū lentor obstructionē effecerit. Si enim copia peperit, ante omnia sane per sanguinis missionem vacuatio tentanda est, deinde sic particularibus vtendum præsidiis, quæ laxare, discutere, vel extenuare possunt. Nā si vacuatione omissa laxātibus quispiam, aut discutientibus vtī voluerit, malorū magnorū autor erit, quippe obstructionem multo adhuc maiorē reddet, discutientibus ante concoctionem, aut euacuationem vsus remediis. Quod si non copia, sed viscosi crassiq; humores obstructionē procrearint, sanguis mittendus non est, sed decoctis potius quibusdā vtēdum, quæ extenuare possunt, ita vt non calefaciant, nec inspergere oportet, quæ vulgares medici temere audent, vt serpillū, aut calaminthē, aut hyssopū, aut origanū, aut rutā his adhibere, ignari quod multo magis offendāt, quam iuuent ægros. Etsi n. materiam attenuare nōnihil videantur, alia tamen rōnem offendunt, dum febres reddūt acriores. Quare illa potius quærere conabimur, quæ abstergere & attenuare citra caliditatem nouimus. Hoc autē in numero habetur oxymeli, quod & generose abstergit, & febres non exacuit. Atqui nec hoc in omnibus verū existit. In quibus enim occasionem morbi crassa recrementa præbent, quæ & obstructionem excitarint, & febrim accēderint Diariam, a calore, aut siccitate crassitiem & lentorē consecuta, quemadmodū id in rebus plus æquo coctis, aut assatis nimium fieri cernimus, in his oxymeli exhibēdum quoq; non est, neq; vero in quibus siccius est tēperamen-

tum, aut mœrores quidam, aut lassitudines, aut ira, aut so licitudo, aut vigiliæ præcesserunt Etsi enim talia nõ admodum calefaciant, tñ siccando materiam adhuc magis crassam faciunt, quam, vt arbitrãtur, attenuent. Quæ enim a siccitate coacta fuerint, & crassiora quam prius euaserint, nũquam eiusmodi siccans aliquod medicamẽtum attenuare potest. Ego siquidem in hmõi temperamentis subinde spectaui, quod oxymeli cuipiam propinatũ, pro eo q̃ vrinas prouocare debet, retentionem potius, & obstructionẽ materiæ pepererit, vt hinc etiam febris magis fuerint auctæ. Verum cum vulgare, isti causam ignorent, ad alia eã referunt. Quapropter illis tantum exhiberi debet oxymeli, in quibus cruda crassaq; & frigida recrementa hærẽt, ad hæc qui pituitoso & frigido sunt temperamẽto, in quibus etiam cruditates, repletiones, & ociosa potius vita præcesserit. In his nãq; ipsis idoneũ existit, & si quid viscosum inhæret, & crassum, a frigidis cibis, aut potionibus collectũ. Ex omnibus autem aliis, quæ medici ipsis in balneo ad extergendam cutem, vt saponem, mel, & aphonitrum præcipiunt, hæc magis attenuare, & meatus obstructos liberare possunt. Verũtamen in calidioribus temperamẽtis non solum ab oxymelite, sed aliis quoq; decoctis, quæ siccare, aut calefacere possunt, abstinendum censeo, victu autem vtendum humido magis, & temperato, qui nihil siccũ, & acre in se habeat. Quare ptisana, & foris & intus ẽ eis aptissima, vt quæ præterquã quod humectet, etiam abstersorium nõ nihil, & attenuatorium obtineat. Admisceatur aũt ei apomelitis paululum, nã id quoq; abstersorium quippiam citra vllum calorẽ possidet. Iam pisces hisce cõueniunt, quippe alimentũ inde proueniens, & probe cõcoquitur, & nequaquam meatibus inhærescit, adhæc gallinarum cohortalium alæ, et lactucarum caules, intybi, et troxyma. Hac igitur victus rõne illi sustentandi sunt, in quibus recrementa terrestria magis, & crassiori q̃ fuerint, a calore facta censueris. Sin aũt nihil tale fuerit, pituitosiora vero ea tibi appareant, quæ obstructionem excitarint, tũc cõfidenti ani-

Oxymeli q- bus dandum.

Ptisanæ

mo etiam decoctum apii, anisi, adianthi, & oxymeli non mõ simplicius, sed etiam compositum propinato. Nam in frigidioribus tẽperamẽtis, & in quibus materia pituitosior est, & humidior, in his id quod a diuinissimo Galeno dicitur, verissimum existit, nempe quod oxymeli tum obstergit generose, tũ febres non exacuit, in naturis aũt biliosioribus, & magis melancholicis rarissimæ exhibendum. Porro quod in viribus iam magis debilitatis nullus eo vti debeat, id quoq; iis cõstare arbitror, qui Hippocratis scripta didicerunt, & experientia quoq; perceperũt, quod vim ẽt radendi intestina obtineat. Multas siquidem noxas, & cõmoditates continet. Ac diligenter is, qui velit aut oxymeli, aut herbarum * decoctum, aut aliud quoddã incisorium curationis gratia exhibere, tum facultatem eius quod propinatur, tũ quantitatẽ, tum qualitatẽ, tum ordinẽ, tum ne temere, & indistincte in oĩbus vtatur remediis, diligenter cognoscere debet. Hoc.n. ad præstantissimum quẽq; medicum pertinet, vt oĩa perquirat, curioseq; examinet, & præsidia considerare distincteq; admoueat.

* In græco herbæ dilutum.

De febribus ex putredine creatis. Cap. 2.

Febris putride

QVod omnes febres continentes ex materia quæ eas incẽdit, intra vasa subsistente, & putrescente generantur, oĩbus in confesso est. Atq; idcirco ẽt continuationẽ hñt, neq; rigorẽ mouent, qui in externã cutẽ feratur, sensibilesq; particulas rodat, vt in his quæ intermittũt, fieri solet, vñ in cõtinentibus, si inquit, rigor superueniat, bonũ est indiciũ. Atq; hoc in ardentibus, quas Causos græci appellant, ẽt videre licet. Docuit ãt nos id quoq; Diuinissimus Hippocrates, vbi ait, si ei qui ardẽte febri laborat, rigor superueniat, morbi solutio expectãda est. Porro sunt nõnulli, qui etiam febres intermittentes intra vasa consistere, quẽadmodum & cõtinentes arbitrentur, ac nihil prorsus loci, sed quantitatis, & qualitatis rõne differre. Etenim in continuis, & multã, & crassam eẽ mãm existimare ꝯuenit, atq; ideo neq; extra vasa emitti posse, itermittẽtiũ vero tenuiorẽ, & vt in extimã cutẽ efferat, magis ido-

4° aphor. 58.

Inter-mittentes humorem tenuē. neam. Porro hmōi etiam intermittentibus accidit, & materia extra vasa putrescit, vinæ quoq; testantur. Quippe materiam ipsam, quæ iam dudum computruerit, repræsentant. Atq; hinc sane integra morbi tempora coniectura

Morbi tēpora vñ cognoscātur. depræhendimus, quando. s. concoctionis initium morbus habet, quando incrementum, & statum. Alii vero non de loco solum in quo constituuntur & generatione quam febres habēt, dissentiunt, sed etiam de materia ipsa, vnde ꝑ creantur. Nōnulli etenim in vniuersum febres ex bile incendi dixerunt, cum febris res quæpiam calida sit, & sicca, talis autem bilis quoq; existat ad generandos hmōi affectus accōmodata. Alii vero ipsorum non bilem, sed pituitam causantur, eo ꝙ hæc rursus ad putrescendum obturādumq; non parum est idonea, cum humida sit & crassa. Iā hoc quoq; nobis indicat ipsum pituitæ vocabulum, quod Phlegma Græce dicitur, a verbo Phlegin, quod est iflāmare.

Phlegma vnde dictū re. Nam Phlegma eo ꝙ inflāmet ipsum & calefaciat dictū est, atq; hoc sane palam est absordum. Cæterum de humore melancholico nōnulli opinati sunt, nunquam ipsum febrim posse incendere, eo ꝙ frigidus ipse sit natura, & siccus, nihilq; habeat humidi, aut calidi, vnde putredines generentur. Nihil itaq; mirū est, quosdam putare melancholicum humorē neutiquā plane putredinem recipere. Non desunt, qui in vniuersum febrim nūquam a putredine fieri pronunciarint. Nā humores in venis exardescere, nō putrefieri dictitant. Si nanq; hoc esset, inquiunt cur tandē nō etiam lumbrici, aut aliæ quædam bestiæ in vasis, si putrefactio est, gigni cernuntur, quemadmodum in ventre & aliis particulis? Quinetiam in excernis omnibus hoc spectare licet, ꝙ quæ putrescunt, variarum rerū species generare solent, quarum nulla vnquam per vrinas excerni visa est. Dicendum igitur est putrescere, & incendi, vt videre id licet in pice & bitumine, aut arūdinibus, aut chartis, aliisq; multis fieri, quæ prōpte ab igni afficiuntur, incenduntur q;. Sic igitur nōnulla etiam scintillam modicam nacta, magnā & imensam flammam excitarunt, vt non solum vicina, sed

etiam omnia longius sita combusserint. Tale quid etiam in nobis, inquiunt, accidit. Incipit enim spiritus inflãmari, atque ex ardescere, nõ enim iam cõputrescere ipsum quoq; dicendum est, quia nisi spiritus humectãtia & refrigernntia, quæ ipsum contemperare & mitigare possint cõsequatur, etiam vicina depascitur. Atq; ex his ipsis ille nimirum primus est, qui ad hoc magis idoneus inueniri poterit. Nõ solum autem deputrescenda in vasis materiæ, vt opinor, dissentiunt, sed &etilde; de putrefactionis modo. Alii siquidem ipsam ex calido & humido, nimirum humiditate fieri dixerũt, ad vetera, & putrefacta ligna respicientes. Sic enim res habere videtur, ac puto vtrousq; vera dicere, fieriq; nonnunq̃ etiam putredinem ex siccitate, magis autem adustione. Nõnulli vero medicorum nullam prorsus in venis putredinem fieri, sed magis in ventre existimarunt. Eius autẽ rei fidem faciunt tum ex vermibus, quæ in eo generãtur, tum ex recrementis subductis, quæ & malum odorẽ, & ad putredinem nihilominus inclinationem repræsentẽt. Indicant hoc quoq; vomitus, inquiunt, qui crebro tam perfecte febres exciderunt, vt æger nõ amplius malam accessionem sit expertus. Iam alios rursus a febri liberatos ex vna & sola sorbitione, vel iniectione cõspexisse, verũ nõ ex his mõ, sed aliis quoq; multis accurate videre licet, quod venter etiam febrium ex putredine ortarum causa existat, forsan aũt aliarum quoq; fons, & origo ipse proprie existit.

Putredo ex siccitate interim

Notæ febris ex putredine.

In primis sane scire conuenit, febres quæ ex putredine oriũtur, non solum a præcedente causa sed etiam ex Diariarum febrium de generatione originem habere. Cognosces autem febrium de generationem ex tribus hisce notis potissimũ, prima sane est q; febris Diaria quæ præcessit, non in purũ desinat interuallum, secũda q; status nõ fiat ad tolerãdum facilis: Tertia quod status non desinat madore, aut subdore. Hæc sunt indicia manifestissima, quod febris Diaria in putridã transierit. At in qualem febris spẽm

Putridarum febrium notæ.

degeneratura sit, hac ratione, & coniectura colligere, & internoscere oportet. Si nanque pallidus æger fuerit, vigiliis torqueatur, curis afficiatur, & ætate floreat, scito bilem totam Tertianam excitasse febrim, sin autem albus, & vita ocio sus existat. Quotidianam esse putato, quemadmodū etiam si plumbei caloris, quartanam. Atque hæ sane notæ sunt febrium Diariarum, quæ in putridas degenerarū. Cæterum vero etiam generatim comitatur eas id, quod nulli aliarū febrium adest, vt rigor, aut horror, aut frigus superueniat, præcipue intermittentibus. Nam in continentibus nihil horum euenit, verum etiam si contingat, aut horror, aut rigor, in Semitertianis tale incidit Adhæc inæqualis pulsuū motus, & caliditas has potissimum sequitur, & quod multas reduplicationes, quas Græci Anadiploses vocant, præcipue efficiat, imiteturque columbarum stercus, quod secundum putredinis successionem, ignem accendit, ac rursus conquiescit. Iam rodens qualitas & ipsa maximum febrium ex putredine ortarum indicium existit. Apparet etenim in Hecticis quoque, sed in alto magis delitescit, ex putredine vero ortis febribus rodens qualitas per extimas partes maxime percipitur, in super maxima & certissima nota est, etiam pulsuum systole citatior, & vrinarum cruditas, nam in Diariis semper concoctæ apparent. Tantum etiam de febribus ex putredine internoscendis dictum sit.

Anadiplosis.

De curatione *febrium continentium.*

Continentium febriū curatio

Continentes febres solerti diligentia curari debent, subitoque id faciendum, quod internotio dictauerit, siue sanguinis missionem, siue purgationem requirat. Maximum enim incommodum est, cum in omnibus morbis, tum vero in continentibus dilatio. Nam febres vehementiores redduntur, dum putredo augescit, & vires imbecilliores fiunt, vt quæ febrium magnitudinem non amplius ferre possint, neque præterea magnorum præsidiorum aliquod ad curationem admittere queant.

Internotio.

Qui igitur sanguinis missione indigẽt, eos hoc pacto internoscere tibi licet, vrinas habent rubras, turbatas, & putridas, multumq; acres, oculos biliosos, & rubros, totum corpus graue, venas latiores, & earum torulos quã antea, tumidiores. Cæterum etiam causæ quæ p̃cesserunt, humorem redundãtem tibi indicabũt, præcipue victus rõ. Nam ægri calidioribus magna parte cibis, potib⁹, vino liberaliore & magis vetusto, carnibus pinguibus vsi depræhẽdunt. Multi vero ex inedia, aut ira in continentes febres, quæ ob putredinem nascuntur, inciderunt, alii ob sanguinis venarum in ano extantium, hæmorrhoidas Græci appellant, retentionem, alii vero ob sanguinis copiam potius hæc hñt indicia, nonnulli ex bile superflua pallidi sunt magis, & nigriores, Quando aũt humores etiam plus æquo adusti fuerint, tũc ipsis vrina adhuc magis pallida, & subinde nigrior apparet, & deiectiones similiter acres, & biliosæ. Hoc igitur modo humores, qui redundant, qualesq; sunt, cognoscere oportet.

Curatio.

Itaq; febres ex putredine, & sanguinis abundantia ortæ, venæ sectione curari debent, non tamen minus ẽt his, quia bile infestentur, sanguinẽ detrahes, siquidem turgens, ad purgationẽ idone⁹, crassior, & copia tibi peccare videatur. Nã perspiratu discutere materiam intus latitantem, & putrescentẽ conducit, quippe minor efficitur, nec permittẽdum vt ea propter copiam, & crassitiem meatib⁹ infarciatur, & putrescat. Quod si venæ sectionẽ nõ possis ob vires ægri imbecilliores, aut ꝙ is sanguinẽ dimittere metuerit, adhibere, tũc magis ad victus rõnem, quæ refrigerare possit, & humectare, nec nõ attenuare, & diffũdere adeo citra calorẽ queat, respicito. Postquam vero hoc feceris, & materia multo minor, & cõcoctionis notas habere videatur, tunc audacter aquam frigidã exhibeto.

De frigidæ potu.

Atq; id facies potissimum, si æger aquam bibere cõsueuerit, adhæc si nec inflãmatio, aut scirrosus tumor, aut laxus, quod œddema dicitur, particulã quandã possideat. Si enim ex his aliquod apparuerit, aquæ potio vitanda est. Frigide potio in continẽtibus.

De inflammationem Erysipelacea.

Inflam matio Erysipe lacea in febrib⁹.

Quod si inflammatio feruēs, & Erysipelacea fuerit tunc frigidæ potum exhibere, ne tētaueris. Prædicito aūt id qđ futurum sit, nēpe ꝗ feruor febris extinguetur quidem ne cessario, ipsa vero tota non prorsus discutietur, sed tēpore aliquo procedente febris reliquiæ adhuc superstites, tuto & particulatim dissoluentur. Ego sane noui aquam me frigidam alicui dedisse, qui Erysipelate infestaretur, ardentique, & continua febri laboraret, ac vehementiam febris ex ea restinxi, eripuiꝗ periculis, dum fere ex intempestiuis cataplasmatis, & inunctionibus interiisset, vt medici semper in omnibus solent adhibere.

Notæ inflammationis Erysipelaceæ.

Inflam matiōs erysipelacæ notæ.

Sciendum est eos, qui ardenti febri laborant ob Erysipelaceam inflammationem magis quam alios sitire, vestimēta a corpore proiicere. Euidentius autem hoc est indicium, ꝗ etiam tertio quoꝗ die accesſionem validiorem experiuntur, & recrementa per aluum biliosa, & saniei similia excernant. At qui in pulmone inflammationem Erysipelaceam sentiunt, non adeo vehementer sitiunt, sed frequentem magnamꝗ respirationem ædunt, genas habent rubētes, linguam scabram & delirant, frigidumꝗ aerem magis appetunt, magisꝗ ab eo quam frigidæ potu iuuantur, quā iis potius, qui in alia parteīflammationem habent Erysipelaceam, offerre conuenit, illis autem, quorum pulmonem hæc exercet, frigidum aerem, vt a quo etiam iuuentur, adspirandum magis procurato.

De causo hoc est ardente febri, falsa. Cap. 3.

Causos febris.

SCire hoc quoꝗ oportet, duas esse Causi species, vnā sane veram, & exquisitam, quæ omnia cōmemorata habeat, sitim vehemētem, deiectiones biliosas, linguam scabram, & nigricantem, falsa autem, & ipsa quoꝗ sitim adfert, sed nō adeo vehementem, & intensam, neꝗ

Causos falsa.

linguæ nigrorem, neꝗ excrementum per aluum excernitur biliosum, sed magis corrupta, neꝗ amaritudo in gu-

ftu ex pituoſo humore ſalſoq́ꝫ potius ſuperante percipitur, vnde ẽt periculoſa magis eſt, quam ſebris germana. Quapropter cauſis veris exquiſitiſq́ꝫ, cum a flaua exciten tur bile, aquæ frigidæ potio magis cõuenit, aliaq́ꝫ omnia, quæ refrigerare ẽt extrinſecus facultate, & actu poſſunt. Quib⁹ autem ex pituita origo eſt, his frigida potio exhibe ri nõ debet, ac nulla quæ actu refrigerant, verum illa potius, quæ mitem calorẽ, tepidumq́ꝫ ſortita ſunt, cuiuſmodi exiſtũt ſuperfuſiones etiam ſolæ, quæ ex lini ſemine pa rantur, ſubinde vero etiam quæ ex ordeacea farina aquæ in cocta, cui chamæmelũ, & melilotum adiecta fuerint, cõ ficiuntur: Nã lintei lanei iuri herbarũ, quas diximus decoctarum, intincti magis conueniunt. At clarum eſt, quod ẽt oleum quoddã, cuiuſmodi eſt chamæmelinum, roſaceũ, & omphacinum, decocto recte accõmodatur. Intelligendum autem eſt hmõi fomenta non ſolum falſis, ſed etiam germanis cauſis cõducere, falſis tamẽ amplius. Quæ enim & facultate, & actu refrigerant, ea germanis potius cõpetere, cuiuſmodi ſunt etiam Lexipyreta, quæ ex roſaceo pa rãtur, quibus adiectus quoq́ꝫ ſit ſuccus herbarum refrigerantium, cotyledonis, oxalidis, lactucæ, atriplicis, portula cæ, plantaginis, & aliarum cõplurium. Cum igitur differẽ tias ipſarum notaueris, & materiem, vnde accẽduntur, ita etiam intelligito, quatenus refrigerare, & quomodo id quod corrumpitur, expurgare debeas. Cauſos vera.

Ad ſtomachum ardore æſtuantem.

Quibus ſtomachus ardore æſtuat, probe faciat aqua fri gida cũ roſaceo ſubacta, & extrinſecus impoſita, aut ſeſamũ aqua maceratũ, deinde cũ roſaceo diligenter læuigatũ. Item ceratum roſaceum bene facit, cui admixtus ſit portu lacæ, & vuæ accerbæ ſucc⁹ pari portione. Sin aũt totũ quo que corp⁹ cerato inducto humectaueris, valde cõmodabis. Ardor ſtomachi in febribus.

Quomodo febres ex ſanguineo humore prouenientes notari debeant.

Febres, quæ ex ſanguinei humoris putredine accendũ- Febris ex ſanguine indicia.

tur, inde cognosces, quod micis statim calor ad primum
manus tactum ꝑcipitur, qui nihil habeat rodens, & acre,
quale in febribus, quæ ex flaua bile plus satis a dusta exci-
tantur, depræhenditur. Apparet etenim in febribus etiam
expituita putrescente creatis statim ꝑ initia calor tum mi-
tis, tum vaporosus, sin autem quis manum diutius ad-
moueat, paulo post rodens caliditas tactui occurrit, veluti
ꝑ colum quoddam, aut cribrum sursum emergēs. Vbi igi
tur febres ex sanguine oriuntes internoueris, statim ꝑ ini-
tia, vt dictum est, venam secato, eos aūt qui ex bile febrici
tāt purgato potius, si materia tibi ad excretionem ꝓcliuis
videatur, & febris quæ inuadit, vehemens non fuerit No-
ui autem me etiam acuta laborantem febri purgasse, verū
hmōi multam diligentemq; notationem, & animaduersio
nem requirunt, & medicum, qui animo fuerit confidenti.
Abunde vero est, etiam sanguinem duntaxat mittere, eo
quod tutius, efficaciusq; sit remedium, & refrigerante ac
humectante victu, atq; hmōi vnctionibus in posterum vti.

De *uictus ratione*.

Vict⁹ in Causis qualis.

In omnibus sane ptisanæ cremor idoneus ex stit, sed in
germanis quidem, & perurētibus Causis, quæ siti vehemē
ti cruciant, etiam refrigeratum cremorem cōcedere opor
tet, ac cerata similiter parare ex aqua frigida, rosaceo, &
refrigerantibus, in falsis autem, nequaquā, verū sufficiunt
omnia tepida, & temperata, & nullum ex iis quæ vehemē
ter refrigerare possunt, habētia, porro lactucæ caules refri
geratas, oua, similiterq; intybum agrestem, & domesticū,
& cucurbitas iis qui perardenti febri laborant, omnia ex-
hibere conducit, oxymeli vero his dari prorsus nō debet,
nec multiplicia ac varii generis oīno decocta, vt quæ gra-
uiter febricitantibus omnia sint inimica. Porro si multis
ægrum vigiliis conflictari acciderit, tunc ei antidotum, qđ
a papaueris capitibus Dia codyon Græcis appellatur, offe
rendum est. Quippe vbi deuoratum fuerit, somnum in-
ducit, & febrium vehementiam ardoremque obtundit.

Quod si vero etiam falsis Causis ob vigilias, aut mētis alienationem ægro molestā, dare ipsum cogaris, cum momēto apomelitis ei admixto, exhibeto. Sic nāq; metuendum nō est, ne medicamētum frigiditate materiam reddat crassiorem. Ac rhodomeli, & hydrorosatum aquæ mixtū, ac rosatum ipsum per se refrigeratum, iis potissimū qui iecoris ardorem sentiebant, me exhibuisse noui.

De balneo.

Lauandi sunt, qui feruida & perardenti febri laborāt, in domo potissimum, vbi solium habeatur tepente aqua plenum, vt totum ægri corpus vndequaq; ab aqua operiatur. Non autem adiunges ei aliam præterea, neque omnino ipsam commouebis, vt quæ vires digerat, & conuellat. Quare neq; imbecillis admodum viribus præditos in solio lauare conuenit, quod apud Romanos in solium demittere dicitur, illi vero in id descendent, quorum vires dissolutioni & digestioni, quæ ex tepida prouenit, obsistere ac tolerare possunt. Tantum de Causis, & continentibus febribus dictum sit, putoque hæc abunde sufficere. Si enim ex particularibus quippiam prætermissum fuerit, ex his quæ generatim, membratimque dicta sunt, reliquum ipse tibi inuenire poteris.

De Syncope quæ in febribus accidit.

Virium ruinæ quas Græci syncopas appellant, subito in ægris oriuntur, aut ex crudorum humorum præsertim os ventriculi grauantium copia, aut ex biliosis nimiumq; tenuibus, & qui facile dissipantur, humoribus, interdum vero etiam, dum ad os ventriculi confluunt, vt hac quoque de causa vires conuelli prosternarique contingat. Quoniam igitur virium ruinæ non vna ex causa, sed tum ex crudis, tum ex tenuibus biliosisque humoribus oboriuntur, videndum est, quomodo horum differentiæ discerni, notarique debeant. Nisi enim discrimina internoueris, fieri non potest, vt remedia ad vnamquamque causam recte accommodes.

Syncope in febribus.

Notæ febrium in quibus humorum crudorum copia syncopen inducit.

Synco pe ex- crudis humo- ribus.

Qui sane ob crudorum humorum copiam in syncopen incidunt, primum sane faciem habent tumidiorē, pallidioremque, os ventriculi totumque ventrem flatibus distentum, adhæc pulsus exiguos, raros, & tardos, insuper ructus sustinēt acidos, habitumque pituitosiorem repræsentant, Iam ea quæ præcesserunt clarius tibi humorem superantē indicabunt Nam cruditates tunc continuæ plurimum præcedunt, ocia, intempestiua balnea, leguminum fructuūque fugacium, & carinum repletio, viniique crassioris finister vsus hoc igitur modo, qui ex crudorum humorum abundantia syncopen experiuntur, internosci debent.

Notæ eorum, qui ob biliosos tenuesque humores Syncope conflictantur.

Synco- pe ex bi liosis hu morib⁹

Qui ob biliosos tenuesque humore Syncope laborāt, hac ratione internosci possunt. Primum sane facies ipsorū squalida est, & sicca, pulsus exigui, inæquales, & inordinati apparebunt, deiectio autem biliosa est, vigiliæ magis quā in aliis vrgent, sitisque affligit. Iam ex aliis quoque multis notis discerni possunt, præsertim vero iis quæ p̄cesserunt. Solicitudines enim, & tristitia, cibusque modicus iis qui ex vitiosis, & acribus assumptis, hos præcedere magna parte consueuit. Sic igitur ipsi internosci debent.

Curatio eorum, qui Syncope periclitantur.

Curatio Synco- pe.

Curādi sunt, qui ex crudorum humorum copia in Syncopē incidunt, tenui victu, atque omnibus quæ extenuare possunt Salubre igitur est, quātum ad copiam attinet, vacuationem per sectam venam moliri, eamque rursus iterare, imo nō permitte, vt humores crudi rursus in corpore redūdent. Metus enim est, ne vires prostratæ humorē crudum nequeant concoquere, & distribuere. Satius igitur arbitror, vt vacuationem potius vitem⁹. Sin autem humor vsque adeo superauerit, vt periculū sit ne vires suffocent,

non

non absudrum est tunc ex copia modicum subtrahere, & grauatus ipsas leuare. Videmus enim plerumque id etiam in igne euenire. Quippe cum is propemodũ a uiridibus lignis extingueretur, subinde paucis adeptis rursus illuxit, & iis quæ ipsum suffocabãt, superior euasit. Quapropter si vires robustæ, et copia quæ offendit, admodum ampla fuerit, in eum modum est agendum. Sin autem imbecillæ fuerint, & cruditas multa subsit, frictionibus incumbẽdum, atq; iis quæ sensim extenuare, ac discutere, crudosque humores, & incoctos possunt concoquere. Tale vero est chamæmelũ, vt quod rarefaciat, dissipet, et causas morbi concoquat. At frictionem incipere cõuenit a crurib⁹ deorsum deinde ad totam spinam, & brachia transeundum est: postea rursus a brachiis ad inferiores partes & pedes, idq; frequentius faciundum est, ita vt virium ratio habeatur. Cũ enim nonnulli sæpe immoderatã magis frictionem adhibuissent, vires subito digestæ, dissolutæq; fuerunt. Ego ita quẽdã ex inscitia fricantium in Syncopen prolapsum conspexi. iusserat enim ille continue integrum diem & noctẽ ipsum perfricari, & a cibo omni ad quintum usq; diem abstinere, deinde cum impie hoc ipse faceret, æger qui nõ potuit vtrunq;, tum defatigationem, tum inediam in alios quinque dies tolerare, Syncope interiit. Cõueniebat enim meo iudicio, eum qui tã immoderata frictione, & acribus oleis in usum adhibitis tantam cruditatem discutiendam putabat, non prorsus a cibo ægrum continere adeo, neq; rursus nimiũ eo grauare, sed ab immoderata frictione desinere. Nã vbi fames, laborandum non est, sicut inter om- ,,
nia hoc quoque prudens ille senex pronunciauit. Haud no ,,
ui, quid etiam Diuinissimo Galeno in mentem venerit, q̃ ita faciundum esse præcipiat. frictionibus autem immoderatis vtendum, oleumq; sicyonium inducendum, ac inediam imperet. Nam hyssopum ipsis vna cũ modico melle bibere præcipit, nihilque aliud ad septimum vsq; diem assumere. Quis o Dii immortales vires adeo validas esse cogitare poterit, qui simul omnia, & inediã, & frictionẽ pa-

Frictio immoderata.

riter ferre queat. Mihi ſane melius videtur, & moderatius perfricare, & rurſus nutrire ad vires reſpiciendo, cremore ptiſanæ, aut halicæ cum oxymelite, & pane in vinum tiĉto, vbi vires admodum imbecillæ appareant. Nã vtrunque faciendo, vt interim ſane ex copia humorum nonnihil per fricationem disſipemus, deinde rurſus commodũ alimentum, quod concoqui facile, & in partes corporis diſtribui posſit, ſubſtituamus, tum vires conſeruari, tum crudi humores probe concoqui poterunt.

De *uino*.

Vinũ in Syncope.

Vinum dare febris quidem cauſa non oportet, verum ob crudiorem materiam ſuperantem, eorum quæ ſenſim extenuare, & calefacere poſſunt, vſus exiſtit. Nihil itaque abſurdi eſt tenue, quodq; in corpus facile diſtribuitur, & nullam manifeſtam aſtriĉtionem, aut dulcedinem obtinet, exhibere ætate vero non nimium recens, neq; vetus eſto, neque colore nigrum, ſed potius ſubrubens, & album, & ſubſtãtia tenue. Cupimus enim, vt quam primũ in venas, totamq; corpus diſtribuatur, præſertim tũ vires & collapſas, & in periculo interitus cõſtitutas recreare feſtinam⁹.

De *Balneo*.

Balneũ quãdo in Syncope adhibẽdum.

Qui ex humorum cruditate Syncope laborant, nõ ſunt opinor, ad balneum cito ducendi: Nam materia cum craſſior ſit, & copioſa, nondumque extenuata, eoq; diſcuti nequeat, inde magis meatibus infarcietur, & febres augebit. Vbi igitur humores extenuati fuerint, & concoĉtio iã appareat, ita tandem lauare ægros, & cibo leuiter calefaciente nutrire oportet, vtpote porro probe coĉto cũ apomelite, & piſcibus ſi fieri poteſt, ſaxatilibus, ſin minus fluuialibus, quos Græci Anadromus appellant, ex oxymelite, & gallinarum cohortalium alis. Poſtquam vires ex his auĉtæ fuerint, citra noxã deinceps cibi offerri poſſunt, quæ valentioris ſint ad nutriendum materiæ.

Curatio eorum, qui ob tenuium humorum putredinem Syncope confliĉtantur.

Qui ex ſubtiliorum humorum putredine in Syncopen incidunt, eos conſtet contrario modo curandos eſſe victu, qui humores craſſos reddat, & ægre in partes digeratur. Cremor igitur halicæ iſtis conuenit, & panis hydrorosato, aut omphaco meliti intinctus, item gallorum teſticuli, *citrum, intybus lactuca, aſtaci, pectinas, buccina, erinaceus, amphratum, mala, malũ punicum, pira Atque hæc non vna vice, ſed particulatim, & ex interuallis offerre cõuenit, vt etiam id quod ratione alimenti datur, non grauet in Syncope vires, ſed potius augeat. Syncopes ex bilioſis humorib⁹ curatio.

De Vino.

Vinum his aquoſum dari debet, quale eſt Cnidium, aut Sareptinum, aut generoſum Sabinum: non ſi ætate nimis vetuſtum, ſed aquoſum adeo, neque merũ bibatur. Quin & vnctio adhibeatur, quæ nullam habeat vim cutis laxandæ, aut rarefaciendæ efficacem, ſed e contrario denſandæ, & corroborandæ: cuiuſmodi eſt etiam oleum melinum. Pulucrum vero eiuſmodi vſus eſto, qualis roſarum flos ipſæque roſæ, ſi inſpergantur, exiſtit, præcipue quando etiã ſudores copioſius erumpũt, & æger in Syncopen incidit, ad ſummam imbecillitatem perueniunt.

De animi defectione.

Quoniam vero animi quoque defectiones Syncopas inducentes ægris contingunt, vireſque repente deiiciunt, cõſentaneum, eſt vt de his quoque generalius diſceptemus, deinde ita, quæ etiam nobis tempus intelligenda obtulit, apponemus iis quæ a Diuiniſſimo Galeno ſunt prodita. Ipſa igitur defectionis animi res una eſt, cauſæ vero ipſius multæ, & vnaquæque ipſius ſpecies propriã obtinet, At de omnibus nunc ſcribere non licet, affectus autem qui ſimul comitantur, ſeorſum curari non poſſunt. Tantum igitur in præſenti libro de eis dicemus, quomodo quis acceſſionibus ſubito incidentibus queat reſiſtere. Animi defectio.

De his qui ob ſubitas uacuationes animo deficiunt.

Synco-pe ex euacua tione.

Qui igitur ob Choleram, intestinorum læuitatē, et alias subitas vacuationes animo deficiūt, iis aquam frigidam aspergere oportet, nares comprehendere, os vētriculi perfricare, stomachum ad vomitionē turbare, aut digitis aut pēnis inditis, imo & manus & crura ligare cōuenit, ac deligaturæ plures vehemētioresq; esse debēt, in superiorb9 q dem partibus, si deorsum vergat euacuatio: in imis autē, si sursum erumpat. Cæterum vinum aqua frigida dilutum Syncopis medet, quæ ob vacuationes vno impetu factas & virium dissolutiones eueniunt, maxime cū defluxiones in ventriculum decubuerint: sed inspiciendum est, nū quid vinum prohibeat. Balneæ fluxionibus quidē in ventriculū idoneæ sunt, verum sanguinis fluorem vehementer irritant: adhæc eis qui ob copiam sudorum animo deficiunt. atque hi ratione maxime contraria curabuntur. Cutis horū refrigeranda, astringenda, non laxanda est, ac vinum his potissimum frigidum exhiberi, nihilque prosus calidū offerri debet, imo neque ligare imos artus, neque vomitū cogere oportet, sed ventorum ingressus ad eos potius moliri conuenit, ac domus aerem ad refrigerantem & astringentem qualitatem conuertere, myrtique, & vitium capreolis, & rosis pauimentum insternere. Horum nullo vteris, vbi fluxiones in ventrem tendunt. nam fluxio augescit quantum cutis densata fuerit. Qui igitur ob vacuationes dissoluuntur, iis hoc pacto statim succurrendum est.

De his qui ex copia humorum animo deficiunt.

At defectio ex copia humorum.

Quibus ex copia animus deficit, non similiter tractari debent, verum artus in illis quam plurimum perfricare, calefacere, deligare conuenit, uino autem, ciboque, & balneis, si febricitent, abstinere. Satis est eis etiam mulsam potui dare in qua thymum, aut origanum, aut Pulegiū, aut hyssopum decoctum sit: conducit etiam oxymeli.

De his, quæ ex utero animi defectionem experiuntur.

Et quæ ab vtero dissoluuntur pari modo præterquam oxymelite curandæ sunt: Ac crura potius quam brachia earum deligare, ac fricare oportet. Quemadmodum enim, quibus sanguis ex vtero immoderate profluit, earum mamilis cucurbitulas defigere solemus, ita quibus vterus sursum, & ad latus attractus est, inguinidus feminibusque admouebimus, naribus, ea quæ fœtidissimum odorem mouent. Vteris autem odoratis, & quæ laxare possunt, ac calefacere. Defe- ctio cũ ex vte- ro.

De ijs, qui ob imbecillem stomachum. animi defectionem experiuntur.

Quod si stomachus imbecillis fuerit, atque ideo animus deficiat, obduci quidem debet iis, quæ roborandi vim habent, cuiusmodi parãtur ex palmulis, vino, farinis, croco, aloe, ac mastiche: foueri autem oleo absinthite, melino, mastichino, & nardino.

Si ardor stomachum infestet.

Si ardor stomachum exercet, refrigerantiũ aliquod misceri, debet vt succus cucurbitæ lactucæ, portulacæ, solani cichorii, & vuæ acerbæ. is quidem non astringit solum, sed etiam confirmat. Iam aqua frigida tempestiue iis data, quibus stomachus ardore æstuat, frequenter profuit. Sin autẽ intempestiue exhibeatur, valde nocet: atque idcirco potius quando dari debeat, accurate internoscendum est. Vinum autem calidum imbecilli stomacho si nihil aliud obstabit, recte exhibetur. Iam extremorum frictio tales quoq; insigniter adiuuat, quod si ex his melius habuerint, si ardorẽ quidem in stomacho sentiunt, ad balneum celerrime ducẽdi: qui vero frigiditatem aliquam percipiũt, his medicamẽtum diatriõ pepereon, ipsumque piper solũ, & absinthiũ propinari debet: qui ex vitiosis humoribus, vẽtriculi os rodentibus animi defectionem sustinent, his aqua calente, & hydrelæo dato vomitus præcipitur. Sin autem æger difficulter vomat, ipsas stomachi regiões, pedes, et man⁹ prius oportet fomẽtis calefacere. Sin vomere nequeat, digitis,

aut pennis in os inditis ad id prouocandi ſunt. Si ne ſic qui dem potuerint, rurſus eis oleum calidum quam copioſiſſi mum exhibere conuenit. Solet autem frequenter hydrelæum non ad vomitum incitare, ſed ventrem emollire, id que non exiguum præſentibus ægris præſidium affert. Quare ſi æger non ſua ſponte ad vomitum proclius eſt, arte is ſollecitari debet: maxime autem rebus quoque appoſitis id præſtare conandum eſt. At ſi vacuatio ex his pro uenerit, abſinthii turionibus decoctis mulſa potiriq; dari, inſequenti tempore vinum quoque debet, & particulæ va riis modis tum externis Epithematis, tum abſinthii potio ne roborari, non tamen id per initia facere præcipio, ſed poſtea cum venter fuerit purgatus. Vbi vero humores in eo continentur, neutiquam eum aſtringere, ſed fomentis tantum calefacere, vt antea compræhenſum eſt, oportet.

Animi defectio ex pituita.

Si ob pituitam animus deficiat.

Vbi pituita frigida, copioſaque in ſtomacho collecta fue rit, is oleo, in quo abſinthii thuriones decocti ſint, liberaliter fouendus eſt: deinde vero mel, piper, & antidotum, quod Dios polites dicitur, ac vniuerſa victus ratio inciſoria adhibeatur.

Defectio animi ob frigiditatem.

Si ob frigiditatem animi defectio eueniat.

Qui ob validas perfrictiones animo deficiunt, eos ſimi liter, ac grandi fame infeſtatos curabis, nēpe vt omni modo eos calefacias, tum vino calida diluto, tum cibis calori excitando efficacibus exhibitis. Adhæc perfricare eos, & ad ignem calefacere expedit.

Animi defectio ex caliditate.

Si ob caliditatem animus deficiat.

Defectiones animi ob caliditatem ampliorē prouenientes, refrigerātib⁹, & iis quæ roborare poſsūt, curare oportet. Incidunt autem hæ iis potisſimum, qui in aere ſuffocato, & balneis diutius ſunt immorati. Roborabis igit ipſos ſi quā Primū aquā frigidā potioni exhibeas, refrigeria vē tilando excites, & in aerē ducas: os vētriculi perfrices, vomitumq; prorites: deinde vero, & vinū, & cibos offeras.

Si ob igneas inflammationes animus deficit.

Qui ob inflammationis magnitudinem, & febriũ malitiam animo deficiunt, cũ in accessionibus perfrigescunt eorum artus valẽter perfricare, & calefacere, crura & brachia deligare oportet: vigiliæ indici ægris, omnisque cibus & potio circumcidi debet. Optimũ autem in his est præ noscere, quando futura sit accessio, vt hoc ipsum, antequã illa inuadat, efficere possis. At qui ex siccitate, & inedia in Syncopen per accessionum initia concidunt, optimum est iis antea prospicere. Si enim horis duabus, aut tribus ante accessionẽ cibo dato pedes & manus contineri iusseris, nõ interibũt. oportet autem cibos esse, qui facile & concoqui, & in corpus distribui possint. Si vero etiam vehemens aliquod periculum subesse consideraueris, vinum mox exhibebis, maxime quod chondro incocto superfuderis: si panem quoq; in chondri vicem offeras, idem valet. Quod si mediocris Syncope expectetur, neq; vinũ dari debet, verum abunde tunc est malum punicum, aut pirum, aut malum, aut aliud quoddã pomũ astrigens cibo miscere. Et si ob hæc accessionem moderate ferant, cũ rursus cibum offers, non necesse est pomis vti. Hæc quidem agẽda sunt, si id quod futurum est, prænoueris. Illis autem qui repẽte in periculum incidunt, vinum exhibebis, panemq; calidũ & cum eo chondri valde exiguũ. Si enim copiosius cibos etiã concoctu difficiliores ita affectis dare velis, nõ modo in Syncopen incident, sed etiam suffocabuntur.

Defectio animi ex ignea ĩflãmatione.

Cibi faciles in Syncope.

Vinũ.

Punicũ

Panis calidus

Si ob nobilis particulæ obstructionem animus deficit.

Quibus ex insignis particulæ obstructione animus deficit, oxymeli propinatur, & qui ex hyssopo, origano, pulegio, & melle tum potus, tum cibi conficiũtur, exhiberi debent: imo etiam artus & fricare & deligare vincit. Iã prodest quoq; ciẽtibus vrinam vti, cuiusmodi sunt ea quæ ex anetho, feniculo, apio, spica nardi, dauco, & ami parãtur. Ex quibus cum manifestum iam commodum apparuerit, vino etiam vtendum albo, tenui, & non valde vetusto.

Defectio ex obstructione.

Deligatura in dectiõe

Obstructionis notæ.

Obstructionis notæ.

Deprehendes huiusmodi obstructiones cũ ex aliis pulsuũ inæqualitatibus, tum vero ex iis maxime, quæ ex magnitudine, paruitate, vehementia, & obstructione cernuntur, depræhendunturq̃, concursu, vt vocant plethorico, non præsente. Sunt autem pulsus in ea, qui etiã ob magnas huiusmodi affectiones intermittentes redduntur.

Cum animus ob sectionem abscessus, aut rupturam deficit.

Defectio ob rupturam.

Quibus propter rupturam abscessus, aut sectionem, vacuationemq̃ vno impetu factam animi defectio orta fuerit, hos quamprimum odoratis recreare oportet: paulo autem post sorbitionibus concoctu facilius alere.

Si ob gaudium aut mœrorem & similia: item si ob dolorem animus deficiat.

Defectio ob gaudiũ.

Qui vero ex tristitia, aut gaudio, aut metu, aut attoniti in animi defectionẽ inciderint, eos postquam odoratis admotis, naribusq̃ comprehensos restituerimus, ad vomitũ cogemus. Pari modo, qui ex vulneribus, ac doloribus articulorum, neruorum, & musculorum tendinum dificiunt, quam primum recreare oportet: postea affectus quoq̃ curationem aggredi.

Si ob ilion, aut Colum animus deficit.

Defectio ob iliũ aut colum.

In Colicis affectibus, aut Ileosis, aut aliquo eorum, qui adeo magnos cruciatus inducunt, comitantes animi defectiones, si affectæ particulæ foueantur, conquiescunt.

Si ob uirium imbecillitatem animus deficiat.

Defectio ob virium imbecillitatẽ.

Sin autem ex propria facultatis quæ corpus regit, imbecillitate animæ defectio cõtingat, quæ intemperiem illarũ partium comitatur, vnde vires ducunt originem, contrariis curabitur, calefaciendo quidem frigidas, refrigerando autem calidas: atque in aliis simili ratione. Facultas igitur quæ vitalis dicitur, ex corde proficiscitur, quã ex obscuris pulsibus cognosci demonstratum est: quæ autẽ ex iecore

prouenit, cruentis deiectionibus, quæ per initia quidem aquosæ & tenues, postea uero amurcæ instar crassæ fiunt. At quæ ex cerebro trahit originem, quam nonnulli singulari vocabulo animalem nuncupant, ex voluntarii motus imbecillitate cognoscitur.

De febre Hectica. Cap. 4.

CVm immodicus feruor humiditati substantiali, quæ solidis particulis inest, superuenerit, non tamen hæc dissipata fuerit, verum salua adhuc in eis perseueret, semperq; ferueat, & nullam declinationem habeat, tunc huius febris speciem Hecticam nominant. Febris hecticæ

De Marasmode ex Hectica.

Quod si humiditas substantialis in nobis consumatur, huiusmodi febris a marcore Græcis absolute Marasmodes appellatur. Sin autem in totum consumpta fuerit, aut torrefacta, tunc Marasmus constituitur: unde Hectica quidem non adeo difficilem curationem recipit, torrida autē ac marcida nullam. Ne igitur difficilibus curatu tanquam facilibus per ignoratiam manum admoueamus, & sperato successu frustremur, neque rursus curatu facilia, ceu deplorata vitemus, vnaquæque ipsarum species ab altera diligenter nobis est discernenda, vt hæ singulæ etiam optime internosci queant. Febris marasmodis.

Quomodo Diaria ab Hectica discerni queat, & notari.

Hecticæ febres quemadmodum Diariæ frequenter etiā ipsæ præcedente causa nascuntur, et non semper a febriū ob putredinem ortarum trāsitu. Ad scire licet caloris qualitatem in Hecticis quidem acrem, & siccam esse, in Diariis autem mitissimam, atque celeriter tactui occurrit, & quodammodo imprimitur. Iam ex vrinis quoque has licet facile discernere: nam si perfecta concoctio per initia tibi appareat, tunc Diariā febrim esse putato: cum autem cibus quidē sumitur, nulla autem concoctio appareat, Hecticam Diariæ & hecticæ differentia.

ſuſpicari oportet, quæ etiam ex pulſibus notatur. Nam in Diariis magni ſunt, & celeres, in Hecticis autem exigui, et obſcuri cum ſint virium imbecillitatem portendunt Iam numeris horarum inuicem diſcernuntur: nam horis decē præteritis ſi febris non cōquieuerit, Hecticam fore potius exiſtimandum eſt.

Hectica a putridi quō differat.

Quomodo Hectica a putridis diſcerni debeat.

Quod ſi febris interuallum prorſus nullum habeat, ad hæc neque obſcurior, aut vehementior fiat, neque adeo valida, Hecticam eſſe hanc putato. Nam in Putridis & incrementum, & imminutio accidit, augmentum quidem iu ſtatu, imminutio autem in declinationibus.

Quomodo continens ab Hecticis diſcernatur.

Febris cōtinē tis & Hecticæ differentia.

Etſi vero Continentes hac ratione ſimiles Hecticis videantur, quod & ipſæ nec augumentum, nec imminuitionem recipiunt, attamen caloris qualitate, & pulſibus ab illis diſcernuntur, ſiquidem Continentium calor non eſt ſiccus, & acris quemadmodum in Hecticis, ſed etiam in ſumma cute magis apparet. Ac in Continentibus pulſus ſane magni, & celeres exiſtunt, in Hecticis autem & exigui, & obſcuri Hoc ſane modo Hecticas ab omnibus ex putredine ortis diſcernere poteris.

Notæ Hecticarum maximæ.

Hecticorum notæ.

Maxima vero nota eſt Hecticarum, quod a cibo caloris incrementum fieri videatur. non eſt autem incremētum, ſed caliditatis in alto cælatæ occultæque argumentū. Quippe in his tale fieri contingit, quale in calce. Etenim vt ignis in hæc cælatus ab iniecta aqua depræhenditur, ſic etiam in Hecticis cibus aſſumptus calorem in alto deliteſcentem foras euocat.

Hecticæ i Maraſmo dē tranſeuntis notæ.

Notæ Hecticæ in Maraſmoden febrin tranſeuntis.

Maraſmodes febris ab Hectica profectæ ſigna etiam ex ipſa ſola ægri facie omnibus manifeſtiſſima exiſtūt. Primum enim color viuus ac ſanguineus, quē græci chœas,

anthos hoc est florem coloris appellant, non amplius in eis seruatur, sed nigrior quodammodo, exaridus, & ab immodica febrium caliditate squalidus apparet, cutis vero frontis valide distenditur, & palpebræ grauantur, ceu in iis qui dormituriunt, non autem est somnus, sed potius imbecillitas musculorum, qui palpebras sursum attrahere solent, vnde etiam pituitas crassas, quas lemas vocant græci, aridas ob naturalium facultatem impotentiam in oculis habent: præcordia intenta sunt non autem quod ipsa vere sint intenta, sed quia membranæ, & nerui tensionem quã dam ob siccitatem sustinuerint. Nam tali de causa imaginatio quædam nobis oritur, vt præcordia & inflammari, & distenta esse putemus Ac pulsus in eiusmodi duri sunt, & exigui simili ex causa, & frequentes propter vsus necessitatem, obscuri ob imbecillitatem: graciles, quia in latum extendi nequeunt. At quid opus est talia signa commemorare, cum hæc adeo euidenter Marasmodem febrim repræsentare nobis possint. Cũ igitur moderatiores sint p initia, valentiores autem vbi radices iam egerint, etiam id quod nondum est per id quod iam est, Marasmum fieri significat. Postquam omnium iam Hecticarum notas expo suerimus, ad curationem modo digrediemur.

Curatio febris Hecticæ.

Curatio Hecticæ.

Hecticã si probe curare cogites, victu vtero qui humectet, & refrigeret, eo quod etiam non aliunde occasionem accepit, quam, ex humiditatis, quæ solidas ipsas partes im primis nutrire potest ĩdigentia. Verum quia refrigerãtia diuersam sortiuntur facultatẽ, { etenim alia, plus, alia minus sunt efficacia } sciendum est, quibusnam aqua, & aliud quoddã refrigerãs, & quibus quidẽ magis, qb⁹ aũt minus dari debeat: itẽ qbus nullo modo offerre oporteat, adhoc tẽpus, quo exhiberi cõueniat: itẽ quos sane tũ intus, tũ foris refrigerare, quos vero solũmodo extrinsecus oporteat. Cũ n. ita nos oĩa distinxerim⁹, et curatio Hecticarũ quamuis sit operosa, tũ facilis, tũ prõpta ad sanationẽ efficitur.

Quibus frigida dari debeat.

Frigidæ potio, quãdo ĩ hectica dãda est.

Siquidem igitur æger primario in Hecticam febrim inciderit, atq; non ex acutorum morborum transitu originem traxerit, cum fiducia cremorem ptisanæ potioni offerto, & panem in aquam tinctum, lactucasq;, ac omni cibo vtitor. Post cibum aquam frigidam, quantum velit, potui dato: cauere enim hic febris insultus & metuere non oportet. Neque enim remissionem, aut accessiones, quemadmodum in febribus ex putredine ortis inuenire licet. Ita sane agendum est si quãdo ipsa febris Hectica per se ac primario, fuerit, ægriq; vires imbecillæ, & non alia febris ex putredine creata, ei sit admixta.

Quibus frigidam dare non oporteat.

Perpende rursus, num quandoque febris Hectica inflãmatione magna præcordia infestante, aut putredine quadam in venis apparente, aut crudioribus humoribus excitata fuerit. Fieri namque potest, vt Hectica sit febris, & vt quædam ex putredine prouenientium ipsam adulterauerit. Si igitur tale quid fuerit aqua dari non debet, & præsertim, si nulla cõcoctio' in vrinis appareat, neque inflãmatio feruens, & magnitudĩe insignis: præterea si vires ægri sint imbecillæ.

Quando frigida exhibeatur etiam inflammatione infestante.

Frigida in inflãmatione data

Sin autem inflammatio feruens admodum fuerit biliosa, Erysipelacea, frigida recte exhibetur. Ego sane noui me cuidam tali affectu laboranti, æstuãtiq; ardore frigida exhibita plurimum profuisse, ita tamen vt prædixerim ægrũ paulo diutius morbo conflictatum, quod etiam accidit. tardius enim vires recolligebat. euaserat autem vt nõ cũ febris esset aucta, Hectica in Marasmodẽ inciderit. Hæc autem ratione, etiam si quæ, ex putredine ortarum admixta fuerit. & præcipue ex ardentiũ genere, frigida potui exhiberi debet; neq; vero simplr in his dabit, sed cũ bonæ con, coctionis notæ in vrinis iã apparuerit, tũc offerre cõducit.

De Hecticis febribus, quæ ex alijs in eas transeuntibus mutatisque generantur.

Hectice ex aliis generatio.

Quod si Hectica ex acutis morbis in eam commutatis oboriatur, magna enim ex parte Marasmodes Hecticæ succedunt, vbi ardentes febres non recte curantur. frigidæ potu interdicetur, præsertim immoderato. Nam corpore iam antea extenuato, imbecillique simul, & excarni reddito, tum propter tempus, quo ilia excepta est, tũ propter ardentium febrium intemperiem, necesse est duplicem comitari noxam, aut validam virium deiectionem interitumq;, aut refrigerato corde, caloreque natiuo protinus abolito Marasmum senio persimilem, quem merito ex morbo senium vocabant, subsequi. Hoc enim & frigidum & siccum existit quod nequaquam febrim inducit. Quare neque refrigerantia hic Marasmus, sed potius humectantia simul & calefacientia requirit.

Quomodo ex extremis remediis succurrendum ijs sit quibus frigidam dare non possumus.

Extrema remedia. lotæ aq̃

Cataplasmatis igitur, fomentis, ceratisque refrigerantibus in omnibus quidem febribus recte vtimur, in quibus aquæ potio dari nequit, aut ob virium imbecillitatem, aut ob corpus plus æquo extenuatum carnibusq; destitutum. Inspicito autem, num etiam Hectica marasmodes iam excitata ex affecta particula primario duxerit originem. Etenim ex inflammatione iecoris, vẽtris, mesaræi, renum, & coli, adhæc ob diuturnas vteri, pectoris, pulmonis, septi transuersi, & aliarum partium inflammationes prouenire solet. Quare inspiciendum est, animaduertendumque, qua in particula febrim Marasmoden subsequi contigerit, eiq; potius remedia ad refrigerandum humectãdumque efficacia adhibebimus, vt ipsum veluti ignis fomitẽ extinguas. Multa igitur sunt in id efficacia, sed nullum ita ut ceratum rosaceũ. Quippe solidas partes refrigerare, & humectare potest, ac tueri ne humiditas quæ modica in eis adhuc superest, prorsus intereat, In hunc autem modũ conficitur.

Ceratũ rosaceũ

Ceræ quadrans, rosacei sextãs Cera semel, aut bis lauatur deinde vbi in aqua frigida soluta fuerit, rosacco sic adiicito sed ex hoc seruato instar vnciæ paulo plus aut minus. Et cũ ceratũ lẽto igne probe solutũ fuerit, finito ipsum refrigerare, deinde ex cerato portionem acceptam in pila subigito, interim relicti rosacei, interim aquæ frigidæ momentum in pilam coniiciens, donec totum rosaceum insumptum fuerit, ac cerato probe mixtũ esse cõspexeris, Quod si etiam ouorum albumina adiicere volueris, præstantius adhuc erit remedium. Pari modo si cremorem prisanæ adiunxeris, melius adhuc effic es. Oportet autem lineamenta crebrius mutare, nec permittere, vt medicamentum diutius corpori adhærescat, neque multum incalescat. quippe mora imbecillius redditur. Ceratum hoc ad multa est vtilissimum, nec eo temere vti oportet. Ego sane hoc frequẽter vsus incipientes Hecticas cito discussi, ne adauctæ Marasmoden febrim inferre potuerint. Oportet autẽ in his quoque vsui istius insistere, & non cũ detrectare, sed etiam crebrius adhibere, alias vt ceratum inducentes, alias liquidius reddentes, hydrorosato copiose diluendo. Ita namq; hoc præsidio instar vnctionis vti licebit, cum omni in corpore, tũ præcipue in consumptis, & extenuatis. ac nõ modo semel in die, sed etiam bis ita præsertim in visceribus vti conuenit. Quoniam autem iterum illinemus, ratio est, vt etiam secunda vice vnctum abstergamus.

Lineamẽta.

De fomento.

Fomẽtũ refrigerans.

Fomentis vtendum ex succo lactucæ, vuæ immaturæ Portulacæ, solani, & vmbilici veneris. Præstat autẽ succos etiam refrigeratos, & præsertim niue superaccõmodare. Quod si nobils quædam particula inflammatione tentetur, succos non per se ac separatim, verum oleo omphacino admisto, aut chamenelino, aut etiã rosacco, aut simul omnibus inducere conabimur. At pectori remedia non nimis refrigerãtia admoueri debent, nisi multus feruor, aut inflammatio in eo spectata fuerit. Verum ne sic quidẽ li-

namenta diutius inhærere finemus, eo quod plærosq; ab immodica ipsorũ refrigeratione haud mediocrẽ nõ solum respirationis, sed etiam vocis noxam expertos nouimus.

De domo in qua æger decumbet.

Non solũ autem refrigeriis, quæ extrinsecus admouentur, sed etiam aeris mutandi ad frigidius artificio auxiliari tẽtabimus. Si igit̃ æstas fuerit, in subterranea domo æger decumbet, & pauimentum aqua frigida copiose conspergetur, vt aer hinc frigidior euadat iam aqua ex aliis vasis in alia decidat: nam mediocris huius strepitus ẽt somnum prouocat: præstat adhuc, si aerem ita immutes, vt nõ modo refrigerare corpus. sed etiam corroborare possit, id quod fiet, si pauimento iniicias refrigerantiũ aliquod, aut rosam, aut semperuiuõ, aut rubum, aut lentisci turiones, aut vitis, capreolos, aut simile quoddam, tum ad refrigerãdum tum ad robur inducendum efficax. Huiusmodi sane aer omnibus quidem Hecticis cõducit, maxime vero, quibus pulmo & cor igneum ardorem primario senserit. Etenim a cibo & potu refrigerante, non tãtũ iuuantur, quantum, a frigidi aeris inspiratu: contra maius a cibo sentiunt cõmodũ, quã ab aere, si iecur, & venter, aut alia quæpiã particula fuerit affecta. Ita sane vbi æstas fuerit, aerẽ ad frigidũ mutari oportet: vbi hyems calidior parandus nõ est quocũq;.n. frigid⁹ fuerit, nihil ipsos offẽdit Reliquũ vero corp⁹ solũ mõ moderate coopiri oportet, plurib⁹ tegumẽtis icalescat, et æger ideo viriũ defectionẽ aliquã sustineat. Aer quomodo præparandus.

De Balneo.

Et balneũ iis cõducit, q Hectica febri laborãt, quæ p se fuerit, & nõ cũ aliqua ex humorũ putredine proueniẽtiũ cõiuncta inueniat. Tũc.n. offẽdunt, & nequaq̃ iuuant. præsertim si crudis adhuc humorib⁹ lauare quis ipsos voluerit: neq; minus ledunt, si inflãmatione nobiles pticulas obsidẽte, ẽt modice id facere tẽtaueris. Sciẽdũ aũt, nõ modo Hectica febri laborãtib⁹, sed ẽt frigidis siccisq; intẽperieb⁹ & senio ex morbo balneũ conferre. Habent enim balnea hoc quoq; admiratiõe dignũ, q & calidas & frigidas intẽ- Balneũ Hecticis. Seniũ ex morbo balneis curatur.

peries iuuare possunt. In summa, si quis diuersos illos lauã
di modos nouerit, is meo iudicio etiam omnem intempe-
Balneũ calidis & frigidis aptũ
riem mutare in contrarium poterit. Esto igitur tempera-
tus aer, unctio, & solium, eluere autem oleum conuenit,
ac statim cum æger in exteriorem domus partem ingres
sus fuerit. corpus perungi, uerum diutius in aere morari
non debet, oleum autem visceribus potius superfundi.
Egressus æger in frigidæ solium, quod non aquam frigi-
dam, sed lactis more tepentem habeat perungatur, circun
datus autem operimentis, non admodum diu in eis immo
retur cum vestem iam induet, rursus totum corpus vnga
Cibus a balneo qs psit.
tur. Valde enim hoc iuuare ipsos potest, quoniam humidi
tatem quæ a balneo accedit, diu retinere oportet, & non si
nere, vt prompte ex corpore defluat. Egressus æger ex
Lac Hecticis idoneũ.
balneo, aut cremorem ptisanæ, aut halicæ aut lac assumat:
sin autem sitis vrgeat, etiam cum adhuc operimentis in
uolutus est, non recuses, aut lac, aut aliud quoddam ali-
mentum exhibere. Etenim tunc potius in vniuersum cor
pus distribuitur, cum attrahitur.

De lacte.

Lac igitur omnibus Hecticis, præsertim in Marasmum
desinentibus, si quid aliud, idoneum est. Quapropter etiã
iis valde conueniens est, qui vires habent imbecilles, neque
alimẽtum possunt attrahere: & hoc solum in corpus di-
stribui, trahique non parum accommodate potest. Itaque
lac muliebre primum locum obtinet, secũdum vero asini
num. Verum quoniam ægre nonnulli hoc assumũt, capril
lum ipsis dandum est, quod medium fere existit, & magis
potest nutrire. Cõstat autem etiam curam animalis haben
dam esse, vt nutriatur domi ordeo, myrti, lẽtisci, & quer-
cus foliis. ita enim lac non amplius corrũpitur. Nam huius
sollicitudo habenda est, vt ne Hecticorũ aluus subducatur
præcipue eorum, qui ex frequẽti Syncope, & diuturna va
cuatione alui in Marasmodẽ febrim inciderũt. Quamobrẽ
quibus venter imbecilis, & facile subducitur, in his etiam

lac bis

lac bis coquere, vel etiam fluuiales lapillos in id coniſcere oportet. Redduntur aũt igne candentes, vt ſeroſum a lacte per ipſos diſſoluatur. Atqui lac ſolum nolint aſſumere etiam cum priſana, aut halica, aut chidrio ipſum decoctũ exhibeto: adhæc cum itrio, hoc eſt libo ſuminali, & ſimila gine ſimiliter bis coctum offerto: præterea magis adhuc illis lac exhiberi debet, quibus etiam venter copioſiora, & bilioſiora deiicere videtur. Procedente autem tempore, vbi febres mitigatæ fuerint, & vires aliquomodo inſtauratæ, molliſsimum, & recentem caſeum ex eo coagulatũ dare ipſis nõ alienum eſt. Quatenus enim vires augeri cernimus, eatenus nos quoque cibis adiiciemus.

De uino.

Vinum iis qui frigidam ſiccamque intemperiem in ſolidis particulis habent, & Maraſmo ex morbo, vt vocant, detinentur, exhibere neceſſe eſt, vt quos calefacere ſimul, & humectare oporteat, quæ omnia vinum moderatum præſtare ipſis poteſt. Qui vero cum febri marceſcunt, præſertim qui macie torrentur, iis vinum dare cautio eſt: vt quod eis, ſi quid aliud maxime aduerſetur. Vinum in Hecticis.

Si ex ſyncope maraſmus obtigerit. Cap. 5.

QVi ex Syncope Maraſmo contabeſcunt, iis quantum ſane ad vires collapſas, & perfrictionem frequenter comitantem attinet, vinũ offerri debet. Quoniam vero etiam caliditas naturæ contraria, febriſque præterea eis adeſt, & perfrictio quidem interdum cõquieſcit, rurſus aũt febris ſuperuenit, ac ſummatim cum periculum ſit, ne alias aliter æger intereat, nunc a perfrictione, nunc a febri, neceſſe eſt tum demum ad vrgentem cauſam reſpicere, ac nonnunquam vinum tempeſtiue præcipere, nonnunquam vero rurſus id diſſuadere. Maraſmus ex Synco.

De teſticulis gallorum.

Teſticulos gallorum, quos Græci Orchis & Paraſtatas appellãt, dare his oportet. Perpetuo enim oĩbus Hectica laborantibus cõmodi exiſtunt, cũ abũde nutrire, & vires Gallorũ teſticuli.

augere possint, vbi probe concocti fuerint. Quapropter id alimentum semper exhibendum est, vbi vires nōdum ad extremum collapsæ fuerint. Quod enim præsidium deinceps esse potest, si vires alimentum non coquant, superentque? Quippe nequaquam cibus vires augebit, sed natura, quæ omne alimentum & concoquere, & mutare, & corpori apponere consueuit.

De *fructibus pomaceis.*

Fructus pomaceus, qui Opora græcis dicit, q̄a sane humectat, ideo Hecticis cibus est accōmodatus. Quoniā vero oēs propemodum non solum humectare, sed etiā refrigerare solent, idcirco rursus dicendum non est, vniuersim oī Hectico cōuenire. Illis.n. qui calida & sicca intemperie laborāt, & oībus q Marasmo cōtabescūt, & torrent, congrue frigida & humida victus ratio adhibet, maxime peponū medulla, & cucumerū: item mala, duracina, & cærasia his sunt idonea. Qui aūt frigida intemperie detinentur, & in senium ex morbo inciderunt, iis inutilia. Reliqui vero pomacei fructus, q nō adeo refrigerāt, sed poti⁹ calefaciunt, & humectāt modice, exhibere nō est absurdum nnmpe vuam maturā, valde dulcem, præsertim quæ passa est, ac malum valde dulce, & ficum aemodum maturā. Nam hæc probe cōcocta ꝓpemodū nihil nocet. Si igitur venter nihil nos impediat, plus iusto excernes, cū fiducia cibos cōmemoratos exhibeto. Si nāq; tale quippiā fuerit, & aluus magis quā cōuenit ꝓfluere videatur, his quidē abstinendū in præsentia, dandū aūt punicū modice astringēs aut pirum, aut malū eiusdem qualitatis, præsertim ante aliū cibū, nā si a cibo sumantur, aluum subducunt. Ac cibi qui stomacho potius, & cordi corroborando sunt vtiles, Marasmo ex Syncope cōtabescentibus, & oībus Hecticis dari debent. Si hi quoq; siti, & vehemēti febri laborare vīdeant, etiā ipsis fruct⁹ pomacei refrigerātes opportune offerunt. Breuiter oīa ad id qđ magis vrget, accōmodari debent. Hanc.n. rationem animaduersionemque obseruans,

Pomacei fruct⁹ ī hecticis.

nunquã aliquẽ offendas neq; si pomaceũ fructũ, aut aliũ quẽpiã cibũ exhibeas. Nã oĩa quantitate, qualitate, tpe, ordine, & vtẽdi modo, aut bene, aut male administrantur.

De tabe quæ Marasmus græce dicitur.

Si tabes quã greci vocant Marasmum reuera humiditatis, quæ in solidis ptibus subsistit, absolutus existit interit⁹, nullã medicinã recipit. Propter hoc igit nõnulli medicorũ merito decepti in discernendo, putarũt se verũ Marasmũ curasse. Etenim fieri potest, vt tenuitas carniũ maciesque, & veluti colliquatio earũ resarciatur, primariã vero humiditatẽ, & quæ solida ipsa nutrire põt, prorsus absumptã perditãq; non licet restituere. Sic enim seniũ quoq; sanari nequit, vt quod naturalis sit tabes. Queadmodũ igit seniũ nulla medicina tolli potest, sic neq; ea quæ reuera tabes. Attamẽ propter humanũ benignumq; artis auxiliũ cõtendere cũ morbis oportet, & non cendeploratos oĩno relinquere. Interdũ.n. vbi quis naturã dextrã nactus fuerit, & tabes incipiat nõdumq; solidas partes torruerit, sperratum successum consequi poterit. Sin aũt minus, quãto magis æger affectus est, tanto minus agendũ. Nam despe ratis maloq; victis manus admoueri non debet. Maras. Seniũ.

De tertiana. Cap. 6.

Tertiana quidẽ facilis curatu est: eum aũt a medicis illis, qui nulla ratione, & via vtũtur, male tractat, nõ difficilis modo curatu, sed etiã insanabilis interdum redditus. Cõstat igitur cibũ humectãtẽ refrigerãtẽq; in oĩbus eẽ præscribẽdũ, cũ Tertiana mixtione pura, & germana existit, & a sola bile excitat. Itaq; ptisanæ cremor sup oĩa vtilis ipsis censet: atq; hoc vsi nõnulli vsq; ad Crisim, hoc est morbi solutionẽ, optime superstites vitæ mãserũt. Sin aũt min⁹ oblectent ptisana, etiã auene cremor ipsis dabit: ac lactucæ, aut ĩtybi caulib⁹ vtẽdũ. Qđ si febris nõ fuerit vehemẽs, et quedã note ꝯcoctioni appareãt, etiã gallinarũ alæ, & piscicul⁹ molli carne præditus ꝯcedi põt. Vrinæ in his ꝓuocari debent, maxime apii radicis, & adiãthi diluto. Nã anethi decoctũ & si vrinas mouere ꝑpe posit, vi Tertianæ.

tare tñ ipsum magis oportet in germanis Tertianis, & in quibus callidius sicciusque temperamẽtum habẽt, prætcrea si ægri solicitudine, & vigiliis cruciant. Nã in his omnibus offensa maior, quã vtilitas prouenire solet. Absinthii etiam decoctũ maxime vitandum; est, quando calidũ, & siccum ægri temperamentum habent. Noui aũt ego nonnullos etiam particularum colliquationem expertos, quod immoderatius illud assumpsissent, & non vitassent. Contigit.n.quorundã sane partes solidas sicciores depræ hendi, quorundã vero bilẽ, & feruescentẽ, nõ quantitate, sed qualitate potius offendere: alium aũt igneam intempe riem, aut inflammationem in ore ventriculi sentire. In his itaq; oĩbus talia, vitanda sunt & tepida liberaliori magis ante cibum vtendum Nihil autem minus etiam in alio tempore potio exhibenda, quippe hæc humectat, feruorẽ refrigerat, meatusq; laxat. Quare ex his omnibus accidit, hanc quidẽ partẽ bilis per ventrem excerni, aliam vero per vrinas, quæ antea detinebat, & propter caliditatis feruorem, & propter nimiam decoctorum adustionẽ nõ potuit expurgari Miror autem quomodo Galenus qui artẽ legitime, si quis etiã aliorũ medicorum exercuit, adeo indistincte scripserit, vt dicat exqsita Tertiana correptis absinthii dilutum a septimo die propinãdum esse. Ego vero falsis Tertianis potius dedi, mixto ei oxymelitis momẽto Sic.n.pituitæ miscellam, & citra noxam magis extenuat, & leuiter purgat, vt non vsus veniat origani, aut hyssopi, aut calaminthæ, aut pulegii. Quæ oĩa acriora sũt & cum periculo, crebroq; febrim iam magis accendunt. Hæc igiť vniuersa vitare magis oportet, & tunc audacter offerre, quando pituitabilẽ longe superauerit, & tempera mentum ægri frigidius fuerit, vitaq; ociosa præcesserit, & alia oĩa, quæ humorem frigidiorẽ superãtem efficiunt. Sin autem humor, qui abũdat, contrarius horum fuerit, tum his abstinendum est, vtendũ vero illis potius, quæ extenuant, & accesſiones vehementiores fieri non cogunt.

Galen⁹ in distin cte quædam.

De pomaceis fructibus.

Pomaceos fructus, quos oporan Græcis appellari diximus, exquisitis Tertianis parcissime exhiberi cōuenit, nēpe vuam dulcem, persica cocta, & non cocta, peponumq; medullam: præsertim aūt si etiam ægri siti vexentur. Ego sane noui, me frequenter ægros, ne amplius accessione febris infestarentur, impediuisse, cū peponas probe refrigeratos hora ante incursum morbi assumere iussissē, & rursus aquam temperatam copiosam, & quātam potuerint, peponi superbibere precepissem. Secutus itaq; est nō multo post aquam epotam aliquibus sane sudor, aliis copiosa bilis p aluum Offendi aūt ego plærosque Romæ medicos, qui ne nomē quidem peponum tanquam bilem procreantium proferre audebant. Quum itaq; ego cuidā aliquando, & sitienti vehementer, & æstu flagranti, defatigatoque iniunxissem, vt peponē assumeret, quidā præsens medicus exclamauit, homo cur ægrū magis vis occidere? an non didicisti, quod pepon bilem producat, lege Galenū de alimentis, vbi dicat manifesto, peponem comestū Cholericos efficere. Laboraui igitur ego non parum, vt iis persuaderem, qui intellectu assequi poterant, Galenū non dicere hic ipsos pepones bilem creare, sed Cholerā efficere. Choleram autem vocabāt stomachi subuersionem cū vomitu, & perturbatione vētris; ac Cholericos, quibus hæc accidunt. Nam pepon reuera habet aliud stomacho cōtrarium, quare etiam copiosior comestus: vomitū, ventris perturbationem, & præterea perfrictionem, ac totius corporis conuulsiones excitat. Ac melopepon nihil horū facere censetur: nō enim habet adeo, quod stomacho aduerset; imo neque pepon modice comestus. Proinde Tertiana febri decentis cum fiducia dari debet: nec nō his q Causo & calida intēperie laborāt, siue in renibus, siue in iecore, vel in stomacho, vel capite. Nihil enim eiusmodi intemperiebus aduersari potest, debellare, & euicere, vt pepon, aut q dicitur melopepon. Quomodo enim ea quæ refrigerāt, &

Pomacei fructus in Tertianis.

humectant bilem parere poſsint, nõ video, vbi aũt pepo num facultas tibi deeſt, etiam cauliculi lactucarũ refrigerati, & cucurbitæ, item cucumerum medulla, perſica coctionẽ non experta, ſed in vaporẽ ſuſpenſa, & ab eo ſolo cocta, velutiq; condita ſubſtitui poſſunt, eiſq; & ſimilibus ſemper vti licet. Iã in oleribus, & pomaceis fructibus etiã omnibus deligere oportet, quæ refrigerare queant, & humectare, conuenienter ea pro vniuſcuiuſque temperamẽto, & morbi magnitudine accommodantes.

De balneo.

Balneũ in Tertianis.

Balneum, vt maximũ præſidium, ipſis præbendũ, maxime calido & ſicco tẽperamento præditis, & qui crebris vti lauacris conſueuerũt: nec cõcoctio oĩno expectãda eſt, ſed vbi ſiccitas vrget, etiã ante concoctionẽ lauare conuenit. Modus aũt lauandi talis eſto. Poſtquam æger in temperatum aerẽ ingreſſus fuerit, modice ſudarit, & tepidas aquas acceperit, ita oleo non ſimplici perũgatur. Quid.n. corpus bile exardeſcens, humectare, aut refrigerare ꝓbe præterquã aqua poteſt? præſtat igitur aquam tepidam admiſcere, ſic enim refrigerare, & humectare magis, & in altum corporis penetrare ꝑcipitur. Vnctio aũt adhibeatur non in domo, quæ calidũ aerem habet, ſed in exteriorem eius partẽ reuerſo, quã etiã a molliendo malacticen appellãt: deinde poſt illitionẽ hydrelæi, aut hydrochamæmeli. Nam ſi bilis multa & præcipue craſsior ſit, nõ alienũ eſt ĩ vicẽ olei cõmunis etiam chamæmelino vti, qđ vim diſcutiendi multo habet ampliorẽ, ſed nõ diu æger in aere immorabitur, verum celerrimo tranſitu tãtum vſus in tepidum calentis aquæ ſolium deſcendet, in eoque diutius ſubſiſtet. Egreſſus aũt ex domo calida, monendus, vt in aqua frigida ĩmoreť: & ſi bene habuerit, etiã ieiunium indices, indumentis vero iam ſumptis, vt aquæ tepidæ quantũ velit, paruo ſpacio interpoſito, bibere hortãdus eſt. Nã a potione ſudores copioſos effundi videbis: interim vero etiã bilem per vomitum reiici, vt æger quã primũ ex iis quæ

superueniebant, morbo fuerit liberatus. Reuersus aũt in domum, si pepo non adfuerit, aut alimẽtum quod diximus sumat, aut lactucarum cauliculos, aut cucurbitas, aut cucumeres, aut ptisanam. Cæterum aquã tepidã nõ modo semel, sed etiã bis & frequenter dare expedit, & nihil metuere. In hoc nanque morbo aqua tepida maximũ est præsidium. Tẽtabimus aũt in declinatione potius exhibere, & antecessionem: interim vero etiã in accessione. Noui siquidem accessionibus subtrahi debere, vt Diuinissimus Hippocrates inquit, ac verũ est, quantum ad hoc attinet, etiã cũ nihil vrget. Frequenter. n. cogimur propter causam vrgentem, non tepidam modo aq̃, sed etiã cibum in ipsa accessione offerre. In illis autem hoc agendum est, qui immoderatum stomachi habitum, & virium imbecillitatem hũt, vt insultus magnitudinem ferre nequeat, sed Syncopẽ minetur. Noui igitur ego in his q immoderate roduntur, tepidam me aquam propinasse, deinde vomitu oborto, & bile copiosissima excreta, istorum beneficio accessionem conquieuisse. Vt autem illa aucta fuerant, ita etiam alia decrescebant, & aqua temperata, & bile euacuata. Deprauat[9] est codex.

Quomodo tertiana discernatur, germana ac uera ne sit, an falsa.

Tertianas illas germanas esse cẽsendum est, quibus omnia quæ cognata dicuntur, consenserint, ætas dico, regio, cõsuetudo, temperamentũ, studia, & victus ratio. Potest aũt senex quoque Tertiana infestari, quæ omnem Tertianæ germanæ speciem, omnemque modum cõseruet. Ego sane meis oculis hæc in sene quodã conspexi, qui flauam bilem vomeret, similiterque per aluum excerneret, vehementer febricitaret: atque idcirco accessio cum valido rigore eum inuadebat, ac declinatio multis sudoribus accidebat, detinebatur autem accessione horis fere decẽ, aut duodecim. Huius alii sane familiares, eo quod senex eẽt, decoctũ ei bibere præcipiebãt, ac oĩa illa facere quæ falsis Tertianis, vt aiunt, idonea existunt: fereque interiisset æger de

Tertianæ veræ internotio, a falsa. Historia senis biliosi.

coctis ex hyssopo, origano, & pulegio assumptis, nisi quis subito ex periculo ipsum subtraxisset, iubens eum etiā pepones assumere, & lactucas, & ptisanā, quæ nihil curiosum habent, operosumque, ac oēm alium victum, qui humectaret, ac refrigeraret, vt in Tertiana exquisita, non deceptus ætate, quod senex esset, sed potius toto tēperamēto. Habuerat.n.iam inde ab initio igneam intemperiem, quā alii propemodum omnes postea ad amussim cōseruabūt. Quare naturā ægri, & causas præcedentes maxime attendere oportet: nihil autem minus, imo etiam omnium maxime febris speciem. Ego autem neq; Tertianarum falsarum victus rationem in omnibus vt veram, & vtilē commēdo, quam Galenus in libris ad Glauconem philosophū præcipere videtur, iniiciēs omnino ptisanæ piper, aut origanū, aut hyssopum. Etenim huiusmodi plærūq; periculosa sunt, & febres vehemētiores accendūt, idq; magis adhuc, si temperamētum corporis calidius inueniatur, & pituita mitior quā bilis, & quæ non adeo calefacientia reqrat. Quippe satis erat in his vti, & nō multis valde refrigerātibus, & his quæ sensim extenuare citra calorē possunt, qualis est radix apii expurgata, vt nō particeps sit radiculatū: itē ptisana similiter, interim adiunctum habēs apiū, aut anisum, aut comā porri, aut mellis, & aceti momentum. Quod si non admodū insincera: ac falsa Tertiana fuerit, nullus horū vsus est, verum abūde est sola ptisana per se vti, & id qđ biliosum est, contemperare: quod pituitosum, dissoluere, non aūt siccantibus compingere, ac cogere: quemadmodū ii qui piper, & hyssopum præcipiunt, factitant, eo ꝙ illa videantur extenuare. Oportet autē diligenter animum aduertere eum qui humectāte victu vsus sit, vt cū humores ab illos dissolutos viderit, statim euacuandis eis extrahēdisq; incūbat, medicamēto exhibito, qđ nō magnā calefaciēdi vim obtineat. Eius aūt generis multa, sunt, & quæ ex oxymelite simplici⁹ paranť, & quæ ex succo rosarū modico, agarico, & scammoniæ lachryma. Quādo igitur humores compēdiose subducendi sunt? Ni-

Victus tertianæ falsæ.

mirum cum diffundi iam eos, & turgere tandem conspexeris, vt Diuinissimus Hippocrates scriptum reliquit.

Quomodo humores diffundi, dissoluiq;, & iam ad excretionem incitari cognoscatur.

Materiam subiectã tẽperato, aut humectãte victu dissolui inde cognosces, quod cum per initia esset immobilis, nũc aliquo modo agitari incipiat, atque alias in alium locũ descendere: interim ad os vẽtriculi, & intestina: interim etiã ad articulos, aut cutẽ. Peritum igitur animaduertere hũc humorum motum, & obseruare diligẽter oportet, & darẽ aliquid, quod eos subducat, antequã oberrantes noxã intulerint, in partem aliquam nobiliorem decumbentes. Verum vulgares medici nihil horum norunt, vt qui motiones humorũ discernere nõ laborẽt, vnde fit, vt contraria faciant. Postquam igitur hæc viderint statim ad ea prorũpunt quæ siccare humores, & crassos facere possunt, atque huiusmodi quidem astrictoria medicamenta, similẽque victum præcipiũt, vnde accidit, vt humores inde crassiores redditi neque purgantibus facile cedant medicamentis, neque obediant. Cõuenit igitur, vt qui humores dissolutos nouerit, non modo semel exhibeat, quæ per aluum subducere posint, sed etiam rursus humectante victu vsi, & dissoluẽtes, si quæ siccæ & crassæ reliquiæ subsint, iterum leuiter expurgent. Ita enim humoribus modice subtractis, etiã solus victus morbum in totũ euincere, mutare, & ad bonũ statũ deducere poterit, vt nulla alia medicina idigeat. Quod si opus erit, licebit etiã epithematis simplicioribus vti, & superfusionibus, & cum concoctio apparere incipit, & lõge antequã accesio expectetur. Ita nãque erunt tum efficaciora, tum magna ex parte accesiones expectatas discutiũt. Quoniam aũt purgantibus vtendum est, vt ea prompte & compendiose inuenias, bonum esse duxi, etiam compositionem ipsorum hic apponere: in hunc modum habet.

[Notæ humoris diffusi, dissolutique.]

Rhodomeli purgans.

Rosarum succi sextarii duo: mellis sextarius: scammo

niæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquũtur. Summus medicamenti modus est cochlearia quatuor: medius tria: minor duo. Hoc non solum Tertianariis propinari debet, sed iis etiam, qui lippitudine, & alio quodam modo ex bile, & calida intemperie ægrotant.

Aliud Rhodomeli purgans.

Rosarũ succi sextarius: scãmoniæ vnc. agarici drach. piperis drach. duæ: mellis vnc. sex. Ad ignẽ lentũ coquant, & vbi incrassitiem coierint, adiicito scammoniã, agaricũ, & piper: ac vtitor. Datur instar cochlearium quinq;, aut sex. Hoc solis conuenit qui falsa Tertiana detinentur. Habet. n. nonnihil, quod etiã pituitam subducat, cũ agaricũ, & piper receperit. Noui aũt purgasse me etiã medicamento, quod corticem mali citrii reciperet, & eo quod ex malis cotoneis paratur, & horum penuria sola vsum scãmonia. Quod. n. ipsa nõ modo bilẽ, sed etiã pituitã potius euacuat, manifestum est, si quis temperato, & humectãte victu vsus, pituitam diffundat, vacuabit hanc quoq; scãmonia: nec indigebit iis, quæ agaricũ, aut cucurbitã syluestrẽ recipiunt. Quare etiam si quis recto victu vsus falsam Tertianam scammonia purgare velit, nõ delinquet. Hæc quoque hacten⁹ de Tertiana breuiter a nobis dicta sunto. Nõ enim sumus ignari, veteres quoque de his scripsisse, & nemo ea de causa culpandus erit. Quæ enim nobis quoq; tempus, & longa experientia noscenda obtulit, hæc æquũ censui amicis, & medicis ea nos postulantibus exponere, quæ quidem paucula existunt, sed magnã vim continent. Nam methodi prædictæ non in Tertianis tantum, sed in aliis quoq; multis morbis accommodari possunt.

De quotidiana. Cap. 7.

Quod quotidiana febris ex pituita trahit originẽ, oĩbus in confesso est: quippe neque acuta febris esse his apparet, neq; sitis valida vrget, neque perurens quid, & siccum habere sub primo statim contactu

percipitur, ſed magis vbi manus diutius immorat, caliditas fuliginoſa ex alto emergere deprahēdit: ac pulſus bona ex parte exigui, & rari exiſtunt, incrementū non velox, ſed longiore tempore detinet: ſudores q̃ ipſis oboriūtur, nunquam purum oſtendunt interuallū, quale in Tertiana, aut Quartana frequenter apparere videmus. Iam manifeſtius adhuc febris ſpeciem etiam ex præcedētibus cauſis cognoſces, ſi non obiter, ſed multa cum diligētia inquirere, & examinare omnia coneris. Etenim cruditates plurimum, crapulæ, & balnei immoderati vſus, interdū iecoris quoque, & ſtomachi perfrictio præcedit. Hæc igitur eum attendere, & diligenter conſiderare oportet, qui febris ſpeciem velit cognoſcere. Nam interdum indicia omnia ſimul adſunt: interdum non, quippe in germanis, exquiſitiſque febribus vniuerſa prope inueniuntur: in falſis autem non omnia, ſed quædam ipſorum adſunt, quædam non ſemper, propter varias ipſarum cauſas. Ac maxima quædam in eis tum curandis, tum inter noſcēdis differentia depræhenditur. In hunc itaque modum interno ſci debent. Quin & Diuiniſsimus Galenus, Ruphus, & plerique alii veteres de hac re copioſius tradiderunt, nos autem deinceps etiam de curatione agamus. Nam curandi ratio ab illis prodita in quæſtionem aliquā vocatur, num videlicet vera in omnibus exiſtat.

Notæ quotidianæ.

De curatione.

Quod febris Quotidiana, vt quæ ex pituita naſcat, ex tenuantium incidentiumque vſum requirat, verum exiſtit, ſi enim craſſa eſt, & viſcoſa, extenuantibus indigebit. Duplex autem harum differentia eſſe cernitur, quædam enim inciſoriam vim obtinent, ita vt ſimul egregie calefacere poſsint, quædam autem iucidendi quidem, nō autem valde calefaciendi poteſtatem habent, quædam in totum non calefaciunt. Quibus igitur in hoc morbo vti oportet? iis nequæ calefacere poſſunt, an illis quæ citra

Curatio quotidianæ.

calorem extenuant? videtur enim Diuinissimus Galenus in distinctione Glauconi Philosopho præcipere, vt extenu antibus vtatur. Conueniebat aūt meo iudicio, cum maxi ma sit differentia, dimisione ac distinctione vti, quibus, in quo vtēdū sit. Neq; .n. pituita huius, vnde febris accēdit, vnam habet speciem: alia. n. est salsa: alia acida: alia vitrea: vtraq; vero frigida, & crassa: ac ideo q; particulis sit impa cta, febrim excitauit. Merito igit etiā extenuātia ad curatione desiderat: salsa vero nō similiter: siquidē & caliditas, & siccitas hoc ei præstat. Calidā aūt ipsam quoq; esse constat inde, quod intestinū rodat radatq;, & grauissima tor menta, quas Dysenterias Græci vocant, nihil minus etiā quam bilem, cum huius quoq; qualitatem receperit, suscitet. Nam humores non secundum materiam ipsorum, sed etiam secundum qualitates eis subiectas operant. Hæ siquidem aduersus ipsas pugnant, & operātur. Ac pituita salsa, etiā si videat humida, tñ constat facultate siccam esse, quemadmodum etiam aquam marinam Iam alia mul ta imaginatione quidem sunt humida, facultate autem sic ca. At quod pituita salsa nequit per ea, quæ inflammant ip sam, siccantq;, extenuari quandoq;, & diffundi, sed potius adhuc etiam crassior effici, manifesto hoc testantur nitrū, sal, & iura salsa. Quippe hæc calescentia, crassiora reddūtur Nam id ab Aristotele, ipsaq; experientia probatum

Aristo. est, ea quæ a calore coacta fuerint, nō a calore, sed a cōtra rio dissolui posse. Hæc igitur etiā in corporis humoribus considerari debent, & si quidē salsi sunt, non calefaciētia, aut quæ admodum siccant, aut extenuare possunt, adhibe re oportet, quæ vulgares in eis faciunt, raphani radiculā ipsis exhibentes, piper, salsamentū, capparim, & decocta, quæ vehemēter extenuāt, & antidota, quæ aduersus eius modi offerūtur Hæc sane oportebat iis poti⁹ quotidianis, quæ a frigido atq; acido humore, puenerūt, iperare: quip pe ab eiusmodi adiuuantur Ego sane noui crebro me oīa hæc in quotidiana, quæ a frigida humidaq;, & acida pituī ta incensa fuit, obtulisse. In quibus autem salsum, aut bilio

Historia.

ſum quid admixtũ fuerit, in his magna ex parte extenuans quiddã exhibuiſſe, præſertim ſi etiam ægri tempamẽtum calidius erat. Minime vero eiuſmodi medicamẽta ꝑ initia morbi ægrotãti exhibere cõuenit, cum ſalſus adhuc humor ſuperat, præpolletq; & ægri corpus fuerit intẽperatum. Sin aũt etiam huiuſmodi aliquo vti oportebit, eo ꝙ æger appetat, aut vt appetentia reſtituatur, temperato prius victu vtendum erit: ac vbi concoquere æger incepe rit, tunc ei permittendum, vt aſſumat tum cibos, tum potus, qui leuiter extenuent, & calefaciãt, vt pote apii turiones, porrique, & piperis exiguum, vini momentũ, eiuſq; albi, idque non frequenter, nam vſus eorum liberalior noxius eſt. Verum laborandum eſt, vt humores ad cõcoctionem perueniant, neq; in vetuſtatẽ venire ſinendi, ſed purgandi. Cum enim in corpore diutius inſidẽt, magis adhuc ab omnibus præſidiis quæ calefaciunt videturq; extenuare, craſsi ſunt, vt nõ amplius ne medicamẽtis quidem ad purgandum efficacibus prompte cedãt, cum difficiles ipſi ad motum, & terreſtres magis ab ipſis euaſerint. Noueris aũt hãc ad purgationẽ eſſe opportunitatem temporis, & commoditatem. Frequẽter.n. vrinarum notæ a præſumpto victu, & temperata potione mutantur, atque tunc huiuſmodi vrinas incoctas eſſe, ab iis qui id non nouerũt, cẽſeri videmus. At quia frequenter accidit materiam in totũ corpus diffundi, & alias aliter, aut per ſudores, aut vomitũ, aut ventrẽ diſsipari: ideo vrinæ etiã ſedimẽti expertes vulgo apparent. Satius igit̃ eſt conſiderare, & diſcernere, quando potius materia extenuari, diffundi, ad excretionẽ incitari, & ex loco in locũ tranſire incipit, atque ita demũ purgare oportebit, non ſolis vrinis animũ adhibẽtes. Nõ aũt conuenit vniuerſam curationem moliri, ſed ꝑ vices, & interualla. Ita namq; accommodari debet morbis, qui ex craſsioribus humoribus generantur ac ſenſim extenuare, & læuiter purgare materiæ copiã oportet, donec ſatis habere videbitur. Nam ſi æger aſſumat medicamentũ, qđ copioſius purget, magnã corpori intemperiem conciliat,

Victus quotidianæ.

& potius nocet, quam iuuat, magiſque in iis adhuc, qui calidiore temperamento, & biliſiore præditi ſunt.

Quando ſalſis utendum in quotidianis febribus.

Salſa in quotidianis febrib⁹.

Qui iecur, aut os ventriculi habent refrigeratum, & acidam pituitam vomunt, tenenturq; quotidiana, his etiã calidioribus cibis, ſi voles, vti non alienũ eſt. Humidus enim & frigidus ſtomachus vniuerſa extenuantia citra noxam tolerat. Auſus igitur ego quandoque ſum in quodam, qui quotidie febris acceſsionem experiretur, & pituitam vomeret, ſalſis vti, & cibo, qui Græcis Encathera dicitur: itẽ hydrogaro, porri decocti iure, & non aquoſo, ac mirifice conualuit, ita tamen, vt & ori ventriculi, vnguentis epithematiq; ei extrinſecus applicatis, & totius corporis tẽperaturæ proſpexerim, non alienũ eſt hæc quoq; in Quotidianis tentare, ac pituitæ qualitatem, & quantitatem obſeruare, atq; ita conuenientem vnicuique victum præſcribere. Quemadmodum enim non vna pituitæ eſt ſpecies, ita neque vnam victus rationem eſſe oportet, ſed vnicuiq; ſpeciei idoneam. Ac in omni medicina idem præſtaudum eſt, & id quod vnicuique ſalubre eſt quærendum, vt aũt is qui medicamenta quærit, prompte ea poſsit inuenire, & non aliunde cum Antidota, tum purgationes colligere cogatur, expoſui hic diſcrimina, adiũcta etiam diſtinctione, qualia in quibus vſurpare potius oporteat.

De *fomentis & cataplaſmatis*.

Fomentis & cataplaſmatis qñ in febribus vtẽdũ.

Fomentis aũt, & cataplaſmatis per initia ſtatim vti feſtinandum non eſt, neque cum copia humorum in toto corpore ſuperat. Metus. n. eſt, ne dum viſcera nimium incaleſcunt, laxanturq;, cõfluxus quidam ad partes affectas decũbat, & adaucta illuc inflammatione, præterquã q nihil proficimus, magis etiam offendamus: Quod ii quoque faciunt, qui priuſquam totum corpus recremẽtis fuerit liberatum, cataplaſmatis, & ſuperfuſionibus vti non verent. Ego itaq; noui etiã inflãmationes, quæ nõ erant, ob præcipitẽ ipſorum vſum ſuperuenire. Ne igit officiamus, la-

borandũ eſt copia iam imminuta, & cũ iam cõcoctio quæ dam in vrinis apparere incipit, calefaciẽtia, aut laxantia ſi vſus requirat, viſceribus inducere. Fugito aũt fomẽta, aut cataplaſmata, quæ laxare tm̃, & quæ repellere poſſunt, mixtam vero confectionem ipſorum parato. Et ſi quidẽ viſcera infirmiora, & defluxionibus opportuna videanť, ægerque faſtidiat, aſtringentium, & roborantium vires intendere oportet, ſin autem inflammatione, aut dolore vexentur, laxantica potius. Summatim vtriuſque {medicamenti tum laxantis tum repellentis} vires pro cauſa vrgente, & intendere, & remittere conuenit.

De ſtomachi imbecillis, & mediocriter inflammatione laborantis fomento.

Ad quinas vini partes miſceto omphacii quaternas, chamæmeli binas, & maſtiches momẽtum. Quod ſi inflãma tio feruẽs appareat, etiam ſi gleucinũ, aut nardinũ adiece ris, nihil nocebis, ſed plurimũ quoq; iuuabis. Sin aũt os vẽ triculi non infirmũ æger habere, aut cibũ non faſtidire vi deať, loco vini decoctum fomento admiſceas, glandẽque vnguentariam, & fœnugræcũ prius in illo decoquẽdum curato. Hanc quoq; animaduerſionẽ in cataplaſmatis ſer uare rõ ẽ, vt mixta ĩ ipſis fiat curatio, & vtrobiq; ſane ane thinũ, aut cyprinũ, aut nardinũ cataplaſmati ſemp̃ adiicia tur. At ſi acoris, aut frigiditatis in ſtomacho ſenſus eſt, etiã ĩ decocto ĩ quo illa paranť, nardũ Gallicã, abſinthiũ & ane thũ adiungeř eis oportet. Cũ ſalſum humorẽ vomũt ægri tp̃amẽto calidi, ſolũ quoq; chamæmelinũ oleũ adiicere sẽ per, & maſtichæ momẽtũ inſp̃gere ꝯducit. At tẽpus cataplaſmatũ eſto hora, ante acceſſionẽ, abſq; plurimo potu, & ĩpoſita nõ diu inhæreſcãt. Quippe oĩa, ſiue fomẽtum, ſiue cataplaſmata fuerint, etiã ſi maxime ea q̃s ex medicamẽtis oĩbꝰ, quæ robur adferre poſſunt, apparař potuerit tñ ſi diutiꝰ corpori incumbãt, virium reſolutionẽ, & imbecillitatẽ efficiũt. Tm̃ de fomẽtis, & cataplaſmatis dictũ ſit. Si enim particulariũ quoque nonnihil ꝑtermiſſum

Fomẽtũ ſtomachi.

sit, id ratione quis adinuenire poterit, si omnia cõsideret, & animum ad id quod conducit intendat.

De purgatione.

Materia iam attenuata diffusaq́ oxymelite, & aliis quæ in cibis extenuare solẽt, & decoctis, & cataplasmatis adhibitis, tunc demum ad purgandũ eam venito. valde enim a vacuationibus adiuuãtur. Non oportet autem vniuersæ ipsos purgare, sed per vices, & simplicioribus: hinc demũ: aliquanto valentioribus. Cũ enim materia sit crassa, haud facile iis cedit, quæ vniuersam celeréque vacuationẽ præstant. Agarici igitur scrupulos tres aut quatuor ex melle exhibeto: interim etiá plus, aut minus pro ægrotãtis viriũ ratione, & humoris qui superat, quantitate. Quippe pituitã educit, nec morbũ inueterari finit. Aliud. Et granũ Cnidium, si post cõcoctionẽ datur, diuturnis Quotidianis medetur. Adhæc catapotia qbus ego semper, & in quartanis & aliis affectibus vti soleo, benefaciunt in vesperam data. Habes ipsorum descriptioné alibi quoque proditam: hæc autẽ recipit. Aloes vnciã: cucurbitæ syluestris vncias duas scammoniæ vnciam: euphorbii semunciam: veratri nigri corticis vnciam bdellii vnciã: gummi vnciã: nitri Alexandrini semunciam: in alio exemplari habetur sescunciam Succo brassicæ excipito, datoq́ ex eis scrupulos quatuor, aut quinque: nihil metuens, aut rosionẽ, aut nimiam purgationẽ: vacuant sine omni molestia nõ mõ pituitam, sed etiam humorem melancholicum, eoque circuitus quartanos finiunt. Dato hæc catapotia, granorũ instar figurata, in quibus multa eruditas, crapula, & vita ociosa præcessit, temperamentumque est pituitosius, & quod nihil siccum, aut acre obtinet. Nam in eiusmodi tuto dantur: & qui hæc assumunt, valde adiuuantur.

Purgatio in febribus.

Aliud quod citra molestiam sumitur, a sale dictum Græcis Halatium, admodum efficax.

Alatiũ. Gingiberis, petroselini Macedonici, epithymi, laseris, cumini, apii seminis, ligustici, singulorũ vnciæ quatuor: scãmonie

moniæ vnciæ tres, & semilsis: salis cõmunis, & torrefacti vnciæ quatuor.

Aliud ut scriptura Halatiorum habet præstantius.

Gingiberis semũcia: petrosellini Macedonici, epithymi, laseris, apij seminis, ameos, cumini, ligustici, pipis, singulorũ drachmæ duæ: salis torrefacti vnciæ duæ, semis scãmoniæ sescuncia, scrupuli sex. Dato vesperi in febriũ interuallis, quãdocunq; velint. At si aluum emoliri velis dato cochleare vnũ: sin autem plus purgare cogites, duo: ac in robustioribus viris scrupulos septẽ exhibeto: in pueris & mulieribus grauidis, & in summa in imbecillioribus tribus, vel quatuor scrupulis vacuationem moliaris. Ita sine omni molestia, & periculo offerentur. Licet etiam cum pane dare, & ex posca, & oleribus. Attamen præstat in morbis, qui per circuitus reuertuntur, cũ ptisanæ cremore ipsum præbere. Tantum etiam de purgationibus dictũ sit.

De antidotis ad Quotidianas.

Styracis calamitis, iridis Illyricæ, myrrhæ, singulorum drachmæ quatuor: opoponacis, piperis, galbani, opij singulæ drachmæ. Hæc trita omnia in vnitatẽ cogito admiscens eis mellis quod sufficit, ac dato fabæ ægyptiæ instar ante accessionem in lecto decũbenti perũctoque ex oleo, & pipere granis decem: iuxta vero appositæ sint prunæ. Hoc somnum, & sudores excitat, leuatque præcipue, eos qui multa cruditate scatent. Antidotis ad Quotidianas.

Aliud.

Agarici, gentianæ, singulæ drachmæ dantur cũ mulsa ante accessionẽ. Hoc mediocriter extenuat, meatus infarctos aperit & materiã p aluũ, & vrinas moderate ducit.

Aliud.

Decoctum chamedryos ijs quos Quotidiana febris circuitusue affligit, potioni dato. Vrinas multas ducit, & leuat aptum ergo illis, qui non valde febricitant, neque temperamento calido sunt, & sicco. Chamedryos decoctum. ad Quotidianas.

Antidotum ad quotidianas, facit etiam ad quartanas.

Opii, oppoponacis castorei, semis dauci singulorũ drachmæ quatuor: læuigatis paulum mellis adiicito, viris obu los tres, pueris duos exhibeto. Vtitor autem hoc tanquam admirabili ex mulso hora ante accessionem, & præsertim quos non falsa pituita vrget, nec bene calidum siccumque temperamentum inest.

De *unctione*.

Vnctio in febribus

Vnctione vtemur ita, vt ad horroris febrisque magnitudinem, & ægri vires respiciamus. Si namque multa per frictione, & horrore infestante, febris non adeo tibi vehemens appareat, neque vires imbecillæ, sed robustæ, magis vtitor validis vnctionibus, quæ externam cutem calefacere, ad ruborem perducere, & extenuare possunt. Si cõtra, neque vires validæ, neq; frigus multum, ac febres vehementes fieri videntur, tunc iis vtendum erit, quæ cutem modice extenuant, & rarefaciunt. Dicamus igitur de vnctionum differentiis, hoc ipsum præterea distinguentes, quæ nam valentiora, quæ vero imbecilliora existant.

Vnctio ualida.

Pyrethro, pipere, & nitro pari portione cũ pulegii momento, in vnitatem coctis, & ex oleo cõtritis, summas cor poris partes, & spinam perungito Sin autem frigus etiam in ea percipitur, mirifica est, vnctio, & valde proficit, vehementem perfrictionem, morbiq; vetustatem expertis.

Alia mediocris.

Piperis grana tria, & micam thuris in læuorem trita ex oleo illinito.

Alia.

Nitro ex oleo trito summas ægri partes, spinãq;, tum in balneo, tum extra illud perfricari iubeto. mouet enim su dores, & iuuat.

Alia ualde bona, & multis experimentis cõprobata.

Arthemisiæ Crocodiliadis, adipis Crocodili fluuiatilis, singulorum vnciæ sex: olei sextarius. Coctis ex oleo ægrũ & præsertim eius spinam ante accessionem vngito, ac miraberis efficaciam, Non abs re est etiam odoratum quid admiscere, eo quod vnctio ingrati sit odoris, & cõtraria quadam ratione operetur.

Alia in quibus febres uehementes urgent, & frigus moderatum apparet efficax.

Spumæ lebetum in balneis efferuescentium oleum admisceto, dum visci crassitudo fiat, vngitoq; corpus, antequam febris inuadat. Idem naturaliter præstat.

Naturalia, quæ corpori alligari solent.

Lapis Aetites cum ad alia plurima, tum ad rigores, qui per circuitus reuertantur, & præsertim ad Quotidianas facit, si corpori alligetur. Physica

Aliud quod appendi solet, multis experimentis a me probatum.

In folium oleæ ex communi attramẽto inscribito, Ca, Roi, A. Capito autem folium oleæ ante solis exortum, & collo suspendito.

Aliud naturale ad Quotidianas.

Animalculum quod desidet, & texit, vt muscas venet, bene facit, si linteolo illigatur, & sinistro brachio appẽdat.

De Quartana. Cap. 8.

QVartanæ febris non vna est species, sed multiplices, & diuersæ existunt. Etenim alia ex flaua bile nimium adusta, alia ex feculento sanguine nascitur non solum autem materia, sed etiam loco in quo constituũtur, inuicẽ differũt: hæc enim in vasis, illa in liene potius subsistit. Quoniam igitur diuersæ sunt species, curationis quoq; modos diuersos, & nõ vnũ, sicut vulgares arbitrant, esse oportet. Nãq; a humore melãcholico creat. Quartana.

merito calefacientibus humectātibusque iuuatur. Quæ vero ex nimia bilis adustione prouenit, humectātibus, & refrigerātibus, vt peponibus, vua, ostreis, pisciculis, aqua, & breuiter temperata, & refrigerante victus ratione, ac balneis tepidis tractari debet. Mihi itaque frequēter subit mirari, quomodo Diuinissimus Galenus in omnibus nō aliū quendam victum, quā qui calefacere ipsos & siccare possit, præcipere videatur. Præbet enim ipsis antidotum Diatrion pepereon, & quod Diospolites dicitur: item liquorē Cyrenaicum, & Theriacam: & in cibo, salsamentum & piper. hoc autem potissimum quotidie bibere iussit. In vniuersum præcipit abstinere ijs, quæ refrigerāt & humectāt eo quod humor, inquit, morbum efficiens frigidus existat Verū etsi humor melancholicus calefacientia desideret nō tamen necessario etiam siccantibus indiget. si quidē frigidus est & siccus, calefaciētibus, & humectantibus opus habebit. At non videtur etiam humectantium aliquod prorsus velle præscribere, sed e cōtrario omnia quæ siccāt assantque nimium, & humorem crassiorem potius reddūt. Nam quæ videntur magis extenuare, cum sint etiam paulo calidiora, quam vt mediocriter extenuent, postea terrestres magis, & multo quam prius crassiores efficiunt, dū humiditatē quæ in eis subsistit, exuguunt, insumūtque, vt natura ideo recremēta lentius excoquat. Didicimus enim cōcoctiones omnemque vitæ originem calido fieri, & humido, id quod etiam in externis videre licet. Nā fructus & singulæ stirpes a pluuijs, & solis calore producuntur, et præterea omnia quæ præter naturam existunt, contraria ad curationem requirunt: quæ secūdum naturam, sunt similia potius. Quare hoc est præstantissimi medici officiū, vt calidum quidē refrigeret, siccum autem humectet, frigidum calefaciat, & humidū siccet. In summa, vt ea quæ sunt vitia ac affectus, cōtrariorum vsu euincat, ac omnia quæ res postulat curiose persequatur, omnique arte & ratione, tanquam in bello decertans, ægrum conseruet. Si qn̄ igitur accidat ægrum & sicciore quoque vti victu, vel

Medicamenta Quartanarū.

ꝙ appetat, vel etiam ꝙ ita laborans siccãtia medicaméta aut cibos requirat, nempe hydrogarum, vel conditũ, vel eiusmodi aliquod præsidium, consulo & tunc, vbi semel, aut bis eo fuerit vsus, ac corpus modice incalescat, rursus statim ad victum per initia institutũ, qui leniter humectare, & calefacere possit, reuerti. Ita enim neque ea que calefaciunt, assumpta multũ adeo nocere poterunt & preterea humor q natura admouẽdũ difficilis, & siccior erat facili⁹ solui poterit, vt ipse remissus post dissolutioné, & quodãmodo excerni ĩcitatus a medicamẽtis, que benigne euacuant, citra noxã paulatim subtrahi queat. Etenim sic agẽdum est in crassioribus siccioribusq; humoribus, ac humectare ipsos, & dissoluere conuenit: nec diutius dissolutio eorum expectanda est, sed protinus ad purgationem ipsoꝝ properandum: & si adhuc res postulat, rursus humectando, tum balneis, tum victu ita subducere expedit.

Quartana, quæ ex nimia flauæ bilis adustiõe excitatur.

Quartana ex nimia flaue bilis adustione.

Quod si Quartana nõ tibi a sicco, frigidoque humore, sed poti⁹ bilioso, & plus satis adusto excitari videatur, tũc potius refrigerare potentibus vti oportet: si quidem eger etiam natura calidus simul & siccus, etate vigens, & frigide potioni assuetus appareat, adhec si anni tempus sit estiuũ: interim vero si etiã cure. vigilie, tristitia, ira, & acriũ medicamentorum vsus precesserint. Hec enim omnia biliosam, & ex adustiõe nimia Quartanã generare possũt. In his igitur nõ peccaueris, si potionibus, & cibis frigidis vtaris, vt peponibus, si tẽpus dederit, duracinis, intybis & lactuca, breuiter nõ offendes, si oĩa agas que ĩ germana Tertiana tẽtaueris. Nulla enim alia ratione humor, qui a caliditate, & siccitate ĩspissat⁹ fuerit, euinci potest, nisi quedam refrigerantia humectantiaq; assumpseris, quéadmodum etiam que a frigiditate inspissata sunt, a calefaciẽtib⁹. Hec igitur, vti diximus, vniuersa calefaciẽtia, etsi extenuare videantur, tamen inspissant preterea. Quare in his offerenda non sunt vt que eiusmodi humorem crassum red-

dant magis quam extenuent, præsertim quæ vehemẽtius calefacere, & inspissare prædicantur. Quare neq; in Quartana catapsalmatis, aut superfusionibus, fomẽtisq; vti studebim⁹. Quippe vnctio sola quæ ex copiosiore hydrelæo paratur, frequentius a balneo, & cibis temperatis adhibita calorem abunde contemperare, ac lenire potest, & si quæ in iecore durities est, hãc quoque laxare. Sin aũt res postulauerit, ipso quoque solo potius vti oportet, vel etiam chamæmeli decocto in quo absinthii thuriones, palmulæ pingues, & melilotũ deferbuerint. Noui me in Quartana ẽt frequenter epithematis vsum, tẽpore quidẽ opportuno, vt in Tertiana ante accessionẽ, ex farina ordei, lini semine, & decocto chamæmeli, ac multũ ꝑfecisse, vt æger nõ amplius accessione expertus, fuerit: p̄sertim aũt in Quartana, quæ ex nimia bilis adustione cõcitata erat. ac in pueris tẽperamẽto calidioribus, in quibus inflãmatio quæpiam præcordia exercet, talia probari videntur. At si quis etiã in frigida Quartana, (sic enim appellanda est, quæ ex frigido, & sicco humore melancholico excitatur,) supfusione itẽ calidiore ante accessionem vtatur, hic item maximũ adiumentum sentiet, vt etiam subito febris cõquiescat, quãuis molestam accessionem ægrum experiri contigerit. Satius autem est, si quis etiam toto antea vacuato corpore superfusionibus, omniq; alio particulari præsidio vtatur. Qui enim toto corpore adhuc sordido, ac impuro, vel cataplasmata inducere, vel perfundere aggrediuntur, hi insigniũ malorũ autores fiunt. Cæterum Quartanas ex adusta bile consistentes purgare decet, corpus prius humectãdo pleniore cibo, & quiete: quæ vero ob humorem melãcholicũ procreantur, humectare quidẽ eas oportet, (siccus enim humor ille existit,) ob terrestrem vero eius partem, & frigidam, tum calefacere, tum extenuare conuenit. Purgationem autem non per febris initia, sed cũ cõcoctio iam apparet, moliri, debemus. Ita porro ẽt si ægrũ sanguinis vacuationẽ reqrere cẽses, vt ex quo humor melãcholicus ꝑcreetur, in statu, cũ humor quoq; a natura cõcoqui solet.

Quartana calida

Quartana frigida

Quartanæ calidiores purgandæ.

tentare eã cõuenit. Tunc.n. leuata natura reliquias materiæ euincit, id q tibi concoctio in vrinis apparens indicat. ad medicamentum purgãs, népe, q ex Rhodomelite conficitur, bilẽ, & humores nimiũ adustos sine molestia purgans hoc præstare debet: habet autem in hunc modum.

Purgatio ex Rhodomelite.

Succi rosarum sextarii duo mellis sextarius: scãmoniæ torrefactæ vncia. Omnia simul coquũtur, dãturq; ad summum choclearia duo, vel minus. At si humor biliosus non admodũ calidus, & siccus, sed crassior, ac pituitoso humore adulteratus esse videat, paulũ agarici prædicto Rhodomeliti adiiciendũ erit: atq; in eũ modũ hic quoq; leuiter purgari debet. Vt aũt prompte componas medicamentũ, paresq;, subscribã eius quoq; mixturã, quæ ita habet. Rosarũ succi libra: scammoniæ vncia: agarici vnciæ quatuor piperis scrupuli duo, mellis vnciæ sex Ad ignem lẽtũ hæc coquito, ac vbi in crassitiem coierint, adiicito scammoniã & piper, atq; vtitor. Nã sine omni adeo molestia vacuat, præterquam quod non multum calefaciat.

Purga- tio ex rhodo- melite.

Purgatio quæ ex malis cotoneis paratur.

Mala cotonea octo impleto scammonia, cuius mod⁹ sit vncia, & extrinsecus ea fermẽto oblinito atq; sic assanda dato: vbi assata probe fuerint, adiicito mel probe læuigatũ ac vtitor pro viriũ ratione, in febribus quæ a bile excitant & in iis, qui generosam purgationẽ ferre nequeũt: atq; in pueris magis, & mulierib⁹. nã citra omnẽ prorsus molestiã purgat. sin ipsum efficacius reddere voles, in istum modũ parato Scãmoniæ vnciam: petroselini Macedonici vnciã piperis albi vnciã: agarici semunciam, succi cotoneorũ, vncias sex, succi citriorum vncias tres, mellis libram. Dato in star vnciæ. Succum cum melle coquito, atq; ita pulueres læuigatos inspergito, ac in pixide recondito cum fiducia. Est enim præsidiũ in multos vsus accommodatum, vt q, non solum bilem, sed etiam pituitam, & humorem melancholicum repurgare probe possit. Atq; idcirco Quartanis

Purga- tio ex malis coto- neis.

quoque falsis exhibere licet, in illis autem magis, quorum stomachus affectus, neq; concoquere bene, neque appetere cibum potest. nec non ijs qui Quotidianis infestantur. Hac de causa varijs ĩ mixturis ad omnia ꝑparare cõducit.

De uomitu.

Vomitus in Quartana.

Vomitus omnibus vtilissimus est, presertim ijs qui humores crassos in ore ventriculi continẽt. Nam crassitiem extenuat, & vt cõcoquatur, celeriusq; discutiatur, efficit. Optimum autem tempus ad vomitum est accessione incipiente: quoniam etiam tunc humores, cum materie mouentur, & illi in stomachum ꝯfluunt, illumque rodunt, nauseam excitant. Dato eis mulsam non nimis aquosam: ita nãque procliuius ad excretionem prorumpẽt. qui autem valde lenti, sunt, & difficulter auelli possunt, egrius excernentur, ac pennis precipue anserinis vtendum est, vt maiori irritatu vomit⁹ omnino proueniat. Si enim ex lentis humoribus aliquid sursum eductum fuerit, statim etiam accessio minuetur, tum spacio temporis, tum simul more ac cõsuetudine. Ego enim noui me hoc modo inueteratas Quartanas discussisse, vt nonnulle ipsarum superata iam deteriore parte conquieuerint.

De salsamentis.

Salsamenta in Quartanis.

Salsamẽtis autem in illis nimirum, que ab humore melancholico excitantur, & in quibus stomachus vitiosis humoribus scatet, aut multa lienem vrget obstructio, vtendum est. Maxime hic commendatur etiam Encathera dicta, & que Alexãdrinorum Buridia sunt, Menomenia, & Membridia. Oportet autem eum, qui horum aliquod assumit, aliquãdiu sitim tolerare, & nullam potionem ingerere, vt efficere quid possint, & vim suam corpori ĩprimere deinde vbi ita viribus destituitur eger, vt sitim ferre nequeat, tunc vinum Ascalonites, aut Gazites dilutum quantumlibet, propinare licet. Ego itaque noui quẽdam ex his q Quartana ex terrestri & frigido humore laboraret, ita huius victus rationis vsu liberatum, vt etiam per aluũ hu

morem ſuperãtem excreuerit. Erat autem id quod excre uerat adeo valde nigrum, vt nonnullis medicorum metũ incuteret, non modo ob colorem, ſed etiã propter copiã euacuatam. Verum ꝙ æger paulo poſt morbum facilius ferre inceperit, & ꝙ lien, qui antea, maximus erat, paruus euaſerit, effecit, vt omnes bene ſperarẽt, & nihil amplius metuerẽt. Sciendũ vero eſt, ꝙ cibi enumerati, & quicquid abſtergere, & extenuare mediocriter poteſt etiam cũ cõ-coctio incipit apparere, humidioribus temperamento, fri gidiorib9, & bene habitis dari debẽt Etenim humores tũc magis & repurgantibus, & extenuãtibus prõpte obediũt. Qui enim per initia, cum materia plane eſſet incocta, exte nuantibus vel purgantibus vſi ſunt, hi præterquã ꝙ nihil eorũ quæ ſuperabant, in corpore vacuare potuerint, etiã ſicciores craſſioreſque humores effecerũt. Si itaq; talis ſit Quartana, quæ a frigido, & terreſtri humore ꝯcitetur, ita agere oportet. Sin autẽ a bilioſo humore, exuſto, & in ci-nerẽ redacto prouenerit, omnia contraria, quæ humecta re, aut refrigerare poſſunt, tentare conuenit: balneũ dul-cis aquæ adhibere, & cibos temperatos. In ſumma quem admodum diuerſas habent ſpecies, ita quoque differen-tem ipſarum victum præſcribere oportet.

De antidotis.

Antido ta ad Quarta narum.

Nonnulli veteres Quartanarijs etiã antidota dederũt ac multas variaſq; deſcriptiones ab ipſis ꝓditas inuenire licet. Quin & Diuiniſsim9 Galenus ea memoriæ prodidit, ſed nulla videtur vſus diſtinctione: vnde plerique cum eis quæ titulo ipſa promittebant perſuaſi, deinde nõ exquiſi ta diſcretione exhibuiſſent, maxime offenſionis & pericu lorum autores extiterunt. Miror ſane, cur antidotũ ex li quore Cyrenaico paratum omnibus cõuenire dixerit, iu beatque frequẽter eo vti, atqui non videtur res ſic ſe habe re. Neque enim citra offenſionem quis ipſum hominibus calido, ſicco, & bilioſo tẽperamento præditis, & in Quar-tanam ex nimia aduſtione prolapſis, bibẽdũ dederit. Atta

tamen nec ea quæ ex ſulphure viuo, & pipere confecta ſunt neq; Theriace antidotũ dari debet. Hæc.n. vniuerſa iſtis aduersãtur. Quare præſtat eis, ſi fieri poteſt, nullũ antidotũ exhibere, verum ſufficit, victu potius refrigerante, & contemperante, nec non iis quæ ſuperflua repurgant frequentius vti. Sin autem antidoto interim vti cogaris, il la potius in Quartanis ex aduſtione nimia ortis propinanda putes, quæ conſtant ex opio, cicuta, & alterco, itẽ quæ vrinã prouocare poſſunt, ita vt nõ valde calefaciant, idq; in eis præcipue, quos vigilia, & ſitis comitatur. Nã ſomnus ante acceſsionem obueniens frequenter impiduit, ne acceſio in totũ oboriretur, aut effecit, vt moderatior ea fieret. Porro vt antidota a me dicta facile inueniantur, neceſſarium duxi compoſitiones exponere maxime illorum, quorum etiam antea in Quartanis, quæ ab humore Melãcholico excitantur, multam habui experientiam.

Antidotum ad quartanas, quæ ex humore melancholico conſtituuntur.

Caſtorei, papaueris, mirrhæ, piperis albi, liquoris Cyrenaici, ſingulorum drachmæ quatuor. Liquorem læuigatũ & aqua maceratum reliquis adiicito, fingitoq; catapotia, & dato ante acceſsionem ieiuno, aut cænato ex aqua. Præſtat ſi ægrum ipſum etiam perungas, nempe oleo calido, quod nitrum admixtum habeat.

Aliud etiam ad quotidianas efficax.

Opoponacis, opij, caſtorei, alterci ſeminis, ſingulorum drachmæ quatuor. Læuigatis paulum mellis admiſceto, datoq; adultis quidem dimidiæ drachmæ inſtar, pueris aũt hora antequam iuuadat acceſsio obulos duos.

Aliud ad Quartanam.

Liquoris Cyrenaici, piperis, mirrhæ, rutæ folia, ſingulorum drachmæ quatuor. Detritis, probeq; mixtis ante acceſsionem ex oxymelite vtitor.

Antidotum Acariston.

Facit ad multos interiores affectus, præcipue vero ad Quartanas. Croci vncia, opij vnciæ septem, galbani vnciæ septem, casiæ vnciæ tres: styracis vnciæ septem, myrrhæ vnciæ quatuor, castorei vnciæ septem, costi vnciæ tres, piperis vnciæ quatuor, spicæ nardi vnciæ septem mellis despumati, quod sufficit. Datur fabæ ægyptiæ instar ex mulsa ante accessionem.

Antidotum quod & ipsum mirifice ad Quartanas ualet.

Styracis exquisiti drachmæ quatuor, myrrhæ drachmæ duæ, opoponacis drachmæ quatuor, iridis sesquidrachma, piperis drachmæ sex, galbani drachma, lachrymæ papaueris drachma. Datur fabæ ægyptiæ instar melle exceptum hora antequam accessio iuuadat.

Pastillus insignis admodum ad Quartanis.

Opij veteris, rutæ foliorum, singulorum drachme duæ croci drachma, alterci foliorum drachmæ duæ. Contusa increta, læuigataq; in pastillos redigito, qui singuli scrupulos duos pēdeant. Ac dato horis duabus ante accessionem ex posca, pro ægri virium ratione.

Pastillus alius benefaciens admodum Quartanas.

Piperis albi, seminis dauci Cretici pares portiones. Contusas incretasq; ante accessionem ex multa aqua calida cochlearij mensura dato. Hoc plærosq;, cum simplicius sit, adiuuit Quartanarios.

Pastillus alius præstantissimus, ut nullus alius, succurrens curansque celerrime: elicit enim sudores, atque ita morbo diuturno ægrum liberat.

Opij drachma, piperis longi, * castorei, singulæ drachmæ Mulso cōformant. Dato singulis obulū ex oxymelite lotis, & in lecto repositis. Hoc multos sudores euocat, & magna ex parte bis, aut ter potū liberat. Hæ oēs validæ

Impressus addit in alio piperis cō.

ſunt antidotorum vires, ad calefaciendum, & attenuandũ efficaces. Quare etiam Quartanis potius, vt diximus, conueniũt, quæ a melãcholico, & terreſtri humore excitantur adulteranturque a pituita, non autem cõtinue, ſed per lõga interualla exhiberi debent. Nam liberalior eorũ vſus humores multo adhuc ſicciores, craſſioreſq; efficit. Tuti⁹ autem dantur, cum cõcoctio iam apparuerit, & vires ſint robuſtæ, ac ægri multum ad hoc inclinationẽ habent, qui & a nobis medicamẽta ſumere conſueuerunt, & nos pharmaca ſibi offerre compellunt. Sunt enim nonnulli nõ modo barbari, ſed etiam alii pleriq; opinione ac ratione aliena præditi, vt etiam ſecari vtique præ omni medicine malint, ac eos qui hæc faciunt, ſcire aliquid arbitrantur, inuitãtque ſtudioſe in edes ſuas, & præſtantiores hoſce medicos cẽſent, quam qui victum preſcribunt. Si igitur noſtrũ aliquis dare quid eis cogatur, qui calido ſiccoque temperato ſunt, & ex nimia flaue bilis aduſtione Quartanã experiuntur, illa offeret antidota, que vim non adeo acrem, et calidã poſsident, ſed quantum licet, ac vacant, & ſi fieri poterit, refrigerantia potius, & ad ſomnum inducendum, ſenſimque extenuandum efficacia obtinet. qualis eſt etiã Xenocratis paſtillus, cum ad alia pleraque vtilis, tum vero eximie, & ad Quartanas, & ad Tertianas: deſcriptio ipſius in hunc modum habet.

Paſtillus ad Quartanarios ex nimia flauæ bilis aduſtiõe.

Seminis Papaueris hortenſis, lachrymę papaueris, ſingulorum ſcrupuli duo: alterci albi, ſucci dulcis radicule ſingulorum ſcrupuli ſex: ſtyracis, aniſi, ſingulorũ ſcrupuli quatuor: croci, caſtorei corticis mãdragore, ſingulorũ ſcrupuli tres. Arida contuſa, incretaque, ſucco, ſapa, vel paſſo Cretico veteri excipito, ac vtitor cum fiducia in his precipue, quos vigilia comitatur, aluus profluit, os ventriculi fluxione laborat, & dolor Colum exercet.

Aliud ſimplicius.

Decoctum ſcorpiuri herbe mirifice prope omnib⁹ au-

xiliatur, si ante accessionem bibatur. Iuuat enim non modo ratione naturali, sed etiam quia materiam per aluum & vomitus educit.

De lapide armeniaco.

Lapis Armeniacus.

Lapis q Armeniacus dicitur, siue lotus, siue illotus offeratur, quatuor siliquarum pondere mirabiliter ad omnē Quartanæ speciem valet. Nam humorem melancholicū vt nullum aliud præsidiū euacuat: sed lotus quidem aqua per inferiora magis purgat: illotus autem per vomitiones citra calorem, non quemadmodum alia. Si vero nonnulli lapidis potionē odio habuerint in catapotia redigito, his medicamētis ei adiectis. Aloes scrupuli quatuor: epythimi scrupuli tres: agarici scrupulus: lapidis Armeniaci scrupulus: gariophylli grana quinque: scāmoniæ scrupuli quinq; Excipito succo Citrij, aut Grocomelo, aut Rhodomelo, aut Rhodomelite. Dantur scrupuli duo. Proficiunt etiā catapotia ex epithymo absque scammonia, habent autē in hūc modū Absinthij succi drachmæ quatuor: medullæ cucurbite syluestris drachma: aloes drachme due mastiche drachme tres: epithymi drachmæ duæ. Dantur noctu catapotia. Benefaciunt etiam ad mendaces Quartanas, quæ paulum quoque pituitæ habent admixtum.

.f. lazuli

Aliud antidotum mirificum ad multa efficax maxime uero Quartanis.

Vetustum capitis dolorem finit, vertiginosumque affectum comitiales accessiones, & vigilias sopit: insaniā quæ Mania dicitur, sedat: magnos oculorum dolores lenit: fluxionem doloremque dentium discutit: spirandi difficultatē, omnemque asthmatis causam abigit, tussi vetustæ, peripneumoniæ, & pleuritidi medetur, cum siccæ, tū humidæ: omne a pulmone humiditatis vitium dissipat, sputa tenuia mitigat, & eductioni paratiorem ex hydromelite potum efficit. Sin autē quis sanguinē spuerit, ex oxymelite aut posca, aut polygonij succo, aut plantaginis drachmarum duarum instar dato, pro egri viribus ponderi paulū

quiddam adiiciens, aut detrahens. Cæterum hoc antidotū stomachi est præsidium. Nam ex humiditate flacidum, imbecillemque astringit, & firmat, cibosque ob vomitiones non continentē roborat, & omnes ventriculi inflationes per ructus discutit, punctorios iecoris dolores mitigat, & Arquatis morbis auxiliatur. Nā vnāquāquæ partem ad priorem naturam reuocat, & atræ bilis morbū, quæ Melancholia dicitur, diuturnum, & turbulentum, vigiliasque leuat: lienis grauitatem subtrahit, & faciei colorem restituit, pituitam bilem per intestina detrahit, caliditatē intestinis partitā suggerit, distributionis meatus aperit, vrinas segregat, & veluti renes iuuadit, atque ita ex eis tū arenas tum sanguinis grumos ad vesicam propellit, renibus ac vesicæ medetur, vrinæ difficultatem reprimit. Omnibus porro prædictis affectibus potu assumptum opitulat. In Ileosis autem morbis, & Cœliacis hæc potio veluti viam præparat inueteratum stercus subducit, vetustamq; inflammationem resoluit, tormina lenit, distentionem vasorum remittit, & quietem inducit, nō veterni modo, sed somno cōcilians. Qui igitur per os id assumere nequeunt: his iniicito per aluum cum fœnugræci succo, & dolore liberat. Iā plurimum auxiliari potest vteri, vt aiunt, calamitatibus. Quippe dolores quoque ex partu solatur, & vigilias molestissimas imminuit, elationem distensionemque vteri mollit, morbosam purgationem reficit, recreatq;, & angustos vasorum meatus dilatat, sanguinis in vterum profluuium acutius, magisque subitum non modo potu restringit, sed etiam vino calēte in ipsam infusum sistit, item vocis abscisionem, & neruorum cōtorsiones potu mitigat. Vtimur eo in Articularijs, & Podagricis, ac plurimum id opitulari ægris compertū est. Maxime vero inuenias medicamentum vim istam in virulentis, non modo si per os exhibeat seruare, sed etiam si locis oblæsis illinatur, proficere, ac invehementibus periculis vtroq; modo antidoto vtendum est. Itaq; non solum in cōtinuis febribus, ardentibusq;, & colliquātibus, quæ syntecticæ græcis dicuntur ex aqua, vel

mulsa sumitur, ac maxima titulus eius promitit. Datur ægris drachma instar hora vna, aut duab⁹ ante accessionẽ. in Quartanis autem copiosiore vtor medicamẽto, eo ꝙ diuturnius malũ inhæreat, & ægre refici possit. Qui medicamentũ hoc donauit, incomparabile ipsum esse asseuerabat. Hæc est ipsius compositio. Myrrhæ scrupuli septẽ, spicænardi scrupuli tredicim, croci scrupuli quindecim, castorei scrupuli quatuor, opii scrupuli octodecim, amomi scrupuli quatuor, anisi, scrupuli decẽ, petroselini Macedonici scrupuli quindecim apij seminis scrupuli duodecim, iũci quadrati floris scrupuli nouẽ, casiæ Aegiptiæ scrupuli quatuor, piperis albi scrupuli quatuor, piperis nigri scrupuli quindecim, sysonis Syriaci scrupuli duodecim, styracis scrupuli sex, seselios scrupuli quatuor, Hedichroi fecis, quod magna dicitor, scrupuli quinque, mellis despumati quod satis est. Styracem dilatatum melle soluito, arida super inspergens. Opium vero ex sapa macerato, donec mellis fiat spissitudo, atque sic reliquis adiicito.

De balneis

Sciendum, est, balneis quoque sic vtendum esse, ad vnã quãq; specie respiciẽdo, calidiorib⁹ qdẽ in iis, quæ ex humore melancholico excitañt, tẽperatis aũt potius in illis, quæ ob nimia humoris biliosi adustionẽ ꝑueniũt, adhæc exercitiis similiter, & frictione, sed minus in calidioribus.

De unctione.

Præterea vnctio interdum quidẽ adhibẽda est ex oleo cyprino, aut gleucino in frigidioribus Chamæmelino aũt, vel oleo dulci, aut hydrelæo in caledioribus. In summa ꝓ varia huius specie, diuersa quoq; curatio adhibeañ. Frictionẽ aũt, vt maximũ præsidium, si quid aliud adhibere conuenit, nũc copiosiorẽ, nũc pauciorẽ. Satis igitur sunt, & dicta iam remedia, & vniuersa victus ratio, si quis omnino ꝑseuerãter vti velit, diuturnæ Quartanæ medebiñ. Quoniã vero nõnulli negligẽtes metuunt, ne morbus diutius moretur, & multis corripiantur accessionib⁹. omnib⁹ de-

ſiderant vti, & naturalibus ſimul, & his quæ alligãtur, ne-
ceſſarium duxi propter huiuſmodi hæc quoque expone-
re, ſi quid a nobis ex longo tẽporis vſu, & experientia co-
gnoſci potuerit.

Medicamentum.

Medicamentum, quod appẽdi ſolet ad quartanas, ſæpe
a nobis multis experimentis comprobatum. Scarabæus
Quartanarios curat, oportet autẽ ipſum viuum extrinſe-
cus fuluo linteolo firmiter alligatum, collo ſuſpendere. di
cunt autem hoc ipſum præſtare, ſi ita appendatur. Eſt hoc
quoque verum, vſu multo compertum, Lacertam viridẽ
appendito, item ex vnguibus ægri tum manuum, tũ pe-
dum exiguũ præciſum, ſicut facere ſolẽt, quibus vnges
præcidũtur, rufo pãniculo iniicere, & in eo firmiter illiga
tũ ita appendito, * ac rurſus appenſam ipſam reſoluere
vnde etiam capta fuerit. Referunt quoque, ſi quis ex gena
hirci pilos acceptos ægro adalliget, mirabiliter Quartanæ
poſſe mederi. Omnium vero naturalium medicorũ teſti-
monijs confirmatum eſt ſanguinem qui primus a virgine
fuerit excretus, naturaliter Quartanæ aduerſari, ſimiliter
etiã corrupte ſanguinẽ efficere, ſi quis ipſum ægro ab bra-
chiale dextræ manus, aut ad eiuſdẽ brachium alliget. No-
ui ego quendam, qui hac ratione vtens Quartanam cura-
uerit: dabat mulieri parienti pallium ægrotantis ferendũ
quod ille interius ferebat, illotum, & iam perſpirabile: po-
ſtea a partu pallium recipiens. ægro ferendum rurſus præ-
bebat. Ac Quartana nõ amplius in poſterum affligere, mi-
rabiliter contrarietate quadam, & ratione arcana depræ-
hendebatur.

* Deeſt aliquid.

Ex libris Aetij de Eryſipelaceis uiſcerum affectibus.

Eryſipelaceus affectus nonnunquã viſcerum alicui obo-
ritur, qui febrim ardentẽ, & Hecticam inferat, & ſiquidẽ
Eryſipelas ventriculum obſideat, hinc febris incenditur,
quam Lepyrian Græci nominant, ſin autẽ iecur infeſtet,
Typhode, ſi pulmonẽ exerceat, Grynoden. Huiuſmodi

vero

vero febris primum refrigerantibus, & humectãtibus, tũ cibis, tum potibus, & iis quæ exterius imponũtur indiget. Quoniam igitur Hectica febris alteri morbo non est cõmixta, balneum requirit, quẽadmodũ etiam alii oẽs calores, & siccitates. Quod si Erysipelaceus affectus viscera vrgeat, abstinendũ quidem balneo in totum, frigida autem in morbi vigore strenue vtẽdum est. Ita nominare cõsueuimus, cum vna vice & frigidissimã, & multã dederimus, verum ante statum frigida nõ vtemur, nisi ab ægro, qui & frigidæ potioni assueuerit, et sitim ferre nequeat, coacti fuerimus. Extrinsecus igitur imponi debent, quæ refrigerãt, & si nihil proficiunt, tũc etiã frigidã potionẽ dare, aut potius cibos refrigerantes oportet. Maxime omniũ conueniunt teneræ, & dulces lactucæ, eluantur aurẽ liberaliore aqua frigida, optime quidẽ ita sumptæ proficiunt. Qm̃ vero iniucunditatẽ ipsarũ, si ita sumantur, gratiorem nõ nunquam reddere coacti sumus, aceto copiosiori aquæ frigidæ mixto, intingere illas ꝓmittemus. Acetũ aũt sit tale, qđ ab oĩ vitiosa qualitate prorsus recesserit. Extrinsecus etiã ipsæ lactucæ succus accõmodari põt: imo & semperuiui, & seris, similiterq; refrigerantiũ. Præstãtissimum quoque est, quo nos vtimur, ex oliuis acerbis, & rhoe. Humorẽ enim ipsorum expressum in pilam cũ portulaca viridi coniicimus: deinde contusum exprimimus: & coniecto in vas liquore, & orificio exacte obturato, vas in aquã frigidã mittimus: præstaret autem si vas etiã niue obduceret. In vsu miscemus farinæ ordei tenuissimæ: deinde maceratum, vt liquidius sit, linteo duplici illinimus, imponimusq; præcordiis, ita vt nõ diu sinamus inhærere, sed postq̃ tepidũ euaserit, hoc quidẽ tollẽtes, alterũ imponamus, idque perpetuo consequenter facientes, donec æger altas corporis partes quodãmodo refrigerari sẽserit, & siti minus cruciet. Miscemus aũt nonnunq̃ etiã oleũ omphacinũ, & rosaceũ, vbi Erysipelas inflãmatoriũ præcordia torserit. Atq; hæc sane de febriũ curatione abũde dicta esse arbitramur.

Finis duodecimi & vltimi libri Alexan. tralliani.

RAZAE MEDICI AD MIRABILIS LIBER DE PESTILENTIA, EX SYRORVM LINGUA IN GRÆCAM PRIMUM, NUNC IN LATINAM CONUERSUS, PER IOANNEM GUINTERIUM ANDERNACUM.

RAZÆ MEDICI AD MI-
RABILIS LIBER DE PESTI-
LENTIA, EX SYRORVM LIN-
gua in Græcam primum, nunc in la-
tinam conuerſus, per
Ioannem Guinterium Andernacum.

Præfatio.

Occa-
ſio hui⁹
commẽ
tatiõis.

Vod ſane Galenus nihil eorum,
quæ medicã artẽ conſtituunt, in-
tactũ reliquerit, Diue, & ſemper
Auguſte Imperator, neqꝫ quicq̃
in curandis medendiſqꝫ corpori
bus, mentẽ ipſius ſubterfugerit,
oẽs meo iudicio cõfitentur, qui in
libris illius, & lucubrationibus di
ligẽter ſunt verſati. Non tñ vt a-
lia ipſe opera elaborauit, ita quoqꝫ doctrinã de peſtilentia
li morbo perſecutus eſt, ſed meminit quidẽ etiã huius in
nonnullis cõmentariis, verũ obiter, & in tranſcurſu: quo-
niã neqꝫ hoc eius inſtitutũ tum erat, curationẽ aliquã per
docere. Quare mirũ non eſt, ſi medicorum nonnulli no-
ſtri tpis nihil memoria dignum de huius curatione prodi
derint, cum nullam ſatis explicatam, abſolutamque do-
ctrinam ab artis principe traditam acceperint: Illud igit
admiratione dignum eſt, quod qui artẽ Medicam, eũ ad-
huc confuſa eſſet, in ordinem redegerit, & quæ indefinita
erant, diſtinxerit, rem omniũ maxime neceſſariam, indi-
ſcuſſam reliquerit. Nullus enim fere hominũ eſt, qui hoc
morbo non corripiatur. cã vero in proceſſu dicetur. Quin
etiam Galeni tẽporibus præclari græca lingua viri opere,
& dicẽdo excelluerũt: & aĩo ſublimioribus diſciplinis intẽ
ti, ad alias ſane quaſdã, & illas ſtudio dignas ſe contulerũt:
huius aũt nullus illorũ meminit, haud ſcio, vtra de cã, volũ

Mirum
Galenũ
de peſti
lẽtia nõ
ſcripſiſ
ſe.

Oẽs fe
re peſti
lẽtia cor
ripi un-
tur.

tas ne eis defuerit, an voluntati facultas. Nos vero, etsi nihil de nostro conferimus, tñ mãdato tuo ob temperãtes, optimũ absolutissimũq; de pestilentiali morbo opus, a sapiente hoc Raze Saracenicis verbis exaratum, in latinã cõuersum linguã, tuæ Maiestati offerimus, vt neq; huius animus tuus diuinus expers sit, cũ studium hoc animũ iuuet, & cura oĩbus conducat. At si tibi hoc pacto domino, & regi beneuoli, & recipiẽdi iudicemur, gratias agimus. quod nos adhortatus sis, excitaueris q;, & quotidie ad omne bonum deduxeris. Incipiamus itaq; sapientis viri doctrinã latine interpretari, dei sapiẽtiam, quæ reuera est, vt viam nobis commonstret, inuocantes: qua duce rẽ propositam sincere, & integre persequamur: & non in alterã partem inclinemus, sed tanquam lignis incedentes paulatim hinc & illinc stabiles, & firmi trãseamus, neque dictio ambigua nos lateat, neque sensus dubius, & sublimis subterfugiat. Cum igitur admirabilis hic vir morbum bifariam diuiserit, totum opus in quindecim capita partitus est. Doctrina Raze d̃ pestilẽtia.

QVAE IN SINGVLIS CAPItibus contineantur.

Primo, cãs præscripsit, ex quibus pestilẽtia excitat̃, & q̃uo omnes fere hoĩes in eiusmodi modum prolabantur.

Secundo de corporibus pestilentiæ opportunis.

Tertio, de tp̃e, quo magna ex parte pestilentia grassat̃.

Quarto, duplicis pestilentiæ insultus signa.

Quinto, de præcautione morbi, anteq̃ pestilẽtiæ signa appareãt, & q̃uo impediẽda sit, ne in totũ cõfirmetur, vel ne immoderatius augeatur, postq̃ signa apparuerint.

Sexto, de pestilentiæ curatione.

Septimo, quomodo succurrendum naturæ, vt pestilentiam in extimam cutem expellat.

Octauo, de præseruatione oculi, & gutturis, nec nõ totius corporis ꝓcuratione, vbi pestilẽtiæ indicia ꝓdierint.

Nono vt pestilentia cito concoquatur.

Decimo, vt ea quæ in pestilẽtia concocta sunt, siccent̃.

Vndecimo quomodo squamas, & pestilentiæ crustas tollere oporteat.

Duodecimo, quomodo cicatrices ex oculo, & toto corpore eximere conueniat.

Tertiodecimo, de victu & alimento eorum, qui Pestilentia correpti sunt.

Quartodecimo, quomodo ventri prospiciendum eorum, qui pestilentia oppresfi sunt.

Quintodecimo, de miti moderataq; & letali pestilētia.

QVOMODO PESTILENTIA CONcitetur, & omnes fere homines in eam incidant. Caput I.

Mnes propemodum homines pestilentia hac de causa corripiunt, qm̄ nemo non a prima generatione vsq; ad vltimam ætatem senilē mutatur, & siccescit. Vnde infantium sanguis multo humidior, quā in adolescentibus existit, multoque magis q̄ ī senibus. Quin etiā multā caliditatē possidet, sicut etiā Galenus in explicationibus Aphorismorū scriptū reliquit, in pueris, inquiens, caliditas immoderatior copia, quā adolescentulorū, horū autem vehementior qualitate existit, id quod ex optima naturali actione incrementi, concoctionis, & distributionis, quæ in pueris contingunt, demōstratur. At infantiū sanguis, & puerorum, musto respondet, quod nondū absoluta concoctione elaborari, nec ad eam commoueri inceperit. Adolescentulorū sanguis musto similis est, q̄d iam ferueat, efflaueritq;, & a primo statu mutatū sit, plurimūq; vaporis & recrementi expirauerit, cuiusmodi est vinū concoctū, mitigatum, & quod ad summum vigorē peruenerit. At senum sanguis vinum repræsentat, quod exhalauerit, vehemētiamq; abiecerit, & prope refrixerit, & acidū euaserit. Porro generatur pestilentia, cū sāguis putruerit, ebulliatq;, vt recremēta vaporo-

Cā cur pestilentia corripiamur.

Sāguis infātiū.

Sāguis adolescentiū.

Sanū sāguis.

sa, & limosa perspiratu discutiat. Adhæc cum sanguis ex infantis natura, quæ musto respõdet, trãsierit ad adolescẽtium, quæ vino cõcto similis est: ac ipsa p se Pestilentia, efferuescentiæ & ebullitioni, quæ in mustis cũ feruent, euenit, similis apparet. Atq; idcirco omnes propemodum huiusmodi morbo sunt obnoxii, magisq; masculi: quoniam sanguis necessario ex primo statu in secundum commutatur, sicut musta necessario in statũ, qui feruorem & ebullitionem sequitur, trãseunt. Et vix inueniri poterit infantis aut etiã pueri tẽperatura, quæ ex primo statu in secundũ commutetur temporis spacio, paulatim, & deinceps, vt etiam feruor, & mutatio in sanguine tempore, & paulatim appareat: quia eiusmodi tẽperamentum, quod ita deinceps mutatur, frigidũ & siccum esse oportet. At puerorum temperamentũ his contrariũ est. Quod autem horũ temperamentum calidum & humidum existat, hinc demonstratur, quoniam alimẽtum ipsorum ex lacte existit. Si vero pueri lacte nõ alũtur, certe affini & proximo huic victu, ciboq; nutriũtur, vt aliæ ætates vniuersæ. Quinetiã pueri in victu plus delinquunt, quã alii, eoque raro aliquis ipsorum hunc morbum effugit. Cæterum variat hic morbus pro temperamentorum differentiis, victu, habitu, ambiente aere, & sanguinis, qui in venis cõtinetur, qualitate, & copia. Atq; hac de causa Pestilentia in quibusdã citius, in quibusdã tardius inuadit: itẽ in aliis augetur, in aliis minuitur. Nonnullis qualitate admodũ prauus, nõnullis minus prauus morbus existit. Porro adolescentuli, quia sanguis ipsorum in secundũ iam statum mutatus est, concoctioq; ipsorũ absoluta, & ea humiditas exhalauit, vnde putrefactio constituit, raro hoc morbo infestantur. Illi igitur corripiuntur, qui superfluã in venis humiditatẽ, aut vitiosam qualitatem, perustamque vehementer habent, vel qui in puerili sunt ætate, qua sanguis ad absolutum statum non perfecte mutatus est, facile pestilentia infestantur. Quin & eos inuadit pestilentia, qui caliditatem languidam, & sedatam possident: adhæc adolescentẽ, qui victu vsus fuerit ad

Puerorũ temperamẽtum.

Adolescentes raro pestilentia corripiuntur.

Senes pestilentia non iuuabit, nisi viciato aeris statu.

corpus augendum, replēdumue, & sanguinem corrūpendum efficaci. Senes pestilentia non inuadit, nisi in pestilēti aeris putridi, & vitiati statu, quo talis morb⁹ plerūq; grassatur, quoniā qui mediocritatem egressus est, ad summam caliditatem, & humiditatem tēdit, & calidus status ad morbum, eo quod spiritum, qui in duobus cordis ventriculis cōtinetur, ad suum temperamētum per medium cor trāducit: deinde & etiā totum sanguinē, qui in arteriis habetur, ad proprium statum transfert. Cum igitur pestilētiæ causam paucis, & summatim exposuerim, modo etiam corpora percensebimus, quæ pestilentiæ sint opportuna.

De corporibus pestilentiæ opportunis. Cap. 2.

Corpora pestilētia opportuna.

SVnt igitur pestilentiæ opportuna corpora, alba, humida, obæsa, rubra, & q̄d pessimū est, si ad hæc corripiantur febribus continuis, sanguinis ꝓfluuio, affectibus ex sanguine concitatis, pustulis, lippitudine, crassa in oculorū angulis pituita, & cutis eruptionibus, quæ exāthemata Græci appellant, præterea si etiā copiose vtātur cōdimentis, magisq; palmulis, melle, ficubus, & crassis dulcibusque cibis, vt iis quæ ex melle cōficiuntur, & pulticulis, quod adhuc deterius est. Quin etiā larga vini potio, & dulcis lactis vsus eiusmodi vicium excitat. At gracilia corpora biliosa, sicca & calida pestilētiæ obnoxia sunt atrociori, quā veteres ideo, q̄d inter duas pestilētiæ species deterior sit, Eulogiā, quasi dicas dignā quæ obseruari debeat, appellarunt, sicut etiā a multis ita nominari audio. Nam huius appellatio in Græcanicis dictionibus non inuenitur. At sapiens hic vir propria lingua Chaspe nominauit, quæ vox indicat id quod est p se. Arbitror autem ideo, quod in ipsa pestilentia ratio animaduersioq; eius haberi debeat. Quā uis enim inter se affectionibus differant, tamen etiam communitatem, & nihil dissonum obtinent. Nihil itaq; est differentiam sortitum, quod non etiam communitatē obtineat. Verum ne de nominibus tempus teramus, cum sa-

Condimenta.

Larga vini potio.

Gracilia corpora.

Pestilentiæ duæ spēs.

piens hic differentias peculiari loco explicet, ad orationẽ institutam reuertamur. Quod si forte pustulæ in pestilẽtiã per cutem erumpant, vnum ex cõtrarijs accidit, vel si numero paucæ existãt, modicæ & obscuræ, vel prauæ nimium, & perniciosæ, aut squalidæ, siccæ, putridæ, & nõ cõcoctæ. Cæterũ gracilia corpora, & temperamento frigida hisce duabus speciebus, tum pestilentiæ, tum Eulogiæ accõmodata nõ sunt. Sin aũt forte obnoxia fieri contigerit, lãguida erit pestilentia cum febribus continuis ab initio ad finem vsque, veruntamen mediocris, concocta, & mitis.

Quãdo magna ex parte pestilẽtia grassetur. Cap. 3.

TEmpus quo pestilẽtia grassatur, & plurimũ viget, hoc est: extrema pars autumni, et veris initiũ: cũq; æstas pluuia fuerit, & austri continue alii aliis succedẽtes pflauerint, hyemsq; tepida, & aeris tẽpestas australis æstas aũt calida vehementer, & sicca: nec non autumnus calidus & siccus: adhæc cum largæ pluuiæ succedunt, pniciosior pestilentiæ species accommodatos ei, nempe graciles, calidos, & biliosos quamprimum inuadit: & frequẽter in nonnullis regionibus assuetis, ac familiaribus, aeris statu latenter in pestilentialem trasseunte, corpora integra permanserunt: in bono autem, pestilentia correpta sunt. Statim igitur præcauere oportet: cum explicari, & appropinquare hominibus ceperit, quemadmodum in processu orationis percensebo. Tẽpus pestilentia.

Quibus signis utraque pestilentiæ species inuadere cognoscatur. Cap. 4.

INdicia pestilentiæ, & Eulogiæ accessionem euidẽter demonstrantia, hæc sunt. Vtrãq; morbi huius speciẽ præcedit febris continua, dorsi dolor, narium pruritus, & sputa in somno. Hæc peculiaria horum signa existũt, magisq; dorsi dolor cum febri, adhæc æger toto corpore pũgi videt, nec non molestat pandiculatio, frequẽs oscitatio, dolor in gutture, & thorace, cũ spũs difficultate, tussi, cor- Pestilẽtia signa.

poris siccitate, inflãmatione, & sputi crassitie. Præterea ægri voce rauci sunt, capitis dolore, pulsationibus, & grauitate premuntur: adhæc difficulter morbũ ferunt, iactãt brachia, nauseant, & anguntur. At vomitus, morbi ferẽdi difficultas, iactatio crurum, & brachiorum, pestilentiã potius comitantur, quam Eulogiam: dorsi autẽ dolor, caliditas totius corporis, inflammatioq;, & ardor, nec non coloris splendor, magisq; iuguli vehemẽs rubor ad Eulogiã pertinent. Quare cum hæc signa videris, magisq; principalissima, vt dolorem dorsi, spuitionem cum febri cõtinua, sciendum est pestilentiã incipere, etsi huic dolor dorsi, vt diximus, magis sit peculiaris: neque in pestilẽtia, si quis crura & brachia iactet causetq;, signa sunt contraria, quoniã Eulogia ex sanguine bilioso concitatur. Mitis autẽ pestilẽtia largiorem benigni sanguinis copiã habet, quo vitiato & corrupto etiã dorsi dolor propter ea ipsam comitat, cũ ipsa simul infestat, quia vena & arteria inter duo ossa spinæ simul exporrecta extensæ sunt. Meminisse igitur oportet cõsilii curationis, & præcautionis simul, tractationisq; vniuersæ: ac primũ explicemus præseruationẽ, quomodo scilicet morbus, anteq̃ signa eius apparuerint, repelli debeat, & q̃o: vbi iam illa prodierint, excerni. Deinde ea psequamur, quæ celeriter morbũ excindũt. Tertio, quomodo prospicietur oculo, palpebris, auriũ sordibus nariũque, gutturi & omnibus articulis, ne vires eorũ collabi cõtingat. Quarto, ut morbus cito concoquatur. Quinto, vt pustularũ eruptiones celeriter siccescant. Sexto, q̃o crustæ, testæ, & squamæ eiiciãtur. Septimo, quomodo cicatrices obliterentur. Octauo, de victu, ciboq; pestilentialium. Nono, quomodo venter curari debeat, ne copiose profluat, & in perniciẽ declinet. Decimo, mitis & letalis Pestilentiæ indicia. Dicenda aũt est in vnoquoq; proposito vniuersalis ratio cõpẽdiosa, quæ satisfaciat proinde adolescẽtibus, pueris, & iunioribus, qui nondũ pestilentia correpti sunt, aut quos etiã pestilẽtia tolerabilis, & obsura inuasit, vena secari debet, præsertim ĩ pestilẽti aeris statuq; antea

fuerit indicatus, quã febris orta, & morbi notæ apparuerint. Detrahetur aũt sanguis annos natis quatuordecim: minoris cucurbitulæ imponendæ sunt, & domus in quibus decumbunt, refrigerandæ. Cibo vtẽdum decoctis ex omphacio, congelatisque aceto cõditis, & summatim, acetosis: nec nõ frixis acidis, & lactucis. Dato etiam aquã fontanam pellucidam, & valde frigidam: sin minus, certe in niue refrigeratam. Hac domus in quibus ægri decumbũt, aspergi debent. Cæterum mala punica acida, item decocta acidorum astringẽtiumque fructuum pomaceorum: adhæc acidum citrium, vuam acerbam, sycomorum, & his consimiles pro tempore ægris exhibeto. Quod si æger calidiore temperamento præditus fuerit, & peruratur, succus exacte decoctus exhibeatur, cui prius veluti quarta pars succi mali punici acidi iniecta sit. Sin minus exardescat, vti licet pariter mane polẽtis cũ saccaro. Sin aũt cibi acidi, lẽticula, vua acerba, & mala punica acida potius: quia hæc magis quã alia sanguinẽ crassum effic ũt, refrigerãt prohibẽt, & pestilentiã repellũt. Nam eiusmodi victus ratio quouis tpe, & pestilẽtiali statu cõducit, vt quæ tuberculorũ, phymata græce dicunt, prauitatẽ affectuũq; suffocantiũ, & in summa omnium morborum ex flaua bile, & sanguine prouenientiũ imminuit. Porro ægri circa meridiẽ in frigida aqua abluantur, & vt in piscinas descẽdant, natẽtq;, ipsis ꝑmittendum, præcipiẽdũq; est. Lac autẽ dulce, vinũ, palmulæ, mel, & breuiter omnia dulcia, & calida cõdimenta, daucia, colũbarũ pulli, & suilla caro vitari debẽt. At quando tẽperamentum ægri calidum valde, humidũq; est, & putredini opportunum, vel quando calidum & siccũ, æstuationi & ardori accomodatũ, cumq; tempus pestilens, & malignum existit, dato medicamenta, quæ mox dicentur: ac calido siccoque tẽperamẽto præditis, adustisq;, olera exhibere cõducit frigida & humida, vt maluam, cucurbitá, blitũ, lapathum, & tetrangura. Arcendi autem sunt ægri, ne omnino peponibus dulcibus vtantur, quod si hos forte assumpserit, superb.bãt statim

Sãguis detrahẽdus im peste.

Domicilũ pestilentiarum.

Victus.

Lauacrũ frigida.

Cibus quis vitandus ĩ peste.

Cibus aptus. succum acidorum fructuum Cibus eorũ sint pisces molli carne præditi, & quod ex lacte acido, acidius existit, velutiq; sanies excernitur, quod ab hoc sapiente Raip nominatũ est. Carnosis, albis, & rubris refrigerans cibus, & siccãs a nobis indicatus, exhiberi debet. Communia vero oĩbus istis præcepta hæc sunto, vt abstineant labore, lauacro, venere: motu: itẽ ne in sole, & puluere versentur, nec aq̃ stãtem bibant, caueant fructus pomaceos, legumina a rubigine vitiata, vel putredinẽ experta, vel etiam humiditate repleta. Ventrem horum moueto, si etiã hoc indigeant, succo Damascenorum, sero lactis, & saccaro. Abstinendũ est ipsis a ficubus, & vuis: quia illæ pustulas generant, & excremẽta introrsum compellunt: deinde etiã manifestas in corporis summa cute pustulas efficiunt. Vua aũt sanguinem spiritu replet, & prompte in tumorẽ attollit, redditque hunc feruori, & ebullitioni idoneũ. Quod si etiã aer pestilens nimium est, putridusque, & prauus, faciẽ rosarũ stillato perpetuo abstergito. Lintea odoratis etiã his liquoribus madefacere, naribusque admouere cõuenit. Hæc sanæ præseruatio, curatioque valde vtilis est in pestilẽti corruptoq; aeris statu, & morbis publice grassantibus. Deo simul adiuuãte. Porro infantibus recens natis, & lactẽtibus, qui quintum mensem excesserint, si corpulẽti fuerint, albi colore, & rubri, cucurbitulæ applicãdæ sunt: victus aũt ratio, quæ compræhẽsa est adhibebitur: qui iam cibum assumunt, his ex prædictis moderata in præsenti statu præbeto. Proinde medicamenta, quæ sanguinem crassum efficiunt, refrigerant, putredinem arcent, & ventrem commouent, Deo opitulante, commemorabimus.

Quib⁹ cõiter ĩ pestilentia absti nendũ.

Ficus et vuæ noxiæ.

Aqua rosatas facies abstergenda.

Infãtes qũo tractãdi.

DE PRAECAVTIONE MORBI, ANTE quam pestilentiæ signa apparuerint, & qũo impedienda sit, ne in totum confirmetur, vel ne immoderatius augeatur, postquam signa apparuerint. Cap. 5.

Præseruãtia pestilẽtia.

Pestilentiam arcet in totum oẽ acidum, vt acetũ, & lac

acidum vstum, quod sapiens hic sua lingua Raip nominauit, cum probe insolatum fuerit: item citria acida. Conueniunt aũt magis, quæ & astringũt, & acida existũt, vt vua acerba, rhus Syriacus, mala, tum cotonea, tum acida punica, & omnia quæ Substantia sua crassum reddunt sanguinẽ, vt zizipha, lenticula, coriandrũ, lactuca, capita papauerũ, intybus, solanũ, spodiũ, & psyllium. Aliud. Medicamentum, quod accessionẽ, turbationẽq; sanguinis, & febrim sedat: vtile est etiã iecori ardorem experto, flauamq; bilẽ excernit. Rosarum triarum sextulæ decem: spodii spextule viginti: rhus Syriaci, psylli, lenticulæ purgatæ, oxyacãthæ, seminis portulacæ, seminis lactucæ, capitis papaueris albi, & papaueris, singulorũ sextulæ quinq; : sandali albi sextulæ duæ, & semis. Hæc cũ vsus postulat, simul mane sextulis duabus cũ succidi acidi citri, aut mali punici, aut vuæ acerbæ, & similiũ vnciis quinq; exhibeto. Iuuat etiã oxosaccarũ in hũc modũ præparatũ. Aceti acris pars vna liquoris rosarũ stillaticij partes duæ: misceanť, intingantur que eis rosarũ foliorũ siccarum tritarum vnciæ quinq;: rosarum Aegipti vnciæ duæ radicis feniculi vncia. Macerẽtur per dies tres: atque sic cocta ꝑcolato, deinde ita saccarũ, duplo vel etiam triplo aceti modo iniiciatur, & coctũ ex psilii succo ĩ pastillos redigito, cũque tẽpus postulat, & necessitas vrget, triũ sextularum instar cum indicati oxosaccari vncia offerto. Confert huic morbo valde medicamentum eo pacto paratum, potentius namque est, vt sæpe spectauimus, & cõprobatum. Iam id quod ex fructibus pomaceis conficitur, nisi id quod ab Indis compositum, superet illud, quod apud nos cognoscitur. Illi enim inquiunt, quod si quis medicamentum ex fructibus apud nos confectum biberit, non plures nouem aut decem pustulæ, quæ exanthemata dicuntur erumpent. At nostrum hoc pacto præparatur. Accepti veteris acris libræ tres: mali punici succi, & citrii acidi, vuæ acerbæ succi, oxyacãthæ succi sycomori, diluti rhus Syriaci, succi ziziphi, diluti lenticule, & diluti tarchi, singulorum libra. Vbi eis saccari li-

Acidæ. Acerbæ.

Medicamẽtum ad ardorem.

Oxosaccorũ

Medicamẽtum ꝓhibẽs pustulat.

bras tres adieceris, coxerisq; ad spisitudinem zulapii, de inde semilibram spodii albi optimi acceperis, in pila pura læuigato, deinde sic ex medicamēto cōfecto iam feruēte immittito, pistilloq; conterito, quousque soluantur ambo. Commoueantur autē anguriorū segmentis, aut ligno hederaceo. Si uero anguriorum segmentis commoueris, præstat. Vtitor hoc antequam pestilentiæ signa apparuerint, & post illa, vt nos cōmemorabimus. Nā opitulatur hoc omni affectui, ex sāguine, & flaua bile cōtracto, suffocatorioq;, pustulis, atq; id genus aliis, Deo simul adiuuante. Hæc est pestilētiæ preseruatio, anteq̄ febris inciderit, ipsa enim materiam vitiatā ex corpore pestilētiæ opportuno foras propellit, & his vtentes tutos reddit, vel certe minus obnoxios, ne prorsus sanguis in secundum statū mutetur, breuissimo tempore cum turbatione, feruore, & periculis horrendis necessario superuenientibus, sed paulatim, & processu tpis, & ordine, deinceps cōmutetur, cōcoquatur, & nō putrescat, absq; symptomatis, febribus periculosis, prauisque & letalibus: nec non affectibus ex sanguine creatis, quod necessario contingit.

De curatione pestilentiæ. Cap. 6.

Pestilētiæ curatio.

CVm febris inciderit, quæ pestilētiæ signa euidēter repræsentet, hac victus ratione inconsideratius vtēdum nō est, sed postquā eam perspexeris, excusserisque, & mentē diligenter adhibueris: quoniam periculū quod hinc prouenit, longe maximum existit. Nam cū sanguis cōmouetur, intumescit, & subito augetur, naturaq; omnibus recrementis foras, & in alias particulas propellēdis excernendisq; valide incumbit, si quidē non proficiat, neq; curatio in spissandis & extinguēdis, quæ oportebat, ante insultū succedat, necesse est, vt accesionē semel, bis, terue experiaris: atq; tunc non solum non succurres naturæ, sed etiā oppugnabis ipsius actionem, & resistes. Neq; enim fieri potest, vt cū vehementer ferbuerit, fueritque perturbata, ipsa cōquiescat, nisi admodū periculosis, quæ

Cōsiderate agēdum in pestilentia.

ſupra modũ refrigerant, & ſanguinẽ cõdenſant, vt opio, cicuta, ſucco lactucæ, ſolani, & his ſimiliũ. Verum hoc curationis conſilium periculo non vacat, quia forte ſanguinis concretio vna vice fiat, & natiuus calor extinguet. Attamẽ niſi ſupra modũ refrigeraueris, haud poteris morbi feruorẽ reſtinguere, & alieno putridoq; calori reſiſtere. Quæ autẽ excellenter refrigerant, ſubinde moderatã temperiem excedunt, natiuumque calorem extinguunt. Quare ſubiicere tibi cogito, quæ nõnulli medicorũ: partim ex inſcitia, partim breuitate in arte docenda omiſerũt, ne curationem periculoſam, erroriq; implicitam ſuſcipias.

Narcotica periculoſa.

Curatio.

Cum igitur peſtilentiæ ſigna videris, nẽpe corporis tẽtionem, crebrã pendiculationẽ, dolorem dorſi, rubedinẽ oculorum, vehementem capitis pulſationem, pulſum ægri magnum & tumidum, magnã inſpirationẽ, mores animi difficiles, vrinã turbidã, rubẽtẽq;, corpus tactu molle, & calidum, quale in lotis exiſtit: adhæc ſi æger corpulẽtus eſt, & victu vſus pleniore, venã ſecato, & ſanguinis plurimũ vſque ad animi defectionẽ detrahito. Optimum aũt eſt ex medio cubito demittere, vel cõterminis ei locis. Qđ ſi occultetur, ex interiore vena: ſin hæc quoque non appa ret, ex capitali, quæ etiã Craniaca dicit̃, ſeu Cephalica. Verũ ſatius eſt, ſi media non inuenitur, ex interno poplite auferre: quia ſanguinẽ ex interaneis maioribus ventris talis venæ, magis quã Cephalica extrahũt. Vbi vero ſigna hæc non admodum manifeſta fuerint, verũtamẽ valida, modicum ſanguinis effundito: cum autẽ pauciſsima, pauciſsimum: atq; ita ei quæ febrim extinguunt, admoueto, nẽpe frigida, vt aquã niue refrigeratam, ac vbi euomuerit æger, rurſus aquã dato. Poſtquam ea quæ reſtinguunt, febrim ſedare cõſpexeris, & corporis tactus ad naturalẽ ſtatũ reuertitur, huiuſmodi curandi rationem ſeruato. Quippe hinc perturbationẽ omnino Peſtilentiæ, & acceſsionẽ repellas. At quæ generoſe calorẽ extinguũt, refrigerãtq;, aqua [illegible]iſtit in niue refrigerata: ſi vna vice & copioſe exhi

Notæ peſtilentiæ.

Curatio p̃ ſãguinis miſſionẽ.

Vena poplitis.

Aqua niue refrigerata.

beatur, vsque dum æger frigiditatis sensum in ventre per-
ceperit. Quod si etiam postea febricitauerit, & calor reuer-
tatur, iterum trium librarum instar, vel etiam amplius ex-
hibeto. Hæc in hora dimidia dentur. At si calor repetierit,
venterque plenus aqua fuerit, æger priorē euomat: ac rur-
sus aliam potui dato, & si quidem videris aquam corpus
penetrasse, & sudorē ægro vrinamque mouisse, euidēs tibi
indiciū esto, in propinquo esse sanitatem. Sin aūt nō pene-
trauerit, & calor tanquam delitescat, rursusque augeatur,
& increscat, qualis erat, vel etiā copiosior, aquā frigidam
demittito, & ad medicamenta declinato, quæ calorem ex-
tinguunt, & sedāt, quæ etiā superius indicaui. Quod si æ-
ger meliuscule habet, morbusque imminutus sit, & decre-
scat, talē medēdi rationē seruato. Sin aūt pernitiosam vi-
rium defectionē superuenire cōspexeris, ægerque iactetur,
& difficillime morbū tolerat: nec nō hæc pericula superēt,
scito tum pestilentiam, tum Eulogiam ægrum turbatu-
ram, futurāque grauiorem. Quare tunc ab hoc victu desi-
stendum est, succurendumque naturæ, vt excrementa ex-
cernat, & emoliatur, sicut ego modo subiungam.

Indiciū sanitatis.

QVOMODO SVCCVRRENDVM NAturæ, vt pestilentiam in extimam cutem expellat Cap. 7.

Æger operimento contectus incalescat, & in domo nō nimis frigida indutus tunicula pleniore prius decumbat, collumque probe pannis tueatur, atque ita frigidam aquam paulatim sorbere iubeatur, magisque cum febris valde incensa fuerit. Nam frigida, etiā si modice sorbeatur, sudorem elicit, promouetque, & recrementis in extimam cutem expellendis opitulatur. Deinde aquā feruētem ollis puris inditam, partim ante, partim retro corpori apponito, vnde vapor in totū euocetur, excepta sola facie, vt cutē rarefaciat, & recremētū ita pspiret. Inspirare aerem suauē & frigidū æger debet. Hac enim rōne si tibi prospicis, non modo recrementa facile expellentur, sed etiā

Qūo naturæ succurrat. Aq̄ frigida.

Aqua feruens corpori adnata.

vires conseruabis: quo curandi mõ nullum aliũ neq; præstantiorẽ, neq; cõmodiorem inuenire licet. Præter hæc corp⁹ infricare, & aqua calida fouere oportet, vti dixim⁹, qm̃ balnea, solia, & labra tali affectui aduersantur, vt quæ modice calefaciant, digerantq; vires, vt æger in Syncopẽ incidat: qua oborta natura aduersus seipsam, & ĩ seipsa occupatur, alia oĩa contemnens. Aeger itaq; periclitabitur, magisq; si valida & continua Syncope laboret: ac nullum est interitus hac in parte signum euidẽtius, quam aliã post aliam animi defectionem experiri. Indicat enim vires imminutas esse, & prostratas, quod cũ sic euenerit, recremẽtum has opprimet, extinguetque. Quare mador post fomentũ in superficie corporis sinendus nõ est, sed abstergẽdus diligenter, siccandusque. Atque hæc facile recremẽta expellunt, cum natura non fuerit imbecillis, nec recremẽta crassa, atq; ad excernendum contumacia. Cum autem febris mitis, & sedatior fuerit, ægerque in totum iactetur morbum difficulter ferat, & pestilentia ægre, & tardius excernatur, post quintum diem medicamẽtis emollientibus vtendum est: verum hæc non temere adhiberi, sed cum animaduersione obseruationeque debent: quemadmodũ diximus, cum de iis quæ calorem extinguunt verba faceremus. Nam error hac in parte, etsi priori illi similis non sit, tamẽ hic quoque magnus existit. Quare huiusmodi inconsiderate vtendum non est, sed priore curandi modo, quousque in spẽ veneris, secundo non opus fore, magisq; si febris languida sit, sicut extra, ita etiam intus. Id sane omnino cognosces ex pulsu, & inspiratione, si non citata sit, magna, & frequens: item si febris magnitudo, duplũ, vel etiam amplius increuerit. Considerabis etiam, num caloris vehementia ægrum in perniciem præcipitabit, id quod manifesto cognosces, si præsentem febrim cum aliis conferas, quibus æger corripiebatur, vel alius quidam, ægri temperamento & habitu præditis. Hæc si ita concurrãt, æger morbo liberabit. Rursus his vtitor, si spectaueris ægrũ, [illegible]m pestilẽtia ꝑturbata accessione, exacerbescitq;,

Frictio & fot⁹.

Interi⁹ signũ.

Mador abstergẽdi in pestilentia.

Medica menta emolliẽtia.

Caloris vehemẽtia.

&in cutem excernitur, facile statim morbũ tolerare, &
pulsum posthæc inspirationemque bene habere. Si namq;
pestilentiæ causam tardius in extimã cutem excerni, vide
ris, volesque tali vitio ea quæ nimium calorẽ restinguũt,
admouere, resistere naturæ, & actionẽ ipsius impedire spe
ctaberis. Sin etiam post ea quæ restinguũt ægrum iactari,
morboque cõflictari, & difficulter eum ferre acciderit, cũ
Cordis pulsus. hæc antea non euenerint, scito abs te erratũ esse. Quod si
etiam cordis pulsus præterea superueniat, magis adhuc er
ratũ esse. Quapropter cutẽ statim rarefaceret, vt diximus,
& feniculũ, apiiq; semen, & quæ postea dicemus, decocta
ex aqua calida admouere oportet, vt pestilẽtiam pro lan-
guidi caloris, & ardoris portione foras expellas: & quate
nus etiam ægrum spectaueris, augmẽtũ ne huius ferat, an
etiã minus, quẽadmodũ nuper tibi indicaui: atq; vt aĩad-
uertis, ita hac in parte facito. Caricas pallidas triginta, vua
rũ passarũ acinis exemptis vncias duas: aquæ libris tribus
immittito: ebulliant leniter, vsq; dum intabescant: ægro li
bræ dimidiæ instar tribus vicibus exhibeto, vbi prius cũ
operimentis calefeceris, fouerisque, vt diximus.

Aliud potentius.

Semen apii, & feniculi ex iure prædicto in testa coqui-
to, vsq; dum ius ipsum rubescat: vbi percolaueris, vncias
tres exhibeto.

Aliud hoc modo compositum.

Rosarum tritum sextulæ tres: lenticulæ purgatæ toti-
dem: caricæ pallidæ numero decem: vuarum passarũ alba
rũ acinis exemptarum sextulæ duæ: tragacãthi totidem,
laccæ purgatæ, elotæque sextulæ duæ: feniculi, & apii, sin
gulorum sextulæ tres: aquæ libræ duæ: decoquãtur vsq;
ad libram vnam: vbi percolaueris, propinato semilibram
cum xylococcis duobus, & dimidio croci, bis, vel etiam
ter, prout necessitas postulat. Commemorabimus igitur
etiam, quibus partibus corporis prospiciendum sit.

De præseruat[...]ne

DE PRAESERVATIONE OCVLI, ET gutturis, nec non totius corporis procuratione, vbi Pestilentiæ incidia prodierint. Cap. 8.

VBi pestilentiæ signa apparuerint, prius oculi ratio habēda est, deinde ita gutturis, & nariū vt ego mo do dicturus sum. Forte aūt cogemur etiam supe- rioris partis pedum, & plantæ prospicere, quoniam has pp Pestilentiæ excernendæ contumaciam, & cutis in hu- iusmodi locis duritiem, vehementer excruciari contingit. Oculum, quam primum pestilētiæ indicia prodierint, stil latitio rosarū liquore freqūeter irrigato, & deinceps aqua frigida faciem sæpius die eluito, aspergitoque eadē oculū, & siquidem pestilentia moderata est, obscuraqꝫ, huiusmo di curandi ratio præseruationis gratia abunde sufficit. Nā languida moderataqꝫ pestilentia, & paucæ materiæ com- pos, raro in oculo exoritur. Tunc autem adhibere conue nit, quæ oculum insigniter corroborant, vbi per initia ac cessionem vehementem, magnumque palpebrarū pruri tum, in oculis, & aliis quibusdam locis rubedinē conspexe ris, quæ in particulis rubētib⁹ ex tuberculo necessario ena scitur. At corroborat strenue stillatius rosarum liquor, & rhus Syriaces macerat⁹. Quod si amplius roborare velis, gallas cum stillatitio rosarū liquore infricato, adhæc mali punici acidi corticib⁹ subactis expressisqꝫ humectato. Pal pebras coilyriis, que cōstāt ex glaucii, acaciæ, & aloes sin- gulis vniuscuiusqꝫ partibus, & vnius horū decima croci aeiecta iungito, nec nō hinc in oculū instillato. Si materiā copiosam esse vehementemqꝫ, & pestilentiam admodum flauam, nec non in oculum necessario erupturā suspiceris quod omnino inde cognosces, vbi oculi albū veluti rube re, ipsumque proteruum, & emissitium videris, nec nō ea quæ irrigant ipsum, non propellere, sed cessare tātum, & reuerti rursus in eum statum, quo prius erat, vel etiam ve hementius, hæc finito, & garum ex pane confectū instilla to. At Pestilentia mēbranæ oculi extrinsecus adnatæ, quæ

Oculi & gutturis: p̄ seruatio.

Quādo reme- dia ocu lo adhi benda.

Epipephycos dicitur, inducta visum nō offendit. Quæ au
tē in tunica Ceratoide a corum dicta erūpit, e contrario
visus, lumini fit obstaculum, quatenus etiam oculū conte
git ꝑ crassitiei, & tenuitatis portione. Postea vero admo
ueri debent medicamenta, quæ valide expurgant abster-
guntque, vt indicabimus: & æqualiter proficiēt, aut min⁹.
Si namq; crassa in corpore fuerit, duraque pestilentia, &
in ætate quadam declinante, vel etiam magna parte in tu
nica, quæ ab acino vuæ Rhagoides nominatur, eruperit,
ex indicato collyrio paulum ipsi instillato, adēpto ei cro-
co, & hæmatitis parte adiecta. Frequenter autē die instil-
lato, & oculum leniter deligato. Atque hæc sane habētur
quæ ad oculi præcautionem scirè oportet: deinde sic cura
gutturis, orisque haberi debet, ne tubercula, & pustulæ in

Gutturis preseruatio.

eis erumpant, inspirationemque impediant. Quia subinde
accidit in pestilentia, vt æger suffocatu pericliteť, ob quod
huius ante rationem habere conuenit. Nā strangulatorio
affectu oborto, neque salutis spem, neque curationem ha
bebimus. Quamprimum enim pestilentiæ signa apparue

Gargarisma.

rint, æger gargarizabit ex succo mali punici acidi, aut rh⁹
Syriaci diluto, aut sycomori succo aut quibusdā his simi
libus, quæ ostendimus, cum ea quæ restinguunt calorem,
percenseremus. Sin aūt ex his, quæ citauimus, nihil adfue
rit, ex aqua syncera frigida, atq; id in die fiat sæpius, vt al
terutrum eueniat, vel ne quid prorsus in gutture erūpat,
vel quæ erumpent, pauca existant. Nam loci hi, si roborē
tur, recrementis excipiendis, vnde suffocationē fieri con-
stat, minus opportuni redduntur. Hæc autē sunt euiden-

Venæ sectio ex Cephalica.

tiora, quando cū aliis signis vox rauca euadit, spiritus dif-
ficultas affligit, & grauis raucitas, rosioque in gutture. Cū
igitur ista a deo vehemēter oborta videris, venam capita
lem post turbationem accesionemque totius Pestilentiæ
secato. Sin autem noxam tātummodo, & non interitum
adducit, neq; ægrum suffocatum iri suspiceris, neq; vehe
mēter peruri, succum psyllii, oleum amygdalium, & sac
carum ita paratū adhibeto: Amygdalarum purgatarum

partem vnã: ſeminis cucurbitæ partes duas, ſaccari partes tres, cocta exhibeto. Quod ſi venter deiecerit, gũmi Arabi cũ ſemen cucurbitæ, quæ tetranguron dicitur, cataſtatũ, & cotoneorũ ſuccũ admiſceto: deinde ſic articulorum rationẽ habeto, vt ne immodica, atroxq; in eis peſtilentia erumpat, ipſoſque vitiet, & oſſa, tendines, ligamẽtaq; conſpicua reddat. Quare curationi horũ incũbito, vti diximꝰ oblinito ipſos ſantalo, glaucio, bolo Armeniaco, roſis, aceto, & ſtillatitio roſarũ liquore. Inducito aũt non multum longe a particulis. Quod ſi copioſe eruperint, ſcarificatũ adhibito, ea quæ in eis cõtinentur, effundito, neq; occaſio prætermittatur, aut differat, cum ſcias dilationis periculũ in hac parte nõ eſſe cõtẽnendũ. Iã naſo, & auri ꝓſpicito, ne in ipſis peſtilẽtia multa erũpat, ægrũq; offendat, & magis ſi intra aurẽ eruperit. Læuigari igit marmor ex aceto expedit, & collyriũ patũ ex glaucio, & croco ſoluto ĩtra aurẽ indito bis, aut ter ĩ die. At ſi ĩ plãtis pedũ eruptio fuerit, has ex oleo tepido in bãbaceis infricato, & aqua calida foueto. Qđ ſi dolor nõ cõquieſcat, nec peſtilẽtia facile expellat, ſeſamo purgato, ꝯtuſo, & lacte macerato ipſos inũgito, & linteo ꝑ totã noctẽ illigato, deinde his adẽptis, & fotu ex aqua calida adhibito, rurſus inũgito. Sin aũt voles palmulas contuſas, & butyro intinctas illinito, aut ſeſami ſeminis limo. qm̃ hæc, ſimiliaque cutem emolliũt, & facilem peſtilentiæ excretionem præſtant, ſedantque dolorẽ.

Naſo & auri ꝓſpiciendum.

Planta pedũ.

VT PESTILENTIA CITO CONcoquatur. Caput 9.

Dicamus igitur, quæ peſtilentiam cito concoquant, vbi hanc poſt eruptionẽ puſtularum tarde concoqui, ægri ſtatum bonum, inſpirationemq;, & pulſum eẽ mediocrẽ, nec nõ ægrũ facile morbũ tolerare ꝯſpexeris, tũc naturæ ſuccurrẽdũ eſt, vt eã celer ter cõcoquat. Qđ ſi hanc durã videris, quales ſunt verrucæ, & malus ſit ægri ſtatus, augeaturque, & increſcat malũ cõcoctionem adiuuare ne tentes, quoniam fieri nõ poteſt, dum eruptio eius [illegible]talis. Sin autem benigna ſit, aqua calida foueto in

Peſtilentia cõcoctio quõ tentanda.

qua decoctum sit chamæmelum, melilotũ, althea, violæ, & tritici furfures, & in olla admoueto., vt ante diximus. At per initia, & hoc tẽpore omnibus siccantibus, & fumo vsq; dũ cõcoctio pro ratione obita fuerit, abstinere oportet, deinde scarificare, quæ magna sunt, & imoderata, nec nõ siccare quicquid in ea fluidum putridũque bombaceo puro, ac fumũ adhibere, qui exhalet ex cortice amygdalarum, vel myrti siccæ, vel rosarum foliorum siccorũ, vel santali, vel irino folio, verum rosæ folium æstiuo tẽpore præstantius est queẽadmodũ hyeme pulegii. Quod si fluor copiosus sit, rosa detrita, aut farina oryze, aut milii tenui linteolo, & raro indita, ægrũ super ipsam inclinato. At si corpus ægri fuerit discissum fractumque, in lectũ ex lilio quẽ puluere boli & myrti consperseris, collocato. Sin aũt pars corporis confracta discissaq; fuerit, puluerẽ ex aloe thure, boli Armeni, crocei coloris, vnde etiã Crocolitos dicitur, & draconis sanguine inspergito, si per se dirupta fuerit, siccato eam: sin minus, sale in hũc modum cõspergito. Olei vncia salis gangræni sextulæ duæ. trita diligenter instar cochleæ ita misceto æquaiibus astringentibus, ac totum corpus preter loca discissa his abstergito. Nam hæc medicamenta exulceratis admoueri non debent, vt ne rosionem, in ipsis validam excitent. Vbi iam ad horam vnã inunxeris, etiam sic ex aqua, cui incocta sit glans aurea, myrti cortex, & mali punici corium, abluito: & si quidem hæc profecerint, bene est. sin minus, bolo albo, qui neutiquam habeat rubedinem, & veluti decima huius parte salis gangræni, diligenter cum astringentibus læuigatis oblinito, sinitoq; horas duas, deinde abluito.

Puluis.

VT EA QVAE IN PESTILENTIA CONcocta sunt siccentur. Caput 10.

Siccantia.

CVm summe exiccata fuerint, & reliquiæ in corpore supersint, cõsiderato, quæ ex his tenuia, ad amussim sicca, & madoris expertia existant, instillato[illegible]e eis

oleum sesami tepidũ semel, iterũ, & deinceps, quo vsq; emollescant, & p se exciderint. Quæ vero in facile extiterint, ea non hoc, sed pistacino oleo illini debẽt, quod si madorem habuerint, leniter citra oleũ aliquod abradito, sin autem nõ valde humidum sit, id quod crustæ eruptæ subiacet, detrito bambacio abstergito, vti dictum est: sin p humidum existat, puluerẽ verũ inspergito, qui recipit myrrham, aut aloem, aut thus, aut horum aliquod detritũ, & in pollinem redactum ipsi superiniicito, præsertim si imminutũ fuerit, & veluti abstersum, sinitoque donec aliæ squamæ eruperint. Sin autem corpori æquale, & non abstersum fuerit, astringentia, & salem adhibeto, si vero siccum sit, nihil adhibeto, vsque dum per se exciderit.

QVOMODO SQVAMAS, ET PESTILentiæ crustas tollere oporteat. Cap. 11.

Pestilẽtie squamæ & crustæ.

DVobus in locis cicatrices oriuntur, vel in corpore, vel in oculo. Hic igitur caligine, & albuginibus tentatur: corpus autem cicatricem retinet, cum tenera cute, & tenui præditum fuerit, vnde etiam difficilem curationem recipiunt: veruntamen commemorare oportet, quæ cicatricem tollant, abstergantq;. Sunt itaque nitrũ gangrænum, sal zaparicum, adarce, cancer cõbustus, struthium, nycteris, opsarus, muriũ fimus, acori radix, ebeni segmẽtum, mamyra, pompholyx, hæmatites, iarin, saccarum exustũ, limus aceti crematus, myrrha, beronice, comide, oleum amygdalinum, lactuca syluestris, ligni sordities, muscus. Hæc optima post balneum adhibentur. Vtitor autem his lenibus in mollioribus particulis, magisque in mollibus, & humidis corporibus.

QVOMODO CICATRICES EX TOTO corpore eximere conuenit. Cap. 12.

Cicatrices quõ tolluntur.

AD albuginem ex oculo discutiendam extereñdamq; sa[...]arum, & stacocoletum conducit. Aliud efficaci⁹.

ſarin ſextulæ ſeptem:myrrhæ,ſcordolaſari,ammoniaci,
Aſſæ ſtacocoleti,ſingulorũ ſextulæ duæ, adarcæ, nitri panis,
fœtide. ſingulorum ſextulæ duæ,amomi ſextulæ ſeptem:mamy
ræ ſextulæ totidem. Decoquantur in aquæ libris decem,
vel etiam amplius, vſq; dum intabeſcant, & aqua ſpiſſe-
ſcant:deinde terito in lebete,vſque dum in vnitatem co-
ierint,& cum tempus poſtulat, per ſpecillum oculo adhi
beto: poſt hoc mollius oculos pulueres inſpergito. Et ſi
quidem oculum rubentem conſpexeris, curationem hãc
ad tempus ſin to,eo ꝙ valida admodum ſit,rurſuſque ad
hibeto. Quæ vero cicatricem ex toto corpore abolent,
hæc ſunt. Argenti ſpuma exalbata, ſiccus arundinis cor-
tex,oſſium ſegmenta,coſti radix ſtacocoletum, amygda
la amara,carpobalſamũ,ſemen raphani,ſemen peponis,
farina fabi,oryzæ,lupinorum,& faſeolorum. Hæc om-
nia cocta ex aqua,in qua oryza maduerit, aut ex ſucco,
vngendo infricato. Aliud. Farinæ fabaciæ,& ciceris, ſin-
gulorum ſextulæ duæ: ſeminis peponis ſextulæ tres: ſpu
mæ argenti combuſtæ ſextula,ſemis: radicis arundinis ſic
cæ ſextulæ duæ. Hæc omnia ex ſucco læuigata illinito al-
ternatim,vel in balneis, vel poſtquam ægrum ollis aqua
calente plenis vaporatu foueris,concalfeceriſq;: ſin autẽ
lauerit, cortex peponis,violæ ſiccæ,furfur,& cicer aqua
calida incoquantur,& diligenter infricato. Aliud valen-
tius. Farinæ fabaciæ ſextulæ tres piperis ſextula: ſeminis
naſturcii ſextulæ duæ,argenti ſpume exalbatæ totidem,
iniecto etiam raphani radicis ſucco illinito. Atq; hæc ſane
cicatricem tollunt. Quod ſi etiam cauitatem tollere volue
Victus ris,& corpus æquale reddere,adhibeto pinguia,& frequẽ
peſtilen ter lauato: nec non accurate infricato.
tialiũ ue
hemens

DE VICTV, ET ALIMENTO EORVM qui peſtilentia correpti ſunt. Cap. 13.

calor et
ventris
profluuium.

HIs igitur ſuccum accurate decoctũ exhibere cõue-
nit,ſi febris ſedata quodãmodo,& mitis fuerit,vẽ
terq; nõ ſua ſpõte deiecerit. Sin aũt vehemẽs calor

fuerit, & vēter profluat, iniicito instar dimidii succū mali punici cum grano ipsius contrito veruntamē cortices mali punici, & membranas, quæ vētrem subducunt, vitato, Quod si vigiliæ vrgeant, immittito etiam cremorē ptisanæ, & veluti horum dimidium capitum papaueris: sin aūt venter copiose excernat, pares portiones succi esto, & ptisanæ similiter æqualis: nec non granum mali punici acidi, & capitis papaueris. Hæc cocta vel syncera exhibeto, vel cū spodio. Porro si necessitas ingruat, ꝑpter ventrē nimis resolutum medicamentis quæ subiungā vtitor. Quinetiā succus contēperatus succo mali punici acidi pestilentem adiuuat, magisq́ Eulogia correptum. At cucurbitæ succus, peponis Indici, & tetranguri, nec non psyllii, & id genus alii pituitam recentem benignamque generant, verū tamen Eulogiæ magis quam pestilentiæ auxiliantur, nisi prauitas quædam pestilentiam simul comitet, intensusq́ calor cum vigiliis. Mitiori autem pestilentiæ hæc temere adhibenda non sunt, quia morbi tēpus producūt, eumq́ a concoctione impediūt. Quapropter pro morbi ratione & statibus, qui conspiciuntur, mutari debent. Nam pestilentiæ ex humiditate otiunti, & quæ calore putrido accēditur, ea quæ refrigerant & siccant inspissantque, vt succū mali punici acidi, & vuæ acerbæ, similiaque exhibere conuenit. At Eulogiæ, quæ ex bile nimiū in sanguine effrænata concitatur, humectātia cum refrigerātibus admouere oportet, vt sanguis corruptus eius, qui in Eulogiā inciderit, contemperetur. Similis autem est aquæ stanti, & putredinem separatum habenti, in qua id quod tenue est perspirauerit, sole coquente, & hoc exhauriente: nec non extremæ vitiatæ, contemperatæ autem aqua pluuiali, vel etiam fluuiali, & potabili, quæ in aliam naturam conuertitur, & mutatur. Iam confert etiam pestilentia correptis polenta elota cū saccaro, vel ex succo mali punici, vel zulapio, vt vrgens necessitas postulat, retentioq́, & profluxio ventris: nec non caloris augmentum, & immi nu[illegible]. Verum succus pestilentialibus commodior est, quia

Vigilia.

Pestilētia ex humiditate & calore putrido.

facile corpus ſubit, & thoraci gutturiq; confert. Similiter facit, vbi ſuccum Eulogia correpto, aut Peſtilẽtia, conducere pernoueris, niſi ea admodum ſit ſera. Sin aũt ita habet, lenticulam purgatã cum mali punici acidi ſucco præbeto. Prodeſt his etiã polenta lẽticulæ ex aqua frigida. Hoc quoque ſcito, quod aqua frigida Eulogia correpto conducat, & minori cum periculo huic, quã Peſtilentia affecto offeratur, ac nullus caſus ipſi ex aquæ vſu ſuperueniat. Attamen vbi Peſtilentia grauatum nimis inflammari frequentemq; inſpirationem, & pulſum ædere videris, his vtitor, quæ exquiſite calorem reſtinguunt, ſin autem paululum, modicis vtitor: ſi multũ, copioſe auẽ uero ipſis comedendã ne pmittas, vſq; dum pulſus, & inſpiratio ad naturalẽ ſtatum reuertantur, & ſquamæ deſiccatæ exciderint.

Aqua frigida Eulogie conducit.

QVOMODO VENTRI PROSPICIENdum eorum, qui Peſtilentia oppreſsi ſunt. Caput 14.

Qũo uẽtri proſpiciendum in Peſtilentia.

VEnter magna ex parte in morbi huius declinatione, magiſq; in Eulogia deſcẽdit. Quare cauendũ eſt ne adhibeamus, quæ aluũ ducãt, poſtquã morbus ſolutus fuerit, etſi quam maxime dura fuerit. Sin autem opus fuerit, inter initia, & ante declinationẽ offerto, partim ob exuperantem caliditatem, & capitis pulſationẽ partim, vt natura leuetur, morbique materies imminuat cum venter plurimũ exiccatus fuerit, cohibeaturq;. Atq; hoc omnino coniecturabis, cũ corpus ante ſanguinis miſſionem, & poſt illam debile, & non validum conſpexeris, imo etiam in tumorem elatũ, & turgeſcens, albidum, & modice rubens, lenta febre detentũ, pulſumq; vndoſum. Si enim hæc omnia concurrunt, ſanguinis miſsione opus non eſt, ſed iis quæ ſolam humiditatẽ adimunt. At cũ hæc ſigna manifeſto apparuerint, & æger ſit corpulẽtus, decolor, ruboris expers, febriſq; hunc vrgeat, tunc conducit aurea glans ſola cũ ſaccaro, & ſucco mali punici acid[illegible]

tusi, cum ipsius corticibus incocti, quia hæc duo medicamenta humiditatē multam corporis auferunt, ita vt nullum calorem excitent, magisque succus mali punici. At in Eulogiam prolapsis succum Damascenorum humidũ cũ zulapio propinato. Tricyminum aũt ne iniicias, quia hæc in huiusmodi morbis nocent, vt mel in calidioribus humidisque temperamentis incommodat. Nam æger hinc morbo conflictatur, angiturq;, iactatur, & nausea torquetur. Porro quemadmodum sanguinis detractio his conuenit, quãdo nulla spes est in aliis remediis posita, partim vt natura a copia leuetur, & ne ægrum suffocari pmittamus partim vt repletio tensioque venarum, & arteriarũ tollatur, quæ necessario cũ prauis symptomatis accidit, ita sane etiam inter initia Eulogiæ humorem quendã biliosum multum redundantem excernere, deinde sic ea quæ cõuenienter restinguunt calorē, admouere oportet. Tunc aũt cognosces, cum inflammationem validã, oris amaritudinem, & vomitum conspexeris. Vbi vero hæc non adsint, scito copiam multam non subsistere. Quando autē æger digeritur, sitique premitur, & per vomitũ non excernit, minus prauũ malum est, pro ratione ardoris, æstus, & cõflictationis. Atque hæc ex ventris procuratione p duorũ istorum morborum initia, scire te conuenit. Cum venter deiecerit, loco succi polentam exhibeto, cum qua etiã malum punicum acidum cõcoxeris, gummi Arabici, & spodii puluere testæ modo læuissimo adiecto Sin autē voles, ante succum hæc porrigito, deinde succũ, rosam detritã veram, spodium, citri partem acidam, psyllii semen, rhun Syriacum, oxyacanthem, gummi Arabicum, bolũ, caput papaueris, oĩa pari modo, & hepiorodis veluti dimidium illorũ, & duas sextulas succi cotonei simplicis, & acidi. Qđ si vēter adhuc profluit, & hæc ipsum nõ continent, Raip hoc est saniosum acidi lactis cum pane torrefacto, & momento gummi Arabici exhibeto, quia magna ex parte alui profluuium plurimis superuenit, atque ideo curationē affecti[illegible]s, qui conspiciuntur, adhibeto.

Sanguinis detractio in pestilentia.

DE MITI MODERATAQVE, ET letali pestilentia. Caput 15.

Mitis, et letalis pestilētia.

TEmpestiuum igitur est, vt de miti, & perniciosa pestilentia agamus. Hi duo morbi ex genere acutorū habentur, atque ea de causa communia signa obtinent, letalium dico & mitium, nempe animi mores, mentem validam, & constantem facilem inspirationem: item quod æger cibis assumēdis oblectatur: facile & leuiter mouetur: pulsum bonum habet: morbum contemnit, & bene decumbit, nec non raro in somno circumuoluitur, & his consimiliatum ex bonis, cum ex contrariis, quorum pauca quædam in toto nostro commētario indicauimus. Propria autem duorum morborum hæc existunt. Alba Pestilentiæ excrementa, calida, ampla, diuisa, & pauca, quæ moderate, & facile descendant, citra largam febrim, & vt æger non angatur, cōflictetur que. Item cum in omnibus affectibus post excretionem conquieuerit, cumque post absolutam eruptionem prorsus pacatur, & quietus est, nullis reliquiis manentibus, aut infestantibus, mitior morbus, & minorem virium defectionem adfert. Quinetiam alba excrementa, & ampla, & si numero copiosa fuerint, & cohærentia, non modo si facile excernantur, & si post excretionem æger leuius habet, & non angitur, neque si caliditas superet, mites hi morbi existunt. Sin autem albæ deiectiones fuerint, & ægre excernantur, postque excretionem æger non facilius morbum toleret, medio quodam modo hñt, & vtranque in partem inclinant: Nam praua sunt alba excrementa, cum continuāt, & alia aliis succedunt, & cum explicantur, vt horum multa sint vnum. Item cum circulus multam regionem ambientis corporis ciucundat, & species veluti pinguedinis, & adipis apparet. Quin etiam ex albis nimium exigua verrucarum modo humoris expertia, praua existunt, idque tātum, quanto etiam difficilius coquuntur, magisq; si æger post excretionem affligitur. Sin autem & morb[illegible]oleran-

Recremēta alui cum pestilentia.

di difficultas, & affectus ita laborãtes perseueret, vsque ad extremã excretionem, letale est. At recrementa subuiridia, æruginosa, & nigra, omnia pniciem testantur: quod si cum his ægrũ nauseare, & stomacho dolore contigerit, adhuc deterius est, & ad interitum procliuius. Quod si febris post excretionem pestilentiæ augescat, periculosum est: sin autem imminuatur, mitis indicatur. At pestilentia, quæ secũdo regeneratur, materiæ copiam ostendit: & si quidem ex miti genere existit, spes salutis est: sin autẽ ex pernicioso, interitus metus. Verum Eulogia ea mitior est, quæ non validam rubedinem obtinet, pallida, vero exitiosa, item viridis, & æruginosa letalis. Et cum duæ hæ species veluti absterſæ sunt, euanueruntque, & rursus excitãtur, pestiferum est. Vbi vero ob hæc, & nausea inciderit, ægerque iactetur, sequetur quamprimum necessario Syncope letalis, & festina, nisi quid intercedat. Porro vbi pestilentia in cutem erupuerit, vnde febris primo, inquã, die oriatur, scito motu celerem, & impetu ferri: sin aũt ad tertium febris differatur, lenta erit. Si in diebus decretoriis eruperit, mitioribus ascribenda est, magisque si æger quam primum morbum facilius tulerit. Contra vbi pestilentia inceperit cõtinuari, dilatarique, & æger valde angatur: nec non venter intumescat, in propinquo mors est. Vbi duo hi morbi interim quædam delitescant, interim vero appareant, & æger perpetuo iactetur, interitus periculum osteudunt, etsi etiam colore qualescunque contigerint: veruntamen in albis raro delirium, & iactatio ægri conspecta fuit. Adhæc cum vehemens dolor quã primum in crure, aut manu, aut alia particula inciderit, & color loci indolentis subuiridis, aut niger apparuerit, & vires imbecillæ fuerint, & cruciatus augescat, periculum mortis ostendit. Sin autem vires robustæ fuerint, salus indicatur, veruntamen particula dolorem experta in putredinem incidet. Quod si æger meliuscule quodammodo habeat, & particulam quamprimum scarificaueris, valde opitulaberis, & putredine liberabis:

Pestilentia recidiua.

Notæ mortis.

Vehemẽs dolor in parte quadam.

Quare in huiusmodi affectibus refrigerãtia particulæ adhibere non oportet, sed alterum facere, aut scalpello lancinare, vt diximus, aut calida aqua superfundere, quamprimum ægrum melius habere conspexeris. Explicauimus causas & symptomata morbi, præseruationem, curationemq́; reliquum est, vt libro finem imponamus.

FINIS.

CANDIDO LECTORI SALVTEM.

LEXANDRVM hunc Trallianũ, Candide Lector, nõ paulo anteq̃ Græce Luteciæ æderet, latinũ facere cõstitueram, exemplar quoddã, vel potius fragmentum nactus antiquissimum, sed quod veteris interpretis codicẽ ordine capitũ, librorum distinctione potissimum repræsentaret. Cũ igit impressum librum cum hoc conferrem, multa vtrobiq; a Librariis indoctissime peruersa, nõ pauca emissa, sæpe capita alieno loco posita deprælhendi, quanquam nõ penitẽ dam operã Iacobus Opilius in hoc autore Græce Parisiis excuso impenderit. His ego difficultatibus primum deterritus laborem susceptũ cogitaui supprimere: postea vero apud me considerans, etsi Græci codices non respondeãt per omnia, aliquos tamen prodituros, qui ardore quodã ac studio vel nominis, vel cõmunis etiam vtilitatis autorẽ hunc quomodocunq; in latinam versum linguã audebũt in uulgare, impium esse duxi, si quã opẽ ei vel restituẽdo vel illustrãdo adferre possim, occultare. Quare id te Lector admonere cupio, in hoc me autore latino faciũdo religiosissime esse versatũ: nihil temere immutasse, nihil adiecisse, nihilque sustulisse, quod nõ in margine obiter indicarim. Interdũ enim antiquum codicem manu scriptum consentiẽte veteri interprete, præsertim in põderibus, nõ impressum Græcum secutus sum, apposito semper asterisco: ✳ quo etiam ad marginem annotat, quæ vulgati Græci codicis fuerit lectio. Hoc autem diligenter obseruandũ erit, duplici modo eundem ipsum asteriscũ appositũ esse. Vno, sane, ante pondus: altero post illud: ac prim⁹ põderis mutationem, secũdus varietatem exemplarium indicat. Nam hanc clausulam, in alio, sæpius codex impressus habet. Quæ indubie ab Alexãdro nõ fuit adiecta, sed ad mar

ginem ab alio quodam diuersa conferente exẽplaria: po-
stea vero ab indocto librario orationis contextui inserta,
eaq; de causa nos ipsam in margine reposuimus. Rursus
hoc quoque sciendum est, quæ hisce notis { } intercipiũ
tur, ex alio omnia exemplari esse reposita, vt in commen
tariis quos de versionis nostræ ratione, & exemplariũ va
rietate seorsim ædemus, latius explicabimus. Postremo
hoc te latere nolo, ꝙ libros aliquot eorũque capita paulo
aliter quã in Græco codice ĩpresso distinximus, vt Octau⁹
qui ab Aqua inter cute illic incipiebat, ab inflãmatione ie-
coris auspicetur, quæ septimo libro fuerat inserta: Nonus
deinde ab Aqua inter cutẽ incipiat: Decimus a Colico do
lore, qui in Græco Noni faciebat initium. Primum autem
decimi libri caput de Dysenteria, in Octauũ caput de im-
becillitate iecoris, & Dysenteria reposuim⁹, & multa quæ
desiderabantur, restituimus. Porro secũdum decimi libri
in Græco de resolutione particularum caput, in primum
liqrum post caput de Comitiali morbo reposuimus, quo
etiam pertinere quiuis sani iudicii cõpos æstimabit. Cæte
rũ quæ in codice Græco requiri videntur de Liene, & vẽ-
tris profluuio, Cœliacis, & Dysenteria valde necessaria &
vtilia restituimus. Quicquid autẽ præterea in hoc autore
resarciendum, id reliquo toto vitæ tempore, quodcunq;
Deus Opt. Max concesserit, fideliter instaurabimus, & re
cognoscemus. Cæterũ Razæ libellũ de pestilẽtia huic ope
ri adiunximus, primũ ꝙ non pessime ei conuenire
videatur: deinde quod a Georgio Agricola ita
sit olim latine conuersus, vt a nullo bene
satis queat intelligi: quod illi ascribẽ-
dum potius arbitror, qui pri-
mus Razen e Syrorum
lingua in Græcam
non satis pure
transtulit.
Vale.

SERIES CHARTARVM.

a ABCDEFGHIKLMNOPQRST
VXYZ Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh.

Omnes sunt quaterniones.

Venetiis apud Hieronymum Scotum.

1555

Notandum est quod varij debet semper a medico tanquam
ministro et sequace naturae considerari: et debet
animaduertere quod de illis p[rae]lationitate debet augeri
in principio egritudinis, inp[ar]te diminuj respondere
tenuis et tenuissime: in longis vero egritudinibus
debet conseruari neque alternari. et egermonia a[..].

+

Natiuitas Archangele angele
dlafontana

Jndie 20 mensis octobris 3a Jnd. 1574 Jndie mercurij
Jnsexta hora noctis velociter sub sequentis diej Jouis
diej vigesimj primj existente luna Jn[..]sto Jngeni aer
erat tenebrosus, et ventosus, et pluuiosus. Nata fuit
Archangela angele dlafontana filia mea. et
fuit baptizata Jndie Jouis dicti mensis hora 22a
Jn maiorecc.a et compatrij fuerunt Rdus dd Joseph
colluro. et spe: dns Dominus Grugno regius castellanus
cum nobilj leonis. et no: Agathuria vxor no: amj[..] de
italia a[..] Deo gratias Amen/

Mors sup dicte Archangele angele
dlafontana filie mee

Supradicta Archangela Angela dlafontana filia mea
morte cum diem communium et ad celestia regna migrauit
die xvij febru. co Jnd 1577 Jn hora p cum amido[..] no[..]
[..] dnce. Jnmutatio d luna. Et fuit sepulta Jn[..]
[..] Jn monumento dellisânizzaj//

Nativitas ang[...]

In die 12° mensis Junij 1570 In die [...]
In hora tertia noctis [...] sequente [...]
existente sereno . luna existente XXa In augusto . ortus
fuit anton[ius] dla fontana filius meus : et baptizatus
fuit In hora XIa semane In hora missarum eiusdem
diej In supradicta matre ecc[lesi]a dilectissima cuius liberalis locate
et compatrij fuerunt supradictus d. gerstus d'anolfis
mi[...] dns pompilius de celestris . Comater vero
mea et supradicta dna soror lenutia de fali mona
alis tertiaria sancti franc[isci] : deo gratias

+ Nativitas angeli dla fontana

In die 3° mensis decebris presentis 1572 . In die mer
curij . In hora quinta circa media noctis sequente
diei Jouis quarti diei eiusdem mensis . aere existente
parti sereno , et parti tenebroso , luna existente
28a In declinatione . ortus fuit Angelus dla
fontana filius meus et baptizatus fuit In eodem
die dicta Jouis de mane In hora missarum
In supradicta matre ecc[lesi]a dilectissima cuius liberalis locate . Et
Compatrij fuerunt supradictus do franciscus de sil
[...] vicarius dicte cuius liberalis . et no : michael
de scotia aromatarius . et no : ricchadenus
uxor nostri matthei de mino / deo grati[as]

+ Mors Angeli dela fontana

predictus Angelus dla fontana fuit mortuus [...]
[...] 1572 [...]

Ad pure venire umestrui alido[n]y

R[ecipe] ... dinapitello, et diacethamnia, et diberbena, et rasatura diavolio, et bua di ... na

Ad id[em]

Pigla castoreo lo peso di dui ducati et da' a bivere a ...

Ad idem

Pigla lapeli dela vulpi et fala ardiri et fandi pulvi et dala abiviri cu acqua ... matina et sera

Ad id[em]

Pigla sei, o, otto cochi di pipi, et cimino pistato et fiori di rosmarino cu una cuchiarella di meli et vino blanco. et mecti ... et bivasili/

Ad idem

R[ecipe] ... radicum aperitivarum mundatarum, calamenti, artem... et sabine, ... et salvie ana fiat decoctio ... ... partis ... fiat syrupus ... /

Ad idem

Piglia ongi di lupu et fa suffumigio disubto. et ... fa lo simili ungia di cavallo/

Ad id[em]

Pigla ... et fa disubto suffumigio

Ad id[em]

R[ecipe] ... ... mellis q[uantum] s[ufficit]. Ad idem

Piglia ... di cappari et mectila ... lanatu...

Ad idem

... gialno chi ... ...

... ...

In xxii° die mensis
in alba clara an
serenus erit dies
in declinatione poss
... fuit ...
batizatus in fenus ... nerus ...
... Compatris fuerunt ...
busaglia, ... leonardus de fi... no ...
... Jo. ... ...

... doctoratus

Noth.
In nomine sancte et individue trinitatis et
in honore Annunciationis matris marie semper virginis. Amen.
die xvii° madii 1559. In civitate salerni, die ve
neris, in hora xii° fui ... in collegio doctorum
salernitanorum ... ...
... et me, doctore ... meum ... collegii
. Et fuerunt data quattuor puncta ... in physica
aliud in logica ... et uno in medicina:
: Que puncta fuerunt recitata per me ... die
sabbati sequenti ... vigilia ... pentecostes in hora
... cum gratia ...
. Et fui ... recitans ... in hora xo,
per magnificum dominum ... doc.
... et fui approbatus
in eodem instanti, et laurea corona ornatus et
insignitus gradu doctoratus, ut moris est
. Et deinde ... cum tibicinis ...
... honore cum magna multitudine
doctorum et magnatorum ... hoc fuit factum
... et beate catharine
mee advocate. Amen

Nativitas franc. d'la fonta

18 ... di ... et di ... octobris viij die 1565

... ad primam horam noctis

... luna vero

... ortus fuit franc. dela

... et baptizatus fuit in hora

et dela ... noctis eiusdem diei in ...

... delectissime civitatis leocate. et compat

... fuerunt ... pbr andreas ... et

... dns Joannes pugnades, et ... bla...

... uxor m. mariani de ...

\+

Nativitas sigismundi d'la fonta

In die xviij mensis Junij ... 1567

in die Jovis in hora 23 cum dimidia diei ...

... luna ... 13 ...

ortus fuit sigismundus dla fontana fil.

... et batizatus fuit in hora 24 diei ...

... in ... dilectissime

civitatis leocate. Et compatres fuerunt.

m. Jo: chrysostomus de ... et m. silve

ster de grauina. qui portavit ...

... et comater fuit ... beatricella de barone

... sacerdos fuit ... angelus

cavalcanti //

